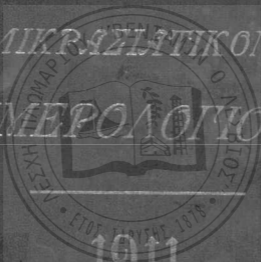

Ε. Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΝ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

1911

En Vris Bibliothekis
Ikarou & Douzaja

Τὸν Δρ. Γρηγόριον Πρωτοπαιδην

~~Acid. 67~~

April 60

ΕΛΕΝΗΣ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

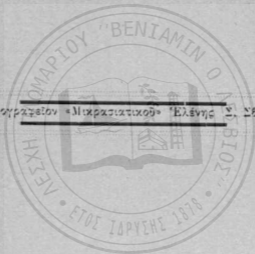
ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΝ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΝ ΣΑΜΩ

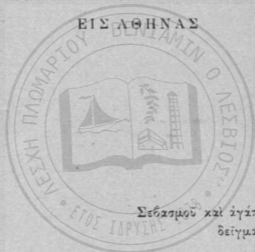
1911

Σάμος. Τοπογραφείον «Μικρασιατικό» Ἑλένης Σ. Σβορώνου.

ΤΟΙΣ ΚΑΛΟΙΣ ΜΟΥ ΘΕΙΟΙΣ
ΝΙΚΟΛΑΩ ΚΑΙ ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΒΕΛΕΓΡΗ

ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Σεβασμῶν καὶ ἀγάπης
δείγμα

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΛΑΧΕΙΟΝ Μ. ΚΑΡΛΟΒΑΣΙΟΥ

Ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τὰ
Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου

Ἰδρυθὲν δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1133 τοῦ 1902 νόμου
Γνώμη τῆς Ἐντίμου Βουλῆς καὶ δυνάμει Ἡγεμ.
Λιατάγματος ὑπ' ἀριθ. 85 τῆς 2 Μαρτίου 1909

Ἄρθ. 1ον. Συνιστᾶται Λαχεῖον ὑπὲρ τῆς ἐν Μεσ.
Καρλοβασίῳ ἀνεγειρομένης Ἐκκλησίας τὰ «Εἰσόδια
τῆς Θεοτόκου», ὑπὸ τὴν ἀμοσον ἐπίβλεψιν καὶ ἐξέλεξι
τῆς Ἡγεμονικῆς Σαμιακῆς Κυβερνήσεως
(Ἀπόσπασμα Διατάγματος)

Κέρδη ἐξασφαλισμένα δι' ἐπισήμου καὶ ἀνεγνωρισμένης Τραπεζῆς.
Τράπεζα προκαταθέσεων καὶ ἐξαργυρώσεων

L. J. MISSIR & Co--SAMOS

Τὰ κερδαίνοντα Γραμμᾶτια ἐξαργυροῦνται μέσον
οἰασδήποτε ἐπισήμου τραπέζης.

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3ης ΠΕΡΙΟΔΟΥ 3ης

Απαρτιζόμενον εκ 18000 ἀριθμῶν, ἐξ ὧν θὰ κερδίσωσιν
ὅλοι εἰς 6 καὶ μόνον κληρώσεις.

ΚΑΤΑΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΚΕΡΑΝΘΗΣΟΜΕΝΩΝ ΔΩΡΩΝ ΚΑΙ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

Εἰς καὶ μόνος ἀριθμὸς Γρόσια **300000**

Δῶρον			Βραβεῖα			
	Εἰς τὴν εὐτοχεστέραν		4	» ἀνά	5000	» 20000
	σύμπτωσην	Γρόσια	7	» »	4000	» 28000
1	»	120000	9	» »	3000	» 27000
1	»	115000	5	» »	2500	» 12500
1	»	100000	10	» »	2000	» 20000
1	»	100000	15	» »	1000	» 15000
2	» ἀνά 50000	100000	19	» »	80	» 15200
3	» » 45000	135000	24	» »	70	» 16800
			20	» »	60	» 12000
1	Βραβεῖον Μέγζ	100000	39	» »	500	» 29500
1	» ἀνά 30000	60000	445	» »	40	» 178000
3	» » 25000	75000	66	» »	300	» 19800
6	» » 20000	120000	50	» »	250	» 12500
1	» » 15000	15000	6750	» »	230	» 1552500
1	» » 12000	12000	250	» »	200	» 50000
1	» » 10000	10000	350	» »	150	» 52500
1	» » 9000	9000	350	» »	110	» 38500
1	» » 8000	8000	550	» »	60	» 33000
1	» » 7000	7000				
2	» » 6000	12000				

Εἶνε ἀπὸ τὰ Μεγαλειότερα τὰ Ἀσφαλέστερα καὶ τὰ Μόνα
ὑπερέχοντα ἀποδεδειγμένως εἰς τὴν κυκλοφορίαν

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἢ πληροφορίαν Γενικὴν Διεύθυνσιν Λαχείου
Μεσαίου Καρλοβάσου—Σάμος

ΕΚΤΑΚΤΑ ΔΩΡΑ

Ζητήσατε ἅπαντες τὰ κυκλοφορήσαντα ἐκτακτά ἐπιπρόσθετα
Προγράμματα τῆς τρεχοῦσης 3ης Περιόδου ἐν τοῖς ἡ-
ποίοις τὰ κέρδη ἠϋξήθησαν κατὰ Γρόσια **279000**

Εἶνε τὰ πραγματικὰ ΔΩΡΑ, ἅτινα προσφέρονται εἰς τὴν Ἀξιό-
τιμον πολυπληθῆ Πελατεῖάν μας (Ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις)

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 10. Νῆξ ὥρας 14.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 28.
Ἡμέρα ὥρας 11. Νῆξ ὥρας 13.

- 1 Σ. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου
2 Κ. Σιλβέστρου Πάπα Ρώμης
- 3 Δ. Μαλαχίου τοῦ Προφήτου
4 Τ. Σύναξης τῶν Ἀποστόλων
5 Τ. Παραμονή τῶν Θεοφ. (Νῆξ)
6 Π. Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια
7 Π. Προδρ. καὶ Βαπτ. Ἰωάν.
8 Σ. Δομνίκης τῆς ὁσίας
9 Κ. Πολυεύκτου μάρτυρος
- 10 Δ. Γρηγορίου ἐπισκ. Νύσσης
11 Τ. Θεοδοσίου τοῦ Ἀγαπίου
12 Τ. Τατιανῆς μάρτυρος
13 Π. Ἐρμούλου μάρτυρος
14 Π. Τῶν ἐν Σινᾶ ἁγ. Πατέρων
15 Σ. Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου
16 Κ. Προσκ. Ἀλύσεως Ἀπ. Πέτ.
- 17 Δ. Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου
18 Τ. Ἀθανασίου καὶ Κυρίλου
19 Τ. Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου
20 Π. Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου
21 Π. Μαξίμου, Νσοφύτου Ἀγνῆς
22 Σ. Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου
23 Κ. Κλήμεντος ἱερομάρτυρος
- 24 Δ. Ξένης τῆς ὁσίας
25 Τ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου
26 Τ. Ξενοφῶντος τοῦ ὁσίου
27 Π. Ἰωάννου Χρυσοστόμου
28 Π. Ἐφραῖμ τοῦ Σύρου
29 Σ. Γρηγορίου ἱερομάρτυρος
30 Κ. Τῶν 3 Ἰσραρχῶν
- 31 Δ. Κύρου Ἰωάννου Ἀναρ.

- 1 Τ. Τρύφωνος μάρτυρος
2 Τ. Ἡ Ἰπαπαντῆ τοῦ Κυρ.
3 Π. Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου
4 Π. Ἰσιδώρου τοῦ ὁσίου
5 Σ. Ἀγάθης μάρτυρος
6 Κ. Βουκόλου ἐπισκόπου
- 7 Δ. Παρθενίου Κοσμᾶ
8 Τ. Θεοδώρου Στρατ.
9 Τ. Νικήφωρου μάρτυρος
10 Π. Χαραλάμπους ἱερομάρτυρ.
11 Π. Βλασίου ἱερομάρτυρος
12 Σ. Μελετίου ἐπισκ. Ἀντιοχείας
13 Κ. Ἀπόκρως. Μαρτιανοῦ
- 14 Δ. Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου
15 Τ. Ὀνησίμου Ἀποστόλου
16 Τ. Παμφίλου μάρτυρος
17 Π. Τῆς ἁγίας Μαρίας
18 Π. Λέοντος Πάπα Ρώμης
19 Σ. Ἀγίππου καὶ Φιλήμονος
20 Κ. Τυρινῆ. Λέοντος ἐπισκόπου.
- 21 Δ. Τιμοθέου Εὐσταθίου ἐπισκ.
22 Τ. Εὐγενίου μάρτ. Ἀνθούσης
23 Τ. Πολυκάρπου ἐπ. Σμύρνης
24 Π. Ἡ εἴρε. τῆς Τιμ. κερφα-
λῆς τοῦ Προδρόμου
25 Π. Ταρασίου καὶ Ἀλεξάνδρου
26 Σ. Τῶν Ψυχῶν. Πορφυρίου ἐπ.
27 Κ. Τῆς Ὀρθοδοξίας. Προκοπ.
- 28 Δ. Βασιλείου καὶ Νέστορος

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 12. Νύξ ὥρας 12.

- 1 Τ. Εὐδοκίας ὁσιομάρτυρος.
- 2 Τ. Ἐουχίου καὶ Ἀνδρονίου.
- 3 Π. Εὐτραπίου μάρτυρος.
- 4 Π. Γερασίου ὁσίου.
- 5 Σ. Κόνωνος μάρτυρος.
- 6 Κ. Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρ.
- 7 Δ. Τῶν ἐν Χερσῶνι ἱερο.
- 8 Τ. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου.
- 9 Τ. Τῶν ἁγίων 40 μαρτύρων.
- 10 Π. Κοδράτου καὶ Ἀναστασίας
- 11 Π. Σωφρονίου Πατρ. Ἱεροσ.
- 13 Σ. Θεοφάνους καὶ Γρηγορίου.
- 13 Κ. Τῆς Σταυροπροσκηνήσεως.
- 14 Δ. Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.
- 15 Τ. Ἀγαπίου μάρτυρος.
- 16 Τ. Σαβίνου καὶ Χριστοδοῦλου.
- 17 Π. Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρ. τοῦ Θεοῦ
- 18 Π. Κυρίλλου ἀρχ. Ἱεροσ.
- 19 Σ. Χρυσάνθου καὶ Δαρείου
- 20 Κ. Τῶν ὁσίων Πατέρων.
- 21 Δ. Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.
- 22 Τ. Βασιλείου ἐπισκ. Ἀγκύρας.
- 23 Τ. Νίκωνος.
- 24 Π. Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.
- 25 Π. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοσ.
- 26 Σ. Ἡ Σύν. τοῦ Ἀρ. Γαβριήλ.
- 27 Κ. Ματρώνης τῆς ἐν Θεσσαλ.
- 28 Δ. Παρίωνος τοῦ ὁσίου.
- 29 Τ. Λάρκου ἐπισκ.
- 30 Τ. Ἰωάννου τοῦ Συγγραφέως.
- 31 Π. Ὑπατίου ἱερομ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 13. Νύξ ὥρας 11.

- 1 Π. Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.
- 2 Σ. Τοῦ Λαζάρου. Τίτου ὁσίου.
- 3 Κ. Τῶν Βαίων. Νικήτα ἡγ.
- 4 Δ. Γεωργίου καὶ Πλάτωνος.
- 5 Τ. Κλαυδίου.
- 6 Τ. Εὐτυχίου Κων(πόλεως).
- 7 Π. Γεωργίου ἐπ. Μιτυλήνης.
- 8 Π. Ἡρωδίου ἀποστόλου.
- 9 Σ. Εὐφυχίου μάρτυρος.
- 10 Κ. ΤΟ ἍΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ.
- 11 Δ. Ἀντίπα ἐπισκ. Περγάμου.
- 12 Τ. Βασιλείου ἐπισκ. Παρίου.
- 13 Τ. Μαρτίνου Πάπα Ρώμης.
- 14 Π. Ἀριστάρχου ἀποστόλου.
- 15 Π. Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.
- 16 Σ. Ἀγάπης, Εἰρήνης Χιονίας
- 17 Κ. Τοῦ Θωμᾶ. Συμεῶν ὁσίου.
- 18 Δ. Ἰωάννου ὁσ., Ἰωάν. μάρ.
- 19 Τ. Παφνουτίου ἱερομάρτυρος.
- 20 Τ. Θεοδώρου τοῦ Τριχινᾶ.
- 21 Π. Ἰανουαρίου καὶ Ἀλεξάν.
- 22 Π. Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου.
- 23 Σ. Μεγαλομάρ. Γεωργίου.
- 24 Κ. Τῶν μυροφόρων
- 25 Δ. Τοῦ ἁγ. Μάρκου.
- 26 Τ. Βασιλέως ἐπισκόπου
- 27 Τ. Συμεῶν ἱερομάρτυρος.
- 28 Π. Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτύρ.
- 29 Π. Ἰωάννου καὶ Σωσιπάτρου.
- 30 Σ. Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

ΜΑΪΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 14. Νύξ ὥρας 10.

- 1 Κ. Ἱερμίου τοῦ προφήτου.
2 Δ. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.
3 Τ. Τιμωθέου καὶ Μαύρας μαρ.
4 Τ. Παλαγίας ἑσιομάρτυρος.
5 Π. Τῆς μεσοπεντηκοστῆς.
6 Π. Ἰώβ τοῦ πολυθάλου.
7 Σ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ Σταυροῦ.
8 Κ. Τῆς Σαμ. Ἰωάννου τοῦ Θ.
9 Δ. Ἡσαίου προφ.
10 Τ. Σίμωνος Ἀποστόλου.
11 Τ. Μωκίου ἱερομάρτυρος.
12 Π. Γερμανοῦ ἀρχιεπ.
13 Π. Γλυκερίας μάρτυρος.
14 Σ. Ἰσιδώρου μάρτυρος.
15 Κ. Τοῦ Τυφλοῦ.
16 Δ. Θεοδώρου τοῦ ἠγιασμένου
17 Τ. Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουλίας
18 Τ. Πέτρου καὶ Διονυσίου μαρ.
19 Π. Τῆς Ἀναλήψεως
20 Π. Θαλλελαίου μάρτυρος
21 Σ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης
22 Κ. Βασιλίσκου μαρ.
23 Δ. Μιχαὴλ ἐπισκ. Συνάδων
24 Τ. Συμεῶν τοῦ ἐν θαυμ. ὄρει
25 Τ. Ἡ εὐρ. τῆς κεφ. Ἱ. Προδ.
26 Π. Κάρπου τοῦ Ἀποστόλου.
27 Π. Ἑλλαδίου ἱερομάρτυρος
28 Σ. Εὐτυχοῦς ἐπισκ. Μελιτινῆς
29 Κ. Τῆς Πεντηκοστῆς
30 Δ. Τῆς ἀγ. Τριάδος
31 Τ. Ἑρμίου μάρτυρος

ΙΟΥΝΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 15. Νύξ ὥρας 9.

- 1 Τ. Ἰουστίνου μαρ. τοῦ Φιλοσ.
2 Π. Νικηφόρου ἀρχ. Κων)πόλ.
3 Π. Λουκιανοῦ μάρτυρος
4 Σ. Μητροφάνους ἀρχ. Κων)
5 Κ. Τῶν Ἀγίων Πάντων
6 Δ. Γλαρίωνος τοῦ θαυματορ.
7 Τ. Θεοδώρου Ἀγκύρας ἐπισκ.
8 Τ. Ἀνακ. λειψ. Θεοδώρου
9 Π. Κύριλλου ἀρχιεπ. Ἀλεξανδ.
10 Π. Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης
11 Σ. Βαρθολομαίου Βαρνάβα ἀπ.
12 Κ. Ὀνούφριου καὶ Πέτρου
13 Δ. Ἀκυλίνης μάρτυρος
14 Τ. Ἐλισσαίου τοῦ προφ.
15 Τ. Ἀμώς τοῦ προφήτου
16 Π. Τύχωνος ἐπισκ. Ἀμαθοῦντος
17 Π. Ἰσαύρου Μανουὴλ Ἰσμαὴλ
18 Σ. Λεοντίου μαρ. καὶ Θεοδούλ.
19 Κ. Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου
20 Δ. Μεθοδίου ἐπισκ. Τατάρων
21 Τ. Ἰουλιανοῦ τοῦ Ταρσέως
22 Τ. Εἰσαεβίου ἱερομάρτυρος
23 Π. Ἀγριπνίνης μάρτυρος
24 Π. Τόγεν. τοῦ Προ. Ἰωάννου
25 Σ. Φεβρωνίας ἑσιομάρτυρος
26 Κ. Δαβὶθ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη
27 Δ. Σαμφῶν τοῦ Ξενοδόχου
28 Τ. Κύρου καὶ Ἰωάννου ἀναρχ.
29 Τ. Πέτρου καὶ Παύλου Ἀποσ.
30 Π. Ἡ Σύναξις τῶν 12 Ἀποσ.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31
Ἡμέρα ὥρας 14. Νῆξ ὥρας 10.

- 1 Π. Κοσμᾶ καὶ Δαμιαν. τοῦ Ἁγ.
2 Σ. Κατ. τῆς τιμ. ἐσθ. τῆς Θεοτ.
3 κ. Τακίνθου μάρτυρος
4 Δ. Ἀνδρέου ἐπισ. τοῦ Ἱεροσο.
5 Τ. Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶ
6 Τ. Σισών τοῦ Μεγάλου
7 Π. Κυριακῆς μεγαλομάρτυρος
8 Π. Προκοπίου μεγαλῶμ.
9 Σ. Παγκρατίου ἐπ. Ταυρομαν.
10 Κ. Τῶν ἐν Νικοπόλει 45 μαρ.
11 Δ. Εὐφυμίας μεγαλομάρτ.
12 Τ. Πρόκλου Ἰατρ. Βερην. μάρ.
13 Τ. Ἡ Σύνα. τοῦ Ἀρχ. Γαβριήλ
14 Π. Ἀκύλα τοῦ Ἀποστόλου
15 Π. Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης μαρ.
16 Σ. Ἀθηνογένους ἱερομάρτυρ.
17 Κ. Μαρίνης τῆς μεγαλῶμ.
18 Δ. Αἰμιλ. καὶ Οὐαλεντίνης μαρ.
19 Τ. Μακρίνης καὶ Δίου τῶν ἐσθ.
20 Τ. Τοῦ προφ. Ἡλιοῦ
21 Π. Συμεὼν καὶ Ἰωάννου ἐσίων
22 Π. Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς
23 Σ. Φωκᾶ καὶ Ἰεζεκιήλ τοῦ πρ.
24 Κ. Χριστίνης μεγαλομάρ.
25 Δ. Ἡ κοίμησις τῆς ἁγ. Ἀννης
26 Τ. Παρασκευῆς καὶ Ἑρμολάου
27 Τ. Τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος
28 Π. Προχώρου καὶ Νικάνορος
29 Π. Καλλινί. καὶ Θεοδότης μαρ.
30 Σ. Σύλα καὶ Σίλουανου Ἀποσ.
31 Κ. Εὐδοκίμου τοῦ Δικαίου

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 13. Νῆξ. ὥρας 11.

- 1 Δ. Ἡ πρόδοσις τοῦ Σταυροῦ
2 Τ. Ἀνακ. τοῦ λειψ. Στεφάνου
3 Τ. Ἰσαακίου Δαλμά. Φαύστου
4 Π. Τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παιδῶν
5 Π. Εὐσιγνίου καὶ Νόνας μαρ.
6 Σ. Ἡ Μεταμόρφωσις
7 Κ. Δομητίου ὁσιομάρτυρος
8 Δ. Αἰμιλία. ἐπισ. καὶ Μύρωνος
9 Τ. Ματθαίου τοῦ Ἀποστόλου
10 Τ. Λαυρεντίου καὶ Ἰππουλίτου
11 Η. Εὐπλου μάρτυρος
12 Η. Φωτίου καὶ Ἀνικήτου μάρ.
13 Σ. Μαξίμου. Εὐδοκίας Εἰρήνης
14 Κ. Μεγαίου τοῦ προφήτου
15 Δ. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου
16 Τ. Τοῦ ἁγίου Μανθελίου
17 Τ. Μύρωνος καὶ Στράτωνος
18 Π. Φλώρου καὶ Λαύρου μαρ.
19 Π. Ἀνδρέου μάρτυρος
20 Σ. Σαμουήλ τοῦ προφ.
21 Κ. Θαδαίου τοῦ Ἀποστόλου
22 Δ. Ἀγαθονίκου καὶ Εἰρηναίου
23 Τ. Λούπου καὶ Καλλινίκου
24 Τ. Εὐτυχῶς ἱερομάρτυρος
25 Π. Βαρθολομ. καὶ Τίτου ἀποσ
26 Π. Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας
27 Σ. Ποιμένος τοῦ ὁσίου
28 Κ. Μωϋσέως τοῦ ὁσίου
29 Δ. Ἡ ἀποτ. τῆς τιμ. Κεφ. τοῦ
[Προδρόμου
30 Τ. Ἀλεξάνδρου ἀρχ. Κων)
31 Τ. Κατάθ. Ζώνης τῆς Θεοτόκ.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 12. Νύξ ὥρας 12

- 1 Π. Σύναξις τῆς Θεοτόκου
2 Π. Μάμαντος μάρτυρος
3 Σ. Ἀνθίμου ἱερομάρτυρος
4 Κ. Βαβύλα Ἀντιοχείας ἱερομ.

5 Δ. Ζαχαρίου τοῦ προφ.
6 Τ. Ἡ ἀνάμν. θαύμ. Μιχαήλ
7 Τ. Σώζοντος μάρτυρος
8 Π. Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου
9 Π. Ἰωακείμ καὶ Ἄννης
10 Σ. Μηνοδώρας Μητροδώρας
11 Κ. Θεοδώρας τῆς ἐσίας

12 Δ. Αὐτονόμου ἱερομάρτυρος
13 Τ. Κορνηλίου Ἐκστ.
14 Τ. Ἡ ὕψωσ. τοῦ Σταυροῦ
15 Π. Νικήτα μάρτυρος.
16 Π. Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος
17 Σ. Σοφίας μάρτυρος
18 Κ. Εὐμενίου τοῦ θαυματουργ.

19 Δ. Τροφίμου μάρτυρος
20 Τ. Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρ.
21 Τ. Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου
22 Π. Φωκᾶ ἱερομάρτυρος
23 Π. Ἡ Σύλληψις τοῦ Προδρόμ.
24 Σ. Θέκλης τῆς πρωτομάρτ.
25 Κ. Εὐφροσύνης τῆς ἐσίας

26 Δ. Μετάσ. Ἰωάννου τοῦ Θεολ.
27 Γ. Καλλιστράτου μάρτυρος
28 Τ. Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογητ.
29 Π. Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ
30 Π. Γρηγορίου ἱερομάρτυρος

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 11. Νύξ ὥρας 12.

- 1 Σ. Ἀνανίου τοῦ ἀποστόλου
2 Κ. Κυπριανοῦ ἱερομάρτυρος

3 Δ. Διονυσίου ἱερομάρτυρος
4 Τ. Ἱεροθέου ἐπισκόπου
5 Τ. Χαριτίνης μάρτυρος
6 Π. Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου
7 Π. Σεργίου καὶ Βάκχου
8 Σ. Πελαγίας τῆς ἐσίας
9 Κ. Ἰακώβου Ἀλφαίου

10 Δ. Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου
11 Τ. Πρόβου Ταράχου
12 Τ. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας
13 Π. Κάπρου Παπύλου Ἀγαθ.
14 Π. Τῶν Ἀγ. Πατέρων
15 Σ. Λουκιανοῦ μάρτυρος
16 Κ. Λογγίνου μάρτυρος

17 Δ. Ὠσῆ τοῦ προφήτου
18 Τ. Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ
19 Γ. Ἰωήλ τοῦ προφήτου
20 Π. Ἀρτεμίου καὶ Γερασίμου
21 Π. Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου
22 Σ. Ἀβερκίου τοῦ θαυματουργ.
23 Κ. Ἰακώβου ἀπόστ.

24 Δ. Ἀρέθα μάρτυρος
25 Γ. Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου
26 Τ. τοῦ Μεγάλ. Δημητρίου
27 Π. Νέστορος μάρτυρος
28 Π. Στεφάνου τοῦ Σαββαίτου
29 Σ. Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας
30 Κ. Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μαρ.

31 Δ. Στάχυος καὶ Ναρκίσσου

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 10. Νύξ ὥρας 14.

- 1 Γ. Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ
2 Τ. Ἀκινδόνου μάρτ.
3 Π. Ἀκεφιμᾶ μάρτυρος
4 Π. Ἰωαννικίου ὁσίου
5 Σ. Γαλακτίωνος μάρτυρος
6 Κ. Παύλου ἀρχιεπ. Κων/πόλ.
7 Δ. Γῶν ἐν Μελυτινῇ 3ῃ μαρτ.
8 Γ. Σύναξις τοῦ ἀρχ. Μιχαήλ
9 Γ. Ονησιφόρου καὶ Ἰορφοῦρου
10 Π. Ὀλυμπᾶ καὶ Ροδίωνος
11 Π. Μηνᾶ Βίκτωρος Βικεντίου
12 Σ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος
13 Κ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου
14 Δ. Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου
15 Γ. Γουρία, Σαμωνᾶ, Ἀδίου
16 Τ. Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστ.
17 Π. Γρηγορίου ἐπισκόπου
18 Π. Πλάτωνος μάρτυρος
19 Σ. Ἀδίου τοῦ προφήτου
20 Κ. Γρηγορίου καὶ Πρέκλου
21 Δ. Γὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου
22 Γ. Φιλήμονος τοῦ ἀποστόλου
23 Τ. Γρηγορίου καὶ Ἀμφιλοχίου
24 Π. Κλήμεντος πάπα Ρώμης
25 Π. Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτ.
26 Σ. Στυλιανοῦ καὶ Ἀλυπίου
27 Κ. Ἰακώβου μεγαλομάρτυρ.
28 Δ. Στεφάνου ὁσιομάρτυρος
29 Τ. παραμόνου καὶ Φιλουμένου
30 Τ. τοῦ ἁγ. Ἀποσ. Ἀνδρέου

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 9. Νύξ ὥρας 14.

- 1 π. Ναοὺμ τοῦ προφήτου
2 π. Ἀβδακούμ τοῦ προφήτ
3 Σ. Σοφονίου τοῦ προφήτου
4 Κ. Βαρθάρου μεγαλομάρτυρ.
5 Δ. Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου
6 Γ. Νικολάου ἐπισκ. Μύρων
7 Γ. Ἀμβροσίου ἐπισκόπου
8 π. καταπίου τοῦ ὁσίου
9 π. Ἡσὺλληψ. τῆς ἁγ. Ἄννης
10 Σ. Μηνᾶ καὶ Ἑρμογένοῦς
11 Κ. Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου
12 Δ. Σπυρίδωνος ἐπισκόπου
13 Τ. Εὐατρατίου μάρτυρος
14 Γ. Θύραου, Καλλινίκου μαρ.
15 π. Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος
16 π. Ἀγγαίου προφήτου
17 Δ. Δανιὴλ προφήτου
18 Κ. Σεβαστιανοῦ μάρτυρος
19 Δ. Βονιφατίου μάρτυρος
20 Τ. Ἰγνατίου ἱερομάρτυρος
21 Γ. Ἰουλιανῆς καὶ Θεμιστοκλέ.
22 π. Ἀναστασίας τῆς Φαρμακ.
23 π. Γῶν ἐν Κρήτῃ 10 μαρτύρ.
24 Σ. Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος
25 Κ. Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ
26 Δ. Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου
27 Τ. Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτ.
28 Τ. τῶν Δισμυρίων μαρτύρων
29 π. τῶν 14,000 ἁγίων Νηπίων
30 π. Ἀνυσίας ὁσιομάρτυρος
31 Σ. Μελάνης τῆς ὁσίας

Ο ΧΡΟΝΟΣ

ΕΙΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΔΕ ΣΙΜΩΝΕ ΜΠΡΟΥΒΕΡ

Ἀπὸ τῶν παρελθόντων ἐτῶν τὸ «Μικρασιατικόν» ἔχει τὴν τιμὴν νὰ φιλοξενῇ εἰς τὰς σελίδας του διαπρεπεῖς φιλέλληνας. Μετὰ τὸν Ἑρρίκον Βάιλ καὶ τὴν Βερνάρδον Μπουβιὲ ὁ κ. Φραγκίσκος δὲ Σιμῶνε Μπρούβερ παρουσιάζεται ἐρέτος ὄχι ὡς φιλέλ-

λην, θιασώτης ἀπλοῦς τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος, γνώστης τῶν κλασικῶν συγγραφέων τῆς ἀρχιότητος καὶ συμπαθῆς μόνον πρὸς τοὺς ἐπιγόνους εὐκλειῶν προγόνων, ἀλλ' ὡς θερμὸς λάτρης τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐγνώρισεν, ἐξετίμησεν, ἠγάπησε καὶ μεθ' ἧς συνεδέθη διὰ τῶν ἀρήκτων δεσμῶν τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ὀμιλεῖ καὶ γράφει ὡς γνήσιος Ἕλλην.

Ὁ κ. Φραγκίσκος δὲ Σιμωνε Μπρουῆδερ ἐγεννήθη ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας τῷ 1870, ἐκ πατρὸς Ἰταλοῦ καὶ Ὁλλανδῆς μητρὸς. Ἀπορφανισθεὶς μικρὸς τῶν γονέων του ἀνετράφη ὑπὸ τῆς θείας του κ. Καρολῆνης Μπρουῆδερ, γυναικὸς σπανίων ἀρετῶν, ἣτις ὑπῆρξε δι' αὐτὸν δευτέρα μήτηρ. Τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς του σπουδὰς ἔκαμιν ἐἰς ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Κατόπιν ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον οὗτινος ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλολογίας λαβὼν καὶ τὸ εἰδικὸν δῖπλωμα τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης. Ἀμέσως μετὰ τὸ πέραν τῶν σπουδῶν του διορίσθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καθηγητὴς τῆς Λατινικῆς καὶ τῆς Ἰταλικῆς εἰς τὰ ἐθνικὰ γυμνάσια, ὅπου καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ διδάσκη ἀκόμη. Τυγχάνει ἐπίσης καθηγητὴς τῆς ποιητικῆς καὶ δραματικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Ὄδειον τῆς Νεαπόλεως καὶ εἰς τὴν ἔδραν ταύτην ἀνῆλθε κατόπιν διαγωνισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἦλθε πρῶτος.

Διακεκριμένος συγγραφεὺς, ἔχει πλουτίσει τὰς ἡφμερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ μὲ βιβλιοκρισίας, μελέτας, ποιήσεις καὶ ἄρθρα, ἅτινα συναθροίζομενα θὰ ἀπέτελουν τόμους ὀλοκλήρους. Πλείστα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ θεάτρου καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν συγκριτικὴν φιλολογίαν, εἶνε δὲ μεγάλης ἀξίας.

Ἄλλ' ὅ,τι κατέχει καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ποιητικὴν ψυχὴν του, εἶνε ἡ ἀγάπη τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ τῆς συγχρόνου φιλολογίας αὐτῆς, εἰς ἣν ἐνέκυψε μετὰ θερμῆς λαβῶν δῖπλωμα τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Ἀκούραστος μελετητῆς τῶν ἔργων τῶν νεωτέρων ἐλλήνων λογογράφων καὶ ποιητῶν μεταφράζει τὰ ἔργα αὐτῶν ἐκδίδων ἐτησίαν ἐπιθεώρησιν καὶ καθιστῶν οὕτω γνωστὰ εἰς τὴν Ἑσπερίαν τὰ προϊόντα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἑλλὰς μόνον ἐπιτιμήσεις καὶ συμβουλὰς ἀκούει παρ' ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἐποδηγέτησεν ἄλλοτε εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πολιτισμοῦ, ὁ κ. Φρ. δὲ Σιμωνε Μπρουῆδερ δὲν ἔχει παρὰ λόγους θαυμασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως δι' αὐτὴν καὶ τὴν στο-

γῆν του ταύτην διατόρως κηρύσσει γράφων ἑλληνιστὶ ἢ περὶ Ἑλλάδος.

Δεκατέσσαρα ἤδη ἔργα του ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐξ ὧν τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν «La Grecia moderna» εἶνε ἐμβριθεστάτη περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος μελέτη, πολλὰ γνωρίζουσα εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν μικρὰν αὐτὴν γωνίαν τῆς γῆς, ἥτις, εἴγε, ἔχει καὶ θὰ ἔχη πάντοτε τοὺς εὐγεγεῖς λάτρεις τῆς καὶ τοὺς εὐλαθεῖς προσκυνητάς τῆς.

Ὁ κ. Σιμωνὲς Μπρουῦβερ ἠγάπησε τὴν Ἑλλάδα ὄχι ὡς τι ἰδεῶδες καὶ σχεδὸν ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τὸύναντιον μὲ τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν μορφήν τῆς, ὅποια πράγματι εἶνε, διότι ἔζησεν ἐν αὐτῇ, ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς, ἐρέμβασεν ἐπὶ τῶν ἀθανάτων μνημείων τῆς, ὠσφράνθη τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων τῆς καὶ ἐλικνίσθη μὲ τὸ μινύρισμα τοῦ κύματος τῶν μαγικῶν τῆς ἀκτῶν. Ὁμίλησε τὴν ζωντανὴν τῆς γλώσσαν, τὴν ἠσθάνθη, τὴν ἔγραψεν. Τοιοῦτος ὁ ἐνθουσιώδης φιλέλληγν, ὅστις μὲ λατρείαν ἰσόθεον περιβάλλει τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸν ὅποιον ἀληθῆ πᾶς ἑλληγν ὀφείλει εὐγνωμοσύνην.

Ὁ κ. Σιμωνὲς Μπρουῦβερ ἀπὸ τοῦ 1906 τυγχάνει μέλος τῆς ἐν Παρισίοις «Ἐταιρείας πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἑλληγνικῶν σπουδῶν» καὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ «Ἐταιρείας πρὸς διάδοσιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν κλασικῶν σπουδῶν», ἀπὸ δὲ τοῦ 1908 ἐπίτιμον μέλος τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου «Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος».

Ὅ, τι περισσότερον ἀκόμη ἀποδεικνύει τὴν ἑλληγνικὴν του ψυχὴν εἶνε ὁ κατωτέρω παρατιθέμενος πρόλογος τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀρχαίον διήγημα» βιβλίου του, εἰς τὸν ὅποιον ὡς ἐν κατόπρω πιστῶς ἀπεικονίζονται τὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα αἰσθήματα καὶ αἱ σκέψεις τοῦ εὐγεγενοῦς Ἴγλου.

Ε Σ Σ.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

«Δέν ζῆ τὸ ἄνθος
ἀνευ ἡλίου»

Ἡ Ἑλλάς, ἡ γῆ αὐτὴ τῶν τρυφῶν καὶ τῶν τεχνῶν, δύο κατ' ἐξοχὴν αἰσθήματα ἔχει ἐξυψώσει ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῆς χρόνων, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν λατρείαν εἰς τὸ ἴδιον. Πατρίς καὶ Ἀγάπη, Ἀγάπη καὶ Πατρίς, εἶνε ἀληθῶς ἡ

φυγή ήτις πτερυγίζει εις τὰ ἑλληνικά ἄσματα, εἴτε εις τὰ ἄριστα ὑψηλά λυρικά τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Χριστοπούλου, εἴτε εις τὰ ἡδέα τραγούδια τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν παλληκαριῶν. Καὶ μάλιστα δύναται νὰ εἶπῃ τις ὅτι αὐτὰ τὰ δύο αἰσθήματα συγγέονται τοσοῦτον εις τὴν Ἑλληνικὴν φυγὴν, ὥστε δὲν εὐρίσκεται κανεὶς ἑλλην ὅστις δὲν εἶνε στρατιώτης τὴν καρδίαν καὶ ἐραστὴς τὴν φυγὴν. Στρατιώτης διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πατρίδα καὶ δοξάσῃ τὴν χώραν ἡτις εἶνε ἡ ζωὴ του αὐτῆ καὶ τοῦ προσφέρει θαυσιμῶς ἀπείρους εὐχαριστήσεις μὲ τὸν καθαρὸν καὶ αἶθριον οὐρανὸν τῆς, τὸ μαχικόν πανόραμα τῆς ἀπαραμίλλου φύσεώς τῆς ἢ ὅποια μὲ τὸ ἀδιάλειπτον μειδιάμα τῆς μὲ τὰς διαυγεῖς ἡμέρας καὶ τὰς ὄνειρώδεις νύκτας τῆς ἐλκύει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ζωὴν ἐρωτόληπτος πάντων ὅσα παρίστανται ὄρατα εἰς τὸ βλέμμα του καὶ ἀπαγωγὰ τέρποντα τὸ πνεῦμα καὶ μαγεύοντα τὰς αἰσθήσεις.

Ὅλιγα ἔθνη δύνανται νὰ κωχῆθῶσι διὰ τὸ τόσον ἔξοχον πατριωτικόν αἶσθημα τῶν τέκνων των, τὸ ὁποῖόν δὲν συσφίγγεται εἰς τὴν μόνην θυσίαν τοῦ βίου, πρᾶγμα ὅχι εὐκόλον καὶ ὀλιγὸς ἐξαίρετον. Σπανιώτατοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἶναι οἱ προσφέροντες εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτῶν παρουσίαν καὶ μόνῃ ἢ Ἑλλάδι ἔχει πλείστας νὰ ἐπιδείξῃ τοιαύτας θυσίας τῶν τέκνων τῆς. Καὶ πῶς ἄλλως θὰ ἠδύνατο τὸ μικρὸν τοῦτο κράτος διὰ τῶν πτωχῶν προσόδων του ν' ἀναδειχθῆ οὕτω θαυμασίως ὄρατον εἰς ἐξήκοντα μόλις ἔτη καὶ νὰ παρουσιάσῃ νέας πόλεις, νέας ὁδοὺς, νέα καὶ μεγαλοπρεπῆ κτίρια καὶ πρῶτον πάντων τὸ γιγάντιον Στάδιον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ ἐκπλήττει τοὺς ξένους οἵτινες ἔρχονται ἐκεῖ ἵνα τὸ ἴδωσι;

Ὅστις δὲν εἶδε τὴν Ἑλλάδα, δὲν εἶδεν εἰμὴ ἓν μέρος τοῦ ὄρατου, καὶ ὅχι τὸ ἄριστον. Ὅμιλεῖτε μὲ ἓνα ἑλληνα περὶ τῆς πατρίδος του, περὶ τῶν καλλονῶν τῆς, τῶν γαληνῶν δύσεων, τῶν εὐφόρων καὶ ποικίλων κοιλάδων τῆς τῆς κυανῆς θαλάσσης τῆς πάντων ὅσα καθιστῶσι ποιητικωτάτην τὴν ἔξοχον ταύτην χώραν καὶ θὰ ἴδῃτε τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἐκπέμποντας λάμψεις ἀστραπῆς καὶ ὄλον τὸ σῶμά του τρέμον ἀπὸ ἔνθερον ἡλεκτρικὴν πνοήν. Κανεὶς δὲν αἰσθάνεται πλέον τοῦ ἑλληνοῦ τὴν νοσταλγίαν τῆς πατρίδος, τὴν ἀπαυστον ἐπιθυμίαν νὰ ἐπανέλθῃ ἐκεῖ. Πατρίς καὶ Ἀγάπη εἰσέτι ἀντηχοῦσιν εἰς τοὺς εὐφραντάστους μύθους μὲ τοὺς ὁποίους ἀρέσκεται νὰ βαυκαλιέσεται ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ἄγνωστοι συγγραφεῖς τοὺς συνέλεξαν καὶ εἰς ἀναριθμήτους γλώσσας διεσπάρησαν καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον καὶ τοὺς εὐρίσκομεν ὅπου καθίσῃ εἰς ἀλιεὺς ὅπου διαδῆ εἰς ναύτης: Εἶνε μύθοι οἵτινες μεταδιδόσθησαν διὰ τῶν αἰῶνων καὶ ἐπέταξαν, πετῶσι καὶ θὰ πετῶσι πάντοτε ἐπὶ τῶν ὄρεων καὶ ἐπὶ τῶν θαλασσῶν νὰ ἐπαναλάβωσι πανταχοῦ: εὐλογημένον καὶ ἔνδοξον τὸ ἔνομα τῆς Ἑλλάδος.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Σοφίας Αναχαρίτου

Τὸ Μελέτημα

ΤΟ ΜΕΛΤΕΜΙ

Τῷ καλλίστῳ φίλῳ
Κ)ῶ Στεφάνῳ Ἐλευθερίου
Εἰς Ἀθήνας

Ἐξάρωσε τ' ὀλόστρωτο τῆς θάλασσας σεντόνι
Ὅπου νεράϊδες τῶφάναν μὲ γαλανὸ στημόνι,
Κ' ἐκέντησαν τίς ἄκρες τοῦ ταχνίτρες ξακουσμένες,
Ποῦ γλῶσσες θυὸ δὲν εἶχανε παρόμοιες καμωμένες.
Πῆρ' ἀεράκι ἀλαφρὸ καὶ ὀλο δυναμένει,
Ταραζέται ἡ θάλασσα καὶ κύματα φουσκώνει,
Ἄφιν' ἐναύτης τὸ κουπί, τὸ θοιάκι τοῦ ἀρπάζει
Καὶ τὸ πανί ποῦ κρέμονταν ὀλόγιομο κυττάζει.
Καὶ τραγουδάει ὀλόχαρος καὶ τὸ γλυκὸ τᾶγέρι
Τρέχει τὰ λόγια τοῦ γοργὰ ἔς τὸ ταῖρι του νὰ φέρη.....
Φυσᾷ μελτέμι δυνατό καὶ τώρα μούδες δίνει,
Ξεσχίτ' ἢ βάρκα τὰ νερά, πετάει φτερωμένη,
Τὴν ἀγκαλιάζουν οἱ ἄφροι κ' ἐκείνη γέρνει πλάϊ
Κι' ὁ ἄνεμος ἔς τὸ διάβα τῆς διαμάντια τῆς σκορπάει.
Καὶ τρέχει, τρέχει πεταχτή... Ποῦθ' ἔρχεται, ποῦ πάει;
Ποιὸς νὰ τὴν κλαίη ποῦφυγε καὶ ποιὸς τὴν καρτεράει;
Ποιὸς τὴν ξεκίνησαν εὐχὲς ἔς τοῦ χωρισμοῦ τὴν ὦρα,
Ποῦ μὲ λαχτᾶρα καὶ χαρὰ τὴν περιμένουν τώρα;....
Ἄχ! μοιάζεις μὲ τὴ μαύρη μας ζωὴ, βαρκοῦλα ξένη,
Ποῦ ἔρχεται ἀπ' τᾶγνωστο καὶ ἔς τᾶγνωστο πηγαίνει.
Χαμογελάει ἀπ' ἐμπρὸς καὶ πίσω δάκρυ χύνει'
Ἐλπίζει σ' ὅ,τι καρτερεῖ καὶ κλαίει ὅ,τι ἀφίνει.
Καὶ πότε νὰ τὴν καταπιῇ τὸ κύμα φοβερίζει
Καὶ ἄλλοτε μὲ δυνατό μελτέμι ἀρμενίζει.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΤΑ ΚΕΡΑΣΙΑ

Ἡί σκέπτεσαι δι' αὐτά; με ἠρώτησεν ὁ φίλος μου Ἐπιμενίδης. Δεικνύων τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ γεύματός μας ἀπομένον ἀκόμη πινάκιον γεμῆτον ἀπὸ κεράσια ροδοκόκκινα, ὄροσερά, προκλητικὰ ὡς παρθενικὰ χεῖλη.

Ὁ φίλος μου εἶχε τὴν κακὴν συνήθειαν, ἴσως πρὸς δικαιολογίαν τοῦ φιλοσοφικοῦ του ὀνόματος, ἀντὶ νὰ παραδίδεται μετὰ τὸ γεῦμα εἰς τὴν μυχρὴν νύρκην τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, τὴν ὁποῖαν τὰ παραγγέλματα τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας διαιτητικῆς—Post Prandium stabis—συνιστοῦν ὡς ἐξόγως βοηθητικὴν εἰς τὴν μυστηριώδη λειτουργίαν τῆς πέψως, νὰ προκαλῆ συζητήσεις ἐπὶ διαφόρων σοβαρῶν θεμάτων καὶ νὰ προσπαθῆ νὰ λύη τὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ ζητήματα καὶ τὰ σκοτεινὰ προβλήματα τῆς ζωῆς.

—Σκέπτομαι, ἀπήντησα ἐπίτηδες, θέλων νὰ καταβιβάσω τοὺς συλλογισμούς του εἰς γλαμαλὸν καὶ ἀκίνδυνον ἐπίπεδον, ὅτι στοιχίζουσι εἰς τὴν ἀγορὰν 1,60 τὴν ὀκᾶν, ἐνῶ εἰς τὴν χώραν μας τὴν εὐφορον, τὴν προικισμένην μὲ τόσον ἡμερον κλίμα ἔπρεπε νὰ πωλοῦνται εὐθηνότερα.

—Σκέπτεσαι ὡς μανάβης, μοῦ εἶπε με μορφασμὸν περιφρονήσεως. Ἐγὼ σ' ἐρωτῶ διὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἡμπορεῖ νὰ ἔχουν αὐτὰ τὰ προϊόντα εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς φύσεως καὶ διὰ τὸν προορισμὸν τὸν ὁποῖον ἐκπληροῦν εἰς τὸν πολυσύνθετον μηχανισμόν τῆς ζωῆς καὶ τὰς παντοίας μεταξὺ τῶν ὄντων σχέσεις.

Ἐνόησα ὅτι ἐματαιοῦνται ἐπιχειρῶν νὰ συγκρατήσω τὴν ἀκράτητον ὄρμην τῶν θεωριῶν του καὶ ἀφέθην ἀμαχητὶ εἰς τὴν φλυαρίαν του μετὰ τὴν ἐγκαρτέρησιν μεθ' ἧς παραδίδεται ὁ κατὰδικος εἰς χεῖρας τοῦ δημίου ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος.

—Διότι δὲν πιστεύω νὰ νομίζης, ἐξηκολούθησεν, ὅτι κάθε πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον, καὶ αὐτὸ τὸ ταπεινότατον, δὲν ἔχει τὸν προορισμὸν του. Προορισμὸν ἔχει καὶ ὁ μέγας εφευρέτης καὶ τὸ

κονοῦπι ποῦ μὲ αὐθάδειαν σαλπίζει περὶ τὰ ὄτια του καθ' ἣν στιγμήν ἐκεῖνος ἐγκύπτει εἰς τὰς μελέτας του. Προορισμὸν ἔχει καὶ ὁ Παρθενῶν ὅπου βλέπεις καὶ θαυμάζεις ἐκεῖ ἐπάνω καὶ τὸ εὐτελὲς κάρφος ὅπου καταπατᾷς γωρὶς νὰ προσέξῃς εἰς τὸν δρόμον. Εἰς τὴν πλάστιγγα ὅπου δοκιμάζει τὸ ὕλικόν τῶν ἀποκρούφων σχεδίων τῆς ἡ πολύμορφος φύσις ἕνας κόκκος ἄμμου βαρύνει: περισσότερον ἐνίοτε ἀπὸ μίαν πυραμίδα ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ ἕνα πτάρνισμα περισσότερον ἀπὸ ἕν ἔνδοξον πολεμικὸν κατόρθωμα. Καθε πρῆγμα εἰς τὸν κόσμον εἶναι αἰτιατὸν ἅμα καὶ αἴτιον· καὶ τὸ ἐδημιούργησε καὶ καὶ δημιουργεῖ καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιον. "Ὅλα τὰ ὄντα σχετίζονται ἀνάμεσόν των· τὰ συνδέει μὲ αὐλισι ἀναρχοῦ καὶ ἀτέρμων, ἣτις ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν ἀδυσσον τοῦ παρελθόντος καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ γάσμα τοῦ μέλλοντος. Βλέπομεν ἐνίοτε μερικὸς κρίκους, ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦμέν ποτε σχεδὸν νὰ παρακολουθησώμεν τὴν ἀλληλουσίαν των.

Ἡ ἐνέργεια τὴν ὁποίαν βλέπομεν σήμερον καὶ τὴν ὁποίαν λογιζοῦμενοι ἀποδίδομεν εἰς κάποιον πρόσφατον αἴτιον, εἶνε ἀπότοκος πραγματικῆ ἀπορροῆς ἀποκαμακρυσμένης πολλακίς καὶ τὸ σημερινὸν συμβᾶν, τὸ ὁποῖον παρὰσώμεν, ἢ τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν λήξαν ἀνευ συνεπειῶν, θὰ ἔχῃ πιθανὸς τὸν ἀντίκτυπον του εἰς γεγονότα τοῦ ἀποτέρω μέλλοντος. Γνωρίζεις τὸ περίφημον ρητὸν τοῦ Πλάτωνος περὶ τῆς μύτης τοῦ Κλεοπάτρας· δὲν εἶνε πραγματικῶς ὀρθοτάτη ἡ σκέψις ὅτι ἂν ἦτο κατὰ τινος γραμμὰς μεγαλειτέρη ἢ ῥις τῆς ἐστεμμένης ἐκεῖνης ἐταίρας, ἢ τύχη τοῦ κόσμου ἴσως θὰ ἦτο σήμερον αἰλοία;

Ἐσιώπησε πρὸς στιγμήν ὡσεὶ θέλων νὰ ἴδῃ τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένει ἡ παράδοξις αὐτῆ διαιτύπωσις τῆς θεωρίας τοῦ ντετερμινισμοῦ. Ἐπειτα ἐπανελάθεν.

— Ὁ Δάρβιν ἀναφέρει ἐν περιέργῳ παραδείγματι περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ἀποκρούφων σχέσεων μεταξὺ τῶν ὄντων καὶ περὶ τῆς λεληθυίας ἀλληλεπιδράσεως εἰς τὴν γενικὴν λειτουργίαν τῆς ζωῆς. "Ὅπου ὑπάρχουν πολλοὶ γάτοι, λέγει, ἐκεῖ σπανίζει εἶδος τι τριφυλλίου· τὸ ἀπόφθεγμα φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὀξύμωρον, διότι οἱ γάτοι, ὡς γνωστόν, δὲν εἶνε ζωᾶ αυτοφάγα· ἀλλ' ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις: οἱ γάτοι ἀρέσκονται νὰ ἐξολοθρεύουσιν τοὺς ποντικούς, οἰκοσίτους τε καὶ ἀρουραίους, οἱ ποντικοὶ ἀρέσκονται νὰ τρώγουν ἐν εἶδος βρούγων, οἵτινες πάλιν ἀρέσκονται ν' ἀραινίζον τὸ τριφυλλίον· ἀρα ὅπου πολλοὶ γάτοι ἐκεῖ καὶ ὀλίγοι ποντικοὶ καὶ ἐπομένως πολλοὶ βρούγοι καὶ ἐπομένως ὀλίγον τριφυλλίον.

« Ἀνάλογόν τι μοῦ ἐνθούμισαν πρό ὀλίγου τὰ κεράσια περὶ τῶν ὁποίων σὲ ηρώτησα. Ἐτυχε κάποτε νὰ μὲ πλησιάσῃ καθ' ὁδὸν καὶ νὰ μὲ χαιρετίσῃ ἄνθρωπός τις ἐξ ἐκείνων τούς ὁποίους γνωρίζομεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ λησμονοῦμεν κατόπιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἕως ὅτου κωμικὰ ἄλλη σύμπτωσης τὸν φέρει ἐμπρὸς μας εἰς τὸν δρόμον μας. ἐνθουμούμην ἀμυδρῶς ὅτι ἄλλοτε τοῦ εἶχα προσφέρει κάποιαν ἐκδούλευσιν, ἀλλὰ δὲν ἐνθουμούμην οὔτε τὸ ὄνομα οὔτε τὸ ἐπάγγελμά του. Ἡ ἄγνοια τοῦ τελευταίου τούτου εἶναι τι συνηθέστατον. Ὀλίγοι εἶνε οἱ προνομιούχοι οἵτινες φέρουν τὴν μάρχαν τοῦ ἰδιαίτερου των ἐπαγγέλματος εἰς τὸ ἐξωτερικόν των, ὡς πρὸς τούς ἄλλους δέ, τούς πολλούς ὁποῦ δὲν φέρουν κανὲν διακριτικὸν γνώρισμα, εἶνε εὐκολώτατον νὰ ὑποπέσῃ τις εἰς κωμικὰ λάθη ὅταν προσπαθῇ νὰ μαντεύσῃ. Μοῦ ἔτυγέ ποτε ἀποβιβασθῆναι εἰς Χελκίδα ἐν συνοδίᾳ φίλων ἐξ Ἀθηνῶν νὰ συναντήσω ἐνῆ γνώρισμον. Λέγων δὲ γνώρισμον ἐννοῶ ἄνθρωπον μὲν οὐ ἔτυχε νὰ ἐπικοινωνήσω δύο τρεῖς φορές ἄλλοτε. Καὶ εἶχε μὲν αὐτός τὴν ἀγαθὴν πρόνοιαν νὰ μοῦ ὑπενθυμίσῃ τὸ ὄνομά του, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον ἐπίσης εἶχα λησμονήσει. Δὲν ἤξεύρω πῶς μοῦ εἶχε καρφωθῆ εἰς τὸν νοῦν ἡ ἰδέα ὅτι ἦτο καθηγητὴς καὶ ἐπειδὴ ἔκρεπεν ἐξ ἀδρότητος ν' ἀντεκλήξω μὲ αὐτὸν μερικὰς λέξεις ἤρχισα νὰ τὸν ἐρωτῶ περὶ τοῦ ἐκεῖ Γουναξίου, περὶ τῶν μαθημάτων καὶ τῶν μαθητῶν, οἱ δὲ συνταξιδιωτοί μου, παρασυρθέντες ἐκ τῶν λόγων μου εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην ὑπερεθεματίζον εἰς τὰς ἐρωτήσεις. Εἶδα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐστενοχωρεῖτο, ὅτι ἀπῆντα βεβιασμένως καὶ ἤρχισα νὰ ὑποπτεύω ὅτι εἶχα κάμει κωμικὴν γκάφραν, ὅτε ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ ἐνεφανίσθη εἰς κλήτηρ τοῦ δικαστηρίου προσκαλέσας ἐκ μέρους τοῦ προέδρου τὸν παρ' ἡμῶν ἐκλαμβανόμενον ὡς καθηγητὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συνεδρίασιν. Ὁ ἄνθρωπος ἦτο πρωτοδίκης καὶ τότε ἡμεῖς διὰ νὰ ἐπκνορθώσωμεν τὸ σφάλμα, τὸν ἐξεθεώσαμεν κυριολεκτικῶς προσχγορεύοντες αὐτὸν μὲ τὸν προχγματικὸν του τίτλον, ἐρωτῶντες τάχα μετ' ἐνδιαφέροντος αὐτὸν περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Πρωτοδικείου καὶ τῶν δικαστῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων.

» Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

» Ἐπειδὴ ἔκρεπε νὰ εἰπῶ δυὸ λόγια εἰς τὸν γωστὸν μου ἄγνωστον, τοῦ ὁποίου τὸ πενιχρὸν ἐξωτερικὸν ἐμχρτύρει ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἠγνόουν τὸ εἰδικὸν ἔργον, ἀπήρθονα εἰς αὐτὸν μίαν γενικὴν καὶ ἀόριστον ἐρώτησιν:

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

A. AUBLET

Ὁ Τυφλός

»—Πῶς τὰ περνᾷς;

»—Καλὰ, μοῦ ἀπῆντησε.

»—Καί ἡ δουλειαις πῶς πηγαίνουν;

»Ἐμόρφασεν ἐκεῖνος καὶ μοῦ ἀπῆντησεν:

»—Ἔτσι κ' ἔτσι.

»—Μὰ καλὰ, ἐπέμεινα ἐγὼ χωρὶς νὰ ἤξεύρω τί ἀκριβῶς ἐνοῶ, τῶρα τὸ καλοκρίρι;...

»Ὁ ἄγνωστος ἔλαθεν, ἕνα ὕψος ἐπιξηγηματικόν, ἂν καὶ κάπως μυστηριῶδες.

»—Βλέπετε μοῦ εἶπε, τῶρα ἀκόμη εἶνε τὸ κεράσι καὶ μὲ αὐτὸ δὲν γίνεται πολλὴ δουλειά... Ἄν δὲν βγῆ τὸ σταφύλι!...

»Τὸ κεράσι;.. τὸ σταφύλι; Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι ἦτο ὁπωροπόλης. Ἄλλ' ἐξῆρνα μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μιὰ φαινή ἀνάμνησις. Ἐνθυμήθην ὅτι πρὸ τίνος χρόνου τῇ παρακλήσει κάποιου φίλου μου, συνετέλεσα διὰ τῆς συστάσεώς μου νὰ προσληφθῆ ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἑνὸς τῶν ἰδρυμάτων ἐκείνων τῆς δημοσίας ἀνάγκης ἀνεγεροθέντων τότε ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς εἰς διάφορα σημεῖα τῆς πρωτεύουσῃς καὶ τὰ ὅποια ἡ Ἀγγλικὴ εὐφημία ἀποκαλεῖ Water—closets, ἡ δὲ συμβολικὴ τῶν ξενοδοχείων σημειώνει μὲ δύο ἢ τρία μηδενικά.

»Τὸ μυστήριον ἐλύετο τὸ κεράσι ἐκ τῆς ἀπόψεως ἐξ ἧς τὸ ἐξήταξεν ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος, περιωρισμένος εἰς τὸν πολὺ στενὸν ὀρίζοντα τοῦ ἐπαγγέλματός του, δὲν ἦτο καρπὸς ὠφέλιμος εἰς αὐτὸν ἐνῶ τὸ σταφύλι, χάρις εἰς τὰς μεγαλειτέρας ὑπακτικὰς του ιδιότητας συνετέλει εἰς... πῶς νὰ τὸ εἶπω;.. εἰς τὴν αὔξησιν τῆς πελατείας, ἐπομένως δὲ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν κερδῶν τῶν διακονούντων εἰς τὰ καταρύγια ἐκεῖνα τῆς εὐμαρείας. Καὶ ἰδοὺ αἱ ὀπῶραι ὄχι αἱ εὐφραίνουσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν οἶσοφάγον ἄ ὄχι πλέον ἀντικείμενα ποιητικῶν περιγραφῶν ἢ ρωπογραφίας, ἀλλὰ βιολογικὸν θέμα περιεργότατον ὡς παρέχουσαι τροφήν ὄχι μόνον ἄμμεσον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ ἔμμεσον διὰ τῶν συνεπειῶν των....

—Φθάνει, φθάνει! διὰ τὸν Θεόν! εἶπα δ' ἀκόπτων τὸν φίλον μου μετὰ γέλωτος.

Τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας δὲν ἦτο βεβαίως τὸ μᾶλλον ἀρμόζον κατὰ τὴν ὥραν μάλιστα ἐκείνην τὴν μετὰ τὸ γεῦμα. Ἄλλ' ὁμολογῶ ὅτι τὴν χυδαίαν αὐτοῦ ἀπρέπειαν ἐσχέπαζε τὸ περίεργον φιλοσοφικὸν πόρισμα τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ ἰδιοτρόπου φίλου μου, τὸ διδάσκον ὅτι ἡ προνοητικὴ φύσις ἡ δωρήσασα τόσα καὶ τόσα μέσα συνασπισμοῦ καὶ ἀλληλοβοηθείας εἰς τοὺς

ἀνθρώπους ἐρωτῶντες τόσον σοφῶς καὶ περὶ τῆς ἀλληλεγγύης
τῶν ἐντερικῶν σωλῆνων!

*Αθηναί

ΜΙΙΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

Ο ΝΕΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

Ἡ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΛΛΑΣ

ΠΡΩΤΗ ΩΔΗ

Τῶν Μεσογηνακῶν τοῦ Casimir Delavigne

Μετάφρασις Ἰω. Γ. Φραγκιά

Ἄφες, ὦ πότνια κόρη, μικρὸν τὴν φιλότατῃν κοιτίδα,
πένθιμῃ Μοῦσα, θεὰ εὐγενῶν ὀδυνῶν καὶ θαρῶν,
τῆς Μεσογηναίας τὸν μαῦρον δ' ἐκεῖ νεκροκράββατον φθάσα,
θρήνηι τὰ τόσα θεινὰ κ' εἰς τὸ δάκρυ μας χύσον ἐν δάκρυ.
Ἄλλοτε, ὡς ἡ Ἑλλάς, κ' ἡ Γαλλία ἐστέναζε δούλη...
Δράμε νὰ κλαύσῃς ἐκεῖ, ὅπου ἔχεις καὶ ἄλλην κοιτίδα,
φίλῃν ἀγκάλην ἀφοῦ ἡ ὀδύνη κ' ἐκεῖ σοῦ ἀνοίγει.

Μέσῳ τοῦ ὄρους τῆς Εὔας καὶ τοῦ ἀπορρώγος Ταϊνάρου
βρέχει ὁ πόντος μ' ἀφρόν τῆς πενθίμου Κορώνης τὰ τείχη
τ' ὄνομα τῆς Κολωνίδος διῶξαν τὸ τόσον ὠραῖον...
Οἴμοι! ἀπώλεσεν ἡδ' ἡ Ἑλλάς τὴν πλατώνειον γλώσσαν,
τὴν νικητήριον δάφνην, τὴν τέχνην, τὰ πάντα, τὰ πάντα,
ὡς καὶ αὐτὰ τῆς τὰ θεῖα ὀνόματα, χάριμα τοῦ κόσμου).

Εἶν ἡ κορώνη τὰ τείχη αὐτά, τὰ ἡμικρημισμένα
ἐκ τῶν σφαιρῶν τῆς λαμπρᾶς καὶ μεγάλης ποτὲ Ἐνετίας.
Ἡ ἡμισέληνος ἤδη ἠρήμωσε ταύτην τὴν χῶραν,
ἦσυχος δ' ἄρχει ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν τάφων ὁ Τοῦρκος.
Βλέπεις τὰς ἄνω τοῦ τείχους αὐτοῦ πλανωμένας κιθάρεις,
τῆς τὸν Σταυρὸν διωξάσης βεδήλου ἐκείνης σημαίας
βλέψεις τὸν θύσανον, ὅστις ἐπάνω ἐκεῖ κυματίζει;
τὴν ἀπαισίως ἤχουσαν κραυγὴν τοῦ ἀπίστου ἀκούεις,
μιγνυομένην μὲ τὴν ἰαχὴν τοῦ ποντίου ἀνέμου;
Ἄγρυπνος μένει ἀστράπτει δὲ τ' ὄπλον ἐντὸς τῶν χειρῶν του.

Πρός τοῦ γλαυκοῦ οὐρανοῦ ὀλισθαίνων ὁ ἥλιος τ' ἄκρα
βλέπει θρηγῶν τὴν γῆν ταύτην, τὴν ἄλλοτε τόσον ὠραίαν,
ὅσος πενήθων ἐραστής, ὅστις, κλαίων νεκρὰν ἐρωμένην
κ' ἐν τῇ μορφῇ τῆς ζητῶν καλλονῆς ἀποπτώσης τὰ ἴχνη,
κάλλος γλυκύτερον ἔτι εὗρισκ' εἰς τὸ κρῶν τῆς πτώμα.

“Ω! μετὰ πόνου ὀπόσου, μὲ πόσον ἐγκάρδιον ἄλγος,
ἀπὸ τῆς πάλαι του φίλης χωρίζεται Σύων ὁ Φοῖβος!
Πόσον φαιδρὰ τῆς ἐσπέρας τῆς καὶ μυροδόλος ἡ αὔρα!
Πόσον ἢ θάλασσα λάμπει, καθρέπτῃς ἡμέρας παγγρύσου!
“Ὁμως ἡμέραι φαιδραὶ εἶνε νύκτες δι' ἔθνος δουλεῶν.

Ζεύγους κοπῶνιτος κρότος ἐν τούτοις τὸ οὖς μου, προσφαῦει,
ὦν ἢ ταυτόχρονος δύσις τ' ἀργύρεον κῆμ' ἀλλάκονει.
Τίς τὴν σιγὴν τῶν νεκρῶν διακόπτει θρασὺς κοπηλάτης;

Λέμβου μικρᾶς ἐπιβαίνων καὶ πρὸς τὴν ἀκτὴν τ' ἄμμα στρέφων
Χριστιανὸς νεκρὸς τὰ πικρά λημυρὰ ἕδατα ἀγίζει.
“Ἐν τῇ ναφῇ τοῦ Ὑψίστου αὐτὸς ταπεινὸς ὑπηρέτης,
ἄρθιος εἰς τὰς βαθμίδας αὐτοῦ τὸ θυμίαμα φέρει
καὶ τοῦ θεοῦ εὐλαβῶς διανέμει τὸ ἄχραντον αἶμα..

Αἴφνης ἀπὸ τῶν χειρῶν του ἐκφεύγουν αἱ κόπαι συγχρόνως
λύρας δὲ πᾶλλον καρδαὶ ἐμμελῶς ἢπ' αὐτοῦ κρουομένης”
ψάλλει:.... ὡς πάλαι ποτέ ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ ἄλλοι προφηταί.

Ὅπως, ἐπὶ τὴν ἐν μέσῳ ἀγρίας καὶ λαύρου θυέλλης
“Ἡ ἀλκυὼν ἀνακράξῃ, κραυγὴ ἀπαισίᾳ τις τότε
πλὴν καὶ γλυκεῖα συνάμ' ἀντηχεῖ μεταξὺ τῶν κυμάτων
καὶ τῶν ὠχρῶν ἐκροβίζει ναυτῶν τὴν ψυχὴν αἴφνης θείως.

“Αθάνατα ἐδάφη, θειλῶς σὰς ἀτενίζω,
• ἐντεῦθεν δὲ νὰ ψάλλω τὸ κάλλος σας ποθῶν,
• εἰς τὸ μονόξυλόν μου τὴν λύραν μου τονίζω
• τοῦ ἄσματος μου ἔχων τὸν φλοῖσον βοηθόν.
• Καθὼς παρὰ τὰ ρεῖθρα ποτέ τῆς Βαβυλωνος
• οἱ Ἰουδαῖοι, δοῦλοι, ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς
• ἰτέας ἐθρηνηθῶν τὴν πτώσιν τῆς Σιώνος,
• ὁμοίως τὰ θεινὰ σου θρηνηῶ κ' ἐγώ, Ἑλλάς.

• “Ἄλλ' ἠδύναντο κἄν, Πλάστα, τ' ἄνομά σου νὰ ὑμνῶσι
• καὶ μ' ἐλπίδα ν' ἀτενίζουν μυστικὴν τὸν οὐρανόν,
• ἐκ τοῦ τάφου των ἀφόδως περὶ Σοῦ νὰ ὀμιλῶσι
• καὶ εἰς ἐν τὰ θάκρυά των νὰ συγχέωσι κοινόν.
• “Ἄλλ' ἐγὼ, ἵνα θρηνηθῶ, ἐδῶ, ἔνθα τῶρα πλέω,
• ἐξορίζομαι καὶ κλαίω.

»Καί ἄν ἀπέμειν ἔτι ἐν ράκος νά καλύπτῃ
 »τὴν χήρα καὶ τὸ βρέφος τὸ ὄρφανόν, γοργός
 »καὶ κατ' αὐτοῦ ἀκόμη ἀπλήστως ἐπιπίπτει
 »πρὸς λείαν τῆς ὀργῆς Σου ὁ ἄρπαξ ὑπουργός.

»Κ' ἕνα δραπέντα στάχυν τῶν πατρικῶν ἀγρῶν μας
 »καὶ τοῦτον ὡς κλαπέντα μᾶς ἀφαιρεῖ λυσοῶν.
 »Ἀκόμη καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν μας,
 »μ' ἄδρόν, ὡς ξένοι, μόλις τὸ πίνομεν χρυσόν.

»Μὲ χρυσόν! Πλὴν τῶν ναῶν μας ἀπεγύμνωσαν τὰ τεῖχη,
 »ἤνοιξαν τὸ ἄσυλόν μας καὶ αὐτὸ τὸ νεκρικόν
 »καί, τὸ σάβανον τῆς νύμφης σχίσαντες οἱ τυμωρῶχοι,
 »τὸν δακτύλιον, Θεέ μου, ἤρπασαν τὸν νυμφικόν,
 »ὃν παρέλαβεν ἐκαίην, μὲ τὸ σῶμα τὸ ψυχρὸν τῆς
 »εἰς τὸν νεκροκράββατόν τῆς

»Συμπνίγεται ὡ φύσις, ἐντὸς τοῦ τράμου τούτου
 »καὶ ἡ φωνή σου ἔτι ἡ γοητευτικὴ,
 »Ὁ ἀδελφός πρόσδλέπει τὸν φόνον τ' ἀδελφοῦ του
 »καὶ θέν τὸν διασώζει καὶ θέν τὸν ἐκδικεῖ.

»Ταῦ γέροντος τὴν θύραν ὁ Ποῦρκος ὅταν κρούσῃ
 »τῶν τέκνων του τὸν ἄρτον ἀρπάζει ἐν ὄρμῃ
 »ὀπόταν δὲ ἡ μήτηρ τὸ βῆμά του ἀκούσῃ,
 »περιδεῆς τὸ κάλλος τῆς κόρης βλασφημεῖ.

»Ὁ λευίτης εἶνε θῦμα τῆς ἀγρίας τῶν μανίας
 »καὶ μαραινουσι τὸ ἄνθος τῆς νεότητος αὐτοῦ.
 »Ἐάν δὲ γογγίσῃ αὐτός εἰς στιγμὴν ὀργῆς ἀγίας,
 »πιστός μάρτυς τῆς θρησκείας τοῦ μεγάλου Λυτρωτοῦ,
 »ὑπὸ τὴν καθημαγμένην πίπτει σπάθην εἰς τὸ μνήμα,
 »μαύρου μίσους λευκὸν θῦμα.

»Κ' ἐνῷ αἱ συμφοραὶ μας σωτήρας προσκαλοῦσι
 »τοὺς βασιλεῖς, ἐκεῖνοι κινουῦνται φειδωλῶς,
 »ὅμως ἐρήμους χώρας ἄλλου διεκδικοῦσι
 »καὶ χύνουν τόσον αἷμα ἐκεῖ ἀνωφελῶς!

»Καὶ φέρουν τὸν Σταυρόν Σου, Θεέ μου, εἰς τὸ στέμμα
 »καὶ ὡς ἀμνοὺς μοιράζουσι τὰ ἔθνη ἐν πυρὶ,
 »ἐνῷ ὑπὸ τὸ ξίφος τῶν τέκνων Σου τὸ αἷμα,
 »κατὰ χειμάρρους βέον, τὴν γῆν Σου πλημμυρεῖ.

- »Μάτην ἢ ἡχώ πρὸς τούτους ἀναγγέλλει τὰ δεινὰ μας
 »εἰς κουφὰ λαλοῦσα ὧτα καὶ εἰς στήθη ἀκηθῆ.
 »Εἰς τὰς τόσας οἰμωγὰς μας, εἰς τὰ τόσα δάκρυά μας
 »τέρψιν τῶν αὐλῶν εὐρίσκει ἢ ἀργία καὶ χλιθῆ.
 »Ἀποθνήσκοντας μᾶς βλέπουν ἀπαθείς ἀπέναντί μας,
 »κ' εἶναι οὗτοι ἀδελφοί μας!

- »Κἂν τὸ πηγνόν τοῦ θάσου εἰς τὴν γενέτειράν του
 »ἐν ἄσυλον εὐρίσκει, Θεέ μου, φωλεάν'
 »ὃ λαγῶδες εἰσθύει εἰς τὴν ἀλλακιάν του
 »καὶ ἢ δορκὰς προσφεύγει εἰς θάμνου τὴν σκιάν.

- »Τὸν σκώληκα διδάσκει τοῦλάχιστον ὃ τρόμος,
 »νά φύγ' ὑπὸ τὸ φύλλον ποῦ ἔρριψ' ὃ χειμῶν,
 »δοάκις προσεγγίζει δωκτικῆς ποδῆ· ἀλλ' ὁμως
 »μόνος ὃ τάφος εἶναι τὸ ἄσυλον ἡμῶν!

- »Εὐτυχῆς ὃ ἀποθνήσκων εἰς τοῦ Ἰησοῦ τὴν πίστιν!
 »Πλάστᾳ μου, διὰ σιδήρου μεταστρέφουν καὶ πυρὸς
 »τὰς καρδίας ἐκεῖ, ἐνθα τὴν φωνὴν Σου τὴν ὑψίστην
 »διηρμῆνευσεν ὃ θεῖος τῶν ἁγίων Σου χορὸς
 »καὶ διὰ δεσμῶν ἐντὸς μας ἐκραταίωσεν ἀρρήκτων
 »τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν οἶκτον.

- »Κ' ἐπὶ τῆς γῆς μας ταύτης, ἐφ' ἧς ὃ τῶν εἰδώλων
 »ἠγείρετό τὸ πάλαι ἀνόσιος βωμός,
 »ἐδλάστησ' ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν, τῶν φωτοδόλων,
 »ἢ θεῖα Σου λατρεία: ὃ Χριστιανισμός.

- »Ἄλλὰ τὸ δένδρον τοῦτο, ἐρήμου τέκνον θεῖον
 »καὶ μέλλον νά σκιάσῃ ὀλόκληρον τὴν γῆν,
 »πικροὺς καρποὺς παράγει ἐδῶ ἀπ' ἐρειπίων
 »καὶ θνήσκ' εἰς ρίζας φέρων θανάσιμον πληγῆν.

- »Δὲν Σ' ἐδόξαζεν, εἰσέτι, ὦ Χριστέ μου, ἢ Ἑλλάς Σου
 »ὄτε ἔζη ἐλευθέρα, ὄτε ἤκμαζε κλεινὴ'
 »τῶρα λάθρα καὶ ἐν τρόμφ ἀνυμνεῖ τὸ ὄνομά Σου,
 »τὸ σεπτόν, διότι εἶναι δούλη καὶ χριστιανή.
 »Κἂν δὲν θά τὴν σώσῃς τῶρα ὅσον ἄλλοτ' οἱ ψευδαῖς της,
 »Σὺ, Θεὸς ὃ ἀληθῆς της;

Ἐφαλλεν οὕτω θρηγῶν, ὅτ' ἐξαίφνης ἐκ γείτονος πύργου
 ἔνοπλος Τούρκος ὀρθοῦται καὶ σπεύδων πρὸς τ' ἄσμα προβαίνει.

Τὸ πυροβόλον ἐγγίζει ἢ κίθαρις κλίνουσα τότε,
 θρόσκει σπινθήρ φαεινός, ἀναδίδει καπνὸν ἢ πυρίτις,
 εἰς συριγμὸς τοῦ ἀέρος, κρῦγῆ... καὶ τὸ ἄσμα ἐκπνέει.
 Τίς ὁ ἀφείς τὴν κραυγὴν; Μὴ ἐξηλθ' ἐκ τῆς λέμβου σου, νῆς;
 Μήπως ἐστὲναξας σὺ, αἰοιδέ; Εἰν' ἢ λύρα σου αὕτη,
 ἦτις, ἤχουσα ἀκόμη, τὰς χεῖράς σου φεύγει καὶ πίπτει;

Ἦδη νυκτὸς ζοφερὰς ἐξαπλοῦται ὁ μαῦρος μανθῶας,
 μέσφ' ὁμίχλης πυκνῆς βαθμηδὸν βυθισθεῖσα ἢ λέμβος
 ἄνευ ἐρέτου, χωρὶς ὀδηγοῦ, εἰς τὴν τύχην ἀφέθη,
 ἄφωνος πλέον βωδῆ, καὶ ἐχάθη, ἐχάθ' εἰς τὰ σκότη.
 Τρικυμιώδης ὑπῆρξεν ἢ νύξ. Πρὶν δὲ λάμψ' ἢ ἡμέρα,
 βλέμματι τρόμου μετρῶν τὸ κυάνεον ὕδωρ τοῦ κόλπου,
 κάτω τοῦ πύργου μονήρης, λευκόθριξ προσμένει πρεσβύτης.

Αἰφνης ἐν μέσφ' ἀφροῦ λύρα πλέουσα τ' ὄμμα του πλήττει,
 λύρα, ἦν σφαῖρα θανάτου ἐν μέσφ' διατρήτων εἶχε,
 κ' ἔμεινε μία χορδή, καὶ αὕτη χαλαρῶς ταταμένη,
 κάθουρος καὶ ἐρυθρὰ ἀπὸ αἷμα ἀκόμη ἐμμένον.
 Πρὸς τὸ ἐρείπιον τοῦτο ὄρμηξ, ψηλαφεὶ αὐτὸ κύψας....
 φρίκης δ' ἐπώδυνον ψῦχος τὰ μέλη του πάντα παγώνει.
 Πρὸς τῆς Κορώνης τοὺς πύργους ὕψοι βλέμμα ἄγριον τότε.
 Θέλει ν' ἀφήσῃ κραυγὴν... ἀλλ' ἐκπνέ' εἰς τὰ χεῖλ' ἢ κατάρρα
 Τρέμ' εἰς τὴν θέαν αὐτῶν καὶ θρηνῶν ἀποστρέφει τὴν ὄψιν.
 Εἶχε νικήσει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἢ βαθεῖα ὀδύνη.
 Φεύγει σκληροῦς ὀφθαλμοῦς ὀχληροῦς εἰς τὸ μέγα του ἄλγος,
 τὸν οὐρανὸν δὲ προσβλέπων τοῦ πόνου του μάρτυρα μόνον,
 καὶ τῶν ροχθούτων κυμάτων τὴν ὄχθην περῶν, ψιθυρίζει:
 — Σὲ ἐπερίμενον χθές, πολλὸν χρόνον σ' ἐπρόσμενον μάτην'
 οἴμοι! δὲν ἔρχεσαι πλέον, ἀλλὰ μὲ προσμένεις σὺ τώρα!—

Ι Γ ΦΡΑΓΓΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ἐξάδελφε Γυάγγελε καὶ Νικήτα. Πρῶτον ἔρχομαι νὰ ἐρωτήσω διὰ
 τὴν ἐμὴν υγιάν σας καὶ δεῦτερον ἐάν ἐρωτᾶτε καὶ δι' ἐμὲ ὀρθῶς υγιαί-
 νω. Μετ' ὀλίγον ἡμερῶν ἔρχεται αὐτόσε ἀπὸ ἐνταῦθα ἄνθρωπος,
 ὅστις ἐπισκέπτεται πρὸ ἐμοῦ τοὺς ἀσπασμοὺς σας, καίτοι δὲν ἤλ-
 θεν. Δέδοικα μήπως παιθάνω; Οὖν ἐπόταν λάβητε τὴν ἐπιστολὴν
 μου ἀπαντήσατε περὶ ἀπάντων τῶν συγγενῶν καὶ πατριδος. Γὰρ ἐλθεῖν ὁ
 τοῦ Λεωνίδα ἀδελφός Ἰωάννης καὶ θὰ ἐλθωμεν ὁμοῦ ἀμφοτέρω.

Ἐσωκλείσωτε σὰς πέμπω τὰ ὑποδήματά μου τὰ ὅποια νὰ δώσε-
 τε εἰς ἕνα Ἰσαγκάρην Μεντσοσόλειον. Ἐπιδώσατε τοὺς ἀσπασμοὺς
 μου Ἰυγγάνοντος ἀδελφικῶς διακείμενος.

.....

ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΘΑΥΜΑ

ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ

ΤΟ ΑΝΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΚΛΕΟΥΣ (1)

Ἐντάθθα ἀπεικονιζόμενον ὄραϊον μνημεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ἀνάγλυπτος πίναξ πενταγώνου μαρμάρου, τεθραύσμενος εἰς δύο τεμάχια, ἀκριβῶς προσαρμολόμενα, εὐρεθέντα δ' ἐν ἔτει 1885 κατὰ τὰς ἀνασκαφάς τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐπιδαύρου μετὰ πολλῶν ἄλλων, ἰδίως ἀγαλμάτων Νικῶν, Ἰενοικοδομημένων εἰς μεταγενέστερον τοῖχον, κείμενον μεταξὺ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ ἀμέσως πρὸς Β αὐτοῦ τετραγώνου οἰκοδομήματος. Ὑψὸς 0,38, πλάτος 0,59, πάχος 0,06. Τεχνοτροπία ἢ κατὰ τὰ μέσα τῆς Δ)γς ἑκατονταετηρίδος ἀττική, καὶ δὴ ἡ ἀσκουμένη ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ὑπὸ τῶν χάριν αὐτοῦ ἐπιτοπίως ἐργαζομένων Ἀθηναίων καλλιτεχνῶν. (2)

1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καθεαδίας: Ἀρχ. Ἐφημ. 1885, σ. 44, 51 (τὸ δεξιὸν τεμάχιον).

Ἀρχαιολ. Δελτίον 1886 (Σεπτέμβριος—Δεκέμβριος), τὸ δεξιὸν τεμάχιον.

Ath. Mitt. 1886 S. 455, 4 (τὸ δεξιὸν τεμάχιον).

Ziehen, Studien zu den Asklepios-reliefs: Ath. Mitt. 1892 S. 244 fig. 8 (τὸ δεξιὸν τεμάχιον).

Kjellberg, Asklepios II S. 37.

Ch. Blinnenberg, Epidaurische Weihgeschenke: Ath. Mitt. XXIV (1899) S. 294—309, Taf. X.

Σβορώνος: Διεθνῆς Ἐφημ. Νομισμ. Ἀρχ. Δ' (1901 σ. 417—420 εἰκὼν 18).

Π. Καστριώτης: Γλυπτά τοῦ Ἐθν. Μουσείου Α' S. 251, 1426.

V. Stays, Marbres et bronzes du Musée Nation. I. S. 203, 1426 et 1)2 245, 1426.

(2) Blinkenberg ἔ. ἀ. S. 305. Τὰ τεμάχια ταῦτα ἐκομίσθησαν διαδοχικῶς εἰς Ἀθήνας καταγραφέντα ὑπὸ δύο διαφόρους ἀριθμοὺς (1426 καὶ 1720). Κατ' ἀρχὰς ἐξεδίδετο μόνον τὸ δεξιὸν τεμάχιον τοῦ πίνακος, κατόπιν δὲ πρῶτος ὁ Blinkenberg ἐδημοσίευσεν τὸ μνημεῖον ἅρτιον.

Ἀνοθηματική πλάξ εἰς τόν Ἀσκληγυῖόν

Ὁ πίναξ πλαισιούται μόνον κατὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω αὐτοῦ μέρος, ἄνω μὲν ὑπὸ διμεροῦς γείσου, κάτω δὲ ὑπὸ τῆς τὸ ἔδαφος δηλούσης ταινίας, ἧς κάτω κατὰ τὸ μέσον σφίζεται ἔμβολον πρὸς ἐνσφήνωσιν τοῦ πίνακος εἰς στήλην.

Ἡ ἐπὶ τοῦ πίνακος εἰκονιζομένη παράστασις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐγγώριον ἐπιθαυριακὴν λατρείαν καὶ διατηρεῖται τελείως, πλὴν τῶν κεφαλῶν πασῶν τῶν μορφῶν, ὧν φανατικός τις κατέστρεψε τὰ πρόσωπα.

Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ πίνακος εἰκονίζονται βαδίζοντας πρὸς ἀριστερὰ δύο ἰκέται, ἀνὴρ καὶ γυνή, ἀμφοτέροι ἐν τῇ συνήθει περιβολῇ καὶ στάσει τῶν τῇ δεξιᾷ σεβιζόντων τοὺς θεοὺς ἰκετῶν. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ μέγεθος αὐτῶν εἶναι ἀσυνήθως μικρὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῶν θεῶν. Πρὸ αὐτῶν εὐρηγται βωμὸς τετράγωνος, ἀμέσως δὲ μετὰ τοῦτον ἵσταται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς βαινῶν ὁ Ἀσκληπιός, τὸ σῶμα ἔχων κατενώπιον καὶ τι πρὸς τοὺς ἰκέτας ἐστραμμένον. Φέρει ἱμάτιον καλύπτον πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ πλὴν τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ στήθους καὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος. Τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ ἐρείζει ἐπὶ τῆς ἀσφύδος, τὴν δὲ δεξιάν, μὴ φέρουσαν βακτηρίαν, ἔχει πρὸς τὰ κάτω κρεμασμένην καὶ ἀπρακτοῦσαν ἐπὶ τοῦ μηροῦ, ἐτοιμὴν ὅμως ἐν ἀναλάβῃ τὸ χειρουργικὸν ὄργανον, ὅπερ προσεκόμισαν ἤδη ἐν τῇ ἀριστερᾷ κρατῶν ὁ ὄπισθεν αὐτοῦ ἱστάμενος νεαρός καὶ ἀγένειος υἱὸς αὐτοῦ χειρουργὸς Μαχάων, ὄργανον ὅπερ μετὰ προσοχῆς θεῶνται ὁ τε Ἀσκληπιὸς καὶ ὁ κρατῶν αὐτοῦ Ἀκκληπιᾶδης. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἰκονίζεται πρὸς τὸν Ἀκκληπιὸν καὶ τοὺς ἰκέτας ἐστραμμένως, βαινῶν δ' ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός, γυμνός καὶ ἔχων τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἐρριμένον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου. Ὅπισθεν δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός αὐτοῦ ἐμφανίζεται πρὸς δεξιὰ κύων ἰχθυόλατῶν κατενώπιον.

Οἱ δύο οὗτοι θεοὶ φαίνονται ἐτοιμοὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς βοήθειαν τῶν παρὰ τὸν βωμὸν σεβιζόντων αὐτοὺς ἰκετῶν, πρὸς οὓς εἶναι καὶ ἐστραμμένοι· ἀλλ' οἱ ἐπόμενοι τέσσαρες, μέλη πάντας τῆς αὐτῆς θείας οἰκογενείας, ἀποχωρίζονται τῶν προηγουμένων διὰ τῆς μεταξύ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀντινώτου κενῆς καθέτου γραμμῆς καὶ φαίνονται ὡς ἰδιαιτέρως ἐν τῇ βάθει τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ συσχεπτόμενοι πάντως περὶ τῆς αὐτῆς θεήσεως τῶν ἰκετῶν τῆς εἰς δυσχερῆ τινα θεραπείαν ἀναφερομένης. Ὁ ῥηθεὶς δηλαδὴ δεῦτερος υἱὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ (Ποδαλείριος), στρέφων τὰ νῶτα αὐτοῦ πρὸς τὸν πρῶτον, προσέχει πρὸς τὴν ἐν τῇ βάθει τοῦ ἱεροῦ χώρου καθημένην μητρὰρρεπῆ θεάν, προφανῶς τὴν σύζυγον τοῦ Ἀσκληπιοῦ Ἡπιόνην, παρ' ἣν ἵστανται δύο τῶν θυγατέρων αὐτῆς, πάντως αἱ στερεοτύπως ἐπὶ τῶν πλείστων μνημείων ἀκολουθοῦσαι αὐτὴν καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν θυγατέρες αὐτῶν Πανάκεια καὶ Ἴασώ. Ἡ Ἡπιόνη καθήται ἐπὶ κυλινδρικοῦ ἀντικειμένου, μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ, ὁμοιάζοντος πρὸς περιστόμιον φρέατος μᾶλλον ἢ πρὸς τὴν συνήθη κίστην, φέρει δὲ διπλοῦν ποδῆρη ζωρικὸν χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπί-

βλημα, οὐ μέρος καλύπτει τὴν ἔδραν, ἐφ' ἧς κάθεται. Τὴν δεξιάν αὐτῆς ἀναπαύει ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐν ᾧ ἐν τῇ προτεταμένῃ ἀριστερᾷ ἀνέχει τὴν συνήθη αὐτῇ μικρὰν πυξίδα τῶν ἡπίων φαρμάκων, ἣν παρουσιάζει τῷ Ποδαλειρίῳ. Οὗτος δὲ προσέχων εἰς τὴν προσφερομένην πυξίδα καὶ τῶν λόγων τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀκούων, ἀνέχει περὶ τὸν βραχίονα τῆς ἀριστερᾶς τὸ περὶ τὴν ὄσφυν αὐτοῦ ἐρριμμένον καὶ μέχρι τῶν γονάτων καταρχόμενον ἱμάτιον, ἐνῶ τὴν πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην δεξιάν αὐτοῦ, δι' ἧς εὐθὺς κατόπιν μέλλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν πυξίδα τῆς Ἠπιόνης, λαίχει ἀνατείνων τὴν κεφαλὴν εἰς τῶν συνοδουόντων αὐτὸν δύο ἱερῶν κυνῶν, ὧν ὁ ἕτερος ὁσφραίνεται τὸ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἀσκληπιάδου ἔδαφος. Αἱ δὲ κατὰ τὴν σκηνὴν ταύτην παριστάμεναι δύο θυγατέρες τῆς Ἠπιόνης καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀπεικονίζονται ὡς παρθένοι, φέρουσαι ἀμφοτέραι ἰωνικὸν χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιβλημα ἀκάλυπτον καταλείπον τὸν δεξιὸν ὄμον, ἀνερχόμενον δ' ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ. Ἀλλήλων δὲ διαφέρουσαι μόνον κατὰ τοῦτα, ὅτι ἡ μὲν πρώτη ἔχει τὴν κόμην πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην, ἡ δὲ ἀναδεδεμένην. Καὶ ἡ μὲν πρώτη (Πανάκεια) ἵσταται ἀπρακτοῦσα ἐπισθεν τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ θεάται τὴν ἐν τῇ χειρὶ τῆς Ἠπιόνης πυξίδα, ἀναπαύουσα τὴν μὲν ἀριστερὰν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τῆς ὄσφους τὴν δὲ δεξιάν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς μητρὸς. Ἡ δὲ δευτέρα (Ἰασώ), ὀλίγη μᾶλλον πρὸς τὰ δεξιὰ ἵσταμένη καὶ διὰ εἰς τὸ βάθος τῆς ὄλης εἰκόνας, κομίζει ἐν τῇ προτεταμένῃ ἀριστερᾷ λαγῶν, πρὸς ὃν καὶ προσέχει, ἐτοίμην ἔχουσα παρ' αὐτῇ τὴν δεξιάν ἵνα μὴ οὗτος ἀναπηδήσας αἴφνης ἀποδράσῃ.

Ὁ κάλλιστα πάντων περιγράφας καὶ σχολιάσας τὸ παρὸν μνημεῖον Δανὸς ἀρχαιολόγος Blinkenberg βλέπει ἐνταῦθα τὴν οἰογένην τοῦ Ἀσκληπιοῦ διγνημένην εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἀποτελεῖ αὐτὸ τὸ ἱατρεῖον τοῦ θεοῦ ἀσχολούμενον περὶ τῆς θεήσεως τῶν δύο ἰκετῶν, τὸ δὲ εἰκονίζει ἀπλῶς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ, τὸν γυναικῶνα, ἀδιαφοροῦν περὶ τῶν δεινῶν τῶν ἐν λόγῳ ἰκετῶν. Ἄλλ' ἡ σκέψις, νομίζω, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἦν περιττὴ ἡ ἀπεικόνισις τοῦ δευτέρου τούτου μέρους ἐπὶ τοῦ ὕπ' αὐτῶν τούτων τῶν ἐν λόγῳ ἰκετῶν ἀνατεθέντος πίνακος, ἄγει εἰς τὸ ἀντίθετον ἀκριθῶς συμπέρασμα, πρὸς ὃ σαφῶς συμφωνεῖ καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν παρέχει ἡ Ἠπιόνη τῷ ἐτοίμῳ νὰ στραφῇ πρὸς τὸν παριστάμενον Ἀσκληπιὸν δευτέρῳ τῶν υἱῶν βοηθῶν αὐτοῦ τὴν πυξίδα τῶν ἡπίων φαρμάκων, ἀπαραιτήτων μετὰ τὴν μέλλουσαν ἐγχείρησιν, ἣν δηλοῖ τὸ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ πρώτου τῶν Ἀσκληπιάδων χειρουργικὸν ὄργανον. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θεόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ ὁ ὑπὸ τῆς ἑτέρας τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀσκληπιοῦ προσκομιζόμενος λαγῶς, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐξαιρετικῶς πολυπληθεῖς ἱεροὶ κύνας θέν ἀπεικονίσθησαν ἄνευ σχέσεώς τινος πρὸς τὴν δύσκολον θεραπείαν, περὶ ἧς συσκέπτεται καὶ δι' ἣν παρασκευάζεται ὁ Ἀσκληπιὸς μεθ' ὄλου τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Ἐπὶ τοῦ πίνακος οὐδεμία ὑπάρχει ἐπιγραφή, οὐδ' ὑπάρχει πύθα-

νότης τις ὅτι ὑπῆρξέ ποτε χρώματι γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ ἀριστα διατηρουμένου γείσου, μὴ ἔχοντος ἀρκετὸν χώρον μηδὲ πρὸς τὴν συνήθη ἀπλῆν ἀναγραφὴν τῶν ὀνομάτων τῶν ἀπεικονιζομένων προσώπων. Ἄλλ' ἂν ἐσφίξετο αὐτὴ ἢ στήλη, ἐφ' ἧς, ὡς σαφῶς δεικνύει τὸ ἔμβολον τοῦ πίνακος, ἦν ἐνεσφηνωμένος ὁ ἔξοχος οὗτος ἀναθηματικὸς πίναξ, βεβαίως θὰ ἐμανθάνομεν, ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφῆς, περὶ τίνος θαύματος τοῦ θεοῦ πρόκειται, ἀκριβῶς ὅπως προκειμένου περὶ τῆς στήλης τοῦ Ἰππολύτου. Νῦν δὲ τὸ μόνον ὅπερ δυνάμεθα νὰ πράξωμεν εἶναι τὸ νὰ ζητήσωμεν ὅπως μαντεύσωμεν τὸ εἶδος τοῦ θαύματος ἐκ μόνον τῶν στοιχείων, ἅτινα παρέχει ἡμῖν μόνος ὁ πίναξ, στοιχείων ἀρκετῶν, ὡς νομίζω, ἵνα βασίσωμεν ἐπ' αὐτῶν εὐλογον εἰκασίαν, καὶ δὴ τὴν ἐξῆς:

Οἱ ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς Ἐπιδαύρου ἀναθέσαντες ἐν τῇ ἱερῇ τὸν πίνακα ἱκέται εἶναι δύο, ἀνὴρ καὶ γυνή, προφανῶς ζεῦγος συζύγων, προθεδηκρίας ἤδη ἡλικίας. Ἡ παρ' αὐτοῖς ἔλλειψις τῶν τόσον συχναίως ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀσκληπιακῶν πινακῶν εἰκονιζομένων παιδίων τῶν ἱκετῶν καὶ ὁ τρόπος δι' οὗ ἀμρότεροι οἱ σύζυγοι οὗτοι σεβίζουσι συγχρόνως τὸν θεόν, ἐνδεικνύουσιν ὅτι πρόκειται, κατὰ πάσαν πιθανότητα, περὶ κοινῆς ἱεασίας ἀτέκνων συζύγων. Ἐξ ἄλλου ἢ πρωτοφανῆς ἐν τῇ χειρὶ τῆς ἐτέρας τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀσκληπιοῦ παρουσία τοῦ λαγῶσ, πασιγνώστου συμβόλου τῆς εὐτοκίας (1) καὶ ἡ ἐπίσης πρωτοφανῆς τὸ πλῆθος παρουσία τῶν ἱερῶν κυνῶν, οἵτινες πλὴν τῆς ἱατρικῆς αὐτῶν δυνάμεως ἦσαν, μάλιστα ἐν τῇ Ἀργολίδι ἐν ἣ καὶ ἡ Ἐπιδαυρος, τὰ κατ' ἐξοχὴν σύμβολα τῆς ῥαστώνης τῆς λοχείας, (2) ἐνδεικνύουσι σαφῶς τίνος ἐστερεῖτο καὶ τίνος μετὰ ἱεασίαν τυχὸν εὐχαριστεῖ τοὺς θεοὺς τὸ συζυγικὸν ζεῦγος τῶν ἱκετῶν. Ἐξ ἄλλου δὲ τὸ χειρουργικὸν ὄργανον, ὅπερ προσκομίζει τῇ Ἀσκληπιῷ ὁ εἰς τῶν βοηθῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἡλια φάρμακα, ἅτινα παρέχει ἡ Ἠπιόνη τῇ Ἀσκληπιῷ διὰ τοῦ ἐτέρου τῶν υἱῶν, ἐνδεικνύουσι ἐπίσης σαφῶς, ὅτι καὶ ῥαστώνης τῆς λοχείας καὶ τῆς εὐτοκίας ἔτυχεν ἡ ἱκέτις μετὰ χειρουργικὴν καὶ φαρμακευτικὴν ἐπέμβασιν τοῦ θεοῦ.

Ἵτι ὁ Ἀσκληπιὸς τελεσφόρως ἐθαυματούργει ὡς μαιευτὴρ καὶ χειρουργὸς ἐπὶ δυστόκτων, στείρων ἢ καὶ ψευδεγκύων γυναικῶν, γνωρίζομεν ἐκ πλῆθους παραδειγμάτων ἀναγραφομένων ἐν ταῖς περιφήμοις ἐξ ἐπιδαύρου στήλαις τῶν ἱαμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ. (3) Νομί-

(1) Πρβλ. τὴν παροιμίαν: «Ὁ λαγὼς τὰ μὲν τέτοκε, τὰ δὲ τίκει, τὰ δὲ κύει» καὶ Αἰλιανοῦ, περὶ ζῴων Β', 12: «Ἐχει μέντοι καὶ ὁ λαγὼς συμφυεῖς ιδιότητος... φέρει δὲ καὶ ἐν τῇ νηδύι τὰ μὲν ἡμιτελεῖ, τὰ δὲ ὠδίνει, τὰ δὲ ἤδη οἱ τέτεκται».

(2) Πλουτάρχου Ῥωμαϊκὰ 52: «Ἀργεῖους δὲ Σωκράτης φησὶ τῇ Εἰλαθυίᾳ κύνα θύειν διὰ τὴν ῥαστώνην τῆς λοχείας».

(3) Ἐπιγραφή Α' στίχ. 3—9 θεραπεία δυστοκίας (ἴδε κατωτέρω), στίχ. 9—22 θεραπεία στείρωσεως καὶ δυστοκίας.—Ἐπιγραφή Β'

ζω μάλιστα ὅτι τὸ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν στηλῶν τούτων πρῶτον ἀναγεγραμμένον ἱατρικὸν θαῦμα αὐτοῦ ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν τούτων τὸν πίνακα ἡμῶν! Ἀναγράφεται δὲ τοῦτο διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων:

[Κλ]εὼ πένθ' ἔτη ἐκύησε.— αὐτὰ πέντ' ἐνικυτοῦς ἤδη κύουσα ποί τὸν [θε]ὸν ἰκέτις ἀφίκετο καὶ ἐνεκάθευθε ἐν τῇ ἀδάτῳ ὡς δὲ τάχις[τα] ἐξήλθε ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐγένετο, κόρον ἔτεκε, ὃς εὐ[θ]ύς γενόμενος αὐτὸς ἀπὸ τὰς κράνας ἐλοῦτο καὶ ἅμα τῇ μητρὶ [πε]ριήρπε. τυχοῦσα δὲ τούτων ἐπὶ τὸ ἄνθεμα [ε]πεγράψατο. «Οὐ μέγε [θε]ς πίνακος θαυμαστός, ἀλλὰ τὸ θεῖον, | πένθ' ἔτη ὡς ἐκύησε ἐγ γασ[τρ]ὶ Κλεῶ βάρος, ἔστε | ἐγκυτωκομήθη, καὶ μιν ἔθηκε υγιῆ».

Ἡ ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει τοῦ θαύματος τούτου μνεῖα τοῦ ἀναθηματικοῦ τῆς στήλης πίνακος, καὶ ὅτ' ἡ πίνακος μετρίου μεγέθους ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ἱδρυμένου, πρὸς δὲ τὸ πασίγνωστον γεγονός ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν στηλῶν τῶν ἱαμάτων ἀναγεγραμμένα θαῦματα τοῦ θεοῦ κατεγράφησαν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Δ' αἰῶνος π. Χ., περισυλλεχθέντα ἐκ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ ἀνεστηλωμένων ἀναθηματικῶν πινάκων, οἷος καὶ ὁ κατὰ δεκάδας τινὰς ἐτῶν ἀρχαιότερος τῶν στηλῶν τῶν ἱαμάτων πίναξ ἡμῶν, καθιστῶται νομίμως, πιθανώτατον, ἂν μὴ βέβαιον, ὅτι ὁ πίναξ οὗτος, οὗ ἡ παράστασις σαφῶς διὰ τῶν ἐν αὐτῷ συμβόλων δηλοῖ ἰκεσίαν δυστόκου γυναικὸς ὑπὲρ βρασιῶννης λοχειῖας καὶ εὐτοκίας, ταυτίζεται πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῶν ἱαμάτων ἀναφερομένην περίπτωσιν τῆς θαυμαστῶν ὅσον δυστόκου Κλεῶς, τῆς ἀμέσως τὴν ἐπιθεσαν τῆς ἐγκοιμήσεως τυχοῦσης παρὰ τοῦ θεοῦ ταχίστης λοχειῖας. πρὸς δὲ καὶ θαυμαστῆς εὐτοκίας διὰ τῆς γεννήσεως παιδίου τόσον ἀνεπτυγμένου καὶ ἰσχυροῦ, ὥστε ἀμέσως νὰ βαδίζῃ καὶ λούηται!

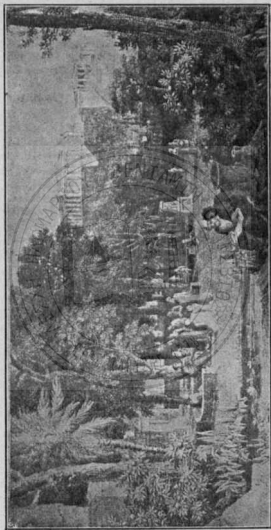
Ἡ ἐπιγραφὴ τῶν ἱαμάτων σιωπῶν ἐντελῶς καὶ παρὰ τὸ σύνθετος περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐνήργησε τὴν νόκτα ἐπὶ τῆς ἐγκοιμηθείσης δυστόκου Κλεῶς ὁ Ἀσκληπιός. Ἀλλὰ τὸ χειρουργικὸν ὄργανον τοῦ θεοῦ καὶ ἡ πηξίς τῶν φαρμάκων τῆς Ἰππιόνης, τὰ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου ἡμῶν, ἐνδεικνύουσι σαφῶς ὅτι ὁ θεὸς τῆς Ἐπιδαύρου δηλαδὴ οἱ τοῦ Ἱεροῦ ἱατροὶ ἱερεῖς, οὐδὲν ἄλλο ἐπραξάν ἢ νὰ ἐφαρμώσωσι τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς χειρουργικὴν καὶ φαρμακευτικὴν κατὰ τῆς δυστοκίας μέθοδον, ἣν ἐφήρμοξε μὲν ἡ Ἰπποκράτειος ἱατρικὴ τὸ πάλαι, ἐφαρμόζει δὲ καὶ ἡ νῦν ἱατρικὴ ἐπιστήμη, ἣ διὰ μαλάξεων καὶ φαρμάκων, οἷον ἡ ἐρυσσιβώδης ὕληρα (secale cornutum), προκαλοῦσα τὸν τοκετὸν καὶ συγχρόνως δι' ἀ-

στίχ. 26—35 θεραπεία ψευδοῦς ἐγκυμοσύνης. Στίχ. 60—63 θεραπεία στειρώσεως. Στίχ. 82—86 ἐπίσης. Στίχ. 116—119 εὐτοκία Στίχ. 129—132 ἐπίσης. Πρὸς. Α. Π. Ἀραβαντινοῦ ἱατροῦ, Ἀσκληπιός καὶ Ἀσκληπιεία, Λιψία 1907, σελ. 152 (Νοσοκομειακὸς πίναξ τοῦ Ἀσκληπιείου τῆς Ἐπιδαύρου).

κινδύνου μικρᾶς ἐγγχειρήσεως διανοίγουσα τῇ παιδίῳ τὴν παρά φύσιν στενήν ἔξοδον. Βεβαίως ἢ κήρυξις οὐδέποτε δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πέντε ἔτη, οὐδὲ τὸ ἀρτίτοκον παιδίον δύναται ἀμέσως νὰ περιπατῇ καὶ λούηται! Ταῦτα ὁμως πάντα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ αἱ συνήθεις ὑπερβολαί, δι' ὧν οἱ εὐφυεῖς ἱερεῖς τῶν ἀσκληπιείων προσέδιδον χαρακτηρισθῆρα θαύματος εἰς θεραπείας βασιζομένης ἀπλούστατα ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς αὐτῶν ἐπιστήμης, ὡς καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ἣτις δυνατόν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς νέον τρανόν τεκμήριον περὶ τῆς ἀπό θάσεως ἐσφαλμένης καὶ πρὸς τὰς ἀρχαίας μαρτυρίας ἀντικρυς ἀσυμφώνου γνώμης τοῦ Καββαδίου, ὅτι ἐν τοῖς ἀρχαίοις Ἀσκληπιείοις τῶν κλασικῶν χρόνων οὐδεμίᾳ ἤσκαετο θεραπευτικὴ τέχνη, ἀλλὰ μόνον τσαρλατανισμὸς ἀμαθῶν ἀπατεῶνων καὶ ψευστῶν ἱερέων, παρουσιαζόντων θαύματα τῶσον ψευδῆ, ὅσον καὶ τὰ ἐν τοῖς συναξαρίοις τῶς ἀγίων! Οἱ ταῦτα γράφοντες οὐ μόνον ὑποτιμῶσιν, ἀνευ οὐδενὸς δικαιώματος, τὰς κατὰ πάντα ἀξιοπίστους μαρτυρίας τοῦ Στράβωνος καὶ Πλινίου (1) ὅτι αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐδιδάχθη ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀσκληπιείῳ τῆς Κῶ ἀνακειμένων στηλῶν θεραπειῶν τὰ περὶ τὰς διαίτας, ἀλλὰ καὶ δὲν κατανοοῦσι τὸ ἀπλούστατον καὶ λογικώτατον πρᾶγμα, ὅτι ἡ ἔνδοξος ἐποχὴ τοῦ Δ' αἰῶνος π. Χ. δὲν ἦν πρόσφορος ὡς ἐκ τῆς ἐκτάκτου εὐφυΐας καὶ ἀναπτύξεως τῶν τότε ἀνθρώπων, πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ εὐδοκίμησιν θεραπευτηρίων ἐπὶ τῆς ἀπάτης καὶ τερατολογίας βαριζομένων. Ἴνα ταῦτα τύχωσι τῆς θαυμαστῆς φήμης αὐτῶν, ἔδει πράγματι νὰ θεραπεύωσι τοὺς εἰς αὐτὰ προσφεύγοντας πάσχοντας, ὡς καὶ πράγματι ἐθεράπευον, καθὰ μαρτυρεῖ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν πλῆθος τῶν ἀναθημάτων τῶν ἱαθέντων. Τοῦτο δ' ὁμως ἦν φύσει ἀδύνατον ἀνευ ὑπάρξεως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἔξόχων ἰατρῶν ἱερέων. Ἄν δὲ οἱ ἱερεῖς οὗτοι, ἰδίως οἱ τῆς Ἐπίδαυρου, ἀπέφευγον ἐκ συστήματος νὰ ἀναγράφωσι τὸν ἀληθῆ ἐπιστημονικὸν τρόπον, δι' οὗ ἐπατύγγανον τὰς ἐκάστοτε ἰάσεις, ἀντὶ δὲ τούτου ἐκ συστήματος παρίστων αὐτὰς ὡς ἐπακόλουθα θαυμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὁ λόγος ἦν καὶ εἶναι εὐνόητος καὶ συγγνωστός παρὰ τοῖς ἀνεπτυγμένοις τῶν τε νῦν καὶ τῶν πάλαι ἀνθρώπων. Διότι τίνα λόγον θὰ εἶχε π. χ. ὁ ἐν Ἰταλίᾳ ἢ ἐν τῇ Κυρηναϊκῇ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ ἄκρῳ τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου οἰκῶν ἀφελῆς Ἕλληνα νὰ μεταβῇ εἰς Ἐπίδαυρον, ἂν ἐγνώριζε σαφῶς ἢ ἂν ἐδηλοῦτο αὐτῷ ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι οὐχὶ αὐτὸς ὁ θεός, ἀλλ' οἱ ἔξοχοι ἱατροὶ ἱερεῖς αὐτοῦ θὰ ἐθεράπευον αὐτὸν δι' ἐπιστημονικῶν μεθόδων; Ἐξόχους ἱατροὺς ἠδύνατο νὰ εὐρῇ ὁ πάσχων καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι ὅτε κατ' ἀκολουθίαν θὰ ἔκρινε περιττὴν τὴν εἰς Ἐπίδαυρον μετάθεσιν, καταστρεφόμενου οὕτω καὶ παρακμάζοντος τάχιστα τοῦ ἱεροῦ. Τοῦτο δ' ὁμως δὲν συνέφερεν εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ αὐτὸ ἀκριδῶς εἶναι τὸ ἀναγκάσαν αὐτοὺς νὰ περιβάλλωσι τὴν ἰδίαν ἐπιστήμην διὰ τοῦ πέλλου τοῦ θεοῦ. Ἐπραττον δὲ τοῦτο

(1) Στράβωνος ΙΔ'. 657.—Πλινίου Ν. Η. 29, 4.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

Π. Α. ΚΑΚΕΖΗ ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΚΕΤΩΝΟΣ

βεβαίως τῇ σιωπηρᾷ συγκатаθέσει τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν εὐπαιδευ-
των ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος, τῶν πάντων εὐλογον κρινόντων καὶ
συμφέρον αὐτοῖς τοῖς πάσχουσιν τὸ νὰ ἐλκύονται οὗτοι διὰ παν-
τός τῶν τρόπων πρὸς τοιαῦτα κέντρα ἀληθῶς ἐπιστημονικῶν ἐξοχοτή-
των, οἱοὶ βεβαίως ἦσαν οἱ ἀληθεῖς εὐεργεταὶ τῶν πασχόντων ἱερεῖς
τῆς Ἐπιδαύρου. Ἡ παρά τοῦ Καββαδίου καὶ ἄλλων σύγκρισις καὶ
ἐξίσωσις τῶν ἱαμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ τῆς Ἐπιδαύρου πρὸς τὰ
θαύματα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου ἢ ἄλλων νέων Ἑλληνικῶν ἢ
ξένων κέντρων λατρείας εἶναι ἐντελῶς ἀτοπος καὶ οὐδεμίαν ἔχει
ἀξίαν. Ἀληθῶς, ἐνθ' π. χ. τὰ θαύματα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου
βασίζονται ἐπὶ μόνῃ τῆς πίστεως πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ, τοῦ
οὐδέποτε λαμβάνοντος ἀνάγκην ἐγχειρήσεων ἢ φαρμάκων, τὰ τῆς
Ἐπιδαύρου ἱάματα βᾶσιν εἶχον, κατ' αὐτὴν τὴν συχὴν ὁμολογίαν
τῶν ἱερέων, τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν τοῦ θεοῦ καὶ τὰ παρ' αὐ-
τοῦ παρεχόμενα φάρμακα, ποτὰ καὶ παστά, καὶ τὰς ἱατρικὰς συμ-
βουλάς. Τοῦτο ἄλλως τε ἀριστα κατέδειξαν οἱ ἱατροὶ Κωστομύ-
ρης ἐν τῇ ἀρίστῃ αὐτοῦ συγγραφῇ (1) καὶ ὁ ἱατρός κ. Ἀραβαντινός
ἐν πρὸς ἐν μελετήσας τὰ ἱάματα τῶν στηλῶν τῆς Ἐπιδαύρου καὶ
ἀναγνωρίσας ὀρθῶς τὴν ἄλλοτε μὲν σαφῶς, ἄλλοτε δὲ μεταξὺ τῶν
γραμμῶν δηλουμένην ἐπιστημονικὴν, ἱπποκρατεῖαν ἱατρικὴν μέθο-
δον δι' ἧς ἐπετείχθησαν, περιθληθέντα κατόπιν δι' οὗς ἐξεθέμεθα
λόγους διὰ τοῦ γοῦτρου τοῦ θεοῦ θαύματος, τοῦ ἄλλως καὶ συν-
ταλεστικοῦ πρὸς τὰς θεραπείας διὰ τῆς ὑποβολῆς καὶ τῆς ἐξυ-
ψώσεως τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀσθενῶν. Καὶ μόνον δὲ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ
θεὸς τῆς Ἐπιδαύρου ἀπῆνται τὰ ἱατρα πάντοτε μετὰ τὴν θεραπείαν,
ἀρκεῖ, διὰ πάντα εὐφῶδᾷ ἄνθρωπον, ἵνα καταδείξῃ, ὅτι οἱ ἐν Ἐπι-
δαύρῃ ἱερεῖς δὲν ἦσαν ἀγύρται καὶ θαυματοποιοί, ὡς ἐχαρακτήρι-
σεν αὐτοὺς ὁ Καββαδίας, ἀλλ' ἱατροὶ σοφοί, ἔχοντες ἄκραν πεποί-
θησιν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν γνῶσεις, ὡς ἀπὸ σκοποῦ ἀπέ-
κρυπτον ἵνα αἱ θεραπείαι αὐτῶν φαίνωνται θαύματα τοῦ θεοῦ τῆς
Ἐπιδαύρου. Περὶ τούτων πάντων θέλομεν πραγματευθῆ λεπτομερῶς
ἐν τῇ περὶ Ἐπιδαύρου γενικῇ ἡμῶν συγγραφῇ, ὅτι θὰ προσκομίσω-
μεν καὶ πλῆθος ἄλλο τρανῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν περὶ τῆς πᾶν ἄλλο
ἢ εὐφουδῆς καὶ βασιμῆς γνῶμης τῶν κοινῶς ἀπατεῶνας θεωρούντων
τοὺς ἱερεῖς τῶν Ἀσκληπιαίων.

Επανερχόμενοι εἰς τὸν πίνακα ἡμῶν δεόν νὰ σημειώσωμεν ὅτι
μικράν τινα μόνον ἀσυμφωνίαν πρὸς τὴν ταύτισιν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀ-
νάθημα τῆς Κλεοῦς παρουσιάζει τὸ γεγονός, ὅτι ἐπὶ τοῦ πίνακος
συνοδεύει αὐτὴν ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῶν ἱαμάτων μὴ ἀναφερόμενος
σὺζυγος αὐτῆς. Ἀλλ' εἶναι τόσον εὐνόητον τὸ διαφέρειν τοῦ ἀνδρός
ὑπὲρ τοῦ τοκετοῦ τῆς συζύγου αὐτοῦ, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἡ
παρουσία αὐτοῦ ὡς συνικέτου κατὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐχαριστή-

(1) Περὶ ἐμφθάλμολογίας καὶ ὀφθαλμολογίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων
μέχρις Ἱπποκράτους. Ἀθήναι 1887 σελ. 86.

ριον δέησιν, ὥστε ἠδύνατο νά ἀπεικονισθῆ ἐπὶ τοῦ πίνακος καίπερ παρελήφθη ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὡς δευτερεθον ἐν τῷ θαύματι πρόσωπον.

I. N ΣΒΟΡΩΝΟΣ

Η ΚΑΛΟΓΡΗΑ

Μονατιστή, σκυμμένη, λευκοφόρα,
Στὴν Ἁγία Ἡόλη, στὰ πόδια τοῦ παπᾶ.
Ἐσχάσει κόσμο, ἀγάπες, ἔλα τώρα
Γιὰ νά γενεῖ κάλογρηά.

Τοῦ κόσμου τρέμαξε τίς τρικυμίας,
Σάν τόν πρωτόεγαλτο παραδοκύρη.
Κ' ἀρνιέται μάννα, κόρη καὶ φιλις,
Καὶ πάγει γυραύοντας τὸ μοναστήρι.
Τὰ νιάτα τῆς θά πνίξει ἡ κόρη ἐκείνη
Μέσα στοῦ μαῦρο ράσο ποῦ θά βάλει,
Καὶ ἁμαρτίες, κρίματα θά πλύνει!
Μέ νήστια, ἀγρύπνιες, μέ σκυφτὸ κεφάλι.

Ποιὰ εἶναι; Ποῦθεν ἔρχεται; Ποῦ ὄρει;
Ζητάει τὸ ράσο γιὰ νά βρεῖ μετάνια;
Καὶ δὲν τῆς λένα: Μέσ' στοῦ μοναστήρι
Βρίσκειται μόνον ἡ μαύρη ὄρφάνια!

Ὅρφάνια, κόρη, ἡ ψυχὴ σου θαῦρει
Στὸ μοναστήρι, μέσ' στή μοναξιά σου!
Ἡ νιότη σου θά μαραθῆ καὶ μαύρη,
Σάν μαῦρο ράσο, θά γενεῖ ἡ καρδιά σου.

Θέλεις λοιπὸν νά σώσης τὴν ψυχὴ σου,
Συγχώρεσι νά βρεῖς ἀπ' τὸ Θεό σου;
Τῇ νιότη σου ἀρχήτερα λυπήσου,
Καὶ Μάννα μέσ' στὸν κόσμο πελαγώσου!

ΧΡ ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗΣ

ΣΗΜ. Αὐτὸ τὸ τραγοῦδι τὸ ἐμπνεύσθηκα ἀπὸ μιὰν ὄραία ζωγραφιά τοῦ Ε. Ἰωαννίδου, τοῦ γνωστοῦ ζωγράφου. Ἡ ζωγραφιά αὕτη παράστηνε τὴ χειροτονία μιᾶς καλογρηῆς στὴν ἐκκλησιά τῆς Πάτμου, ἀγοράστηκε δὲ σὲ καλὴν τιμὴ ἀπὸ τὸ μακαρίτη Μαρασλή.

ΕΞΕΧΟΥΣΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΩΗΡΟΣ ΠΑΣΣΑΣ

Γεννήθη κατά τὸ 1841 ἐν Βιρτυτῶ. διήλθε τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ Κωνσταντινουπόλει, διήνυσε τὰς ἐγκύκλιους καὶ Πανεπιστημιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ καὶ συνεπλήρωσεν αὐτὰς ἐν Παρίσις. Δι-

δίκτωρ τῆς Ἱατρικῆς κατὰ τὸ 1863, κατέλαθε κατὰ τὸ ἐπιόν ἔτος τὴν θέσιν Ὑφηγητοῦ τῆς Παθολογικῆς Κλινικῆς ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ Κων)πόλεως, διαπρέψας ἐν τῷ ἐπι τούτῳ γενόμενῳ διαγωνισμῷ. Κατὰ τὸ 1865, ἐπὶ τῇ ἐνσκήψει τῆς χολέρας, διορίσθη γενικός ἐπιθεωρητὴς τῆς πρὸς ἀποσόβησιν αὐτῆς καταρτισθείσης ἐκτάκτου Ἱατρικῆς ὑπηρεσίας, ἀμέσως ἐπειτα καθηγητὴς τῆς Γενικῆς Παθολογίας καὶ ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα καθηγητὴς τῆς κλινικῆς καὶ γενικός γραμματεὺς καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Διευθύνσεως τῶν Ἱατρικῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους καὶ τῆς Δημοσίου ὑγιεινῆς. Περὶ τὰ 24 ἔτη ὑπῆρξε Πρόεδρος τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐξ ἀλλοδαπῶν Πανεπιστημίων προερχομένων ἱατρῶν. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσεν ἱατρός τῶν Ἀνακτόρων καὶ τῶν τεχνῶν τοῦ Σουλτάν Ἀζήζ. Ἀπεστάλη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ὀθωμ. Κυβερνήσεως εἰς τὰ συνέδρια Κοπενάγης, Χάγης, Λονδίνου (δὶς) εἰς Βουδαπέστην καὶ εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ κατὰ τὸ 1885 ὑγειονομικὴν σύσκεψιν τῶν Κυβερνήσεων. Κατὰ τὸ 1886 ἐκόμισα καὶ ἐπέδωκε εἰς τὸν ἐν Παρισίοις περιόδοζον ἐπιστήμονα Pasteur τὸ παράσημον Μεδζηδιέ Α' τάξεως καὶ 10000 φράγκα κυβερνητικὴν δωρεάν διὰ τὸ θεραπευτήριον αὐτοῦ. Μετὰ πολὺμηνον ἐν Παρισίοις διατριβὴν καὶ ἐμβριθῆ μελέτην τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Pasteur ἐπανελθὼν εἰς Κων)πολιν ὑπέβαλε τῷ Σουλτάνῳ ἔκθεσιν λεπτομερῆ περὶ αὐτῶν καὶ κατ' ἐντολήν αὐτοῦ ἀνέλαθε καὶ διωργάνωσε τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ὀθωμ. Πρωτευσούσῃ λυσισιατρείῳ καὶ βακτηριολογικὰ ἐργαστήρια διευθύνας αὐτὰ ἐπὶ 13 ὄλα συναπτά ἔτη.

Εἶναι Ὀθωμανὸς ἀντιστράτηγος (Φερήκ= général de division μέλος τακτικὸν τῆς ἐν Παρισίοις Δημοσίου Ὑγειονολογικῆς Ἑταιρείας, ἐπιτίμιον τῆς Ἱατρικῆς ἀκαδημίας Ρώμης καὶ τοῦ Sanitary Institute τοῦ Λονδίνου. Ἐξελέγη τρίς εἰς ἐκ τῶν Ἐπιτίμων Προέδρων τοῦ ἐν Παρισίοις περιοδικῶς πρὸς μελέτην τῆς Φθίσεως συνεργομένου ἱατρικοῦ Συνεδρίου καὶ πολλάκις καὶ ἐπανειλημμένως Πρόεδρος τῆς ἐν Κων)πόλει Ἱατρικῆς Ἑταιρείας.

Εἶναι τιμημένος διὰ τῶν παρασῆμων Ὀσμανιέ καὶ Μεδζηδιέ Β' τάξεως, τοῦ Ἰμιτάρ καὶ τοῦ Ἰφιχάρ, Ταξίαρχης τοῦ Δανικοῦ παρασῆμου Danibrog καὶ ἀξιωματικὸς τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

Ἐγραψε κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ποιήματα ὧν πολλὰ τονισθέντα εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν ὑπῆρξαν πο-

λύ δημοφιλή—δράματα, πολλάκις διδαχθέντα ἐν Κων)πόλει ἀπὸ σκηνης, γεωγραφικὴν καὶ ἐθνολογικὴν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Περιηγητικὸν ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ Μαυροβουνίῳ—ἀπὸ Ποτγορίτσης εἰς Θεσσαλονίκην διὰ ξηρᾶς», πλείστας ἐπιστημονικὰς μελέτας, δημοσιευθεῖσας εἰς ἐπιστημονικὰ γαλλικὰ περιοδικὰ καὶ εἰς ἰδιαίτερα τεύχη, καὶ σπουδὴν περὶ Pasteur, τοῦ βίου καὶ τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ.

Ἐγρημάτισεν ἐπανελημμένως Ἐφορος τῶν ἐν Κων)πόλει φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ Φιλολογικοῦ καὶ Θρακικοῦ Συλλόγου καὶ εἰς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐνεπνεύσθησαν καὶ εἰργάσθησαν διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ διοργάνωσιν τοῦ Ζαπκείου Παρθεναγωγείου, οὗ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσεν Ἐφορος καὶ καθηγητὴς τῆς Ἑγχεινῆς.

Εἰς τὰς βίσεις τοῦ ναοῦ τοῦ Ὁραίου, τοῦ Ἀληθοῦς καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ, ὃν ἐγείρουσιν οἱ αἰῶνες ἐν συνεργασίᾳ διαδοχικῇ καὶ ἀδιακόπως ἀνανεουμένη ἀπὸ τῆς κυοφορίας τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους τὸ ἔργον τοῦ Ζωηροῦ Πασσᾶ κατέχει περιφανὲς ἤδη μέρος. Εἰργάσθη μετὰ πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἐξευγένησιν καὶ πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ τῶν ἐπιστήμων αὐτοῦ θέσεων ἐσχάρπισε πλούτη ἰδεῶν τῆς ἐπιστήμης, θησαυροὺς ἐνεργείας παραγωγικῆς τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, ἧς δὲν δύναται νὰ ἀπολεσθῇ, ἧς ἐπωφελήθησαν οἱ νεώτεροι, καὶ εἰδείχθη φέρων αἰετοτε ἐμπρὸς καὶ περαιτέρω ἢ ἐκεῖνοι οὓς διεδέχθη ἐν τῇ κοινωνικῇ καὶ ἐπιστημονικῇ δράσει τὴν ἄσβεστον λαμπάδα τῆς Ἀληθείας.

Πρότυπον πατρὸς καὶ συζύγου, ὑπόδειγμα ἀρετῆς, τάξεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐργασίας, χαρακτῆρος εὐγενοῦς καὶ ἀκραδάντως μεγάλου, θάρρους καὶ θελήσεως ἐξόχου, νοημοσύνης, ἐμβριθείας, περισκέψεως καὶ ἐπιβολῆς θαυμασίας, ὁ Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς Πασσᾶς κατὰ τὴν μακρὰν κοινωνικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν παρέχει ἀνεκτιμήτους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν ὑπηρεσίας καὶ ἐνέγραψε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ὠραιότερας τῆς ἱστορίας τῆς σελίδας. Ἀνομολογοῦσα αὕτη καὶ διακηρύττουσα τὸν θαυμασμόν της, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὸν ὑπέροχον ὁμογενῆ ἐν Κ)πόλει πρεσβύτην, συνεχίζει τὰς ἐθνικὰς αὐτῆς παραδόσεις, ἀρδεύει καὶ διαιωνίζει τὸ θάλος τῆς πρασίνης Ἑλληνικῆς δάφνης.

ΤΗΜΚΟΒΣΚΗ

Η ΑΜΑΞΟΣΤΟΙΧΙΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Κάτω εις τούς πρόποδας κρημνοῦ—ἔλος νεκρωθέντος βάλτου.
Ἐχει ἕκτασιν μακράν, χάνεται ἀπὸ τούς ὀφθαλμούς, συγχέεται μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐρίζοντος...

"Απαξ μόνον τοῦ ἔτους—κατὰ τὰ κωφὰ καὶ σκοτεινὰ μεσάνυχτα—ζωντανεύει ὁ βάλτος. Μικραὶ φλόγαι ἀναφλέγονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀκούεται ὑπόκωφος ὁμιλία τεραστίου πλήθους, ὑφώνεται βοὴ κατηφής...

Καὶ προσδοκᾷ καὶ ἀναμένει τὸ ἔλος.....

Εἰς στενὴν ἐπάνω λωρίδα κάτω ἀπὸ τὸν κρημνὸν σιδηρα σιδηροδρομικὰ ἔχουν στρωθῆ—ἔχουν σκωριάσει ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν....

Μόνον ἀπαξ τοῦ ἔτους—ἀκριβῶς κατὰ τὰ μεσάνυχτα—ὡς ἀστραπὴ περνᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὰ σιδηρα ἢ ἀμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας.

"Απὸ ποῦ ἔρχεται; ποῦ πηγαίνει; Κανεὶς δὲν γνωρίζει.

"Απὸ μακρυσμένα μέρη, ἀπὸ λησμονημένας γωνίας οἱ ἄνθρωποι συναθροίζονται εἰς τὸν κρημνόν.

"Ὅλοι περιμένουν τὴν ἀμαξοστοιχίαν τῆς Εὐτυχίας.

Ποιὸς θὰ κατορθώσῃ νὰ τῆς προσκολληθῆ, νὰ φύγῃ μαζὺ τῆς;

"Ἐνα μόνον βῆμα καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τὸν κρημνόν...

Μία μόνη στιγμή καὶ τον παρέσυρε τὸ ἔλος....

...Ἄπὸ ἡδονὴν θὰ καγχάσῃ ὁ βάλτος καὶ ὁ καγχασμὸς του θὰ μεταδοθῆ εἰς ὅλους, ὅσοι ἔμειναν κάτω ἀπὸ τὸν κρημνόν.

"Ἴδου λάμπουν μακράν δύο ἀστραπαὶ—δύο ὀφθαλμοί.

..Ἐρχεται.. ἔρχεται....

"Απὸ μακράν φαίνεται ἡ ἀμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας.

"Ὡσάν νὰ εἶναι ἀπὸ χρυσόν ἀστράπτουν οἱ τροχοί.

"Ὡσάν νὰ εἶναι ἀπὸ ἀδάμαντας φλέγεται ἡ καπνοδόχος.

"Ὡσάν μουσικὴ εὐθυμος ἀκούεται τὸ σφύριγμα καὶ ὁ παφλασμὸς.

"Ὅλοι ἀνέστησαν τὴν ἀνακνοήν. Περιμένουν—δὲν θὰ τοὺς περιμένουν. Δὲν βλέπουν πλέον τίποτε γύρω των οὐδ' αὐτοὺς τοὺς γείτονάς των, ποῦ ἔπεσαν ἀπὸ τὸν κρημνόν, ποῦ φέρονται κάτω πρὸς τὸ ἔλος.

"Ἄδου καγχασμὸς τοὺς ἐξέπληξεν ὡς ἤχος κρυστάλλου ποτηρίων.

Ὡς ὄραμα παραδείσου φαίνεται· εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἔσχημένους βάλτος.

Πλησίον τῶρα κροτοῦν οἱ τροχοί. Φέρεται τὸ τέρας ἴσα πρὸς τὸ πλῆθος.

... Ἰδοὺ ἐδρόντησαν οἱ τροχοί· Ἐτριξαν, ἔγιναν θρόμματα τῶν πεσόντων τὰ ὄστα. Ὡς νὰ ἐφύσησεν ἄνεμος ἀνθρωπίνων κραυγῶν καὶ στόνων. Ἡ Εὐτυχία φέρεται ἐπὶ πτώματων δυστυχῶν.

Ἐδόμησε τὸ ἔλος, καταδροχθίζον ὄλους, ὅσοι ἔπεσαν κάτω ἀπὸ τὸν κρημνόν. Καγχάζει ὁ βάλτος.

Μόνον ὁ στεναγμὸς μένει....

Ἡ ἀμαξοστοιχία φεύγει καὶ φεύγει μακρὰν....

Ποῦ; Ποιὸς εἶναι μαζί της, ποιὸς κατώρῳσε νὰ της προσκολληθῆ;

Γνωρίζει κανεὶς;

Ἐθρον τὸν ὄλεθρον ὅσοι ἐπλησίασαν εἰς τὴν ἀμαξοστοιχίαν τῆς Εὐτυχίας.

Μέρος, πιθανόν εἶναι, νὰ στενάξῃ ἀκόμη εἰς τὸ ἔλος. Ἄλλοι ἐσταμάτησαν εἰς τὰ σιδηροδρομικὰ σιδηρά καὶ βλέπουν μὲ θνησκον βλέμμα τὴν φεύγουσαν μακρὰν Εὐτυχίαν.

Ἄλλὰ ποῦ εἶναι οἱ χρυσοὶ τῆς τροχοῦ; Ποῦ ἐκρύβη τόσος καλλωπισμὸς; Ποῦ εἶναι οἱ ἀδάμαντες;....

Εἶναι ὄλη σκεπασμένη ἀπὸ θρόμβους.

Καὶ οἱ θρόμβοι αὐτοὶ εἶναι ἀπ' ἀνθρώπου αἷμα.

Αἱματομένοι στρέφονται οἱ τροχοί. Ἀσπρίζουν τῶν καταπατηθέντων τὰ ὄστα. Φέρεται μακρὰν ὡς στιγμὴ αἵματος ἡ Εὐτυχία.

Μόνον ἀπαξ τοῦ ἔτους περνᾷ ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ ἡ ἀμαξοστοιχία..

Καιρὸς θὰ παρέλθῃ— Καὶ θὰ ξηρανθοῦν εἰς τὰ σιδηροδρομικὰ σιδηρά αἱ κυλίδες τοῦ αἵματος.

Τὰ πτώματα τῶν ἀπολεσθέντων θὰ γίνων βορὰ τῶν ὀρνέων, θὰ τὰ παρασύρουν εἰς τὸν βάλτον αἰ βροχαί, θὰ τὰ διασκορπίσουν αἱ λαίλαπες καὶ οἱ τυφῶνες.

Εἰς τὸν μακρυνὸν δρόμον θὰ σφογγισθοῦν ἀπὸ τὰ αἵματα οἱ τροχοὶ καὶ θὰ ἐκπέμπῃ ἀστράπας πάλιν ἢ ἐπιχρῶσεις.

Καὶ ὑπὸ τὸν ἦχον τοῦ κρυστάλλου τῶν ποτηρίων κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, εἰς τὴν εὐθυμον συνομιλίαν διὰ τὴν Εὐτυχίαν, χρυσοῦ, εἰς ὄλην αὐτῆς τὴν ἐκθαμβοτικὴν ὀραϊότητα θὰ φανῆ ἔξαφνα πάλιν ἡ ἀμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας.

Δὲν θὰ δῆ κανεὶς αἵματα ἐπάνω της, δὲν θὰ μάθῃ ὅτι περνᾷ ἐπάνω ἀπὸ πτώματα δυστυχῶν ἀδελφῶν, φίλων καὶ γνωστῶν.

Ἄπαξ μόνον τοῦ ἔτους— ἀκριβῶς κατὰ τὰ μεσάνυχτα— ἀπὸ τὸν κρημνόν περνᾷ ἡ ἀμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας. . . . .

Ἐι ἀναγνῶσται τοῦ «Μικρασιατικοῦ», οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐμφανίσεως ἐντροπήσαντες εἰς τὰ πλήρη ἀττικῶ ἀλατος λογογραφήματα τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν φίλου καὶ συνεργάτου κ. Στεφάνου Ἐλευθερίου, μὲ πολλὴν χαρὰν θὰ ἴδου ἐκπληρουμένην τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, νὰ γνωρίσωσι καὶ τὴν συμπαθῆ αὐτοῦ φυσιογνωμίαν. Ὁ κ. Σ. Ἐλευθερίου ἐγεννήθη ἐν Κέκῃ, τῇ πατρίδι τοῦ Σιμωνίδου, Βαθυκλίδου, Ἀρίστωνος καὶ τόσον ἄλλων διαπρεπῶν τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν, τῇ 1881 καὶ ἐσοῦσας τὰ νομικά ἐν τῇ ἐθνικῇ Πανεπιστημίῳ. Μὲ τὴν ἀρτίαν ἐπιστημονικὴν του μὲρφωσιν συνδουάζων πλοῦτον γνώσεων ἐγκυκλοπαιδικῶν, πνεῦμα γοργόν καὶ περισσὴν λόγου χάριν, χειρίζεται τὴν γραφίδα μετὰ σπανίας δεξιότητος, καὶ τοι οὐδέποτε ἐσκέφθη νὰ διεκδικήσῃ

δάφνας φιλολογικὰς. Τοῦναντίον ὅπως εὐχαριστήσῃ τοὺς φίλους του καὶ ἐν ὅρις σχολῆς μόνον λογογραφῶν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, ὡς ἀρέσκειται νὰ λέγῃ, δικηγورεῖ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐν Ἀθήναις, κατέχων, καίπερ νεώτατος, ἐπίζηλον μεταξὺ τῶν συναδέλφων του θέσιν.

Ὅ,τι πλὴν ἄλλων διακρίνει τὸν κ. Ἐλευθερίου εἶνε ἡ ἄκρα πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Κέαν ἀγάπη, τὴν ὅποιαν περιτράνωσ ἀποδεικνύει ἡ ἀκάματος ἐργασία του ὡς γραμματέως τοῦ ἐν Ἀθήναις συνδέσμου τῶν Κείων, τοῦ λαμπροῦ τούτου σωματείου, ὅπερ ἀπὸ τριετίας συνέστη καὶ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς ἐνεργείας του. Διὰ τὸν Σύνδεσμον τῶν Κείων ὁ κ. Ἐλευθερίου εἰδείχθη αὐτόχρημα ἀλτροῦστῆς, ἀόκνως, παρ' ὅλας τὰς ἐπαγγελματικὰς του ἀσχολίας, ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς του ἐργαζόμενος, ψυχὴ δὲ αὐτοῦ καὶ κινητήριος ἐν παντὶ μοχλὸς τυγχάνων.

Ποιητὴς τὸ αἰσθημα, χωρὶς καμμίαν νὰ ἔχῃ σχέσηιν μὲ τοὺς σημερινοὺς στιχοπλόκους, ἀφίνει νὰ φανῇ ὄλη ἡ καλλιτεχνικὴ του ψυχὴ καὶ ἡ λεπτή του ἀντίληψις εἰς τὸ κάτωθι πεζὸν ποίημά του, ἀναφερόμενον εἰς τὴν προσφιλεῖ του πατρίδα, εἰς ὃ μὲ ἀριστο-

τεχνικόν χρωστίον και ἁρμονικώτατα χρώματα ζωγραφίζει τὰς ἀπερίττους καλλονάς της και τὰ δι' αὐτὴν συναισθημάτα του.

Κ Ε Α

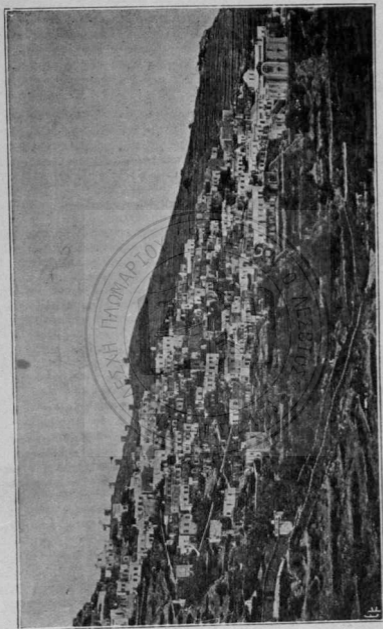
(Νοῦταλγία)

Ὅσον και ἂν παρέρχωνται τὰ χρόνια, ὅσον και ἂν ἡ πεζότης τοῦ βίου, και τῆς βιοπάλης ὁ ὕλισμός καθιστῶσι: σὺν τῷ χρόνῳ τοὺς ἀνθρώπους τῶν μεγαλοπόλεων, ἀναγγήτους και ἀδιαφόρους πρὸς τὰς συγκινήσεις τὰς ἰσοίας προκαλεῖ ἢ ἀνάμνησις μιᾶς παλαιότερας ἐποχῆς, δι' ἐμὲ τὸν ὅποιον οὕτε αἱ φροντίδες τῆς ζωῆς, οὕτε τῆς βιοπάλης ἢ πεζότης κατώρθωσαν νὰ μεταβάλλωσι, δι' ἐμὲ τὸν ἀδιόρθωτον αἰώνιον ὄνειροπόλον, εὐρίσκονται πάντοτε ὀλίγα δάκρυα τὰ ὅποια μὲ ἐντροπὴν και παρθενικὴν δειλίαν, κρυβόμενος εἰς μίαν γωνίαν τοῦ βαποριοῦ, ποῦ μὲ μεταφέρει μιά μέρα τοῦ καλοκαιριοῦ κάθε χρόνο σ' ἀγαπημένο νησάκι τῆς γεννήσεώς μου, μακρὰν ἀπὸ τὸ δῆματα τῶν περιέργων και τῶν ἀδιαφόρων ἀπομάσσω, ὅταν τὸ βαπόρι κάμπτον τὸν κάδο τῆς μακρονήσου, ἀφίνει νὰ γίνεταί ὄρατό εἰς ἓνα ἄμορφον ὄγκον ἀρχικῶς, εἰς μίαν ὀμιχλώδη ξέραν, τὸ ἐπίμηκες νησί τῆς Τζιάς, τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος.

Καρδιά ποῦ τῆς ἐνέκρωσαν τοὺς παλμούς τὰ διαρκῆς σδυρόμενα ὄνειρά της, φυγὴ ποῦ τὴν ἐδηλητηρίασαν αἱ πικρὰί μιᾶς βασανισμένης ζωῆς, ἐντείνουσι ἀγωνιωδῶς ὅσας ταῖς ἀπέμειναν γορδὰς αἰσθημάτων, και ὅ-αν ἀντικρύξω τὸ νησί μου, αἰσθάνομαι πάντοτε μέσα μου κάποια ἄλλοιωτικά αἰσθήματα, και ἐπανευρίσκω ἐν ἑμαυτῷ τὸν παλαιὸν ὄνειροπόλον μὲς περασμένῃς ζωῆς λησμονημένων παιδικῶν χρόνων. . . . .

Και ὅσον τὸ βαπόρι πλησιάζει, και ἡ ἰμέγλη διαλύεται, τὸ σχῆμα τῆς πατρίδος μου, τὸ φειδές, τὸ ἀνώμαλον, ἀρχίζει νὰ διαγράφεται, τὸ ἄμορφον πετρώδες ὑποχωρεῖ, και σιγὰ σιγὰ προβάλλουν καθιστάμεναι ὄραταί αἱ φυτεῖαι, τὰ περιτελισμένα ἀμπέλια της, τὰ δένδρα της, αἱ βλαστήσεις της, ὅλα εὐδιάκριτα, ὅλα γνωστά. Φηλά στὴν μέση ἐξηπλωμένη ἐπάνω σὲ δύο κωνοειδεῖς λόφους, ἀνάμεσα στὰς ὄρεινὰς δειράδας τῆς νήσου, ἢ κωμόπολις τῆς Κέας προβάλλει μὲ τὰς καταλεύκουσ οἰκίας της τὰς ἐπαλλήλως βοτρυδὸν ἐκτισμένας, και γύρω της και λίγο ὑπερθεν εἰς γραφικὴν γραμμὴν στρατιωτικῆς παρατάξεως, μιά σειρά ἀνεμομύλων ἀντικαθιστᾷ τοὺς φρουρούς τῶν τειχῶν τῆς κωμοπόλεως, ἑτοιμος εἰς κάθε ἄμναν κατά παντός νεωτέρου Δόν—Κιχώτου.

Και ὅσον τὸ βαπόρι πλησιάζει, δὲν ἠξεύρω και ἐγὼ τί πάλη γίνεται ἐντὸς μου και νοιώθω νὰ γίνωμαι πάλιν παιδί! Μιά ἀόριστος και ἀκατανίκητος ἐπιθυμία μὲ σπρώχνει νὰ πετάξω στοὺς βράχους

Κ Ε Α

τοῦ νησιοῦ μου, νὰ τρέξω στοὺς ἀγρούς, στοὺς δρόμους, στὰ σοκάκια του, ὅπως ἔτρεχα στὰ παιδικά μου χρόνια! Νοιώθω νὰ γίνωμαι πάλιν παιδί!

Νάτο! προβάλλει ἀντικρῦ, ἐπάνω σένα ξηρὸ βραχάκι τὸ μικρὸ ἐρημοκκλησι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὸ βαπόρι ἡρέμα μπαίνει στὸ Λιβάδι, τὸν λιμένα τῆς νήσου, τὸ Νέον Φάληρον τῆς Κέας, διότι ἔχει καὶ Παλαιὸν Φάληρον τὸ νησί μου, τὸ Βουρκαρί του, ἔπει τοῦ κύμα σπάζει ἀπ' εὐθείας στὰ βραχάκια καὶ στὴν ἀμμουδιά του καὶ τὸ φωτίζει τῆς νύκτες τὸ ἀσημένιο φῶς τῆς οσελήνης καὶ ἡ ἀστροφεγγιά, ἐνῶ προσδευτικὸ τὸ Λιβάδι ἔχει καὶ αὐτὸ τὸ ὄψαι του, μίαν μικρὰν ὠραίαν προκυμαίαν, ἓνα εἴμορφο λιμενοδραχίονα καὶ φωτίζεται μὲ ἀστυλίνην καὶ οἰνόπνευμα. Οἱ νόμοι τῆς προόδου δὲν ἠδύναντο νὰ φεισθοῦν καὶ τὸ εἴμορφο λιμενάκι μας, ὅπως ὁ συρμὸς δὲν ἐφείσθη τὰ κορίτσια καὶ τὰ χωρικοπαῖδα τοῦ νησιοῦ μου, καὶ δὲν τὰ ντύνει πλέον ὅπως ἐντύνοντο ἄλλοτε ἀλλ' ἀκομφα καὶ ἀκαλαισθητα εἰς μίαν παρωδιάν Ἑθνωπαϊκοῦ συρμοῦ, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν χάνεται ἡ χάρις καὶ ἡ σεμνότης τῆς ἀπλῆς παλαιᾶς νησιωτικῆς ἀμφιέσεως (1). Καὶ ἡ βράκα τὸ τοπικὸν ἀνδρικὸν ἐνδυμα, περιφρονούμενον ἀπὸ τὴν σύγχρονον γενεάν τῶν χωρικοπαίδων, ταχέως θὰ καταλήξῃ εἰς μίαν ἱστορικὴν ἐντοπιάν ἀνάμνησιν.

Βγαίνω στὴν προκυμαία, καὶ ἐνῶ ὅλα τὰ εἰρήσικα ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα, ὅπως τὰ εἰρήσικα καὶ πρὶν, ὅπως τὰ εἰρήσικα πάντοτε, ἔνα δὲν βραδύνω νὰ ἐννοήσω.

Ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι πλέον ὅμοιος καὶ ἀπαράλλακτος ὁ ἄνθρωπος τῶν παιδικῶν μου χρόνων. ὅτι ἐγὼ ἄλλαξα, ἄλλαξεν ἡ μορφή μου, ἄλλαξεν ἡ ψυχὴ μου, ἄλλαξεν ἡ καρδιά μου!

Τοὺς παιδικούς μου φίλους, μὲ τοὺς ὁποίους περνοῦσα ἀφρόντιδα τὰ παιδικὰ χρόνια, τοὺς βρῖσκω καὶ αὐτοὺς ἀλλοιωτικούς καὶ μεταδεδημένους. Ἄλλους παντρεμένους καὶ κύπτοντας ὑπὸ τὰς μερίμνας καὶ τὰς φροντίδας τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ἄλλους ἀνύπαντρος ἀλλὰ κουρασμένους καὶ τούτους ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Τῆς φίλης μου τῆς παιδικῆς, τὰ κορίτσια ποῦ ἔπαιζα καὶ μ' αὐτά, ὅλα τὰ τρελλὰ παιδικὰ παιχνίδια, ποῦ παντρεύαμε τῆς κοῦκλῆς μας, καὶ παντρεύομασθε καὶ μεῖς ἡ ζωντανῆς κοῦκλῆς— χωρὶς νὰ καταλαβαίνωμεν ὅτι τὸ ἀνόητο αὐτὸ παιχνίδι, ποῦ παίζεται ἐκ τοῦ

1. Κατὰ τοὺς Thevenot (1655) καὶ Tournefort (1700) τὰ φορέματα τῶν Κεῶν γυναικῶν καθήρχοντο μόνον μέχρι τοῦ γόνατος, ἔφερον δ' ἄλλεπάλληλα ἕξ ἢ ἑπτὰ ὥστε ἐφαίνοντο παχέαι' ὑπὸ τὰ φορέματα ἔφερον τὸ ὑποκάμισον κατερχόμενον μέχρι τῆς κνήμης ἔφερον δὲ καὶ κάλτσας ὠραίας καὶ λευκάς. Τὴν κεφαλὴν περιέβαλλον διὰ καλύμματος, ὅπου κατερχόμενον ἐκάλυπτε καὶ τὸ στήθος (Α. Μηλιαράκη Ἰγομ. Περιγ. σελ. 198).

φυσικοῦ ὅταν μεγαλώσωμεν, ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποφεύγωμεν καὶ στὰ ψέμματα ἀκόμη— τῆς εὐρίσκω καὶ αὐτὲς ἀλλοιωτικὲς καὶ ἀγνώριστες, ἄλλες κορίτσια χλωμὰ καὶ μαραμμένα, χωρὶς τὴν παλαιὰ ζωῆ των, χωρὶς τὰ παιδικὰ τριαντάφυλλα στὰ χεῖλη των, ἄλλες συζύγους καὶ μητέρας, μὲ τοὺς ἀνδρες των καὶ τὰ παιδιὰ των. Ἄλλους εὐρίσκω πεθαμμένους, ἄλλους ξενιτεμένους, ἄλλους χαμένους!.....

Καὶ ὅταν ἀρχίζω νὰ πειράζω τὰς Κυρίας πλέον τοῦ νησιοῦ μου, τὰς ἄλλοτε παιδικὰς μου φίλας καὶ ἀρχίζουν νὰ μὲ πειράζουσι καὶ αὐτὲς μὲ ὅλον τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀφέλειαν τῶν παιδικῶν δεσμῶν καὶ τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων καὶ ἀναπολοῦμεν τὰ παλαιὰ μας καὶ λέμε τὸ παιδικαῖσι μας, προσπαθῶ νὰ ἐνθυμηθῶ πόσες ἀπ' αὐτὰς μεγαλειότερες στὴν ἡλικία μὲ ρῆμαξαν στὸ ξύλο καὶ στῆς . . . . τοσιμπιές! ἄλλοτε γιὰ νὰ διασκεδάζουσι μὲ τὰ κλάμματά μου καὶ νὰ κάνουνε γοῦστο μὲ ἕνα γρινιάρικο παιδί, ἄλλοτε διότι πράγματι ἤμην ἀτακτος καὶ μοῦ ἔπρεπε νὰ αὐτὸς ἔσωφρονισμός, καὶ ἄλλοτε πάλιν, ὅταν τοὺς ἐφαίνετο, ὅτι ἤμην εὐτακτο καὶ καλὸ παιδί μὲ περιποιοῦντο μὲ τὰ χεῖδιά των καὶ μὲ ἐγέμιζαν μὲ . . . . τὰ φίλιά των μὲ τὰ ὅποια—τότε δυστυχῶς—ἐστεναγοῦρουμένην περισσότερο καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ ξύλο!

Ὅταν μὲ πέρνανε μαζὺ των, στὸ μπάνιο, τὸ μονόκριβο πέτρινο μπάνιο τοῦ Λιβαδιοῦ, καὶ μὲ ἔκαναν νὰ ὑφίσταμαι ριγῶν καὶ κλαίων τὰ μαρτύρια μιᾶς ἀκουσίας ὑδροθεραπείας καὶ καθαριότητος, καὶ μὲ βουτούσανε στὴ θάλασσα μὲ τὸ ζόρι, καὶ γελούσαν μὲ τὰ κλάμματά μου, καὶ διασκεδάζον μὲ τὸν φόβο μου.

Χρόνια λησμονημένα! Χρόνια ὥρατα! ποῦ ἔσβυσαν καὶ αὐτὰ, ὅπως σβύνουν ὅλα τὰ ὥρατα. Ἡ ὥραιες Τζιωτοποδλες τῶν παιδικῶν μου χρόνων δὲν μοὶ φαίνονται πλέον τοιαῦται καὶ δὲν τῆς εὐρίσκουσι τὰ μάτια μου στῆς σημερινῆς γυναικὲς τοῦ νησιοῦ μου.

* *

Ἀνεθαίνω στὴν πόλιν καθάλλα στὸ μουλάρι. Τὸ μουλάρι, αὐτὸς ὁ τετράπους φίλος μου, μοῦ φαίνεται μόνον πῶς δὲν μετεβλήθη διόλου. Ἀνευρίσκει τὸ ἀγαθὸν τετράπουσι τὸν παλαιὸν γνώριμόν του, τὸν ἄλλοτε καθημερινόν φίλον του καὶ χαιρεταὶ διότι τὸν ἐπαναδλέπει καὶ τὸν αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς ράχεώς του. Κανὲν σημεῖον ἀνταρσίας δὲν δείχνει πρὸς ἐμὲ, ἐνῶ τὸ πονηρὸν Τζιότιχο τετράποδο κατενθουσιάζεται νὰ τυραννῆ κυριελεχτικῶς, ἐκείνους ποῦ μπορεῖ καὶ τοὺς πέρνη τὸν ἀέρα. Ἀλλοίμονον δὲ σ' ἐκείνους ποῦ πρώτην φορὰν δοκιμάζουσι νὰ τὸ μεταχειρισθῶν καὶ ν' ἀναδοῦν ἐπάνω στὴν ράχην του, τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον πρὸς τὴν κωμόπολιν τῆς Κέας. Ὅταν δὲν προτιμᾷ νὰ τοὺς ξαπλώσῃ κάτω, στὰ μαλακὰ πάντοτε—διότι τὰ ἔνοστιτὰ του εἶνε ἡμερα νησιώτικα—τότε ἔχει διαφόρους τρόπους διασκεδάσεως εἰς βάρεσι των. Μιὰ τοὺς προστρέχει ἐπάνω στῆς πέτρας τῶν περιτοιχισμάτων τῶν ἀμ-

πελιῶν καὶ τῶν χωραφιῶν, ποῦ κλείουν τὴν πρὸς τὸ βάθος πλευράν τοῦ δρόμου, καὶ τοὺς τσακίζεи τὰ πόδια των καὶ τοὺς καταμαθᾷ τὰ παπούτσια των, μιά τοὺς φέρει ἀποτόμως εἰς τὴν ἀντίθετον πλευράν τῆς ὁδοῦ ποῦ τὴν χωρίζει ἓνα μικρὸ τοιχάραι ὀλίγων ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ἀπὸ τοὺς κάτωθεν κρημνοὺς καὶ ἕκαὶ στὸ ἀκρότατον σημεῖον ἀρχίζει τὸ βραδὺ καὶ νωχελές βῆμα του ἀνωθεν τῶν ὑποκαϊμένων χαραδρῶν. Καὶ γελᾷ καθ' ἑαυτὸ τότε τὸ νοήμον τετράπουν ρίχνον πλάγιον βλέμμα πρὸς τὰ κάτω καὶ γύρω του, ὅταν ὁ δυστυχῆς ποῦ τῷ ἐνεπιστεῦθη τὸ σαρκίον του ἰλιγιγᾷ καὶ ὀρύεται νομίζων ὅτι ὑπέστη τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου του. Ἀλλοίμονον δὲ ἂν ὁ ἐπιδάτης συμπέση νὰ εἶνε κυρία! Ἀναίσθητον πρὸς τὰ θέλγητρα τοῦ ὠραίου φύλου τὸ πεισματάρικο τετράπουν, οὐδεμίαν αἰσθάνεται συμπάθειαν πρὸς αὐτό, οὐδένα οἶκτον καὶ δικαίως—μουλάρι γάρ. Ὁ ἀγωγάτης, ὁ πονηρὸς καὶ ὑπομονητικὸς Τζιῶτης, ποῦ ἔχει συνειθίσει πλεον σ' αὐτὴν τὴν διασκέδασιν, καὶ συμμερίζεται πληρέστατα τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ζῆφου, ἐπεμβαίνει τότε φαρισαϊκῶτα ὅπως καὶ ὁ καμαρότος στὰ βαπόρια καὶ τὰ πράγματα ἀποκαθίστανται πρὸς στιγμὴν διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἡ σκηνή.

Μιάς ὥρας δρόμος χωρίζει ἀπὸ τὴν παραλίαν τοῦ Λιβαδιοῦ τὴν παλαιάν Ἰουλιῖδα ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ὁποίας εἶνε ἐκτισμένη ἡ σύγχρονος Κέα. Ὁραία καὶ εὐρεία νέα ὁδὸς σχεδὸν ἀμαξιτὴ μέχρι τοῦ μέσου τῆς τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐκεῖθεν πλακόστρωτος καὶ ἀνηφορικὴ μέχρι τῆς πόλεως, συνδέει τὸν λιμένα μὲ τὴν κωμόπολιν. Καὶ τὸν δρόμον αὐτὸν πέρνεις ὄνοδρομῶν καὶ ἡμιονοδρομῶν, γαίρει δὲ πράγματι τὸ μάτι σου μὲ τῆς εὐμορφίης τῆς νησιώτικης φύσεως, ὅσας συναγτᾶς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σου ἀνερχόμενος τὰς ὄρεινάς δειράδας τῆς νήσου. Πῶς τὰ θέλετε ὁμως! ὁ νέος αὐτὸς δρόμος, ἰδίως τὸ τμήμα τὸ ἐπίπεδον μέχρι τῶν περιβολιῶν τοῦ Μυλοποτάμου, δὲν μὲ ἐμπνέει ὅπως ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ποῦ ἀντεκατέστησε διὰ μέσου τῆς ρεμματιᾶς τοῦ Ἐλιζοῦ, ὅπου τὸν περνοῦσε μπερδεύόμενος ἀνάμεσα στῆς ἀνθισμένες λιγαριῆς καὶ τῆς ὀλόδροσες ροδοδάφνες μὲ τὰ κατακόκκινα τριαντάφυλλά των. Καὶ κάμπτων τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐνὸς κομποῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ ναΐδριου εἰς ἀπόστασιν τετάρτου ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς πόλεως, ποῦ ἀνήγειρε μαζὺ μὲ ἄλλα ἐκεῖ ὠραία σύγχρονα μνημεῖα πρό τιων ἐτῶν ἢ εὐσέβεια καὶ ἡ ἐξωραϊστικὴ ὁρασις τοῦ πρό μικροῦ ἐκλιπόντος ἀληθμονήτου Δημάρχου Κέας Γρηγορίου Ἰερομνήμονος, ἀντικρῶζ τὴν ἐσχάτην Β Δ πλευράν τῆς κωμοπόλεως τὸ Κ ἄ σ τ ρ ο τῆς τὴν Ἀκρόπολιν τῆς Κέας, ἓνα λοφίσκον μέσωζόμενα λειψάνα ἐνὸς μεταγενεστέρου ἀλλὰ παλαιοῦ τείχους ποῦ τὸν περιέβαλε καὶ τέσσαρα ἀπὸ τὰ μεγαλεῖτερα καὶ τὰ παλαιότερα σπήτια τῆς Τζιάς, ἐπιδλητικῶς προβάλλοντα ἐπάνω ἀπὸ τὰ χαλάσματα τοῦ γκρεμισμένου τείχους διαμαρτυρόμενα ἀφῶνως καὶ μὲ τὴν

μελαγχολικὴν των ὄψιν, κατ' ἐκείνων οἴτινας τὰ ἐγκατέλειψαν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐποχῆς ποῦ παρήλθε. Ἐκεῖ ἀπὸ τῆς Ἐνετοκρατίας ἦτο καθιδρυμένον τὸ ἀρχοντολόγι τῆς Κέας, οἱ ἐκλαμπρότατοι οἱ τῆς (1) καὶ διητῶντο ἐν αὐτῷ ἀπόγονοι του μέχρι καὶ πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν, ὁπότε τὸ ἐγκατέλειψαν καὶ οἱ τελευταῖοι ἐξ αὐτῶν, φεύγοντες τὴν καταδρομὴν τῆς τύχης καὶ τοῦ χρόνου. Καὶ πρῶτο, πρῶτο στὰ ὀλίγα αὐτὰ σπήτια τὸ μᾶλλον ἀναπεπταμένον καὶ τὸ πλέον ἐμφανὲς διακρίνω τὸ σπήτι τῆς γεννήσεώς μου, ὅπου εἶδαν τὰ μάτια μου τὸ φῶς, ἐδῶ καὶ εἴκοσι ὀκτὼ τῶρα χρόνια, ἡμιγχεμισμένο καὶ ἀκατοίκητο, ἐρείπιον ποῦ τὸ κατήντησε τοιοῦτο ἢ ἐγκαταλείψις του ὑπὸ τῶν δεσποτῶν του.

* *

Μπαίνω στὴν πόλιν τῆς Κέας. Τὴν εὗρισκω καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν πάντοτε. Πλὴν ὀλίγων νέων οἰκοδομῶν, καὶ διαφόρων ἐξωραϊστικῶν ἔργων, ὀφειλομένων εἰς τὴν προοδευτικὴν καὶ φιλοπόλιδα δρᾶσιν τοῦ προμνησθέντος Δημάρχου τοῦ πρὸ ἡμερῶν ἀποδωσάντος αἰφνηδῶς πολυκλαύστου Γρηγορίου Ἰερομνήμονος, ὅλα τὰ εὗρισκεῖ κανεῖς τὰ ἴδια. Τὰ στεγὰ εἰς α, ὅπως ὀνομάζουσι ἐκεῖ τὰς σκοτεινάς στοᾶς ποῦ συνδέουσι καὶ συγκρατοῦν τὰ ἐπαλλήλους ἐκτισμένα σπήτια τῆς κωμοπόλεως ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ τοιαῦτα τῆς Πιάτσας τῆς μικρᾶς παρὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς πόλεως διὰ τῆς ὁδοῦ Κορρησίας πλατείας, καὶ οἱ πλακόστρωτοι ἀνώμαλοι δρόμοι οὗ ὁδηγοῦν εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου. Ἐκεῖ εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν παρατηρεῖται μία σημαντικὴ μεταβολὴ καὶ ἴσως εἶνε ἐκεῖ τὸ μόνον μέρος ὅπου ματαίως ἀνερευνᾶς ἵνα ἀνακαλύψῃς σημεῖα καὶ ἴχνη ἐνθυμίζοντα τὰ παιδικὰ μας χρόνια καὶ ἐπαναφέροντα εἰς τὴν μνήμην τὰς παλαιὰς ἀναμνήσεις μας.

Τὸ παλαιὸν καὶ ἱστορικὸν σχολεῖον ἐπὶ τῆς πλατείας ταύτης, ὅπου ἐκομματιάσθησαν ἐπάνω εἰς τὴν ράχιν μας ὅλες ἡ λιγαριᾶς καὶ ὅλοι οἱ κλώνοι τῶν δένδρων τῆς νήσου, χιλιάδες βίτσοις. Ὅπως τῆς ὀνόμαζαν οἱ δασκᾶλοι μας, καὶ μᾶς ὑπεχρέωναν νὰ τῆς κόδωμε καὶ τῆς φέρνωμε στὸ σχολεῖον μόνοι μας κατὰ δέσμας, οἱ δασκᾶλοι μας αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ποῦ δὲν ἠσθάνθησαν ποτὲ στοργὴν οὔτε πρὸς τὰ δένδρα οὔτε πρὸς τὴν ράχιν μας, καὶ μᾶς ἠνάγκαζον νὰ κουβαλῶμε μόνοι μας τὰ μέσα τοῦ σωφρονισμοῦ μας, ἐνθυμίζοντας τὸν θεάνθρωπον μεταφέροντα ἐπὶ τοῦ ὄμου του τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του, ἐκρημνίσθη καὶ ἐπὶ τοῦ χώρου ἔνθα ὑψοῦτο, προέβαλε ἀπὸ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐτῶν ἕνα κομψὸν καὶ πάλευκον δημοτικὸν Κατάστημα. Ἡ μικρὰ καὶ ἄμορφος πλατεῖα ἠγυρῆθη καὶ ἐπλακωστρώθη, δένδρα ἐφυτευθῆσαν, καὶ τὸ πᾶν ἐν γένει ἐκεῖ μετέβαλεν ὄψιν.

Μεταβολὰς μικρᾶς εὗρισκεις καὶ ἀλλαχῶ, τὸ σύνολον ὅμως ἀμετάβλητον καὶ γυρίζοντας τὰ σοκάκια τῆς πόλεως καὶ ἀνερχόμενος τοὺς ἀνηφορικῶς δρόμους τῆς καὶ γλυστρῶντας στὰ καλζιρ'μία

(1) Ἐπὶ Τουρκοκρατίας αἱ ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι τῆς νήσου προσηγορεύοντο διὰ τοῦ τιτλοῦ τοῦ ἐκλαμπροτάτου.

της, νομίζεις ότι όλα τὰ άψυχα τὰ έφείσθη έ χρόνος και μάς τὰ έφύλαξεν άναλοίωτα, ίνα τὰ έπαναβλέπωμεν με τήν ευχαρίστησιν που μάς παρέχει ή γνωριμία των.

Τά πρόσωπα μόνον άλλαξαν. Σ' αυτά πράγματι ή μεταβολή είνε διηνεκής και ευδιάκριτος.

Τους παιδικούς μου φίλους, δέν τους επανευρίσκω πλέον, και ε-
σους επανευρίσκω είνε άγνώριστοι από τήν παραλλαγήν.

Ή ώραίς Τζωτοποδλες των χρόνων εκείνων εξέλιπον άνεπιστρεπταί.

Άγαπημένο μου νησί! Μ' ελας τās αλλαγās σου είσαι σὺ πάν-
τοτε ή αγαπημένη μου γλυκειά πατρίδα που λαχταρῶ για σέ
πάντοτε ή καρδιά μου, και όταν σέ επισκέπτομαι άνωπομονῶ τήν
στιγμήν που θά πατήσῃ τὸ πόδι μου τὸ χῶμα σου τὸ πολυαγαπη-
μένο. Τὸ θροσερὸ άεράκι σου θά είνε πάντοτε βάλαμιο για τήν
κουρασμένη μου ψυχή, και τήν σκατισμένη μου διάνοια. Τὸ κρυστάλ-
λινο και καθάριο κρῦο νεράκι σου θά άνακουφίξῃ πάντοτε τὸ πω-
νεμένο μου κορμί.

Γλυκειά πατρίδα! Ίποτε δέν μου άφίνει τήν έλπίδα, πῶς θά
μπορέσω ποτὲ νά περάσω κοντά σου, τῆς ἡμέρας τῆς προσωρινῆς
ζωῆς, τῆς ζωῆς τῆς βασανισμένης, για νά γλυκαίνῃς με τήν μη-
τρική σου άγάπη τῆς πίκρας τῆς και νά βαλαμαώνῃς με τὰ χά-
δια σου τὰ βόσκανά τῆς.

Μιά και μόνη μου απέμεινε παρηγοριά. "Ότι θά ελθῃ ή ἡμέρα,
που σέ λίγο χῶμά σου αγαπημένο, κάτω από τὰ κλαριά μάς ἰτιάς
σου, σ' ένός μελαγχολικοῦ κυπαρισσιοῦ σου τόν ἴσκιον, θά σοῦ φέρω
νά ἡσυχάσῃ για πάντα τὸ κουρασμένο μου κορμί.

Έν Αθήναις Ἰανουάριος 1910, ΣΗΕ 1078

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΚΙΣΣΟΥ

Στὸ φίλο μου Κ. Σπάθη

Άγαπημένα μου κισσέ, όπου σφιχταγκαλιάζεις
Τὸ κάθε γέρικο κορμὸ και τοίχο με στοργή
Κι' ὡς τῆ στερνή τους τῆ στιγμῆ σαν μάννα τὰ σκεπάζεις
Και πέφτεις και σωριάζεσαι μαζί μ' αυτά στῆ γῆ.

Κισσέ μου βαθυπράσινη ζηλεύω τῆ καρδιά σου
Που δέν αλλάζει ἰθανικά, παρά παντοτεινῆ
Δείχνουνε άφροσύνη τὰ λυγρὰ κλαδιά σου
Σέ μίαν άγάπη μοναχά και πρώτη κ' ὕστερνῆ.

ΕΥΑΒΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Μ. Σχούφου

Μυρσίνη

ΑΛΟΓΩΝ ΖΩΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ὁ φιλόσοφος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀρέσκεται νὰ ζῇ μὲ προλήψεις, εἶχε πολὺ δίκαιον, διότι ἐν πολλοῖς ἐξεταζομένη ἡ πολιτεία τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται μία σειρά προλήψεων. Μία ὁμως ἀπὸ τὰς παραδόξοτερας καὶ φρικωδεστέρας τοῦ ἀνθρώπου προλήψεις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν προσεκολλήθη, εἶνε ἡ διαγωγὴ τοῦ ἀπέναντι τῶν ζώων, τὰ ὅποια ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ θεωρῇ ὡς ἄλογα καὶ στερούμενα παντελῶς λογικοῦ. Πᾶσα παρατήρησις καὶ περαιτέρω ἐρευνα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐθεωρήθη παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ματαία καὶ περιττή, μόνον δὲ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρευνα καὶ ἡ φιλοσοφικὴ λυχνία ἐπειράθη ἐπὶ τούτῳ νὰ διαφωτίσῃ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ ἀπαλλὰξῃ ὅπωςδὴποτε τὰ κακόμοιρα ζῶα ἀπο τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδεδεσμεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωῖσμοῦ. Ἐν τῇ περρωτισμένῃ μάλιστα Ἑσπερία ἰδρύθησαν καὶ Ἐταιρεῖαι εἰδικαὶ καὶ σκοποῦσαι καὶ ἐπιδιώκουσαι τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ διασκέδασιν τῆς βαθείας καὶ πυκνῆς ὁμίχλης, ἡ ὁποία περιβάλλει ἀκόμη τὰ κατὰ τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν θέσιν τῶν ζώων. Καὶ πράγματι εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ ἄνθρωποι μόνον ὑπὸ τῆς φιλαυτίας ὀδηγούμενοι φρονοῦσι περὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅτι εἶνε παντελῶς ἄλογα θέλοντες νὰ δηλώσωσι διὰ τῆς ἀλογίας τὴν παντελῆ στέρησιν τοῦ λόγου. Καὶ ὁμως, διὰ νὰ εἰπώμεν μίαν ἀναμφισβήτητον ἀλήθειαν, ὄχι μόνον ὁ λόγος ὑπάρχει εἰς τὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχει καὶ τάσιν πρὸς τελειοποίησιν.

Ὁ λόγος, συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς φυσιολογίας καὶ φυχολογίας παραδεδεγμένα, ὑπάρχει ὄχι μόνον ἐν τῇ προφορᾷ καὶ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διαθέσει. Καὶ ἀποδίδεται μὲν συνήθως ὁ λόγος καὶ ἐξωτερικεύεται διὰ τῆς φωνῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐκδηλοῦνται τὰ ἐντὸς τῆς ψυχῆς φαινόμενα καὶ συμβαίνοντα, ἀλλὰ καὶ ἡ διανοία εἶνε ἡ μήτηρ τῆς σκέψεως, τὸ κέντρον ὅπου σχηματίζεται ἐκάστη ἔννοια, μίαν τέλος φωνὴν

καὶ αὕτη, ἣ ὁποία φωνεῖται καὶ λαλεῖται ἐντὸς τῆς ψυχῆς σιωπηλῶς.

Ἄλλὰ καθὼς οἱ ἄνθρωποι εἶνε λογικοί, δηλαδὴ ἔχουσι λόγον, ἀπαραλλάκτως καὶ τὰ ζῶα εἶνε μέτοχα τοῦ λόγου, δηλαδὴ εἶνε λογικά, διότι οἱ μὲν ἄνθρωποι ὁμιλοῦν συμφώνως πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς φυλῆς των, τὰ δὲ ζῶα ὁμιλοῦν ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων νόμων, τοὺς ὁποίους ἕκαστον ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς φύσεως. Οἱ ἄνθρωποι ἀπέφυγον μετὰ πείσματος τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔρευναν καὶ ἀγνοοῦν ἢ μᾶλλον θέλουσι ν' ἀγνοῶσι καὶ διατείνονται, ὅτι τὰ ζῶα στεροῦνται τοῦ λόγου. Καὶ ὁμως τὰ ζῶα κατὰ γένη συνεννοοῦνται ἀναμεταξύ των καὶ ἐννοοῦν πᾶσαν συνομιλίαν καὶ τὸ ζήτημα περὶ οὗ πρόκειται, μόνον δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀκούουν ἓνα ἀπλοῦν ψόφου, προσερχόμενον παρὰ τῶν ζώων, τοῦ ὁποίου δὲν δύνανται νὰ δώσωσι τὴν σημασίαν καὶ ἐρμηνείαν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ μετ' αὐτῶν οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φοίνικες καὶ ἄλλοι εἶχον περισσοτέραν οὐδὲρ κείναι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ ἐξήγησαν μετὰ μεγαλειότηρας προσοχῆς καὶ εὐμενείας αὐτό. Ἡ θρησκεία μάλιστα τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν ἐν πολλοῖς ἐτίμησε τὰ ζῶα καὶ ἐθεώρησεν αὐτὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ λογικά, ἐν κατωτέρᾳ μόνον μοίρᾳ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Τριπτόλεμος, παλαιότατος νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων, τοῦ ὁποίου ἐσώζοντο εἰς Ἐλευσίνα τρεῖς νόμοι, νομοθετῶν εἶπε «γονεῖς τιμᾶν, θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, ζῶα μὴ βλάπτειν».

Κατὰ τὴν μυθολογικὴν ἤδη ἐποχὴν, εἰς τὸ μεταίχμιον αὐτῆς καὶ τῆς ἱστορίας, ἀναφέρονται ὁ Μελάμπους καὶ ὁ σοφὸς μάντις Τειρεσίας καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι ὡς δυνάμενοι νὰ ἀντιληφθῶσι καὶ ἐννοήσωσιν ἐπακριδῶς τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν φωνὴν τῶν ζώων. Περὶ Ἀπολλωνίου δὲ τοῦ Τυανέπῃ, πολὺ μεταγενέστερον, λέγουσιν ὅτι ἐκάθητό ποτε μετὰ φίλων του συνδιαλεγόμενος· ἐπειδὴ δὲ πάντες οἱ ἐταῖροί ἤκουσαν μίαν χελιδόνα τερτιζουσαν μὲ ἄλλο ἢ τὸ σύνηθες ὕφος, ἠρώτησαν αὐτὸν—διότι ἐφωράθη προσέχων εἰς τὸ τέρετισμα—περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἄσματος· ὁ δὲ Ἀπολλώνιος εἶπε ὅτι ἡ χελιδὼν αὕτη εἰδοποιεῖ εἰς τὰς ἄλλας, ὅτι πρὸ τοῦ ἄστεως ἔχει πέσει ὄνος βαστάζων φορτίον σίτου, ὁποῖος ἐχύθη εἰς τὴν γῆν ἅμα ὡς ἔπεσεν ὁ φέρων αὐτόν, τοῦθ' ὅπερ ἐξηκριβώθη ἀμέσως ὡς γεγονός. Ὁ δὲ Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος Πορφύριος διηγεῖται ἐπίσης ὡς

γεγονός, ὅτι εἰς φίλος του ἠτύχησε ν' ἀποκτήσῃ ὡς ὑπηρετήν μικρὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐνόει ὅλας τὰς φωνὰς τῶν ὀρνίθων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν μαντικῆς φύσεως καὶ τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος ἀγγελτικαί. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως τυχὸν ἀποσταλῇ τὸ παιδίον ὡς δῶρον εἰς τὸν βασιλέα, ἀφήρησε τὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ παιδὸς οὐρήσασα εἰς τὸ σῦς του, ἐνῶ ἔκοιματο.

Πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀναφέρουν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀνθρώπων ἐννοσούντων τὴν φωνὴν τῶν ζώων. Οἱ Ἄραβες ἐθεωροῦντο ὅτι ἤχουον καὶ ἐνόουον τοὺς κόρακας καὶ οἱ Τυρρηνοὶ τοὺς ἀετούς. Οἱ οἰωνιστὰὶ καὶ οἰωνοσκόποι εἶχον ἤδη σημειώσει τὴν διαφορὰν τῆς φωνῆς καὶ ὁμιλίας τῆς κοριώνης καὶ τοῦ κόρακος. Παρὰ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπέδιδετο θρησκευτικὴ σημασία εἰς τὴν φωνὴν τῶν πτηνῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν οἰωνῶν.

Ὅτι δὲ ὑπάρχει πραγματικὴ διαφορὰ εἰς τὴν φωνὴν τῶν ζώων, εἶνε γνωστὸν εἰς πάντα ὅτι τὰ ζῶα ἄλλως πῶς ἀκούονται φθεγγόμενα ὅταν φοβῶνται, ἄλλως κελοῦν, ἄλλως προκαλοῦν εἰς τροφήν, ἄλλως φιλοφρονοῦν ἢ φιλοφρονοῦνται. ἄλλως ὅταν ἐτοιμάζονται ἢ προκαλῶνται εἰς μάχην, καταδιώκωσιν ἢ καταδιώκωνται.

Ὅταν τὰ ζῶα ὁμιλοῦσιν ἢ φθέγγωνται πρὸς ἄλληλα εἶνε λογικὰ καὶ συνεννοοῦνται. Μιμοῦνται μάλιστα πολλὰ ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν ἄνθρωπον. Εἶνε γνωστὸν, ὅτι οἱ κόρακες, αἱ κίσσαι, οἱ ἐριθακοὶ καὶ οἱ ψυττακοὶ ὄχι μόνον μιμοῦνται τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμοῦνται καλῶς ὅσα ἐδιδάχθησαν καὶ ὑπακούουσιν εἰς τοὺς διδασκάλους των, πολλὰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἀναίδειαν νὰ ὑποδεικνύωσι δι' ὅσων ἐδιδάχθησαν τὰ σφάλματα καὶ τὰ παρατρέγουδα τῶν οἰκείων. Ἡ Ἰνδικὴ ὕαινα μάλιστα καὶ ἄνευ διδασκάλου ὁμιλεῖ ὡς ἄνθρωπος εἰς τοιοῦτον τέλειον τρόπον, ὥστε ἔρχεται εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀνθρώπων καὶ προσκαλεῖ τὸν εὐνοϊκῶς καὶ φιλοφρόνως πρὸς αὐτὴν φερόμενον, πολλάκις δὲ ἐξωθεν τῆς θύρας ἵσταμένη μιμεῖται τινα τῶν προσφιλῶν, ὥστε νὰ ἐξαπατῶνται οἱ Ἰνδοὶ διὰ τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα τῆς φωνῆς καὶ νὰ ἐξέρχωνται. Ὁ κροκόδειλος μιμεῖται τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ κλαίει ὡς νήπιον διὰ νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς παρὰ τὴν ὄχθην εὐρισκομένους καὶ τοὺς προσελκύσῃ εἰς τὸ φοβερὸν στόμα του.

Βεβαίως ὅλα τὰ ζῶα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μιμηθοῦν τὸν ἄν-

θρωπον, οὔτε ὄλα εἶνε τόσον εὐμαθῆ καὶ τοῦτο διότι ὄλα τὰ ζῶα δὲν διδέσκονται, ἄλλα δὲ ἐμποδίζονται καὶ ὑπὸ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων τῶν.

Ἀναφέρουσι δέ, ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀφθόγγων καὶ ἀλλάλων τινὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς κυρίους τῶν. Κράστος ὁ Ρωμαϊκὸς εἶχε μύραιναν, ἣ ὁποία προσκαλουμένη ἤρχετο πλησίον του. Ἐπένηθησε δὲ τὸν θάνατόν της τόσον, ὅσονδιὰ τὰ τρία ἀποθανόντα τέχνα του.

Ὅτι δὲ ὑπάρχει διαφορά εἰς τὴν φωνὴν τῶν ζῶων καὶ δὲν εἶνε αὕτη στερεότυπος, ὡς κοινῶς νομίζεται, τὸ ἀντιλαμβάνονται καθ' ἑκάστην οἱ κυνηγοὶ ἀπὸ τὴν διάφορον τῆς φωνῆς ὑποκρίσιν τοῦ κυνός, ὅστις ὑλακτεῖ κατὰ διάφορον καὶ ποικίλον τρόπον ὅταν ζητεῖ τὸν λαγῶν, ὅταν τὸν εὖρη ἢ τὸν διώκη, ὅταν πλανᾶται ἢ τὸν συλλάβῃ. Ὁ βουκόλος ἐννοεῖ ὅτι ἡ βοῦς πεινᾷ ἢ διψᾷ, ὅτι ἐκουράσθη ἢ ὀργᾷ ἢ ζητεῖ τὸ μοσχαράκι της. Ἀλλὰ καὶ τὰ ζῶα ἀμέσως ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀργίζεται, ἀγριοκυττάζει, φιλοφρονεῖ, χαϊδεύει, προσκαλεῖ, καταδιώκει, ζητεῖ, δίδει καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι τὰ ζῶα ὁμιλοῦν καθὼς καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅτι πολλὰ μὲν μανθίνουσι παρ' ἀλλήλων, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὅποιον ἐπικυρόνει καὶ ἡ καθ' ἡμέραν παρατήρησις. Ἐκτὸς δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ Πλάτων, ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Δημόκριτος, ὁ Πορφύριος καὶ ἄλλοι φιλόσοφοι ὑπεστήριζαν, ὅτι τὰ ζῶα μετέχουν τοῦ λόγου.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τὰ ζῶα εἶνε πλουτίως ἐφωδιασμένα καὶ εὐμοιροῦσι πολλῶν καὶ ἀδιαφορικῶν στοιχείων, ἢ δὲ αἰσθησις, ἢ κατὰ σέρκα καὶ ἢ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνωσις εἶνε διατεθειμένη ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ὁμοιότης αὕτη παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς ἀσθενείας· διότι ὁ ὄνος καταλαμβάνεται ὑπὸ κατάρρου καὶ πνευμονιᾶ, ὁ ἵππος ἐμπτύσκειται καὶ φθίνει, ὡς ὁ ἄνθρωπος ἢ τὸν καταλαμβάνει ὁ τέτανος, ἢ ποδάγρα καὶ ὁ πυρετός· ὁ βοῦς πυρέσσει καὶ μαίνεται, ὡς καὶ ἡ κάμηλος ἢ μᾶλις εἶνε ἀσθένεια κοινὴ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ εὐλογία αὐτοῦ καὶ τοῦ προβάτου, ὁ ἄνθραξ τοῦ προβάτου καὶ τοῦ ἀνθρώπου· ἢ κορώνη λεπριᾶ καὶ ψωριᾶ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ ὁ κύων καὶ ἡ αἶξ· ὁ κύων λεπριᾶ, ποδαγριᾶ καὶ λυσσᾶ· ἢ ὡς βρογχιᾶ, ὡς καὶ ὁ κύων καὶ τὸ πάθος ἀπὸ τοῦ κυνός ὠνομάσθη κυνάγχη.

Εἰς τὴν αἰσθησιν πολλὰ ζῶα ὑπερτεροῦν τὸν ἄνθρωπον. Οὐ-

δαίς ἄνθρωπος βλέπει ὅσον ὁ λύγξ καὶ δράκων, ὅθεν καὶ τὸ βλέπειν οἱ ποιηταὶ ἀπεκάλεσαν δράκειν. Τὸν αἰτὸν «καὶ ὑψὸθ' ἐόντα οὐκ ἔλαθε πτόξ» κατὰ τὸν ἀθάνατον ποιητήν. Ποῖος ἀκούει τόσον, τίς εἶνε ὀξυχοώτερος τῶν γεράνων, οἱ ὅποιοι ἀκούουν ἀπὸ αἰθέρια ὑψη; Ἡ μέλισσα ἀπομακρύνεται μίαν ὥραν ἀπὸ τὴν κυψέλην τῆς καὶ μόνον δια τῆς ὄσφρησεως ἐπανερχεται εἰς αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ μῆρυγξ ἐν μικροτέρᾳ κλίμακι. Εἰς τὴν ὄσφρησιν πλεονεκτοῦν καὶ ὑπερτεροῦν τὰ ζῶα τόσον, ὥστε μόνον διὰ τῆς ὄσφρησεως ἐξακριβόουν καὶ ἀπορρίπτουν τὰ νοσήρα καὶ δηλητηριώδη ὡς ἐπιβλαβῆ χωρὶς νὰ χύμουν ἀναλύσεις τῶν φαγητῶν ὡς οἱ ἱατροί. Οἱ κύνες ἐπανευσκουν τοὺς κυνηγούς διὰ τῆς ὄσφρησεως, ἡ δὲ γαλῆ ἀκούει καὶ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον. Τὰ ζῶα ἔχουν μεγάλην τῶν αἰσθήσεων ἐν γένει τελειότητα. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἀποφαίνεται, ὅτι τὰ εὐαίσθητότερα ἐκ τῶν ζῴων εἶνε συγχρόνως καὶ φρονιμώτερα.

Ἐπίσης ὁ Σταγειρίτης φιλόσοφος παρατήρησεν ὅτι ἡ φρόνησις εἰς τὰ ζῶα εἶνε πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ δι' αὐτῆς φροντίζουσι νὰ ἐξευρίσκωσι τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τὸν βίον ἐφόδια καὶ νὰ κατασκευάζωσι καταλλήλως τὰ οἰκήματά των.

Ἡ φρόνησις τῶν ζῴων ἔνευνε φυσικῆ συνέπεια τοῦ ἐνστίκτου τῆς φυσικῆς ἁρμῆς ἢ τοῦ ὀρυεμφύτου αὐτῶν, ἀλλ' εἶνε ἀπόρροια τῆς ψυχικῆς αὐτῶν ὄντοτητος καὶ καταστάσεως, ἡ ὁποία τροποποιεῖται ἀναλόγως τῶν ἐξωτερικῶν αἰτιῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος. "Ὅστις δὲ ἐπιμένει λέγων ὅτι φύσει ὑπάρχουν αἱ ιδιότητες εἰς τὰ ζῶα, ἀγνοεῖ ὅτι φύσει εἶνε λογικὰ τὰ ζῶα.

Βεβαίως τὰ ζῶα ἔχουσι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας των, πολλὰς δὲ τοιαύτας ἀπέκτησαν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' ἡ κακία τῶν ζῴων εἶνε ἐλαφροτέρα τῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἴδού, ἐπὶ παραδείγματι, τί λέγει ἀρχαῖος Πλατωνικὸς φιλόσοφος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. «Ὁ ἄνθρωπος νήφων οἰκοδομεῖ θεμέλια, ὑγιαίνων ναυπηγεῖ, γεωργὸς εἰδήμων γεωργεῖ καὶ φυτεύει ἄμπελον· παιδοποιοῦνται δὲ σχεδὸν πάντες μεθύοντες. Τὰ ζῶα ὅμως ζωογονοῦσι τέκνων ἕνεκα καὶ ὅταν ποιήσωσιν ἐγκύμονα τὴν θήλειαν, οὔτε αὐτὰ ἐπιβαίνειν ἐπιχειροῦσιν, οὔτε τὸ θῆλυ ἀνέχεται».

Τοῦναντίον αἱ ἀρεταὶ τῶν ζῴων εἶνε ἐκσεσημασμένοι καὶ πολὺ ἐπιδεικτικαί. Ὁ ἵπποτικώτατος ἀλέκτωρ περιποιεῖται τὰς ὄρνιθας καλλίτερον παντός τζέντλεμαν καὶ συνωδίνει μὲ τὰς ὄρνιθας κατὰ τὴν γέννησιν ἐκάστου ὠοῦ. Τὰ πλείστα δὲ τῶν

πτηνῶν συνεκλέπουν μὲ τὴν θήλειαν τοὺς νεοσσοὺς καὶ προνοοῦν ὡς φιλόστοργοι πατέρες περὶ τῶν μικρῶν. Ἡ περιστερὰ καὶ ἡ τρυγὼν δεικνύουσι τὴν μεγαλειτέραν καὶ θερμότεραν στοργὴν πρὸς τὴν θήλειαν σύντροφον καὶ τοὺς νεοσσοὺς αὐτῶν. Αἱ φάσσαι εἶνε σωφρονέσταται καὶ φροντίζουν διὰ τὴν τιμιότητα τῶν γειτόνων τῶν περισσότερον ἢ ὁ Μεσσήνιος διὰ τὴν ἀδελφὴν του καί, ἐὰν συλλάβουσι τὸν μοιγεύσαντα, τὸν φονεύουσι κακῶς καὶ αὐθωρεῖ. Ἡ αὐτὴ πολιτεία καὶ αὐστηρότης διακρίνει καὶ τοὺς φιλοσόφους πελαργούς. Ἡ δικαιοσύνη τῶν μηρμύκων καὶ μελισσῶν εἶνε ἀμέριστος καὶ ἀσυλλήπτου διὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐστηρότητος· παρ' αὐτοῖς δὲν ὑπάρχει ἐλαστικότης τῆς συνειδήσεως, σέβονται καὶ περιποιῶνται τὰ νεογνά καὶ τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν, τὰ δὲ συσσίτια τῶν εἶνε τελειότερα καὶ δικαιοτέρα ἀπὸ τὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Οἱ πελαργοὶ σέβονται καὶ ὑπακούουσι εἰς τοὺς γονεῖς τῶν καὶ ὅταν γηράσωσιν. Ἐν γένει δὲ εἰς ἕκαστον ζῶον ἐνυπάρχει καὶ ἐξέχει μίαν τοῦλάχιστον ἀρετὴν, διὰ τὴν ὁποῖαν ἐπαίρεται τοῦτο καὶ διακρίνεται.

Πᾶσα δὲ κακία, πᾶσα προσβολὴ ἐκ μέρους ζῴου τινος προέρχεται μόνον ἕνεκα τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Ὁ νόμος τοῦ στομάχου ὑπερισχύει βεβαίως εἰς αὐτὰ πάσης ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ὑπογρεώσεως. Καὶ ἐν τούτῳ ὁμως ἀληθεύει καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ἡ παρατήρησις τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτι ἐὰν τὰ ζῶα εἶγον ἀφθονίαν τροφῆς οὔτε πρὸς ἄλληλα, οὔτε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους θὰ διέκειντο ἀγρίως καὶ ἐγθροικῶς. Διότι ἕνεκα ταύτης ὑφίστανται ἀνέκαθεν ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἐγθρα καὶ ἡ φιλία, αἱ προστριβαὶ καὶ αἱ φιλοφρονήσεις. Τὸ μῖσος κοιμᾶται, εἶπεν ὁ Οὐγκώ, εἰς τὸν πυθμῆνα τῆς πείνης καὶ ἡ ρήτρα αὕτη τοῦ μεγάλου Γαλάτου φιλοσόφου θὰ ἔχη κύρος αἰωνιον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Πόσον ἀράγε ἀγριώτεροι θὰ ἦσαν τῶν νομιζομένων ζῶων, ἐὰν οἱ ἀνθρώποι ἦσαν περιεκλεισμένοι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας; Μήπως ὀλίγα ἔχομεν παραδείγματα ἀλληλοφαγίας ἀνθρώπων μεταξύ ἀγρίων φυλῶν ἢ ἐν περιπτώσει ναυαγίων καὶ ἀτυχῶν περιπλανήσεων; Καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ πόσοι δὲν ἐξαγοράζουν τὴν συντήρησιν καὶ ὑπαρξίν των δι' ἐξευτελισμῶν ἀναξίτων εἰς τὸν ἀνθρώπον καὶ δι' ἐκφραυλισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως!

Οἱ ἀρχαῖοι ἐτίμων τὰ ζῶα περισσότερον τῶν νεωτέρων. Ὁ Σωκράτης ὤμνουν ἐν πεποιθήσει εἰς τὰ ζῶα καὶ πολὺ πρὸ αὐτοῦ ὁ σοφὸς τῆς Κρήτης Ραδάμανθος. Οἱ Αἰγύπτιοι μάλιστα

ένόμισαν αὐτὰ θεοὺς καὶ παρέστησαν τὰ εἶδη τῶν θεῶν βουπρόσωπα καὶ ὄρνιθοπρόσωπα. Οἱ Ἕλληνας ἔστησαν τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς μὲ κέρατα κριοῦ, τοῦ Διονύσου μὲ κέρατα ταύρου, τὸν Πᾶνα συνέθηκον ἐξ ἀνθρώπου καὶ αἰγός, ἐπτέρωσαν δὲ τὰς Μούσας, τὰς Σειρήνας, τὴν Νίκην, τὴν Ἴριν, τὸν Ἐρωτα καὶ τὸν Ἑρμῆν. Ὁ ὑψιπέτης Πίνδαρος τοὺς θεοὺς καταδιωκομένους ὑπὸ Τυφῶνος ὁμοίωσε πρὸς ἄλογα ζῶα. Ὁ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς Πασιφάης ἐγίνε ταῦρος, κύκνος καὶ ἀετός, συνηθέσταται δὲ ἦσαν αἱ τοιαῦται μεταμορφώσεις τοῦ Ὀλυμπίου Ἰεχωῦδᾶ χάριν τῶν ἀτελευτήτων ἐρώτων του. Τὸν Δία ἐήρεψεν αἷξ κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν του. Εἰς τοὺς Κρήτας ὑπῆρχε νόμος τοῦ ἀδεκάστου Ραδαμάνθυος νὰ ὀρκίζωνται εἰς ὅλα τὰ ζῶα. Καὶ ὁ Σωκράτης δὲ δὲν ὀρκίζετο χάριν παιδιᾶς εἰς τὸν κύνα καὶ τὴν χῆνα, οὔτε χάριν κτερίσμου ἀπεκάλει τοὺς κύκνους ὁμοδούλους.

Δι' ὄλων δὲ τούτων συλλήθδην οἱ ἀρχαῖοι ἐφανέρονον τὴν τιμὴν, μεθ' ἧς περιέβαλλον τὰ ζῶα. Ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα παράδοσις, τηρηθεῖσα σεβαστῆ καθ' ὅλους τοὺς μετέπειτα αἰῶνας, ὅτι τὰ ζῶα εἶνε ὁμόφυγα μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἦσαν πάλαι ποτὲ φωνήεντα, ὡς οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅτι ὀργισθέντες οἱ θεοὶ κατ' αὐτῶν τὰ μετέβαλον εἰς ζῶα—ἀπαραλλάκτως δηλαδὴ ὅπως ὑπάρχει δοξασιὰ ὅτι οἱ στασιασάντες ἄγγελοι μετεμορφώθησαν εἰς δαίμονας—καὶ ὅτι ἀπὸ τὰ μετεμόρφωσαν ἐξηκολούθησαν νὰ ἀγαπῶσι καὶ βοηθῶσι αὐτά.

Προκύπτει δὲ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὡς συμπεράσμα, ὅτι τὰ ζῶα εἶνε πάντοτε λογικά, ὅτι ὁ λόγος εἶνε μὲν ἀτελής εἰς τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ μηδέποτε εἰλείπει παντελῶς.

«Οἱ ἐξοχώτεροι τῶν φυσιολόγων, λέγει ὁ Χαϊκελ, προσθεύουν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν ζῴων κατ' οὐδὲν διαφέρει ποιοτικῶς τῆς ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ ποσοτικῶς. Ἡ γνώμη δὲ ὅτι τὰ ζῶα ἀμοιροῦσιν ἰδεῶν, κρίσεως καὶ λογικῆς διεψεύσθη ὑπὸ τῆς πείρας».

Τὰ ζῶα ἐπομένως σκέπτονται, μανθίνουν, διακρίνουν καὶ συλλογίζονται, καθὼς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' εἰς βαθμὸν πολὺ κατώτερον τούτων. Μόνον ἡ ἄγνοια τῶν ἀνθρώπων ἡδύνατο νὰ χαρακτηρίσῃ πᾶσαν προᾶξιν, πᾶσαν λογικὴν τάσιν τῶν ζῴων ὡς προερχομένην ἐξ ὀρμεμφύτου καὶ ὄχι ἐκ ψυχικῆς καὶ σκοπίμου διαθέσεως. Τὰ ζῶα μανθίνουν καὶ μορφώνονται ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τοῦ περιβάλλοντος, καθὼς ὁ ἄνθρωπος. Τὰ πτηνὰ διδά-

σκουν τούς νεοσσούς των νὰ ψάλλουν καὶ νὰ πετοῦν, ἀπαρ-
λάκτως ὡς ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖ τὸν νήπιον νὰ περιπατῇ καὶ νὰ
ἀρθρώνῃ λέξεις. Ἡ ἀηδὼν εἰς τὸν γλωρὸν φράκτην τῆς εἶνε ὁ
μουσικοδιδάσκαλος τῶν τέκνων τῆς καὶ παύει τὸ ἄσμα τῆς ἅμα
ὡς συμπληρώσῃ τὴν ᾠδικὴν μόρφωσιν τῶν νεοσσῶν τῆς.

Τὰ ζῶα ὁμιλοῦν ἐξ ἴσου μὲ τὸν ἄνθρωπον τὴν γλωσσάν των,
ἀδιάφορον ἢ αὕτη εἶνε πολὺ περιορισμένη. Μήπως οἱ ἡλίθιοι
γνωρίζουν περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τὰ ζῶα; Ἀφρικανικαί τινες
φυλαὶ καὶ ἰθαγενεῖς τῆς Νέας Ὀλλανδίας δὲν εἶνε γλωσσικῶς
ἀνώτεροι τῶν ζῶων, οὔτε πολὺ ὑπέρτεροι πνευματικῶς τοῦ εὐ-
γενοῦς ἵππου, τοῦ εὐφυοῦς κυνός, τοῦ νοήμονος ἐλέφαντος καὶ
τοῦ πονηροῦ πιθήκου. Διαιτῶνται ἀγεληδὸν εἰς μέρη νοσηρὰ
καὶ ἐλώδη προσβαλλόμενοι καὶ δεκατιζόμενοι ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ
καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν. Ἐνῶ ἢ ἀλώπηξ, εὐφυστέρα τῶν ἀνθρώ-
πων τούτων, ἰδρῦει κατοικίαν μὲ δύο ἐξόδους, διὰ νὰ δύναται
νὰ διαφύγῃ καταδιωκομένη καὶ κλέπτει, ὅταν γνωρίζῃ ἀσφαλῶς
ὅτι λείπει ἢ κοιμᾶται ὁ κύριος τῶν ὀρνίθων. Κανονίζονται δὲ
ὅλα ταῦτα κατόπιν ἀκριβοῦς ὑπολογισμοῦ καὶ μεμετρημένης
σκέψεως. Μεγάλην ἰδιοφυίαν ἐπίσης ἔχει ὁ δελφὶν καὶ αἱ κο-
ρῶναι.

Αἱ μέλισσαι καὶ οἱ μῆρυμκες εἰδοποιοῦν τούς συντρόφους
των, ὅτι ὑπάρχει εἰς τι μέρος τροφή χυμένη δι' αὐτούς καὶ
ἀμέσως ἐκστρατεύουν, διὰ νὰ τὴν συνάξουν. Οἱ πίθηκοι ἐκλέ-
γουν ὁδηγούς εἰς τὰς ἐκστρατείας των καὶ διορίζουν φύλακας,
διὰ νὰ προστατεύωνται ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν. Τὸ ἴδιον
κάνουν καὶ οἱ γερανοὶ ἀκολουθοῦντες τοὺς πολυπεύρους ἀρχη-
γούς των, καθὼς καὶ οἱ πελαργοὶ καὶ αἱ χελιδόνες.

Διηγοῦνται, ὅτι ζεῦγος χελιδόνων ἐπιστρέψαν ποτὲ ἐκ τῆς
ἀποδημίας εὔρε τὴν φωλεάν του κατελημμένην ὑπὸ στρουθίων
κατανοήσασα δὲ αἱ χελιδόνες ὅτι πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς ἀποδιώ-
ξιν τῶν ἐπιδρομέων θὰ ἦτο ματαιοπονία, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικη-
θοῦν τοὺς σφετεριστάς. Ἦρχισαν λοιπὸν νὰ συνάξωσι διὰ τοῦ
ράμφους των λάσπην καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέκλεισαν ἐντὸς τῆς
φωλεᾶς ἐντελῶς τοὺς ἄρπαγας! Προέρχεται λοιπὸν καὶ ἡ ἐρ-
γασία αὕτη ἐξ ἐνστίχτου, μετεβιβάσθη καὶ αὕτη εἰς αὐτὰς κλη-
ρονομικῶς καὶ ὁρμεμφύτως ἢ εἶνε ἀπόροια λογικῆς καὶ κρίσεως;

Ὅσακις μεταξὺ χελιδόνων γειτόνων ἀναφυῆ διαφορὰ περὶ κυ-
ριότητος φωλεᾶς, λύεται αὕτη διὰ συνεδρίου καὶ ἀποφάσεως ἄλ-
λων χελιδόνων ἐπὶ τούτῳ προσκαλουμένων.

Ἀναφέρουν ἐπίσης, ὅτι χὴν ἀσθενήσασα κατὰ τὴν ἐπώασιν

προσεκάλετε μίαν φίλην της και ανέθηκεν εις αυτήν την εξακολούθησιν του καθήκοντός της· αυτή ευχαρίστως απέδεχθη την πρότασιν και εκάθησεν εις την παραχωρηθείσαν φωλεάν, ενώ η δυστυχής ασθενής προσήλθε πλησίον της φίλης και έτελεύτησε πλησίον των έπωαζομένων τέχνων της! Όπόσον θαυμασία φιλοστοργία ζώου!

* *

Αναρίθμητα είνε τὰ γεγονότα και έπεισόδια του λογικού και της φρονήσεως των ζώων. Επαναλαμβάνομεν, ότι η άνθρωπότης απέφυγε την έρευναν επί του θέματος τούτου, έθεώρησεν αυτό άξιον περιφρονήσεως και έν τω έγωϊσμώ της έχαρακτήρισε τὰ ζώα ως άλογα, ως στερούμενα λόγου και κρίσεως, χωρίς να θελήση να έμβαθύνη εις την ουσιαστικήν διάταξιν των όντων, τὰ άποια όλα έπλάσθησαν έν σοφία. Ο Αριστοτέλης έλεγεν, ότι πάσα γνώσις, δια να είνε ακριβής, έξαρτάται από την τελείαν εξήγησιν των ένδοτέρων φαινομένων των περιεχομένων έν αυτή. Όταν δέν εκζητείται ο ένδοτερος λόγος των πραγμάτων, κατ' ούδέν ώφελείται τις, τότε ουδεμία άσφαλής παραμένει γνώσις, άπαραλλάκτως δηλαδή όπως έφρόνει ο φιλόσοφος Καρνεάδης λέγων ότι «έκαστόν των φύσει γεγονότων όταν του προς ο πέφυκε και γέγονε τυγχάνη τέλους, ώφελεί».

Έν Σουφλίω

Κ Γ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Ίατρός.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΜΟΥ

ΣΤΗ ΣΗΜΑΙΑ ΜΑΣ

Όταν 'ετή μέση ξεπροβαίνης
Και κυματίζεις γαλανή,
Χίλις έλπιδας άνασταίνεις
Μεγάλη δύναμι, τρανή.

Κι' όταν με χάρι καταβαίνης
Και τό κοντάρι σου φιλῆς,
Στους στοχασμούς μας μέσα μπαίνεις
Και με τους πόθους μας μιλείς.

Όταν τάγέρι σέ ψηλώνη
Και άνεμίζεις και πετῆς,
Είν' ο σταυρός σου ποῦ σ' ένώννει
Με τόν Θεό ποῦ χαιρετῆς.

Κι' όταν γαλήνη σέ διπλώνη
Κι' άκουμπισμένη μάς θεωρῆς
Δόξα παληά σέ στεφανώνει
Και δόξα νέα καρτερείς.

Π ΜΠΑΚΑΝΑΚΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Τὰ δύο πρόσωπα, τὰς συμπαθεῖς τῶν ὁποίων φυσιογνωμίας σεμνύ-
νται γνωρίζον σήμερον εἰς τοὺς πολυπληθεῖς ἀναγνώστας του τοῦ
«Μικρασιατικόν», δὲν εἶνε ἀγνωστα εἰς τοὺς κύκλους τῶν λογίων καὶ

Ι ΚΟΥΣΚΟΥΡΑΣ
Διευθυντῆς «Ν. Ἀληθείας»

τῶν ἐγγραμμάτων ἀπλῶς ἀν-
θρώπων. Αἱ εἰκόνες των καὶ
σχετικαὶ σημειώσεις ἔχουν ἤδη
δημοσιευθῆ εἰς τὸ «Ἡμερο-
λόγιον τοῦ Αἰγαίου» (Σά-
μος 1906), εἰς τὰς «Ἀναμνή-
σεις» (Κων)πολις 1906-1907),
εἰς τὸ «Ἐθνικὸν ἡμερολό-
γιον» (Ἀθῆναι 1907), ἐννοεῖται
δὲ ὅτι μὲ τὴν διάδοσιν, τὴν ὁ-
ποίαν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς εἶχεν
ἐκάστη τῶν τριῶν αὐτῶν φιλο-
λογικῶν ἐπετηρίδων, δὲν ἔμει-
νε σχεδὸν γωνία γῆς, ἐν τῇ
ὁποίᾳ νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι
τῆς σκέψεως καὶ τῆς μελέτης,
ὁπου νὰ μὴ εἰσῆλθεν ἐν τοῦλάχιστον
ἐκ τῶν τριῶν τούτων
βιβλίων καὶ νὰ μὴ ἐγνωρίσεν
εἰς ἓνα κύκλον Ἑλλήνων τὴν

ἔθνωφελῆ δράσιν τῶν κ. κ. Κούσκουρα καὶ Μπήτου, οἱ ὅποιοι
ἀγωνιζόμενοι ἐπὶ τῶν πρώτων ἐπάλλεων τοῦ Μακεδονικοῦ ἐλληγι-
σμοῦ πρό πολλοῦ ἐξησφάλισαν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν
ἀγάπην ὄχι μόνον τοῦ εὐρέως κύκλου, ἐν τῷ ὁποίῳ κινουῦνται καὶ
δρῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους.

Τὸ «Μικρασιατικόν» ἐρχόμενον τέταρτον εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ φό-
ρου τῆς ὀφειλομένης τιμῆς πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἀφωσιωμένους
τούτους ἐργάτας τοῦ καλοῦ καὶ πρωταθλητῆς τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος

δὲν θὰ ἀσχοληθῆ πλέον μὲ τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ θὰ ἀνασκοπήσῃ διὰ βραχέων τὸ ἔργον αὐτῶν, ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον γνωρίζει τοῦτο, καταρτίζον οὕτω τὴν πρώτην—ἔστω καὶ ἀτελῆ—σελίδα τῆς νεωτέρας μακεδονικῆς γραμματολογίας, μὲ τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα ὅτι ἐπὶ τῶν πρώτων αὐτῶν βάσεων ἄλλοι εἰδικώτεροι θὰ δυνηθῶσι βραδύτερον νὰ στηριχθῶσι, διὰ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον, προσθέτοντες τοιοῦτοτρόπως ἕνα ἔτι κρίκον εἰς τοὺς ἐθνικοὺς δεσμούς, οἱ ὅποιοι συνδέουσι τόσοσιν ἰσχυρῶς τὴν Μακεδονίαν μετὰ τοῦ λοιποῦ ἑλληνισμοῦ.

* *

Τὸ ἔτος 1903 εἶχεν ἐνσκήψει τρομερόν ἐπὶ τῆς ἐνδόξου γῆς τοῦ

Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Βουλγαρικαὶ ὄρδαι πλημμυρῆσασαι τὴν ἑλληνικωτάτην Μακεδονίαν ἐτρομοκράτουσιν αὐτὴν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Ἐκατόμβαι ὄλαι ἑλλήνων ἱερέων, διδασκάλων, προκρίτων ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν Μολιχ τῆς Βουλγαρικῆς Μεγάλης ἰδέας, ἣ ἐποία θαμμένη ὑπὸ τὴν παλαιὰν κόνιν, ἥτις ἐκάλυπτε τὴν συνθήκην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἀνίστατο καὶ ἐπεζήτει διὰ τοῦ αἵματος νὰ καταπιῆσῃ πᾶν ὅ,τι ἑλληνικόν εἶχεν ἡ Μακεδονία, νὰ κλείσῃ τὰ ἑλληνικὰ Σχολεῖα, νὰ ἄρπάσῃ τὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, νὰ ἐξαναγκάσῃ πάντας τοὺς Ἕλληνας νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὸ σχίσμα.

Ι. ΜΠΗΤΟΣ

Ἄρχισυντάκτης «Ν. Ἀληθείας» Ἡ Τουρκία ἐν ἀποσυνθέσει εὐρισκομένη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνωφελεῖ ἐντελῶς προέβαν

ἀντίστασιν, πρὸ τῆς ἐπικειμένης δὲ τότε ἐπεμβάσεως τῶν ξένων ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν Μακεδονίαν, διὰ νὰ δυνηθῆ οὕτω νὰ τὴν συγκρατήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον καὶ ἀνοκέψῃ κατὰ τὸ ἐνὸν τὸ ἀπαίσιον ἔργον τῶν Βουλγάρων. Τὸ πρῶτον ἐπισημῶς τὸ ἐπέτυχε, τὸ δεύτερον ὄχι. Αἱ συμφοραὶ, βλέπουσαι ὅτι ταῖς φράσσεται ὁ δρόμος πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων των, ἐνέτειναν τὰς δυνάμεις των καὶ ἡ Μακεδονία μετεβλήθη τότε εἰς κλαυθμῶνα ἀπέραντον. Ὁ Ἕλληνισμὸς ἐκεῖ διήρχετο κρίσιν φοβεράν. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς τύπος ἐξαγορασθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, ἔψαλλε παιάνας εἰς τοὺς «προμάχους τῆς ἐλευθερίας Βουλγάρους» καὶ ἐξήγγειλεν ὡς ἡρωϊκὰς πράξεις πάντα τὰ φρικαλέα κακουργήματα, ὧν θύματα ἐπιπτον οἱ ἑλληνικοὶ πλη-

θυσμοί, Περί Ἑλληνομακεδόνων οὔτε λόγος. Ἡ στατιστικὴ τοῦς εἶχε διαγράψει. Ὁ ἐπιτάφιος τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶχε συνταχθεῖ. Τὸ πένθος εἶχαν ἀπλώσει τὰ μαῦρα πτερά του ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς περιμαχήτου χώρας.

Ὁ τύπος τῆς Κ' πόλεως καὶ τῆς Σμύρνης σφαδάζων ὑπὸ τὴν ἀπηνῆ ψαλλίδα τῆς λογοκρισίας εἰσὶνα νεκρικὴν σιγὴν. Ἐν Θεσalonικῇ ὑπῆρχεν ἀπὸ τριακονταστίας σχεδὸν ἐκδιδομένη ἢ ἑλληνικὴ ἐφημερίς «Φάρος τῆς Θεσσαλονικῆς». Οἱ ἰδρυταὶ του, ὑπήκουοι Ἑλληνες ὄντες εἶχον καταστραφῆ κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897 καὶ μετὰ πολλῆς δυσκολίας κατῴρθουν νὰ συγκρατήσωσι τὸ ἔργον των ἔχοντες νὰ παλαίωσι κατὰ μυρίων δυσχερειῶν. Οἱ κ. κ. Γκαρπολᾶ ἐπιφελοῦμενοι τῆς ὑπὸ τῶν μεταρρυθμίσεων ἀφεισῆς σχετικῆς ἐλευθεροτυπίας διεξῆγον ἀπελπιν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν πατρῶν. Ἄλλ' ἡ φωνὴ τῆς ἐφημερίδος των, περὶωρισμένης εἰς μικρὸν κύκλον, δὲν ἐπῆρκει νὰ ἐξυπερήτησῃ τελείως τὰ ἀπειλούμενα ἔθνικα συμφέροντα. Καὶ τὸ σκότος ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν πραγμάτων ἐπυκνοῦτο ἔλογόν καὶ κατεκάλυπτεν ὑπὸ τὰς παχείας πτυχὰς του πᾶσαν ἐκφανσὶν ἔθνικὴν καὶ κοινωνικὴν τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ ἑλληνισμοῦ.

Τότε παρουσιάσθησαν εἰς τὸ μέσον οἱ κ. κ. Κοῦσκουρας καὶ Μπῆτος. Ἀμφότεροι διδάσκαλοι, ἐκ τοῦ πλησίον μελετήσαντες τὴν κατάστασιν τῆς Μακεδονίας, ἀλογοῦντες διὰ τὰ θεινὰ, ἄτινα κακὸς δαίμων ἐπέκλωσεν ἐπὶ τῆς Μακεδονίας, σφριγῶντες δι' ἐργασίαν καὶ κεκτημένοι πάντα τὰ ἐφόδια διὰ τὴν τελεσφόρον διεξαγωγὴν ἐνὸς εὐγενοῦς ἀγῶνος ὑπὲρ τῶν τιμαλφῶν ἔθνικῶν συμφερόντων μετεπήδησαν ἀποτόμως ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς ἑδρας εἰς τὸ δημόσιον βῆμα ἐκδώσαντες κατ' Ἰούλιον τοῦ 1903 τὴν «Ἀλήθειαν», ἧς τὸ πρόνομιον ἐδριακόμενον εἰς χεῖρας ξένου παρ' ὄλγον περιήρχετο εἰς τοὺς Βουλγάρους ἢ τοὺς Ρουμῶνους, ἐπότε ἀνυπολόγιστοι θὰ ἦσαν αἱ ἔθνικαὶ ζημίαι, ἀφ' οὗ δι' ἑλληνικῆς φωνῆς θὰ διεδίδοντο ἀνά τὴν Μακεδονίαν βουλγαρικαὶ ἢ καὶ ρουμουναὶ ἰδέαι.

Ποίας ὑπηρεσίας προσέφερον ἡ «Ἀλήθεια» εἰς τὸ ἔθνος κατὰ τὰς θεινάς ἐκείνας περιστάσεις ἐννοεῖ εὐθὺς ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν ἐξῆς γραμμῶν διὰ τῶν ἑποίων τὸ «Ἡμερολόγιον τοῦ Αἰγαίου» (1906) ἐξήγγειλλεν ἀνὰ τὸ πανελλήνιον τὴν εἰς τὸν δημοσιογραφικὸν ἐρίζοντα τῆς Μακεδονίας ἐμφάνισιν τοῦ φύλλου τούτου.

«Ἐκεῖ ἔνθα ἡ σιγὴ κατεκάλυπτε τὰς κακουργίας ἐπαράτου καὶ μυσταροῦ Σλαυϊκοῦ στοιχείου συνησπισμένου εἰς ληστρικὰς συμμορίας, ἐπὸθεν αἱ δολοφονίαι καὶ οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ αἱ ἀνασκολοπίσεις, καὶ αἱ τερατώδεις ἐν γένει πράξεις αὐτοῦ ἐξηγγέλλοντο ἀνὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ χρυσοῦ ὡς ἡρωϊσμοὶ ἐμπνεόμενοι δῆθεν ἐκ τοῦ ζήλου πρὸς ἔθνικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Μακεδονίας, εἰλικρινῆς καὶ ἀπερίφρατος καὶ βροντώδης ἀνυψώθη ἡ φωνὴ τῆς «Ἀλήθειας» δι' ἄρθρων συνεχῶν καὶ περιγραφῶν καὶ λεπτομεριῶν μεταδιδούσης πιστὴν τῶν γεγονότων ἀφήγησιν. Ἐκεῖ, ἐν-

θα κακόβουλοι και υπερφίαλοι αξιώσεις διεκλήρυττον ανεξελέγκτως τήν τε άριθμητικήν υπεροχήν των και τήν πληθώραν ανυπάρκτων σχολών και μαθητών, φαινή ως ο ήλιος διέλαμψεν ή αλήθεια, εξαγγελθείσα από τών στηλών της «Αληθείας» δι' επισήμων στατιστικών πινάκων της εκπαιδευτικής κινήσεως και του πληθυσμού μιας έκάστης τήν φυλών, τών κατοίκουσών τήν Μακεδονίαν, εκ τών οποίων πολυαριθμοτέρα μετά τήν Τουρκικήν απέδειχθη ή ήμετέρα. Διά τών περιγραφών άφ' έτέρου και τών συνεχών ανταποκρίσεων γενικεύονται βαθμηδόν αι περί της χώρας γνώσεις και αποσοβείται ο κίνδυνος, ο δημιουργούμενος διά του ψεύδους και της απάτης.

Τά πλήρη σθένους και δυνάμεως άρθρα της «Αληθείας» εμπνεόμενα από άγνόν πατριωτισμόν και από τήν βαθειάν συναίσθησιν του προορισμού, ον ή έφημερίς αυτή εκλήθη να εκπληρώση, εξήγειραν τό υπνώττον φρόνημα τών έμογενών και μετέδωκαν αυτοίς τήν ιδέαν της άμύνης κατά τών ένεργειών τών δίκην μυκήτων πρό τινων έτών αναφιέντων διά του χρυσού εις έδάφη άλλότρια παρεισάκτων άργυρίσθων.»

Τήν ιδέαν δε της άμύνης υπέρ τών πατριών εκαλλιεργήσεν κατά τοιοϋτον τρόπον ή «Αλήθεια» ώστε μετά δύο έτη έπαύετο επ' άόριστον υπό του τότε δικτάτορος της Μακεδονίας Χουσεΐν Χιλμή πασοά. Όταν μετά τινας ήμέρας παρακλήθη ο πανίσχυρος μεγαϊσταν να έπιτρέψη τήν εξακολούθησιν της εκδόσεως.

—Περιττόν, ειπεν. Η «Αλήθεια» έπετέλεσε τόν προορισμόν της.

—!;

—»Ηθελε να επαναστατήσῃ τόν Έλληνισμόν της Μακεδονίας. Τό έπέτυχε. Εινε πλέον περιττόν να εκδίδεται!

Έδέησε να καταβληθώσιν ισχυρά μέσα δια να σιγήσῃ ή φωνή του μακεδονικού εκείνου Μέντορος. Μετά έν έτος νέα παύσις της «Αληθείας» ως πολιτευομένης αντιθέτως και επιζημίως προς τά συμφέροντα του Όθωμανικού Κράτους και ως υποδαυλιζούσης τό φυλετικόν μίσος μεταξύ τών διαφόρων φυλών και θρησκευματος όπηκόων της Αυτοκρατορίας». Και τά Αθηναϊκά φύλλα εξαγγέλλοντα τότε μετ' ειλικρινούς λύπης τήν παύσιν του «έγκρίτου και ευθαρσούς φύλλου» έπέλεγον: «Εινε τόσον τιμητικοί οι λόγοι της παύσεως, ώστε δέν ήξεύρομεν αν πρέπη να συλληπηθώμεν ή να συγχαρώμεν τήν συνάδελφον.»

* * *

Τά όλίγα ταύτα από γενικής εθνικής άπόψεως. Ότι έγράφη τότε άλλως τε δύναται να επαναληφθῇ και σήμερα, διότι μέχρι της άνατολής της 10ης Ιουλίου 1908 έν τῷ πολιτικῷ όρίζοντι της Τουρκίας, ή «Αλήθεια» παυομένη και επαναλαμβάνουσα τήν εκδοσίν της, πίπτουσα δηλ. και ανεγειρομένη κατά άνισα διαστήματα χρόνου, εξηκολούθησεν ανεκδότως τό μέγα έργον της. όμοία κατά τοϋτο προς τόν Άνταϊον της αρχαιότητας, οστις εκ της πτώσεώς του ήντλει νέας δυνάμεις διά τήν διεξαγωγήν της πάλης.

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως μεγάλης ὑπηρεσίας προσέφεραν ἡ ἑφημερίς αὕτη. Διὰ τῶν συστάσεων καὶ τῶν σωφρόνων προτροπῶν τῆς «Ἀληθείας», εἰς τὰς στήλας τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας διείδον ὡς ἐν κατόπτρῳ ὅλην τὴν ἠθικὴν δύναμιν, ἦν τέως ἀφῆκαν ἀχρησιμοποίητον, ζωηρὸν ἐξηγέρθη τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον τὴν ἀδράνειαν διεδέχθη ἡ κίνησις καὶ τὴν ἀβιαφορίαν ἡ ζέσις. Τὴν ἐθνοφθόρον διαίρεσιν καὶ τὴν κομματικὴν ἐμπάθειαν ἀντικατέστησαν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἑμὸνοια καὶ ἡ κοινὴ συνεργασία πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐπικλωσθέντων κινδύνων. Τὰ σχολικὰ πράγματα ἐβελτιώθησαν ἐπαισθητικῶς, ἰδρῦθησαν δὲ πανταχοῦ σωματεῖα καὶ σύλλογοι καὶ ἀδελφότητες διαφόρους ἐπιτελοῦσαι κοινωνικοὺς καὶ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς. Τὸ πρῶτον δὲ εὐαγγέλιον εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἀληθείας» ἦτο ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις καὶ ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν οἱ κ. κ. Γ. Κούσκουρας καὶ Ι. Μπήτος καὶ ἡ μετ' αὐτῶν εὐγενὴς χορεία τῶν συντακτῶν καὶ συνεργατῶν, τῇ ὑποστηρίξει τοῦ μεγαλεπήθολου κ. Ἀθ. Κούσκουρα, ἐγκατέλειψαν τὸ ξένον ὄργανον καὶ ἱδρυσαν τὴν «Νέα Ἀλήθεια» (1 Ἰουνίου 1909) μετὰ τὸ αὐτὸ ἀπαράλλακτον πρόγραμμα, μετὰ τὰς αὐτὰς ἀπαρεγκλίτους ἀρχὰς καὶ ἰδέας. Ἡμερησίᾳ ἡ ἑφημερίς αὕτη, εἰς τὸ σχῆμα τῶν Ἀθηναϊκῶν φύλλων, μετὰ πλουσίαν τηλεγραφικὴν ὑπηρεσίαν, μετὰ ὅλην πάντοτε ἀφθονίαν καὶ ποικιλωτάτην ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν, ἰστάται εἰς τὸ ὕψος περὶ τῆς πρώτης τάξεως δημοσιογραφικοῦ ὄργάνου ἀπολαύουσα γενικῆς ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγωνιζομένη πάντοτε εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν μετὰ τὴν παρρησίαν, ἣτις καὶ ὑπὸ ἀπίσιον πολίτευμα τὴν ἐχαρκτηρίζει καὶ μετὰ τὴν δύναμιν, ἦν ἀντλεῖ ἐκ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γραπτοῦ λόγου. Μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος μετεβλήθησαν καὶ αἱ συνθήκαι τοῦ ἑλληνισμοῦ ἡ δὲ «Νέα Ἀλήθεια» ἔχει σήμερον νὰ ὑπεραμυνθῇ τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν προνομίων, πράττει δὲ τοῦτο μετὰ θάρρους ἀπαραμίλλου, κινουσα πολλάκις εἰς θαυμασμὸν διὰ τὸ ἀπερίφραστον τῆς γνώμης αὐτῆς.

**

Εὐνόητον ὅτι μετὰ τιαύτας βάσεις ἡ «Ἀλήθεια» καὶ ἡ «Νέα Ἀλήθεια» συνεχέντρωσαν περὶ αὐτὰς πάντας τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ καλλάμους. Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἐλλείπει μέσου ἔμειναν ἀγνωστοί, ἄλλοι δὲ ἐδημιουργήθησαν παρουσιασθεῖσης τῆς εὐκαιρίας. Ὁ ἐπιστήμων, ὁ λόγιος, ὁ ποιητής, ὁ διδάσκαλος εἰς τὰς στήλας τῆς ἑφημερίδος ταύτης ὡς εἰς φιλόξενον οἶκον κατέφευγον διὰ νὰ μεταλαμπαδεύσωσιν εἰς τὸν ἑλληνισμὸν τὸν σπινθῆρα, ὅστις διεθέρματε τὴν ψυχὴν των. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης εἶνε ἀνυπολόγιστος ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν προσέφεραν τὸ ὄργανον τῶν κ. κ. Κούσκουρα καὶ Μπήτου ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην προσωνομίαν εἰς τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἰδιαίτερωσ εἰς τὰ ἑλληνομακεδονικὰ γράμματα. Ἐν πρώτοις διέπλασσαν ὕψος. Ἄρκει νὰ βίβη τις ἐν βλέμμα εἰς τὸν πρῶτον

τόμον της «Αληθείας» καί ἔν εἰς τοὺς κατόπιν τόμους διὰ τὰ ἴση ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν πρώτων πνευματικῶν προϊόντων τῶν διαφορῶν συνεργατῶν της κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ὑπὸ ἔποψιν ὕφους καὶ τῶν κατόπιν ἔτων.

Καὶ ἦλθον οὕτω εἰς φῶς ἄγνωστοί τέως χειρισταὶ τοῦ καλάμου καὶ ἐδημιουργήθησαν νέοι. Χάρις εἰς τὴν «Αληθειαν» — Νέαν Ἀλήθειαν» ἔμαθε πρῶτον ἡ Μακεδονία καὶ κατόπιν μέγα μέρος τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη εἶχε τὰ ἐπιδείξῃ, ἐκτὸς τοῦ κορυφαίου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ πανευρωπαϊκῆς φήμης ἀπολαύοντος κ. Π. Παπαγεωργίου, τὸν ὡς εἰσηγητὴν εἰς τοὺς ἄλλους χρησιμοποιοῦντα σθεναρὸν ἀρθρογράφον καὶ χαριτωμένον λογογράφον κ. Ι. Μπῆτον, τοὺς κ. κ. Π. Περίβην, Ἴατρὸν, διακρινόμενον διὰ τὴν ρητορικὴν του δεινότητα καὶ τὴν χάριν τῆς γραφίδος, τὸν κ. Γ. Χατζικυριακοῦ, καθηγητὴν καὶ ἀκάματον ἐργατὴν τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὴν φέρελπιν λογογράφον καὶ ποιητρίαν δ)θα Ἑλένην Ζουζακίδου, τὸν Μουσατράφῃ ποιητὴν κ. Αἰμ. Ἐλευθεριάδην, τὸν ἀλγίστου μνήμης διηγηματογράφον καὶ ποιητὴν — Κ. Σταματόπουλον καὶ τὴν καλλιτέχνηδα ἐστεμμένην ζωγράφον δ)θα Ἑλένην Σταματοπούλου, τὸν γηραιὸν μύστην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Ι. Τσικόπουλον, τὸν πολιτικολόγον κ. Θ. Ράμμον, τὸν ἄδρὸν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν διανοημάτων του κ. Δ. Ρίζον τὸ Μοναστήριον τὸν πολυγραφώτατον κ. Ἀν. Ζάλλην, τὸν δεξιὸν χειριστὴν τῆς γραφίδος κ. Α. Χρηστίδην Ἴατρὸν, τὸν ἐνθουσιώδη καὶ νευρώδη ἐν τῇ διατυπώσει τῶν σκέψεών του κ. Ν. Χ. Γεωργιάδην, τὸν ποιητὴν κ. Π. Σαγιαξῆν ἢ Βελβενδὸς τὸν χαριτωμένον λογογράφον καὶ ποιητὴν κ. Ι. Γ. Ἀντωνιάδην καὶ τὸν ἠθογράφον κ. Ν. Δ. Χαρσιῶν τὸ Τσοτσύλιον τὸν περιγραφικώτατον καὶ δρασερώτατον κ. Δ. Χατζόπουλον, καθηγητὴν ἢ Κορίτσιᾶ τὸν κ. Κ. Σκευτέρην τὰ Σκαπεία τὸν κ. Ι. Γουῆρον, Ἴατρὸν τὰ Γρεβενὰ τὸν κ. Γ. Μπούσιον, βουλευτὴν τῶν Σερβίων τὸ Ἀγιονδρος τὸν κοινωνιολόγον κ. Κοσμᾶν Ἀγιοπαυλίτην τὰ Γένιτσα τὸν πολιτικολόγον ἱατρὸν κ. Σ. Γκοτζαμάνην ἢ Ξάνθη τὸν διηγηματογράφον καὶ ποιητὴν κ. Κ. Σνώκ τὸ Σουφλίον τὸν βαθὺν φιλόσοφον καὶ ἐμπνευσμένον λογογράφον κ. Κ. Κουρτίδην ἱατρὸν.

Ἐπάρχουσι βεβαίως πολλοὶ ἄλλοι, ἀλλὰ περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰνωτέρω ὀνόματα, διότι ταῦτα ὑπέπεσαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς δεκταετοῦς ζωῆς της «Αληθείας — Νέας Ἀληθείας» περισσώτερον εἰς τὰ βλέμματά μας καὶ ἐνεχαράχθησαν πιστώτερον εἰς τὴν μνήμην μας.

Διὰ τῆς πνευματικῆς ἐργασίας ὄλων αὐτῶν τῶν παραγόντων ἡ ἄγνωστος τέως ἑλληνικὴ Μακεδονία ἤρχισε τὰ προσελκύνῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν μερῶν. Αἱ «Ἀναμνήσεις» τῆς Κοινῆς πόλεως, τὸ «Ἡμερολόγιον τοῦ Αἰγαίου» ἐν Σάμῳ, τὸ «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» ἐν Ἀθήναις ἐθεώρησαν ἐπιβεβλημένον καθήκον των τὰ κοσμήσωσι τὰς σελίδας αὐτῶν μετ' ὀνόματα Μακεδόνων λογογράφων.

Τοιοιουτρόπως ἡ Μακεδονία συνδεθῆη πνευματικῶς μὲ τὰ ἄλλα τμήματα τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποδείξασα ὅτι δὲν λείπουν παρ' αὐτῇ οἱ ἄνθρωποι τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ιδέας.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πρέπει ἰδιαίτερος νὰ ἐξαρθῆ ὁ βόλος τὸν ὁποῖον ἔπαιξεν ὁ κ. Μπήτος, ὁ ἀκραιφνῆς αὐτός καὶ εἰλικρινῆς πατριώτης, εἰς τὴν γνωριμίαν τῶν Μακεδόνων λογογράφων εἰς τὸν ἔξω ἑλληνισμόν. Λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεώς του ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης προσεκαλεῖτο εἰς συνεργασίαν πάντοτε ὁ πρῶτος καὶ ὁ μόνος. Οὐδέποτε ὁμως ἠθέλησε μόνος νὰ φανῆ, οὐδὲ τῆς τιμῆς τὸ γέρας μόνος νὰ λάβῃ. Ἐπιθυμῶν ἡ Μακεδονία νὰ καταλάβῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον μέρος εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ Ἑθνους, ἔσπευδεν ἀμέσως νὰ συστήσῃ καὶ ἄλλους ἐπαινῶν τὸ ἔργον των καὶ προτρέπων νὰ προτιμηθῶσιν ἐν ἀνάγκῃ τὰ δημοσιεύματα τῶν ἄλλων ἀπὸ τὰ ἰδικά του. Ἀλτροῦστῆς εἰς ὑπερτατον βαθμὸν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐφρόντιζε ποῦ νὰ ἀνακαλύψῃ κανέν κεκρυμμένον ἢ μόλις ἐκκολλαπτόμενον τάλαντον διὰ νὰ τὸ φέρῃ εἰς φῶς ἢ νὰ τὸ ἐνθαρρύνῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξίν του. Τὸ ὄνειρόν του εἶνε νὰ δημιουργηθῇ πρωτότυπος μακεδονικὴ φιλολογία. Ὅτι δὲ ἔγινε μέχρι τοῦδε ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτόν καὶ μόνον εἰς αὐτόν. Καὶ ἐνθυμούμεθα τὸν εὐγενῆ αὐτόν σημασιόφορον τῆς ιδέας, τὸν ὁποῖον πρὸ διατίας ἠτύχησαμεν καὶ προσωπικῶς νὰ γνωρίσωμεν, μὲ πόσον ἐνθουσιασμόν μᾶς ἀνέπτυσε τὰ σχέδιά του, πῶς μᾶς ἐξωγράφει τοὺς εὐγενεῖς πόθους του, πόσον μαγικὸν μᾶς παρίστα τὸ μέγα ὄνειρόν του μιᾶς φιλολογίας καθαρῶς Μακεδονικῆς, ὄνειρον ὄρατον, εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὁποίου θυσιάζει ὅλας τῆς ζωῆς του τὰς στιγμὰς, ὅλας τῆς ψυχῆς του τὰς δυνάμεις.

Δὲν εἶνε βεβαίως μέγα ἀκόμη τὸ συντελεσθὲν ἔργον, ἀλλ' ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὅτι ἐκεῖ ἔνθα πρὸ 8 ἐτῶν δὲν ἐπίστευέ τις ὅτι εὐρίσκοντα ἄνθρωποι δυνάμενοι νὰ σύρῃσι μίαν γραμμὴν, ὑπάρχουσι σήμερον ποιηταί, δημοσιολόγοι, κοινωνιολόγοι, χρονογράφοι, δημοσιογράφοι καὶ εὐθυμογράφοι, θά εἴρη ὅτι ἡ γενομένη ἐργασία εἶνε ἀξιόλογος καὶ ὅτι δὲν ἀποκλείονται αἱ ἐλπίδες γενναιοτέρων καὶ τελιοτέρων πνευματικῶν ἔργων.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀτελῶν αὐτῶν γραμμῶν φρονοῦμεν ὅτι μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ παραθέσωμεν καὶ τὸν ἐξῆς κατάλογον τῶν καθαρῶς φιλολογικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν κατὰ καιροῦς εἰς διαφόρους φιλολογικὰς ἐπετηρίδας ὑπὸ τῶν Μακεδόνων λογίων.

Κ. Κουρτίδης: Σιναῦτικαὶ Ἀναμνήσεις, ποιητικώταται σελίδες («Μικρασιατικόν» 1908 καὶ 1909), Ὁ δεῦτερος κανὼν ἀνάπτυξης σκαλάθουρα μὲ πολὺ χιοῦμορ (1910) Ἡ λήθη τῶν ζώων πολιτεία (1911) Πρὸς τούτοις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐξεδόθησαν ἐν ἰδιαίτερῳ τόμῳ τὰ «Ἄπαντα» σειρὰ ἐκλεκτῶν διηγημάτων του καὶ ἄλλων λογογραφημάτων.

Π. Περίβης: Ψυχὴ καὶ ἔρωσ, ὀρασιότατῃ ἀλληγορία (Μικρασιατικὸν 1907), Προσόντα γάμου (1908) Περὶ εὐργος προσωπικότης (1909) Ἐρωτολογικὸν σκαλάθουρμα (1910)

Ι. Μπῆτος: Ἀτυχήεις Ἐρωσ («Ἀναμνήσεις» 1905) Ἡ ξενομανία (1906—1907) Τὸ Δίλημμα λογογραφικὸν κομφοτέχνημα, (Αἰγαῖον 1906), Ἡ Λίντα διήγημα κοινωνικὸν (Μικρασιατικὸν 1907), Νὰ φύγεις ὀρασιότατῃ ἠθογραφία (Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον 1907), Μαχακὸς καὶ Κοτοφέτης χαριέστατον μυθογράφημα (Μικρασιατικὸν 1909), Κακὸ ὄνειρο καλλισπέστατον εὐθυμογραφικὸν διήγημα (1910) καὶ τὸ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ χαριτωμένον σκαλάθουρμα Δὲν ἔχω καιρόν.

Ἐλ. Ζουζακίβου: Ἡ λθεν ἀπῆλθεν (Ἀναμνήσεις 1906—1907) Ἡ Πλάτανος ἀληθὲς πεζὸν ποίημα (Αἰγαῖον 1906), Ἡ ποιμενίς (Μικρασιατικὸν 1907), Τηλεπάθεια (1908), Στόν Ἐσπερο (1909).

Ι. Γ. Ἀντωνιάδης: Τ' ἀπρόοπτα τῆς Ἀποκρηῆς (Ἀναμνήσεις 1905), Ἡ ἐκπεσοῦσα (1906—1907), Μὴ φύγεις Μικρασιατικὸν 1907), Ἡ πρώτη ἀγάπη κομφογραμμένα σελίδες (Ἐθνικὸν 1908), Ἡ θῆ καὶ ἔθιμα (1910).

Κ. Σταματόπουλος: Στό καϊκῆ καὶ (Αἰγαῖον 1906), Στά κρογιάλι (Μικρασιατικὸν 1907), Κλεοπάτρα (1908), Ἡ ἐλπὶδα τοῦ Καπετάν Γεώργη (1910) διήγημα μετὰ πολλὴν περιγραφικὴν δύναμιν.

Γ. Χατζικυριακοῦ: Μακεδονικαὶ σελίδες (Μικρασιατικὸν 1907), («Ἐθνικὸν» 1908 καὶ 1909). Ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐξεδόθησαν ἐν ἰδίῳ τόμῳ: Σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις ἐκ Μακεδονίας.

Π. Ν. Παπαγεωργίου: Φιλολογικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ πραγματεῖαι μεγίστης ἐπιστημονικῆς ἀξίας (Μικρασιατικὸν 1907 καὶ 1908).

Πλείστοι δ' ὅσαι ἄλλαι ἐπιστημονικαὶ πραγματεῖαι, μελέται καὶ συγγράμματα ἔχουν ἐκδοθῆ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ τούτου φιλόλογου καὶ ἀρχαιολόγου, καθηγητοῦ νῦν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Ἐπίσης τοὺς διαφόρους τόμους τοῦ «Μικρασιατικοῦ» στολιζοῦσιν ἔργα ὡς τοῦ κ. Κ. Σνώκ «Ἐρωσ φονιάς» τοῦ κ. Ν. Δ. Χαρισίου «Ὁ γάμος ἐν Βελθενδῷ» καὶ τὸ «Πρωτοχρονιάτικον δῶρον» τοῦ κ. Ν. Χ. Γεωργιάδου ἐκ Μοναστηρίου, ὅπου ἤδη ἐκδίδεται καὶ ἑφημερίς τὸ «Φῶς», τοῦ κ. Κ. Σκενδέρη, ἐκδιδόντος νῦν ἐν Κορυτσᾷ τὴν ἑφημερίδα «Πελασγός» καὶ τοῦ κ. Ι. Τσιικοπούλου.

Δὲν θυνάμεθα δυστυχῶς νὰ περιλάβωμεν εἰς τὰ στενὰ ὄρια τοῦ βιβλίου μας καὶ πάντα τὰ γενεῖως φιλόλογικὰ ἔργα, τὰ ὅποια κατὰ καιροὺς ἐδημοσιεύθησαν εἰς τοὺς 8 ὀγκώδεις τόμους τῆς «Ἀληθείας—Νέας Ἀληθείας». Ἐκ τοῦ παρατεθέντος ὁμοῦ πίνακος φαίνεται ἡ συντελουμένη ἐκεῖ, παρὰ τὰ γαλανὰ νερά τοῦ Θερμαϊκοῦ, ἐργασία. Ἐπαναλαχιδάνομεν ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη δὲν εἶνέ τι μέγα ἀλλὰ καὶ δὲν ἤδύνατο νὰ γίνῃ τι μεγαλειότερον. Οἱ αὐστηροὶ λο-

γοτάχναι ἴσως θά μειδιάσωσιν ἐξ οἴκτου, τὰ ἀνεπηρέαστα ὁμως πνεύματα καὶ τὰ ἐκ περιωπῆς ἐπισκοποῦντα τὰ πράγματα πρέπει ἀνεπιφυλάκτως νὰ ἐκδηλώσωσι τὸν θαυμασμόν των διὰ τὴν ἐκ τοῦ μη θενοῦ εἰς τὸ σημερινόν εἶναι ἀναχθεῖσαν πρωτότυπον Μακεδονικὴν φιλολογικὴν ἐργασίαν καὶ ἐκτιμῶντας τὸ ἔργον νὰ ἀποδώσωσι τὸν δίκαιον ἔπαινον εἰς τοὺς πρωτεργάτας.

Αἱ βάσεις ἐτέθησαν τὸ οἰκοδόμημα ἐθεμελιώθη. Ἡ ἀμερόληπτος ἱστορία ὅταν θά ἐμιλήσῃ μίαν ἡμέραν θά ἀπονεύμῃ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν κ. Κούσκουραν, τὸν ἀκαταπόνητον τοῦτον τοῦ καλοῦ ἀθλητὴν καὶ εἰς τὸν κ. Ι. Μπῆτον, τὸν πιστόν καὶ ἀφωσιωμένον λάτρην τοῦ ὠραίου, τῆς σκέψεως καὶ τῆς ιδέας. Εἶνε ἀμφότεροι πρωτεργάται καὶ δημιουργοὶ καὶ ἀκάματοι σφυρηλάται τοῦ κρῖκου, ὅστις συνέθεσε τὴν Μακεδονίαν μετὰ τοῦ λοιποῦ Ἑλληνισμοῦ. Ποῖος δὲν θά ἐξήλθουε τὸ ἔργον των καὶ ποῖος δὲν θά ἐφιλοδόξῃ τὴν θάφνην, ἥτις ἀνήκει εἰς τοὺς εὐγενεῖς αὐτοὺς ἀγωνιστὰς τῆς ιδέας;

Ἦδη ἐπὶ τῶν τεθέντων θεμελίων ἀρχίζει νὰ ἐγείρται βαθμηδὸν ἡ καθαρὰ μακεδονικὴ ἐργασία, εἶνε δὲ ἀρκετὰ χαρακτηριστικόν τὸ σύμπτωμα ὅτι διακδικεῖ σήμερον ἐν Θεσσαλονίκῃ τὰ πρωτετα τοῦ καθημερινοῦ χρονογραφήματος καὶ τοῦ μακεδονικοῦ διηγήματος ὁ νεαρὸς δημοσιογράφος κ. Βασίλειος Μεσολογγίτης.

Ἡ διὰ τῆς «Ἀληθείας—Νέας Ἀληθείας» δοθεῖσα ὠθησις εἰς τὰ γράμματα ἐμφαίνεται ἀκόμη ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἤλθε στιγμή καθ' ἣν ἐξεδίδοντο πέντε ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες ἐν Θεσσαλονίκῃ: Ὁ «Φάρος τῆς Θεσσαλονίκης», ἡ «Ἀλήθεια», ὁ «Ἀστήρ», τὸ «Σύνταγμα», ἡ «Νέα Ἀλήθεια», καὶ τὰ σατυρικά «Κουνοῦπι» καὶ «Βέλος», τὸ τελευταῖον τοῦτο τοῦ κ. Βελλίδου, τὸ ἔποιον εἶνε ὠραία δασέλιδος ἐβδομαδιαία σατυρικὴ ἐπιθεώρησις, ἀξία πολὺ καλλιτέρου περιβάλλοντος.

Ἦδη ἡ «Ἀλήθεια» καὶ τὸ «Σύνταγμα» ἔπαυσαν ἐκδιδόμεναι, μὴ δυνηθεῖσαι νὰ ἀνθέξωσιν, ὁ «Φάρος» δὲ ἐπαύθη ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν, διότι κατὰ κακὴν τύχην εὐρέθη νὰ μὴ εἶνε ἐντελῶς σύμφωνος μὲ τὰς νέας διατάξεις τοῦ περὶ τύπου νόμου. Οὕτω μένουσιν τώρα δύο μόνον ἐφημερίδες καὶ τὰ δύο σατυρικά.

* *

Εἶνε σημειώσεις πετῶντι καλὰ μω, ἀπλαῖ γραμμαὶ μόνον τὰ περὶ Μακεδονικῆς γραμματολογίας γραφέντα ἐνταῦθα, ἀλλ' εἰς τὰς ἀτελεῖς αὐτὰς γραμμάς ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης θά διείδῃ ἐν μέγα ἔθνικόν ἔργον ὀφειλόμενον κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν κ. Ι. Κούσκουραν, διευθυντὴν τῆς «Ν. Ἀληθείας» καὶ τὸν κ. Ι. Μπῆτον ἀρχισυντάκτην αὐτῆς.

Ἡ φιλολογία εἶνε τὸ μεγαλείτερον γνῶρισμα ἐνός λαοῦ. Τὰ ἔτη παρέρχονται, οἱ αἰῶνες σβύνουν εἰς τὸ ἀχανές τοῦ χρόνου. Ἡ γέννησις, ἡ ἀκμὴ, ἡ παρακμὴ καὶ ὁ θάνατος ἐφαρμόζονται ἐπὶ πᾶσι. Μεγάλοι ἄνδρες, ἔξοχα πνεύματα ἤλθον καὶ ἀπῆλθον ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα κράτη ἀνεφάνησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. Ἡ τέχνη καὶ ἡ φι-

λολογία ήγωνίσθη πρὸς τὸν πανίσχυρον χρόνον καὶ ἐπέζησαν πάντων. Δόξα εἰς τὸν ζωννύμενον τὸ ξίφος καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν προσφέροντα τὴν ζωὴν του εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, μείζων ὁμως δόξα εἰς τὸν διὰ τῆς γραφίδος ὑπεραμυνόμενον τῶν δικαίων τῆς καὶ ἀναδεικνύοντα αὐτήν. Ὅταν αὕτη εἰς ἐρείπια καταρρεύσῃ, ὅταν τὸ πᾶν ἐκλείψῃ τὸ ὄνομα μόνον καὶ ἡ φιλολογία τῆς θά ἐπιζήσωσιν. Οἱ δύο τῶν ὁποίων αἱ συμπαθεῖς μορφαὶ πλαισιοῦνται ὑπὸ τῶν γραμμῶν τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὴν εὐγενῆ χορείαν τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀγωνιστῶν. Ἡ ἱστορία θά χαράξῃ τὰ ὀνόματά των εἰς τὰς σελίδας τῆς ἀνεξιτήλοις γράμμασι θά εἶνε δὲ τοῦτο μία δικαία ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ἐχθροὶ των ἀκόμη δὲν θά ἠδύναντο νὰ τοῖς ἀρνηθῶσιν.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΕΒΘΡΩΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΓΑΛΗΝΗΝ»

ΤΟ ΠΕΤΑΧΤΑΡΙ

Ἔτοια Αὐγουστιάτικη βραδυὰ Κι' ἂν ἴσως φάρι δὲν πιαστῇ
Μαζὶ μὲ' σένα θέλω πάλι Κι' ἀνασυρθῇ τ' ἀγκίστρι μόνο
Νᾶρθωμε ἐδῶ σ' τὴν ἀμμουδιά Νὰ μὲ κυττάξῃς γελαστῇ
Καὶ νὰ ψαρέψω σ' τ' ἀχρογιαλί Κ' ἐγὼ μαζὶ σου νὰ θυμῶνω.

Ἐγὼ τ' ἀγκίστρι νὰ κρατῶ Κι' ἂν ἴσως φάρι ζηλευτὸ
Καὶ σὺ μὲ τέχνη καὶ μὲ χάρη Σπαράζει σ' τ' ἀγκιστριοῦ τὴν ἄκρη,
Τὸ τρίκλωνο, τὸ δυνατό Ἐγὼ νὰ χαίρωμαι γι' αὐτὸ
Νὰ μοῦ δολώνῃς πεταχτάρι. Καὶ σὺ νὰ χύνῃς πόνου δάκρυ.

Κι' ἄμα σαλεύῃ σ' τὰ νερά Κ' ἔτσι, ξεχνώντας μιὰ φορὰ
Καὶ σπαρταρᾷ καὶ κᾶτι σέρνει, Καὶ τωρινὰ καὶ περασμένα,
Μὲ καρδιοχτύπι καὶ χαρὰ Νὰ μὲ θαρρῆς σωστὸν ψαρᾶ,
Νὰ καρτεροῦμε τί μᾶς φέρνει. Ποῦ ψαροπούλα του ἔχει ἐσένα.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

Τὸ εἰκονοστάσιον τοῦ ἐν τῇ ὄρει Σιών ὑπογείου ναοῦ τοῦ
Γέροντος Γερασίμου.

ΔΕΝ ΕΧΩ ΚΑΙΡΟΝ

« Ἀγαπητὴ φίλη,

» Ὄρισμένως δὲν θὰ ἠμπορέσω ἐφέτος νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν σας νὰ συνεισφέρω τὰ πενιχρά μου πνευματικὰ προϊόντα εἰς τὴν πλουσίαν πανδακισίαν, τὴν ὁποίαν κατὰ πᾶν ἔτος παραθέτετε προφρόνως εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Μιχρασιατικοῦ».

» Εἰλικρινῶς λυπούμαι ὅτι δι' ἀρνήσεως ἀπαντῶ εἰς τὴν τόσον κολακεύουσάν με πρόσκλησίν σας· βεβαιωθῆτε ὅμως, σᾶς παρακαλῶ, ὅτι τὰ τοιοῦτον δὲν προσέρχεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν καλῆς θελήσεως, ἀλλ' εἶνε ὑπαγόρευσις ἀδηρίτου ἀνάγκης, ἣ δὲν ἔχω καιρὸν».

—Ραβασάκι γράφεις;

» Ἡ ἀπροσδόκητος αὐτὴ ἐρώτησις ἐγένεν ἀπὸ ἑνὸς στενὸν μου φίλον, ὁ ὁποῖος ἔχει χρυσὴ καρδίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλάττωμα νὰ εἶνε περίεργος ὡς γυναικίκα καὶ μὲ τὴν ἀφορμὴν νὰ πάρῃ τὰ σπέρτα ἀπὸ τὸ γραφεῖό μου εἶχεν ἀρπάξῃ τὴν ἐπιγραφὴν στὰ πεταχτά.

—Ραβασάκι; εἶπα μειδιάσας γλυκυπέκρως. Μήπως νομίζεις, πῶς εἶμαστε ἀκόμη στὸ Γυμνάσιο; Πέταζαν, καυμένε, τὰ χρόνια ἐκεῖνα...

» Καὶ καταπνίζας ἕνα στεναγμὸν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ εὐτυχοῦς μαθητικοῦ βίου ἐπανέλαβα.

—Γράφω τῆς Σθ. ρωθώνου.

—Καὶ τί τῆς γράφεις; ἂν δὲν εἶνε ἀδιακρισία, ποῦ ρωτῶ.

—Καθόλου ἀδιακρισία. Μὲ προσεκάλεσε καὶ πάλιν εἰς συνεργασίαν καὶ τῆς λέγω, πῶς δὲν ἔχω καιρὸν ἐφέτος νὰ τῆς γράψω τίποτε.

—"Α!..

» Τόσο μόνον ἔκαμεν ὁ φίλος μου καὶ ἐσιώπησεν. Ἐτριψε σιγᾶ-σιγᾶ ἕνα σπέρτο στὴ ράχη τοῦ κουτιοῦ, ἀναψε τὸ τσιγάρο

του, έρρόφησε με ήδονήν τόν πρώτον καπνόν, τόν έτίναξε κατόπιν με όρμηήν εις τό ταβάνι. περίμενε νά κηί όλόκληρο τό σπύρτο καί άφ' ού αυτό έσβυσε με μιá μικρή άναλαμπή, ό φίλος μου τ'έρριξε στη στακτοδόχη καί σηκώθηκεν όρθιος. Έγώ έν τώ μεταξύ άπετελειώσα τήν έπιστολή καί έτοιμαζόμην νά τήν κλείσω έντός φακέλλου.

—Καί . . . δέν μου λές θά τό στείλεις αυτό τό γράμμα; ήρώτησεν ό φίλος μου θέτων τήν παλάμην του εις τόν ώμόν μου.

—Θά τό παραστείλω μάλιστα, άφ' ού τό έγραψα.

—Δέν σε πιστεύω.

—Νόστιμος είσαι! Για νά πεισθής, νά, πού κολλώ καί τό γραμματόσημο. Είσαι τώρα εύχαριστημένος;

Ο συνομιλητής μου άπέσυρε τό χέρι του από τόν ώμό μου, έστήριξε τά δακτυλά του εις τās γωνίας τού γραφείου μου, έσχυψε τόσο, ώστε τά βλέμματά μας νά έλθουν εις τήν ιδίαν γραμμήν καί με τόνον παράδοξόν μου είπει:

—Αυτό τό γράμμα δέν θά φύγη.

—Κι' γιατί, σε παρακκλώ;

—Γιατί . . . έτσι.

—Ωραία έξήγησις.

—Αν θέλεις καλλιτέραν, ιδού: δέν μ' άρέσει νά λέγεις ψέμματα.

—Έγώ ψέμματα; Διαμαρτύρομαι.

—Μή ταράττεσαι; Ξέρεις πώς μαζύ σου δέν φορώ ποτέ μου γάντια. Στο γράμμα σου αυτό λέγει: ένα μεγάλο ψέμμα. Καί τό σφάλμα σου είναι τόσο περισσότερον άσυγχώρητο, όσον τό λέγεις τής Σβορώνου, για τήν όποίαν κάθε μέρα μου ψάλλεις τόσα καλά.

—Μά, σου όρκίζομαι. πώς είναι αλήθεια ότι δέν έχω καιρό.

—Αυτή τή στιγμή έν έπιγνώσει παραχθάνεις μιάν έντολήν από τās πλάκας τού Μωυσέως.

—Σε βεβαιώ . . .

—Βρέ, ποιουνοῦ τά πουλείς αυτά; Σ' έμένα;

—Ακριβώς σύ, πού παρακολουθείς τήν έργασίαν μου εκ του πλησίον, είσαι εις θέσιν νά γνωρίζεις καλλίτερα από κάθε άλλον, πόσον είμαι άπησυχολημένος. Απ' τς πρωί ως τό βράδυ στό γραφεία με τήν πέννα στο χέρι. Ποῦ καιρός για καλλιτεχνική εργασία!

Ένα δυνατό γέλοιο ύπήρξεν ή άπάντησις τού φίλου μου. Φουρκιστηκα.

—Γιατί γελάς; Ψέμμα. α είναι πώς έτσι πού έρχονται άλλεπάλληλα τά ζητήματα, δέν έχω καιρό νά άνασκώ; Ψέμματα

είνε πού ούτε μιὰ στιγμή ήσυχία δέν βρίσκω μέ τήν ἀρθρογραφία, τās μεταφράσεις, τās συνεντεύξεις, τόν κατάρτισμόν τής ύλης...

— Πώς κατορθώνεις τότε νά είσαι κάθε βράδυ στή μπίρα και στόν κινηματογράφο;

— Μέ θερμόμετρο είς τούς 35 θέλεις νά κλεισθώ στό σπίτι μου άπ' τās έπτά;

— Δέν θέλω νά 'πώ αυτό. 'Αλλ' άν έθυσίαζες μιὰ δύο βραδυές τόν κινηματογράφο και σηκώνουσαν μιὰ-δυό φορές στάς πέντε τό πρωί, μου φαίνεται πώς κάτι θ'άφικανες και για τή δόλια μακεδονική φιλολογία, διήγημα, εϋθυμογράφημα.

— Εϋθυμογράφημα; Έτσι τάχεις του λόγου σου τά εϋθυμογραφήματα; Μέ τά φαρμάκια, πού ποτιζόμαστε κάθε τόσο, όρεξι για εϋθυμογραφήματα μās πήρει! Έπειτα και νά βιάση κανείς τόν εαυτόν του κάτι νά γράψη, θέλει καιρό. Και ό καιρός είνε ίσια-ίσια τό πράγμα πού μέ λείπει.

— Είπαμε. Δούλεψε τήν ώρα πού διασκεδάσεις.

— Σου φαίνεται πώς διασκεδάζω. Αυτό πού λέγεις σύ διασκεδάσιν, είνε για μένα ώρα αναπαύσεως. Όταν βγαίνω άπό τό γραφείο είμαι κουρασμένος, άφανισμένος, συντετριμμένος. Μέ τοιαύτας συνθήκας γράφεται, νομίζεις, ένα φιλολογικό έργο; Έπειτα άν δέν ξεκουρασθώ πώς θ' ανακτήσω δυνάμεις διά τήν εργασίαν τής έπαύριον; Και μη λησμονής ότι τό μυαλό είνε σαν τή χορδή του τόξου: άν τό κρατής όλο είς ένταση, σ' άφίνει γεια.

— Μά, για μιὰ φορά, πού θά καταβάλης λίγο κόπο περισσότερο, δέν θά 'πη πώς θά γλιόση ό κόσμος.

— Έτσι θαρρείς. Όσα ξέρ' ό νοικοκύρης, δέν τά ξέρ' ό μουσαφίρης. Και προκειμένου για τό δικό μου τό μυαλό, ό μουσαφίρης είσαι σύ. Έχεις δουλειά πού δέν σε κουράζει διανοητικώς. Άς ήσουν στή θέσι μου και βλέπαμε πώς θ'αμιλούσες.

— Όποτε άν σε πιστέψη κανείς, σύ είσαι σε χειρότερη θέσι κι' άπό τόν Χατίν άγάν.

— Ποιόν... Χατίν άγάν; ήρώτησα περιέργως. Δέν έννοώ.

— Ο φίλος μου έσκασε τά γέλοια.

— Δέν τήν ξέρεις τήν ιστορία του Χατίν άγά; Άκουσε τήν λοιπόν και ύστερα κάμε όπως σε φωτίση ό Θεός.

•••
Ο φίλος μου άνχιψε δεύτερο τσιγάρο. Ξαπλώθηκε σε μιὰ πολυθρόνα και άρχισε νά λέγη:

—Μιά μέρα, ένα βράδυ μᾶλλον χειμωνιάτικῆς μέρας ὁ μουεζίνης τοῦ τσαμιοῦ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καταβαίνοντας ἀπὸ τὸν μιναρέ του μετὰ τὴν ἑσπερινὴ πρόσκλησι τῶν πιστῶν εἰς τὴν προσευχὴν ἤυρε καθισμένον στὴν ἐξώπορτα ἕνα ξένον. Ὁ ἄνθρωπος ἦτο πολὺ κουρασμένος. Ἐφαίνετο πῶς ἤρχετο ἀπὸ μακρὰ καὶ εἶχε κάμει τὸ δρόμο του πεζός. Τὰ παλῆά του φορέματα καὶ τὰ τριμμένα του παπούτσια μακρτουροῦσαν φτώχεια διαβολεμμένη.

Ὁ μουεζίνης τὸν ἐπλησίασε καὶ τὸν ἐρώτησε ποῖος εἶνε καὶ πόθεν καταβαίνει.

—Μὲ λὲν Χασάν, εἶπεν ὁ ξένος. Ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Ἀρβανιτιά. Πεινώ. Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Προφήτου, δόσε μου λίγο ψωμί καὶ λίγο νερό.

—Καὶ πῶς ἐδῶ;

—Ἦρθα νὰ βρῶ δουλειά. Εἶχα στὴν πατρίδα ἕνα ζαλίμη καὶ κουδαλοῦσα ζύλα. Ψόφησε τὸ ἔρημο καὶ ποῦ παράδες ν' ἀγοράσω ἄλλο. Ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ καὶ ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία γυρεύοντας δουλειὰ καὶ μὴν εὐρίσκοντας πουθενὰ ἔφθασα ἐδῶ. Θὰ σοῦ φιλήσω τὰ πόδια, ἂν μοῦ βρῆς δουλειὰ νὰ βγάλω τὸ ψωμί μου.

Ὁ μουεζίνης ἔξυσε τὸ κεφάλι του, συλλογίστηκε μιὰ στιγμή καὶ ὕστερα εἶπει:

—Ὁ Προφήτης σ' ἔριξε στὴν πόρτα μου. Χθὲς ἴσα—ἴσα μιὰ ἐνορίτισσά μου, ἡ Ἀσημὲ ἀμπλά, ποῦ χήρεψε τρεῖς μῆνες τόρα, μοῦ εἶπε νὰ τῆς εὕρω ἕναν ἄνδρα γερό καὶ δουλευτάρη σὰν τὸν μακαρίτη. Αὐτὴ, ποῦ λές, ἔχει τὸ δικό της: σπίτι, σπιτομάζωμα, ἀγελάδες καὶ παραδάκια. Ἄν τὴν θέλῃς γιὰ γυναϊκά σου, στὸ χέρι μου εἶνε. Τί λές;

Τί νὰ 'πῆ ὁ Χασάν ἀγᾶς. Ἐβλεπε πῶς τοῦ ἔπεφταν στὸ κεφάλι ὄλες ἢ χάρες τοῦ Προφήτου μονεμιᾶς. Ἐνας βαθὺς τεμενᾶς καὶ ἕνα φίλημα στὸν τζουμπὲ τοῦ μουεζίνη ὑπῆρξαν ἡ εὐγλωττοτέρα ἀπάντησις.

—Γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Προφήτου, εἶπει.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ γάμος ἦτο καμωμένος. Κατὰ τὴν δύσι τοῦ ἡλίου ὁ γαμβρός ἐν συνοδείᾳ τοῦ μουεζίνη κίνησε γιὰ τὸ σπίτι τῆς ἀγνώστου νύμφης. Στὴν ἐξώπορτα ὁ μουεζίνης ἠύχθη «καλὰ τέλη» τοῦ γαμβροῦ καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησεν.

Ὁ Χασάν κτύπησε τὴ θύρα. Ἡ καρδιά του ἐπαλλεν ἀπὸ τὴν προσδοκίαν ἑνὸς καλοῦ φαγητοῦ καὶ ἑνὸς μαλακοῦ σοφᾶ.

--Ποῖος εἶνε;

--'Εγώ ὁ Χασάν, ὁ ἄνδρας σου.

--Στάσου μιὰ στιγμή.

Σὲ λιγάκι μισάνοιξεν ἡ πόρτα. Ὁ Χασάν ἀνεστέναξεν ἀπὸ εὐχαρίστησιν. Ἐκίνησε τὰ πόδια του νὰ ἔμβῃ μέσα. Τότε ὅμως ἐπρόβαλλεν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς πόρτας ἓνα χέρι μὲ ἓνα γονδρόξυλο.

--Πάρε τὴ σόπα—τοῦ εἶπε πίσω ἀπ' τὴν πόρτα μιὰ φωνή, ἡ φωνὴ τῆς χανούμ. Ὁ μακαρίτης ἦτανε πασβάντης. Τὴν ἴδια δουλειὰ θὰ κάνης καὶ σύ. Γύρισε στο μαγαλᾶ καὶ τέσσαρα τὰ μάτια σου στοὺς κλέφτες. Κατὰ τὸ γλυκογράγαμμα ἔλα σπίτι. Πάρε αὐτὴν τὴν προβιά νὰ σκεπαστῆς. Νά, κι' αὐτὸ τὸ ψωμοτύρι νὰ φᾶς ὅταν πεινάσης.

--Εὐλογημένο τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτου εἶπεν ὁ Χασάν καὶ πῆρε πόδι. Καὶ τὸ πασβαντλίκι δουλειὰ εἶνε.

Τὰ γραῖματα κατάκοπος καὶ ξυλιασμένος ἀπὸ τὸ κρύο ὁ Χασάν ἐγύρισε στὸ σπίτι του μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀναπαυθῆ. Μόλις ὅμως κτύπησε τὴν πόρτα, πρόβαλε πάλι τὸ χέρι, τοῦ πῆρε τὴν βράβδον καὶ τοῦ δίνει εἰς ἀντάλλαγμα ἓνα δοχεῖο μὲ σαλέπι κ' ἓνα ἄλλο μὲ φυτζανία.

--Εἶνε ἡ ὥρα, ποῦ πάει ὁ κόσμος στῆς δουλειές του. Φρόντισε πρῶτα νὰ πουλήσης τὸ σαλέπι κ' ὕστερα ἔργεσαι.

--'Ας εἶν' κι' αὐτὸ, εἶπεν ὁ Χασάν μὲ ἐγκαρτέρησιν καὶ πῆρε τοὺς δρόμους διαλαλῶντας τὸ ἐμπόρευμά του.

Εἶπε ζημερώσει πεῖα καὶ τὸ σαλέπι ἐτελείωσε.

--Πιστεύω νὰ τελείωσαν τὰ βάσανά μου, ἐσχέφθη ὁ Χασάν καὶ τράβηξε κατὰ τὸ σπίτι του. Στὴν πόρτα νέα τὸν περίμενεν ἀπογοήτευση.

--Πάρε αὐτὸν τὸν τενεκὲ μὲ τὸ γάλα καὶ κάμε μιὰ βόλτα στὴ γειτονιά. Ὅλοι ἐδῶ γύρω ἀπὸ μᾶς πέρνουν γάλα.

Μετὰ μιὰν ὥρα τὸ γάλα εἶχε πουληθῆ.

Ὁ Χασάν τρίβοντας τὰ χέρια ἀπὸ εὐχαρίστησι ξανακτύπησε τὴν πόρτα. Δυστυχία του!.. Μόλις θέλησε νὰ βάλῃ τὸ πόδι στὴν αὐλή, ἡ γυναῖκά του τὸν ἐσταμάτησε καὶ ἀφ' οὗ τὸν ὀφάρτωσε μ' ἓνα τσεκούρι· καὶ ἓνα πριόνι τοῦ εἶπε:

--Τώρα τὸν χειμῶνα ἡ δουλειὰ δὲν λείπει. Ἐδῶ ὁ κόσμος καίει πολλὰ ξύλα στὴ σόμπα. Βάλε αὐτὸ τὸ κομμάτι τὸ ψωμί στὸ ζουναρί σου καὶ μὲ τὸ βασιλεμμα τοῦ ἥλιου γυρίζεις πίσω.

Μέσα σ' αὐτὸν τὸν φαῦλο κύκλο στρέφονταν ὅλο τὸν χειμῶνα ὁ Χασάν ἄγας, χωρὶς νὰ μπορέσῃ νὰ δῇ μιὰ στιγμή τὴ γυναῖκά του, χωρὶς νὰ πατήσῃ τὴν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ τῆς. Ὁ φουκα-

ρᾶς ἔγινε πετσί καὶ κόκκαλο ἀπ' τῆ δουλειᾶ καὶ ἀπ' τὴν κακοπέρασι. Καὶ τὸν ὕπνο του ἀκόμη τὸν ἔκλεβε, πότε σὲ καμμιὰ γωνιά τῆ νύκτα, πότε πίσω ἀπὸ κανένα τοῖχο τὴν ἡμέρα. Ἦλπιζε πῶς ἅμα περάσει ὁ χειμῶνας, θὰ ἡσύχαζε.

-- Ὑπομονή! ἔλεγε μέσα του. Αὐτὸς ὁ χειμῶνας θὰ τελειώσει ἐπὶ τέλους. Τὸ καλοκαίρι οὔτε σαλέπι θὰ πίνουν, οὔτε ξύλα θὰ καῖν οἱ ἄνθρωποι. Ἐν τῷ μεταξύ θὰ ἔγωμε τὴν ἀνοιξι.....

Τὸ κλίμα τῆς Θεσσαλονίκης ξέρεις, δὲν ἔχει κάποτε μεταβατικὰς περιόδους. Ἀπὸ τὸ κρύο τὸ πολὺ μεταπίπτομεν ἀμέσως στὴ ζέστη τῆ μεγάλη. Αὐτὸ συνέβη καὶ τότε. Τὴν ἐργασία τοῦ νυκτοφύλακος καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γαλακτοπώλου δὲν ἤμποροῦσε βέβαια νὰ τ' ἀποφύγῃ. Τὸ σαλέπι ἐν τούτοις ἔγινε λεμονάδα ὡς τ' ἀπόγευμα καὶ γικουῦρι ὡς τὸ βραδύ.

--Τοῦλάχιστον τῆς μέρες τοῦ μπαίρακιού δὲν θὰ τῆς γιορτάσωμε; ἠρώτησε μιὰ βραδυὰ δειλὰ-δειλὰ τὴν γυναικᾶ του ὁ δυστυχὴς Χασάν.

--Φτωχοὶ ἄνθρωποι ἡμεῖς γιὰ πανηγύρια εἴμαστε; ἀπάντησεν ἐκείνη κλείουσα ἀνοικτιμόνως τὴν θύραν.

Καὶ ἔτσι ἡ δουλειὰ πῆγαινε κορδάνι, ὁ δὲ Χασάν ἀγῆς σὰν ἀληθὴς πιστὸς ἀκολουθοῦσε τὴ μοῖρά του χωρὶς νὰ διαμαρτύρηται, χωρὶς νὰ μεμψιμοιρῇ.

Κάποτε στὰς περιπλανήσεις του συνήγγιξε τὸν Μουεζίνην.

--Τί γίνεσαι, βρέ ἀδελφέ, τὸν ἠρώτησεν ὁ τελευταῖος οὗτος μὲ τόνον ἐπιπλήξεως. Ἔτσι γλήγορα λησμονοῦν τοὺς φίλους. Εἶσαι τοῦλάχιστον καλά, νὰ χαίρουμαι;

Ὁ Χασάν ἀφῆκε μιὰ στιγμή τὸ τενεκέ του, ἐσκούπισε τὸ μέτωπό του μὲ τὸ ἀνάστροφον τῆς παλάμης, ἐκούνησε μελαγχολικῶς τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε:

--Ἄς εἶνε εὐλογημένο τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτου. Φαίνεται ὅμως πῶς ἔχω κάποιαν ἀμαρτία καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὲ παιδέψῃ.

--Τί τρέχει;

--Δὲν ἔγω καιρὸ νὰ στέκωμαι. Ἄν θέλῃς περιπατοῦμε καὶ στὸ δρόμο στὰ λέω.

Διακοπτόμενος πότε πότε ἀπὸ τοὺς παροδικοὺς πελάτας του ὁ Χασάν ἀγῆς διηγῆθη εἰς τὸν μουεζίνην τὴν ὁδήσειάν του.

Κατάπληκτος ὁ μουεζίνης τοῦ λέγει.

--Καὶ πῶς βιάσταξες, εὐλογημένε, τόσον καιρὸ; Νὰ τὴν χωρίσης.

--Νὰ τὴν χωρίσω; Ἕνας λόγος εἶνε. Θέλει νὰ πάγω στὸν κιατίκη νὰ μοῦ γράψῃ ἀναφορά. Ὑστερα πρέπει νὰ πάγω στὸν

καδήν. Αὐτές αἱ δουλειές θέλουν καιρό. Κ' ἐγὼ καιρὸ δὲν ἔχω.
Ποῦ νὰ τὸν εὔρω ἀφ' οὗ δουλεύω νύχτα-μέρα;

Καὶ ὁ Χασάν ἀναλαβὼν τὸν τενεκέν του ἐγάθη εἰς τὰς στενωπούς.

Σ' ἐρωτῶ: εἶσαι στὴ θέσι τοῦ Χασάν ἀγᾶ, γιὰ νὰ παραπονη-
σαι πῶς δὲν ἔχεις καιρὸ; Ἔστο εἰλικρινής.

-- Ἐχεις δίκιο, εἶπα.

Ἐπέγραψα τὴν καταδίκην μου βέβαια, ἀλλ' ἀδιάφορον. Δὲν εἶμαι καθόλου μετανοημένος.

Θεσσαλονίκη Ἰούλιος

Ι. ΜΠΗΤΟΣ

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Ἐμορφὴ πατρίδα μου, μάν' ἀγαπημένη
Ξεύρω πῶς τὰ στήθη σου πόνος τὰ μαραίνει;
Ξεύρω πῶς ἐσθύστηκεν ἡ χρυσὴ χαρὰ σου,
Ξεύρω πῶς ὠρφάνεψες ἀπὸ τὰ παιδιὰ σου.

Μακρυὰ σου φεύγουνε μέρα μὲ τὴ μέρα,
Στὲς κορφές σου σώπασε τοῦ βοσκοῦ ἡ φλογέρα,
Στ' ἄσκαφτα χωράφια σου χόρτο μόνο βγαίνει,
Λιώνει κ' ἡ ψαρόδαρκα ἔξω τραθηγμένη.

Ὅσες δόξες γνώρισες ἔς τὰ παλῆὰ τὰ χρόνια
Τόση σὲ ποτίζουνε τώρα καταφρόνια,
Μὰ καὶ μὲ τὴ φτώχεια σου καὶ τὴν ὀρφανιά σου
Ἐχε τὴν ἐλπίδα σου πάντα ἔς τὰ παιδιὰ σου.

Μακρυὰ ἂν φύγανε δὲν σὲ λησμονοῦνε,
Γιὰ τὰ σὲ δουλεύουνε γιὰ τὰ σένα ζοῦνε,
Κ' ἔχουν ἓνα ὄνειρο νὰ σ' ἴδουν μεγάλη
Καὶ ἔστο ἅγιο χῶμά σου νὰ γυρίσουν πάλι.

ΔΗΜ. ΦΛΕΓΓΑΣ

ΕΙΚΩΝ ΜΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

[Μία παλαιά και σθανερά της γραφίδος ἐργασία, ἡ γνωστὴ λογία καὶ συγγραφεὺς κ. Σωτηρία Ἀλιμπέρτη, ἣτις ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ παμφιλημένου συζύγου αὐτῆς εἶχε πάσαι νὰ δημοσιεύῃ, ἐνδίδουσα εἰς θερμὴν παράκλησίν μας ἀποστέλλει ὑμῖν ἐκ τῆς ἀνεκδότου συγγραφῆς της περὶ τῶν «Διακρηπῶν Ἑλληνίδων» δύο βιογραφίας τῆς Ἑλένης Ἀρμένη, Κομήσεως Μοιτζίνογλου καὶ τῆς Ἐλισάβετ Καστρίσιου. Δημοσιεύομεν τὴν τελευταίαν, ἣν ἔχομεν ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς ἐν Θεσπιάκῃ φίλους τοῦ «Μικρασιατικοῦ», ἐπιφυλάττομενοι νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ ἐπιὸν ἔτος τὴν πρώτην. Καίτοι συντεταγμένη πολὺ ἡ δημοσιευομένη βιογραφία, ὡς ἐκ τοῦ στενοῦ τῶν ὁρίων ἐνός ἡμερολογίου, ἀφίνει ἐν τούτοις νὰ φαίνεται ὅλη ἡ γλαφυρότης καὶ χάρις μεθ' ἧς χειρίζεται πάντοτε τὸν κάλαμον ἡ λογία ἡμῶν φίλη, ἣτις εἶνε γνωστὸτάτη εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ἐκ τῶν διαφόρων συγγραφῶν της καὶ τῆς βιογραφίας τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος Ἀμαλίας καὶ ὡς διευθύντρια τοῦ περιοδικοῦ «Πλειάς».]

Τίτλους εὐγενείας καὶ περγαμνὰς οἰκογενειακάς δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ αἰεμνήστος Ἐλισάβετ Καστρίσιου. Οἱ εὐγενέστεροι καὶ τιμαλφέστεροι δι' αὐτὴν τίτλοι εἶνε ὅτι οἱ γονεῖς αὐτῆς κατάγονται ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς Ἠπείρου. Ἡ μήτηρ της ἦτο Σουλιώτις καὶ ὅτι ἀνῆκον εἰς τὴν εὐγενῆ ἐκείνην χορεία τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος, ἅτινα ἐν τῇ ξένη γῆ διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐντίμου ἐργασίας των, δοκιμάσαντα, κύριος γινώσκει, πόσας πικρίας, στερήσεις καὶ ἔξευτελισμούς, ἐπλούτισαν, καὶ διὰ τῶν δωρεῶν αὐτῶν εὐηργέτησαν καὶ τὴν μεγάλην πατρίδα τὸ ἔθνος. Τίς γινώσκει πόσων μεγάλων εὐεργετῶν αἱ δωρεαὶ διὰ τὰ ὄρφανὰ καὶ τὰς χήρας, διὰ τοὺς πάσχοντας καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, δὲν εἶνε μία ἀπήχησις τῆς δοκιμασθείσης ψυχῆς των ἐν μέσῳ τῆς βιοπάλης! μία πιστὴ ἀπεικόνισις τῶν ἰδίων παθήσεων;

Οἱ γονεῖς τῆς Ἐλισάβετ κατέφυγον ἐκ τῆς Ἠπείρου εἰς τὴν Δακίαν ὅτε ἔκμαζεν ἐτι ὁ ἑλληνισμὸς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν φαναριστῶν. Ὁ πατὴρ της, Γκιιάτζας κλυόμενος, ἐπεδόθη εἰς τὴν γεωργίαν ὅπως συνήθως ἐπραττον οἱ πλείστοι τῶν ἑμοσθῶν. Ὁ Γκιιάτζας εἶχεν ἐνοικιάσει γαίαν ἀπὸ ἡγουμένους ἑλληνικῶν μοναστηρίων καὶ

σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένεν ὄχι μόνον ἐκμισθωτὴς κτημάτων (Μοσίας) ἀλλὰ ἑκατομμυριούχος γαιοκτήμων. Ἐκτοτε ὁ οἶκός του ἦτο τὸ ἄσυλον τῆς φιλοξενίας πρὸς τοὺς συμπολίτας του πλουσίους καὶ πτωχοὺς. Ἐτιμᾶτο δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς Λακίας, διότι νοήμων, ἐπιχειρηματίας καὶ ἀντιληφθεὶς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του ἐγνώριζε νὰ συμπεριφέρεται πρεπόντως πρὸς τοὺς Ρουμάνους, οἵτινες τότε ἐκολακεύοντο νὰ συναναστρέφωνται μὲ Ἕλληνας, νὰ ὀμιλῶσι τὴν ἑλληνικὴν καὶ συνοικέσια μετ' αὐτῶν νὰ συνάπτωσιν.

Πλὴν, ἀλλ' ὅμως, αἱ εὐνοϊκαὶ τῆς τύχης περιστάσεις καὶ αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις τῶν συζύγων Γκιιάτζα οὐδόλως κατίσχυσαν ὥστε ἐπιλήσμονες νὰ γίνωσι τῆς καταγωγῆς των καὶ ἀρνησιπάτριδες. Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὰ τέκνα των ἔδωκαν ἔθνικὴν ἀγωγὴν καὶ παιδεύσιν καὶ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος ἐνέπνευσαν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὴν φιλοπατρίαν.

Ἡ θυγάτηρ των Ἐλισάβετ, ὡς ὁμολογοῦσιν οἱ γνωρίσαντες αὐτήν, διεκρίνετο διὰ τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς καὶ τὰ φυσικὰ της χαρίσματα. Ἦτο φιλόστοργος, νοήμων, εὐπροσίγορος, φιλόξεμος. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐξασκηθεῖσα εἰς τὸν τρόπον τῆς διοικήσεως μεγάλων κτημάτων ἐγένετο ὁ δεξιὸς βραχίον τοῦ συζύγου αὐτῆς Κα-

στρισίου, καταγομένου ἐκ Μακεδονίας. Δυστυχῶς ἐκ τοῦ γάμου τῆς δὲν ἀπέκτησε τέκνα. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Καστρισίου ἡ ἰδία διηύθυνε τὰς ὑποθέσεις τῶν πολλῶν καὶ προσοδοφόρων κτημάτων αὐτῶν καὶ τὴν ὄντως μεγάλην περιουσίαν ἣν ἐπλήρῃσεν οὕτω ἡ Σάρφα ἢ Βουέρισα (Ἀρχόντισσα). Ἐθαυμάζετο ὄχι μόνον διὰ τὴν ἑλληνικὴν καλλονὴν τῆς, ἢ ὡρ αἶα Γ: α ν ν ι ὠ τ ι σ σ α, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς τῆς. Διήλθε τὸν βίον τῆς ὡς εἰκὼν φωτεινὴ καὶ μαγευτικὴ διασκορπίσασα τὴν ἀκτινοβολίαν εἰς τοὺς περὶ αὐτήν. Οἱ σύγχρονοὶ τῆς καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς κατεΐχοντο ὑπὸ τοῦ γοήτρου, ὅπερ ἐξήσκησεν ἐν τῇ ζωῇ τῆς. Ἐφερε μετὰ σπανίας φιλοκαλίας τὴν τότε γραφικὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἀριστοκρατῶν τῆς Μολδοβλαχίας. Ἡ πλουσία καὶ ἐδενώδης κόμη τῆς ἐπλαισιοῦτο διὰ τοῦ ἐγχωρίου τουρπάνι, διαστίκτου ἐξ ἀδαμάντων καὶ ἄλλων τιμαλφῶν λίθων. Ἐδέχετο μεθ' ὅλης τῆς μεγαλοπρεπειᾶς τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτῆς οἰκίᾳ κατὰ τὴν ὁδὸν Μογοπόι ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ δὲ θέρος εἰς τὴν ἐξοχικὴν ἐπαυλὴν τῆς «Κούρτην». Ὅλη ἡ ἀριστοκρατία τῆς ἐποχῆς τῆς, Ρουμάνοι καὶ Ἕλληνες συνηνητῶντο ἐν ταῖς αἰθούσαις αὐτῆς. Ἐβίβει μεγαλοπρεπῆ γεύματα καὶ ἐσπερίδας, ἔζη ὡς ἀληθῆς ἡγεμονίς. Ἡ εὐνοία τῆς τύχης πᾶν ἀγαθὸν εἶχεν ἐπιδαφίλευσαι εἰς αὐτήν. Ἄλλ' ἢ μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἔξοχος θρησκευτικότης ἀνέδειξαν αὐτὴν φιλόθρωπον καὶ εὐεργέτιδα.

Λυποῦμαι διότι δὲν μοι ἐδόθη ἡ εὐκαιρία ὅταν διέμενον ἐν Ρουμανίᾳ ὅπως ζητήσω λεπτομερεῖς πληροφορίας καὶ ἐγγράφους πηγὰς περὶ τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου. Βεβαίως διασώζεται καὶ νεκρολογία αὐτῆς, δημοσιευθεῖσα εἰς ἐφημερίδας τοῦ Βουκουρεστίου καὶ ἐπίσημα ἐγγράφα εἰς τὸ ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον, εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰς ὁποίας ἀναφέρει εἰς τὴν διαθήκην τῆς καὶ ὅσα ἄλλα ἐγγράφα ὑπῆρχον ἐν αἰδηρῷ κιβωτίῳ, ὡς σημειώνει ἐν τῇ διαθήκῃ. Τί ἄρα ἐγένοντο ὅλα ταῦτα; δι' αὐτῶν πολλὰ ἤθελον ἔλθει εἰς φῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὸν βίον τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ μάλιστα τοὺς συμπολίτας αὐτῆς ὅπως περισυλλέξωσιν ὅλα ταῦτα. Εἶνε τοῦτο ἱερὸν καθήκον πρὸς τὴν μνήμην τῆς μεγάλης εὐεργετιδος καὶ φιλοπάτριδος Ἑλληνίδος, ἣτις ἔχει δικαιώματα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πανθῆσ, καὶ ἀνήκει εἰς αὐτήν ἡ ἰδία τιμητικὴ θέσις, τὴν ὁποίαν κατέχουσιν ὁ Ζῶης Κ. Κασλάνης, ὁ Ἀρσάκης, ὁ Ριζάρης, ὁ Βαρδάκης, οἱ Ζωσιμάδαι, οἱ Ζάππαι, οἱ Ζαρίφαι καὶ Στεφάνοβικ καὶ ὅλη ἡ ἐνδοξος χορεία τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Ἄλλ' αἱ θωραὶ καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν εἰς μαρμαρίνους ἀνεχαράχθη πλάκας. Καὶ ἀνδριάντες ὑψώθησαν καὶ προτομαὶ ἐλαξεύθησαν, ἡ δὲ φήμη διεσάλπισε τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν διὰ τῶν πανηγυρικῶν λόγων καὶ τῶν ἄθυράδων ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου αἱ μεγάλα θωραὶ καὶ τὸ ὄνομα εἶνε

ἀγνωστον ὄχι μόνον εἰς τὸν ἔξω ἑλληνισμόν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἄλυσ-
θέραν Ἑλλάδα. Τύχη ἀγαθὴ ὅτι ἡ ἐλαιογραφικὴ αὐτῆς εἰκὼν ἀνά-
κειται ἐν τοῖς Σχολείοις τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς Θεσ/νίκης καὶ
πρὸς αὐτὴν ἀτενίζοντα τὰ ἐκπεδευόμενα ἑλληνόπαιδα ζωηρότερον
αἰσθάνονται τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτοῖς καθήκον τῆς ἀγαθοεργίας καὶ
φιλοπατρίας.

Ὅτε συνέγραφον τὴν σύντομον ταύτην βιογραφίαν τῆς Μεγάλης
Εὐεργέτιδος, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔχω ὑπ' ὄψιν λεπτομερεστέρας πλη-
ροφορίας ἔγραψα τὸ 1894 πρὸς τὴν κοινότητα Ἰωαννίνων ἐπ' ἐλ-
πίδι ὅτι ἐκεῖθεν ἤθελον λάβει τοιαύτας πλὴν εἰς ἀπάντησιν ἔλαβον
τὸ ἔξης ἔγγραφον.

Ἐ λ ἔ γ
Ἰωαννίνων
ἀριθμὸς 862

Ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 28 Ἀπριλίου 1894
Ἀξιότιμος κυρία Σωτηρία Ἀλιμπέρτη
Εἰς Ἀθήνας

Εὐχαρίστως ἐλάβομεν τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν ἀπὸ 7 λήγοντος
μηνός καὶ ἐγνώμεν ὅσας πληροφορίας ζητεῖτε νὰ μεταδώσωμεν
ὑμῖν περὶ τῆς ἀειμνήστου εὐεργέτιδος τῆς πατρίδος μας Ἐλισάβετ
Καστρισιου, χρησιμειούσας ὑμῖν εἰς τὸ παντός λόγου ἄξιον ἔργον,
ὅπερ ἐπεχειρήσατε νὰ φέρητε εἰς φῶς.

Εἰς ἀπάντησιν λυπρῶμεθα, Εὐγενεστάτη Κυρία, δηλοῦντες ὑμῖν ὅ-
τι δυστυχῶς δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ικανοποιήσωμεν τὴν ὑμετέραν
αἴτησιν καθὼς διατελοῦντες ἐν ἀγνοσίᾳ τῶν γεγονότων τὸ μόνον ὅπερ
δυνάμεθα νὰ σᾶς προσφέρωμεν εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς μακαρίτιδος
καὶ ἐάν τούτο ἐπαρκῆ ὑμῖν, εὐαρεστήθητε νὰ γνωρίσητε ἡμῖν ἵνα
σᾶς πέμψωμεν αὐτήν.

Διατελοῦμεν ἐπὶ τούτοις μετ' ἐξειδικασμένης ὑπολήψεως
Οἱ Ἐφοροὶ τῶν Ἐκπαιδευτηρίων
Γεώρ. Κ. Τζέτζος
Γ. Κ. Πατζίε
Γ. Μ. Δ. Ζαλοκώστας

Ὁ Γραμματεὺς
Ν. Φίλιος

Ἄλλ' οὔτε ἐκ Θεσσαλονίκης ἠδυνήθησαν νὰ ἀποστείλωσι πλη-
ροφορίας, ὅτε καὶ πρὸς ταύτην τὴν Κοινότητα ἀπατάθημεν.

Ἐσφάλλοντο μεγάλως οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς Διαθήκης καὶ μάλιστα
ὁ ἐξ ἀδελφῆς ἀνεψιός καὶ κληρονόμος μεγάλου μέρους τῆς περι-
ουσίας αὐτῆς ὁ Ἄρχων Σερδάρης Βασίλειος Πάππας. Ἐδιαφόρησαν
οὗτοι νὰ γράψωσιν λεπτομερείας τοῦ βίου τῆς μεγάλης εὐεργέτιδος
καὶ νὰ δημοσιεύσωσι μετὰ τῆς Διαθήκης καὶ τὴν Βιογραφίαν αὐ-
τῆς ὅπως ἀποστείλωσι εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Κοινότητας τῶν Ἰωαν-
νίνων καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ὡς εὐεργέτης, καθὼς καὶ εἰς τὰ
διάφορα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, διὰ
τὰ ὅποια μεγάλα εἰθέσε ποσά.

Ἡ διαθήκη τῆς Ἐλισάβετ Καστρισιου, ἥτις εἶνε καὶ τὸ καθαρὸν
κάτοπτρον ἐν ᾧ ἀντανακλῶνται αἱ εὐγενεῖς τῆς ψυχῆς τῆς ἐφέσεως

συνετάχθη τὴν 6 Μαρτίου τοῦ 1857 ἔτους ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐδημοσιεύθη δὲ μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βλαχικοῦ πρωτοτύπου Ἐλληνιστὶ τὴν 4 Νοεμβρίου 1863. Ἐκ τῆς ἐπισήμου ταύτης μεταφράσεως ἔλαβον ἀντίγραφον ὅτε διέμενον ἐν Ρουμανίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1892. Συμπεριελήφθη δὲ ἡ Διαθήκη τῆς Ἐλισάβετ Καστρισιῦ εἰς τὰς Διαθήκας τῶν Ἀσιμνήστων ἑυεργετῶν τῶν Ἰωαννίνων, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1887 ἔτος ὑπὸ τῆς Ἐφορείας καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐλευθέρων τῆς Πόλεως.

Τὰς ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῆς, ἐτησίους καθαρὰς προσόδους διήρει εἰς δύο ἴσα μέρη ἐκ τούτων ὠρίζε τὸ ἥμισυ διὰ τὸν ἐξ ἀδελφῆς αὐτῆς ἀνεψιὸν Β. Πάππαν, εἰς ὃν ἐκληροδοῦται καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὰς ἄλλας οἰκοδομὰς ἐν Βουκουρεστίῳ, καθὼς καὶ ὄλην τὴν κινητὴν περιουσίαν αὐτῆς. Τὸ δὲ ἄλλο ἴσον ἥμισυ διένειμε πάλιν εἰς δύο ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν διέθεσε διὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ ἐκκλησίας διαφόρων πόλεων τῆς Ρουμανίας ἤτοι Βουκουρεστίου, Πλοεστίου, Τξερνίκων, Πάσαρι, Ροζγκαίου, Ροσιόρη, Πριδιάλον, Τξιγγενέσι καὶ Ρακοτέσι. Τριακόσια φλωρία διέθετε διὰ οἰκογενεῖας πτωχάς. Εἰς ὑποτροφίαν νέου σπουδαστοῦ εἰς Ἐυρώπην ἐπὶ πενταετίαν διακόσια εἴκοσι φλωρία, εἰς ὑπανδρείαν πτωχῆς κόρης φλωρία ἑκατὸν πενήκοντα, εἰς τοὺς Ἰσραεῖς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου φλωρία εἴκοσι, εἰς τοὺς τρεῖς ἐκτελεστὰς τῆς Διαθήκης ἤτοι τὸν ἐκαστοτὴ Πανιερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ τοὺς 2 συνεπιτρόπους διακόσια τεσσαράκοντα φλωρία. Ὅλα δὲ ταῦτα ἐτήσια.

Τὸ δὲ ἄλλον ἴσον ἥμισυ τῆς περιουσίας ἐκληροδοῦται εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ τὰ Νοσοκομεία τῶν Κοινοτήτων Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ συγγενεῖς τοῦ συζύγου αὐτῆς διέθεσε μὲγάλα ποσά.

Ἡ ἀκίνητος περιουσία τῆς αἰδιόμου Ἐλισάβετ Καστρισιῦ συνίστατο ἐξ ὀκτώ κτημάτων, ἐκτὸς τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ οἰκοδομῶν καὶ νεοκτίστου μεγάλης οἰκίας. Ἄν δὲ ὑποθεθῆ ὅτι ἡ ἀξία τούτων ἀνῆρχετο τότε εἰς ἐξ μόνον ἑκατομμύρια φράγκων, εἰς πόσον ἄρα δέον νὰ ὑπολογισθῆ σήμερον, ὅτε τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων ἡ ἀξία ἐβεκαπλασιάσθη. Ποίας δ' ἐτησίους προσόδους ἤθελον ἔχει αἱ Κοινότητες Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης πρὸς συντήρησιν τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων.

Ἐπὶ εἴκοσι συνεχῆ ἔτη, ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς εὐεργέτιδος Ἐλληνίδος, οἱ ὄροι τῆς Διαθήκης ἐξετελέσθησαν ἀνελλιπῶς. Ἀλλ' ὅτε τὸ 1884 ἀπεβίωσεν ὁ κληρονόμος αὐτῆς Βασίλειος Παύκας ἄγαμος, τὸ Δημόσιον τῆς Ρουμανίας ἔβαλε χεῖρα ἀδικῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ ἐδήμειυσεν αὐτὴν ὡς θῆθεν ἀδέσποτον! Ἠγάειρεν ἀγωγὴν ἡ Κοινότης Ἰωαννίνων, πλὴν μάτην. Μήπως τὰ Ἐλληνικὰ μοναστηρικὰ κτήματα δὲν ἐδημεύθησαν, ὡς καὶ τόσαι ἄλλαι ἰδιωτικαὶ ἑλληνικαὶ περιουσίαι δὲν διεπραγμάτωσαν ὑπὸ τῆς βίας τοῦ ἰσχυροτέρου διὰ τοῦ σφετεριστικοῦ Νόμου, ὃν ἐθέσπισεν ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις;

Μήπως ὄλη ἡ περιουσία τοῦ ἀοιδίου Εὐαγγέλου Ζάππα, συγχειμένη ἐκ πέντε μεγάλων κτημάτων μετὰ τοῦ ἱστορικοῦ Βροσθενίου δὲν κατασχέθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Κ. Ζάππα, ἱδρυτοῦ τοῦ Ζαππείου; Καὶ ἡ περιουσία αὕτη ἐκληροδοτήθη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν οὐδεμία ἀπαγόρευσις κτήσεως διὰ διαθήκης ἢ ἄλλων κινήτων καὶ ἀκινήτων ἐν Ρουμανίᾳ ὑπῆρχεν. Ὅπόταν οὕτε τὸ ὑπάρχον Σύνταγμα ἐν Ρουμανίᾳ, οὕτε ὁ κώδιξ τοῦ μισέλληγος ἡγεμόνος Κούζα ἴσχυον. Ὅθεν παρανόμως ἐδημεύθησαν τόσαι ἑλληνικαὶ περιουσίαι καθὼς καὶ τῆς εὐεργέτιδος ἡπειρώτιδος Ἐλισάβετ Καστριείου, τῆς ὁποίας τὰ κληροδοτήματα καὶ ὄλη ἡ περιουσία εἰς πολλὰ ἀνέρχεται ἑκατομμύρια φράγκων καὶ οὐδόλως εἶνε κατωτέρα τῆς τοῦ ἀοιδίου Εὐαγγέλου Ζάππα.

Παρῆλθον πλέον οἱ εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι χρόνοι ὁπόταν ἐπιστεῦτο ὅτι ὑπῆρχεν εὐκρινὴς ἀγάπη καὶ ἐκτίμησις τῶν Ρουμάνων καὶ αὐτῆς τῆς Ἑλληνοαλβανίδος Δώρας Δ' Ἰστρίας διεψεύσθησαν αἱ χρυσαὶ ἐλπίδες αὐτῶν διὰ τὴν ἀδελφοποίησιν τῶν δύο λαῶν ὑπὲρ ἱερωτέρου καὶ γενικωτέρου σκοποῦ. Παρῆλθον οἱ χρόνοι καθ' οὓς ἡ ἑλληνικὴ παιδείσις καὶ ἡ ἐκπολιτιστικὴ δύναμις τοῦ ἑλληνισμοῦ τοσαύτην εἶχον ἐπίβρασιν ἐπὶ τῶν παριστρίων χωρῶν, ἡ δὲ ἰκάνότης καὶ φερόπνοια τοῦ Ἑλλήνος ἦσαν σεβαστά! Τίς οἶδεν ἂν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἠθικὰ προσόντα καὶ ὃ ἐκ τούτων πλουτισμὸς δὲν ἐγέννησαν τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον τῶν Ρουμάνων πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον καὶ ἐντεῦθεν ὁ φανατικὸς καὶ ἄγριος καταδιωγμὸς, ὁ ὑπερβαίνων πᾶν ὄριον πολιτισμοῦ καὶ καταπατῶν τὰ διεθνή δίκαια!

Ἄλλ' αἱ ἑλληνίδες πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς καὶ τὴν φιλοπατρίαν τῆς Εὐεργέτιδος ἀποδέλπουσαι, ἀποδιδομεν τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν ἱεράν μνήμην αὐτῆς.

Ἐν Ἀθῆναις

ΕΤΟΣ ΤΑΡΧΗΣ 1878
ΣΩΤΗΡΙΑ Ι. ΑΛΙΜΠΕΡΤΗ

Η ΣΚΛΑΒΑ ΧΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ἐκαίεν ἔτι τῆς Χίου ἡ πόλις εἰς ὄλα τὰ μέρη.....
Οἱ στεναγμοὶ καὶ οἰμωγαὶ γυναικῶν καὶ γερόντων ἀθρόαι,
ἔς τῆς Ἐρυθραίας τοὺς βράχους ἀντήχουν, καρδίας δονοῦσαι,
εἰς δὲ τὴν Πόλιν, ἐκεῖ, σωρηδὸν ἐπωλοῦντο ὡς κτήνη,
τόσαι τῆς Χώρας παρθένοι, τῶν πέριξ χωρίων αἱ κόραι,
ὄσαι, ὡς λείαν πολέμου, τὰ πλοῖα μετέφερον τότε.

Δράκα φλωρίων χρυσῶν εἰς τὴν χεῖρα ἑνὸς μεταπράτου
ἔθεσεν αἴφνης Γενίτσαρος εἰς, ἀγοράσας ὡς δούλην
μίαν παρθένον σεμνὴν, εὐγενοῦς τινος γένους τῆς νήσου,
ἔχουσαν ἕξοχον κάλλος, μορφὴν συμπαθεῖ καὶ γλυκεῖαν.

* *

Θόρυβος μέγας, φωναὶ καὶ χαρὰ τῶν οἰκείων καὶ δούλων,
τοῦ Γενίτσαρου τοὺς γάμους εἰδήλου λαμπροῦς ἔς τὸ Κονάκι.
Εἰς τὸ Χαρέμι κομμώτριαι δύο τὴν σκιάβαν μὲ πέπλους
λίαν λεπτοῦς καὶ καφτάνι χρυσοῦν καὶ σαλβάρι μετὰξῆς,
τῆς Ἐνετίας λαμπρὰ ἔμπορεύματα, πλούσια ὄντως,
σπαύδουσι ἐστολίζουσι νόμφην, τὴν τάλαινα μάρτυρα κόρην,

* *

Ἐπὶ σοφῶ ἐστρωμμένον μὲ τάπητα λεῖον, χνοῶδη
εἶχε καθίσει Ἄλῆς ὁ Γενίτσαρος τούτου πλησίον
ἔχουσα ὄψιν ὠχρὰν, ὡς τὸ κρίνον, καὶ ὄμμα θακρῶν
βλέμμα ρεμβῶδες, θεινοῦ μαρτυρίου φρικώδη τὸν τύπον,
εἰς τὴν γωνίαν ἐκάθητο ἢ νόμφη, σιγῶσα ταπεινῶς.
Τέλος εἶπέ μοι, τῇ λέγει ἠπίως, καὶ λύσον τὴν γλῶσσαν,
τίς ὁ πατήρ σου, ἢ μήτηρ, ὅποιον δὲ ὄνομα φέρεις;
Εἰς στεναγμὸς ἔξεχύθη βαθὺς ἐκ τοῦ στόματος ταύτης:
Ἦτ' εὐγενὴς Ἐνετὴ καὶ ἐλέγετο ἢ μήτηρ μου Σαῦτα,
ὁ δὲ πατήρ τῶν ἀρχόντων ὁ πρῶτος καὶ τ' ὄνομα Λέκας.
Δάφνην ἐκάλουσι ἐμὲ τὴν ἀθλίαν καὶ τὸν ἀδελφόν μου,
(διδυμον εἶχον καὶ ἐν ἀδελφὸν ἀρπαγέντα παιδίον),
Νώτην. — Πῶς; Νώτην, ἀνέκραξεν αἴφνης συσπᾶσας τὴν ὄψιν,
Κλίνε ἔς τὸ στήθος μου Δάφνη, εἰς τοῦ ἀδελφοῦ σου τὸ στήθος!

* *

Αἴφνης μὲ νέφη πυκνὰ ἐκαλύφθη ὁ ὀρίζων συνάμα
σεῖουσι βρονταὶ ἠχηραὶ τὸ στερέωμα σύμπαν ἀγρίως
καὶ ἀστραπαὶ διασχίζουσι θειναὶ τὸ οὐράνιον σκότος.
Πίπτουσι παντοῦ κεραυνοὶ φοβεροί, τοῦ θανάτου τὰ βέλη
καὶ τῶν χειμάρρων ὁ ροῦς παρασύρει ἐκ ριζῆς τὰ πάντα.
Εἶχε παρέλθει ἢ νύξ τρομερὰ τὴν πρωΐαν δὲ ὄτε, τὰ πάντα,
φῶς τῆς ἡμέρας ἐχύθη λαμπρὸν καὶ φωτίζον τὸν κόσμον
τοῦ Γενίτσαρου τὸν οἶκον οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ εὐρη
καὶ εἰς τὸ ρεῦμα, πλησίον χειμάρρου εὐρέθησαν δύο
πτώματα ἦτο τοῦ Νώτη τὸ ἐν καὶ τῆς Δάφνης τὸ ἄλλο.

ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ

Ἀπὸ καταβολῆς γυναικός, τὸ φίλημα ὑπῆρξεν καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ὅλας τὰς φυλάς ἢ ποιητικωτέρα, ἀγνοτέρα, ἢ γλυκυτέρα, ἢ φυσικωτέρα ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης. Ἀπὸ τῆς μητρὸς, ἢ ὅπο' α φιλεῖ τὸ τέκνον τῆς μέχρι τοῦ ἔραστοῦ, ὅστις τὰ μεσάνυχτα μετὰ παλμῶν φόβου ἐναγκαλίζεται τὴν ἐρωμένην του, ἀπὸ τῆς εἰκότος ἐφ' ἧς ἐπιθέτομεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς πίστεως μέχρι τῆς κυρίας ἢ ὅποια εἰς τὸν δρόμον ἀνταλλάσσει ἐκ συνηθείας ἡχηρὸν φίλημα ἀντὶ χαιρετισμοῦ, τὸ φίλημα εἶνε ἢ πλέον ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς φιλίας, τοῦ ἔρωτος.

Ὁ Παράσχος μᾶς βεβαιοῖ εἰς ἓνα στίχον του ὅτι μ' ἓνα φίλημα γεννώμεθα, μ' ἓν φίλημα γεννώμεν· ἐπειδὴ δὲ ἤτο ὑπεράγαν ρωμαντικὸς μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι καὶ ἓν φίλημα λαμβάνομεν ὁπόταν τελευτῶμεν. Ἄλλ' ὁ ποιητὴς ἔζη εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν δὲν εἶχε προσοδύση ἢ ἐπιστήμη. Καὶ ὅπως ὅλαι αἱ ποιητικαὶ ἐκφράσεις ὑφίστανται ὅλον ἐν ἄβαραν καὶ ἀπογυμνοῦνται χάρις εἰς τὰ σκληρὰ καὶ περὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης, καὶ τὸ φίλημα τείνει εἰς χρεωκοπίαν.

Ἐν ὥραϊον δειλινόν, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἥλιος ἐσχόριζε τὴν φλογισμένην ἀλουργίδα του πίσω ἀπὸ τὰ πένθιμα φυλλώματα τῶν κυπαρίσσω, συνωμιλοῦσα μὲ μίαν δεσποινίδα ἢ ὅποια ἤτο ἐνδεδυμένη κατὰ τὸν τελευταῖον συρμόν, ὠμίλει ἀπταιστώως τὴν Γαλλικὴν καὶ ἠσθάνετο δυσφορίαν διὰ κάθε πρᾶγμα. Μιὰ ἀφελὴς φλυαρία καὶ ἀπονήρευτος ἐκράτει τὸν ἓνα πλησίον τοῦ ἄλλου.

Ἐπέρασεν ἔξαφνα ἓνας γνωστὸς κύριος, γνωστώτερος διὰ τὸν ρωμαντικὸν του ἔρωτα πρὸς μίαν ὄριμον κυρίαν.

Ἐγέλασεν ἐκείνη καὶ παρεξενεύθη διότι δὲν συνεμερίσθη τὸν γέλωτά της.

--Γελάτε γι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον; τῆς εἶπα.

--Μὰ δὲν ξέρετε· ὅταν τὸν ἴδω δὲν μπορῶ νὰ κρατηθῶ. Μοῦ φαίνεται τότεν κωμικός!...

--Ν' ἀγαπᾷ σι' ἀλήθειαι.

--Καλὲ αὐτὸς ἀγαπᾷ σὰν τοὺς ἰππότες τοῦ Μεσχιάνου. "Ἄμὰ τὸν ἴδῃτε, σᾶς φαίνεται ὅτι τώρα μόλις ἔβρυγε ἀπὸ κανὲν rendez-vous.

--Ἐγὼ νομίζω ὅτι εἶνε γενικώτερον τὸ αἶσθημα τῆς περιφρονήσεώς σας. Δὲν ἀγαπᾷ νεωτεριστικῶς. Ἡ ἀγάπη του εἶνε παλαιϊκή.

--Δηλαζῆ;

--Ἀληθινή. Σήμερον τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος ἀπαιτεῖ φλέρτ, ἐπιφουλακτικότητα, προίκα... σκάνδαλα... μέθην...

--Ἀδικεῖτε τὴν νοσηρόσυνην σας ἢ μᾶλλον τὴν ψυχολογικὴν σας δύναμιν, ἂν μὲ νομίζετε ἰκανὴν διὰ τοιαύτην ἀντίληψιν.

--Μὲ συγχωρεῖτε.

--Σᾶς συγχωρῶ διότι ὁμιλεῖτε μὲ εἰλικρινῆ ἀφέλειαν, ἀλλὰ πλανᾶσθε. Δὲν νομίζω ὅτι ὁ ἔρωσ εἶνε ὅπως τὸν παριστάνετε διότι.

--Ἐρωσ δὲν ὑπάρχει...

--Ἀκριβῶς. Ὅμιλῶ διὰ τὸν ἐκφυλισμὸν τοῦ ἀνθρώπου.

--Εἰσθε νευρολόγος;

--Ὅχι, παρατηρῶ ἀπλῶς. Ὁ ἔρωσ εἶνε ἀρρώστια. Εἶνε μία ὑπόβολη. Εἶνε μία αὐταπάτη. Εἶνε μία ἀνισορροπία ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων. Εἶνε ἓν παθολογικὸν φαινόμενον.

--Διαιολογία ἀνθρώπου ὃ ὁποῖος δὲν μπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ.

--Σᾶς συμβουλεύω νὰ διαβάσῃτε ἐπιστημονικὰ βιβλία. Ἄλλοτε συνέβαινον φρικῶδη ἐρωτικὰ δράματα, μονομαχίαι διὰ φύλου πῆδημα, δολοφονίαι, στραγγαλισμοί. Τὸ αἷμα ἐχύνετο ποταμηδόν. Σήμερον ἓνα ντοῦς ἔχει πολὺ θετικώτερα ἀποτελέσματα.

--Καὶ ὅμως ἓν φιλῆμα δύο ἐρωτευμένων εἶνε ἀσυγκρίτως πολυτιμώτερον ἀπὸ ὅλας αὐτάς τὰς νεωτεριστικὰς θεωρίας. Εἰσθε μία νέα γυναῖκα...

--Ἡ ὁποία οὔτε καπνίζει οὔτε ψηφίζει, μοῦ εἶπε μὲ ἓνα πλατὺν γέλωτα. Εἶπατε πρὸ ὀλίγου τὴν λέξιν φιλῆμα. Καὶ εἶπατα παραπονεῖσθε διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῶν νόσων. Ἡ ὑγεινὴ διαμαρτύρεται διὰ τὸ βάρβαρον αὐτὸ ἔθιμον τῆς συγκολλήσεως τῶν χειλέων. Εἶνε λείψανον ἀνθρωποφαγίας.

--Μὰ τί εἶνε αὐτὰ ποῦ λέτε;

--Τὰ χεῖλη σας τὰ τόσον λεπτὰ καὶ κόκκινα καὶ γλυκὰ δια-

μαρτύρονται δι' αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ κολλᾷ ἐπάνω των ἡ γλωσσά σας.

--Λοιπὸν δὲν εἴσθε διόλου πρακτικὸς ἄνθρωπος, τὸ φίλημα εἶνε φορεὺς μικροβίων. Λυτὸ θὰ τὸ ξέρετε δά; Θὰ ξεύρετε ἐπίσης ἐκ πείρας ἴσως, ὅτι ἡ καλλυντικὴ βιομηχανία παρασκευάζει γελίων εἰδῶν ἀλοιφὰς καὶ ὑγρά, κάθε ἄλλο βέβαια ἢ ἄθῳα. . . . Δὲν λησμονεῖται ὅτι εἰς τὰ γελίη εὐκολώτατα ἐπικολῶται κάθε βακκύλιον. Μιά ἀπομύζησις λοιπὸν τῶν γελιέων τί θέλετε νὰ σᾶς δώσῃ; ἀσθeneίας. . . . Ἄ, οἱ Γερμανοὶ εἶνε οἱ σοφώτεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου.

--Αὐτοὶ δὲν φιλιοῦνται;

--Αὐτοὶ πρὸ παντός, κυρίέ μου, δὲν ἐννοοῦν νὰ διακυβεύσουν τὴν ζωὴν των, διὰ μίαν στιγμιαίαν καὶ αὐτὴν ἀπατηλὴν πολλακίς ἀπόλαυσιν. Ἀπηγόρευσαν οἱ ὕγιεινολόγοι τὸ φίλημα, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτό, ὡς ἐκ τοῦ φυσιολογικοῦ ὄργανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶνε δύστυχῶς κατορθωτόν, ἐφεύρον ἐν ἀντιφιλικὸν φίμωτρον. . . .

--Ἡ ὀνομασία εἶνε ἐπιτυχεστάτη.

--Δέχομαι συγγραφήρια εἶνε ἰδική μου.

--Εἶμαι περίεργος νὰ ἰδῶ ἂν ἡ ἐφευρέσις εἶνε τόσον ὠραία ὅσον καὶ ὁ τίτλος τῆς.

Ἡ δεσποινὶς ἐκινήθη ἀποτόμως. Ἀπὸ ἐν ἀργυροῦν πλεκτὸν σακκιδίον ἐβγάλε ἓνα λεπτὸν λεπτὸν μεταξωτὸν μανδηλάχι. . . .

"Ἄμα τὸ εἶδα τῆς εἶπα.

--Συνεκινήθητε; Πόσον θὰ ἤθελα νὰ ἐβλεπα μερικὰ μαργαριτάρια μετανοίας.

--Θὰ ἰδῆτε κατὶ ἄλλο πολὺ πρακτικώτερον. Τὴν βλέπετε αὐτὴν τὴν διαφανὴ γάζαν.

--Πολὺ τὸ φοβοῦμαι. Θὰ εἶνε κανὲν ἀλεξιφίλημα.

--Τὸ ἐμαντεύσατε, ἀλλὰ εἶνε περιττὸν νὰ φοβεῖσθε, διότι δὲν πρόκειται νὰ χρησιμοποιηθῇ τὴν στιγμὴν αὐτὴν. . . .

--Λυποῦμαι πολὺ διὰ τὴν καταδίκην αὐτὴν.

--Οἱ Γερμανοὶ λοιπὸν ἐφεύρον κατὶ πρακτικόν. Μόλις πρόκειται νὰ φιληθοῦν παρενθέτου μεταξὺ τῶν γελιέων μίαν λεπτὴν μεμβράνην ἢ ὁποία εἶνε ἐμπεποτισμένη με ἀπολυμαντικὰς οὐσίας. Δὲν ἔχει καμμίαν ὀσμὴν, δύναται μάλιστα νὰ ἀρωματισθῇ με Jasmin, Muquet, με Fleurs d'amour, με gloire de Paris, χωρὶς νὰ χάσῃ τὰς ἀπολυμαντικὰς ιδιότητάς τῆς. Τὸ μηχάνημα ὁμοιάζει τῆς ρακέτας τοῦ Λὸν Τένυς. Κατ' αὐτὸν τὸν

τρόπον ίκκνοποιούντι και ό πόθος του φιλήματος και αι αξιώσεις της έπιστήμης.

--Μ' αυτό είνε εξευτελισμός του φιλήματος... Θά πεθάνη τό δυστυχισμένο...

--Καθόλου: όσοι έχουν την συνήθειαν να φιλοϋν συχνά διά του τρόπου αυτού θ' άποφεύγουν τά μολύσματα, συνεπώς τον θάνατον και επειδή θά παρατείνεται ή ζωή θά δίδονται περισσότερα φιλήματα.

--Τό επιχείρημά σας ύπενθυμίζει τους δικολάβους... Έγώ, σās βεβαιώ, προτιμώ να μη δώσω κανέν φιλημα στη ζωή μου, παρά να τό δώσω διά μέσου αυτού του πανιού. Είνε φοβερόν..

- Είνε σωτήριον...

--Και ό έρωσ: ή στοργή; Η πίστις; Θά κρεμασθούν από αυτήν την μευθάνην;

Η έρώτησίς μου έμεινεν άνευ απαντήσεως. Τό μεταξωτό μανδηλάκι απέκρουθη, έγώ δε έθύθισα τό βλέμμα εις την Δύσιν παρακολουθών τά δύο τρα συνεράκια τά όποια ήσαν κατακόκκινα, θά έλεγέ τις από θυμόν, ώσαν να είχαν άκούση τά λόγια της ώρα ως δεσποινίδος.

Λθήναι.

Δ Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

(Σογέττο)

Μου φόρτωσ' ή 'Ανάμνησι βαρύ σταυρό στον ώμο
Και πήρα πάλι τό παληό τό ξεχασμένο δρόμο,
Και γύρισα στα εμορφα τ' αγαπημένα μέρη
Έκει που ή καρδοϋλά μου σου έστηνε καρτέρι.

Με κύτταζαν άμίλητα τά δένδρα και οι βράχοι
Κ' οι λόγγοι που μας είχαν 'δει τόσες φορές μονάχοι
Μόνο ή λεύκα ή ψηλή τό δνομά σου λέει.

Ένα πονετικό πουλί έκει στη πάνω στρατά,
Μ' άρώτησε: «τί γίνεται ή κόρη ή μαυρομμάτα;»
Και μιá βρυσούλα άρχίνησε σιγά, σιγά να κλαίη....

Σμύρνη.

ΛΕΥΚΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΩΝ

ΣΟΦΙΑ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ Ήνε ἡ κατ' ἐξοχὴν μύστις τοῦ ἐλληνικοῦ τοπίου. Ἡ πρώτη μεταξὺ τῶν ἐλληνίδων τοπιογράφων. Ἡ τε-

χνοτροπία της νεωτεριστικὴ συγκρατεῖ ἐπὶ τοῦ ἀφθόνου χρώματος τοῦ ἀεροτέρου τόνου. Ήνε ποιητικὴ ἐν τῇ τέχνῃ ὅπως καὶ ἐν τῇ ζωῇ. Θυγάτηρ τῆς μεγάλης Ἑλληνίδος παιδαγωγοῦ κ. Αἰκατερίνης Λασκαρίδου, ἀπόγονος μεγάλου Βυζαντινοῦ οἴκου, διακρίνεται διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν γλωσσομάθειάν της. Δεκαεπταετίς ἐξέθεσεν ἔργα της εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Ζαπτείου, ἔκτοτε δὲ τακτικῶς εἰς ὅλας τὰς ἐκθέσεις Ἀθηνῶν, Καίρου καὶ Σμύρνης,

ἐπανειλημμένως δὲ καὶ εἰς τὰς κυριωτέρας ἐκθέσεις τῆς Δύσεως, πάντοτε ἐπαινουμένη διὰ τὰ ἐκτεθέντα ἔργα της. Ἰδιαιτέραν ἐκθεσιν κατήρτισε μετὰ τῆς δ'ος Θαλ. Φλωρᾶ ἐν τῇ Φιλ. Συλλ. Παρνασσῆ τὸ 1907 καὶ τὸ ἐπιόν ἔτος πάλιν ἐν τῇ Παρνασσῆ ἀποκλειστικῶς ἰδικῶν της ἔργων. Πλέον τῶν 100 ἔργων της ἀνέδειξαν αὐτὴν ἤδη τελείαν ζωγράφον, ἀοκνον καὶ φίλεργον ζηλωτὴν τῆς ὡραίας τέχνης της!

Πτυχιούχος τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1907, εἰργάσθη ὑπὸ τοῦς καθηγητὰς Αὐτραν καὶ Ἰακωβίδην, ἐν Παρισίοις δὲ κατὰ τὸ 1900 μὲ τοῦς διασήμεους ζωγράφους Ben Constant καὶ J Paul Laurant. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1908 ἐστάλη ὑπότροφος τοῦ Ὑπουργείου τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς Εὐρώπην καὶ εἰργάσθη ἐν Μονάχῃ μὲ τοῦς διασημοτέρους προσωπογράφους ὧς καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν κυριῶν (Künstlerinnen Verein) ὅπου ἐπαξίως ἀντεπροσώπωσε τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην καὶ ἠξιώθη βραβεῖου κατὰ τὸν τελευταῖον διαγωνισμόν. Ἐφοίτησεν πρὸς τούτους εἰς τὴν σχολὴν συνθέσεως τοῦ διασήμου γερμανοῦ ζωγράφου Leo Putz. Τὰ παρά τῶν καθηγητῶν της χορηγούμενα αὐτῇ ἐνδεικτικὰ ἦσαν ἀριστα αἱ δὲ ἐφημερίδες τοῦ Βερολίνου καὶ Μονάχου, ὅπου ἐξέθετεν ἔργα της, εὐνοϊκώτατα ἐκφραζόμεναι περὶ αὐτῆς ἔγραψον: «Τὰ τοπία της ἐλληνίδος ζωγράφου Σοφίας Λασκαρίδου καταλέγονται μεταξὺ τῶν ἀριστῶν

ἔργων τῆς ἐκθέσεώς μας, διακρίνονται δὲ μάλιστα διὰ τὴν ζωηρότητα καὶ διαύγειν αὐτῶν, διὰ τὴν λεπτότητα καὶ ψαιδρότητα τοῦ χρωματισμοῦ καὶ ἰδίως διὰ τὴν παρατηρητικότητά τῆς ἐν τῇ ἀντιλήψει».

Ἦδη ἐπισκέφθη δι' ὀλίγον τὰς Ἀθήνας καὶ ἀναχωρεῖ προσεχῶς εἰς Παρισίους ὅπως συνεχίσῃ τὰς σπουδὰς τῆς ἐπιθίδουσα εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ζωγραφικῆς. Μία θαυμασία θαλασσογραφία τῆς «τὸ μελτέμι», ἀγορασθεῖσα παρὰ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείσεως Ὀλγας καὶ δημοσιευομένη εἰς τὰς πρώτας σελίδας τοῦ ἡμερολογίου, γνωρίζει εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας καλλίτερον τῶν ὄσων γράφομεν τὴν ἔξοχον ἐλληνίδα ζωγράφον.

ΙΟΥΛΙΑ ΣΚΟΥΦΟΥ Ἔϊνε ἡ ἐτέρα τῶν διακεκριμένων γλυπτριῶν μας, θυγάτηρ τοῦ συνταγματάρχου Σκούφου καὶ ἀδελφὴ τῆς ζωγράφου Μαρίας Σκούφου.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1903 προήγητο ἐκ τῆς Δ' τάξεως τοῦ Πολυτεχνείου μὲ τὸν βαθμὸν ἀρίστα.

Τὸ θέρος τοῦ 1904 προήγητο εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν ἐλθοῦσα πρώτη.

Τὴν δὲ ἀνοίξιν τοῦ 1905 μετασχούσα τοῦ Ἀθερωφείου διαγωνίσματος ἐν τῇ πλαστικῇ τῆς ΣΤ' τάξεως ἔλαβε τὸ α' βραβεῖον.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἰδίου ἔτους ἐκθέσασα ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ «Παρνασσου» διάφορα ἔργα τῆς ἐνεπέησε ἐκπληξῶν διὰ τὰς ἀλματικές προόδους

τῆς. Ἡ «νύξ» τῆς, νεωτεριστικὴ χαλκόχρους κεφαλὴ, πολλάκις ἀπεικονισθεῖσα καὶ ἐπὶ δελταρίων ἔτι, ἐκρίθη ἄξια πολλῆς προσοχῆς, πλασμένη μὲ πολλὴν δύναμιν καὶ ποιητικὴν συγχρόνως ἔκφρασιν.

Τὸ θέρος τοῦ 1905 ἤρχητο καὶ πάλιν πρώτη, ἀριστεύσασα, ἐκ τῆς ΣΤ' εἰς τὴν Ζ' τάξιν τῆς πλαστικῆς.

Ὅστω ἡ δὲ Σκούφου ἀποτελεῖ τὸ σπάνιον φαινόμενον τῆς διαρκῆς καὶ ἐπαισθητῆς βελτιουμένης καλλιτέχνιδος. Ἐν τῷ Πολυτεχνεῖφ δὲ ἀείποτε ἤριστευεν!

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1906 ἀπεφοίτα τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, πρώτη αὐτῇ Ἑλληνίς διπλωματοῦχος γλύπτρια ἀναδειχθεῖσα.

Ἐν τῇ Καλλ. Ἐκθέσει τοῦ Ζαππείου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1907 ἀναδεικνύεται διὰ τῆς «Ἀμαρυλλίδος» τῆς τεχνίτις ἀρίστου μέλλοντος, ὅπερ ἐπικυροῖ τὴν φιλότιμον ἐργασίαν τῆς, τὸ δὲ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1908 ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Ζαππείου ἐκτεθὲν ἔργον τῆς «Κόσμος ὄνειρων», ἀπέσπασε τὸν εἰλικρινῆ θαυμασμόν.

Ἦδη εὐρίσκειται ἐν Κατρυπόου μετὰ λατρίας ἐγκύπτουσα πάντο-

τε εις τήν τοῦ Φειδίου θαυμασίαν τέχνην, διδαι ζωὴν μὲ τὸ γλυφανόν της εις τὸ ψυχρὸν μάρμαρον ἀναδεικνυομένη ὁσημέραι ἢ πρώτη τῶν ἐλληνίδων γλυπτριῶν καὶ ἔξοχος καλλιτέχνης. Εἰς ἔν ἀτελὲς ἀκόμη ἔργον της «ἐκ τοῦ κόσμου τῶν ὀνειρώτων» δημοσιευόμενον ἐν τῷ παρόντι τόμῳ χαιρετίζομεν μετὰ χαρᾶς τὴν ἡῶ μιᾶς νέας δόξης τῆς ἐλληνικῆς Καλλιτεχνίας.

ΜΑΡΙΑ ΣΚΟΥΦΟΥ Εἶνε θυγάτηρ τοῦ συνταγματάρχου Σκούφου ἐξ ἀρχαίας οἰκογενείας. Ἀπὸ τῆς νεαρωτάτης ἡλικίας της ἐξεδηλώθη ἡ καλλιτεχνικὴ της φύσις. Ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ζωγραφικὴ, ἡ χρωστήρ καὶ τὸ τόξον ἐξωντάνευσαν εἰς τὰς ἀβράς της χεῖρας τὰ ὑραιότερα της ψυχῆς της ἰδανικά. Τὰ πρώτα μαθήματα της μουσικῆς ἔλαβεν παρὰ τῆς μητρός της, γυναικὸς ὑπερόχου μορφώσεως τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον ὑπὸ τὸν καθηγητὴν Ροῦλόν. Εἰς ἀμφοτέρω διακρίθη καὶ ἦτο πάντοτε ἡ πρώτη μαθήτρια.

Τὰ πρώτα πέντε ἔργα της *pastels*, ἐξ ὧν τρεῖς προσωπογραφίαι, ἐκτεθέντα εἰς τὴν πρώτην ἐκθεσιν της Καλ. Ἐταιρείας ἐν Ἀθήναις μὲ τὸ ψευδώνυμον Μυρσίνη ἐνεποίησαν μεγάλην αἰσθησιν εἰς δὲ τὴν ἐν Κρήτῃ ἐκθεσιν ἐδραβεύθησαν. Ἐκτοτε ἐξέθηκον εἰς τὰς διαφόρους Ἀθηναϊκὰς ἐκθέσεις *pastels* καὶ ἐλαιογραφίας ὑπὸ τὸ ἀληθὲς ὄνομά της. Εἰς τὴν κατὰ τὸν 98ρίον ἐκθεσιν τοῦ Παρνασσοῦ μίᾳ τοπογραφίᾳ της καὶ μίᾳ κεφαλῇ ἐγένοντο δεκτὰ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Διὰ τῆς προσωπογραφίας ταύτης ἀναδεικνύεται ἰκανὴ προσωπογράφος, ὑπερτέρα πολλῶν συνθετῶν. Ἡ προσωπογραφία της ἀδελφῆς της εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Παρνασσοῦ ἦτο ἕνας ἀληθὲς θρίαμβος. Ἦδη εὐρίσκειται εἰς Παρισίους ὅπου ἐργάσθη ὑπὸ τοῦς μεγάλους διδασκάλους Jules Lefevre, Robert Fleury, Humbert. Ὅστις εὐρὺ διαβλέπων τὸ μέλλον τῆς ἐλληνίδος καλλιτέχνιδος εἶπε δι' αὐτήν: *elle a du chemin à faire. elle ira loin la jeune greque*:

ΜΑΡΙΑ ΙΓΓΛΕΣΗ Μία ἀκόμη σμνὴ ἰβέρια τῆς τέχνης. Ἐγεννήθη ἐν Μυκόνῳ καὶ ἐγεννήθη μὲ καλλιτεχνικὰ ἐνστικτὰ. Διαχειμάζουσα ἐν Ἀθήναις ἐλάμβανε κατ' οἶκον μαθήματα ζωγραφικῆς, οὐδέποτε ὀνειρευθεῖσα καλλιτεχνικὰς δάφνας, ἀλλ' ἀπλῶς ὅπως συμπληρώσῃ τὴν μόρφωσίν της. Σὺν τῷ χρόνῳ ὁ ἔρωσ της πρὸς

τὴν τέχνην ἠδύνασε καὶ αὐτὸν καὶ μόνον ἔχουσα σύντροφον ἀπηλάσθη εἰς Ἰταλίαν ὅπως ἐπισκεφθῆ ἡ μουσεῖα, μελετήσῃ καὶ σπουδάσῃ

ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ ἔργα τῶν μεγάλων διδασκάλων. Ἐκεῖ λησμονήσασα ἑαυτὴν ἐπεδόθη μετὰ πάθους εἰς τὴν σπουδὴν. Εἰσελθοῦσα ἡ τελευταία εἰς τὴν ἀκαδημίαν, μετὰ ἐξάμηνον εὐρίσκετο εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἐπαινουμένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου καθηγητοῦ της, ὅστις ἐνώπιον πάντων ἔλεγεν: Τὸ πον εἰς τὴν ἑλληνίδα: Ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη ἐξηκολούθησεν τὴν ἀκαταπόνητον ταύτην μελέτην της, ἐπισκεφθεῖσα διαφόρους πόλεις τῆς Ἰταλίας. Κατάκοπος ἐπέστρεψε εἰς τὴν

Ἑλλάδα ὅπου διωργάνωσεν ἰδίαν ἐκθέσιν ἐν τῇ Παρνασσῷ στεφθεῖσαν ὑπὸ μεγάλῃς ἐπιτυχίας. Τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων της εἶνε Ρευσταε πολὺ ἀρέσαντα καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰς τὴν ἐν Καίρῳ ἐκθέσιν. Ὡς τοιαῦτα δὲ προτιμᾷ τὰ ἔχοντα ἀρχαιότητα, δι' ὅ καὶ ἐπὶ τρίμηνον εἰργάσθη ἐν Πομπηῖα καθὼς καὶ ἐν Via Appia, ἐνθα οἱ τάφοι τῶν αὐτοκρατόρων. Πρὸς τοῦτοις ἐπιτίθει εἰς τὴν προσωπογραφίαν μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν. Ἐχει παποίθησιν εἰς ἑαυτὴν καὶ λατρείαν εἰς τὴν τέχνην της, χάριν τῆς ὁποίας χωρίζεται προσφιλοῦς μητρὸς καὶ ἀδελφῆς μεταβαίνουσα κατ' ἔτος εἰς Πομπηίαν καὶ ἐργαζομένη ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ὑπὸ τὸν θερμὸν ἥλιον τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Ἐν πομπιανὸν ἔργον της δημοσιευόμενον εἰς τὸν παρόντα τόμον, ὅπερ ἠγοράσθη ἐν τῇ ἐκθέσει της ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Κοκκίδου, γινώσκει καλλίτερον τῶν γραμμῶν τούτων εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὴν ἑλληνίδα ζωγράφον.

ΕΛΕΝΗ ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ Ἐγεννήθη ἐν Σμύρνῃ καὶ τὴν παιδικὴν της ἡλικίαν διήνυσεν ἐν Κυθωνίαις. Ἀνατραφεῖσα εἰς τὴν ἐν Νάξῳ σχολὴν τῶν Οὐρσουλινῶν, ἐνωρίτατα εἰδείξε δείγματα τῆς πολλαπλῆς καλλιτεχνικῆς της φύσεως. Ἡ μουσικὴ, ἡ λογογραφία, ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ τὴν ἀπησχόλησαν ἐκ περιτροπῆς καὶ ὑπερίσχυσεν ἡ τελευταία. Δὲν ἀφωσιώθη ὁμοῦ εἰς αὐτὴν καθ' ὅλοκληρίαν καὶ συνάμα καταγίνεται εἰς τὴν διακοσμητικὴν ἐπεξεργασίαν δέρματος καὶ μετάλλου ἀναγλύφου αὐ γειούσασε χωρὶς ἐν τοῦτοις νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸ ἄσμα. Ἡ κ. Γεωργαντῆ εἶνε ἐκ τῶν παλαιότερων μαθητριῶν τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, φοιτήσασα ἐν αὐτῷ πολὺ πρό τῆς ἰδρύσεως τῆς Καλλ. Σχολῆς τῶν φιλοτέχνων. Καθηγητὰς εἶχε τὸν ἀείμνηστον Λύτραν, Βροῦτον καὶ Ἰακωβίδην.

Συζευχθεῖσα τὸν γλύπτην Ν. Γεωργαντῆ ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν της εἰς Νεάπολιν, Ρώμην καὶ

Παρισίους καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν ὑπὸ τοὺς καθηγητάς Margue-te καὶ Humbert καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀκαδημίαν ὑπὸ τὸν καθηγητὴν καὶ διαπρεπῆ γλύπτην Jujalbert. Κατὰ τὰ δύο ἔτη τῆς ἐν Παρισίοις διαμονῆς της μοιράζεται καὶ αὐθις μεταξὺ τῆς γλυπτικῆς καὶ διακοσμητικῆς ἡ χάριν τῆς τελευταίας ταύτης ἐφοίτησεν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν βιομηχανικῶν τεχνῶν. Ἐπιστρέψασα ἐκ Παρισίων ἐπανήρχισε τὴν τακτικὴν εἰς τὸ Μετσόβειον

φοιτησίῳ της πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ πτυχίου. Ὡς καλλιτέχνις ἐνεφανίσθη τὸ 1907, ἔργα της δὲ ἐξετέθησαν εἰς τὴν ἐν τῇ Ζαππαίῳ Ἑλλ. Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσίῳ, εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Salon officiel Français καὶ εἰς τὴν ἐκθεσίῳ τῆς Art au Foyer. Τὸ μέλλον φαίνεται νὰ προσημαίνει τῇ καλλιτέχνιδι, παρὰ τὸ πλεονόν δὲ τοῦ συζύγου της ἔργαζομένη βεβαίως πολλὰς ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἐπιτυχίας ἐὰν μάλιστα παραιτουμένη της ἐπιδοσῶς της πρὸς οἰονδήποτε ἄλλον της καλλιτεχνίας κλάδον ἀφοσιωθῇ ἐλοφύχως εἰς τὴν γλυπτικὴν.

ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΗΜΑΚΗ Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις. Θυγάτηρ τοῦ μεγάλου ἐκ Κερκύρας ζωγράφου Πρόσαλέντη. Τὴν ζωγραφικὴν ἐ-

διδάχθη παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ζωγράφου ἐπίσης, τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ἀποθανόντος Παύλου Προσαλέντη, καθὼς καὶ παρὰ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Λάντσα. Κληρονόμος καλλιτεχνικῶν ἐνστίκτων καὶ εἰς καλλιτεχνικὸν περιβάλλον ἀνατραφεῖσα, ἀπὸ τῆς νεαρῶτάρας της ἡλικίας ἐνεπνεύσθη τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν τέχνην καὶ ταχέως ἀνεδείχθη ἀνταξία κόρη καὶ ἀδελφή δι-ακεκριμένων ζωγράφων. Ἡ τὰ ἔργα της εἶνε πάμπολλα, τόσα ὥστε καὶ

ἡ ἰδία ἀδυνατεῖ νὰ τὰ ἀπομνημονεύσῃ. Ἐν ἑκ τῶν καλλιτέρων ἔργων της εἶνε εἰκὼν θυμασσίας ἐκτελέσεως καὶ ἐντελοῦς φαντασίας παριστώσα τὸν Σταϊνὸπουλον της Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ

εβρισκομένη ἐν τῷ φρουραρχείῳ τοῦ Ναυπλίου. Τὸ εἶδος εἰς ὃ ἐπιθίβει εἶνε κυρίως τὸ *genre*, ἐν τούτοις πλείστοιαι προσωπογραφίαι καὶ ἀγιογραφίαι τῆς ἀνηρτημέναι εἰς διαφόρους αἰθούσας ἢ κοσμοῦσαι ἐκκλησίας προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν. Πολλαὶ προσωπογραφίαι τῆς ὑπάρχουσιν εἰς τὸ πρῶτον σύνταγμα τοῦ πεζικοῦ, παριστώσαι τοὺς εἰς Κρήτην πεσόντας ἀξιοματικούς, ἀξίαι δὲ ἰδιαίτερας προσοχῆς ἀγιογραφίαι τῆς εἶνε αἱ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ καὶ τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ Καρύτῳ.

Εἰς τὴν τρικυμίαν τῆς ζωῆς, εἰς τὸν σάλον τὸν ὁποῖον ἤγειρεν ἐν τῇ ψυχῇ τῆς καλλιτέχνιδος ὁ θάνατος λατρευομένου συζύγου ἀρκετὸν ἀντιπερισπασμὸν ἔφερεν ἢ πρὸς τὴν τέχνην ἀγάπῃ τῆς, καὶ αὐτὴν συνδυάζουσα μὲ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τῆς μητρὸς τὴν βλέπομεν ἐν τῷ ἀτελείῃ τῆς ἀφίνουσαν τὸν χρωστήρα ὅπως λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸν μικρὸν τῆς υἱὸν σπουδάζοντα τὰ πρῶτα γράμματα.

ΕΛΕΝΗ ΠΡΟΣΑΛΕΝΤΗ θυγάτηρ τοῦ ζωγράφου Προσαλέντη καὶ ἀδελφῆ τοῦ ἀποθανόντος Παύλου Προσαλέντη καὶ τῆς ἀνωτέρω κ. Ὀλγας Παπαδημάκη, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις καὶ ἐδιδάχθη μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς τὴν ζωγραφικὴν παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ὡς καὶ παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Λάντσα. Δίδυμοι τῆς τέχνης ἀδελφαὶ ἐπεδόθησαν ἀμφοτέραι εἰς τὸ *genre*, τὴν προσωπογραφίαν καὶ τὴν ἀγιογραφίαν ἐξ ἴσου ἐπιτυχῶς. Ἡ ἐν ἄλλαις σελίσι τοῦ ἡμερολογίου δημοσιευομένη « Παναγία » τῆς θοῆς Προσαλέντη ἀναδεικνύει αὐτὴν ζωγράφον πρώτης

δυνάμει εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, τόσο μᾶλλον καθόσον ἡ ἀγιογραφία ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς καθαρᾶς τέχνης δὲν ἦτο ποτὲ ἐν Ἑλλάδι τοῦ συρμοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο πρωτότυπον διὰ τὴν τεχνοτροπίαν του, τὴν ἔμπνευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων, ἀγνώστων μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἀγιογραφίαν ἐπροξένησεν αἰσθησὶν βαθυτάτην καὶ μέγαν θαυμασμόν. Ἡ ἱστορία τῆς εἰκόνης αὐτῆς εἶνε περιέργως. Τοιαύτην τὴν ὄραματίσθη ἐν ἡμιγεργηγόρῳ σοβαρὰ καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερουσῶν ἐν Ἀθήναις δεσποινῶν, διηγήθη τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ζωγράφον, αὐτὴ δὲ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ὄραματισθείσης, ἦτις ἐπὶ μῆνας συνειργάσθη μετὰ τῆς καλλιτέχνιδος ἀναπαριστώσα αὐτῇ τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ τῆς ἐντετυπωμένα χαρακτηριστικὰ, ἐπέτυχε τόσον νὰ ζωντανεύσῃ τὴν Παναγίαν τοῦ ὄραματος, μὲ τὰ ἄγνωστα μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἀγιογραφίαν ποικίλιματά τῆς, ὥστε νὰ προκα-

λῆ θαυμασμόν μυστηριώδη. Ἡ εἰκὼν αὐτῆ ἐξετέθη τὸ 1907 εἰς τὴν διαρκῆ Καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν, ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅπερ προὐκάλεσεν αὐτὴν καὶ ἡ τελεία ἐπιτυχία προσελκυσαν πλῆθος θαυμαστῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ζωγράφου, οἵτινες εἰς τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔργον ἔδλεπον ἀντανακλώμενον τὸ εὐρὸ μέλλον τῆς ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος.

ΕΚ ΤΩΝ ΜΥΘΩΝ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ

ΛΕΩΝ ΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ ΣΥΑΓΡΟΣ

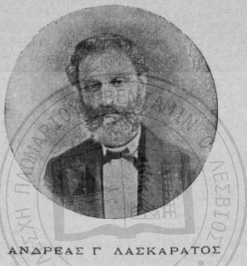
Ὁ λιοντάρι κοιμισμένο ἕνας ταῦρος τὸ σηκώνει,
 Μὲ τὰ δυὸ τὰ κέρατά του τὸ τρυπᾷ καὶ τὸ σκοτώνει.
 Καὶ τὴ μάνα του σάν εἶδεν ἀγριόχοιρος νὰ κλαίῃ
 Ἄπο μακρὰ ἐστάθη καὶ μὲ φρόνησι τῆς λέει:
 — Πόσες μάνες σάν ἐσένα τάχα ἔκαμε νὰ κλάψουν,
 Πόσους σπαράξεν ὁ γυιὸς σου πρὶν κι' αὐτὸν νὰ τὸν σπαράξουν.
 Μάθε πῶς ἔς τὸν κόσμον τοῦτον π' ὅλα στρέφουν καὶ γυροῦνε
 Μὲ τὸ μέτρο ποῦ μετροῦμε καὶ οἱ ἄλλοι μᾶς μετροῦνε.

ΚΑΛΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ

Πλάϊ-πλάϊ ἐφυτρῶναν καλαμιές καὶ κυπαρίσσια
 Βεργολύγιστες ἢ πρῶτες καὶ τὰ ἄλλα ὀλοῖσια.
 Καὶ μιλοῦσανε καὶ ἔλεγον τοὺς καῦμοὺς, τὰ βάσανά τους,
 Σάν γειτόνισσες ποῦ βγαίνουν ἀπὸ τὰ παράθυρά τους.
 Εἶχανε καῦμὸ μεγάλο τὰ ψηλὰ τὰ κυπαρίσσια
 Πῶς οἱ ἄνεμοι φυσόντας τὰ ξερρίζωναν περίσσια,
 Καὶ ῥωτοῦσαν τὰ καλάμια πῶς τ' ἀδύνατο κορμί τους
 Ἦμποροῦσε νὰ ξεφεύγῃ τῇ μανίᾳ καὶ ὀρμῇ τους.
 Καὶ τοὺς εἶπαν τὰ καλάμια: Σὲ μιὰ δύναμι μεγάλη
 Ὁ τρελλὸς τὴν ἀντιστέκει, γέρνει ὁ φρόνιμος κεφάλι.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΜΙΑ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

Ἐἰς τὸ περσινὸν προσφιλέστατον «Μικρασιατικὸν» ἡμερολόγιον τῆς λογίας φίλης δεσποινίδος Ἑλένης Σ. Σβορώνου, ἀνέγνωμεν ὀλίγας λέξεις γραμμένας ἀπὸ τῆν ἰδίαν χαριτωμένην φίλην μας, μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ἣν καὶ ἡμεῖς θέτομεν εἰς τὸ σημεῖωμα τοῦτο, ὅπως ὑπομνήσῃ εἰς τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων ὅτι τῇ 1 Μαΐου τοῦ 1911 συμπληροῦνται 100 ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀνδρέα Λασκαράτου, καὶ προτείνει οὕτω τὸν πανηγυρισμὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης.

Ἄλλὰ δυστυχῶς, μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν γράφομεν τὸ παρὸν σημεῖωμα, οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ ἑορτασμοῦ. Ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι αἱ χρυσαὶ λέξεις τὰς ὁποίας ἐκεῖ γράφει ἡ δεσποινὶς Σβορώνου νὰ ἤχοσσι τοῦλάχιστον εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, διότι, νομίζομεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει δευτέρα γνώμη ὅτι ὁ Λασκαράτος ἦτο ἐκ τῶν διασημοτάτων Κεφαλλήνων, ἐκ τῶν θρασάντων προσωπικοτήτων τῆς Ἑπτανήσου, ἐκ τῶν εὐτυχεστάτων συγγραφέων καὶ ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι ἐτίμησαν τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν καὶ τινὲς γάταιρά του θὰ ζήσουσιν ἐσοντὶ ἢ Ἑλλάς, καὶ ἐκ τῶν προνομιοῦχων ἐκείνων ἀνδρῶν τοῦ κόσμου ὅλου, οἵτινες ὑπὲρ μιᾶς ἰδέ-

α ς υπέφερον, νομίζοντας ότι ωφελοῦσι τὴν ἀνθρωπότητα. Συνεπῶς δικαιούνται νὰ καυχῶνται οἱ Κεφαλλῆνες διὰ τοιοῦτον συμπολίτην καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μὴ ἀφήσουν νὰ παρέλθῃ ἐνσιγῆ ἡ πρώτη Μαΐου 1911.

* * *

Ὁ Schelling λίαν ὀρθῶς εἶπεν ὅτι ἡ σά τ υ ρ α εἶνε ἡ ἀληθὴς Νέμεσις, ἡ ἀκαταμάχητος ἐχθρική δύναμις τοῦ ἐνεστώτος καὶ σύμμαχος τοῦ μέλλοντος. Ἄλλ' ὁ σατυρίζων, ὁ θέλων νὰ γίνῃ διδάσκαλος, νὰ σκώπτῃ, νὰ μυκτηρίζῃ, νὰ μαστίγῃ τὰς ἐπικρατούσας μωρίας, τὰς κακὰς ροπὰς τὴν κακὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας διὰ νὰ συντελῆ εἰς τὴν ἄρσιν τούτων, πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ εἶνε τίμιος ἐν ἄρετος καὶ ἠθικός, καὶ οὐχί—ἴνα φέρωμεν ἐν μόνον παράδειγμα— καὶ οὐχί ὡς ὁ Λουδοβίκος Σεργράδης, ὁ ἐκδόσας ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Quinto Settano λαμπρὰς Λατινικὰς σατύρας ὀρμητικῶς ἐλησημόνει ὅτι ἐν φῶ ἑμαστίγωνε τὰς κακίας καὶ τὰ ἐλαττώματα, ὁ βίος αὐτοῦ δὲν ἦτο παραδειγματικός καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἡ κακία καὶ τὸ ἐλάττωμα ἐνεφώλευεν. Ὁ Λασκαράτος ὁμοῦς ὑπερήφανως ἐκράτει ἀνά χειρας τὴν ἰουβενάλειον μάλιστα καὶ εἰς τὰ χεῖλη εἶχε τὸν λουκιάνειον γέλωτα, ἀνηλεῶς καὶ μέχρις αἵματος μαστιγῶν καὶ περιγελῶν ἀσπλάγχχνως τὸ κακόν ἐπειδὴ ἦτο ἐνάρτετος, τίμιος καὶ ἠθικός καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐδασίλευεν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀρετὴ.

* * *

Ὁ Ἄνδρέας Λασκαράτος ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ ἐκ πατρὸς συνετοῦ καὶ πνευματώδους τοῦ Γερασίμου Λασκαράτου καὶ μητρὸς Στυλιανῆς Μάνεση. Ὁ μικρὸς Ἄνδρέας ἦτο τύπος ἀτάκτου παιδίου, τὸ διαβολάκι τῆς οἰκίας καὶ τῆς συνοικίας. Πάντοτε ἐθορούθει, ἐσατύριζεν, ἐσκώπτεν. Ἐπατέλλετο εἰς τὸ σχολεῖον ἀλλ' οὔτε οἱ γονεῖς οὔτε ὁ διδάσκαλος ἠδύναντό νὰ πειθαναγκάσωσι τὸ ζωνρότατον παιδί τουλάχιστον νὰ μελετᾷ. Ὁ θετός του Δημήτριος Δελλαδέτοσμος ὁ γνωστός ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑπτανήσου, ἐννοήσας τὰ φυσικὰ χαρίσματα τοῦ μικροῦ ἀνεψιοῦ, τὸν παρέλαβεν εἰς Ἀργαστόλιον, ὅπου ἔμαθε τὰ Ἱταλικά πρῶτον ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἰωάννην Βαπτιστὴν Βαρτολότου, τὸν ὅποιον ὁ Λασκαράτος ἠγάπησε, καὶ ἐπειτα μὲ δυσαρέσκειαν ἔγινε μαθητὴς τοῦ γνωστοῦ Νεοφύτου Βάμβα. Ὅτε ὁ εὐεργέτης τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ὁ Λόρδ Γύλφορδ παρεστάθη εἰς τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων τοῦ νεοσυστηθέντος ἐν Καστροφῶν σχολείου, ὁ Βάμβας παρουσίασε τὸν Λασκαράτον ὡς τ α ρ α ξ ί α ν, ἄ τ α κ τ ο ν καὶ φ ι λ ό ν ε ι κ ο ν. Ὁ δὲ ἄγγλος, ὀξυδερκής ὡς ἦτο, ἐνηγκαλίσθη τὸ διαβολάκι, εἰπὼν: «Αὐτὰ τὰ παιδιά μου ἀρέσουν». Ὁ Γύλφορδ ἐγνώρισε τὰ φυσικὰ χαρίσματα τοῦ Λασκαράτου τοῦ μὴ ὑποκύπτοντος εἰς τὴν σχολαστικότητα μεθ' ἧς ἐδιδάσκοντο καὶ διδάσκονται ἔτι τὰ ἑλληνικά γράμματα. Ἐπειτα ἀπὸ μικρᾶς ηλικίας τοῦ ἔκαμνε κατὸ τὸ β ἄ σ ο ν. Συνεπῶς ὁ Λασκαράτος δὲν ὤφελῆθη ἀπὸ τὸν σοφὸν Βάμβαν, διότι ὁ μὲν μαθη-

τής ἔτρεφεν ἀντιπάθειαν εἰς τὸν διδάσκαλον, ὃ δὲ διδάσκαλος δὲν ἤγάπα τὸν δυσυπότακτον μαθητὴν, οὐδὲ ἠνόησε τὸ πνεῦμά του. Ὁ Λασκαράτος ἦτο ὁ ἐπαναστάτης τοῦ ἐν τῇ κáστρῳ σχολείου, τὸ ὅποιον ἡσύχασεν ἔταν αὐτὸς ἔφυγεν θραύσας ἐν ὄστοῦν ἐνῶ ἔτρεφεν. Τέλος ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν καὶ ἐνόησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ μάθῃ γράμματα.

Τῷ 1828 ὁ θεὸς του Δελλαδέτσιμας τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Κέρκυραν ὅπου ἤκουσε μαθήματα ἀπὸ τὸν σοφὸν ἰταλὸν Βικέντιον Νανούτσην καὶ ἀπὸ τὸν κοιητὴν Κάλδον. Γενόμενος γερουσιαστής ὁ θεὸς του τὸν διώρισεν ὑπάλληλον εἰς τὴν Γερουσίαν διὰ νὰ μάθῃ πειθαρχίαν καὶ τὸν ἐνέγραψεν εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Ἴονίου Πανεπιστημίου. Ἀκολούθως μετετέθη ὡς πρωτοκολλητὴς εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον Ἀργουστολίου. Ἄλλ' ὁ Λασκαράτος ἦτο πάντοτε Λασκαράτος. Εὐφύης ἀλλὰ φυγόπνονος καὶ ἀπειθὴς ἤγάπα τὰς τερπνὰς μελέτας, τὰς διασκεδάσεις καὶ αἰωνίως ἐστιχοῦργε μεταφράζων ἰταλικὰς ποιήσεις ἢ σατυρίζων. Ὡς φοιτητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Κερκύρας ἔμεινεν ἐπὶ ἐν ἔτος, ἔπειτα μεταγράφη εἰς τὸ τῆς Πίζης, ὅπου ἐγένετο διδάκτωρ τῆς Νομικῆς. Ἐπιστρέψας εἰς τὸ Ληξοῦρι ἔκαμιν ἐπ' ὀλίγον τὸν δικηγόρον, κατόπιν διωρίσθη δικαστικός πάρεδρος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆ δὲν ἦτο διὰ τὸν Λασκαράτον, τὸ 1843 παρητήθη τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἀγορεύων οὐδέποτε ὠμίλησεν ἰταλιστί, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, ἀλλὰ πάντοτε ἑλληνιστί, προσεποιεῖτο μάλιστα καὶ ἀγνοίαν μίαν γλώσσης, τῆς ὅποιας ἦτο πολὺ κάτοχος, διὰ νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς ἀντιδίκους καὶ δικαστὰς του νὰ τῷ διεμνήσθωσι τὰ ἰταλιστὶ λεγόμενα. Ἐνὰ βῆσεν τὰ ἐνοήσῃ καὶ αὐτὸς καὶ τὸ ἀκρατήριον. Ἐκπληρῶν ποτὲ γρῆν δικαστοῦ ἐξέδωκεν ἀπόφασιν εἰς στίχους.

Ἠρνήθη πάντοτε καὶ τὰς ἐπιστημοντέρας δημοσίας θέσεις διὰ νὰ εἶνε ἐλεύθερος εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς τὰς πράξεις του, διότι ἐκ φύσεως εἰς οὐδένα καὶ εἰς οὐδὲν ὑπέκυπτεν.

***

Τὰ ἔκτακτα πνεύματα δὲν εἶνε εὐκόλου νὰ τὰ ἐνοήσῃ οἰοσθῆναι, συνεπῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρανοοῦνται καὶ παρεξηγοῦνται. Διὰ τοῦτο εἶδομεν ὅτι ὁ Λασκαράτος ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας παρενοήθη. Ὁ Γύλφορδ ὅμως ἠνόησε τὸν μέλλοντα νὰ δράσῃ Λασκαράτον καὶ ὁ Βύρων ὅστις κατὰ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμονὴν του ἐσύχναζεν εἰς τοῦ Δελλαδέτσιμα καὶ ἐγένετο ὁμοτράπεζος γῆχαριστεῖτο νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Λασκαράτον, τὸ ἄτακτο παιδί. Τὴν τύχην αὐτὴν ἔλαβεν ὁ Λασκαράτος μέχρι τοῦ θανάτου του, διότι ἀπὸ τοὺς πλείστους παρενοήθη, παρεξηγήθη, ἐξυβρίσθη, ὑπέστη διωγμοὺς καταδρομὰς. Ἄλλὰ εἰς τοῦτο πολὺ συνέτεινεν βεβαίως ὁ ἐξῆθυμος καὶ φιλόδικος χαρακτήρ του. Ἠρέσκειτο νὰ εὖρη τὴν ἀκραν, ἦτο πάντοτε εἰς πόλεμον. Ὡν φιλοδίκαιος, ἠναγκάζετο νὰ εἶε φιλόδικος. Οὐδέποτε ὑπεχώρει. Παρουσιάζουν ὁ βίος του καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ συμπτώματα νευρασθενικῆς καταστάσεως, ἐνίοτε καὶ

φυχώσεις, αΐτινες τόν ἐκυρίευσον μέχρι τέλους τῆς πολυτέμου ζωῆς του. Ἦτο ἄριστος ψυχολόγος, ἐρευνητῆς τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ὅπως ἐπ' αὐτῶν μελετήσῃ τόν ἄνθρωπον.

Ὁ Λασκαράτος ὑπῆρξε φίλος μας καὶ τηροῦμεν τὴν ἀλληλογραφίαν του. Γράφων ἡμῖν ποτὲ περὶ τῶν σπουδῶν του μᾶς ἔλεγε: «... Ἐμαθῆτευσά εἰς Παρισίους καὶ εἰς τὴν Τοσκάνην ἀλλ' ἀπέτυχα βιασμένος ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου νὰ σπουδάσω ἐπιστήμην τὴν ὁποίαν ἀντιπαθοῦσα (νομικά). Ἐλαβα ὁμως τὸ δίπλωμά μου, ἐπειδὴ τότε στὴν Πίζα ἐγίνετο εὐκολία, εἰς τὸ 1839». Ἄλλην φοράν μᾶς ἔγραψεν: «Ἐναν πρῶτον χρόνον ἐσπούδασα εἰς τὸ Παρίσι, ἀκροάσθηκα τὸν Duranton, καὶ δύο χρόνια ἐπειτα στὴν Πίζα ὅπου ἔλαβα τὸ πτυχίον τοῦ δικηγόρου μὲ ἕνα Penitus' δηλαδὴ διὰ πλειονοψηφίας, ἕνεκα ἀσυμφωνίας τῶν καθηγητῶν».

Νυμφευθεὶς ὁ Λασκαράτος ἔλαβεν ἀρίστην σύζυγον, τὴν εὐπαίδευτον καὶ ἐνάρατον Πηνελόπην Κοριαλένια ἐκ Ζακύνθου. Ἀπέκτησε τέκνα ἀξιόλογα καὶ ἀξιότιμα. Ἦτο ἄριστος σύζυγος καὶ φιλόστοργος πατήρ.

* * *

Ὁ Λασκαράτος ἦτο ὑπὲρ τῆς ζωῆς γλώσσης τῆς δημοτικῆς. Ἐχθρὸς ἀσπονδῶν τῶν λογιωτάτων, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλει στρεβλωτάς τῆς γλώσσης. Τὸ 1880 εἶ ἱκανότατος φίλος μου κ. Ἀνδρέας Ν. Κεφαλλήνης, νῦν Γυμνασιάρχης Κερκύρας, εἶχε μεταφράσει καὶ δημοσιεύσει τὴν Ὀΐνα μὲ ρουὶ καὶ τὴν Ὀΐθ ὄνα τοῦ Ὀσσιαν. Τοῦ εἶχαμε γράψει ὅτι θὰ τοῦ στείλωμε τὴν μετάφραση ταύτην, ἥτις εἶνε εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν καὶ πιστὴ καὶ ὠραία. Ἀμέσως διὰ τοῦ ἐπομένου ἀτμοπλοίου μᾶς ἀπήντησε «.... Τὴν μετάφρασιν τοῦ Ὀσσιαν εὐχαρίστως ἤθελα τὴν ἰδῶ, ἀν πρᾶγμα τικῶς εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἀν εἰς τὴν λογιωτατίστικην.... μὴ κάμετε τὸν κόπον, φίλε μου, νὰν τὴ στείλετε, ἐπειδὴ κανεὶς στὸ σπίτι μου δὲν διαβάζει λογιωτατίστικα. Τὸν ἔχω μεταφρασμένον εἰς τὸ Ἰταλικὸ ἀπὸ τὸν Cesaro Pi.» Ἄμα τὴν ἔλαβε εὐχαριστήθη πολύ.

Ὅπως πλουτίσῃ τὴν γλῶσσά του καὶ μορφώσῃ ἕνος τῷ 1845 ἐταξείδευεν εἰς τὴν Κρήτην διὸ νὰ συνάξῃ τὰ δημοτικὰ τραγούδια, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Ἐρωτοκρίτου εἶνε κατάλληλος διὰ ποιῆσιν καὶ πεζογραφίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετέβη εἰς Πειραιᾶ, Ἀθήνας, Κόρινθον, Πάτρας Μεσολόγγιον, Σύρα, ἀλλ' ἐπέστρεψεν ἀπογοητευμένος, διότι εὖρε παντοῦ λογιωτᾶτους. Ἀδιάφορον. Ἦδύνατο νὰ κάμῃ τὰς μελέτας του ἐπὶ τόπου, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι διὰ τοιαύτας σοβαρὰς γλωσσικὰς μελέτας δὲν ἦτο, διὰ τοῦτο δὲν ἤδυνήθη νὰ μορφώσῃ γλῶσσαν καὶ ἡγήνοσι τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς δημοτικῆς μας. Ἐν πολλοῖς ἡ γλῶσσά του ἐπιχωριάζει, εἶνε ὁμως ρέουσα, ἀπλῆ τὸ ἕφος, σαφῆς τὴν ἔκφρασιν.

Δὲν ἦτο εὐκολος εἰς τὸ γράφειν. Μᾶς ἔγραψε τῇ 21 Μαΐου τοῦ 1886, ἀπαντῶν εἰς παράκλησίν μας νὰ στείλῃ διὰ τὴν «Κυψέ-

λ η ν», περιοδικόν, τὸ ἕποικον ἐξέδιδεν ἐν Ζακύνθῳ τότε ὁ ρέκτης καὶ ἱκανὸς φίλος κ. Ὅθων Ρέντζος, τὰ ἐξῆς. «Μὴ δὲ ἀπατηθῆτε εἰς τὴν φαινομενικὴν εὐκολίαν τοῦ παρουσιάζουσι τὰ γραφύματά μου, ἐπειδὴ ἡ εὐκολία ἐκείνη εἶναι a forza di difficoltà superata ἀποχτημένη. Ἐγὼ τὰ δουλεύω τὰ γραφύματά μου καὶ κοπιᾷ ζῶ δουλεύοντάς τα ὑπὸ ὅλας τὰς ἐσπόμεναις».

Ἐλθωμεν τώρα εἰς τὰ ἔργα του. Ἄρθρα κατ' ἀρχὰς ἤρξατο δημοσιεύων εἰς ἰταλικὰς καὶ ἑλληνικὰς ἐφημερίδας οἷον *portafoglio Maltese* καὶ ἄλλας πολλὰς. Ἐξηκολούθει ὁμοίως νὰ γράφῃ καὶ εἰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας χρεῖας τυχοῦσης. Εἰς τὰ 1883 φεβρ. 22 μᾶς ἔγραψεν: «Μοῦ εἶνε δύσκολον νὰ σημειώσω τὰς ἐφημερίδας εἰς τὰς ὁποίας ἔγραφα ἐπὶ ζωῆς μου. Εἰς τὸν «Ἐὺ σφόδρον» τῶν Κορφῶν τὰ 1860. Ὡσαύτως εἰς τὸν Παράτηρητῆ τῶν Κορφῶν τὰ 1860 εἰς τὸν Αἰῶνα τῶν Ἀθηνῶν τὰ 1859, εἰς τὴν Ἀποθήκη τοῦ Δαβόλου στὴν Κεφαλονιά τὰ 1860. Εἰς τὴν Σφογγαρίαν τῶν Κορφῶν τὰ 1860. Εἰς τὸ Δίχαιον τοῦ Ἀργοσπολίου 1867. Εἰς τὴν Σφήκα τοῦ Ἀργοσπολίου. Ἐγραφα πάλιν εἰς τὸν Ἀστέρρα τῆς Ἀνατολῆς πολλὰς φορές. Καὶ ὑστερότερα πάλιν ἔγραφα καὶ κάποτε ἀπὸ φορά τὴν φορά γράφω ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὲ ἐφημερίδας, ἀλλὰ δὲν βαστῶ λογαριασμόν. Τὰ ἄρθρα μου ὁμοίως ὅλα ἔχουσι πάντοτε κοινὴν φιλῆ σκοπὸν».

Καὶ εἰς πολλὰ περιοδικὰ ἐδημοσίευσεν ποιήσεις καὶ διατριβάς.

Τῆ 1836 ἀπεφασίσθη εἰς τὸ Ληξοῦρι νὰ γίνῃ ὁ λιμενοβραχίων (μόλος), ἀλλὰ δὲν εἶχε προσδιορισθῆ καὶ ἡ θέσις, ὥστε ἕκαστος ἐπαθύμει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, ὅπως αὐτὴ ἐκτιμηθῆ περισσότερο. Ἀκολούθως τὸ ζήτημα κάπως ἐγενικεύθη καὶ οἱ μὲν Ποταμιῶται τὸν ἤθεσαν εἰς τὸ Ποτάμι, οἱ δὲ Δεμιπανερόται εἰς τὰ Δεμιπανεράτα. Ἡ ἀσυμφωνία εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ γελοίου. Τέλος οἱ Ποταμιῶται ἐνίκησαν πανηγυρικῶς, κουβαλιῶντες πέτρας εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶνε σήμερον ὁ Μόλος. Τὰς ἔρριξαν εἰς τὴν θάλασσαν ὡς θεμέλιον καὶ τὸ ζήτημα ἐλύθη. Ὁ Λασκαράτος ἔπειτα ἐνεθυμήθη τὴν *Secchia rapita* τοῦ Τασώνη, ὅστις τὴν ἔγραψε ἐνεκα τῆς διαμάχης τῆς γενομένης τῆ 1325 ἐν Σκαπολίνῳ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Βονωνίας καὶ Μοδένης, πλησίον ἐνός φρέατος, καὶ οἱ νικηταὶ ἀπέκτησαν ξύλινον κάδον. Ὁ ἰταλὸς Τασώνη ἔγραψε τὸ ἠρωϊκοκομικὸν ποίημα τοῦ Ἀρπαγέντος κάδου ὅπως διὰ τοῦ γέλωτος ἐξυπνήσῃ τοὺς Ἰταλοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ γενναῖα κατορθώματα.

Ὁ Λασκαράτος ἔπειτα σκεφθεὶς καλὰ τὸ πρᾶγμα ἤρχισε νὰ γελᾷ καὶ νὰ προξενήσῃ τὸν γέλωτα εἰς τοὺς ἀναγνώστας, διότι τὰ δάκρυα εἶνε ἴδιον τῶν παιδίων καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἔχασαν τὸ αἶσθημα τῆς ἀξιοπροσετίας. Οὕτως ὁ Λασκαράτος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐδημοσίευσεν τῆ 1845 «Τὸ Ληξοῦρι εἰς τὰ 1836», ποίημα ἀξιόλογον. Ὁ Λασκαράτος ἐξηκολούθησεν νὰ γελᾷ δημοσίως ἕκτοτε διὰ νὰ φέρῃ τὴν θεραπείαν τῶν δσων ἐνόμιζε «κκῶς ἐχόντων».

Ἐξηκολούθησε νὰ εἶνε μέγας γελαστής μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ βίου του, νὰ γελάει καὶ δι' αὐτὰ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἰς τινὰς εἶνε ἰσρὰ καὶ ἀξία θαυμασμοῦ. Γνωστὸν εἶνε τὸ τῶν ἡγεμόνων τῶν γελαστῶν τῆς ἀρχαιότητος ὅ σὺ τε θαυμάζεις, ἀλλοιοῖς ἐστὶ γέλωσ. Ὁ Ὀράτιος.

Rebiculum acri

Fortius et melius magnas plerumque secat res καὶ ὁ Ραβελάι: Mieux est de risquer de larmes escrire. pour [ce que] rire est le propre de l' homme.

Ὁ προπαρελθὼν αἰὼν ἐγέλα μετὰ τοῦ σαρκασμοῦ τοῦ Βολταίρου, ὁ παρελθὼν διὰ τοῦ σαρκασμοῦ τοῦ Βύρωνος, τοῦ Ἄϊνς, τοῦ Λασκαράτου. Ὁ γέλωσ οὗτος βεβαίως δὲν μᾶς κάμνει εὐτυχεῖς δὲν εἶνε ἀθῆρος. Εὐχαριστεῖ τὸν ἀναγνώστην, ἀλλ' ἡ καρδιά του καταθλίβεται, ὁ ἐνθουσιασμός χάνεται καὶ ἐνίοτε μετὰ τὸν γέλωτα γίνεται τις μισάνθρωπος.

Ὁ Λασκαράτος διὰ τοῦ ποιήματος «Τὰ Δηξοῦρι εἰς τὰ 1836» ἀπέκτησεν ὄνομα. Τὸ ἀναδημοσίευσεν εἰς τὰ «Στιχορρηγήματα διὰ φώρα» τὰ ὅποια ἐξεδόθησαν τῇ 1872 ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπερθεσίων ὁμοῦ ἀσέμνων τινῶν φράσεων καὶ μετριασθεισῶν ἄλλων τῆς πρώτης ἐκδόσεως. Ὁ Λασκαράτος ἐξηκολούθησεν νὰ γράφῃ ποιήματα. Ἄλλα ἐδημοσίευσεν, ἄλλα ἐχάριζεν ἐν χειρογράφῳ εἰς φίλους, ἄλλα ἐπαῖτα κατέστρεψε διὰ τοῦ πυρός.

«Ὁ Πνίχτης», «Γιατὶ τὰ τάλαρα τὰ λένε τάλαρα», «Ὁ Λάζαρος», «Ἡ Γέννησι μου», «Ἡ Βάρκα κανονίρα», εἶνε πολὺ ὄρατα. Ὁ δὲ «Καυγᾶς μεταξὺ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως» εἶνε ἀπὸ τὰς ἐκλεκτοτέρων παρῳδίας ὅσαι ἐγράφησαν εἰς ὅλας τὰς γλώσσας. Τινὰ μικρὰ λυρικά του εἶνε καὶ χαριέστατα, ἐξ ὧν «Τ' ἀηδόνια νὰ σωπάσουν» καὶ «Σ' ἓνα μικρὸ καϊκάκι» μελοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Κεφαλλήνου Γ. Λαμπίρη ἔγιναν δημοτικώτατα. Τὰ ποιήματά του, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ ὀρθότατα, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γραμμένα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μελέτης εἰς τὴν ἰταλικὴν ποίησιν καὶ αὐτὰ τὰ μέτρα εἶνε ἰταλικά.

Ὁ Λασκαράτος μὲ τὰς σατύρας του ἐνίοτε πικρῶς καταφέρεται ἐναντίον ἀντικειμένων καὶ προσώπων, ἅτινα τοῦ ἔφεραν ζημίαν μᾶλλον παρά ὠφέλειαν. Πολλάκις καταφέρετο ἄχι κατὰ τῆς κακίας, τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ κατὰ τοῦ κακοῦ, τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Τὸ 1856 ἐδημοσίευσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ «Τὰ μυστήρια τῆς Κεφαλλονίας ἢ σκέψεις ἀπάνου στὴν οἰκογένεια, στὴ θρησκεία καὶ στὴν πολιτικὴν». Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο συνειργάσθη καὶ ἡ εὐπαίδευτος σύζυγός του. Τοῦ ἔργου τούτου προξενήσαντος δικαίως θόρυβον καὶ σκάνδαλον, ὁ συγγραφεὺς ἔχι μόνον παρά τῶν ὑπ' αὐτοῦ μαστιγωθέντων ἐδακτυλοδεικνύετο ὡς ἄθεος, ἀλλὰ καὶ δημοσία προσέβαλον αὐτὸν καὶ τέλος τὸν ἀφώρισαν.

Ὅπως ἐδιπλασιάσθησαν αἱ προσβολαί, ἰδίως ὑπὸ τοῦ ὄχλου πάσης τάξεως. Ἐκτοτε ἠναγκάζετο νὰ ὑπομένῃ τὰς δημοσίας προσ-

βολάς αλλά και να υποφέρει καρτερικῶς τὸ ἄλγος τῆς καρδίας διὰ τὰς προσβολάς κατὰ τῆς σεβαστῆς κυρίας του καὶ τῶν ἀθῶων τέκνων του, ἅτινα ἐλθοβολοῦντο. Ἐγένετο ἀντικείμενον κρίσεων καὶ ἐπικρίσεων, ἀλλ' αὐτὸς ὡς βράχος ἔμενον ἀκλόνητος εἰς τὰς ἰδέας του, διότι εἶχε πεποιθῆσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐξηκολούθει προκαλῶν ταραχάς καὶ δημιουργῶν ζητήματα. Ἡ κυρία Ἰουλία Lamher ὀρθῶς ὠνόμασε τὸν Λασκαράτον Batailleur, διότι ὡς εἰπομεν ἦτο φιλόνηκος καὶ ἡ φιλονεικία τὸν ἔτρεψε, τοῦ ἐδίωκεν ζῶην καὶ ἔμπνευσιν.

Κατόπιν τούτων φεύγων ἐκ Κεφαλληνίας κατέφυγεν εἰς Ζάκυνθον, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶχεν ἐκδώσει κατ' αὐτοῦ ἀφορισμόν. Ἦναγκάσθη νὰ καταλίπη καὶ τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐξήγησεν ἄσυλον εἰς τὸ κοινόν καὶ παγκόσμιον καταφύγιον, στήν Ἀγγλίαν. Εἰς Λονδίνον κατέγινεν εἰς φιλοσοφικὰς καὶ φιλογολικὰς μελέτας. Ἰδύρεν ἄγγλους σημαίνοντας νὰ τὸν ὑπαστηρίξουν, διότι ἐθαύμαζον τὸν σταθερὸν χαρακτήρα του καὶ τὴν πεποιθῆσιν εἰς τὰς ἰδέας του. Καὶ τὸ 1851 εἶχε μεταβῆ εἰς τὸ Λονδίνον καὶ εἰς τὴν Κανταβριγιάν μετερχόμενος τὸν διδάσκαλον τῆς ἐλληνικῆς καὶ ἰταλικῆς καὶ τὸν δικηγόρον εἰς τὸ ἐκεῖ ἐλληνικὸν προξενεῖον. Ἀλλὰ τὰ κέρδη δὲν ἦσαν ἀνάλογα πρὸς τὰς δαπάνας, δι' ὃ ἐπέστρεψεν εἰς Ζάκυνθον ὅπου ἤρχισαν νέαι περιπέτεται, νέαι καταδρομαί.

Τῆ 5 Μαΐου 1859 ἤρχισε τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐφημερίδος « Λύχνος » εἰς σχῆμα ὄγδωρον ἐκ σελίδων 8. Ὁ ἴδιος μοῦ ἔγραφε τῆ 1888 δηλ. μετὰ 24 ἔτη. « Ὁ Λύχνος μου ἐπρωτοδηγήκε οἰκογενειακός. Ἀλλ' ἔπειτα ἐκατηγορήθη ἀπὸ τοὺς καταργατοὺς ὡς ἄθρησκος καὶ ἀνήθικος. Ἀκολουθῶς ἔγραψα σ' αὐτοὺς νάν τοὺς χτυπήσω καὶ ὁ Λύχνος μου ἔγινε τότε διαπληχτικὸς κ' ἐπολέμησα τόσον ἀπροφυλάχτως κατὰ τῶν γαλιότων τῆς Ζακύνθου ὥστε κ' ἐφυλακίσθηκα ἐδῶ στήν Κεφαλονιά ». Καὶ πράγματι ἦτο φωτοβόλος ὁ Λύχνος ἀλλὰ κατὰ καιροὺς ἔρριπτε καυστικὰς σπιθὰς ἐπικινδύνους ὥστε ἔφερε πυρκαϊάν. Ὁ Λύχνος ἤρχισεν ἐν Ζακύνθῳ, κατόπιν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐκ νέου εἰς Ζάκυνθον καὶ ἔπαυσεν τὸ 1868 εἰς Κεφαλληνίαν. Εἰς ὅλον τοῦτο τὸ χρονικὸν διάστημα ἐξεδόθησαν 49 φύλλα. Ὁ Λύχνος ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 14-18 μετωνομάσθη Λυχνιάς. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ περιέχει λαογραφικά, ποιήσεις καὶ οἰκογενειακὰ ἀναγνώσματα. Δυστυχῶς ἡ ὑπόλοιπος ὕλη δὲν εἶνε ἀνταξία τοῦ Λασκαράτου. Διὸ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Λομβάρδου κατεδικάσθη εἰς τετράμηνον φυλάκισιν. Αἱ νέαι αὗται καταδρομαὶ ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς δύο νέα ἔργα του. Τὸ μὲν τυπωθὲν τὸ 1860 ἐν Κεφαλληνίᾳ: *Le mie sofferenze et mie ossorvazioni nelle prigioni di Cefallonia*, ἀξίας ἱστορικῆς, τὸ δὲ τῆ 1862, τὸ δρμύτατον « Ἡ καταδρομὴ μου ἐξαιτίας τοῦ Λύχνου » ἐπίσης ἐν Κεφαλληνίᾳ τυπωθὲν.

Καὶ ἄλλας δὲ ἐκ τοῦ Λύχνου ἐδοκίμασε πικρίας, διότι περὶ αὐτοῦ ἐγένετο λόγος εἰς τὴν Ἰόνιον Βουλὴν. Ὁ Ἄρ. 49 ἔκαμε θό-

ρυβον θεωρηθείς υβριστικός κατά του βασιλέως. Ἄλλ' ὁ Λασκαράτος ἰδὼν τὴν παραξήγησιν, ἀπέστειλε τὸ φύλλον εἰς τὸν βασιλέα μετὰ ἐκθέσεως καὶ οὕτω ἀπέφυγε τὴν ποινικὴν καταδίκην. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οἱ ἐχθροὶ του διὰ κάθε φύλλου πῆδημα προσεπάθουν νά τὸν κατηγορήσουν. ἄλλ' αὐτὸς δὲν ἔχανε τὸ θάρρος του. Αἱ καταδρομὲς τοῦ ἐδίδαν ζωὴν.

Τὸ 1867 ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸν ἀφορεσμόν τοῦ Κλήρου τῆς Κεφαλονιάς τοῦ 1856, εἰς τὴν ὁποίαν τοὺς ἀντιπάλους του δάκνει μέχρις αἵματος. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν εὐφυστέρων τῆς ἡμετέρας γραμματολογίας, ἅμα δὲ ἄξιον μελέτης. Τοῦτο προῦξένησεν φοβεράν ἐντύπωσιν καὶ νέας καταδρομὰς καθότι ἡ ἱερά Σύνοδος ἐνόμισε καλὸν νὰ τιμωρήσῃ τὸν Λασκαράτον ὡς ἐκφράζοντα ἀρχάς, δοξασίας, φρονήματα ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἡ δίκη του συνεζητήθη τῇ 1868 ἐν Κεφαλληνίᾳ. Οὐδεὶς δικηγόρος ἐδέχθη νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ, δι' ὃ ἐξ ἐπαγγέλματος διωρίσθη ὁ Νικόλαος Βαλασαμάκης. Οἱ ὀρκωτοὶ τὸν ἠθώψωσαν καὶ ἡ δίκη αὐτῆ ἐδωκεν αὐτῷ ἀφορμὴν διὰ νέον βιβλίον «Ἡ δίκη μου μετὰ τῆ Σύνουδο» τυπωθῆν τὸ 1869, δριμέως καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἀντεπεξεληθόντος κατὰ τῶν ἀντιπάλων του. Ἄλλ' ὁ Λασκαράτος ὅλως δριμύτερος ἐγένετο καὶ περισσότερον καταφέρτεο κατὰ τῶν θρησκευτικῶν ἐθίμων. Ἰδοὺ τί λέγει ἐν τῇ τελευταίῳ τούτῳ ἔργῳ του: «Μοῦ ἐφώναξεν ὁ Εἰσαγγελεὺς ὅτι πέρνω διὰ πρόφασίν μου τὴς κατάχρησες τῶν παπᾶδων καὶ ὅτι πραγματικὸς μου σκοπὸς εἶνε νὰ χτυπήσω τὴ θρησκείαν ἄθλιον ἐπιχείρημα! Ἐγὼ τὴς κατάχρησες τῶν παπᾶδων τὴς ἐχτύπησα στὰ «Μυστήρια» μου. Τότες ἄς ἤθελε ποῦνε τοῦτο. Ἄλλ' ἀπὸ τότες μετὰ τὴς καταδρομῆς τους μ' ἐσπρώξανε σ' ἓνα βῆμα περισσότερο. Ἐγὼ τώρα τὴς κατάχρησές τους δὲν τὴς χτυπῶ, παρὰ ἐν παρόδῳ τῶρα χτυπῶ τὰς παραδόσεις χάρην τῶν ὁποίων ἐξέκλιναν ἀπὸ τὴν θρησκείαν. Ἐκεῖ λοιπὸν νὰ μοῦ ἀποκρίνονται».

Ὁ ἐξετάζων σήμερον τὰ ἔργα τοῦ Λασκαράτου περὶ θρησκείας ἀποφαίνεται ὅτι αὐτὸς ἦτο καινοτόμος κλίνων εἰς τὸν προτεσταντισμόν. Σατυρίζει τινὰ θρησκευτικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ὡς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας καὶ ἐλέγχει σφοδρότατα τὰς καταχρήσεις καὶ ἤθη τοῦ κλήρου, ὡς ἀντικείμενα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὰ Μυστήρια τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁ ἀφορισμὸς συνέτεινε νὰ γίνῃ πλειότερος θόρυβος ἀπὸ ὅ,τι ἤξειζον. Τὸν θόρυβον τὸν ἠῤῥησεν ἔπειτα ἡ Σύνοδος διὰ τῆς καταγγελίας. Ὁλιγώτερος λόγος θὰ ἐγένετο περὶ τῆς «Παπίσης Ἰωάννας» τοῦ Ροῦζου ἂν ἡ Σύνοδος ἐσιώπα: Τὸ αὐτὸ συνέδη διὰ τὸν «Ἰουλιανόν» τοῦ Ραγκαβῆ.

Τὸ 1868 εἶχε δημοσιεύσει τὴν «Εὐρωπαϊκὴν δημοσιογραφίαν ἀντιπαραταγμένην στὴς ὑστερινώτερας θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς καταδρομὰς τοῦ Λασκαράτου» ἐνθα μετέφρασεν ὅ,τι ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγράφη ὑπὸ ἡμεδαπῶν καὶ ξένων ὡς καὶ ἀποσπάσματα τινὰ τῶν κατ'

αὐτοῦ γραφέντων. Σκοπὸς τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἦτο νὰ μετριάσῃ νέας καταδρομὰς ἀπὸ μερικοῦς ποταποῦς ἀντιπάλους του.

Τῷ 1886 ἐδημοσίευσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ τόμον πολῦτιμον ἔχοντα ἐπιγραφὴν «Ἴδου ὁ Ἄνθρωπος». Τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ τὰ γραφόμενα τοῦ γερμανοῦ Ἑγγελ εἶνε ἄξιον τοῦ Θεοφράστου καὶ εὐφύστερον τοῦ Λα-Βρυέρ. Ὁ Λασκαράτος φαίνεται ἀνατόμως τῆς καρδίας καὶ κλειδοῦχος τῶν ἀπορρήτων τῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἐννοήσας ὅτι τὸ ἔργον του δὲν εἶνε πλήρες ἐν τοῖς προλεγόμενοις αὐτοῦ λέγει. «Λίγοι καὶ πτωχοὶ θὰ βρεθοῦνε, φυσικῶς τῷ λόγῳ οἱ χαρακτῆρές μου, ἐπειδὴ μικρὴ ἢ κοινωνία μέσα στὴν ὁποίαν ἐγενήκανε καὶ μοῦ ἔλειπε ἀκολούθως ἢ πληθὺς τῆς ὕλης καὶ ἐκλογῆς τῶν προσώπων». Εἰς τοὺς χαρακτῆρας ὑπάρχουν ὑπαινιγμοὶ καὶ ἀπαικονίζονται πρόσωπα τὰ ὅποια στηλιτεύων λαμβάνει αὐτὰ καὶ ὡς τύπον χαρακτῆρος. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ψυχολογικοῦ τούτου καὶ ἠθικοῦ ἔργου, ἅμα δὲ καὶ πνευματώδους ἐμβριθείας πολλῆ ἢ ὠφέλεια. Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι θὰ εἶνε πηγὴ, ἀφ' ἧς ὁ μεταγενέστερος ἀσφαλῶς θὰ ἀντλήσῃ πληροφορίας διὰ τὴν σύγχρονον κοινωνικὴν ἡμῶν κατάστασιν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἄνθρωπος τοῦ Λασκαράτου δὲν εἶνε πάντων τῶν τόπων καὶ χρόνων ὡς ὁ τοῦ Montaigne ἢ τοῦλάχιστον τοῦ Ροσεφουκέλ. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Λασκαράτου εἶνε σύγχρονος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὡς ὁ τοῦ Λα-Βρυέρ εἶνε τοῦ αἰῶνος τοῦ Λοδοβίκου ΙΔ'.

Ἀπέθανεν ὁ Λασκαράτος ἐν Ἀργοστόλει τῆ 23 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1901 καὶ εὐτυχῶς ἐκηδεύθη ἐκκλησιαστικῶς διότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας Γεράσιμος Δόριζας, ὅστις πολὺ ἐξέτιμα τὴν ἱκανότητά, τὴν εὐφυίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Λασκαράτου, ἐφρόντισεν ὅπως ἡ Ἱερά Σύνοδος πεισθῆ νὰ ἀρῇ τὸ ἐπιτίμιον τὸ 1900 ἀνευ ὑποβολῆς λιθελλοῦ ἡμολογίας πίστεως, καθ' ἃ ἀπήτει ἡ ἑτέρα Σύνοδος καὶ ὁ Λασκαράτος ἠρνῆθη δικαίως διότι δὲν ἦτο τῆς ἀξιοπρεπείας του.

Ἀφῆκε πολλὰ ἀνέκδοτα ἔργα ἐν οἷς καὶ «Ἡθῆ, ἔθιμα καὶ δοξασίαι τῆς Κεφαλλονιάς», «Τέχνη τοῦ δημιουργεῖν καὶ συγγράφειν», «Τὰ Μυστήρια ἀναθεωρημένα τὸ 1882, 1883 καὶ σημειώσεις τῶν κοινωνικῶν μεταβολῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως των»—Δοκίμιον ποιητικῆς καὶ στιχογραφικῆς ἀναθεωρημένον—«Cenni Biografia» (αὐτοβιογραφία) «Ἡ ἀδικη κατάρτα ἢ ὁ ἀφορισμός μου», ποιήσεις, μεταφράσεις κλπ. Ἐλπίζομεν νὰ δημοσιευθοῦν τάχιστα τὰ ἀνέκδοτα ταῦτα ἔργα του.

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ἦτο ὁ Λασκαράτος, τοῦ ὁποίου ἡ ἑκατονταετηρίς τῆς γεννήσεως, ὡς ὀρθῶς περίου παρητήρησεν ἢ διαπρηπῆς δεσποινίς Ἑλένη Σ. Σβορώνου, δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΩΣΚΟΛΟΝ

- Στὴν σκιάν τῶν Κυπαρίσσιων καὶ σὲ Τάφους
Βρεμμένους ἀπο δακρυ' ἀγαπημένα,
Θάν ἤμαί τάχα ἐγὼ ποῦ ἐκεῖ θά κείττομαι;
Ὅχι, ὄχι, Φώσκολε, ὄχι ἐκεῖ δὲν θάναι
- 5 Παρὰ ἡ θήκη μου' ἐκείνη ἢ φθαρτὴ θήκη
Ποῦ ζωντανόν μ' ἐβίασταξε στὸν Κόσμο.
Μ' ἀπολευθερωμένος ὄχ τὴν ὕλη,
Καὶ πνεῦμα τότε καθχρόν ὁμοιόθεον,
'Αεὐθερα θά πετώ στὴν Οἰκουμένη.
- 10 Καὶ πάλε, βέβαια, ζῆ στὸν Κόσμο ὁ ἄνθρωπος
Τελειώτερος τοῦ δένδρου, ποῦ ἐκεῖο ζῆ
Μέσα στὴ γήϊνη θήκη τῆ 'δικήτου
Μὰ ζῆ κ' ἐκεῖνος ὁμοια θεμένος
Μέσα στὸ σῶμα θήκητου, καὶ μόνον
- 15 Μία θήκη διαφέρει ἀπὸ τὴν ἄλλη,
Ποῦ ἡ μία εἶναι φερτὴ, καὶ ἡ ἄλλη ὄχι.
'Αλλὰ μέσα σ' αὐτὴν φυτρώνει ὁ ἄνθρωπος
'Ωσκαθῶς καὶ τὸ δένδρο μέσ' στὴ γῆ.
Καὶ σὰν ξερριζονόμενο τὸ δένδρο,
- 20 'Πεθαίνει ὀλοτελῶς χωρὶς περαιτέρον,
'Ἐτσι 'μπορεῖ νὰ τελευτᾷ καὶ ὁ ἄνθρωπος,
'Οπόταν ξερριζόνεται ὄχ τὸ σῶματου.
Κι' ὡς καὶ αὐτὸς στερημένος περαιτέρου,
Νὰ μὴν ὑπάρχη, 'σὰ νὰ μὴν ὑπῆρξε,
- 25 Καὶ σὰν κερὶ σὲ φύσημα νὰ σβυέται.
'Απελπισία καὶ φρίκη ποῦ δειλιάζει!
Πῶς τὸ πνεῦμα νὰ σβυέται! Μὰ δὲν εἶναι
Κ' ἐκεῖνο ἀπ' τὴ φύση τῆς Θεότητος;
Πνεῦμα ὁ Θεός· καί, καθὸ πνεῦμα, ἀθάνατος.
- 30 Πῶς λοιπὸν κ' ἐγὼ πνεῦμα, νὰ 'πεθάνω,
'Ἐνῶ σὰν πνεῦμα πρέπει νάμαι ἀθάνατος;

- Πῶς δὲν θά στρέψω στὸ ὀλικὸ ἐκεῖο πνεῦμα
 Που θεότητα τὸ ὄνόμασεν ὁ κόσμος.
 Καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον, γιὰ ν' ἄλλθω ἐδώ, ἀποσπάσθηκα;
 35 Κι' ὁ Θεός, ὁποῦ στήν πλάσημας φιλόανθρωπος,
 Σ' ἐμᾶς δανεῖζει χνοῦδι ἀπὸ τὸ πνεύματος,
 Δὲν θὰν τὸ ἔξαναλάβει ὡς ἐδικότου
 Ὅταν τὸ βγάγῃ μέσα ἀπὸ τὸ σῶμα μας.
 Σὰν ἰθάνατο μέρος ἰδικότου;
 40 Κὰν ὅταν δὲν τὸ κάμωμεν ἀνάξιον
 Γιὰ τὴν ἐπάνοδόντου εἰς Αὐτόν;
 Φιλόανθρωπον σ' ἐμᾶς παρηγορίαν
 Ἡ θρησκεία παρέχει, καὶ καλότυχος
 Ὅποιος ἔμπορεῖ ἀναπτύσσοντας τὸ πνεύματος.
 45 Νὰ τὴν διατηρήσῃ στὸν ἑαυτόντου.
 Ζῆ, λέγουν, ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποθαμένου,
 Κ' ἐπιστρέφει στὸν Πλάστη τῆς καὶ κρίνεται,
 Κατὰ ποῦ ἀξίζει, σὲ χαρὰν αἰώνιαν
 Ἡ σ' αἰώνιαν θλίψιν. Ἄμποτε, ἄμποτε!
 50 Ἄλλ' ἂν ὑπάρχουν ἡ ψυχὴς ἀσώματες,
 Ἄδιαφορο τὸ πῶς, βέβαια θὰν ἦναι
 Ὡς καὶ τὴν περαιτέρωτους ὑπόστασιν
 Τέτοιες, ὁποῖες καὶ στὴ Γῆ ἐσταθῆκανε
 Κρίση δὲ καὶ ἀνταπόδοση γι' αὐτὲς
 55 Θέλ' εἶναι τότε-πλέον τὸ ποιόντους,
 Ὅποιον αὐτὲς τὸ ἐκάμανε στὸν Κόσμον μας.
 Ἄλλὰ, καὶ νὰ πεθαίνῃ καὶ νὰ ζῆ
 Μετὰ τὸν θάνατόν μας ἡ ψυχῆμας,
 Δὲν εἶν' ποτὲ τὸν ἄνθρωπον ποῦ χόνομε.
 60 Στοὺς τάφους ἀπιθώνουν οἱ ἐπιζώντες,
 Μόνον τ' ἀπαφημένα σώματάμας.
 Περιβολὴ ἐκεῖνη ποῦ ἀποβάλλομε,
 Κ' ἐσπλαγχνικὰ κ' εὐγνώμονα ἀποδίδομε
 Στὴ Γῆ, τ' ὅσον ἡ Γῆ μᾶς εἶχε δώσει,
 65 Ὅπως αἰσθητοποιούμενοι στὴν ὑπαρξῆ,
 Κ' ἐπαισθητοὶ γενόμενοι ἀμοιβαίως
 Ν' ἀμοιβογαιρομάσθε καὶ σὰν πλάσματα,
 Καθὼς εἰς τὴν ψυχῆμας, καὶ στὸ σῶμαμας.
 Ἄλλὰ τὸ ξαναφέρνομε στὴ Γῆ,
 70 Ἐκεῖο ποῦ ἡ Γῆ μᾶς δίνει, ἢ μᾶς δανεῖζει,
 Ὡς εἰς κοινὴν φιλόστοργον μητέρα,

- 'Οπού ζῶντας, μᾶς θρέφει μὲ τὰ δῶρατης
 Καὶ πεθαμένους μᾶς ἀνοίει τὸ ἀγκαλεστής.
- 75 Σχέση, συγγένεια ἱερή, μᾶς γενεταί
 Μὲ τῇ γῆ πού σκεπάζει τοὺς δικούμας,
 Βλέποντες εἰς τὸ μνήμα τῶν λειψάνωντους,
 Ὑστερο ἀγαπητένομας ἐνθύμημα.
 Ἐκεῖ, γεννητάι: μέσα στή ψυγῆμας
 Σάν τρυφερὴ ἀνταλλαγὴ αἰσθημάτων,
- 80 Μεταξὺ ζῶντος, καὶ μορφῆς πού ἐτάφη.
 Οὐράνια, καθὼς εἶπες, ἀμοιβαιότης!
 Ποῦ βάνει σὲ στενὴ συγκοινωνία
 Δύο φύσες τόσο μεταξὺ τους διάφορες!
 Ποῦ μὲ κάνει νὰ βλέπω μὲ τὸν νοῦμου
- 85 Τὸν πολυαγαπητένον πού ἐστερήθηκα.
 Νάν τοῦ 'μιλῶ' σὰ νάτανε ἐμπροστάμου
 Νὰ λογιᾶζω πῶς ἴσως ἡ ψυγῆτου
 Μέσαθε ἀπὸ τὸν τάφοτου μὲ ἀκούει
 Καὶ πῶς λαβαίνει καποιαν ἀνακούφισιν
- 90 Βλέποντας πῶς πονῶ νιὰ τὸ γαιότου.
 Καὶ ν' ἀποχαιρετῶ πάλι τὸν τάφοτου,
 Ὅσα νάπερνᾶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐγὼ ζανάσατη.
 Ἄλλὰ καὶ ἀπάνω στοὺς ἐνδόξους τάφους
 Μεγάλων ποιητῶν κ' ἐπιστημόνων,
- 95 Ὅποιες μεγάλες ἐμπνευσεσ! Κεὶ πῶς
 Τ' ἀριστουργήματάτους ἐνθυμούμενος.
 Νὰ μὴ θρέφω τὸ πνεῦμαμου στὸ πνεῦματους;
 Ὡ νὰ ἦσαν θύρες ἄλλης ζωῆς οἱ Τάφοι.
 Καὶ ἀσφαλῆς ἡ γλυκυὰ παρηγορία.
- 100 Ὅπου ἡ θρησκεία φιλάνθρωπα μᾶς δίνει!
 Ἐπαυε νάναϊ φοβερός ὁ θάνατος·
 Καὶ ποῖος ἐξεναντίας δὲν ἤθε' βλέπει
 Στὸ τέλος τῆς ἐδῶ δοκιμασίαςτου,
 Τὴν ἐλευθέρωσήτου ἀπὸ τὰ 'μπόδια,
- 105 Γιὰ νὰ πετάξῃ ἐλεύθερα στὸ κάλλιστου;
 Τότε, θεόμοια πνεύματα κ' ἐμεῖς,
 Τὸ Πᾶν θὰν ἦτον ἡ ἐπέκτασήμας,
 Καὶ ἡ ἀπειρότης σύμπασα σ' ἐμᾶς.
 Ὅσα μόρια καὶ ἐμεῖς τῆς ὅλης Θεότητος
- 110 Ἦθε βλέποῦμε, κ' ἤθελε ἐχπληττόμεθα,
 Ὅτι ὑπάρχουνε κι' ἄλλες, κι' ἄλλες φύσες,

- Ἐχτός τῆς Γήινης ἐδικῆςμας αὐσεως,
 Τὸ πᾶν θὰ ἐπεριτρέχαμε θαυμάζοντες
 Τὰς διάφορες φύσεις εἰς τὸ ἄπειρον
 115 Καὶ σοφώτεροι τότε, θὰν ἐβλέπαμε
 Ὅπως ἐμεῖς, παιδιάστικοι φιλόσοφοι,
 Ἐκρίναμε τὴν ὑπαρξὴν τοῦ Πλάστημας,
 Μὲ τοὺς ὄρους ὑπάρξεως ποῦ ὁ Πλάστηςμας
 Ἔβαλε γιὰ τὰ μόνα πλάσματάτου
 120 Εἰς σὲ μόνην τὴ σφαῖρα τῆ ἰδικῆμας
 Καί, μωροί, τὸν εὐρίσκομεν ἀνύπαρκτον!
 Πῶς ἔθε' μᾶς φανεῖ, στὸν Ἥλιο μέσα
 Ὅντα διάφορα, διάφορης οὐσίας,
 Διάφορης φύσεως, ἀλλῆς ὑπαστάσεως,
 125 Νὰ φλογίζονται μέσα σ' ἄγριες φλόγες,
 Κ' ἐκεῖ νὰ ζοῦν, καὶ ἴσως ζῶν ἀνώτερην
 Ὅχι τοὺς κατοίκους τοῦ ἐδικοῦμας Κόσμου!
 Γιατὶ ὅσο σπουδαιώτερα τὰ Οὐράνια,
 Τόσο καὶ οἱ κάτοικοί τους σπουδαιώτεροι,
 130 Μὰ τῶν ὄντων ἐκείνων θέλει ἡ φύσητους
 Γιὰ νὰ ἔμπορῶν νὰ ζοῦν, νὰ ζοῦν στὴ φλόγα
 Γιατὶ ὅσο δὲ τελειότερα καὶ ἁνώτερα,
 Κ' ἐκεῖνα ὅμως τὰ ὄντα εἶναι θνητά·
 Ἀθάνατός δὲν εἶν' παρὰ ἓνας μόνος.
 135 Ὁ Δημιουργὸς τῆς ὅλης Οἰκουμένης.
 Πῶς τὰ ὄντα ἐκεῖα γεννηῶνται, πῶς ἔπεθαίνουνε;
 Εἶναι ὑπερῶν πάσης φαντασίας.
 Πάσης ἀνθρώπου διανοίας καὶ σκέψεως.
 Τῶν Ἠλιακῶν τὴν φύσιν δὲν γνωρίζουμε:
 140 Οὔτε ἀκολούθως τὰ τῆς φύσεωςτους
 Ἀλλὰ βεβαίως ὡς κ' ἐκεῖ θὰ ὑπάρχουν
 Λογικά ὄντα, καὶ ὑπαρξες ἀνώτερες
 Τῶν κομπαζόντων Γήινων ἐδικῶνμας.
 Τίποτε ἀκατοίκητο στὸ Πᾶν,
 145 Ποῦ βρῖθαι πανταῶθε ἀπὸ ζωὴν.
 Δὲν ἔχει, λέει, κατοίκους τὸ Φεγγάρι,
 Ἐπειδὴ ἀέρα καὶ νερὸ δὲν ἔχει!
 Σὰν πῶς νὰ πρέπη καὶ στὲς ἄλλες σφαιρὲς
 Νᾶχουν ὄρους ὑπάρξεως σὰν τούτους
 150 Ποῦ ἀπαυτοῦνται σὲ τοῦτον τὸν Πλανήτημας.
 Ὁ Πλάστης, πολυποίκηλος εἰς τὰ ἔργατου,

- Δὲν ἤθελε τὴν ἴδια φύσι σ' ὄλα.
 Σὲ τοῦτον τὸν Πλανήτη τὸν ἰδικόνμας
 "Ἐβαλε ὄρους ὑπάρξεως ὅπου ἴσως
 155 Νὰ μὴν ἔχη βαλμένους σ' ἄλλους κόσμους
 Κατώτερους καὶ ἀνώτερους τοῦ κόσμουμας
 "Ὅπου καὶ ὄντα ἀνάλογα θὰ ἦναι.
 'Ἄλλου 'πεθαίνουν, κ' ἴσως νὰ μὴν ἔχουνε
 Χρεία γιὰ τάφους ὅπως εἰς ἐμᾶς.
 160 "ἴσως ἐκεῖ ἀναλήπτονται στὸν Πλάστηντους
 Τὰ ὄντα ἐκεῖα τ' ἄλλοιῶς πλασμένα, ἢ καὶ ἀσώματα
 'Ἄλλὰ γιὰ ἐμᾶς οἱ τάφοι εἶν' ἀπαραίτητοι
 Σὰν ὅπου φιλανθρώπως ἀπαδέχονται
 Τὰ μόνα ποῦ πεθαίνοντες ἀφίνομε,
 165 Μορφὴν καὶ σῶμα· καὶ ποῦ μόνα ἐκεῖνα
 Εἶδε ὁ κόσμος σ' ἐμᾶς, καὶ μᾶς ἐγνώρισε.
 Ναί, Τάφοι, οἱ δειλοὶ μόνοι σᾶς φοβοῦνται,
 Κ' οἱ οὐτιδανοὶ τοῦ Κόσμου, καὶ οἱ καχοῦργοι.
 'Ἄλλὰ ὁ νοήμων εὐσεβὴς, σᾶς βλέπει
 170 "Ὡς φιλάνθρωπον τόπον ἀναπαύσεως,
 Γιὰ τὰ βεβαρημένα κούκκαλάτου.
 Καλότυχος ἐκεῖος ποῦ ἀφ' οὐ τελειώσει
 Τὸ στάδιόντου ἐντίμως εἰς τὸν Κόσμον,
 "Ἐλθει νὰ σᾶς ζητήσῃ φιλοῦέν ιαν.
 175 Περσσότερο καλότυχος ἀκόμη
 'Ἐκεῖος ποῦ ἤθε' ἔμπορεῖ στὸ μάρμαρότου
 Νὰ σημειώσῃ κάποιουτου εὐεργέτημα
 Στὴν ἀνθρωπότητα ὅλην, ἢ στὸ Ἔθνοςτου,
 "Ἡ καὶ σὲ μόνον τὸν γενέθλιον Τόποντου.
 180 Μόνοι οἱ τοιοῦτοι δὲν σᾶς ἀποστρέφονται
 'Ἐπειδὴ συνειδότες τὴν ἀξίαντους,
 Προαισθάνονται τὸν φόρον τῆς τιμῆς
 Ποῦ μιὰ 'μέρα ὁ διαβάτης θὰν τοῦς δώσῃ,
 'Ἐπισκεπτόμενόςσας ὅσοι Τάφοι.

† ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΕΛΕΝΗ Κ. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Ἐσποινα σεβαστή, εὐγενὴς ὑπαρξίς, ἀριστοκράτις τὸ αἶσθημα καὶ ἡγεμονίς τὴν καρδίαν ὡς ἦτο καὶ τὸ γένος, ἡ Ἐλένη Κ. Μακρυγιάννη σύζυγος τοῦ συνταγματάρχου κ. Κίτσου Μακρυγιάννη, ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον. Φυσιογνωμία ἐκ τῶν σπανίων τὰς ὁποίας εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία, κόρη στρατιωτικοῦ ἀρτίας μορφώσεως, ἐγγονὴ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου Λογοθέτου Λυκούργου καὶ ἀνεψιὰ τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Σύρου καὶ Τήνου Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, οὗτινος ἡ δρασίς ἐστόλισε τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοῦ ἔθνους ἱστορίαν, ἡ Ἐλένη Μαργέλου ἤνωσε τὴν τύχην αὐτῆς μετὰ τοῦ ὑστεροτόκου υἱοῦ τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, τοῦ γενναίου ἀγωνιστοῦ καὶ ἀγνοῦ πατριώτου, κ. Κίτσου Μακρυγιάννη, συνταγματάρχου.

Ὁ θάνατός της δὲν ἐστέρησε μόνον τὴν οἰκογένειάν της

σπανίας συζύγου καὶ μητρός, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν ἐπιλέκτου μέλους αὐτῆς καὶ τὴν Σάμον μιᾶς ἐξόχου κόρης τῆς, πρὸς ἣν ὑπερηφάνως ἠτένιζεν. Ἦτο εὐγενῆς καὶ αἱ περιγαμῆναι τῆς εὐγενείας τῆς ἐγράφησαν διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἡρώων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Μὲ τίτλους τοιαύτης εὐγενείας, κτηθείσης δι' ἡρωϊκῶν πράξεων, μὲ τὰς οἰκογενειακὰς τῆς παραδόσεις, βαδίζουσα ἐπὶ τῶν ἀσθέστων ἰχνῶν τῶν μεγάλων προγόνων τῆς, ἡ μεταστᾶσα διήνυσε τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς πρότυπον ἀρετῆς, σεμνότητος καὶ εὐποιίας, προσηλωμένη εἰς τὰ ἔθνικα ἰδεώδη, ἀφ' ὧν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπεμακρύνετο ἡ σκέψις τῆς.

Ἄνταξία κόρη τῶν εὐκλεῶν προγόνων τῆς, ἀφιέρωσεν ὀλοκλήρον τὸν βίον τῆς εἰς ἀνάδειξιν ἑνὸς ἀληθοῦς ἐλληνικοῦ οἴκου. Οἱ πόθοι αὐτῆς δὲν ἐξῆλθον ποτὲ πέραν τοῦ προορισμοῦ, ὃν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων τῆς καὶ ἡ φύσις τῆς ἐγράζαν. Σύζυγος ἀρωσιωμένη μέχρι αὐταπαρνήσεως, μήτηρ πονοῦσα μέχρι μαρτυρίου, δέσποινα εὐγενῆς μέχρι λατρείας.

Ἀπὸ καταγωγῆς, ἀντροφῆς καὶ μορφώσεως, ἀπὸ χαρακτήρος καὶ αἰσθημάτων, ἡ μεταστᾶσα ἦτο ἐν ἑκ τῶν ἀγαθῶν σεμνωμάτων τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, καὶ ὁ οἶκός τῆς ἦτο τὸ ἱερόν ἐνδοκίμημα ὅπου ἡ κατοικία καὶ ἡ θρησκεία ἐλατρώθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν. Τὸν θάνατόν τῆς ἐβρήκυσεν ὀλοκλήρος ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία. Μαργαρίται δακρύων θερμῶν, ὡς ἀδάμαντες ψυχικῆς δρόσου ἐσταλάχθησαν ἐπὶ τοῦ ἀμαράντου στέμματος τῶν ἀρετῶν τῆς ἀειμνήστου νεκρᾶς. Τὸ ἐγκώμιον δὲ τῶν προγονικῶν τῆς καὶ τῶν ἰδίων τῆς ἀρετῶν ἐπλεξεν εἰς καλλισπέστατον ἀποχαιρετησθήριον λόγον ἐν τῷ νεκροταφείῳ ὁ διαπρεπὴς ὑφηγητὴς τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Γ. Λαμπάκης,

Εἰς τὸ κενὸν τὸ ὅποιον ὁ θάνατος τῆς λατρευομένης συζύγου, τῆς πολυτίμου μητρός, τῆς ἐκλεκτῆς δεσποίνης, κατέλιπεν εἰς τὴν καρδίαν συζύγου καὶ τέκνων, τὰ ἄνθη τῆς ἀναμνήσεως εὐθελῆ ἐφύησαν. Ποτίζει αὐτὰ τῶν οικείων τὸ δάκρυ, ἵνα μήποτε μαρνανθῶσι, καὶ τῆς Σάμου, τῆς πρώτης πατρίδος τῆς ἡμυροβόλος αὔρα, διερχομένη διὰ μέσου τῶν ἐρειπίων τοῦ Πύργου τοῦ Λυκούργου, τὰ ἠωπεύει ψιθυρίζουσα ὡς γλυκὴ νανούρισμα. Κοιμοῦ τὸν αἰώνιον ὕπνον σου ἐγγονὴ τοῦ Λυκούργου. Κοιμοῦ ἡσύχος ἀφου εὐόρκως ἐξεπλήρωσας τὸ καθήκόν σου ὡς ἑλληνίς καὶ ὡς μήτηρ. Ἐφ' ὅσον ἡ Σάμος ζῆ τὸ τιμημένον ὄνομα τοῦ ἐλευθερωτοῦ αὐτῆς πάππου σου καὶ τοῦ οἴκου του θὰ ζήσῃ καὶ ἡ μνήμη του θὰ εὐλογεῖται καὶ θὰ δοξάζεται.

Η ΑΠΑΡΗΓΟΡΗΤΟΣ ΧΉΡΑ

[Διακεκριμένη φιλολογική προσωπικότης ἐν Κων)πόλει, ὁ κ. Γ. Αποστολίδης εὐηρεστήθη νὰ κοσμήσῃ τὸν παρόντα τόμον διὰ τῆς πολυτίμου συνεργασίας του. Ὁ κ. Αποστολίδης, διαπρεπῆς δικηγόρος ἐν τῇ βασιλευσῆσῃ, παρὰ τὸ πολυάσχολον τῆς ἐργασίας του δὲν παύει θεραπεύων τὰς Μούσας, μεγάλη δὲ φιλολογικὴ ἐργασία του εἶνε ἐγκαιροσπαρμένη εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας. Πρὸ τίνος πολλὰ ἔργα του συλλεγόμενα ἐν ἰδίῳ τόμῳ ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ανάλεκτα» γενόμενα ἐνθουσιωδῶς δεκτὰ ὑπὸ τοῦ φιλολογοῦντος κοινού. Ἡ διεῦθυνσις τοῦ «Μικρασιατικοῦ» σερνύνεται αὐξάνουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν εὐγενῶν συνεργατῶν αὐτοῦ μὲ ἓνα ἀκόμη ἀνεγνωρισμένης ἀξίας λογογράφου, σοβαρὸν χαριτολόγον, ὡς εἶνε ὁ κ. Γ. Αποστολίδης.]

Ὑπὸ τὴν μαύρην σημαίαν τῆς ἀπαρηγορήτου χήρας λεγεῖσθαι νεαρῶν γυναικῶν κατατάσσει ὁ θάνατος, ἐσάκις ἠπούλωσ ἐισδύει κατὰ τὴν συνήθειάν του εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀνυπόπτου νεότητος καὶ ἀρπάζει σκληρότατα τὸν ἄνδρα ἀπὸ τῆν ἀγκάλην φιλιότητος συζύγου.

Ἀπορεῖ κανεὶς τότε ποῖον νὰ κλαύσῃ περισσότερο, τὸν νεκρὸν ἢ τὴν ἐπιζῶσαν. Μολοντί θύματα τοῦ θανάτου εἶνε μᾶλλον οἱ ἐπιζῶντες παρὰ οἱ νεκροί, δὲν πρέπει νὰ κλαίωμεν τόσον οὔτε τοὺς μὲν οὔτε τοὺς δέ, ἔσον τὴν καταστροφὴν ζωντανῆς εἰκόνας ἐνός εὐτυχισμένου ἀνδρῶντου. Καὶ πρέπει νὰ χύνωμεν τὸ πικρότερον μας δάκρυ, διότι τόσον ὀλίγον ἔζησε μία τόσον ὡραία εἰκὼν.

Πέπρωται ἡ δόξα καὶ ἡ εὐτυχία, διὰ νὰ ἦνε τέλειαι καὶ ἀμυγίσι, ν' ἀποθνήσκουν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς νεότητος.

Ὅπως ὁ ἦρωσ Ἀχιλλεύς, ὅπως ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, οὕτω καὶ ἐν σπάνιον σύμπλεγμα ἀνδρῶντου πρέπει ν' ἀποθῆνῃ ἐν τῇ μέσῃ τοῦ θριάμβου τῆς εὐτυχίας του καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς χαρᾶς, ποῦ λάμπει τόσον εὐμορφα εἰς τὰ νέα πρόσωπα. Καὶ πίπτει αἰφνης νεκρὸς ὁ νέος ἄνθρωπος, καὶ θρῦμμα ἔλειπνόν καὶ ἄμορφον τοῦ συμπλέγματος κείται ἡ ἄμοιρος χήρα.

Μὲ αὐτοὺς τοὺς δύο παγκάλους νεανίας, τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἐποποιεῖα καὶ ἡ ἱστορία ἐκλέΐσαν ἄλλὰ καὶ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἔκλεισαν τοὺς μυθικοὺς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος. Οὕτω ποιήσις καὶ ἱστορία ὁμοφώνως μᾶς διδάσκουν ὅτι κάλλος, δόξα καὶ νεότης ἐνούμεναι ἐν τριάδι εἰς μίαν κεφαλὴν ἀποτελοῦν τὴν ἀληθῆ λατρείαν καὶ τὸ αἰώνιον χάριμα τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἐπειδὴ λατρεία ἄνευ θυσίας δὲν ὑπάρχει, θυσιάζεται ὁ ἦρωσ τῆς τριάδος καὶ ἀποθνήσκει εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητος.

Τὸ διδάγμα τοῦτο ἀπηχεῖ εἰς τὴν ψυχὴν μας μελαγχολικώτατα,

ὡς εἰς ἐκρούετο ἡ ἥρωϊκὴ (eroica) σονάτα τοῦ Βαγχόβεν. Ἄλλὰ ἡ μελαγχολία, ποῦ εἶνε ἡ ὁμίχλη τῆς ψυχῆς, διαλύεται καὶ αὐτὴ ὡς ἡ ὁμίχλη, ὅταν σκεφθῶμεν ὅτι ὁ θάνατος, ὁ ταλανιζόμενος ὡς πρόωρος, ἔρχεται ἴσως ἐπικαιρότατος. Προλαμβάνει τὰ πιθανὰ πλήγματα τῆς ἀστάτου τύχης καὶ τὰ βέβαια τῆς παρακμῆς καὶ τοῦ γήρατος, καὶ δὲν ἀφίνει καιρὸν νὰ προβάλλῃ ἡ παραδοκοῦσα ἀχαριστία τοῦ κόσμου, ποῦ ἔρχεται ἀκάθεκτος, ὡς μετὰ μακρὰν εὐδίαν ἢ θύελλα, μὲ βροντὰς συκοφαντιῶν καὶ μὲ θρόνους φαρμακερῶν λόγων. Διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸν ἔνδοξον στρατηλάτην, ὅταν ἀνδρωθῇ ἐν τῇ δόξῃ, νὰ πίπτῃ ὑπὸ τὰ ἐγχειρίδια τῶν φίλων τοῦ Βρούτων, ἢ ἐξόριστος ν' ἀπάγῃται εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐλένην, διὰ ν' ἀναμασῆ ἐκεῖ παρασμένα μεγαλεῖα ὑπὸ τὸν χλευασμὸν χυδαίων δεσμοφυλάκων.

Ἄλλ' ὅταν ἡ ἄμοιρος χήρα, τὸ ἐλσεινὸν καὶ ἄμορφον θρόμμα τοῦ συντριβέντος συμπλέγματος, ἐπιζῇ μετὰ τοιαύτην συμφορὰν, πρέπει ἀρά γε νὰ τὴν ὀνομάσωμεν ἀπαρηγόρητον; Τὴν λέξιν αὐτὴν, τῆς ὁποίας μεγάλη χρῆσις καὶ κατάχρησις γίνεται, οἰκειοποιοῦνται σχεδὸν ὅλοι αἱ χήραι, καὶ μάλιστα μετὰ μείζονος ἐπίδειξως ὅσαι ὀλιγώτερον ἁρμονικῶς συνέζησαν μὲ τοὺς μακαρίτας. Τὸ πρᾶγμα ὁμῶς δὲν εὐρίσκεται ἐν τῇ λέξει, ἐνόσφ' ἡ χήρα ἐπιζῇ. Τοῦτο κηρύττει ὁ Βουδισμὸς κατὰ τὴ θεωρίαν καὶ κατὰ πρᾶξιν, ἡ δὲ ψυχολογικὴ ἔρευνα καταλήγει εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, ὅτι δηλαδὴ ὁ μετὰ μεγάλην θλίψιν ἐξακολουθῶν νὰ ζῇ εἶνε ἤδη παρηγορημένος· διότι τί ἄλλο εἶνε ἡ ζωὴ, παρά ἡ πρός τὸ περιβάλλον διηνηκεῖς προσαρμογὴ καὶ ἁρμονία. Ἐὰν πάυση διὰ μίαν στιγμὴν ἡ ἁρμονία αὕτη καὶ προσαρμογὴ, ἐπέρχεται ἀμέσως ὁ θάνατος.

Φαίνεται δὲ βέβαιον ὅτι αἱ ἐκ τῶν ψυχικῶν παθῶν καὶ θλίψεων μεγάλαι ἀναστατώσεις θέτουν τὴν ζωὴν εἰς ὀλιγώτερον κίνδυνον, παρά τὰ τὸν ὀργανισμὸν προσβάλλοντα ὑλικὰ αἷτια. Οὕτως ἐν ἀόρατον μικρόβιον τύφου καὶ φθίσεως ἢ μηνιγγίτιδος ἢ ἄλλης ἐπιδημικῆς νόσου εἶνε πολὺ φοβερώτερος ἔχθρος τῆς ζωῆς μας, παρά τὰ ἠθικὰ αἷτια τὰ προσβάλλοντα καιρῶς καὶ βαθύτατα τὴν στοργὴν ἢ τὴν εὐθικὴν φιλοτιμίαν ἢ τὸν σφοδρὸν ἔρωτά μας.

II

Μόνος ὁ Βουδισμὸς ἐγνώρισε τὴν λόγῃ καὶ ἔργῃ ἀπαρηγόρητον χήραν καὶ μόνος τὴν περὶ αὐτῆς γνώμην τοῦ ἀναστήλωσεν ὡς δόγμα γρανιτῶδες εἰς τὰ ἦθη τῶν Ἰνδῶν.

Εἰς τὰς Ἰνδίας ἡ χήρα παρακολουθεῖ λυσίκομος τὴν πομπὴν τῆς κηδείας· καὶ ὅταν ἀνάπτεται ἡ πυρὰ διὰ τὴν ἀποτέφρωσιν τοῦ νεκροῦ, ὄρμηξ' ἐκείνη πίπτει εἰς τὰς φλόγας διὰ νὰ κατ' ἑλπιζομένη καὶ συνακολουθήσῃ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον ταξιδεῖόν του πρός τὴν Νιρβάναν. Αἱ φλόγες δὲν τὴν τρομάζουν, οἱ δὲ παριστάμενοι ἐντροφεῦν μετὰ θρησκευτικῆς κατανώξεως εἰς θέαμα παρέχον ὑψίστην κάθαρσιν εἰς τὰς ψυχὰς των. Διότι τὰ ἦθη ἰσχυρότερα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐναστικτοῦ τῆς αὐτοσυντηρητικῆς ἀναγκάζουν τὴν μὲν χήραν νὰ θεωρῇ τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς ἀπείρως ὀδυνηροτέραν τοῦ

διά πυρός θανάτου, τοὺς δὲ συμπολίτας συγγενεῖς καὶ μὴ νὰ θεωροῦν ἔσσει ἄτιμον, οὐτιδανήν, καὶ περίτρυμμα τῆς κοινωνίας τὴν ἐπιζῶσαν καὶ μὴ τολμῶσαν νὰ συναποτεφρωθῇ μετὸν σύζυγον.

Εἶνε ἀληθές ὅτι οἱ προϊστάμενοι τῆς πομπῆς τοῦ ὀλοκαυτώματος ἱερεῖς κινούμενες ὡς δαίμονες τῆς κολάσεως μακρὰς σιδηρᾶς ἀρπάγας προσποιούνται ὅτι ὑποδαυλίζουσι τὴν πυρὰν, ἐνῶ κυρίως δι' αὐτῶν ἀγκυλώνουσι καὶ συγκρατοῦν ἐντὸς τῶν φλογῶν τὸ ἔκουσιον θῦμα ἀγωνιωδῶς συστρεφόμενον διὰ τὴν ἀπαλαχθῆ καὶ τιναχθῆ ἔξω μετ' ἡμικαύστους σάρκας. Φοβερὰ πάλη καθήκοντος κοινωνικοῦ κατὰ τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν ἐνοστικῶν. Καὶ βλέπομεν τότε ἐν σύμπλεγμα ζωῆς καὶ θανάτου πολὺ τραγικώτερον τῆς Ἀντιγόνης τὴν ὑποκίαν ζῶσαν ἔρριψεν ὁ Κρέων εἰς τὸν τάφον, ἐν κράμα τερατώδους πανηγυρικῆς αὐτοκτονίας καὶ πανηγυρικωτέρας θολοσφονίας.

Αἱ ἀρπάγαι αὗται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἱερέων συμβολίζουσι κατὰ τρόπον θαυμασίως ἀπαίσιον, πόσον ὁ κληρικός ἦτο ἀνέκαθεν κεκηρυγμένος πολέμιος τοῦ ἐνοστικτοῦ τῆς ζωῆς χάριν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, προκειμένου περὶ τῆς ζωῆς τοῦ πομπινοῦ καὶ οὐχὶ τῆς ἰδικῆς του.

Οἱ Σκύθαι τοῦναντίον, οὐδὲν κοινόν ἔχοντες μετὸν Βουδισμόν οὐτε ἀντιλαμβάνόμενοι τὸν ἰθαλισμόν αὐτοῦ, βαναύσως καὶ ἀπανθρώπως ἐπέβαλον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν ἐπισήμων πολεμιστῶν νὰ θεωροῦν ἑαυτὰς ἀπαρηγορήτους καὶ διὰ τῆς βίας νὰ συναποθάνουσι μετὰ τοὺς συζύγους των. Τὰ ἔθιμα ἀπῆλθον νὰ συνθᾶπτονται μετὰ τοῦ ἐνδόξου νεκροῦ ὁ πολεμικός του ἵππος μετὰ τὰ φάλαρα, τὰ ὄπλα του καὶ πάντα τὰ πολυτίμητα κοσμήματά του. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ μὴ ὑστερήσῃ καὶ ἡ χήρα, τὴν ὁποίαν ἔρριπτον εἰς τὸν χαίνοντα μέγαν λάκκον ὡς ἐν τῶν κοσμημάτων ἢ ἀθυρημάτων τοῦ νεκροῦ.

Εἰς τὴν πομπὴν ὁμοῦ αὐτὴν ἡ χήρα δὲν εἶχεν οὔτε τὰ δευτερεῖα· διότι προηγεῖτο ὁ ἵππος καὶ εἶποντο τὰ ὄπλα. Οἱ Σκύθαι ἐθαύμαζον καὶ ἐλάτρευον περισσότερο ἀντὶ τὴν γυναῖκα. Ἄλλως τε γυναικεῖον κάλλος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἐνόσῃ ἡ γυνὴ εἶχε θέσιν καὶ καθήκοντα ὑποζυγίου τρέχουσα εἰς τὰς στέππας μετὰ δύο βρέφη κρεμασμένα ἐκ τῶν ὤμων καὶ ἐν ἡ δύο παιδιάρια συρόμενα ἐκ τῆς χειρὸς. Αἱ χῆραι τῶν μὴ ἐπισήμων ἦσαν εὐτυχέστεραι. Ἀπηλλάσσοντο τάχιστα τῆς γηρείας ἀκολουθοῦσαι τὸν ἵππον τοῦ πρώτου τυχόντος Σκύθου. Διετέλουν ὁμοῦ ὑπὸ διαρκῆ φόβον, μὴ τυχὸν δοξασθῆ εἰς τὰς μάχας ὁ σύζυγος· διότι τότε θὰ ἐπλήρωνον αὐταὶ διὰ τῆς ἰδικῆς των ζωῆς τὴν δόξαν ἐκείνου, καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς κηδεῖας του.

Ἐν Κων)πόλει 1910

ΓΕΩΡΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

δικηγόρος.

Ἡ νίκη τοῦ Παιωνίου ἐν Ολυμπίᾳ .

Τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἐπισημον τὸ ἐπίσημον ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον φέρεται τὸ ἀνώτατον ἡμῶν ἐκπαιδευτικὸν καθίδρυμα; Καὶ τίνα τῆς μεγάλης αὐτοῦ σφραγίδος τὰ ἐμβλήματα;

Ἡ ἐρώτησις πρόκειται βεβαίως ἀγαν ἀπλοῦχῃ ἀπὸ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον, ἐλεύθερον καὶ ὑποδουλον. γνωρίζει τούτο ὡς «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον» πάντες δὲ οἱ εἰς πνευματικὴν ἢ ἄλλην ἐπικοινωνίαν πρὸς τούτο ἐλθόντες ὄν ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ μεγάλη αὐτοῦ σφραγὶς φέρει ὡς ἐμβλημα τὴν γλαῦκα, τῆς Ἀθηνᾶς ὡς θεᾶς τοῦ φωτός καὶ τῆς σοφίας, τὸ ἐκκραστικώτατον σύμβουλον.

Ἄλλ' ἴσως εἰς οὐδένα ἐδόθη ποτε ἀφορμὴ νὰ ἐξετάσῃ ἂν εἶνε νόμιμος ἡ ὑπὸ τοιοῦτο ὄνομα καὶ ὑπὸ τοιαύτην σφραγίδα ἐπίσημος τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἐμφάνισις.

Τὴν τοιαύτην ὁμῶς ἐρευνᾶν, περιέρον καθ' ἑαυτὴν, ἐμφανίζουσιν ἤδη ὡς οὐχὶ παντὸς ἐνδιαφέροντος ἐστερημένην καὶ αἰ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελοῦμεν.

Διότι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐπαύριον μιᾶς ἐπαναστάσεως, ἣτις καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τὸ κῦρος καὶ τὴν ὑπόστασιν ἐπληξεν. Ἡ ἰδιότης αὐτοῦ ὡς ἐστίας φωτός καὶ σοφίας, ἦν ἡ γλαῦξ ἐκλήθη νὰ συμβολίσῃ, πανταχόθεν ἡμφεσθητήθη. Καὶ νόμος εἰδικός, ἐπαναστατικὸς καὶ οὗτος, ἐξεδόθη πρὸς συντέλειαν τῆς ἐκκαθαρίσεως αὐτοῦ.

ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἄκων ἀναμνηστικαί τις τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1862. καὶ μετ' αὐτῆς σημείων τινῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀναφερομένων, ἅτινα, καίτοι μικρὰ καθ' ἑαυτά, συμπληροῦσιν οὐχ' ἥττον τὸν καθ' ὅλου χαρακτηρισμὸν τοιούτων ἀνωμίλων ἐθνικῶν περιόδων.

* *

Καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἡ σφραγὶς τοῦ Πανεπιστημίου μετὰ τοῦ ἐμβλήματος αὐτῆς, ἔχουσι τὴν περιπετειώδη ἱστορίαν των.

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τοῦ περι ταύτης νόμου καθωρίσθησαν τὸ τε ὄνομα καὶ ἡ σφραγὶς αὐτοῦ.

Τὸ σχετικὸν βασιλικὸν διάταγμα, τὸ ἰσχύον νόμου ἔχον, τῆς 14 Ἀπριλίου 1837 ὥρισεν ὅτι «Θέλει συστηθῆ δι' ὅλον τὸ Κράτος Πανεπιστήμιον εἰς Ἀθήνας περιλαμβάνον ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀνωτάτης ἐπιστημονικῆς ἐκπαίδευσεως. Πρὸς μὴν ἡμῶν δὲ τοῦ συστήσαντος αὐτό, θέλει φέρει τὴν ἐπωνυμίαν Πανεπιστήμιον Ὀθωνας».

Διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ νόμου ὁρίσθη ὅτι «τὰ διπλόματα ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως, προσυπογραφομένου τοῦ Γραμματέως καὶ ἐπιτιθεμένης τῆς σφραγίδος. φέρουσῃς ἐν τῷ μέσῳ τὰ βασιλικὰ ἡμῶν παράσημα, περίξ δὲ τὰς λέξεις «Βασιλικὸν Πανεπιστήμιον Ὀθωνας».

Ἄλλ' εἰς τοὺς μακροὺς καὶ πολλαπλοὺς ἰγῶνας, οἵτινες παρεσκεύασαν τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 οὐδ' αὖτως παρέμεινεν ἀμέτοχον τὸ ἀνώτατον ἡμῶν ἐκπαιδευτήριον.

Καὶ μία τῶν πρώτων πράξεων τῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν κατασταθείσης προσωρινῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξε τὸ ἀπὸ 20 8(βρίου 1862 θέσπισμα φέρον τὰς ὑπογράφας τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἡκιδείας Ὑπουργοῦ Ἐπαμ. Δεληγεώργη, καὶ ἔχον οὕτω.

Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

«Επὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαίδευσεως Ὑπουργοῦ τὸ ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦδε Ὀθῶνιον καλούμενον Πανεπιστήμιον ἐγκρίνομεν νὰ μετονομασθῆ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ὡς ἱδρυμα κοινὸν ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους».

Τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα δὲν ἐδράζονε νὰ μεταδοθῆ καὶ εἰς τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου τὰς τάξεις. Καὶ Πρυτανεύοντος τοῦ ἀειμνήστου Παπαρηγοπούλου συνῆλθεν αὕτη εἰς συνεδρίαν κατὰ τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1862 καὶ ἀπεφάσισε «νὰ γίνῃ σφραγὶς τοῦ Πανεπιστημίου ἔχουσα ἐμβλημα τὴν γλαῦκα καὶ κύκλω τὰς λέξεις «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον».

Ἐκτοτε αὐτὴ ἡ σφραγὶς καὶ τὸ ὄνομα ἐκείνο ἀποτελοῦσι τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀνωτάτου ἡμῶν ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος. Τὸ Ὅθωνοιο Πανεπιστήμιον ἐξέλιπεν ὅπως σβεσθῆ καὶ ἡ μνήμη τοῦ συστήσαντος τοῦτο πρώτου ἡμῶν Βασιλέως. Τὰ βασιλικὰ παράσημα ἠφανίσθησαν καὶ ἡ γλαυξ ἀπὸ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀπὸ τῶν διπλωμάτων προβάλλουσα, συμβολίζει διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς ὀφθαλμῶν τοῦ ἰδρύματος τὴν ὑπόσχεσιν, νὰ διαλύσῃ τῆς ἀμαθείας τὰ σκότη διὰ τοῦ φωτὸς τῆς σοφίας, τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐκπορευομένου.

Ἄλλ' εἶνε ἀρά γε νόμιμος ἡ τοιαύτη τοῦ Πανεπιστημίου ἐπίσημος ἐμφάνισις;

Ἐπισημασθέντες ἡμεῖς ὅτι τὸ ἀπὸ 20 8(βρίου 1862) θέσπισμα ἐξεδόθη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἐξουσίας τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως δὲν δύναται βεβαίως νὰ φιλονεκρηθῆ.

Διότι διὰ τοῦ ἐπαναστατικοῦ Ψηφίσματος τῆς 10 8(βρίου 1862) δι' οὗ κατηργήθη ἡ Βασιλεία τοῦ Ὄθωνος καὶ ἐκλήθη Ἐθνικὴ Συνέλευσις πρὸς σύνταξιν τῆς Πολιτείας, κατεστάθη ὑπὸ τὸ ὄνομα Προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἀρχή, ἣτις περιεβλήθη πάσας τὰς ἐξουσίας τοῦ Ἐθνικοῦ ἐπομένως καὶ τὴν νομοθετικὴν. Ἦδύνατο ἄρα καὶ νὰ καταργήσῃ τοὺς ὑφισταμένους νόμους καὶ ἄλλους νὰ θέσῃ.

Τὸ δὲ περὶ τοῦ Πανεπιστημίου θέσπισμα τῆς 20 8(βρίου 1862) καίτοι φέρει τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν διατάγματος (καθόσον οἱ νόμοι τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἐκαλοῦντο ψηφίσματα,) οὐχ ἤττον ὡς ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ εἶνε πρᾶξις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. ἤτοι νόμος καταργῶν τὴν ἐναντίαν διατάξιν τοῦ ἀρθρ 1 τοῦ περὶ συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου νόμου τοῦ 1837, δι' οὗ ὠνομάζετο τοῦτο Πανεπιστήμιον Ὄθωνος.

Ἄλλ' ὅμως ὅπως ἰσχύσῃ τὸ θέσπισμα τοῦτο ὡς νόμος τοῦ Κράτους εἶδει νὰ δημοσιευθῆ εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως», συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ τότε ἰσχύοντος ἀστυχοῦ νόμου τοῦ 1856, καθ' ὃν ὁ νόμος καθίσταται ὑποχρεωτικὸς ἀφ' ἧς δημοσιευθῆ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὰς εἰδικωτέρας ἐν αὐτῷ ἀναγραφόμενας προθεσμίας καὶ διατυπώσεις.

Παραδόξως ὅμως, ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ νομοθετικαὶ πράξεις τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθησαν συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀστυχοῦ νόμου τοῦ 1856, ὅστις βεβαίως οὐδαμῶς

διὰ τῆς Ἐπαναστάσεως κατηργήθη, εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέσπισμα, τὸ ἀφορῶν τοῦ Πανεπιστημίου τὴν μετονομασίαν οὐδαμῶς φαίνεται δημοσιευθὲν ἐν αὐτῇ.

Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου οὐδέποτε τὸ θέσπισμα ἐκεῖνο ἔλαβεν ἰσχὺν νόμου, καὶ δι' αὐτοῦ οὐδαμῶς κατηργήθη ἡ ἀντίθετος διάταξις τοῦ νόμου τοῦ 1837.

Παρὰ τὸν νόμον ἐπομένως ἐφέρετο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1862 καὶ ἐφεξῆς τὸ ἀνώτατον ἡμῶν ἐκπαιδευτήριον ὡς «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον», ἐν ᾧ καὶ μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν πρώτων ἡμῶν Βασιλέων, παρὰ τὴν ἐκδιλωθεῖσαν τῶν ἐπαναστατῶν θέλησιν, παρέμεινε κατὰ τὸν νόμον «Πανεπιστήμιον τοῦ Ὁθωνος», ὡς ζῶσα διαμαρτυρία κατὰ τῆς ἐπαναστατικῆς ἀποφάσεως, ἣτις ὄφειλε νὰ σεβασθῇ «τὴν μνήμην τοῦ συστήσαντος αὐτό».

Καὶ τώρα ἀκόμη ἂν μὴ ἐφέρετο τοῦτο εἰς νεώτερα, ἄλλου περιεχομένου, νομοθετήματα ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον», θὰ ἦτο διαικτικῶς ἐπιβεβλημένη ἡ ἀναζήσις τοῦ πρώτου αὐτοῦ ὀνόματος εἰς μνήμην τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Βασιλέως.

Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἐξ οὐδεμιᾶς ἀπόψεως δύναται νὰ δικαιολογηθῇ εἶνε τῆς μεγάλῃς τοῦ Πανεπιστημίου σφραγίδος τὸ ἔμβλημα.

Διότι ἡ ἀπόφασις τῆς Ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου, συνεπεῖα τῆς ὁποίας ἐτέθη ὡς τοιοῦτο ἡ γλαυξ ἀντίκειται διαρρήδην εἰς τὸν περὶ συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου νόμον τοῦ 1837, καθ' ὃν ἡ σφραγὶς δεόν νὰ φέρῃ ἐν μέσῳ «τὰ βασιλικά παράσημα», καὶ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἰσχύν. Δὲν γνωρίζω δὲ μεταγενέστερον νόμον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως κυροῦντα τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Ἡ γλαυξ ἐπομένως, ἣτις ὑπὸ τὴν αἰσιοδοξίαν τῆς συγκλήτου ἐκλήθη νὰ συμβολίσῃ τὴν μέλλουσαν τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου δράσιν, δὲν εἶνε τὸ νόμιμον αὐτοῦ ἔμβλημα. Ἐν τῇ ἐπισήμῳ Πανεπιστημιακῇ σφραγίδι παρανόμως ἀπετυπώθη. Καὶ ἡ ἐκφραστικὴ αὐτῆς μορφή ἀπὸ τῶν διπλωμάτων προβάλλουσα, προκαλεῖ εἰς τὸν παρατηρητὴν διὰ τῆς παρανόμου αὐτῆς ἐμφανίσεως σχέψεις ἐπὶ τῶν μοραίων συμπτώσεων, καὶ συναισθημάτων θλιβερώτερων καὶ αὐτῆς τῆς φωνῆς τῆς.

Ἄπριλιος 1910.

ΝΙΚ. Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ι. Σκούφου.

Εκ τοῦ κόσμου τῶν ὀνείρων.
(ἔργον ἀτελὲς ἀκόμη)

ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ήδιος και σπάνιος τύπος λογίας και καλλιτέχνιδος. Συναρπάζει διά του ἄσματος της, γοητεύει διά της γραφίδος της. Ἀρμονικώτατος συνδυασμός μουσικῆς και ποιήσεως. Δισυπόστατος, ὡς εἶπε περί αὐτῆς ὁ κ. Diamand. Ἡ κ. Ὀλγα Παπαδιαμαντοπούλου ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις και ἐξεπαιδεύθη ἐν τῷ Ἀρσακείῳ. Τὰς μουσικὰς σπουδὰς της συνεπλήρωσεν ἐν Μάλτᾳ και Ἰταλίᾳ. Ἰδιαίτερον γνῶρισμα τοῦ ἄσματος της εἶνε ἡ ἔκφρασις, τοῦ πνεύματος της ἡ λεπτότης και ἡ δεκτικότης. Θωπεύει διά της φωνῆς και πληγώνει διά της γραφίδος. Μὲ τὴν διττὴν μορφήν της ἡ ἑλληνίς λογία και καλλιτέχνις εἶνε γνωστὴ εἰς τὸν φιλολογικὸν και καλλιτεχνικὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ρεβέκκα. Τὰ χρονογραφήματα και εὐθυμογραφημάτῃ της διστάζει ὁ ἀναγνώστης νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐξηλθον παρά λεπτοφυοῦς γυναικείας χεῖρός, τόσον εἶνε τὸ σθένος της χαριτολόγου συγγραφέως. Ἀλλὰ και εἰς τὸ ἄσμά της μία προσωπικότης. Ἡ φωνὴ της μέταλλον πολυτίμον. Φωνὴ *soprano lyrique* μὲ διαύγειαν, μὲ ἔντασιν και μὲ ἔκτασιν ἀσυνήθη και ἐκπλήττουσαν. Ἰδιαίτερον γνῶρισμα τοῦ ἄσματος της εἶνε ἡ ἔκφρασις. Ἐκφράζει ὅσον οὐδεμία ἴσως Ἑλληνίς και ὅσον πολὺ ὀλίγαι εἶναι ἐξοχότητες.

Τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην καλλιτέχνιδα και λογίαν εὐτυχήσαντες νὰ καταλέξωμεν εἰς τὰς εὐγενεῖς τοῦ «Μικρασιατικοῦ» συνεργάτιδας, μεθ' ὑπερφηφανίας τὴν γνωρίζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ διά της κάτωθι ὡραίας μεταφράσεώς της «Οἱ Πισερρότοι», μεταφράσεως ἣτις ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἀνεβιβάσθη εἰς τὴν σκηνὴν ὑπὸ τοῦ θιάσου Νίκα εἰς τὸ θέατρον τοῦ Συντάγματος, ἐχαρακτηρίσθη ὡς μία σπάνια φιλολογικὴ ἐπιτυχία.

ΟΙ ΠΙΕΡΡΟΤΟΙ

ΚΩΜΙΚΟΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΙΟΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΟΛΟΜΠΙΝΑ ΠΙΕΡΡΟΤΟΣ

ΣΚΗΝΗ

Κήπος. Ἀριστερᾶ τὸ σπήτι τῆς Κολομπίνας μὲ παράθυρον. Ἡ θύρα ὑποτίθεται ἔσωθεν τῆς σκηνῆς. Ἐνας μπάγκος ἀπέναντι τοῦ παραθύρου.

(Κατὰ τὴν σκηνὴν τοῦ παραθύρου ἡ Κολομπίνα φορεῖ μᾶσκαν διὰ νὰ κρύπτῃ τὸ πρόσωπόν της ὡς καὶ κάλυμμα ἐπὶ κεφαλῆς. Φέρει ἐπίσης ἓνα κορσαῖζ χρωματιστὸν ἐπὶ τοῦ ὀποῦου κατόπιν φορεῖ ἀμέσως τὴν μπλοῦζα τοῦ Πιερρότου.)

Κ ο λ ο μ π ί ν α (μόνη εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρατηροῦσα μακρὰν. Γελῶσα.)

Ἄ! τὸν φτωχὸ τὴν ἔπαθεν ὁ Ἀρλεκίνος πάλι
Ἄν κ' εἶχε στήν ἀγάπη μου πεποιθῆσι μεγάλη.

Ἄκοῦτ' ἐκεῖ ἀθάδεια! Ναρθῆ νὰ μὲ φιλήσῃ!!

Μὰ ἐπὶ τέλους ἔφυγε... Ἀλλὰ γιὰ νὰ μ' ἀφήσῃ
ἔδω στήν ἡσυχία μου, κάτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ.

Καὶ τοῦβρα κάποια πρόφαισι καὶ τοῦπα νὰ τοῦ δίνῃ
Τοῦπα νὰ μὴ τὸν ξαναδῶ, νὰ μὴ ξαναγυρίσῃ

Ἄν δὲν πλουτίσῃ.

Καὶ ὁ καλὸς σας τοῦδω σε καὶ πᾶσι πεπεισμένοις
γιὰ τὴν ἐπιτυχία του, κατενθουσιασμένοις!

Εἶν' ἡ ἀλήθεια πῶς αὐτὸ καὶ γι' ἄλλον ἔχει γίνῃ

Καὶ τοῦ Πιερρότου ζήτησα νὰ φέρῃ τὴν Σελήνην,
ἂν καὶ ἡ παρουσία του δὲν μ' ἐνοχλεῖ καθόλου

καὶ μοῦ εἶνε προτιμώτερη ἀπὸ τοῦ κόσμου ὄλου
Ἀλλὰ σ' αὐτόνε τῶκαμα γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσω

καὶ δὲν παραξενεύομαι καὶ δὲν θά τὸ θαυμάσω
ἂν τὸν ἰδῶ καὶ γρήγορα νὰ μοῦ ξαναγυρίσῃ

κρατῶντας μεσ' τὰ χέρια του αὐτὸ ποῦχω ζητήσῃ
Γιατὶ εἶναι τόσω τολμηρός! Καρδιά πολὺ μεγάλη!

ποῦ.... Μπᾶ θαρρῶ πῶς εἶν' αὐτὸς ξαναγυρίζῃ πάλι.
Δὲν πρέπει νὰ μὲ ἰδῇ ἔδω, γιατί θά τοῦ σκαρώσω

κάτι γιὰ νὰ βεβαιωθῶ τὸν λόγο μου πρὶν δώσω.
(κλείει τὸ παράθυρον)

(Εἰσέρχεται ὁ Πιερρότος μὲ μίαν κιθάραν ἐπ' ὄμου καὶ διευθύνεται πρὸς τὸν μπάγκον. Κάθηται καὶ τραγουδεῖ.)

Πιερρ.

Παραθῦρι πάντα κλεισμένο

γιά μέ μόνο τόν δυστυχῆ
 ἐμέ διώχνεις πάντα θλιμμένο
 κι' αὐτόν εὐτυχῆ.
 Τόση βρίσκει στόν Ἀρλεκίνο
 νειότη, χάρι, καρδιά χρυσή,
 ὥστε θέλει μόνον ἐκείνον
 κ' ἐμένα μισεῖ;
 Κολομπίνα φεύγω σ' ἀρίνω
 Χαίρε σὺ κ' ἐγὼ ἄς πονῶ
 μέρα νύχτα δάκρυα χύνω
 γιὰ σένα θρηνηῶ.

(Μετά τό ἄσμα ὁ Πισρρότος μένει σκεπτικός. Ἡ Κολομπίνα εἰσέρχεται μετημφισμένη εἰς Πισρρότον μέ ἐν μανδολίνον ἐπ' ὄμου καί ὑποκρινομένη ὅτι δέν τόν βλέπει. Στρέφουσα πρός αὐτόν τά ὦτα, ἴσταται πρό αὐτοῦ, ἀπέναντι τοῦ παραθύρου της καί τραγουδεῖ.)

Κολομ.

Σέ ξαναβρίσκω πάλι ἐδῶ
 καί ἡ καρδιά μου σπαρταρᾷ
 καί τήν ἀγάπη τραγουδῶ
 ὄλος χαρά.

Σέ καρτερῶ ἔλα μαζί μου
 ὦ Κολομπίνα μου, χρυσή μου..

.....

(Ὁ Πισρρότος ἐνῶ τραγουδεῖ ἡ Κολομπίνα, ἐγείρεται θυμωμένος καί λαμβάνων αὐτήν ἐκ τῆς χειρός τήν ἐμποδίζει νά τελειώσῃ τό τραγουδί της.)

Πισρ. Λυθάδη, βαγκαπόνταρ, ψευδοπισρρότε, στάσου.

Κολομ. Θά σοῦ στρεψέ μοῦ φαίνεται δέν εἶσαι στά σωστά σου.

Πισρ. Γκρεμοτακίσου ἀπ' ἐδῶ.

Κολομ.

Ἀλήθεια! τόν καυμένο!
 Νά φύγω γώ, νά μένῃ αὐτός! Ἀκοῦς... ἐδῶ θά μένω
 Ἀφοῦ ὁ Πισρρότος εἶμ' ἐγώ.

Πισρ.

Ὁ ψεύτικος

Κολομ.

Μή χάνης

τά λόγια, φιλαράκο μου.

Πισρ.

Ἐ! νά λοιπόν.

(Μεταχειριζόμενος ὡς ὄπλον τήν κιθάραν του ἐπιχειρεῖ νά τήν κτυπήσῃ.)

Κολομ.

Τί κάνεις;

Πισρ.

Ἵπερασπίσου ἄθλιε,

Κολομ.

Πῶς;

Πισρ.

Μέ τό μαντολίνο..

Μοῦ φόρεσες, παληάνθρωπε, τό φόρεμα ἐκεῖνο

- Κ' εθάρρεψες ότι μ' αυτό θα μου τήν ξεγελάσης
 τήν Κολομπίνα... Ναί, αλλά χωρίς να λογαριάσης
 τόν ξενοδόχο, φαίνεται, ποῦ ἐρχεται γιά 'κείνη.
- Κολομ. Τόν ξενοδόχο; Δηλαδή; Γιά πές; 'Εσέ;... Δέν δίνει
 ἐκείνη τήν ἀγάπη της σ' ἀνθρώπους σάν και σένα
 ποῦχουνε, τό ζουνάρι τους γιά γκρίνιες ἀπλωμένα.
 Ρίξε τ ἀγκίστρι κάπου ἄλλου και δέν τσιμπᾷ τό ψάρι.
 'Εμένα μόνον ἀγαπᾷ κ' ἐμένανε θά πάρη.
- Πιερ. 'Η φεύγεις ἤ, μὰ τό Θεό, ἀλλοίμενο στή ράχη
 ἐκείνου ποῦ στό δρόμο μου γι' ἀντίστασί μου λάχῃ
- Κολομ. ('Η Κολομπίνα τοῦ ἔμιλει διαρκῶς μέ εἰρωνίαν, ἀδια-
 φορίαν και ἔμπαικτικῶς.)
 Λίγο νεράκι στό κρασί να ρίξεις παλληκάρι
 να λιγοστέψῃς τό θυμὸ κ' ἐγώ, ἀπ' αὐτό χαμπάρι
 δέν πέρνω κι οὔτε γιά φωτοπαλληκάρδες
 Δέν δίνω δυό παράδες
 'Εγώ, μέ σένα να πιαστώ!.
- Πιερ. "Α! ἔτσι φοβισμένος
 κοιτᾷς να μου ξεφύγῃς ἔ!...
- Κολομ. Σάν νάσαι γελασμένος
- Πιερ. 'Ερωτευμένος και δειλός! ἀταίριαστα...
- Κολομ. Τόν φίλο!
 Δέν ξεύρει; 'Ερωτας θά πῆ παιχνίδια κι' ὄχι ξύλο
 εἶναι προφάσεις τῶν δειλῶν
- Πιερ. Τ' αὐτί μου δέν ἰθρώνει
- Κολομ. Κι' αὐτά τ' ἀκούω βερεσέ
- Πιερ. Λοιπὸν καλά και σώνει
 ἀντεραστής μου γίνεσαι κανάγια μέ τή βία
- Κολομ. "Α! ὄχι αὐτό θά στῶλεγε κι' αὐτή ἡ φωτογραφία
 ('Εξάγει ἐκ τοῦ κόλπου της μίαν φωτογραφίαν τήν ὁποίαν δέν
 τόν ἀφίνει να τήν παρατηρήσῃ και τήν κρύπτει πάλιν)
 ποῦ ἡ Κολομπίνα μοῦδωσε, ἀν τό χαρτί μιλοῦσε.
 Κ' ἔχω τρανή ἀπόδειξι μ' ἐμέ πῶς δέν γελοῦσε
 καθὼς και μ' ἄλλους ἔκνυε. Σέ μένανε δέ δίνει
 παραγγελίες ἀδύνατες. Να φέρω τή σελήνη
 σάν κάποιο βλάκα ποῦστειλε ἤ και γιά να πλουτίσω
 καθὼς, τόν 'Αρλεκινό της, ἀλλοιῶς να μὴ γυρίσω.
- Πιερ. (κατ' ἰδίαν) Τά ξέρει ὄλα τό λοιπὸν (ἀπογοητευμένος) 'Η
 [ἄπιστη μ' ἀφίνει
- Κολομ. Και ἡ μονομαχία μας ἀν θέλῃς γιά να γίνῃ
 εἰμ' ἔτοιμος
- Πιερ. Κ' ἐγώ
- Κολομ. "Αλλ' ἐξαιροῦμε
 τὰ ὄργανα ὡς ὄπλα μας
- Πιερ. "Ε να στραγγαλιστοῦμε

- ὡς ποῦ ὁ ἕνας ἀπ' τούς δυό νεκρός στό χῶμα πέση
Κολομ. Αὐτό τό ἀποτέλεσμα καθόλου δέν μ' ἀρέσει
 Τό θέλω λογικώτερο τό θέλω παιῶ μεγάλο.
 Ν' ἀφίσχ ὁ ἕνας ἀπ' τούς δυό τή θέσι του στόν ἄλλο.
 Ἐκεῖνος δέν θά εἶμ' ἐγώ.
- Πιερ.** Ἄλλ' οὐτ ἐγώ. Θά ἴδοιμε.
Κολομ. Μιά λύσι μένει τό λοιπόν, τό ν' ἀλληλοπνιγοῦμε
Πιερ. Ποτέ! Τό μέσον βρέθηκε κι' αὐτό θ' ἀποφασίσχ
Κολομ. ποιός ἀπ' τούς δυό στόν ἄλλον τή θέσι του θ' ἀφίσχ.
Πιερ. Ποιό μέσον;
Κολομ. Τό τραγοῦδι μας
Πιερ. Κανάγια, δέν κρατοῦμαι
Κολομ. Δέν χωρατεύω, πρόσεξε κι' ἀμέσως ἐξηγοῦμαι
 θά τραγουδήσωμε κι' οἱ δυό εἰς τό παράθυρό της
 κι' ὅταν θ' ἀκούσχ καί τούς δυό θ' ἀνοίξχ στόν καλό της
 καί θά φανῆ ὅτι σ' αὐτόν προτίμησι θά δείξχ
 σ' ὅποιον τραγοῦδι τό κλειστό παράθυρο ἀνοίξχ
 Τό δέχσεσαι;
- Πιερ.** (Μετά διαταγμοῦ) Νά τό σκεφθῶ
Κολομ. (κατ' ἰδίαν) Θέ νά τ' ἀποφασίσχ.
 Τί πεισματάρης!
- Πιερ.** Ἐ! καί ποιός ἀπό τούς δυό θ' ἀρχίσχ;
Κολομ. Νά στάσου ἐκεῖ... Ἐκεῖ καλά... (Ἡ Κολομπίνα τόν το-
 ποθετεῖ εἰς τό ἕνα ἄκρον τῆς σκηνῆς ἀπομακρύνεται δέ-
 κα βήματα ἀπ' αὐτοῦ καί ἱσταται.) Ἐ! τώρα προχωροῦμε
 βῆμα πρὸς ὄμμα καί οἱ δυό καί ἕστερα θά ἴδοιμε
 στό τέλος ὅποιος εὔρεθῆ τό πόδι του ἀπό-ἐπάνω
 αὐτός νικά καί ὁ νικητής...
- Πιερ.** Παικνίδια ἐγώ δέν κάνω
Κολομ. Μά πρόσεξε... κι' ὁ νικητής θά πρωτοτραγοῦδήσχ
 Ἐμπρός λοιπόν μὴ στέκεσαι.
- (Βαδίζουσι μὲ μικρά βήματα ὁ ἕνας πρὸς τόν ἄλλον ἕως νά ἐγ-
 γίσουσι τὰ καπέλλα των. Κατά τὰ πρῶτα βήματα δέν ὀμιλοῦν.)
- Πιερ.** Αὐτός θά μὲ κερδίσχ.
 Δεκαεπτὰ-Κολομ. Δεκαοκτώ-Πιερ. Δεκαεννέα-Κολομ. Ἐγώ.
Πιερ. Καθόλου! δέν τό δέχομαι. Ἀπ' τήν ἀρχή καί πάλι
Κολομ. Ὅριστε μας! Ἀκούς ἐκεῖ! Τώρα θά κάμωμ' ἄλλη
 καινούρια συμφωνία; Δέν τόπαμε ὀρισμένως;
 (Ἡ Κολομπίνα ἐτοιμάζεται νά τραγοῦδήσχ)
Πιερ. (κατ' ἰδίαν) Θά φύγχ γρήγορα ἀπ' ἐδῶ καί ξυλοφορτωμένος.
Κολομ. (ἄδουσα). Γιά σέν' ἀγάπη μου, ἀκουσέ με.
 Ἄχ! γιά σέ τραγοῦδῶ
 Ἀπ' τό τραγοῦδι γνώρισέ με
 Εἶμ' ἐδῶ- εἶμ' ἐδῶ.
 Ἀπόψε εἶμαι φλογισμένος

'Απ' ἀγάπη τρελλή
 Ποτέ δὲν ἤμουν πικραμένος
 πειὸ πολὺ- πειὸ πολὺ.
 Ἐνῶ πονῶ γαλᾶ κρυμμένη
 Τὴν ποθῶ, μὲ μισεῖ
 Ἄπο τοὺς δυὸ μετανοημένη
 θάσαι σύ- θάσαι σύ.

(Ὁ Πιερρότος ἀποσύρεται πρὸς στιγμὴν καὶ ἐπιστρέφει ἀπαρτη-
 ρητος ἐφ' ὅσον ἡ Κολομπίνα τραγουδεῖ, παρατηρῶν μετ' ἐνδιαφέ-
 ροντος τὸ παράθυρον. Προχωρεῖ σιγὰ τρίθων τὰς χεῖρας ἐκ χαρᾶς
 διότι δὲν βλέπει τὸ παράθυρον ἀνοιγόμενον. Ἡ δὲ Κολομπίνα ὑπο-
 κρίνεται ὀργὴν διὰ τοῦτο, ἐνόσω τραγουδεῖ. Μετὰ τὸ ἄσμα ὁ Πιερ-
 ρότος τὴν πλησιάζει καὶ ἐκσπᾶ εἰς γέλωτας.)

Πιερ. Χαχά! στὴν πῆτα πάτησες. Εἶν' ἡ σειρά μου τώρα!

Κολομ. Ναί, βέβαια.

Πιερ. Ἄλλὰ καὶ σὺ νὰ πᾶς γιὰ λίγη ὥρα
 παράμερα καθὼς κ' ἐγὼ καὶ μόνο νὰ μ' ἀφήσες.

Κολομ. Θὰ δοῦμά τ' ἀποτελεσμα καὶ σὺ, σὰν τραγουδήσες.

(Τοῦ παραχωρεῖ τὴν θέσιν καὶ ἐξέρχεται ἀριστερᾶ).

(Ὁ Πιερρότος χορδίζει τὸν κιθάραν τοῦ καὶ ἀρχίζει τὸ τραγου-
 δι τοῦ ἀφοῦ βεβαιωθῆ ὅτι εἶναι μόνος.)

Πιερ.

Ν' ἀκούσῃς ἔδωκα τί φτερά
 ὁ ἔρωτάς σου ποῦ μοῦ δίνει

Νὰ μὴν γαλᾶς ἄλλη φορά
 σὰν λές νὰ φέρω τὴ σελήνη

Καὶ εἶν' ἀλήθεια αὐτὴ τρανὴ
 πῶς κάθε ἕνας δὲν τὸ κάνει

Ἄλλὰ μὲ ἀγάπη ἀληθινὴ
 φτερά στὸν ἀγαπῶντα βάνει

Εἰς τὸ καμπαναρισὸ φηλά
 κρυφὸ καρτέρι ἐγὼ τῆς κάνω

κι' ἐνῶ στὸν οὐρανὸ κυλᾶ
 αὐτὴ, πετιέμαι καὶ τὴν πιάνω.

Τὴν σφίγγω τόσο δυνατὰ
 τὴν κάνω σὰν μαργαριτάρι

μικρὴ, καὶ τὴν κρατῶ σφικτὰ
 τὸν δρόμο της μὴ ξαναπάρη.

Γιὰ δέξ την εἶναι λαμπερὴ
 μὲ τὰ χαρίσματα ἐκεῖνα

ποῦ ὁποῖος κι' ἂν τὴ δῆ θαρρεῖ
 μὲ σὲ πῶς μοιάζει ὦ Κολομπίνα!

(Βλέπων ὅτι τὸ παράθυρον δὲν ἀνοίγει τελειώνει τὸ ἄσμα του
 κλαίων.)

Πιερ. (περίλυπος) Δὲν φαίνεται! Ἀλλοίμονο, τὸ λογικὸ μ' ἀφίνει!

Δέν εἰμ' ἐγὼ ὁ Πιερρότος τῆς κι' ἢ Κολομπίνα ἐκεῖνη;
 Δέν εἶν τὸ σπῆτί τῆς αὐτὸ καὶ τὸ παράθυρό τῆς;
 Ὁ πάγκος ποῦ χαροῦμενος καθόμουν στὸ πλευρό τῆς;
 Ἐκεῖ, δὲν ὄρμιζόμαστε κι οἱ δυὸ μας κάθε βράδυ
 ἀγάπη αἰώνια καὶ πιστὴ στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι;
 Τὸ μυστικὸ μου τὸ φιλὶ δὲν ἔσταλνα κρυμμένο
 μέσα σὲ τριαντάφυλλο, σὲ 'κεινο τὸ κλεισμένο
 τὸ παραθύρι, πάντοτε καὶ νύχτα καὶ ἡμέρα;
 Ὅλα θαρρῶ ὅτι μιλοῦν γιὰ 'κεινὴν ἐδῶ πέρα.
 Καὶ τὰ λουλούδια, ὁ ἄνεμος σὰν νάχουσε παρμένα
 ἀπ' τῆ φυγῆ τῆς κάτι τι κ' ἐκεῖνα σὰν κ' ἐμένα
 γι' αὐτὸ κι' αὐτὰ τὴν ἀγαποῦν τὴν πολυαγαπημένη.
 Ἀλλοίμονον! ἀναίσθητη εἰς τὴ φωνή μου μένει.

Ἄχ! Κολομπίνα λατρεπτή! (Κάθηται. Στρέφει ἱκετευ-
 τικὸν βλέμμα πρὸς τὸ παράθυρον τὸ ἑοπίον ἀνοίγεται καὶ φαίνεται
 ἡ Κολομπίνα)

Αὐτὸς ποῦ βλέπω εἶναι;

(Τὴν βλέπει. Ἐγείρεται ἑξαλλος διευθυνόμενος πρὸς τὸ παράθυ-
 ρον ἀλλ' ὑποχωρεῖ ἢ ὀργῇ εἰς τὴν θλιψὴν του καὶ ἐπαναπίπτει ἐ-
 ξηντλημένος ἐπὶ τοῦ καθίσματος μὲ τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν
 κλαίων μὲ λυγμοῦς.)

Πιερ. Πιερρότε δύστυχε, καὶ σὺ ἀπ' ἐξῶ τώρα μέινε.

Κολομ. (Στρεφόμενη πρὸς αὐτὸν θεωπευτικῶς.)

Πιερρότε...

Πιερ. (κατ' ἰδίαν) Τί ἀθάδεα!

Κολομ. Πιερρότε μου, χρυσέ μου.

Πιερ. Καὶ νὰ μοῦ σταίλῃ ἀντ' αὐτῆς, ἐκεῖνον!

Κολομ. Μίλησέ μου!

Πιερ. Αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται

Κολομ. (κατ' ἰδίαν) Καλέ στ' ἀλήθεια κλαίει!

Πιερ. Καὶ πῶς μποροῦσε ψεύτικες ἀγάπες νὰ μοῦ λέγῃ;

(Ἡ Κολομπίνα κατέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν τὸν πλησιάζει καὶ
 τὸν κτυπᾷ θεωπευτικῶς εἰς τὸν ὄμον. Ὁ Πιερρότος στρέφεται καὶ
 τὴν βλέπει.)

Πιερ. Αὐτὸς! (Ἐγείρεται ἀπειλητικῶς) Ἐ! φύγε ἄτιμε

Κολομ. Γιὰ στάσου... ἀκουσέ με.

Πιερ. Παληάνθρωπε σοῦ δείχνω γὼ (τὴν λαμβάνει ἐκ τοῦ λαμοῦ)

Κολομ. (προσπαθοῦσα ν' ἀπαλλαγῇ) Πιερρότε, ἄφησέ με

Πιερ. Δέν θὰ μοῦ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ

Κολομ. Μὰ δέν μ' ἀναγκωρίζεις;

Εγὼ μαὶ ἡ Κολομπίνα σου

Πιερ. Μὴ μὲ παρασκοτιζεῖς

μ' αὐτήν.

Κολομ. Αλήθεια εἰμ' ἐγὼ

- Πιερ. Ἐκείνη εἶν' ἕνα φεῖδι
Κολομ. (ἀπαλλασσομένη) Καλέ μου, ἦτον ψέμματα
Πιερ. Πολύ κακό παιχινίδι
μαζύ μου παίζεις.
- Κολομ. Ἄκου με καί θά σέ βεβαιώσω
Μέ ε,τι τώρα θέ νά δῆς σ' αὐτό ποῦ θά σοῦ δώσω
(Ἐξάγει τήν φωτογραφίαν της καί τήν δεικνύει).
Νά ἡ φωτογραφία μου.
- Πιερ. Ποῦ σοῦχει αὐτή δοσμένα
Κολομ. Ἄνοησίες! Κύτταξε... Δέν μοιάζει αὐτή μ' ἐμένα
μ' ἀλευρι πειό λιγώτερο... Σάν τήν καλοκουττάξης
- Πιερ. (λαμβάνων τήν φωτογραφίαν καί παρατηρῶν ἐναλλάξ αὐ-
τήν καί τήν Κολομπίναν)
Ἄλῆθεια. Καί γιατί λοιπόν μ' αὐτό νά μέ τρομάξης
(δεικνύων τά φορέματά της)
- Κολομ. Γιά νά ζηλέψης καί γιά νά δοκιμασθῆς λιγάκι
Πιερ. Λοιπόν μέ τόσα βάσανα, καθμούς καί μέ φαρμάκι
σ' αὐτόν τόν κόσμον γίηεται κανεῖς εὐτυχισμένος!
- Κολομ. Ἀγάπη χωρίς βάσανα...
Πιερ. Καί τώρα πεπεισμένος
Νά ἦμαι στήν ἀγάπη σου; Ἀγάπη μου, λυπήσου
τό τόσο μου μαρτύριο, τούς πόνους συλλογίσου
Ποῦ τράδηξα σάν ἔδλεπα γυρμένο στό πλευρό σου
τό διάδωλο Πιερρότο αὐτόν μεσ' τό παράθυρό σου.
Ὡ Θεέ μου! Δέν θά νοιώσης σὺ ποτέ τόσ' ἀπαργμό μου,
Τῆ φλογισμένη μου καρδιά, τόν πόνον καὶ τόν μου
στό θέαμά σας, ἐκεῖ δά... Μέ μάτια δακρυσιμένα
σάν ἔδλεπα περίλυπος.
- Κολομ. Ἄν πρόσσεχες σέ μένα
λιγάκι περισσότερο θά μ' εἶχες ἐνοήσει.
Πιερ. Μά ἡ παλαβομάρα μου μποροῦσε νά μ' ἀφήσει;
Ἦμουν τρελλός γιά δέσιμο.
- Κολομ. Ἄπ' τήν ἀγάπη σου ἴσως;
Πιερ. Ἄπ' τῆ μεγάλη ζήλεια μου καί πειό μεγάλο μίσος.
Κολομ. Ὅπου θά πῆ δέν δέχεται Σωσιάν ὁ Πιερρότος
Πιερ. Πρό πάντων δέ ἀντεραστήν... τί ἔγινεν ὁ πρῶτος
ἀντεραστής μου;
- Κολομ. Ποιός;
Πιερ. Τί ποιός! Ὁ Ἄρλεκίνος
Κολομ. Πάσι
Ἐπῆρε τόν ἀγύριστο καί δέν ξαναγυρνάει
Δέν σοῦπα πρὶν τόν ὄρον μας... Νά μὴ ξαναγυρίση
Ἄν δέν πλουτίσει;
Καί σὺ καταλαβαίνεις πειά.....
- Πιερ. Καθόλου.... δέν τό ξέρω

Θά πίστευες ἐσύ ποτέ κι' ἐγὼ πῶς θά σοῦ φέρω
ἐκείνο ποῦ μοῦ ζήτησες;

Κολομ. Αὐτό δὲν τὸ πιστεύω
Πιερ. Νά, τὴ σελήνη (Ἐξάγει ἐκ τῆς τσέπης του ἓνα δακτυ-
λίδι καὶ τῆς τὸ προσφέρει.) Κύτταξε
Κολομ. (Ἀδιαφοροῦσα) Καλὰ

Πιερ. Δὲ χωρατεύω
Κολομ. (λαμβάνει τὸ δακτυλίδι καὶ τὸ παρατηρεῖ.)
Τί δακτυλίδι! Θησαυρός! Μ' ἓνα μαργαριτάρι
ποῦ θέλει χρήματα πολλὰ κανεῖς γιὰ νὰ τὸ πάρῃ
Πιερ. Καὶ τὰξωσα

Κολομ. Ἐσύ; Καὶ πῶς; μπορῶ νὰ σ' ἐρωτήσω;
Πιερ. Ἐπούλητα τὸ κτήμά μου γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω.
Καὶ τὸ μαργαριτάρι μου μ' αὐτὰ τὰ χρώματά του
λουλούδι καὶ πάλι πειὸ πολλὰ καὶ πειὸ καλὰ μοῦ δίνει,
ἀφοῦ ἡ χαρὰ σου ἢ παιδική γι' αὐτό, καλή μου, ἀφίνει
ν' ἀνθίζουνε χαμόγελα στὰ δρόμους σου χαίρη
σὰν πασχαλιές τ' Ἀπρίλη

Κολομ. Χαράτανε τὸν θεριστὴ σ' αὐτὰ. Χαρὰ σ' ἐμένα
Χαρὰ σ' ἐσένα ἀγάπη μου, ποῦ τὰχεις κερδισμένα
μέ τέτοις δῶρο σὰν κι' αὐτό. Καὶ σὲ περιφρονοῦσα,
γιατί ἡ ἀλήθεια εἶν αὐτὴ ποτέ δὲν σ' ἐκτιμοῦσα.
Πιερ. Ἀλήθεια... Κ' ἓνα χάρισμα μιά κρίσι μεταβάλλει;
Κολομ. Γιατί σ' ἐνόμιζα ἄστατο

Πιερ. Κανεῖς δὲν ἀμφισβᾶλλει
πῶς ᾔθελες μέ πρόφασι γιὰ τὴ σελήνη τὰχα
Κολομ. νὰ μοῦδινες τὸ δρόμο μου... Κι' ἐγὼ νὰ ζῶ μονάχα
Πιερ. γιὰ τὴν ἀγάπη σου!

Κολομ. Τί' αὐτό μὴ μοῦσαι κακιωμένος
Κι' ὁ Ἄρλεκίνος μοῦλεγε πῶς εἶν ἐρωτευμένος
Κ' εἶταν σωστό τὸν ἓνα σας νὰ τὸν ἀπομακρύνω.

Πιερ. Νά προτιμήσῃς ἔπρεπε σ' αὐτὸ τὸν Ἄρλεκίνο
Κολομ. νὰ πάῃ στὸν ἀγύριστο κι' ἀκόμη παρὰ πέρα
Πιερ. Ἐγὼ ἔκαμα ὅ,τι ἔκαμα τοῦ μύθου ἢ περιστέρα.

Κολομ. (ἄδουσα)
Μιά περιστέρα ζῶσε μιά φορά
Μεσ' στή φωλίτσα τῆς εὐτυχισμένη
καὶ πέραγε ἡ ζωὴ τῆς μιά χαρὰ
ζωὴ ἀξένοιαστη καὶ ζηλεμένη.
Ναιὸ περιστέρι μέ λευκά φτερά
Τὴν βλέπει καὶ σιμὰ τῆς φτερουγίζει,
"ὦ! «σὲ λατρεύω» λέει τρυφερά
Στὰ μάτια μου τὸ δάκρυ πλημμυρίζει.

Κ' ἓνα ἀγριοπερίστερο φιλιὰ
γυρεύει καὶ παιχνίδι:κ περιμένει;

ΠΕΡΙ ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΕΩΣ

Α! εάν ἐγνώριζον νὰ συνδιαλέγωμαι, μοι ἔλεγεν ἡμέραν τινα εὐφροσύνην τις κυρία ἔχουσα τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς μετριοφροσύνης, πόσα ὠραία πράγματα δὲν ἤθελον σὰς διηγηθῆ!

Καὶ ἀληθῶς μοι φαίνεται, ὅτι οἱ λίαν μεγαλοφώνως ἐπαναλαμβάνοντες ὅτι «ἡ σιωπὴ εἶνε χρυσός, ἐν ᾧ ὁ λόγος δὲν εἶναι παρά ἄργυρος» ἀδικοῦν πολὺ τὸν τελευταῖον.

Δὲν εὐρίσκετε, ἀγαπηταὶ κυρίαί, ὅτι ὁ πτωχὸς αὐτὸς λόγος ὁ τόσον ἐλαφρῶς ὑπὸ τῶν ἠθικολόγων ὀυσφημηθαῖς ἔχει ἐπίσης τὰ θέλητρα του καὶ ὅτι διευθυνόμενος ὀλίγον ὑπὸ τῆς λογικῆς καὶ τοῦ πνεύματος ἀξίζει πολὺ περισσότερον τῆς φήμης του; Καὶ ἐν πρώτοις μὴ τυχόν ὑποθέσθε ὅτι ἐκ κακοδούλου προθέσεως ἀπευθύνομαι πρὸς τὰς γυναῖκας. Φρονῶ ὅτι μόνον αἱ κακὰ γλῶσσαι ἀπέφωσαν καὶ ἀποδίδουν εἰς τὸ φύλον μας μίαν ὑπερβολικὴν ἀχρᾶσιν, λόγου καὶ τῆς ὁποῖας δὲν πιτεῖω ποσῶ: νὰ ἔγωμεν τὸ μονοπόλιον, διότι, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Γάλλος μυθογράφος: La Fontaine:

Je sais même sur ce fait
bon nombre d' hommes qui sont femmes.

Ὡστε δὲν εἶναι, ὡς βλέπετε ἀπολύτως ἀποδεδειγμένον ὅτι οἱ κύριοι κατέχουν περισσότερον ἡμῶν τὸ τάλαντον τοῦ σιωπᾶν— Ἄλλως τε τὸ λαλεῖν δὲν ἔχει οὐδὲν τὸ κοινόν μετὰ τὸ συνδιαλέγεσθαι.

Πόσοι ἄνθρωποι ὀμιλοῦν χωρὶς νὰ λέγουν τίποτε ἢ ὄπερ καὶ μᾶλλον ὀκληρὸν διὰ νὰ κακολογοῦν! Ἐν ᾧ ἀπεναντίας ἡ συνδιαλέξις διὰ τὸν γνωρίζοντα τὴν χρῆσιν αὐτῆς εἶνε ἐν ταῦτῳ μία τέχνη καὶ μία ἐπιστήμη: μία τέχνη ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον ὀφείλει τις νὰ ἐκφράζη τὰς σκέψεις του, μία ἐπιστήμη ὅταν πρόκειται νὰ δώσῃ τὸν λόγον εἰς τοὺς ἄλλους. Ἄλλ' ἡ τέχνη αὕτη καὶ ἡ ἐπιστήμη, μὴ τὸ λησμονῆτε, δὲν πρέπει νὰ ἔχουν οὐδὲν τὸ προσποιητόν. Τὸ ἐπιτετηδευμένον τὰς ἀφαιρεῖ πᾶν θέλητρον.

Ἄπαντα ἢ χάρις τῆς συνδιαλέξεως ἔγκειται ἐν τῇ φυσικότητι. Ἡ πλεονεξία ὑψηλῆ καὶ ἐνδιαφέρουσα ἔννοια, ἐκφραζομένη μὲ ὕψος ὑπέρογκον καὶ προσπεποιημένον ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ καὶ κατανατᾷ ἀνούσιος καὶ ἀηδῆς. Ἐν ᾧ τὸναντίον ἢ μικροτέρα ἔννοια διὰ τῆς ἀφελούς καὶ γλυκείας ἐκφράσεως λαμπρύνεται καὶ ἐμπνέει τὸ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον.

Ἐπίσης ὀφείλει τις νὰ μὴ λέγῃ εἰς ἓνα ἕκαστον παρ' ὅ,τι δύναται νὰ τὸν ἐνδιαφέρῃ καὶ νὰ τὸν εὐχαριστῇ. φροντίζων ἐπιμελῶς ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ,τι ἐνδέχεται νὰ προσενήσῃ σύγκρουσιν ἢ προσβολὴν εἰς τὸ φρόνημα ἐκείνου μεθ' οὗ τυχὸν ἀναστρέφεται. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὐ μόνον τὴν ἀληθῆ ἐκτίμησιν ἀλλὰ καὶ τὴν εἰλικρινῆ πάντων ἀγάπην θέλει προσελκύει. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς πᾶσαν ἰδίαν γυναῖκα ἐνυπάρχει ἔμφυτος ἢ ἐπιθυμία τοῦ ἀρέσκειν, ἐπιθυμία, ἣτις εἰάν δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ, εἶναι εἰς αὐτὴν ἐν ἐπι πλεον προσόν, ἔπεται ὅτι καὶ ἰδιαιτέρως ὀφείλει αὐτὴ νὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν διὰ τὴν ὅσον ἔνεστι τελειοτέραν ἐκμάθησιν τῆς τέχνης τοῦ «καλῶς συνδιαλέγεσθαι» καθόσον δι' αὐτῆς θὰ δύναται νὰ ἀρέσκῃ παντοῦ καὶ πάντοτε ἄνευ ἀντιζητῶν καὶ νὰ ἐλκύῃ καὶ συγκρατῇ τὰς συμπαθείας πάντων τῶν περικυκλούντων αὐτὴν χωρὶς μάλιστα νὰ ἀτενίσῃ τρέμουσα τὸ γῆρας, διότι, καθὼς πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ εἰς Γάλλος ποιητής:

.....si la beauté plait, c' est l' esprit qui captive

...Καὶ τώρα πόθεν ἄρχεται καὶ ποῦ λήγει τὸ πνεῦμα;

Τίς ἤθελε τολμήσει ἐπακριβῶς νὰ τὸ προσδιορίσῃ; Τὸ πνεῦμα εἶναι: τι δυνάμενον νὰ ὑπάρχῃ ἐν παντί καὶ πανταχοῦ δυνάμενον ἐκ παντός νὰ προέλθῃ καὶ εἰς πᾶν νὰ συμφωνήσῃ. Τὸ σπουδαῖον εἶναι νὰ ἔγῃ τις πνεῦμα καὶ νὰ μὴ ζητῇ νὰ δεικνύῃ ὅτι ἔχει, ὅπερ εἶναι καὶ ἡ καλύτερα ἔνδειξις πολλοῦ πνεύματος.

Ἐκεῖνος ὅστις ἐξέρχεται τῆς συναναστροφῆς σας εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ πνεύματός του εἶναι πληρέστατα καὶ ἀπὸ τὸ ἰδικόν σας.

Ὅθεν δὲν πρέπει τις νὰ δεικνύῃ τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἔχει, παρ' ἀφοῦ παρέξῃ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν εὐχαριστήσιν νὰ ἐπιδείξουν τὸ πνεῦμα ὅπερ εἰς αὐτοὺς μαντεύει. Ἡ ἀδιάκοπος ἰδίᾳ τῆς γυναικὸς μελέτη δέον νὰ συνίσταται **εἰς τὸ νὰ κατορθοῖ νὰ τῇ συγχωροθῇ πᾶν ὅ,τι γνωρίζει.**

Εἴτε λοιπὸν ὀρθῶς σκέπτεται αὕτη, εἴτε πεπλανημένως οὐδέποτε ὀφείλει νὰ ἐπιμένῃ ἐν τῇ συζητήσει, νὰ προφυλάσσεται δὲ

ιδία ἀπὸ ἀλόγων καὶ ἀνοήτων ὑπαινιγμῶν δυναμένων νὰ ἐρεθίσουν ἢ νὰ προσβάλλουν.

Οὐδεὶς πρέπει νὰ ἔγῃ ὅσον αὕτη εὐθύτητα, ἀβρότητα καὶ ἐπιείκειαν. Πάντοτε γλυκεῖα ἀγαθὴ καὶ συγκρατατικὴ ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ πολλά, ἵνα πρὸς ἕνα ἕκαστον λέγει ὅ,τι ὀφείλει νὰ εἶπῃ καὶ ὅπως δύναται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς κάθε συνομιλίαν χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιδεικνύηται καὶ ὡς πανδμήμων καὶ δοκησίσοφος. Καὶ τώρα θέλετε ἐρωτήσῃ: Τὸ πνεῦμα λοιπὸν διὰ μίαν γυναῖκα εἶναι ἢ εὐπροσηγορία καὶ ἢ γλυκύτης;

Διατὶ ὄχι, ὅταν αὕτη συνδυάζῃ καὶ τὴν εὐφυΐαν τῆς συνδιαλέξεως χωρὶς ὅμως νὰ ἐπικρατῇ ταύτης, ὅταν γνωρίζῃ νὰ περιφρονῇ τὰς χάριτας τὰς ὁποίας παρέχει, καὶ ἐνῶ δίδει, νὰ φαίνεται ὅτι λαμβάνει, καὶ τέλος ὅταν οὐδέποτε ἐν τῇ συνομιλίᾳ ὑπαινίσσεται κακόν τι, ὑπερ δὲν τολμᾷ νὰ εἶπῃ μετὰ παρρησίας;—

ΙΟΥΛΙΑ Ι ΚΑΡΑΛΗ

ΣΕ ΧΡΟΝΙΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ποῦ εἶσθε ὄνειρα χρυσᾶ
ὄνειρ' ἀγνά σβυσμένα;
Σὰς ἐνθυμοῦμαι μὲ παλμοὺς
καὶ μᾶτια θακρυσμένα.

Ποῦ πῆγατε τῆς νειότης μας
χαρᾶς στεφανωμέναις
Μὲ χίλι' ἀγάπης λούλουδα
κ' ἐλπίδες χρυσομέναις;

Τί ἐγίνατε γεννήματα
χαρᾶς μαζὺ καὶ πόνου;
Μήπως στὸ γοργοκύλισμα
πνιγθήκατε τοῦ χρόνου;

Σ' ὄλους ὁ χρόνος ποῦ γυρνᾷ
τὸν θάνατο θ' ἀφίσῃ
Κι' ἔτσι μὲ τῆς ἐλπίδες μας
κι' ὁ πόνος μας θά σβύσῃ!

Η ΒΙΡΓΙΝΙΑ

Τῇ ἀγαπητῇ Μαρίᾳ Σβορώνου.

ΕΝΑ ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἄν γνωρίζω ἂν ἄλλος ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸ χωριό του τόσον ὅσον ἐγώ!...

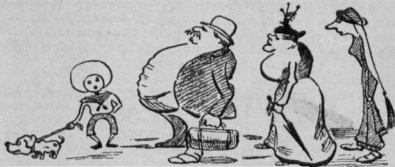
Τὸ ἀγαπῶ καὶ τὸ ἀγαπῶ πολὺ τὸ χωριό μου.

Τὸ χωριουδάκι μου μὲ τὰ μικρά, τὰ ἄσπρα τὰ καθαρὰ σπιτάκια του, τὰ βουτηγμένα μέσα στὴν πρασινάδα τῶν δένδρων, τῶν περιβολιῶν καὶ τῶν κτημάτων, τὸ χωριουδάκι μου τὸ στεφανωμένο καὶ σιδηροζωσμένο τὸ ἀρχαῖο ἐνετικὸ του φρούριο τὸ θεριακωμένο κάστρο, ποῦ ξαπλωμένο καθὼς εἶναι ἀπὸ τὸ βουλό ὡς τὴ θάλασσα, φαίνεται σὰν θεώρατος γίγαντας ποῦ ἔχει τρυφερὰ ἀγκαλιασμένη, τὴν ἐρωμένη του, τὴν πόλι.....

Ναὶ τὸ χωριό μου εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ρωμαντικώτερα καὶ πρασινώτερα χωριά τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, μεγάλα καὶ μικρά.

Αὐτὸ δὲν τὸ λέω μοναχὰ ἐγώ.

Τὸ λέει τὸ ἀτελεύτητο τῶν ἀμπελιῶν, τῶν πορτοκαλιῶν, τῶν λεμονιῶν καὶ τῶν ἄλλων δένδρων ποῦ τὸ περιστοιχίζουν, τὸ δείχνει τὸ μενεξεθένιο χρῶμα τῶν γύρω βουνῶν, τὸ ψιθυρίζουν παιζόντα κι'

Τὸ λένε οἱ ξένοι ποῦ ἐρχονται ἐκεῖ.

άλληλοκυνηγούμενα τὰ γαλανὰ καὶ ἀφροστειφανωμένα κυματάκια τοῦ Κορινθιακοῦ ποῦ ξεφυχοῦν στὴν ἀμμουδιά, τὸ μαρτυροῦν ἢ λυγαριές, ἢ δάφνες καὶ τὰ ἄλλα λουλούδια ποῦ ἀνθίζουν στοὺς δρόμους, στὰ χωράφια, σταῖς πλαγιές καὶ σταῖς φράχτες, τὸ διαλαλαίνει μὲ χίλια στόματα τὸ μυρωμένο ἀπὸ βουνὰ καὶ θάλασσα ἀέρι, καὶ τὸ πιστοποιοῦν οἱ ξένοι ποῦ ἔρχονται καὶ παραθερίζουν ἐκεῖ καὶ οἱ ὑπάλληλοι ποῦ δὲν τοὺς κάνει καρδιά νὰ ξεκολλήσουν.

Καὶ ἔπειτα πῶς νὰ μὴ τὸ ἀγαπῶ ἐγὼ τὸ χωριό μου;

Καὶ οἱ ὑπάλληλοι ποῦ δὲν τοὺς κάνει καρδιά νὰ ξεκολλήσουν

Φαντασθῆτε λοιπὸν τὴν λύπη μου ὅταν ἀναγκάστηκα νὰ φύγω ἀπὸ κεῖ, ν' ἀφήσω τοὺς φίλους μου, τοὺς δικούς μου, τοὺς συγγενεῖς μου, τὸ σπίτι μου, νὰ ἐγκαταλείψω τὰ παιδικὰ μου παιχνίδια γιὰ νὰρθῶ στὴν Ἀθήνα νὰ ἐξακολουθήσω τὰς σπουδὰς μου.

Καὶ φαντασθῆτε τὴν χαρὰ μου, ὅταν μετὰ τῶσων μῆθων ἀπουσίαν μου ἐδόθη καὶ πάλι περιστάσις νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ.

Τὸ ἡῆρα ὅπως καὶ τὸ ἀφησα.

Τίποτε, μὲ ἀπολύτως τίποτε δὲν ἄλλαξε.

Ὅλα μοῦ φαίνονται τὰ ἴδια καὶ μόνον στὸν ἑαυτὸν μου αἰσθάνομαι μιὰ μεταβολή, μεγάλη. Μεταβολὴ τὴν ἑποῖαν μοῦ ἐπιβάλλει διὰ τῆς βίας ἡ κοινωνικὴ πρόληψις καὶ ὁ κακῶς ἐννοούμενος πολιτισμός.

Περίεργο τόσο πολὺ μὲ ἄλλοξε ὀλιγοχρόνιος διαμονή μου στὴν Ἀθήνα;

Ἐξήγα ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπεσπάρθην διὰ τῆς βίας σχεδόν, ὅπὸ τὰ παιχνίδια καὶ ταῖς παιδικές τρέλλες καὶ ἐγύρῃσα πίσω σοβαρὸς, σοβαρὸς καὶ ἀκίνητος σὰν γεροϋσιαστής, σὰν συγκλητικὸς, θωρακισμένος μέσα σὲ κολλαρισμένα πουκάμισα καὶ στενὰ πανταλόνια καὶ σφιγμένους σὰν κατάδικος, τοῦ πολιτισμοῦ κατάδικος, μὲ σκληρὰ κολλάρα, καθὼς ἀρρόζει εἰς ἓνα σπουδαστὴν.

Περίεργο, τί νὰ ἔπαθα;

Κάθε τοίχος, κάθε δένδρο, κάθε γωνία, κάθε δρόμος καὶ κήπος καὶ κάθε «κατατόπι» μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μὲ φωνάζουν καὶ νὰ μ' ἀνοίγουν μπροστὰ στὰ συγκεκινημένα μάτια μου, ἓνα ἀλλοιώτικο βιβλίον, μέσα εἰς ταῖς σελίδες τοῦ ἑποίου διαβάζω καὶ ἀπὸ ἓνα παιδικό μου ἐπεισόδιον καὶ ἀπὸ μιὰ ἀνάμνησι τῶν ἀληθισμονήτων χρόνων τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας.

Διέρχομαι μέσα ἀπὸ τοὺς διαφόρους δρόμους, τοὺς δρόμους μὲ

τά καλδερίμια, τούς δρόμους τούς σκεπασμένους από τὰ ἐξέχοντα κλαδιά τῶν περιβολιῶν, ποῦ μοῦ φαίνονται σάν νά μέ καλοῦν νά σκαρφαλώσω στόν τοίχο καί ν' ἀρχίσω τό μάζευμα.

Συγκεκρινημένοι περνῶ ἀπό ταῖς παλῆς αὐτές ἐρωμένες ποῦ ἐληλάτουν, χωρίς ὅμως τώρα νά ὑπακούω εἰς τήν πρόσκλησίν των.

Περνῶ ἀπό τὰ σπιτάκια τῆς γειτονιάς μου. Τά ἴδια εἶνε πάντοτε, μικρά, λευκά, καί καθαρά. Δύω—τρία ἀπό αὐτά ἔχουν μισοκλεισμένα τὰ παράθυρά τους· ἐρωτῶ γιατί:

—Ἐχουν πένθος, πόσοι πέθαναν τώρα ποῦ ἔλειπες! μοῦ λέγει ὁ ἀδερφός μου ποῦ εἶχε ῥθῆ κάτω στό λιμάνι νά μέ ὑποδεχθῆ.

Νά ἡ γειτονοπούλές μου μέ ταῖς ὁποῖαις ἐπαιζα ὅταν ἦμουνα μικρός. Σοβαρές τώρα καί αὐτές οὔτε μοῦ μιλοῦν κἄν.

Ἐργιμη καί ἡ πλατεία τοῦ λιμένος, μέ τό πράσινο ἀπό χλόη καί χαμομήλια χαλί της, ποῦ ἀντηχοῦσε μιά φορά ἀπό ταῖς φωνές καί τὰ παιγνίδια μας.

Νομίζω ὅτι θ' ἀκούσω ἀκόμα τὰ τρελλά γέλοια καί ταῖς χαρούμενες φωνές τῶν φίλων μου, μέ τούς ἑσπίτους ἐπαιζα μιά φορά.

Τίποτε ὅμως!

Ἡ νεολαία τῆς πατρίδος μου ἄλλαξε καί αὐτή, τώρα, ἐσθαρεῦτηκε καί δέν παίζει πειά.

Καί μόνον ἐκεῖ στήν ἄκρη κάτω ἀπό τήν παχισιά σιιά τῶν πλατάνων καί παρά τό καφενετό τοῦ Ντοῦλα, κάθεται ἡ αὐτή, ἡ αἰώνιος Γερουσία τῆς πατρίδος μου, πιστή εἰς τό καθήκον της, συζητοῦσα καί σχολιάζουσα τήν παγκό-

Τόσο πολύ μέ ἄλλαξε!

στη εἰς τό καθήκον της, συζητοῦσα καί σχολιάζουσα τήν παγκό-

Σοβαρές τώρα κι' αὐτές.

Ὅποια μεταλλαγή όμως!
Καί εἰς αὐτήν ὁ χρόνος ἔχει ἀνοίξει σπουδαία ρήγματα. Λείπουν
τόσοι καί τόσοι γερούσιασταί.

Συζητοῦσα καί σχολιάζουσα τὴν παγκόσμιον κίνησιν.

Ποῦ εἶνε ὁ Καζανᾶς, ὁ Σαβούλης, ὁ Μπαρμπα—Χαράλαμπος, ὁ
Μιμάκιος καί τόσοι ἄλλοι σοφοί καί..... ἄγρυπνοι φρουροί τῶν
ἐθνικῶν δικαίων!...

* Ἄλλοι ἀπέθαναν καί ἄλλοι ἐξεπατρίσθησαν.

* * *

Νά καί τὸ σπίτι μου μέ τὸ κίτρινο χρῶμα του, μέ τὰ 'μπλέ πα-
ραθύρια του καί μέ τὴν πλακοστρωμένη καί πρασινοσκεπασμένη
αὐλή του.

Τὸ σπίτι μου!

Πόσα λέγει αὐτὴ ἢ λέξις εἰς τοὺς ζήσαντας οἰκογενειακὴν ζῶην
καί γνωρίσαντας οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν!

Κάτω στήν εἴσοδο τῆς αὐλῆς
μπροστά στο περιοκλάδι στέλον-
ται ἡ μητέρα μου, ὁ θεῖός μου, τ'
ἀδέρφια μου, ὁ μικρός μου ἀ-
δελφός ὁ Γῶγος μέ τὸν κόκκινὸ
του σκουφο, τὸ σκυλάκι μου ἡ
«Φλόξ», τὰ γατάκια νομιζοῦν πῶς
κι' αὐτὰ κατεβῆκαν γιὰ νά μέ
ὑποδεχθῶν.

Διακρίνω μίαν συγκίνησιν στο
πρόσωπόν των, συγκινοῦμαι καί
ἐγώ, μοῦ ἔρχεται μιὰ ντροπὴ γιὰ-
τί διακρίνω μέσα ἀπὸ τῆς γρι-
λις τῶν παραθυριῶν τὰ πονηρά

Ὁ Γῶγος μέ τὸν κόκκινό του
σκουφο.

μάτια τῶν γειτόνων νά μέ παρατηροῦν μέ περιέργειαν· πῶς νά ἦταν δυνατόν νά γυρίσω πίσω καί ὁμως προχωρῶ καί πέφτω στήν ἀγκαλιά τους, μέ ἀγκαλιάζουν καί αὐτοί, μέ φιλοῦν, μέ περιποιοῦνται, ὁ Γῶγος κρεμασμένος ἀπό τό πανταλόνι μου κλαίει, ἡ Φλόξ πηδᾷ γιά νά μου γλύψῃ τό πρόσωπο.

Μέ ἀνεβάζουν ἐπάνω, μέ βάζουν νά καθίσω στήν καλλίτερη μεριά, μοῦ φέρουν καφέ, γλυκό, ὅ,τι ἔχουν καί ὅπως ἔκαμναν στόν πατέρα μου ὅταν γύριζε ἀπό τό στρατό.

Βλέπω τό βάζο τοῦ γλυκοῦ καί συλλογιζομαι μετά συγκινήσεως τήν στιγμὴν ποῦ τό ἔπερνα μέ τό σπαθί μου.

Νοστιμώτερο ἦτανε τότε!

Ἀπό τό παράθυρό μου βλέπω κάτω ἓνα σμήνος παιδιῶν νά παίξῃ καί νά θορυβῇ. Ἄ! πῶς ἤθελα νά πηδήσω ἔξω νά ριχθῶ στό παιγνίδι καί ἐγώ.....

Βγαίνουμε ἔξω.

Γνωρίζω τὰ διάφορα «κατατόπια» εἰς τὰ ὅποια ἔδρασα.

Πόσαι ἀναμνήσεις δὲν ζοῦν μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου, στά στενά κалδερῖμια, στά μισοχαλασμένα σπιτάκια καί σταῖς πρασινάδες τῶν ἐρημωμένων περιβολιῶν.....

Νά τό περιβάλει τῆς Πάσχαϊνας, τό καλύδι τοῦ μουρλο—Χριστοῦ, ἡ κληματαργιὰ τῆς Πέπης, ὁ κήπος τοῦ Δουσέα, ὁ «ὄχτος», τό παλῆό σχολεῖό, τὰ στοιχειωμένα χαλάσματα τοῦ Φωτομάρα.

Πῶς ἤθελα νά πηδήσω μέσα καί ὁμως τί εἶναι αὐτό ποῦ μ' ἐμποδίζει;

Ἡ καρδιά μου σφίγγεται. Δέν βαστάω πλέον.

— Πᾶμε, λέγω στόν ἀδελφό μου.

Τραβάμε ἔξω πρὸς τὰ κτήματα.

Ἄλλαι ἀναμνήσεις ἐκεῖ. Ἐδῶ εἶναι οἱ τόποι τῶν μεγάλων παιχιδιῶν καί τῶν πετροπολέμων.

Ποῦνε οἱ παλαιοὶ μου συμμαχηταί;

Σκορπισθήκανε καί αὐτοί. Ἄλλοι ἐτράπησαν πρὸς εἴρσειν τύχης καί ἄλλοι σπουδάζουν ἀκόμη. Πῆρα μιὰ πέτρα νά ρίξω. Οἰκτρά ἀποτυχία. Ἀκόμη μέ πονάει τό χέρι μου ἀπό τήν δύναμι ποῦ ἔδραλα!

Περνάμε ἀπό τό Νεκροταφεῖο.

— Ν' ἀνάψωμε ἓνα κερί τοῦ μπαμπᾶ καί τῆς βάδας!

Κυττάζω τὰ μνήματα. Κάτω ἀπό τόν σωρὸν ἐκεῖνον τοῦ χώματος ποῦ σκεπάζεται ἀπό ἀγριολούλουδα καί πρασινάδες εἶνε θαμμένο ὅ,τι ἀγαπητότερο ἔχει ἓνας ἄνθρωπος.

Τίς οἶδε τί σκουλήκια γλύφουν τώρα κάτω ἐκεῖ στή γῆ τὰ χέρια ἐκεῖνα ποῦ τόσες φορές μέ χάϊδεψαν καί τόσες φορές μέ συγκίνησι τὰ φίλησα.

Δέν βαστάω πλέον, δάκρυα μοῦ ἔρχονται στά μάτια καί φεύγω, φεύγω μακριά.

Δέν θά πάμε στή σταφίδα, μού φωνάζει ὁ Χαρίλαος.

—“Ὅχι πάμε μέσα στήν πόλι.

Ἄλλάξαμε διεύθυνσι καί τραβήξαμε γιά μέσα.

Εἶναι ἀπόγιομα. Ὁ ἥλιος κρέμασε πρὸς τὴ θύσι του καί γέρνει νὰ κρυφτῆ πίσω ἀπὸ τὰ βουνά σκορπίζοντας στήν πόλι κάτι μεγάλες καί μακρυές σκιές.

Σταῖς τελευταῖς ἀχτίδες σύννεφα ἀπὸ μικρά ἔντομα χορεύουν

καί περιστρέφονται εἰς τὸν ἀέρα καί οἱ δρόμοι ἀρχίζουν ν' ἀντηχοῦν ἀπὸ τοὺς ἐπιστρέφοντας ἐκ τῶν κτημάτων ἐργάτας.

Διασχίζουμε τὴ πλατεῖα καί τραβάμε γιά τὴν ἀγορά.

Τὰ ἴδια πάλι καί κεῖ.

Οἱ πατριῶτες μου, ἀγαθοὶ καί ἀνοιχτόκαρδοι, κάθονται ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ καταστήματα τῶν στο καταβρεγμένον μέρος τῆς γῆς, ποῦ μυρίζει χωματίλα καί συζη-

Κάθονται ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ καταστήματα.

τοῦν ἀναμεταξύ τῶν.

Με χαιρετοῦν σάν νὰ ἤμουνα κανένας μεγάλος.

—Τί κάνετε!..... πότε ἤλθατε.....θά μείντε πολλές μέρες ἐδῶ;

“Ὅλα αὐτὰ μού χτυποῦν κακὰ στ' αὐτιά.

Κυτάζομαι νὰ ἰδῶ πότε ἔγινενα μεγάλος καί σοβαρός ἐν σοβαροῖς. Φέρω ἀσυνειδήτως τὸ χέρι μου εἰς τὸ ἐπάνω χεῖλος νὰ στρίψω τὸ μουστάκι μου. Σκληρὰ ἀπογοήτευσις καί ἀπὸ αὐτοῦ.

Τί ἔπαθαν λοιπόν οἱ πατριῶτές μου;

—Πάμε νὰ φύγομε' ἀπὸ δῶ, οἱ πατριῶτές μου εἶνε σοβαροὶ καί ἐγὼ τὸ χωριό μου τὸ ἔχω συνδέσει με ἄλλα πράγματα στο μυαλό μου καί ἔχι με σοβαρά.

Ἄπὸ σοβαρότητα ἐχόρτασα.

Πηγαίνω νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς θεῖους καί ταῖς θεῖές μου.

Τὰ ἴδια καί ἐδῶ.

—Ὅριστε, ὄριστε κύρ Τάκη, ἀπ' ἐδῶ, ἀπ' ἐδῶ παρακαλῶ.

«Κύρ Τάκη» τί κακὰ ποῦ χτυπάει αὐτὸ στ' αὐτιά.

Ἔγεια καὶ »κύρ Τάκης» ἐγὼ ποῦ δὲν μὲ θέλανε πρὸ ὀλίγου ἀκόμη στὰς ἐκδρομὰς καὶ στὰς διασκεδάσεις των, γιὰ νὰ μὴ τοὺς χαλάσω τῇ διασκέδασι μὲ ταῖς τρέλλαις μου.

* * *

Πηγαίνουμε στὴν ἀκροθαλασσιὰ.

Εἶνε νύχτα πλέον. Πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ σηκώνεται σὰν πύρινο μπαλόνι τὸ φεγγάρι.

Ὁ ἀέρας «οὐτ ἀνασασμὸ δὲν πέρνει» καθὼς λένε καὶ οἱ ναυτικοὶ μας. Ἡ θάλασσα «τόκα», λάδι, σὰν ἓνας ἀπέραντος καθρέφτης. Ὁ γέρω-Βοϊδιᾶς ἀπέναντι μὲ φιλαρέσκεια γεροντοπαλλήκαρου, καθρεφτίζεται μέσα. Γύρω- γύρω σὰν κορνίζα ἢ παραλία μὲ τὰ ἄσπρα καὶ καθαρά πετράδια τῆς.

Ἡ φωνὴς τῆς νύχτας ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ. Νεροχελῶνας λάλημα ἀκούεται, κλαίει ὁ Γκιώνης στὰ χαλάσματα καὶ ξεκουφαίνουν οἱ τριγμοὶ τῶν τριζωνιῶν. Χιλιάδες, ἀναρίθμητες πυγολαμπίδες παίζουν μέσα στὰ δένδρα τῶν κτημάτων.....

Ἄ! Ἐπὶ τέλους μόνος μου ἐδῶ, νύχτα, μακριὰ ἀπὸ τὴν ψευτοσοβαρότητα τοῦ κόσμου.

Θὰ γίνω πάλι παιδί.

Ἡ θάλασσα φαίνεται σὰν νὰ μὲ προσκαλῇ.

Βγάζω τὸ σακκάκι μου, πετῶ τὰ κολλάρα, ξεσφίγγω τὸ λεμοδέτη μου.

—Τί κάνεις αὐτοῦ, θὰ κολυμπήσης χωρὶς σεντόνι, καὶ ὁ κόσμος τί θὰ πῆ; Μοῦ φωνάζει μὲ κάποια ἐκπληξί ὁ ἀδελφός μου.

Τότε σκέφτηκα καλλίτερα.

—Ναὶ ἔχεις δίκαιο, τοῦ εἶπα γελῶντας πικρά, τώρα ὁ κόσμος μὲ παρεξηγῇ χωρὶς σεντόνι. Πῆγα στὴν Ἀθήνα βλέπεις! Πᾶμε καλλίτερα στὸ σπίτι.

Καὶ ἐπιστρέψαμε σιωπηλοὶ καὶ σοβαροί.

Ὅταν ἐμβαίναμε στὴν αὐλὴ ἢ Φλόξ ἐρρίχτηκε ἀπάνω μου ζητώντας παιγνίδια ὅπως πρῶτα.

Ἐγὼ τὴν ἐχάθουσα λίγο καὶ τὴν ἀπόθησα σιγά-σιγά γιὰ νὰ μὴ μοῦ λερώσῃ τὰ ρούχα.

Τώρα δὲν εἶμαστε σὰν πρῶτα.—

* * *

Τὸ βράδυ ποῦ καθήσαμε στὸ τραπέζι ὁ θεὸς μου τὸν ὅποιον ἐθεωροῦσα ὡς θεὸν τῆς σοφίας καὶ τὸν συμβουλευόμωνα γιὰ κάθε τι μοῦ ἔμειλε σὰν ν' ἀπευθύνεται σὲ κανέναν πεπειραμένον γέροντα.

Μ' ἐρωτᾷ διάφορα ζητήματα πολιτικά, ἐθνικά, μοῦ ἔμειλε γιὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, γιὰ τὴν Μακεδονία, γιὰ τὸ σταφιδικὸ ζήτημα καὶ εἰς κάθε κουβέντα προσθέτει: «τί ἰδέα ἔχεις σὺ;» ἢ «σὺ τί λέεις;».

—Ἐγὼ τί λέω; Μὰ σὰν τί μὲ νομίζει;

*Απ' ἔξω ἀπὸ τὰ τσάμια τῆς γαλακρίας φαίνονται μακρὰ μέσα στὸ ἀδύνατο φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ὅταν μεγάλη ἀπέραντος σκιαγραφία, τὰ πέρατα τῆς πόλεως, γαρνιρισμένα ἀπὸ τὰ ὀδοντωτὰ πυργώματα τοῦ Κάστρου, τὰ πυργώματα ποῦ φαντάζου, ὅταν μεγάλη μαύρη ταντέλα πᾶνω σὲ μουντὸ φόντο μπλὲ καὶ φαντάζουν μυστηριωδῶς τὰ ντουβάρια καὶ αἱ καμινάδες τῶν σπιτιῶν καὶ αἱ κορυφές τῶν δένδρων.

Τὸ χωριὸ κοιμᾶται μέσῳ σὲ ἄπειρον γαλήνην. Κάπου-κάπου φαίνεται κανένα φωτισμένο παράθυρο ποῦ σβύναται σὲ λίγο καὶ αὐτὸ ὅταν νυσταχμένο μάτι ποῦ κλεῖ νὰ κοιμηθῇ.

Μέσα στὸ μισοφῶτισμα ἐκεῖνο διακρίνω τὰ κατατόπια τῶν παιδικῶν μου χρόνων. Μοῦ φαίνεται ὅταν νὰ με καλοῦν με χίλια στόματα καὶ αἰσθάνομαι μιὰ παράξενη ἔλξι νὰ με τραβάη πρὸς τὰ ἐκεῖ.

Δὲν ἐκρατήθηκα πλέον:

—Μαμά, τὸ ξέρετε, λέγω, φεύγω αἴριο.

"Ὅλοι ἐπάγωσαν γιὰ μιὰ στιγμή.

—"Ελα ἄστα αὐτὰ μὰθ λέγει ὁ ἀδελφός μου, σὲ ξέρουμε.

—"Ὅχι ἀλήθεια φεύγω· δὲν ὅσες τὸ εἶπα ἀμέσως γιὰ νὸ μὴ ὅσες λυπήσω, πῆραστικός ἔμουν ἀπὸ ἐθῶ δουλειὰ σπουδαία μὲ ἀναγκάζει νὰ μὴ ἀνάδῳ τὸ ταξίδι μου οὔτε λεπτό.

"Ελεγα—ἔλεγα δὲν θυμῶμαι καὶ ἐγὼ τί ἔλεγα. "Ὅταν τελείωσα τὰ μάτια ὄλων ἦσαν βουρκωμένα.

Εἰς μάτην προσεπάθησαν νὰ με πείσουν νὰ μείνω λίγο ἀκόμη.

"Ἡ ἀπόφασίς μου δὲν ἐγύριζε πίσω, τελείωσε, θὰ φύγω, δὲν μπορῶ πλέον νὰ μένω ἐκεῖ, ποῦ ὄλα μοῦ φαίνονται ὅταν νὰ με καλοῦν καὶ ὄλα ὅταν νὰ με διώχουν.

Τὸ εἶπα καὶ τὸ ἔκαμα.

Τὴν ἐπομένην διεπαιώθην εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην καὶ σὲ λίγο κλεισμένος σ' ἓνα βαγόνι τοῦ ψυχοβγάλτου Σ.Π.Α.Π. ἐρχόμενα στὴν Ἀθήνα γεμάτος ἀπὸ μιὰ μελαγχολία, μελαγχολία ἀνθρώπου ὃ ὀποῖος βλέπει τὴν εὐτυχία του νὰ φεύγη δια παντός, ἀφίνουσα πίσω τῆς, ὡς μόνα τῆς ἔχνη γλυκόπικρες ἀναμνήσεις, ποῦ σοῦ σφίγγουν χειρότερα τὴν καρδιά.....

Τὴν ἐπομένην ἔφυγα.

ΤΟ ΑΔΕΙΟ ΣΠΙΤΙ

Τῆ ἀγαπητῆ μου
Βέρα Χριστοπούλου

Πῆγα 'ς τὸ σπίτι τὰδειανὸ ἀκόμη μιὰ φορά,
Κεῖ ποῦ γελοῦσεν ἄλλοτε ἡ ὡμορφὴ χαρὰ,
'Ἐκεῖ ποῦ σπέρνονταν εὐγῆς κ' ἐφύτρωναν ἐλπίδες
Κι' ἀγάπη ἀνθολόγησε μ' ὀλόχρυσες πλεξίδες.

"Ἄνοιξ' ἡ πόρτα ἢ κλειστὴ μ' ἐδέχθη σιγαλιὰ
Κεῖ ποῦ μὲ καλοσώριζαν μὲ γέλοια καὶ φιλιὰ,
Κι' ἀπὸ τὴν θύρα π' ἀνοίξε κι' ἀπ' τὸ φεγγίτη μόνο
'Ἐμπαινε λιγιστὸ τὸ φῶς καὶ 'κύτταζε μὲ πόνο.

Γυμνοὶ οἱ τοῖχοι ποῦτανε εἰκόνες κρεμαστές,
'Ἄδεια ἢ κάθε μιὰ γωνιά κ' ἢ πόρτες σφαλιστές.
Οὐτ' ἓνα ἀπ' τὰ ἐπιπλα τὰ γνῶριμα σ' ἐμένα,
Οὐτ' ἓνα ἀπ' τὰ πρόσωπα ἐκεῖ τ' ἀγαπημένα.

'Ἡ θέση ποῦ καθότανε ἡ μάνα ἢ καλῆ,
Κεῖ ποῦ ἡ κόρη κένταγε μὲ προσοχὴ πολλή,
'Ὁ τόπος ποῦ ἐδιάβαζε σκυμμένος ὁ πατέρας,
Κεῖ ποῦ τ' ἀγόρια 'λέγανε τὰ νέα τῆς ἡμέρας.

'Ἐρρω τὸ σπίτι κι' ἀδειανό, δὲν ἔμεινε κανεὶς
'Ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλονε 'πεθάναν οἱ γονεῖς,
Καὶ λυπημένα τὰ παιδιὰ 'φύγαν ἀπελπισμένα
Νὰ βροῦνε τὸ γλυκὸ ψωμὶ στὰ πικραμένα ξένα.

Καὶ κάθε πρᾶγμα γνῶριμο, καὶ καθ' ἀγαπητό,
Ποῦ χρόνια σφιχτοδέονταν μὲ τὴ ζωὴ κι' αὐτό,
Τὸ πῆραν ξένοι μὲ χαρὰ.... τὸ βίος ποῦ ἐκεῖ πέρα
Μ' οἰκονομίες 'μάζευσσε τὸ χέρι τοῦ πατέρα...

Πῆγα 'ς τὸ σπίτι τ' ἀδειανό, ποῦταν χαρᾶς φωλιὰ,
Καὶ ἡῦρα μαύρη ἐρημιὰ καὶ τάφου σιγαλιὰ.....
Πόσο 'ς τὸ σπίτι τὰδειανὸ μοιάζεις καρδιὰ θλιμμένη
Ποῦ εἶσαι ἀπὸ ὄνειρα κ' ἐλπίδες γυμνωμένη!...

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΧΗΝ

Είναι ἀληθές ὅτι ἐν τῇ ἐξοχῇ δὲν ὑπάρχουν οἱ κομφοὶ ἐκεῖνοι
 Ἐστυμοὶ καὶ τὰ ἑταιρικά ἐπιτηδεύματα τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ,
 ἅτινα οἶωνεὶ λεπτόνους τὴν ἀληθῆ ἐκάστου πραγματικότητά:

Ἄλλ' ἀπεναντίας ἤρεμος ἀπλότης ἡθῶν καὶ εἰλικρίνεια ἀνε-
 πιτήδευτος. Ἐδῶ τὸ μέτωπον εἶναι τὸ ἀλάνθαστον κάτοπτρον
 τῆς διαθέσεως καὶ ἡ ὁμιλία ὁ καθολικὸς τῆς καρδίας διερμηνεύς.

Ἐν τῇ ἐξοχῇ σπανίως γινόμεθα μίσητες τῶν προσπαθειῶν
 τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης: πανταχοῦ παρουσιάζονται μεγαλοπρε-
 πῆ καὶ δεσποτικὰ τὰ ἔργα τῆς θείας παντοδυναμίας.

Εὐωδιάζοντες καὶ ἀνθοστόλιστοι λειμώνες πανταχοῦθεν ὑπὸ
 κελαρυζόντων ἀνησυχῶν ρυακίων διαρρέομενοι, προτείνουσι ἀ-
 νοικτοὺς τοὺς μυροδόλους καὶ γραφικοὺς αὐτῶν κόλπους, ἐπὶ
 τῶν ὁποίων βόσκουσι, τρέγουσι πηδῶπι καὶ παίζουσι ἀγάλαι
 φαιδρῶν καὶ ἀχάκων ποιμνίων, τῶν ὁποίων ἡ τερπνὴ καὶ χαρίεσ-
 σα παρουσία συμβολίζει τὴν παρτετεινὴν γαλήνην τὴν αἰώνιαν
 ἀθωότητα.

Δάση σκίοεντα καὶ οὐρανομήκη ὑπερβαίνουσι πᾶν ὅ,τι ἡ ἐλα-
 στική φαντασία τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ συλλήβῃ: Ἐνῶ κα-
 ταπληκτικαὶ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν αἱ ἀγρνεὶς τοῦ οὐρανοῦ ἐκ-
 τάσεις, νῦν μὲν φωτιζόμεναι ὑπὸ ἑναριθμητῶν ἀστεροέντων λύ-
 γων, νῦν δὲ ὑπὸ τῶν ἡλιχκῶν ἀκτίνων λαμπρυνόμεναι, σχη-
 ματίζουσι τὸ θαυμάσιον ἐπιστέγασμα ἐν ᾧ ἡ γλυκεῖα τῆς πρωΐ-
 ας αὔρα καὶ οἱ δροσεροὶ τῆς ἑσπέρας ζέφυροί, διώκοντες τὰς ὑ-
 γρασίας τῆς ἀπελθούσης αὐγῆς καὶ τὰς λιμνοδεὶς ἀνχθυμιάσεις
 καυστικῆς ἡμέρας, ἐπιχέουσι εἰς ἡμᾶς ἀφθόρους καὶ δαψιλεῖς
 τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν εὐτυχίαν.

Ἐν τῇ ἐξοχῇ δὲν ἀκούεται συνεχῶς ἡ παθητικὴ τοῦ ἐρωτι-
 κοῦ ἄσματος ἀρμονία, ἡ συγκινοῦσα καὶ μεταδίδουσα εἰς τὰ ἀν-
 ὑποπτα τοῦ ἀκρωμένου στήθη τὸ ὀλέθριον δηλητήριον τοῦ μι-
 κροῦ τῆς Κύπριδος, οὐδὲ κατακυλοῖ τὰ ὦτά μας ἡ μαγευτικὴ

τῆς κιθάρας ἢ τοῦ βιολίου χορδή, ἣτις διαλύουσα ὡς σκιὰν ἀποιχομένου ὄνειρου τὰς ἀποφάσεις τῆς ἀρετῆς, καταλείπει αὐτ' αὐτῶν ὀρέξεις καὶ ἡδυπαθῆ ραθυμίαν!

Ἄλλ' ἐνταῦθα τὰ πεδία μυκῶνται, οἱ λόφοι βελάζουσι καὶ τὰ κοῖλα σπήλαια ψάλλουσι παγκόσμιον ὕμνον!

Κάθε φάραξ ἀντηγεῖ τὸν θόρυβον δαιμονιῶντος καταρρήκτου καὶ πᾶς βράχος ἀπομιμείται τὸ κελάρυσμα ὀφιοειδοῦς ρύακος:

Πτηνὰ πολυποῖκιλα καὶ παντοειδῆ χαιρετίζουσιν ἀπὸ τῶν κλάδων παμπαλαίας φυγοῦ με ἀπαρμιλλῶς γλυκυτάτην μελλωδίαν τὴν ροδοδάκτυλον βασιλίσσαν τῆς ἀνατελούσης Ἡοῦς ἢ τὴν χρυσόπεπλον δέσποιναν τῆς ἀπιούσης ἡμέρας....

Καὶ τίς ποτὲ ἀρμονία θὰ δυνηθῆ νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τοῦ ἀτέχνου μὲν ἀλλὰ φυσικοῦ αὐτῶν τερετίσματος:

Ἴδου λοιπόν, πρὸ τῶν ποδῶν μας κεῖται πᾶσα τέρψις! πᾶσα ἡδονή! πᾶσα εὐχαρίστησις εἰλικρινῆς καὶ ἀθῶα, ἄνευ τινὸς ἐπιβουλῆς διὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός μας ἢ τὴν κατάρωτητά τῆς φαντασίας μας:

Μικρὸν δὲ καὶ ἀγροίκον θὰ ἦναι τὸ ἀμβλύ ἐκεῖνο πνεῦμα τὸ ἀναισθητοῦν εἰς τὰς καλλονὰς τῆς σιωπηλῆς, ἡσύχου καὶ μυριοθελγῆτροῦ ἐξοχῆς.

ὦ! σεῖς πεδία γλοερά τὰ μὲ πολυδρόσους σκηνογραφίας περιστοιχιζόμενα καὶ σεῖς βρυώδεις καλύβαι καὶ μυροδόλοι σκιᾶδες! Ποσάκις ἐξοχα πνεύματα δὲν εὔρον εἰς τοὺς κόλπους σας γαληνιαν καὶ εὐπρόσδεκτον ἀνάπαυσιν!

Ποσάκις καρδίαι ἀλγοῦσαι δὲν ἀνεκούφισαν τοὺς κατατρούγοντας αὐτὰς πόνους, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ μυστηριώδους θελγῆτροῦ τῶν σοβαρῶν σας δακρῶν καὶ τῶν δρυμῶνων, τῶν ψιθυρίζοντων εἰς τὴν τρέμουσαν τοῦ ἀνέμου πνοήν, ὡς κορημὸν ὑπερκειμένον μαύρου χειμάρρου:

Εὐρισκόμην μετὰ φίλης μου εἰς ἐξοχικὸν τοπεῖον ἀπαρμιλλῶς γοητευτικόν.

Εἶναι ὥραία θερινὴ τοῦ Αὐγούστου νύξ! Ἐπάνω λάμπουσιν οἱ ἀστέρες, ἢ θάλασσα μεγαλοπρεπῆς ὡς τάπητος ἐξ ὀλοσειρικοῦ ἀπλοῦται λεία, πρὸ τοῦ κάλλους τῆς ὀνοῦς ἐνδάλματα ἀναπλάττει.

Ἡ παραλία δὲν χύνει στόνους, τὸ κύμα μένει ἀθόρυβον:

Ἐπὶ τῶν λόφων ὁ θῦμος διαχέει μῦρον γοητείας καὶ ὁ ρυαξ εἰς μικροὺς καταρράκτας πίπτων, διέρχεται ἀπὸ πυκνὰ φυλλώματα ἀγρίων κισσῶν, κυλαρίζων μελλωδικιώτατα.

"Ω! νύξ! όπόσα τῇ ένθυμίζεις... ἡ σιωπή σου λαλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν της, ένῶ εὐτυχεῖς στιγμαὶ προβάλλουσι θάλλουσαι ένώπιόν της.

"Εν μόνον όνειρον σελαγίζει εἰς τοὺς ρεμβασμούς της, ὡς εἰς διαπρεπῆς ἀστὴρ εἰς ἀδαμαντόστιχτον οὐρανόν.

"Ὡς δὲ ὁ μακρόθεν ἐρχόμενος ἀποκαμῶν ὁδοιπόρος, ποῖν ἢ διέλθει τὰς πύλας χώρας τινός ἀγνώστου, καθίζει καὶ ἀναπαύεται· ἐκεῖ δὲ ἡ ἡδύτης τῆς αὔρας τέρπει αὐτὸν πρὸς στιγμὴν, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν της ἐθαυκάλιζε θωπευτικῶς εἰς τὰς ἀβρὰς πτέρυγας του, ὁροσερὸς καὶ εὐσμος ὁ ἀήρ τοῦ παρελθόντος της.

Τὸ παρελθόν της!... λέξεις τόσον τὴν ψυχὴν της ἠλεκτριζουσα καὶ ἥτις ἐπαναφέρουσα ἀναμνήσεις ἡδείας, τῇ ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ ἀτενίσῃ μίαν μικρὰν ἀναλαμπὴν τῆς ζηλευτῆς αὐτῆς ἐποχῆς, τῶρα ὅτε ἐκείνη κατὰ τὸ πλεῖστον εἶχε κρυβῆ εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ χρόνου, αἱ ἐλπίδες εἶχον καταστῆ ὑπόπτεροι καὶ τὰ όνειρα βαρὺ παραπέτασμα σκεπαζον τὰ ἄδυτα τοῦ παρελθόντος, ὅπερ ἐπιμόνωσ ἠωρεῖτο ένώπιόν της, ὡς λίχνον εἰς κύματα φωτός καὶ αἴγλης, εἰς ρεύματα λαμπηδόνας καὶ όνειρωδούς γλυκύτητος.....

Μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος τὸ ἄρμα τοῦ χρόνου τὴν ἐπανέφερεν εἰς τὴν ὀρίζοντα τῆς πραγματικότητος.

"Ἡ ζωηρὰ διαγρχρῆ τῶν ἀχρωρεῖῶν τῶν λόφων ἢ διαφαινομένη ἐπὶ τοῦ σαφρεῖνιου περιγρχμακτος τοῦ ἀπειροῦ, ἡ προσφιλῆς φωνὴ προσώπου φίλου καὶ ἀγαπημένου έν ἁρμονία με τὸ ἄρωμα τὸ ἐχχεομενον ἐκ τῶν ὀασῶν καὶ ἀνθέων, περιέβαλλον τὴν ὑπρχρῆν της ὀλόκληρον με κάποιον θέλγχετρον τόσον γλυκὺ καὶ ρευδῶδες διὰ τὸ παρόν:

"Ὡστε αἴφνης εἰς πέπλος ἐσχίσθη πρὸ τῆς διανοίας της, ἡ σθάνθη έντός της ἀπεριόριστον τὴν βεβαιότητα ὅτι σθέννυται πλέον ἀπὸ τὴν ζώην της, ἐκεῖνο, ὅπερ, μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχε πιστεῦσει μᾶλλον ἢ ἐπιθυμῆσει:

"Ἡ καρδία της κατελήφθη ὑπὸ αἰσθήματος ὑψίστης χαρᾶς. ἀπεράντου ἐλπίδος...

Κῦμα θερμῶν δακρύων ἀνέβλυσεν ὀρμητικῶς ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ συλλαβοῦσα με στοργὴν βαθεῖαν τὴν φιλικὴν χεῖρα ἥτις ἐζήτηε τὴν ἰδικὴν της, ἀνέκραξεν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ πονεμένου στήθους της, κλαίουσα ὡς μικρὸν παιδίον.

"Εἶναι ἀληθές! εἶναι ἀληθές, ὅτι ὅπως τὴν χρυσὴν ἐσπέραν διαδέχεται ἡ ροδίνη πρῶτα, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ μου ρίπτουσα τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὕστατον βλέμμα ἀποχαριετισμοῦ εἰς τὸ παρελ-

θόν, χαιρετίζει μειδιώσα τὴν ἀνατολὴν τοῦ μαγευτικοῦ αὐτοῦ παρόντος, ὅπερ διὰ τῆς γοητείας του εἶχε τὴν δύναμιν νὰ βυθίσῃ εἰς τὸ ἀπείρον τῆς αἰωνιότητος, ὅ,τι ὁ χρόνος δὲν ἴσχυσε μέχρι τοῦδε νὰ ἀπκλείψῃ ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ ὀλεθρίου πεπρωμένου μου! »

M. M.

LEON UALLADE

ΣΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΜΟΥ

Ὄταν τὸ κουρασμένο μου κορμί,
Γύρω στὴ σκοτεινὴ σου τὴν ἀγκάλη
Καὶ ἀκούσεις νὰ τριζοβολοῦν τὰ κόκκαλα
'Απ' τοῦ φιλιῦ τῆς τῆ θερμῆ καὶ τῆ ζάλῃ,
Αἴ!.. τότε τόση νὰ 'ναί ἡ παγωνιά σου
Ποῦ νὰ βρῶ τὴ δρασιὰ στὴν ἀγκυλιά σου.

Τόσο νὰ γίνῃς, τάφε μου, βωβός
Ποῦ τῶν βημάτων τῆς ὀήγος νὰ μὴ φθάσῃ
Τὸν ὕπνο ποῦ γυρεύω, τὸ γαλήνιο,
Στὴν παγωμένη ἀγκυλιά σου νὰ ταράσῃ....
Καὶ ἡ φωνὴ τῆς ποῦ μοῦκλειψε τὴ νειότη
Μὴ φθάσῃ εἰς τὰ τρίςβαθιά σου σκότη!....

Νὰ γίνῃς θέλω τόσο σκοτεινός.
Ποῦ μέσ' στὴ σκοτεινιά σου νὰ χαθοῦνε
Τὰ ὄνειρα ποῦ τόσο μ' ἐπλανέσανε,
Ποῦ εἶδα τὴ ζωὴ μου νὰ γελοῦνε....
Καὶ αἰώνια νὰ μισῶ τὰ δυό τῆς μάτια,
ποῦ τὴν καρδιά μου ἔκαμαν κομμάτια....

Μὰ θέλω κι' ἀπὸ ὅλα ποιο πολὺ,
Δάκρυ ποτὲ κανένα μὴν περάσῃ
Τὴν παγωμένη πλάκα καὶ τὰ γώματα
Τὴν πονεμένη μου καρδιά νὰ φθάσῃ....
Γιατὶ ὅσο ἡ καρδιά μου καὶ ἂν βραστάξῃ
Ἐνα δικό τῆς δάκρυ θὰ τὴν κάψῃ.

ΜΑΡΙΚΑ ΚΑΡΑΚΑΣΗ (Πίπιζα)

I. LEFEBRE

Ἡ ἐγκαταλειμμένη

Η ΕΓΓΟΝΗ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Πισθεν τῶν μελαινῶν πευκῶν τοῦ δάσους τῆς Νεμέας ὁ ἥλιος καταβιβάζει βραδέως εἰς τὸν δρίζοντα τὸν πυρρὸν καὶ αἰμόχρουν δίσκον του.

Οἱ γηραιοὶ κορμοὶ τῶν δένδρων τείνουσι πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς πολυγωνίους κλάδους, οἵτινες διαγράφονται σκοτεινοὶ ἐπὶ τῆς ἀναλαμπούσης θύσεως, καὶ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ὁμοιάζουσι μὲ ἀνατεταμένους νευρώδεις βραχίονας προσπαθοῦντας νὰ συγκρατήσωσιν εἰς τὴν ἀκάθεκτον αὐτῆς φορὰν, τὴν εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ δρίζοντος κατακρημιζομένην πυροσκόλον σφαίραν.

Εἰς τὴν διαύγειαν τῆς ἀπροσφαίρας, εἰς τῶν γραμμῶν τὴν καθαράν καὶ ἀπαλὴν ἐκτύλιξιν, ἀναγνωρίζεται ἡ ἁρμονία τῶν ἑλληνικῶν τοπιῶν.

Μικρὰ κατάφυτος πεδιάς, ἐστιγμένη μὲ ἀραιὰ ἐλαιόδενδρα ἀντιτάσσει τὴν πρασίνην τῆς ἔκτασιν πρὸς τὴν κυανὴν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐν ἀπόψει δεξιὰ φαίνονται τὰ τείχη τῆς πόλεως Νεμέας. Ἀριστερὰ ὁ πευκῶν. Πλατεῖα λεωφόρος ἄγει πρὸς νότον καὶ ἐξαφανίζεται εἰς ἀπρόοπτον χαμήλωμά τοῦ ἐδάφους.

Χλοερὸς λοφίσκος ἰθὺ φέρει ἐπὶ τῶν πρασίνων νώτων του ὀλην τὴν τρυφεράν ἐαρινὴν βλάστησιν, καὶ ἐξαπατᾷ πρὸς μικρὸν τὸ ὄμμα τοῦ διαβάτου, λησιμονοῦντος ὅτι εὕρεσκαται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ φθινοπώρου. Εἰς τὰ κλίματα αὐτῶ, ὅπου ἡ εὐκρασία ἐπικρατεῖ, τὰ φυτὰ δὲν ἀναπτύσσουσι κατὰ τὴν ἀνοιξιν ὅλους αὐτῶν τοὺς κάλυκας, ἀλλὰ, ὡς εἰ τὸ αἰμύλον τῆς γλυκείας φύσεως τοῖς ὑπηγόρσευ τὴν λεπτὴν ταύτην φροντίδα, ἵνα καταστήσουν ὀλιγώτερον ἄχαρι τὴν ἀναμενομένην προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος, κρύπτουσι προνοητικῶς εἰς τοὺς τρυφεροὺς κόλπους τῶν ὀλίγων κάλυκας, διὰ νὰ τοὺς ἐκτυλίξωσι μὲ ὑπερῆφάνειαν κατὰ τὸ φθινόπωρον, καὶ στολισθῶσιν ἀναμένοντα μὲ τὸ μεῖδιωμα εἰς τὰ χεῖλη τὴν πρώτην παγερὰν πνοὴν τοῦ βορρᾶ.

Καὶ ἰσοῦ λευκάνθημα, καὶ ἰα, καὶ ἀνεμόναι εἰσέτι καταστίζουσι τὴν σμαραγδίνην χλόην ἐνῶ οἱ θυσανώδεις θάμνοι τοῦ κυτίσου στολίζουσι τὴν βαθεῖαν πρασίνην χαιτήν μὲ τὰς χρυσαῆς βότρους τῶν ἀνθέων πων, προσφυλῆς τῶν αἰγῶν λίχνησμα.

Κάμπουσα τὴν δεξιάν κλιτὺν τοῦ λοφίσκου τούτου, τόρα ἐπεφάνη μορφὴ πεπλοφόρος, βραδέως προβαίνουσα. Εἶνε γυνή, καὶ αἰ

ρυθμικαὶ αὐτῆς κινήσεις, αἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ὑπερήφανοι στάσεις τοῦ ἀγαλματώδους κορμοῦ, ἡ ξανθὴ εἰς κομψοὺς κορῦμβοὺς ἀναδεδεμένη κόμη, τὸ ἤρεμον τοῦ βλέμματός, καὶ ἰδίως τὸ βάδισμα, τὸ βάδισμα ἐκεῖνο δι' οὐ αἰ πρὸς μικρὸν καταλειπούσαι τὸν Ὀλυμπον θεότητες θήγουσι τὴν γῆν μας, ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ πεπλοφόρος δὲν εἶνέ τις ἐκ τῶν κοινῶν. Ἐν τούτοις, ὁ παρατηρῶν αὐτὴν προσεκτικῶς, οὐδὲν ἴδιον τοῦ πλοῦτου χαρακτηριστικὸν θ' ἀνεκάλυπτε· οὐδὲ βαρῦτιμον καὶ χρυσοπάρυφον πέπλον, οὐδὲ κροκωτόν, οὐδ' ὄρμον, οὐδὲ βραχιόνια ἢ στραπτούς, ἢ ζώνην χρυσαῖν, ἢ πόρπας. Ἄπλοῦς ποδῆρης λευκὸς πέπλος περιβάλλει αὐτὴν ἀφάνων μόνον ἐλευθέρους τοὺς βραχίονας, στιλπνοὺς ὡς ἐκ Πεντελησίου μαρμάρου.

Εἰς τὰς ἀγκάλας κρατεῖ βρέφος, καὶ προσδλέπει αὐτὸ μετὰ τρυφερότητος.

Μὴ εἶνε δούλη;

Ἄλλὰ τὸ τοπίον φαίνεται γνωρίζον αὐτὴν καλῶς. Τὰ χόρτα, εἰς τὴν διάβασίν της κύπτουν καὶ φιλοῦν τοὺς πόδας της, αἱ λευκαὶ μαργαρίται, ὑπερανοίγουν εἰς τὴν θέαν της τοὺς χρυσοὺς των ὀφθαλμοῦς, καὶ αἱ κόρυφαὶ τῶν ἐλαιοδένδρων σείουσι εἰς φιλικὸν χαίρετισμὸν τὰς ξανθὰς κεφαλὰς.

Ἡ ἐλαφρὰ τοῦ ζεφύρου πνοὴ ἐχύθη ἀπὸ τὴν πρασίνην πεδιάδα. Θαρρεῖς τόρα τὰ χόρτα, τὰ φθινοπωρινὰ ἄνθη, οἱ φυλλωμένοι κλώνοι ψιθυρίζουν:

— «Χαῖρε Ὑψιπύλη! χαῖρε βασίλισσα τῆς Λήμνου, ἦν θεία μοῖρα ὤρισεν ὅπως ἐγκαταλείπουσα τὴν βραχώδη νησὸν της, τὸ οἰκητήριον τοῦ χωλοῦ Ἠφαίστου, καὶ κατερχομένη τὰς βαθμιδας τοῦ θρόνου, ὅπου ἐγεννήθη, ἔλθη εἰς τὴν Νεμέαν διὰ νὰ γαλουχήσῃ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως μας. Χαῖρε Ὑψιπύλη, τοῦ θεοῦ Διονύσου ἐγγονή!

Χαῖρε Ὀφέλτα! μέλλον βασιλεῦ! Λυκοῦργος ὁ πατήρ σου, καὶ ἡ μήτηρ Εὐρυδικὴ ἐγνωρίζον καλῶς εἰς ποίους φιλοστόργους βραχίονας ἐνεπιστεύσαντο τὸν τρυφερόν βλαστὸν των. Χαῖρε Ὀφέλτα! θὰ γίνῃς μέγας καὶ διὰ σοῦ τοῦ γένους σου ἡ δόξα θὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ τῶν αἰῶνων ὄρια.»

Πλὴν οἱ ἀπατηλοὶ λόγοι τοῦ ζεφύρου ἐσθῆσθησαν εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ οὐδὲν ἀνθρώπινον οὐς ἀντελήφθη αὐτῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἂν τοὺς ἤκουε;.....

Τίς θὰ βασισθῇ εἰς ὅσα ψάλλουν οἱ λειμῶνες, ὅταν γλυκεῖα αἶρα ταλαντεύῃ τὰς ἀνθισμένας τῶν θάμνων κεφαλὰς; Καὶ τίς θὰ πτοηθῇ ὅταν εἰς τοὺς δρυμοὺς μαινόμενος βορρᾶς ἐκοπᾷ ἀγρίας ἀπειλὰς ἀπὸ τὰ κούφαρα τῶν γηραιῶν πλατάνων;

Τὸ πεπρωμένον ψυχρὸν καὶ ὑπερήφανον κωφεύει εἰς τὰς φωνὰς τῆς φύσεως, καὶ καταφέρει τὰ πλήγματά του, ἢ διανέμει τὰ χαρίσματα αὐτοῦ εἰς τοὺς θνητοὺς μετὰ τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν, χλευάζον ἴσως ἐπὶ τῶν στοιχείων αἱ βαραῖαι ἀπειλαὶ γεννῶσι φρίκην εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰς ψυχὰς, ἢ ὅτε τὰ χαριτωμένα τῶν θάμνων

ἀνθρωστέφανα σκορπίζουσι γελώσας ἐλπίδας εἰς τὰς καρδίας, ἐνθὺ αὐτὸ καὶ μόνον ἔχει τὴν ἰσχὺν νὰ δικαιολογήσῃ τοὺς φόβους μας, νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς εὐχὰς μας.

Καὶ ἐψάλλε δυνατώτερα τώρα ὁ ἄνεμος:

— «Ὁφέλτα, θὰ γίνῃς μέγας βασιλεὺς!

Πλὴν ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐχάθη καὶ πάλιν εἰς τὸ ἄπειρον, χωρὶς νὰ θίξῃ τὸ χαλύδδινον τοῦ πεπρωμένου οὗς.

Ἡ τροφὸς ἀκολουθεῖ ἀνά τὴν ἀνθισμένην πεδιάδα τὴν πορείαν της, καὶ εἰς τὰς ἰδίας σκέψεις βυθισμένη, προχωρεῖ βραδέως.

Τώρα ἰδοὺ ἴσταται πρὸς στιγμὴν παρατηροῦσα τὸν αἱματώδη δίσκον τοῦ ἡλίου.

Λύπη σκιάζει τὸ μαρμαρῶδες μέτωπον, καὶ αἱ ἔγωναί τῶν χειλέων κάμπτονται εἰς ἐλαφρὰς πτυχάς.

Καὶ ἡ τροφὸς προχωρεῖ.....

Πλησίον θάμνου λευκακάνθηος ἡ γλῶσσά της εἶνε πυκνωτέρα..... Παρέκει μερικοὶ τοῦ δάσους πρόδρομοι, κισσοί, βᾶτοι, ράμνοι, ἀγριοσέλινα. Ἐβῶ εἰς ἐλαφρὸν τι ὕψωμα τοῦ ἐδάφους, ἡ γυνὴ ἐκάθησε, καὶ εἰς χεῖρας πάντοτε τὸ νεογνὸν κρατοῦσα, ἤρξατο ν' ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτὸ τὰς ἐνδομήχους σκέψεις της.

— «Ὡ γίνῃς βασιλεὺς, μικρὲ μου;.....

Ναί, θὰ γίνῃς... Εἰπέ, θὰ ἐνθουμῆσαι τότε τὴν τροφὸν σου, ἥτις θὰ ἴναι γραία πλεόν, καὶ ἥτις θὰ κλίνῃ πρὸ τῆς λαμπούσης δόξης σου τὴν κεφαλὴν αὐτὴν, ἦν ὁ χρόνος καὶ αἱ λύπαι θὰ λευκάνουν;..... Ὡ γίνῃς προσατενίζῃς τότε μὲ οἶκτον σὺ, ὁ εὐσταλὴς μου ἥρωσ..... Ὡ γίνῃς δυνατός;..... Ὡ Ζεὺ! φύλαξον τὸ βρέφος τοῦτο..... Πῶς μ' ἐνθουμίζει τὸν μικρὸν μου Νεβροφόνον! Παιδίον, σ' ἀγαπῶ διότι εἰς τοὺς κυανοὺς σου ὀφθαλμοὺς νομίζω ὅτι βλέπω νὰ πτερυγίζῃ πάλιν ἡ ἐλπίς..... Ὡ γίνῃς διὰ σέ, θὰ γίνῃς..... Ἀπὸ τὸν βίον μου, ἄχρισ ὥρας, ὡς ἀπὸ κατηραμένου δένδρου, πικροὺς μόνον ἔδρεψα καρπούς.....»

Καὶ κλίνουσα τὴν εὐγραμμὸν κεφαλὴν εἰς θελκτικὴν στάσιν, ἡ Ἐπιπύλη ἐθύθιζε τὴν σκέψιν της εἰς ὅλον αὐτῆς τὸν παρελθόντα βίον, καὶ ἐπανέβλεπε μετὰ φρίκης τὴν ἀγρίαν τύχην, ἥτις ἀδυσώπητος καὶ ἀμελιχίτος ἠκολούθει αὐτὴν βῆμα πρὸς βῆμα, ἀράς μόνον καὶ ἀπειλὰς ἐκατομοῦσα.

Καὶ ἀνεπόλει εἰς τὴν μνήμην της τὴν μακρυνὴν πατρίδα της Ἀθῆμων, ὅπου ὁ πατὴρ αὐτῆς Θόας, γέννημα τῆς Ἀριάδνης καὶ τοῦ Διονύσου, ἐβασίλευεν ἐπὶ τόσα ἔτη κραταίως. Κατόπιν, τὰ παράδοξα ἐκεῖνα γεγονότα, τὰ ὅποια συνέβησαν εἰς τὴν πατρίδα της, ὅποτε αἱ συμπατριώτιδες της παρώργισαν τὴν θεῖαν Ἀφροδίτην, ἀρνούμεναι τὴν δέουσαν εἰς τοὺς βωμοὺς αὐτῆς λατρείαν, καὶ τότε δεινῶς ἐτιμωρήθησαν ὑπὸ τῆς θεᾶς διὰ νόσου βδελυρᾶς, συνεπέα της ὅποιας οἱ ἄνδρες τὰς ἐγκατέλειψαν καὶ προσέλαβον ἑταίρας ἐκ Ἠράκης.....

Ἄλλὰ διατὶ νὰ ἀσεβήσῃσι πρὸς τὴν θεάν; Δὲν ἐγνώριζον ἄραγε

τὴν πανίσχυρον ὀργὴν τῆς; Ποῖος ἐτόλμησε ποτέ, θνητός, νὰ καυχῆθῃ ὅτι δὲν φοβεῖται τοὺς θεούς; Ἡ τίς ὑπῆρξε ἀρκετὰ μωρός, ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ μετρήσῃ τὴν ἀνίσχυρον πυγμὴν του μετὰ τὰς παντοδυνάμους χειρὰς των;

Βαρέως φέρουσαι τὴν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν προσβολὴν τότε αἱ Λήμνιαι γυναῖκες, ἀπεφάσισαν συνασπισθεῖσαι νὰ φονεύσωσιν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀδελφοὺς, συζύγους, καὶ πατέρας.... Ὡ πόσον αἶμα ἐχύθη τότε!.... Θεοί!.... μήπως Ἰ Φοῖβος ἔσυρε τὸ ἄραμα του εἰς τὰς καθύμαχμμένας πέτρας τῆς Λήμνου καὶ ἔκτοτε τοσοῦτω ἐκοκκίνισε;

Πόσον ἐχύθη αἶμα τότε!.... Οἴμοι!.... Οἴμοι!.... Καὶ ἐπανάφερεν εἰς τὴν μνήμην τῆς τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν καθ' ἣν καὶ αὐτὴ, τοῦ βρασιλέως κόρη, ἠναγκάσθη νὰ ὁμώσῃ μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν, ὅτι θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν φόνον.....

Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιστῇ εἰς τοσοῦτον πλῆθος παραφόρων γυναικῶν, αἵτινες μαινόμεναι ὡς τίγρεις, ἀπήτουν ἐκδίκησιν καὶ ἐδίψων αἶμα; Καὶ ἀνέστησε, μίαν πρὸς μίαν, ὅλας τὰς φρικώδεις ὥρας τῆς αἰμοδαρούς ἐκείτης ἡμέρας. Ναί, ὤμωσεν εἰς τοὺς θεούς ὅτι θὰ ἐθανάτωσε τὸν γηραιὸν πατέρα τῆς! Πλὴν, ὦ θεοί! Μὴν εἰσθε τόσο ἀσθηροὶ τιμωροὶ πρὸς τὴν ἐπίορκον.

Πῶς ἠδύνατο αὐτὴ, ἡ πλήρης ἀγάπης τρυφερὰ κόρη νὰ ἐγειρῇ δολοφόνον χεῖρα κατὰ τοῦ προσφιλοῦς πατρός;

Τὸν ἔκρυψε, τὸν ἔστειλε κρυφίως εἰς Οἰνόνην, τὸν ἔσωσε.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκδίκησιν αἱ Λήμνιαι δὲν ἠδύναντο νὰ ζήσωσιν ἄνευ ἀνδρῶν.

Καὶ μόλις ἡ πολὺκωπος Ἀργῶ ἐπεξάνη εἰς τὸν γλαυκὸν ὄριζοντα, πλέουσα πρὸς τὸν μοιραῖον πλοῦν τῆς εἰς τὴν Κολχίδα καὶ αἱ καρδίαι των ἐσκίρτησάν, καὶ κατῶρθωσαν διὰ μυρίων μαγεῖων καὶ τεχνασμάτων νὰ ἐλεύσουν τοὺς ἀργοναύτας εἰς τὴν νησὸν των.

Τότε ἀνεμνήσθη καὶ τὸν ἀτρόμητον ἦρωα, ὅστις διηύθυνε τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην, ὅστις τόσο ἠράτο αὐτῆς, καὶ τὸν ὄποιον καὶ ἐκείνη τρυφερῶς ἠγάπησε διὰ τὴν ἀνδρείαν του, τὸν ὠραῖον ὡς θεὸν Ἰάσωνα, μεθ' οὗ συνέζησε δύο ὀλόκληρα ἔτη, καὶ ἀπέκτησε δύο υἱούς. Πλὴν, ἀλλοίμονον! Πόσον ταχέως παρῆλθον τὰ δύο ἐκεῖνα ἔτη εὐτυχίας!

Ἐπειτα ἡ Ἀργῶ εἰλκυσε καὶ πάλιν εἰς τοὺς ξυλίνους κόλπους τῆς τὸν ξανθὸν ἦρωα, καὶ τὸν ἀπήγαγεν εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, εἰς περιφανεῖς δόξας καὶ νέους ἔρωτας, καὶ οὐδὲ τὸν ἐπανεῖδεν ἡ Ὑψιπύλη πλέον.

Κατόπιν ἄλλα δεινά. Αἱ Λήμνιαι γυναῖκες ἔμαθον ὅτι ἡ Ὑψιπύλη τὰς ἠπάτησε σῶσασα τὸν πατέρα τῆς, καὶ ἀγανακτοῦσαι διὰ τὸν θόλον, κατῶρθωσαν νὰ θανατώσωσιν τὸν θόαντα, αὐτὴν δέ, μετὰ ἀγρίαν λύσαν, μετ' ὕβρεις καὶ ἀράς, τὴν ἐξεδίωξαν ὡς τὴν ἐσχάτην, καὶ ἐπλανᾶτο ἐν ἀπογνώσει εἰς ξένας χώρας, αὐτὴ ἡ ἄλλοτε βασίλισσα.

Ἄλλ' οἱ θεοὶ δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τοῦτο μόνον. Ἐστειλαν ἀπέ-

ναντί της πειρατής, οἵτινες τὴν συνέλαβον καὶ τὴν ἐπώλησαν ὡς δούλην εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Νεμέας.

— «Ὀφέλτα, τέκνον μου, ἐπανελάβε με τὴν θωπευτικὴν φωνὴν τῆς ἡ ἐγγονῆς τοῦ Διονύσου, τὸ πᾶν σὺ εἶσαι τώρα δι' ἐμέ... . Οἱ ἰδιχοὶ μου δύσμοιροι υἱοί, ὧν ἡ καρδιά μου θρηνεῖ πικρά τὴν στέρησιν, ἀγνωστὸν ποῖαν τύχην εὗρον.... Θὰ μοῦ τοὺς διαφυλάξουν ἄρα οἱ θεοί;..... Ὀφέλτα, τέκνον μου! ὅταν θὰ μεγαλώσῃς, ὅταν θὰ σέ ἴδω ξανθὸν ἔφηβον νὰ ταυύσῃς διὰ πρώτην φοράν τὴν νευρὰν τοῦ τόξου, ὃ ποῖα ἀγαλλίασις θὰ κατέχῃ τότε τὴν ψυχὴν μου! Ἡ μήτηρ σου θὰ χαίρῃ διότι εἶσαι ἰδικόν τῆς τέκνον, πλὴν καὶ ἡ ἰδική μου χαρὰ θὰ εἶναι ἐξ Ἰσου μεγάλη, ὅταν θ' ἀναλογίζωμαι ὅτι οἱ ἔσιθωροι χυμοὶ τοῦ στήθους μου ἐχύθησαν θερμοὶ καὶ ἄφθονοι εἰς τὸ βασιλικόν σου αἷμα καὶ τὸ ἐδυνάμωσαν, καὶ δι' αὐτὸ θὰ βλέπω νὰ πάλλῃ ζωὴ σφριγγιγλή εἰς τὰς φλέβας σου, καὶ εἰς τὸ γλυκύ σου ὄμμα νὰ φωσφορίζῃ ἡ ἀκτίς τῆς ἀρατεινῆς ἡδῆς.... Θέλω νὰ γίνῃς δυνατὸς τέκνον μου!.. Ὀφέλτα μου, θὰ γίνῃς;...»

Τὸ βρέφος ἐμειδίει εἰς τοὺς γλυκεῖς φθόγγους τῆς οἰκείας αὐτῆς φωνῆς, καὶ εἰς τὰς θωπευτικὰς ἐκφράσεις, ὡσεὶ ἤσθάνετο τὴν ἔνοιαν τῶν τρυφερῶν λόγων.

Ἐπειτα ἡ τροφὸς ἔψαλλε γλυκὺ τι ἄσμα τῆς πατρίδος τῆς, λιکنίζουσα ἀδρῶς τὸ βρέφος εἰς τοὺς εὐτόρνους βραχίονας, ἕως ὅτου ἀπεκοιμήθη.

Τότε ἐκλίνε καὶ ἐκείνη τὴν κεφαλὴν καὶ ἀφέθη πάλιν εἰς τοὺς πικροὺς ρεμβασμούς τῆς.

— «Ὅμοι, ἐσκέπτετο, εἶναι φρικτὸν ἀνοσιούργημα νὰ ἀθετήσῃ τις τὸν ὄρκον τοῦ εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ αἰσθάνομαι βαρεῖαν τὴν ἄρὰν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· ἀλλὰ ἂν ἐφόνευα τὸν πατέρα μου, δὲν θὰ ἦτο ἄραγε ἀκόμη φρικτότερον;»

Ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν ὀλονέν εἰς τὸν ὄριζοντα.

Αἶφνης μακρυνὸς τις θόρυθος ἐπληξε τὰς ἀκοὰς τῆς, ἀόριστος καὶ συγκεχυμένος κατ' ἀρχὰς πλὴν ἐντὸς ὀλίγου μᾶλλον εὐδιάκριτος. Ἦρχετο ἀπὸ νότου, καὶ ἦτο ποδοβολητὸς ἀνδρῶν προχωρούντων ἐν τάξει.

Ἡ Ὑψιπύλη ἔστρεψε τὰ βλέμματα. Πράγματι ὁμιλος πολεμιστῶν ἐφαίνετο προχωρῶν ἐκεῖσε ἐνῶ πυκνὸν στίφος ὀπλιτῶν ἠκολούθει αὐτοὺς εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν. Εἰς τὰ χαλκήλατα κράνη ἔλαμπε τὸ λεῖον μέταλλον, καὶ αἱ ἵππουρίδες ἐσεῖοντο με εὐρεῖς πλαταγισμοὺς εἰς τὸν αἰθέρα. Τὰ ὄρατα καὶ αἱ ἀσπίδες ἐξηκόντιζον ψευδεῖς ἀστράπας, εἰς τὰς κινήσεις τῶν εὐκάμπτων μυῶνων.

Οἱ πολεμισταὶ ἐθάδιζον ὀλονέν ταχύτερον.

Ἦσαν ὅλοι εὐσταθεῖς καὶ ρωμαλαῖοι. Ἡ κούρασις τῆς μακρᾶς ὁδοιπορίας, μόλις ἠλλοίωνε τὸν ἐλαστικὸν τοῦ πέλματος βηματισμόν.

Ἡ Ὑψιπύλη ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἦσαν ξένοι.

Οἱ πολεμισταὶ ἐπλησίασαν περισσότερον.

Τώρα διεκρινεῖ τις τὸν κάματον εἰς τὰ βεβαρημένα μέλη των.

Ἦτο μακρὰ συνοδεία ἐπιλιπῶν, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν διεκρίνοντο ἑπτὰ πολεμισταί, οὓς ἐκ τῆς πανοπλίας, καὶ τοῦ ὑπερηφάνου βλέμματος, ἀνεγνώριξέ τις ἀμέσως ὡς ἡγεμόνας.

Ὁ εἰς τὴν παρατήρησε.

— «Ἴσως ἢ γυνὴ αὐτὴ δύνχεται νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς καμμίαν κρήνην, εἶπε.»

«Γύναι προσέθεσε ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτήν, εἰμεθα ξένοι διαδᾶται, καὶ μᾶς εἶναι ἄγνωστα τὰ μέρη ταῦτα. Εἰπέ, χάριν τοῦ ξενίου Διός, γνωρίζεις ἂν ὑπάρχῃ ἐδῶ πλησίον πηγὴ, εἰς ἣν νὰ θροσίσωμεν τὰ ἀπὸ τὸν κάματον βαρέα μέλη μας καὶ νὰ εὐφρανῶμεν τὸ φλέγον στῆθος μας;»

Ἡ Ὑψιπύλῃ ἡγέρθη κρατοῦσα πάντοτε εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς το κοιμώμενον βρέφος, οὗτινος εἶχε καλύψει κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ τρυφερόν σῶμα μὲ μίαν ἄκρην τοῦ λευκοῦ πέπλου τῆς.

— «Τίνος τὸ βρέφος γύναι; εἶπε πάλιν ὁ πρῶτος

— «Εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Νεμέας Λυκούργου, καὶ εἰμὶ ἢ τροφός του. Ἐλθετε ξένοι. Φαίνεται ὅτι ἔρχεσθε ἀπὸ μακρὰν.»

— «Ἐξεκινήσαμεν ἀπὸ τὸ λαμπρὸν Ἄργος, ἵνα βοηθήσωμεν τὸν Πολυνείκην, οὗτινος ἀδίκως παρακρατεῖ τὸν θρόνον εἰς Θήβας ὁ παράνομος ἀδελφός. Εἰμὶ ὁ Ἄδρατος τοῦ Ἄργους βασιλεύς, καὶ βλέπετε τοὺς ἡγεμόνας τούτους, οἵτινες συνεμάχησαν μὲ τὸν Πολυνείκην καὶ ἐμὲ διὰ τὸν εὐγενῆ σκοπὸν νὰ ἐπανορθώσωμεν ἐν μέγα ἀδίκημα; Εἶναι ὁ Τυδεύς, ὁ Ἀμφιάραος, ὁ Καπανεύς, ὁ Ἴππομέδων, ὁ Παρθενόπατος.»

— «Ἄς εἶναι βοηθοὶ οἱ θεοί, εἶπεν ἡ Ὑψιπύλῃ, Ἦκουσα περὶ τῆς ἐκστρατείας, ἣν ἀνάλαβον ἔξ ἡγεμόνες τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ βοηθήσουν τὸν Πολυνείκην, σύζυγον τῆς θυγατρὸς σου, Ἄδραστε. Εἶθε εἰς τὴν κλαγγὴν τῶν ὄπλων σας, ὁ κράταιός Ἄρης νὰ προστρέξῃ καὶ νὰ ποδηγητήσῃ ἡμᾶς μὲ βῆμα σταθερόν εἰς τὸν βωμὸν τῆς θείας Νίκης. Ὅσον καλῶς καὶ ἂν φυλαχθῇ ὁ Ἐτσοκλῆς ἐντός τῶν ἐρυμνῶν Θηβῶν, οἱ θεοὶ θὰ τιμωρήσωσι δεινῶς τὸν ἀνομήσαντα, καὶ θὰ βραβεύσωσιν τὴν εὐγενῆ σας τόλμην.»

Ἡ πηγὴ ἣτις θὰ θροσίσῃ τὰ δειψῶντα χεῖλη σας, ἀνδρεῖοι πολεμισταί, δὲν εἶναι μακρὰν.... Βλέπετε, ἐκεῖ, ὅθεν στρέφῃ ὁ δρόμος πρὸς τ' ἀριστερά;..... Ὑπισθεν τῆς συστάδος τῶν δένδρων.... Ὅχι ἐκεῖ ποῦ βλέπετε..... Πρὸς ἐδῶ. .... Πλὴν ἔρχομαι καλλίτερα μαζὺ σας, δὲν εἶνε μακρὰν. Ὁ μικρὸς κοιμάται..... Τὸν ἀποθέτω πρὸς στιγμὴν παρὰ τὴν θυσανωτὴν αὐτὴν ρίζαν τοῦ ἀγριοσελίνου, ἣν ὡς λίκνον τοῦ ἔστησε θαρρεῖς ἐδῶ, καμμία φιλόστοργος δρυάς.... Ἄγωμεν ξένοι.»

Καὶ κύψασα μὲ πολλὴν προφύλαξιν ἐξηπλώσε τὸ βασιλικὸν βρέφος ἐπὶ τοῦ φουντωτοῦ φυτοῦ. Τὰ φύλλα τοῦ ἀγριοσελίνου μὲ τὰς βαθείας ἐντομάς ἐκάμφθησαν ὑπὸ τὸ βάρος. Ἄλλα πάλιν κύπτοντα ἄνωθεν τοῦ ὑπνώττοντος νεογνοῦ, ἐσχημάτιζον χαριτωμένην σκιάδα.

Δούλαι παρά κρήνην

— «Άγωνοι ξένοι.» επανέλαβεν ἡ Ἰψιπύλη. Καὶ κρατοῦσα τὸν πέπλον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, εὐθυτενῆς καὶ ἤρεμος διηρθύθη πρὸς τὴν κρήνην, ἐνῶ οἱ πολεμισταὶ, λησιμονοῦντες πρὸς στιγμὴν κάματον καὶ δίψαν ἠκολούθουν μαγευμένοι τὴν θελκτικὴν ἐκείνην γυναικίαν μορφήν, ἣτις ὑπέσχετο αὐτοῖς τὰ θροσερὰ νάματα, ἅτινα δύνουσι τὴν δίψαν .....

Πῶς ἐλησιμόνησες, γλυκεῖα Ἰψιπύλη τὸν φοβερόν χρησμόν! Δὲν σέ εἶχον προειδοποιήσει ὅτι δὲν ἔπρεπε ποτὴ νὰ ἀφίσχης τὸ βρέφος χαμαί; Καὶ δὲν ἐγνώριζες ἄρα ὅτι ζηλότυπος δράκων φρουρεῖ τὴν κρήνην ἐκείνην καὶ δὲν ἐπιτρέπει εἰς κανέναν ξένον νὰ κλέπτῃ τὸ ὕδωρ τοῦ ἀτιμωρητέ;.

Ὡ θεοὶ! ὅποιοι ὕδωρ ἐπότισες τοὺς ἀτυχεῖς πολεμιστάς! Τὸ ρεῖθρον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐκπηρᾷ γοργόν ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς κόλπους τῆς γῆς, φέρει εἰς τὰ κρυσταλλώδη νάματά του ὡς ὑπόωλος ἀναλελυμένον βραδὺ πλὴν ἀσφαλές, δηλητήριον, τὴν κατάραν τοῦ κακοποιοῦ κρηνοῦχου δράκοντος. Θὰ ἐκδικηθῇ φρικτὰ τοὺς ξέτους, ὅσοι ἔκλεψαν ἢ ἐμόλυναν μὲ τὴν κόκκιν τῶν ποδῶν των τὸ διαυγές τοῦ ὕδωρ, θὰ ἐκδικηθῇ φρικτὰ καὶ τὴν ἄχρονα γυναῖκα, ἣτις τοὺς ὠδήγησε εἰς τὴν κρήνην ἣν ὁ ζηλότυπος δράκων, ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἔκρυσσε βαθύτερα ὑπὸ τοὺς φυλλωμένους κλώνους τῶν θάμνων, ἵνα μόνος ἐκαίνοσ δύναιται νὰ τὴν ἀπελαμβάνῃ ἀνέτως.

Ἰσοῦ οἱ ξένοι μετὸ τῆς Ἰψιπύλης ἀπεμακρύνθησαν, καὶ μόλις ἔφθασαν εἰς τὴν κρήνην ὤρμησαν μὲ πόθον πρὸς αὐτήν, καθὼς βλέπεται τις εἰς τὰς ἀγκάλας φίλου ποθητοῦ, ὃν ἐπαναβλέπει μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν.

Μόνος ὁ Ἄδραστος δὲν ἔσπευσε εἰς τὴν πηγὴν, μόνος ἐκαίνοσ δὲν ἐπρόφθασε νὰ πῆ. Εἶχε τὸ βλέμμα ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἀπομακρυνομένην μορφήν τῆς γυναικὸς, ἣτις ἐλαφρῶς ψαύουσα τὴν γῆν διὰ τοῦ καλλισφύρου ποδὸς ἐπἀνήρχετο πρὸς τὸ βασιλικὸν βρέφος.

Πλὴν, ὦ φρίκη!..... Ὡ θέαμα ἀποτρόπαιον!.... Ὅτε ἐπλησίασεν πρὸς τὴν ρίζαν τοῦ ἀγριοσελίνου, θροῦς μεταξὺ τῶν φύλλων τὴν ἔκαμιν ἢ ἀνασκιρτήσῃ..... Πράσινον σῶμα ἔπρον ἀπεμακρύνετο. Αἱ εἰδεχθεῖς τοῦ σπείραι, αἱ φολίδες ποῦ ἐκάλυπτον τὸ σῶμά του, τὸ δμαῖά του τὸ ψυχρὸν καὶ βλοσυρὸν, ἢ κεντροφόρος ἰσοβόλος γλῶσσα, ἦν ὡς ἀκόντιον λιχμῶμενον ἐκσφενδονίζε.....—Ὡ φρίκη..... πάντα ταῦτα τῆ ἐμαρτύρουν τὴν τρομερὰν ἀλήθειαν!.... Ὁ δράκων.... ὁ ἔφις κατσεπάραιε τὸ βρέφος.

Ἡ Ἰψιπύλη ἔρρηξε κραυγὴν διάτορον εἰς ἣν συνεκεντροῦτο ὅλη ἡ φρίκη καὶ ἡ ἀγωνία τῆς ψυχῆς της.

Τίς δύναιται νὰ περιγράψῃ τὸν θρήνον τῆς βασιλίσσης Εὐρυδίκης; Τίς τὴν ὀργὴν καὶ λύσσαν τοῦ Λυκούργου, καὶ τὰς ἀράς, ἃς ἐξεστόμισε κατὰ τῆς ἀτυχοῦς τροφοῦ; Τίς τὴν ἀπελπισίαν τῆς ἰδίας του τροφοῦ, ἣτις ἐλάτρευε τὸ βρέφος, καὶ ἣτις μετὰ πόνου μητρι-

κοῦ ἐσκέπτετο διὰ τί ἐγένετο αἰτία τοῦ θλιβεροῦ του τέλους; Ὁ Λυκοῦργος ἠθέλησε νὰ τὴν τιμωρήσῃ δεινῶς διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν τῆς ἐν τῇ παραφορᾷ του ὀμίλει περὶ τοῦ θανάτου ὡς μόννης δικαίας τιμωρίας διὰ τὴν ἀφρονα.

Ἄλλ' ὁ Ἄδραστος, ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἀνέκοψε τὴν πορείαν του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ἐμειότευσε παρὰ τῆ ὄργισμένῳ πατρὶ καὶ ἔσωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον τὴν Ὑψιπύλην.

— «Ἡμεῖς καὶ ὄχι αὐτὴ, εἴμεθα ὑπαίτιοι τοῦ θανάτου τοῦ μικροῦ Ὀφέλτου, ἔλεγε πρὸς τὸν Λυκοῦργον. Πλὴν τώρα, ἄφες νὰ τιμῶσμεν τὸν υἱὸν σου βασιλικῶς. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα τῆς Νεμέας, ἀπὸ τῆς αὔριον ἀγῶνας θὰ συστήσωμεν πρὸς τιμὴν του, εἰς οὓς θὰ λάθωμεν ὅλοι μέρος, καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ συρρέουν πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν οἱ νέοι εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους, ὡς εἰς περιφανῆ πανήγυριν. Οἱ ρωμαλαιώτεροι τῶν νέων θὰ κατέρχονται εἰς τὴν κονίστραν καὶ θὰ θεωρῶσιν ὡς ὑπερτάτην δόξαν τὸ νὰ βραβευθῶσιν ἀγωνιζόμενοι.

Οἱ ἑλλανοδίκαί θὰ φέρωσιν ἐνδύμα πένθους εἰς μνήμην τοῦ Ὀφέλτου, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ἀγριουσελίνου τὰ ὅποια ἐχρησίμευσαν ὡς ὑσατὴ κοιτίς τοῦ τραγεροῦ υἱοῦ σου, θὰ στεφανούσι τοῦ λοιποῦ τοὺς νικητὰς τῶν Νεμεαίων ἀγῶνων. Ὅστω οἱ ἀγῶνας αὐτοὶ θὰ δικαιωνίσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἅπασαν τὸ ὄνομα τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ σου.»

— «Σοὶ εἶμαι εὐγνώμων, Ἄδραστε, ἔλεγεν ὁ Λυκοῦργος, πλὴν εἰς τὴν πατρικὴν καρδίαν μου τὸ πένθος θὰ δικαιωνίζεται ἐνόσω θὰ βλέπω τοὺς ἐφήβους νὰ ἑρμῶσιν εὐσταταεῖς εἰς τὸν στίβον, θὰ βλέπω τὰ νέα σώματα νὰ ἀγωνίζονται εἰς τὸ ἀκόντιον, τὸν δίσκον ἢ τὴν ἀρματοδρομίαν, τὴν πάλην ἢ τὸ παγκράτιον, καὶ θὰ προσκαλῶ εἰς μάτην καὶ τὸν ἰδικὸν μου υἱόν, τὸν ὅποιον οἱ Ὀλύμπιοι μοῦ ἀνῆρπασαν.....»

— «Πλήττου σκληρὰ ἐνίοτε οἱ θεοί, πλὴν πάντες εἴμεθα ὡς παίγνια εἰς τὰς ἐπιθυμίας των ἔλεγεν ὁ Ἀμφιάρακος... Τίς οἶδε πόσοι ἐξ ἡμῶν θὰ ἐπανίδουν τὰς πατρίδας των, Λυκοῦργε! Τὴν τολμηράν καὶ ῥιψοκίνδυνον στρατείαν μας αὐτὴν, ἀνελάδομεν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ὑποστηρίξωμεν ἕνα ἀδικούμενον. Πλὴν ἐνῶ ἡμεῖς μετὰ τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις μας οἱ ἀθλοιοθνητοὶ ἀποδυόμεθα εἰς εὐγενεῖς ἀγῶνας διὰ νὰ ὑπερισχύσῃ τὸ δίκαιον, πόσον σπανίως οἱ θεοὶ βραβεύουσι τὰς προσπαθείας τῶν μοχθεύοντων διὰ τὸ καλόν! Ἰβού φρονῶ διὰ εἰς ἡμᾶς πάντας κακὸν μέγα προσωινίζεται ὁ θάνατος τοῦ μικροῦ σου υἱοῦ, τὸν ὅποιον ἡμεῖς καλοῦμεν Ἀρχέμερον. διότι δι' ἡμᾶς πάντας ἀρχὴ μόρου ἔσται!»

II

Οἱ ἑπτὰ ἡγεμόνας, μετὰ τινὰς ἡμέρας ἠκολούθησαν τὴν πρὸς τὰς θήβας ἀγούσαν.

Ἡ Ὑψιπύλη παρέμεινεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Λυκοῦργου, πλὴν ἡ ζωὴ τῆς ἦτο καθημερινὴ βίαστος. Προσεπᾶθει νὰ κρύπτῃ τὴν πα-

ρουσίαν της από τὰ δριματά των άτυχών γονέων, διότι ή θεά της και μόνη ήρκει διά νά έρεθίξη τήν πληγήν των.

Η κακοδαιμονία είχε περιτυλίξει αυτήν και πάλιν εις τούς σκοτεινούς πέπλους της Τά βλέμματα όλων στρεφόμενα προς αυτήν έξέφραζον μίαν μομφήν, έξηκόντιζον μίαν άράν.

Και προς τό έσπέρας συχνάκις έγκαταλείπουσα τά άνάκτορα ήρχετο εις τόν συνήθη περίπατόν της προς τήν κρήνην, εις τό μέρος όπου τό ταλαίπωρον βρέφος είχε κατασπαραχθή, και έστέναζε σιωπηλά διά τήν οίχτράν της τύχην.

— «Οίμοι, πόσον πικρά και άχαρις είναι δι' έμέ ή ζωή, έσκέπτετο. Όσάκις όνειροπόλησα τήν εύτυχίαν, πάντοτε άντ' αυτής ή κακοδαιμονία πρόθυμος προσέδραμε. Όσάκις ηγήχθη ένθέρμως διά τό καλόν των άλλων, συμφοράς μόνον έσπειρα και κατάρας συνεκόμισα..... Μέ τιμωροσιν οι θεοί διά τήν άνόστιον έπιποριάν μου!»

Ένιοτε ή σκέψις της έπανήρχετο εις τούς γενναίους έκείνους πολεμιστάς, εις τούς όποίους ηγήχθη νίκην και ζόζαν.

Τί απέγιναν άραχαι; Ναι, τί απέγιναν οι έπτά άνδρειοι ήγεμόνες;...

Και ιδού έσπέραν τινά ή Ύψιπύλη πάλιν περιδιάδξουσα εις τήν πεδιάδα. Έφθασε πλησίον της κρήνης όπου έστη πρόσμικρόν μέ τήν σκέψιν κενήν και άτονον, μέ τήν ψυχήν βαδραχημένην.

Τό ύδωρ τή έφαινότο όλιγώτερον διαφανές έκείνην τήν έσπέραν, και αι πτέρυδες ώσει νά έσαιον μετά φρίκης τά όδοντωτά φύλλα των. Ουδέ ό ούρανός, ουδέ ή γή προσεμειζία προς αυτήν και ή καρδιά της συνεσφίγγετο ώς υπό τό αίσθημα άορίστου φόβου.

Σμηδών πτηνών διαδακτικών δίσχιζεν εις ύψος τόν αίθέρα.

— «Έρχεσθε από τάς Θήβας παλαργοί; Τί γίνονται οι γενναίοι πολεμιστάι έκείνοι; Νικούν, ήττώνται; Έχουσ; βοήθην τήν Τύχην, ή έστρεψε προς αυτούς τά νήτα ή ιδιότροπος θεά;»

Πλήν κρωγμοί μόνον άπήντησαν εις τήν έρώτησίν της.

Ό ήλιος αίμοσταγής πάντοτε κατέλθεν υπό τόν όρίζοντα: τά σκότη ήπλοούντο ανά τήν πεδιάδα. Τό θάσος της Ναιμέας έφαινότο μακρόθεν ώς εύρετα μελανή κηλίς. Η Ύψιπύλη έστρεψε τά βλέμματα της πάλιν προς τήν κρήνην. Εις τι μέρος τά ύδατα άθροισόμενα είχαν σχηματίσει: λιμνίον ύπεστρωμένον μέ διαλάμποντας χάλικας.

Πλήν πλησίον έκεί, συσπειρωμένος παρά πέτραν πρασίην από τά έπ' αυτής βρύα, φρύνος είδεχθής άνεπήδησεν αίφνης.

Η Ύψιπύλη άνεσκήρτησε και έκίνησε διά νά επιστρέψη.

Η καταπράσινος πεδιάς έφαινότο τόρα θαμδή και άχρους. Τό κυανόν του ούρανού μετατρέπετο άνεπαισθητώσ εις φαίόν.

Ό άχρις ώρας χλιαρός άνεμος έφύσα ένίοτε εκ των σπλάγγων του μίαν παγεράν πνοήν.

Η Ύψιπύλη ήκολούθει βραδέως τήν διατέμνουσαν τήν πεδιάδα στενήν άτραπόν. Εις μέρος όπου αυτή δισταυρούτο μέ τήν προς

νότον ἄγουσαν πλατείαν λεωφόρον, συνήντησε μείρακα ὀδευόντα ἐν σπουδῇ.

Χιτὼν πεπαλαιωμένος ἐκάλυπτεν αὐτὸν μέχρι τῶν γονάτων, πέτασος ἔκρυπτε κατὰ τὸ ἥμισυ τὴν σὺλδότηχα κεφαλὴν, αἱ χεῖρες ἔκράτουν ράβδον καὶ μικρὸν δέμα.

— «Ποῦ βαδίζεις τόσον βιάστικὸς μικρέ;» ἠρώτησεν ἡ Ὑψιπύλη. Τὸ μειράκιον ἔστη.

— «Ἀνάγκη νὰ εὐρίσκωμαι εἰς Ἄργος πρὶν ἢ ὁ φοῖβος ὀδηγήσῃ τὸ ἄρμα του διὰ δευτέραν φοράν ὀπισθεν τῶν ὀρέων. Εἶμαι ἀπεσταλμένος τοῦ Ἀδράστου διὰ νὰ φέρω εἰδήσεις εἰς τὸν οἶκόν του.»

— «Ὅσπερ ἔρχεσαι ἀπὸ τὰς Θήβας; Εἶπέ μοι τί γίνεται ἐκεῖ; Ἐλγξεν ὁ πόλεμος; Ποία τύχη εὗρε τοὺς πολεμιστάς; Ὁ Πολυνεΐκης ἀνέκτησε τὸν θρόνον του;»

Τὸ μειράκιον ἀπήντησε:

— «Δὲν ἔμαθες τὴν φοβεράν καταστροφὴν; Ὁ πόλεμος τῶν ἦτο ἐπικατάρτος. Οἱ θεοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ βοηθήσουν τὸν Πολυνεΐκην, καὶ ὅσοι συνεξοστράτευσαν μετ' αὐτοῦ εἰς μάτην συνέτριψαν τὰ ὅπλα τῶν πρὸ τῶν ὀχυρῶν τειχῶν τῆς ἐπιταύλου πόλεως. Οὐδὲ ὁ Πολυνεΐκης, οὐδὲ ὁ Ἐτεοκλῆς θὰ βασιλεύουν τοῦ λοιποῦ εἰς Θήβας. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ὁ Πολυνεΐκης ὤρμησεν μὲ λύσσαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ καὶ ἀλληλοσπαράχθησαν. Καὶ τότε ἦτο ἡ ἐχθρα τῶν, ὥστε καὶ ὁ κενὸς ὄπου ἀνάβαινε ἀπὸ τὰ σῶματά των, ὅταν τὰ ἔβρισαν ἐμοῦ εἰς τὴν πυρὰν, δὲν ἀνεμίχθη.

— «ὦ φρίκη! καὶ οἱ ἄλλοι φρωεῖ;

— Τὸν Ἴππομέδοντα, τὸν τοῦ Ἀδράστου ἀνεψιὸν ἐφόνευσεν ὁ Ἴσμαρος. Τὸν Παρθενοπαῖον τὸν Ἀρκαδὸν ἐφόνευσεν μὲ λίθον ὁ Πολυκλυμένης, εἶπεν ὁ μείραξ.

— Ὁ Τυδεύς;

— Τὸν Τυδεά ἐπλήγωσε βαρέως ὁ Μελανίππος παρὰ τὰς πύλας Προτιδάς.

Ἄλλ' ἡ Ἀθηνᾶ ἠθέλησε νὰ τοῦ δωρήσῃ βάλαμον δι' οὗ θὰ ἐγένετο ἀθάνατος. Τὸ μῖσος ὅμως τοῦ Ἀμφιαράου δὲν τὸ ἐπέτρεψε.....

Τί νομίζεις ὅτι ἔκαμει;..... Διὰ νὰ ἐξωθήσῃ τὸν Τυδεά εἰς πρᾶξιν βάρβαρον τρέχει καὶ τοῦ φέρει τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ ποῦ τὸν ἐπλήγωσε, τοῦ Μελανίππου. Ὁ Τυδεύς τότε ἤρπασεν μὲ λύσσαν τὴν κεφαλὴν, τὴν ἔκοψε εἰς δύο καὶ ἔφαγεν τὸν ἐγκέφαλον. Καὶ λέγουσιν ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς ἀποτροπαίου ταύτης πράξεως ἡ Ἀθηνᾶ δὲν τοῦ ἔδωκε τὸ βάλαμον τῆς Ἀθανασίας καὶ τὸν ἀφῆκε νὰ ἀποθάνῃ οἰκτρῶς.

— Ἄλλοίμονον εἶπεν ἡ Ὑψιπύλη, οὐδεὶς θὰ ἐπίστευε ὅτι θὰ εὐρίσκατο τις ἱκανὸς νὰ καταρρίψῃ ἐκεῖνον τὸν γίγαντα..... Καὶ ὁ Ἀμφιαράος τοῦ Ὀϊκλέους, εἶπέ μοι, νές, τί ἀπέγεινε;

— Τὸν Ἀμφιαράον τὸν ἀτρόμητον ἡ γῆ κατέπιε, διότι οὕτω διέταξεν ὁ Ζεὺς.

— Οἴμοι τὸ προσγίνωσκεν ἐκεῖνος, εἶπεν ἡ Ὑψιπύλη, καὶ δὲν ἦ-

θέλε νά ἐκστρατεύσῃ μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἡ σύζυγός του τὸν ἠνάγκασε, καὶ τοῦτο χάριν ἐνὸς χρυσοῦ κοσμήματος ποῦ τῇ ἐδώρησεν ὁ Πολυνεΐκης..... Καὶ ὁ Καπανεὺς τοῦ Ἴππονόου ὁ υἱός;

— Οὗτος ὄρμησε μὲ λύσσαν κατὰ τῆς πόλεως καὶ προσέβαλεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν Ἡλεκτριδῶν πολῶν, καὶ ἔκραζε μεγαλαυχῶν: «Εἶτε θέλουσιν, εἶτε μὴ θέλουσιν οἱ θεοὶ θά ἐξολοθρεύσω τὴν πόλιν!» Ἀλλὰ τὸν ἐκεραύνωσεν ὁ Ζεὺς διὰ τὴν τόλμην καὶ θρασύτητά του.

— Οἷμοι καὶ αὐτὸς ἀπέθανε; Ὁ δὲ Ἄδραστος;

— Ἐκ τῶν ἑπτὰ ἡρώων μόνος ὁ Ἄδραστος θά ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ πόλεμος ἔληξε καὶ ἐντὸς ὀλίγου θά ἐπιστρέψῃ ὁ Ἄδραστος εἰς Ἄργος. Οὕτως ἠθέλησαν οἱ θεοί..... Πλὴν τώρα ἀνάγκη νά σπεύσω διότι ὑπεσχέθην νά μὴ βραδυπορῶ· ἀναμένουσιν οἱ ἰδικοὶ του ἐκεῖ κάτω μὲ ἀγωνίαν τὸ ἄγγελμα.» Καὶ ὁ μείραξ ὤσει διὰ νά ἀνακτήσῃ τὸν κατὰ τὴν συνομιλίαν σπαταληθέντα χρόνον, μὲ δύο τρία ἄλλα ἀπεμακρύνθη, ἐνώ οἱ εὐκίνητοι πόδες του ἤγειρον μικρὰ νέφη κοινοῦ τοῦ εἰς τὴν πλατεῖαν ὁδόν. Ἡ Ὑφιπύλη ἔμεινε στιγμὰς τινὰς σκεπτικὴ καὶ παρετήρει τὴν νεαρὰν μορφήν, ἥτις ἐξηφανίζετο εἰς τὸν ἀμφίβολον φωτισμὸν τῆς ἑσπέρας. Οἱ λόγοι τοῦ μείρακος ἀντήχουν εἰσέτι εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς καὶ ἐνόμιζε ὅτι ἀκούει αὐτὸν νά ἐπαναλαμβάνῃ μὲ τὴν δροσερὰν παιδικὴν φωνὴν του, τὸ ἄγγελμα τοῦ οἰκτροῦ τέλους τῶν ἀνδρείων ἡρώων, καὶ ἠσθάνετο ἀνανεούμενον εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῆς τὸν αὐτὸν ἀλγεῖν ὀκλονισμόν.

— «Ἰσοῦ λοιπόν!... Ὅχι μόνον τὸν δλαθρον τοῦ μικροῦ μου Ὁφέλτου ἔφερα..... Εἶναι φανερόν, ὅτι μὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ἐκείνης ἐπότισα πικρὰν εἰμαρμένην τοὺς ἀνδρείους πολεμιστάς!..... Ἔως πότε θά βαραίνῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἡ ὄργη τῶν Ὀλυμπίων;... Ἔως πότε θά ἀποτίω τὴν πικρὰν ποινήν τῆς ἐπιτορκίας μου;... Καὶ ὅμως δὲν μεταμελοῦμαι, διότι τὸ ἔκαμα ἵνα σώσω τὸν πατέρα μου.... Καὶ μὲ τὰ βραδέα βήματά της ὡς θεὰ λιποῦσα τὸν Ὀλυμπον, εὐθιυτενῆς καὶ ὑψικάρηνος ὑπὸ τὴν θείαν ἀράν, ἡ ἔγγονή τοῦ Διονύσου ἐπέστρεψεν ἀργὰ εἰς Νεμέαν.

Ἐν Κων(πόλει 3 Μαρτίου 1910.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ζ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

Ἐγὼ ὄρφανὸς ἔγεννήθηκα· χρυσάφι ἐγὼ δὲν ἔχω
 φίλους ἐπίσης· καὶ παντοῦ ὁ θάνατος μὲ πιάνει
 Μὰ ὅταν στὰ ματάκια σου τὰ φωτισμένα τρέχω
 ὅλα τὰ ἔχω! Θάυματα κάθε ματιὰ σου κάνει

ΓΡ Ι ΜΑΗΔΩΝΗΣ

ΗΡΩΙΔΕΣ ΤΟΥ ΣΑΙΚΣΠΗΡ

ΕΛΕΝΗ

[Πόσον ὁ ὑψηλὸς τοῦ «Μικρασιατικοῦ» σκοπὸς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος κατανοεῖται καὶ ἐκτιμᾶται καταφαίνεται ἐκ τῆς ὀλονέν πυκνουμένης φάλαγγος τῶν εὐγενῶν συνεργατῶν τοῦ ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων καὶ γνωστοτέρων τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ λογίων. Παλαίμαχος τῆς γραφίδος καὶ σθεναρὸς τῶν γραμμάτων ἐργάτης, συγγραφεὺς πλείστων διδακτικῶν βιβλίων καὶ κομψὸς ἄμα λογογράφος ὁ ἐν Ἀθήναις κ. Ἄρ. Κουρτίδης εὐηρεστήθη νὰ κομηθῇ τὸν παρόντα τόμον διὰ τῆς κάτωθι ὀραίας μελέτης του περὶ μιᾶς τῶν ἡρώιδων τοῦ Σαίξπηρ. Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Κουρτίδου, γνωστοῦ καὶ διακεκριμένου λογίου, ὅτι καὶ ἂν γράψῃ τις θὰ εἶνε ὀλίγον. Ἀρκούμεθα νὰ ἐκφράσωμεν αὐτῷ καὶ ἐντεῦθεν τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν πολῦτιμον αὐτοῦ εἰς τὰ ἡμερολόγιόν μας συμβολήν, τὴν τόσῃ εὐγενῶς παραχωρηθεῖσαν καὶ τὴν οὕτω ἐνδεικνυμένην εἰς τὸ ἔργον μας ἐκτίμησίν του, δι' ἣν ἀληθῶς ὑπεργρανεύομεθα.]

Ὁνομαστὸς ψυχολόγος τῶν συναισθημάτων τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν παρέβαλε πρὸς τὸν Ἄδην τῶν ἀρχαίων, τοῦ ὁποῦ ἢ εἰσοδος ἦτο σκοτεινὴ, Πληρεστέρα θὰ ἦτο ἢ παρομοίωσις ἐὰν προσέθετεν ὅτι ὅστις κατέλθῃ εἰς τὰ σκοτεινὰ βᾶθη του, ὅπως ὁ ὀμηρικὸς Ὀδυσσεύς, θὰ ἴδῃ σκιάς διαρχομένας. Αἱ δὲ σκιαί αὗται εἶναι ἔτι ἀοριστότεραι, ἔτι ἀσυλληπτότεραι ἐν τῇ γυναικεῖᾳ ψυχῇ!

Ἄλλ' ὁ Σαίξπηρ εἶναι εὐτυχὴς Ὀδυσσεύς. Τὰς εἶδα, τὰς ἐκράτησε πλησίον του, συνώμιλησε μαζὺ των. Οὐδεὶς εἰσέδυσσε βαθύτερον εἰς τὸ μυστήριον τῆς γυναικεῖας ψυχῆς ὅπως οὗτος, ὁ κ α ρ θ ι ο γ ν ὼ σ τ η ς. Οὐδεὶς ἐπλασε γυναικεῖας μορφᾶς ἀβροτέρας, ἰδανικωτέρας, ἡδυπαθεστέρας, τρομερωτέρας. Γυναίκας τὰς ὁποίας ἐξήμισεν ἢ Κόλασις καὶ γυναίκας εἰς τῶν ὁποίων τοὺς ὤμους ἀναζητοῦμεν τὰς πτέρυγας, ἃς εἶχον πρὶν κατέλθουν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. 1)

* * *

Ἐκ τῆς ψυχολογίας γνωρίζομεν ὅτι ὁ πνευματικὸς βίος τῆς γυ-

1) Πρὸς Ἄριστοτέλους Κουρτίδου, ἡρώιδες τοῦ Σαίξπηρ- Μιράνδ α. Παναθήναια 15 Μαρτίου 1909.

ναικός ἐκδηλοῦται μᾶλλον κεντροφερῶς ἢ γυνή συγκρατεῖ τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰς θερμαίνει εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ θυμικοῦ αὐτῆς, ἀντιθέτως πρὸς τὸν πνευματικὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς ἐκδηλούμενον φυγοκέντρως, ἐκρηγνύμενον πρὸς τὰ ἐκτὸς ὡς ἐνέργειαν καὶ πρᾶξιν. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπιβεβαιῶσι, πλὴν ἄλλων, καὶ δύο ὑπέροχοι γυναῖκες ἐκ διαφόρων εἰσόδων κατελθοῦσαι εἰς τὸν «Ἄδην» τῆς γυναικείας ψυχῆς, ἡ γερμανὶς ψυχολόγος Σωσάνα Ρουμπίνσταϊν καὶ ἡ βαθεῖα ἐρμηνεύτρια τῶν ἠρωϊδῶν τοῦ Σαίξπηρ Μίς Τζαίημσον.

Ἡ νεαρὰ κόρη γνήσια καὶ αὐτοφυῆ χαρακτηριστικὰ τῆς γυναικείας αὐτῆς φύσεως ἔχει συνήθως τὴν ἀθωότητα, τὴν αἰδήμονα συστολήν, τὴν χάριν, τὴν περιπάθειαν. Ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ δύναμις, ἧς εἶναι ἱκανή, μένει λανθάνουσα, κεκρυμμένη, ὅπως τὸ ἄρωμα εἰς τὴν κάλυκα πρὶν ἀνοίξῃ. Τὴν εὐτυχίαν τὴν ἀναμένει, δὲν τὴν ζητεῖ. Τὸ κρύφιον καὶ δευλὸν ἰδεῶδες τῆς εἶναι ὄχι τόσον ὡς ἀγαπήσῃ ὅσον ὡς ἀγαπηθῆ. Δι' αὐτὴν ἔβρωσ δὲν εἶναι ἀγών· εἶναι ἡ γλυκυτάτη αἰχμαλωσία.

Ἐντὸς τῶν τοιούτων ψυχῶν ἡ ἀγάπη μένει ἀπλοῦν συναίσθημα, εὐωδιᾶζον σιωπηλῶς ὡς ἀγνοούμενον ἰὸν τῶν ἀγρῶν.

Ὁ Σαίξπηρ ἐδημιούργησε δύο τοιούτους ἀδρούς γυναικείους τύπους· περισσότερον μὲ ὄνειρον παρά μὲ σάρκα· ἅ ἔλεγε κανεὶς ὅτι μόλις ἐγγίξουν τὴν γῆν. Τὴν Ὀφελίαν καὶ τὴν Μιράνδαν.

Τὰ εὐθραυστα ταῦτα ὄντα ἂν ἐκτεθῶν εἰς τὴν ὀρμὴν τραχείας καὶ ἐχθρικής τύχης, ἀνευ δυνάμεως πρὸς ἀντίστασιν, ἀνευ ἰσχύος πρὸς ἐγκαρτέρησιν, ὠθαίνονται μοιραίως εἰς ὀλιεράν καταστροφὴν ὡς ἡ δυστυχὴς κόρη τοῦ Λαέρτου. Ὁ χαρακτήρ τῆς καὶ τὸ σῶμά τῆς μόλις ἔχουν σχηματισθῆ, καὶ τὸ ἄδρὸν ἄνθος δὲν εἶναι προωρισμένον ὡς ἀντιστῆ εἰς τὴν χάλαζαν καὶ τὴν καταγιῖδα. Εὐθεθεῖσα μεταξὺ ἐγκλήματος καὶ ἐκδικήσεως κατασυντρίβεται· ὁ πόνος τῆς δὲν ἐκοπῆ εἰς λόγους, ἀλλὰ μόνον εἰς σιωπηλὰ θάκρυα, εἰς τοὺς σταλάζοντα ρόους περὶ τῶν ὁποίων ὀμιλεῖ ὁ ἀρχαῖος τραγικός. Ἡ ἀνεκφράστος χάρις τῆς τὴν παρακολουθεῖ μέχρι τοῦ θανάτου. Πρὸς λουτρὸν νύμφης συνέκριναν τὴν αὐτοκτονίαν τῆς. «Τὸ ἐρωτικὸν τραγῶδι, τὸ ὅποιον ὑπομέλπει ἀποφυλλίζουσα τὸν ἐξ ἀνθέων στέφανόν τῆς, περιπίπτει ἀκόμη εἰς τὰ χεῖλη τῆς ὅταν εἰσολισθαίνῃ εἰς τὸ παφλάζον ὕδωρ».

Ἄλλ' ἂν ἡ μοῖρα τὸ τοιοῦτο πάναγνον καὶ ἄδρὸν ὄν περιβάλλῃ δι' ἀπαλῶν θωπειῶν, τότε γεννᾶται ἐν ἰδεῶδες, ἀνεκφράστως ἐπιχαρὶ, ὑπέρχαλον καὶ εὐτυχὲς πλάσμα ὡς ἡ Μιράνδα, ἡ Γαλάτεια τῆς Φύσεως, ἣτις «δὲν ἐξέρχεται ὅπως ἡ ἀρχαία νύμφη ἀπὸ ἀναίσθητον μάρμαρον, ἀλλ' ἀπὸ τὸν φρίσσοντα κόλπον τῶν θασῶν καὶ τὴν δροσερότητα τῶν βεόντων ὑδάτων.»

* * *

Εἰς μίαν μελέτην μου περὶ τῆς συγχρόνου γυναικὸς ἔγραψον πρότινος: «Ἄν δὲν εἶναι εἰς αὐτὴν (τὴν γυναῖκα) πεπρωμένη ἡ γλυκειὰ

υποτελεία εις προσφιλή κυριαρχίαν, ἂν ἡ μοῖρα δὲν ἐπιφυλάττει εἰς αὐτὴν κελαδῆματα λίκνου, ἀλλὰ τὴν ὠθεῖ ἐκτός τοῦ οἴκου εἰς τὴν τραχεῖαν βιοπάλην τῆς ἀναζητήσεως ἄρτου δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τοῦς ἄλλους, τότε τὴν ἀχρησιμοποίητον ἀγάπην ἀναγκάζεται νὰ μεταβάλῃ εἰς ἀγωνιζόμενον σθένος. Μὴ ἔχουσα βραχίονα νὰ στηριχθῆ πρέπει νὰ στηριχθῆ ἐφ' ἑαυτῆς. Μὴ ἔχουσα τύχην νὰ γείνη κισσός, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ὀρθωθῆ ἐπὶ τοῦ ἰδίου τῆς κορμοῦ. Νὰ ἐμπιστευθῆ ἑαυτὴν εἰς ἑαυτὴν. Νὰ ὑψώσῃ τὴν κορυφὴν ἐτοιμῆν εἰς τὴν ἑρμὴν τῆς θυέλλης καὶ τὰ κτυπήματα τοῦ κερανοῦ.»

Τοιαύτη γυνὴ, πρόδρομος τῆς νεωτέρας γυναικὸς κατὰ τὴν ἀδάμαστον αὐτοπεποίθησιν, ἐξ ἑαυτῆς ἀναμένουσα τὴν εὐτυχίαν καὶ δημιουργοῦσα αὐτὴν διὰ τῶν ἰδίων τῆς χειρῶν, εἶναι ἡ Ἑλένη τοῦ «Ὅλα εἶναι καλὰ ὅταν τελειῶνουν καλὰ.» (All's well that ends Well.) Ἄλλ' ἐν αὐτῇ δὲν μεταβάλλεται εἰς ἀγωνιζόμενον σθένος ἢ ἀχρησιμοποίητος ἀγάπη, ἀλλ' ἡ ἀγάπη ἢ ἐπίμονος, ἢ βλαστήσασα διὰ νὰ γιγαντωθῆ, ἢ ρίψασα τὰς ἰσχυρὰς ρίζας τῆς εἰς τὰ βαυτάτα τῆς ὑπάρξεώς τῆς διὰ νὰ ζήσῃ.

***

Ἡ Ἑλένη θυγάτηρ ἱατροῦ ἐκ Ναρθόνης, ὅστις ὡς μόνην κληρονομίαν ἀφίκεν εἰς αὐτὴν θαυράτεργούς τινας συνταγὰς ἀγοπᾶ σφοδρῶς τὸν νεαρὸν κόμητα τοῦ Ρουσσιῶν. Εἶχεν ἀνατραφῆ μαζί του εἰς τὸ οἰκογενειακὸν αἵματι μέγαρον ὅπου διέμενον ἡ πατὴρ τῆς ὡς ἱατρός τῆς εὐγενεῦς οἰκογενείας. Ἡ ἀγάπη τῆς ἀνεπτύχθη μαζί μὲ τὴν ζωὴν τῆς. Ἡ ἐκρίθωσις τῆς ἀγάπης τῆς θὰ ἦτο ἐκρίθωσις τῆς ζωῆς τῆς.

Ἄλλ' ἀγαπᾶ χωρὶς νὰ ἐλπίζῃ. Γνωρίζει ὅτι κωνωνικὴ ἀευστος τὴν χωρίζει ἀπὸ τὸν ἀγαπημένον τῆς, «εἶναι λέγει, σάν ν' ἀγαπεύσα ἕνα λαμπρὸ ὄστέρ: εἶναι πολὺ ὑψηλότερά μου καὶ δὲν τὸ φθάνω. Ἡ ἐλαφοπέδλα πρὸ θέλει νὰ γίνῃ ταῖρι ἐνός λιονταριοῦ εἶναι καταδικασμένη νὰ λυώσῃ ἀπὸ ἀγάπην.»

Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐνόσσει τότε μυστηριώδη καὶ ἀνίατον νόσον. Οἱ ἐπισημότατοι τῶν ἱατρῶν ἐκλήθησαν πανταχόθεν ἄλλὰ πάντες ἤττήθησαν ὑπὸ τῆς ἀγνώστου νόσου.

Ἡ Ἑλένη, ἐν αἰφνιδίᾳ ἐκλάμψει ἐλπίδος, σπεύδει εἰς Παρισίους, παρουσιάζεται εἰς τὸν ἐτοιμοθάνατον ἀνακτα καὶ δηλοῖ ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ τὸν σώσῃ. Ὁ βασιλεὺς δυσπιστεῖ, ἀρνεῖται: ἡ Ἑλένη ἐπιμένει, ἱκετεύει ὡς ἐγγύησιν προσφέρει τὴν ζωὴν τῆς ἂν ἀποτύχῃ ἄς τὴν θανατώσῃ δι' ὀδυνηροῦ καὶ ἐξευτελιστικοῦ μαρτυρίου ἄλλ' ἂν τὸν σώσῃ, ζητεῖ μίαν χάριν.

—Τί ζητεῖς; ἐρωτᾷ ὁ βασιλεὺς.

—Θὰ μοῦ δώσῃς μὲ τὸ βασιλικὸν σου χεῖρι τὸν ἄνδρα ποῦ (ἀ ἐκλέξω. Μακρὰ ἀπὸ μένα ἢ αὐθάδεια νὰ ζητήσω κανένα ἀπὸ βασιλικὸν γένος. Ἐνα ὑποτελῆ σου θὰ ἐκλέξω, ποῦ νὰ ἔχῃς τὸ δικαίωμα νὰ μεῦ τὸν δώσῃς.

Ὁ βασιλεὺς ἔρκειζεται καὶ ἡ Ἑλένη τὸν ἱατροῦσι. Τώρα μέλλει

ὁ βασιλεὺς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Εἰς σκηνὴν θαυμασιῶς παραστατικὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ βλέπομεν τοὺς μεγιστάνας τοῦ βασιλείου τῆς Γαλλίας συγκεκλημένους ἅπαντας εἰς τὴν ἐπίσημον αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων. Ὁ βασιλεὺς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ προσκαλεῖ πλησίον του καὶ τὴν Ἑλένην.

— Ἐλα, γιάτρισά μου, κάθησε σιμὰ ἔστὸν ἄρρωστό σου καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ γιατρεμμένο χέρι, ποῦ τοῦ ξανάδωκας πίσω τὴν φευγάτη αἰσθησί, δέξου ἄλλῃ μιὰ φορά τὴν ἐπιβεβαίωσι τοῦ ὄρκου μου..... Ἰδέ τους ὄλοι εἶναι ἀπὸ εὐγενικό γένος διὰλέξε ὅποιον θέλεις κ' ἀνέναν δὲν ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ πῇ: ὄχι!

Ἡ Ἑλένη κατέρχεται τοῦ θρόνου καὶ διέρχεται τὰς τάξεις τῶν εὐπατριδῶν. Τὴν στιγμὴν ἐλείνην ἡ κόρη τοῦ λαοῦ κυριαρχεῖ τῆς ἱεραρχίας τοῦ τιμαριωτικοῦ κόσμου ἡ χεὶρ τῆς δεσπόζει τῶν κεραιῶν κομητῶν καὶ βαρόνων.

Κυρία ἑαυτῆς, λελογισμένως ρυθμιζουσα καὶ λέξεις καὶ κινήσεις ἀποτείνεται εἰς τοὺς παρατεταγμένους εὐγενεῖς μὲ εὐφυᾶ εἰρωνεῖαν, δοκιμάζουσα τὰς καρδίας, ἐμβάλλουσα εἰς τρόμον τὰς ἀλαζονείας.

— Κύριε, λέγει εἰς νεαρὸν εὐπατρίδην, ἡ λάμψις τῶν ὠραίων ματιῶν σας, πρὶν ἀκόμη ἐμιλήσω, μοῦ δίδει ἀποθαρρυντικὴν ἀπάντησιν.

Πλησιάζει εἰς ἄλλον, ὅστις νομίζει ὅτι ἐπ' αὐτὸν ἔπεσεν ἡ ἐκλογή τῆς.

— Μὴ τρομάξετε ποῦ πιάνω τὸ χέρι σας. Δὲν θέλω νὰ σας κάμω κακόν. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ πάρετε σύντροφο αὐτὴν ποῦ ἐδιάλεξεν ἡ καρδιά σας.

Τέλος φθάνει πλησίον τοῦ Βερτράνδου, τοῦ νεαροῦ κόμητος τοῦ Ρουσιγιῶν. Ἡ παγκινῶδης εὐφυῖα τῆς τὴν ἐγκαταλείπει διὰ μιᾶς ἡ καρδιά τῆς πτοεῖται ἢ φωνὴ τῆς τρέμει. Μὲ περιπαθῆ ταπεινώσιν ἐκδηλοῖ πρὸς αὐτὸν τὴν ἐκλογὴν τῆς.

— Δὲν τολμῶ νὰ εἰπῶ πῶς σας πείρω ὄχι παραδίδομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν σας διὰ νὰ σας ὑπηρετῶ ὅλην μου τὴν ζωὴν.

Καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν βασιλέα: Αὐτός εἶναι λέγει.

— Πάρε τὴν, νεαρὲ Βερτράν, προστάσσει εὐμενῶς ὁ βασιλεὺς, αὐτὴ εἶναι ἡ γυναικὰ σου!

Ἄλλ' ὁ εὐπατρίδης τὴν ἐκλογὴν ἐκείνην δέχεται ὡς ράπισμα. Παρὰ τὴν ὀφειλομένην εἰς τὸν κυρίαρχον ὑπακοὴν ἐξεγείρεται κατὰ τοῦ ἐπιβαλλομένου γάμου. — Τὴν γνωρίζω... ἀναφωνεῖ μὲ τοῦ πατρὸς μου τὰ χρήματα ἀνεστράφη. Ἡ κόρη ἐνός πτωχοῦ ἱατροῦ, γυναικὰ μου! Δὲν ἔμπορῶ οὔτε θέλω νὰ τὴν ἀγαπήσω!

Ἡ Ἑλένη κατ' ἀρχὰς παραζαλιέζεται ἀπὸ τὴν προσβολὴν καὶ συντετριμμένη εὕρισκεν μόνον τὴν δύναμιν νὰ εἶπῃ μὲ ἐγκαρτέρησιν πρὸς τὸν βασιλέα:

— Μεγαλειότατε, ἐγὼ χαίρω ποῦ ἱατρεύθητε τὰ ἄλλα ἀφήσατέ τα.

Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς ἀπειλεῖ ἐν ἀγκυρακτῆσει τὸν «ἀλαζόνα νεανίαν» ἂν δὲν ὑπακούσῃ, ἐπιτείνει κατ' αὐτοῦ τὴν θυομένηαν καὶ τὴν ἐξορίαν. Τότε μόνον ὁ Βερτράν τεινεῖ τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Ἑλένην.

Ἄλλὰ προτιμᾷ νὰ ἐξορισθῆ ἔκουσίως παρὰ νὰ τὴν λάβῃ σύζυγόν του. Τὴν στέλλει εἰς τὸν πύργον τῶν Ρουσιγιῶν, εἰς τὴν μητέρα του· αὐτὸς δὲ ἀπέρχεται εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τροσκάνας. Φεύγων ρίπτει κατ' αὐτῆς ἕν ἀπὸ τὰ πάρθεια ἑκαίνα βέλη τὰ τραυματίζοντα θανάσιμως· ὡς ἐπιστολὴν στέλλει πρὸς αὐτὴν τὴν ἐξῆς ὕδριν:

«Ὅταν φορέσης εἰς τὸ χέρι σου τὸ δακτυλίδι τὸ ὅποιον φορῶ καὶ τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν βγαίνει ἀπὸ τὸ δακτυλόν μου· ὅταν θὰ μοῦ δείξης ἕνα παιδί γεννημένον ἀπὸ τὰ σπλάχγα σου, τοῦ ὁποίου ἐγὼ νὰ εἶμαι ὁ πατέρας, τότε νὰ μὲ ὀνομάσης ἄνδρα σου· ἀλλ' αὐτὸ τὸ τότε ἐγὼ τὸ λέγω π ο τ ἐ!»

Πῶς ἡ Ἑλένη ἀγαπᾷ τοιοῦτον ἄνθρωπον; ἐρωτοῦν κριτικοὶ τινες.

Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐδῶ, ὅπως καὶ παντοῦ, ὁ Σαίκσπηρ εἶναι ὁ βαθὺς βυθοσκοπὸς τῆς ψυχῆς, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς. Γινώσκει κάλλιστα ὅτι λογικὴ καὶ συναίσθημα εἶναι ἄλλως διάφορα πράγματα, ἢ μᾶλλον ὅτι τὸ συναίσθημα ἔχει τὴν ἰδικὴν του λογικὴν. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῦν καὶ ἡ πείρα τῆς ζωῆς. Αἱ μᾶλλον ἀξιολάτρευτοι γυναῖκες, ἐστολισμέναι μὲ ὅλα τὰ θέλητρα τοῦ σώματος, μὲ ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος ἀγαποῦν ὄχι σπανίως ἀνθρώπους ἀναξίους τῶν ἠμοιάζοντων πρὸς τὰς ἐξαιτίας ἑκαίνας θρησκοπήτους τῆς Ἀνατολῆς, αἵτινες ὑπὸ τὸσφ μεγαλυτέρας λατρείας ἐπυροῦντο, τὸσφ προθυμότερον ὄρμων εἰς τὸ ἱερὸν μαρτύριον ὅσφ σκληρότερος καὶ ψευδέστερος ἦτο ὁ Θεὸς τῶν. Τὸ συναίσθημα δὲν ἀφίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἐξετάσουν λεπτολόγως τὸ εἶδωλον· ἡ λατρεία προσθέτει ψυχὴν εἰς τὸν λῦθον καὶ τὸν ζωογονεῖ.

***

Ἡ ἀμελικτος περιφρόνησις τοῦ κόμητος ἐκδηλοῦται ὡς ἀεφυγία· τὸ μῖσός του τὸν ἐλαύνει μακρὰν, εἰς τοὺς κινδύνους· σταγῶν οἴκτου δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν καρδίαν του.

Ἡ λύπη εἶναι ἐγωκεντρικὴ· ὁ σωματικὸς ὅπως καὶ ὁ ψυχικὸς πόνος συγκεντρώνει αὐτομάτως ὅλην τὴν σκέψιν μας εἰς τὸ πονεμένον ἐγὼ μας. Ὅταν μᾶς κτυπήσουν ὀρμεμφύτως τείνομεν νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας. Ἡ ἄμυνα αὕτη κεῖται τὸσον βαθέως εἰς τὴν ὑπαρξίν μας ὥστε καταντᾷ στοιχεῖον τῆς ὀρμῆς τῆς αὐτοσυντηρησίας. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη, ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη, εἶνε ἡ μετατόπισις τοῦ ἐγὼ μας εἰς ἄλλο ἐγὼ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἑλένη, δὲν λυπεῖται ἑαυτὴν, ἑκαίνον λυπεῖται.

— Δυστυχῆ αὐθέντα μου! ἀναφωνεῖ· ἐγὼ σ' ἐξορίζω ἀπὸ φαιδρὰν αὐλὴν ὅπου ἦσο τὸ κέντρον τῶν ὤραιότερων ματιῶν διὰ νὰ γείνης σημάδι τῶν τουφεκιῶν. Ὡ σεῖς μολύβδινοι ταχυδρόμοι, ποῦ πετᾶτε ἐπάνω εἰς τὰ ὀρμητικὰ πτερὰ τῶν φλογῶν, χάσατε τὸν δρόμον σας καὶ μὴ ἐγγίσατε τὸν αὐθέντην μου!

Ἄλλ' ἡ Ἑλένη δὲν εἶναι ἀπὸ τὰς δαπανώσας τὴν ψυχικὴν τῶν δυνάμειν εἰς λόγους· τὸ πάθος τῆς δὲν ἐκοπᾷ εἰς ἐκθαμβώτικὰς εἰκόνας, εἰς τὰς πυρίνας φράσεις ἄλλων ἐρωτευμένων τοῦ Σαίκσπηρ. Αὐτὴ ὅλον τὸ σθένος τῆς, συγκεντρώνει εἰς ἕν μόνον σημεῖον, εἰς

σκοπόν σχεδόν ακατόρθωτον ὄλην τὴν ψυχικὴν ἔντασίν της εἰς ἀποφασιστικότητα. Δὲν περισσεύει δύναμις δι' ἄλλο τι.

Τώρα ἀφυπνίζεται ὄλη ἡ ἀδάμακτος ἐνέργεια τοῦ χαρακτηρῶς της. Ἡ ἐγκαταλειμμένη, ἡ ὑδρισμένη ἀνορθοῦται ἀγωνίστρια τοῦ ἔρωτος διὰ ν' ἀγωνισθῇ καὶ κατακτήσῃ τὴν εὐτυχίαν της.

* * *

Ἀφοῦ τὸ ὄρος δὲν ἤρχετο εἰς τὸν προφήτην, ἐπορεύθη ὁ προφήτης εἰς τὸ ὄρος καὶ ἀφοῦ ὁ ἀγαπώμενος ἔφυγε τὴν ἀγαπῶσαν, ἐπορεύθη αὐτὴ πρὸς αὐτόν.

Μετημφισομένη εἰς προσκυνήτριαν ἀπέρχεται εἰς Φλωρεντίαν. Ὁλη ἡ πόλις διαφημίζει τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα τοῦ κόμητος Ρουσιγιῶν, εἰς τὸν ὅποιον διὰ τὴν ἀνδρείαν του ἀνετέθη ἡ διοίκησις τοῦ ἱππικοῦ. Ἐν σκηνῇ γραφικῇ ἐν μέσῳ τῶν ἤχων τῶν στρατιωτικῶν σαλπισμάτων καὶ τοῦ ποδοβολητοῦ τοῦ πλησιάζοντος ἱππικοῦ, πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Φλωρεντίας συναντᾶται μὲ μίαν φλωρεντινὴν χήραν καὶ τὴν περικαλλῆ θυγατέρα της Διάναν.

—Μοῦ φαίνεται πῶς ἔρχεσαι ἀπὸ τῆ Γαλλία λέγει ἡ γραῖα πρὸς τὴν Ἑλένην. —Ναί, ἀποκρίνεται αὐτή. —Ἐδῶ εἰμπορεῖς νὰ ἰδῆς ἕνα συμπατριώτη σου ποῦ ἐφάνηκε πολὺ γενναῖος. —Τὸ ὄνομά του; —Κόμης Ρουσιγιῶν. Μήπως τὸν γνωρίζεις; —Ἐξ ἀκοῆς τὸν ἐπαινοῦν πολὺ— ἐξ ὄψεως δὲν τὸν γνωρίζω. — Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ἐδῶ ἐφάνηκε ὁ πλεῖστ ἀνδρεῖος. Λέγουσιν πῶς ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα του γιὰτὶ ὁ βασιλεὺς τὸν ὑπᾶνδρευσε μὲ τὴ βία, χωρὶς τὴν θέλησίν του. Τὸ πιστεύεις σὺ αὐτό; —Εἶναι ἀλήθεια γινωρίζω τὴ γυναῖκά του.

Ἡ Ἑλένη ξενίζεται εἰς τὸν οἰκίσκον τῆς χήρας. Ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου μαθαίνει ὅτι ὁ Βερτρᾶν ἀγαπᾷ μετὰ πάθος τὴν Διάναν, ὅτι ἐζήτησεν ἐρωτικὴν συνέντευξιν παρ' αὐτῆς καὶ ὅτι ἡ πτωχὴ ἀλλ' ἔντιμος κόρη ἀπέκρουσεν ἐπιμόνως τὰς προτάσεις του. Ἡ Ἑλένη μὲ τὴν γοργὴν, τὴν ἀκοίμητον ἀξύνειάν της διαβλέπει, ὡς ὑπὸ τὸ φῶς ἀστραπῆς, μοναδικὴν εὐκαιρίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν ἴσως τῶν εἰς αὐτὴν θεθέντων ἀνεφίκτων ὄρων. Ἀποκαλύπτεται εἰς τὰς γυναῖκας καὶ ὑπισχνεῖται ὡς ἀμοιβὴν πλουσίαν προίκα εἰς τὴν Διάναν ἂν τὴν βοηθήσουν. Συνομοσία πρὸς «ἐντιμον ἀπάτην» ἐξυφαίνεται ὑπὸ τῶν τριῶν γυναικῶν. Τὸ στρατηγικὸν σχέδιον καταστρώνεται.

—Πᾶρε αὐτὸ τὸ πουγγί εἶναι γεμᾶτο χρυσάφι λέγει ἡ Ἑλένη εἰς τὴν χήραν. Σὰν μοῦ δώσητε τὴ φιλικὴ σας βοήθεια, θὰ σὰς δώσω δέκα φορές παραπάνω. Ὁ Κόμης πολιορκεῖ μὲ τὸν πόθο του τὴν εὐμορφίαν τῆς κόρης σου καὶ θέλει νὰ τὴν κυριεύσῃ. Ἄς δεῖξῃ αὐτὴ πῶς τέλος ποχωρεῖ τάχα. Καὶ τότε τὸ φλογερὸ του αἷμα δὲν θὰ τῆς ἀρνηθῇ, εἰ καὶ ἂν τοῦ ζητήσῃ. Ὁ κόμης φορεῖ ἕνα δακτυλίδι ποῦ πηγαίνει κληρονομικῶς ἔς τὴν οἰκογένειά του ἀπὸ τὸν ἕνα υἱὸ ἔς τὸν ἄλλο, καὶ τὸ φόρεσαν πάντε γενεῆς ἕως τώρα ἀπὸ τότε ποῦ τὸ ἐπρωτοφόρεσε ὁ πρῶτος πατέρας. Αὐτὸ τὸ δακτυλίδι τὸ ἔχει πολὺτιμο· μὰ ἔς τὴ φλόγα τῆς ἐπιθυμίας του θὰ τὸ δώσῃ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν πόθο του· καὶ ἄς μετανοῇ ὕστερα.

Ἡ Διὰνα ὑποκρίνεται τὴν καμφθεῖσαν καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ὑπερτάτης θυσίας λαμβάνει τὸν πολύτιμον δακτύλιον ὀρίζει δ' εἰς τὸν κόμητα συνέντευξιν.

—Τὰ μεσάνυκτα κτύπησε τὸ παράθυρόν μου ἂν κατακτῆσης τὴν παρθενική μου κλίνη, νὰ μοῦ ὑποσχεθῆς πῶς θὰ τὸ φυλάξῃς μυστικό... Στὸ δάκτυλό σου θὰ βάλω ἀπόψε ἓνα ἄλλο δακτυλίδι, ποῦ νὰ μαρτυρῇ τὴν ἔνωσί μας.

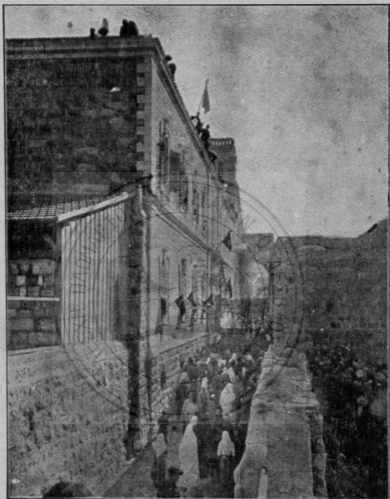
Ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς νυκτός ἡ Ἑλένη ἀντικαθιστᾷ τὴν Διάναν ἡ παρθένος σύζυγος ὑπαισέρχεται ὡς ἐρωμένη εἰς τὴν νυμφικὴν παστάδα ὅπως ἐξέληθ' ἡ μήτηρ νομίμου υἱοῦ.

Ἐπειτα ἀπέρχεται τῆς Φλωρεντίας καὶ παραλαμβάνει ὡς πολυτίμους μάρτυρας τὴν Διάναν καὶ τὴν μητέρα της κρύπτεται διὰ νὰ ἐμφανισθῇ τὴν κατάλληλον στιγμήν. Διαδίδει τὴν εἰδησίαν τοῦ θανάτου τῆς, τὸν ὅποιον ἐπιβεβαίωσι ἢ ἐξαφάνισις της. Ὁ κόμητις δύναται τῶρα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Γαλλίαν παρεμερίσθη τὸ ἐμπόδιον τὸ ἀποφράσσον τὸν δρόμον πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν. Ἡ Ἑλένη μετὰ τῶν δύο φλωρεντινῶν φθάνει ἄγνωστος εἰς τὸ μέγαρον τῶν Ρουσιγιῶν ἐκεῖ συναγτᾶται ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ δαφνοστεφεοῦς ἐκ Τοσκάνας ἐπανακάμψαντος κόμητος. Μετὰ τινὰς παρεξηγήσεις ἀποκαλύπτεται ἡ ἀλήθεια. Ἡ νεκρὰ ἐμφανίζεται ζῶσα, καὶ ἀποδεικνύει ἀναμφισβητήτως ὅτι οἱ ὄροι ἐξεπληρώθησαν. Φορεῖ εἰς τὸν δάκτυλόν της τὸ δακτύλιον τοῦ Ρουσιγιῶν καὶ ἔχει τέκνον εἰς τὰ σπλάγχνα της τοῦ ὁποῖου ἐκεῖνος εἶπε ὁ πατήρ, καὶ ὁ Ρουσιγιῶν εἰς τὸν δάκτυλον φέρει τὸν δακτύλιον τὸν ὅποιον εἶχε δωρήσει εἰς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας.

Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη δὲν ἀναντιᾶσαι πλέον ὡς πληγωμένον ἐκ τῆς ὕβρεως τὸν κόμητα. Μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὴν ψυχὴν του. Ὁ τολμηρὸς καὶ ἀκατάβλητος ἥρωις ἐνόησε τὴν τόλμην καὶ τὸ ἀκαταδάμαστον τοῦ ἔρωτος τούτου. Προσέτι ἡ εἰδησίς τοῦ θανάτου της τὸν εἶχε συγκινήσει. Πρὸ τοῦ τάφου ἡ φαντασία παριστάνει μὲ ἰδιόζουσαν ἐνέργειαν τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν.

Ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ μὲ καθυστεροῦσαν πολλακίς ἐντασιν ἀγάπης ὅ,τι νομίζει ὡς ἀνεπιστρέπτει ἀπολωσθέν. Διὰ τοῦτο τῶρα δὲν τείνεται πλέον, μὲ συγκατάθεσιν, ἡ χεὶρ του, ἀλλ' ἀνοίγεται ὀλόθερμον ἄσυλον ἀγάπης ἢ ἀγκάλῃ του.

Ἡ Ἑλένη ἐνίκησε. Ἡ ὄρατα αὕτη γυναικεία μορφή, λέγει εἰς κριτικὸς, εἶναι σκιάδα ταυτοχρόνως καὶ ἥρωις κάμπτεται χωρὶς νὰ συντριβῇ ταπεινώνεται χωρὶς νὰ ἐξευτελισθῇ. Ἄλλαι γυναῖκες θὰ ἐλιποφύχουν ἢ παρεδίδοντο εἰς τὸν θάνατον ἢ εἰς τὴν παραφροσύνην. Ἄλλ' αὕτη ἔχει τὴν πίστην τὴν μετακινούσαν τὰ ὄρη. Ἡ Ἑλένη ἐνίκησε. Ὁ τραχὺς πολεμιστὴς παρεδόθη εἰς τὴν γλυκειὰν πολεμιστριά, fair Warrior.

ΤΟ ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΝ

Καθ' ἣν ὄραν διέρχεται ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μεταφερομένης
ἀπὸ τῆς Γεθσημανῆς.

ΤΟ ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΝ

Ἐἶνε ἀδύνατον ἢ ἀκούσῃ τις καὶ μόνῃ τὴν λέξιν «Πραιτώριον» καὶ νὰ μὴ ἠλειψθῆ, νὰ μὴ φρικιάσῃ, νὰ μὴ συγκινηθῆ. Ἐχει κόσμος δικαστήρια· ἔχει Ἀρείους Πάγους· ἀλλὰ «Πραιτώριον»! οὐδαμοῦ τῆς ὑψηλοῦ ὑφίσταται. Ὅπως πάντα τὰ ὑπερφυῖ, πάντα τὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην κατάληψιν ὑπερβαίνοντα ἐν Ἱερουσαλὴμ διεδραματίσθησαν, οὕτω καὶ τὸ «Πραιτώριον» ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῆς προσκυνημασί τὴν πρώτην κατέχει θέσιν.

Ἐν ἅπασιν τοῖς τῆς ὑψηλοῦ δικαστηρίοις κρίνονται καὶ κατακρίνονται πλοῦσιοι καὶ πέννητες, ἰσχυροὶ καὶ ἀσθενεῖς, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι. ἀλλ' ἐκ τούτου οὐδὲν τὸ ἄπορον, οὐδὲν τὸ καινοφανές, οὐδὲν τὸ καταπληθῆσον· διότι βροτῶν φύσις βροτείαν φύσιν δικάζει καὶ καταδικάζει. Ἄλλ' ἐν τῷ «Πραιτωρίῳ» ἐκρίθη καὶ ὑπὸ ἀνόμων κατακρίθη ὁ βασιλεὺς τῆς κτίσεως! ὃν τρέμουσιν ἄγγελοι! ὃν δοξάζει φύσις! ὃν ἀνυμνεῖ τὸ φῶς! ὃ μέλλων κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς ἐν τῇ ἐσχάτῃ καὶ φοβερῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως! ἐκρίθη δὲ καὶ κατακρίθη ὡς ὁ ἐσχατος τῶν κακούργων ὁ ἀναμάρτητος Ἰησοῦς, ὁ θεὸς τῆν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας.

Περὶ «Πραιτωρίου» πολλὰ ἔχομεν ἱστορῆσαι· ἀλλὰ τοῦτο οὐ τοῦ παρόντος· διότι θὰ πράξωμεν τοῦτο ἐν ἰδίᾳ καὶ ἐκτενεῖ συγγραφῇ· νῦν σκιωδῶς πῶς περὶ αὐτοῦ λέγομεν.

ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΥ

Τὸ «Πραιτώριον» κεῖται κατὰ τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν (Via Dolorosa), τὴν ἄγουσαν εἰς ἀγίαν Γεθσημανήν, εἰς τὸν πανάγιον τῆς Θεοτόκου τάφον, ὅθεν ἀπέχει 10 λεπτά τῆς ὥρας· ἀπὸ δὲ τοῦ Παναγίου Τάφου ἀφίσταται μόνα πάντε λεπτά.

Ὡς οἰκοδημὴ τὸ «Πραιτώριον» εἶναι ἐν τῶν λαμπροτέρων, πλουσιωτέρων καὶ ὠραιοτέρων τῆς Ἱερουσαλὴμ κτιρίων. ἐν αὐτῷ ἀπαστρέπτει ὁ στολισμὸς, ἡ καθαριότης, ὁ πλοῦτος, ἡ σεμνοπρέπεια μετὰ τῆς μεγαλοπρεπείας· Τιμῆ καὶ τὴν ἱεράν Ἀδελφότητα καὶ τὸν φιλότιμον ἰδρυτήν.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΣΕΡΑΦΕΪΜ

Ίδρυτής τοῦ Πραιτωρίου

Τὸς ὁ ἱδρυτὴς τοῦ «Πραιτωρίου». Ἄπλοῦς ἀρχιμανδρίτης, ὀνόματι Σεραφεΐμ, τὸ 34)ον μόλις τῆς ἡλικίας ἔτος ἄγων. Τὰ πρῶτα διδάγματα ἤκουσεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Καλλιπόλει, εἶτα παῖς ἐτι ἀπεδήμησεν εἰς ἅγιον Ὄρος καὶ παρέμεινεν ὑποτασσόμενος παρὰ τῇ περιούτῳ Νεΐλῳ· εἶτα ἀποδημήσας τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐτάχθη εἰς τὴν βαρυτάτην καὶ ἐπίπονον τοῦ Θεοῦ Ναοῦ ὑπηρεσίαν, ὑπὸ Γέροντα τὸν Σκευοφύλακα τοῦ Π. Τάφου Ἄρχ. Εὐθύμιον. Ἐν τῷ πανίερῳ τῆς Ἀναστάσεως ναῷ ὑπηρέτησεν ὡς ἄπλοῦς μοναχὸς ἑνδεκα ἔτη ὡς ἱεροδιάκονος δύο καὶ ὡς ἱερομόναχος ἓν. Νῦν δὲ ὡς Ἀρχιμανδρίτης ἐφησυχάζει ἐν τῷ ἱδρύματι αὐτοῦ, τῇ περιούτῳ «Πραιτωρίῳ».

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΙΩΑΚΕΙΜ
ΚΑΙ ΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΛΟΥΓΡΩΝΕΣ ΤΗΣ ΘΕΟΜΗΤΟΡΟΣ

Ἐἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ τῆς ὀδύνης (Via Dolorosa), τῆς εἰς ἁγίαν Γεθσημανὴν ἀγοῦσης, ἀκριβῶς παραπλευρῶς τῆς Πύλης Γεθσημανῆς, τῆς καὶ προβατικῆς Πύλης καλουμένης, ἧτις κατὰ τὸ ἱδίωμα τῶν ἰθαγενῶν (Παπ—Σίττι—Μάριαν) καλεῖται, ἔσκειντο πάλαι ποτέ, εἰς χρόνους εὐλογημένους, ὁ οἶκος τῶν γεννητόρων τῆς Θεο-

ΒΛΑΓΟΣΛΟΒΗΝΙΑ ΜΟΝΑΣΤ. ΤΟΛΚΙΜΑ. Η ΑΝΙΣΤ. ΣΤΡΟΝΤΕΛΙΟ ΣΧΗΜΟΝΑΧΗ ΟΥΛΔΕΚΑΤΡ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ίωακείμ και Ἄννης καὶ Λουτρῶνες τῆς Θεομήτορος.
 Καθ' ἣν ὥραν διέρχεται: πρὸ τοῦ ἱδρύματος ἡ
 εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τῆς Γεθσημανῆς.

τόκου Ἰωακείμ και Ἄννης και οἱ λουτρῶνες τῆς Πανάγνου Παρθένου. Ἐν τοῖς λουτρῶσι τοῦτοις ἐλούετο και ἐκαθαρίζετο ἡ ἁμίαντος Παρθένος, ὅπως ἀγνωστέρως περιστερῶς εἰσέληθῃ εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἡ ἐκ κοιλίας μητρός ἡγιασμένη.

Παρθῆλον ἔτη, παρθῆλον αἰῶνες· και τὸ μεγίστης θρησκευτικῆς σημασίας τοῦτο μέρος πολλάς και τὰς παραλλαγὰς και ἀλλοιώσεις ὑπέστη.

Ἐπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν οἱ τε Λουτρῶνας και ὁ οἶκος μετεβλήθησαν εἰς τέμενος ὀθωμανικόν και σχολεῖον. ἀλλὰ, κατά παράδοσιν ἀρχαίων και σεβαστῶν ὀθωμανῶν, οἱ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἰδρύμασι δικαιώμενοι και οἱ περίεξ αὐτῶν οἰκοῦντες προσεβάλλοντο ὑπὸ δεινῆς νόσου και ἀπέθνησκον· τέλος καταλειφθέντες ὑπὸ φόβου, κατέλιπον τὸ μέρος τοῦτο και μακρὰν αὐτοῦ κατά τὴν Ἁγίαν πόλιν ἀγκυλοστέθησαν. ἔκτοτε τὸ σεπτὸν τοῦτο μέρος ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ἔρημον διατέλεσε και μόλις κατά τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐπετραῖπη τοῖς Γάλλοις ὑπὸ τῆς Κυριάρχου δυνάμεως, ὅπως οἱ λευχειμονοῦντες πατέρες (Pères blancs) ἰδρῶσιν μονήν, ἐκκλησίαν και σχολὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Οἶκος τῆς Ἁγίας Ἄννης». ἄπερ νῦν μεγαλοπρεπῆ και περικαλλῆ ὑψοῦνται. οἱ δὲ Λουτρῶνες τῆς Θεομήτορος ἐξηκολούθουν ὄντες ἀφανεῖς και ἀτήμοι μέχρι χθὲς και πρόην, ὅτε κατά θεῖαν οικονομίαν ἀπλῶς Ἁγιοταφίτης, ὁ νῦν ἱερομόναχος Σιλβεστρος ἀγοράσας τὸ εἰρημένον μέρος, ἰδρύσατο μεγαλοπρεπὲς Μοναστήριον, περικαλλῆς ἐκκλησίδιον και τοὺς Λουτρῶνας τῆς Θεοτόκου ἀπαραμίλλους κατά τὴν τέχνην καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Περὶ τῶν ἰδρυμάτων τούτων συνταχθήσεται ὁσονούπω ἰδίᾳ συγγραφῇ ἐκτενῆς και διὰ τοῦτο ἐνταῦθα οὐδαμῶς μακρολογούμεν.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Οἱ εἰρημένοι τῆς Παναγίας Λουτρῶνας ἐξεγείρουσι και ἐξάπτουσι ἐν τῇ καρδίᾳ παντός εὐσεβοῦς ὠκεανὸν ὄλον ἱερῶν αἰσθημάτων και παλαιῶν ἀναμνήσεων, αἵτινες δάκρυα θερμὰ ἀποσπῶσιν ἀπὸ βλεφάρων ὀφθαλμῶν. Μία και μόνη ἐπισκεψίς τοῦ ἱεροῦ τοῦτου ἄλλους ἀρκεῖ, ὅπως ἐπαναγάγῃ τὸν ἐπισκεπτήν εἰς χρόνους εὐλογημένους, εἰς χρόνους, καθ' οὓς τὸ θεῖον οἰκονομικῶς συγκατέληθε και τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει συνανεμίγη. Ὁ δημιουργὸς τῆς Κτίσεως, ὁ ἀναρχὸς Γίος και Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶπεῖν, οὐρανόθεν καθοράττει εἰς τοὺς Λουτρῶνας τούτους εἰσέρχομένην, ἵνα καθαρῶσθῃ, ἡ καθαρῶτερα λαμπηρόνων ἡλιακῶν, τὴν Πάναγνον και Ἀσπίλον Παρθένον. Τὸ σκεῦος ἐκεῖνο τῆς ἐκλογῆς, ὅπερ ἀγγέλων τιμιώτερον ἦν και ἐνφῶ σάρκα ἡμιλλε λαβεῖν ὁ ἄσαρκος, ἀρχὴν ὁ προαιώνιος· θεᾶται, λέγομεν, τὴν ἀμφοτέρων περιστερῶς εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων μεταβαίνουσαν. Θεᾶται, ἐπαναλαμβάνομεν, τὴν αἰδήμονα θυγατέρα Ἰωακείμ και Ἄννης, τὴν προορισθεῖσαν μητέρα τοῦ Θεοῦ γενέσθαι και ἐν τῇ νηδύϊ αὐτῆς κρατῆσαι τὸν ἐν τῇ παντὶ ἀχώρητον.

ΣΙΒΕΣΤΡΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ

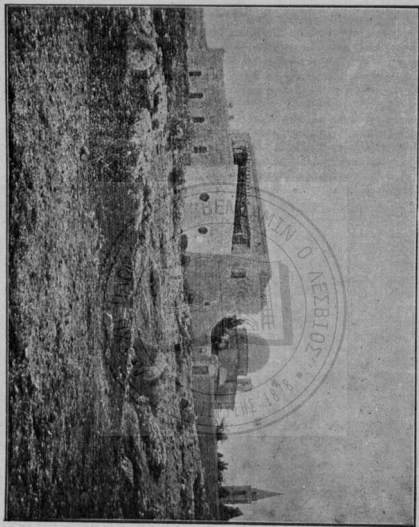
Ἱερωτῆς τῆς Μονῆς Ἰωακείμ καὶ Ἀννης.

Ἄπλοῦς ἱερομόναχος ἐκ τοῦ δήμου Κλουθῆς τῆς γῆσου Λευκάδος ὀνόματι Σίβεστρος, μόλις τὸ 37ον ἔτος ἁγῶν, ἀπὸ δωδεκαετίας ἐργασθῆ ἐν τῇ ἐπιμόνῃ διακονίᾳ τοῦ Θείου Ναοῦ. πᾶν ὅ,τι ἐν αὐτῷ διὰ μυρίων μόχθων ἐκαρπώσατο, μετεχειρίσθη εἰς ἱερωσίν τοῦ εἰρημένου προσκυνήματος, ὅπερ καὶ αὐτὸν τὸν Ἱερωτὴν τιμᾶ καὶ εἰς τὸ σύνολον τῶν προσκυνημάτων τῆς Ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος κόσμος πολυτιμὸς προστίθεται.

Η ΚΟΜΗ ΒΗΘΑΝΙΑ

Ἡ κόμη Βηθανία, περὶ ἧς πολὺς ἐν Εὐαγγελίοις λόγος γίνεσθαι, ὡς ἐκ τοῦ υπερφυοῦς θαύματος, τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, κείτθαι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὀπίσθεν τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν. ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ μίαν ὥραν πεζῇ καὶ ἡμίσειαν δι' ἀμάξης.

Ἐν τῇ κόμῃ ταύτῃ ὑπάρχουσι δύο κειμήλια πλείστου λόγου ἀξία· τὸ ἐν τούτων εἶνε ὁ τάφος τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου, τὸ δ' ἕτερον ὁ λίθος ὁ εὐρισκόμενος ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Μονῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθησεν ὁ Κύριος, ὅτε ἦλθον εἰς ποῦπάντησιν αὐτοῦ ἡ Μάρθα καὶ Μαρία, αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ ΕΝ ΒΗΘΟΝΙΑ

τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν, ὁ Κύριος ἠγάπα πολὺ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Λαζάρου· διότι ἦτο εὐσεβής, ἀγαθὴ καὶ εἰς ἄκρον φιλόξενος.

Μαθοῦσα λοιπὸν ἡ Μάρθα, ὅτι ὁ Κύριος ἔρχεται, ἀμέσως ἐξῆλθεν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ καὶ εἶπεν. «Ἐὰν ἦσο ἐδῶ, Κύριε, ὁ ἀδελφός ἡμῶν Λάζαρος δὲν θὰ ἀπέθνησκε». Τότε λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «ὁ ἀδελφός σου, Μάρθα, θὰ ἀναστηθῆ». Εἶπε δὲ ἐκείνη· γνωρίζω, Κύριε, ὅτι θὰ ἀναστηθῆ εἰς τὴν κοινὴν τῶν ἀθρώπων ἀνάστασιν· τότε εἶπε πάλιν ὁ Ἰησοῦς· «ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο;» Λέγει αὐτῇ. «Ναί, Κύριε, ἐγὼ πιστεύω, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον». Καὶ ταῦτα εἰποῦσα, ἀπῆλθε καὶ ἐφώνησε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα, εἰπούσα πρὸς αὐτήν· «ὁ διδάσκαλος πάρασι καὶ φωναί σε». Ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν, ἀμέσως ἠγγέρθη καὶ ἦλθε πρὸς αὐτόν· ἦν δ' εἰσάει ἐν τῇ τόπῳ, ἐν ᾗ προὔπηντησεν αὐτόν ἡ Μάρθα. Εἶτα ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν τάφον, ἀνέστησε τὸν τεταρτάτον Λάζαρον.

Τῇ ἀληθείᾳ ἀναλογιζόμενός τις τὸ ὑπερφύεθ θάυμα, τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεως τοῦ Λαζάρου, δὲν δύναται ἢ νὰ θαυμάσῃ, νὰ ἐκπλαγῆ, νὰ δοξάσῃ καὶ αἰνέσῃ τὸν Δημιουργόν τῆς κτίσεως· διότι δι' ἐνός καὶ μόνου κελεύσματος «Λάζαρε θύρο ἔξω» καὶ τὸν τεταρτάτον νεκρόν καὶ ἦδη ἐθωδῶτα ἀμέσως ἀνέστησε· μέγα ὄντως τὸ θάυμα καὶ τῇ βροτεῖᾳ φύσει ὅπως ἀκατάληπτον! ἀλλὰ τί τὸ ἀδύνατον πρὸς τὸν δι' ἐνός καὶ μόνου λόγου δημιουργήσαντα οὐρανόν, γῆν, θάλασσαν, ἥλιον, Σελήνην, ἄστρα· φῶς;

Τοιοῦτον ἐν συντόμῳ τὸ ὑπερφύεθ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου θάυμα· λέγομεν δ' ἐν συντόμῳ· διότι περὶ τ' αὐτοῦ, τοῦ μηνύματος τοῦ Λαζάρου καὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς ἔχομεν ἤδη συντάξιν ἐκτενῆ πραγματείαν, ἣν μετ' οὐ πολὺ θέλομεν φέρῃ εἰς φῶς.

Η ΕΝ ΒΗΘΑΝΙΑ ΜΟΝΗ

Ὁ τόπος, ἐν ᾗ νῦν ἱδρύεται ἡ περικαλλῆς τῆς Βηθανίας μονή, ἦν τὸ πάλαι γήπεδον ἐκτεταμένον μὲν, ἀλλ' ἔρημον καὶ ὀνομάζετο γήπεδον τοῦ Χριστοῦ. Τὸν χῶρον τοῦτον ἠγόρασεν ὁ πρῶην Πατριάρχης Ἀντιοχείας Σπυρίδων καὶ ἱδρυσεν ἐν αὐτῇ ναόν, ἠγουμένειον καὶ ἐφύτευσεν ἐλαίας, ἀμπελῶνα καὶ ἄλλα καρποφόρα δένδρα· ἀλλ' ἀποχωρήσαντος τοῦ πολυτίμου ἀνδρός καὶ τῶν διαδεξαμένων αὐτῶν παραμελησάντων, τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον τοῦτο προσκύνημα σχεδὸν εἰς ἐρείπια μετεβλήθη· ὅτε θεῖα οἰκονομία, ἐν ἔτει 1901)φ κοινῇ φήφῳ Πατριάρχου καὶ Συνόδου ἐξελέγη ἠγουμένος Βηθανίας ἀνὴρ βέκτης, ἀγιοταφίτης φιλότιμος καὶ φιλόκαλος καὶ τῶν καλῶν ζηλωτῆς ὁ Ἀρχιμανδρίτης καὶ πρῶην πρωτοψάλτης τοῦ πανιέρου Ναοῦ Γρηγόριος Πιπίδης ἐκ Χίου, ὅστις περιήγαγε τὴν εἰρημένην μονὴν εἰς τοιοῦτον σημεῖον κάλλους καὶ λαμπρότητος, ὥστε νικηφόρως ἀμιλλᾶται πρὸς πάντα τὰ ἐν Παλαιστίνῃ εὐαγγῆ Εὐρωπαϊκὰ ἱδρύματα.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΓΡΗΓΉ ΓΙΠΙΩΗΣ

Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λαζάρου

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος ἐγεννήθη ἐν Χίῳ ἤκωσε τὰ πρῶτα αὐτοῦ μαθήματα ἐν τῇ ἐαυτοῦ πατρίδι· εἶτα ἐν Κων(πόλει καὶ τέλος ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῇ Σχολῇ· ἐπειδὴ δὲ ἐπροικίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ καλλιφωνίας, διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξήσκησε τὸ τοῦ ἱεροψάλτου ἔργον. Νῦν μονάζει ἐν τῇ ἐαυτοῦ Μονῇ, ἣν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν προάγει καὶ καλλωπίζει ὁ φιλοτιμότερος κληρικός καὶ φιλοκαλότατος Ἀγιοταφίτης, ὁ καὶ ὑπὸ τῆς Ρωσσίας τετιμημένος τῷ παρασήμερ τῆς Ἁγίας Ἄννης Γ'ης τάξεως, διὰ τὰς περιθάλψεις, ἃς παρέχει τοῖς ἐξ Ἰορδάνου ἐπανακάμπουσι καὶ οὖσιν ἐξηγνημένοις.

Γ. Κ. ΒΡΑΧΥΠΕΔΗΣ

Ἐπιτύμβιον εἰς τὴν Πεθερά μου

Ἐπ' αὐτὴν τὴν κρύα πλάκα, τοῦ θανάτου τὸ σημάδι
Μεσ' ἔς τὸ τρίσθαβο τοῦ Ἄδου καὶ τρομακτικὸ σκοτάδι
Τὸν αἰώνιο ὕπνο παίρνει ἡ... καλή μου πεθερά,
Πρὸς ἀνάπαυσι δική μου καὶ τοῦ Χάρου συμφορά.

Ε. ΤΣΕΛΕΜΠΟΔΗΜΟΣ

ΣΟΝΑΤΑ--ΟΛΕΘΡΟΣ

(Στὴ ρημαγμένη Ἰταλικὴ ἀκτὴ)

«—Ἐκ βαθέων ἀνέκραξά σε
Κύριε!.....»

Ἄγρια φρικίαση διατρέχει τὸ ἄπειρο, ὀδύνη ἀνέκφραστη δια-
χύνεται γιὰ μιὰ στιγμή στὴν πλάσιν ὅλη, ὁ πόνος κυρίαρ-
χος βασιλεύει παντοῦ.

Ὅλοι οἱ πόροι τοῦ ἀπείρου χύνουν θησαυρούς λύπης, μεγά-
λα ρεύματα πόνου, ὀδύνης ποῦ μποροῦν νὰ ἐξαγνίσουν γενεάς.

Γιὰ μυριοστὴ φορά ἀπὸ τοῦ Σύμπαντος τὰ σπλάγχνα ἀκούε-
ται τὸ μυστήριον τῶν ἀνεξερευνητῶν καὶ ἀντίλαλεῖ ἡ ἡχώ τῶν
κοπετῶν εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀπείρου.

Ἡ πνοὴ τοῦ τρόμου ἢ ψυχρᾶ, ἡ ἄγρια πνοὴ ποῦ παγώνει
καὶ σκορπίζει τὰ «ὠραία φρίκη» ἀπλώνεται παντοῦ.

Τοῦ χαλασμοῦ ὁ τρόμος βροβόλᾳ ἐκεῖ πέρα στ' ἄγριο τῶν
στοιχείων πανηγύρι.

Βαρειὰ ἀγωνία κρέμεται γιὰ μιὰ στιγμή στὴ Φύσιν ὅλη καὶ
συνταράσσεται ἡ παγκόσμιος ἀρμονία ποῦ ρυθμίζει τοὺς ἔρω-
τας τῶν ἄστρον καὶ τῶν πλανητῶν τὰς ἔλξεις.

Τὴν ἀνθόσπαρτη, τὴν καταπράσινην ἀκτὴ ποῦ ἀνθόνερα τὴν
ἔρραιναν ἢ μαγεμένους βρύσες, φωτίζει θλιβερὰ μὲ τῆς τελευταῖες
ἀχτινές του τὸ γαληνόφωτο καὶ χάνεται μὲ τὸν πένθιμο κύ-
κλο του πίσω ἀπὸ τὰ νούφαρα καὶ τῆς ἰτῆς.

Ἐξάφνα ἀπὸ ὅλες τῆς μεριᾶς μιὰ βοή ἀκούεται, ὁ Δαίμων
τοῦ Ὀλέθρου οὐρλιάζει, ἀπειλεῖ, βρυχᾶται ἢ στρογγιὰ φωνή
τοῦ ἀνεβαίνει εἰς τὰ πλάτη τοῦ ἀπείρου καὶ στὰ βαθύτερα
σπλάγχνα τῆς Γῆς ὁ αἰώνιος ἀναμοχλευτῆς τραγουδαίει τὴν ἀ-
παίσια μελωδία του ὑπόκωφη σὰν μυκηθμὸ ταύρου, σὰν ἄρχτου
στεναγμὸ! Ὑδρες μανιώδεις ἀνήκουστα μουγκρίζουν καὶ συνο-
δεοῦν ἄγρια καὶ ρυθμικὰ μὲ τοῦ πόντου τὸ ῥόχθο τῆς κατα-
στροφῆς τὴν ἀρμονία.

Τὰ λουλουδισμένα ἀκρογιάλια καταρρέουν σὲ θρίψαλα καὶ ἡ πέτρινη καρδιά τοῦ γηραίου δαίμονος τῶν βράχων ἀρχίζει νὰ τρέμη!... Τὸ πελώριο, τὸ γιγάντειο κῦμα σταλμένο ἀπὸ τὸν ἄδιδι μὲ λυσσαλέα, ἀόρατη δύναμι ὄρμα ἀπὸ τὴν πύλη τοῦ καταθρονίου λαβυρίνθου καὶ κατακλύζει τὸ πᾶν.

Βρόμος τρομερὸς δονεῖ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, λυσσᾷ ὁ δαίμων τοῦ Τυφῶνος, μαινεται.

Ἄγωνίαι καὶ προσπάθειαι μακρῶν ἐτῶν σωριάζονται γιὰ μιὰ στιγμή σὲ μνήματα! Τὸ λυσσαλέο κῦμα καταβροχθίζει κάθε ζωή.

Τὸ θλιβερὸ μοιρολόγι τῆς ἀνθρωπίνης μορμηκτικῆς ποῦ θάπτεται κάτω ἀπὸ τὰ συντρίμματα συνοδεύει τοῦ ὕγρου πόντου τὸ ρόγθο καὶ τῆς γῆς τοὺς βρυχηθμούς.

Τὰ στοιχεῖα λυσσοῦν διψῶντα θύματα· ἀμέτρητοι αἱ ἀγναὶ μορφαὶ καὶ πονεμέναὶ ποῦ θάπτουν τὰ χαλάσματα· εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, εἰς τὰ μεγάλα τοῦ θανάτου συμπόσια τὰ ὄρνεα δὲν ἤσαν παρόμοια λείαν.

Ἀπὸ τὰ ἀκρωτηριασμένα ἔμψυχα, ἀπὸ τὰ αἱματωμένα ράχη τῶν σαρκῶν, ἀπὸ τὰ σωριασμένα ἀψυχα αἱ οἰμογαὶ τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς φρίκης ἀπλῶνονται στὴ πένθιμη ἀτμοσφαῖρα ἀπὸ τοὺς ὀλολυγμούς τῆς συμφορᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς κοπετούς τοῦ θανάτου ἀνεβαίνει στὴ μινώμενη Φύσι ἡ μεγάλη ἀπορία...

Ναί, σήμερα, ὅπως καὶ γυτες ὅπως καὶ κάθε ἡμέρα ὁ ἴδιος ὀλολυγμός, ἡ ἴδια κραυγὴ τοῦ πόνου βγαίνει ἀπὸ τὰ στήθη τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὸ ταξεῖδι τῆς ὀδύνης...

Εἰς τὰ ἴδια ἐρείπια τὰ μαυρισμένα τώρα ἄλλοι ἀνθρώποι εἶχαν κτίσει τῆς κατοικίας των μὲ ἄλλους ἀγῶνας καὶ ἄλλας προσπάθειας πολλὰς ἑκατονταετηρίδας πρὶν.

Ἡ ὀδύνη εἶνε λοιπὸν ἡ καταρα ποῦ ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν ἀρχὴ τοῦ παντός.

Γιατὶ τάχα τὸ αἰῶνιο μαῦρο πένθος σαβανώνει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου;

Σιγὴ ἀγωνιώδης— Μαῦρες πένθιμες ζόφου σκιᾶς πλανῶνται γιὰ μόνη ἀπάντησι στὴ φοβισμένη χώρα!

Λίφνης ἀπαίσιαι φλόγες φωτίζουν τὴν ἔρημη ἔκτασι. Τὸ πῦρ ἔρχεται νὰ καταβροχθίσῃ ὅ,τι ἐσεβάσθη τὸ κῦμα καὶ ὁ σεισμός. Ἡ φλόγες σὺν τρομαγμένες ψυχὰς σέρνονται ἐπάνω στ' ἀπειρα μνήματα, στὸ βασίλειο τοῦ θανάτου, ποῦ μιὰ στιγμή πρωτίτερα ἐστέγγαζε τόσον ὄραϊα ὄνειρα, τόσον ὄραϊα ζωή!

Ἀναρίθμητα σαρκία ἀκρωτηριασμένα, ἀναρίθμητα πτώματα

τυλιγμένα, σαβανωμένα σὲ μιὰ ἀπαίσια τοῦ σπαραγμοῦ κραυγῆ. Μέτωπα στεφανωμένα μὲ τῆς φλόγες τοῦ λυσσαλέου πυρός, μέτωπα ἔξαλλα μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ τρόμου πῦ στρεβλόνει τὰ χεῖλη, ποῦ συσπᾶ τοὺς μῦς εἰς ἀγωνίας καὶ κλονίζει τὸ πνεῦμα ἀπὸ ἀγνωστῆ τριχυμιά!

Στὸ γιγάντειο θυμὸ τῆς ἡ Σκύλλα—Φύσις λυσσᾶ καὶ τὰ στοιχεῖα ὅλα ὑπηρετοῦν ἐν χορῷ τῇ λύσσα τῆς. Τῶν βουνῶν αἱ κορυφαὶ γέρνουν ταπεινὰ καὶ χαιρετοῦν τὸ ἀγριομάνημά τῆς.

Ἡ γῆ σείεται, βοᾷ καταστροφὴν, τρέμει, ἀνοίγει δάραθρα σκότους στὴ φωτεινῇ, τῇ μαγευτικῇ χώρᾳ μὲ τὰ γελαστὰ παράλια.

Τοῦ ζόφου τὸ βασίλειο πνίγει τὸ «Φωτεινὸ παράδεισο.»

Σωρὸς ἐρειπίων τὰ ἀνθηρὰ ἀκρογιάλια γιὰ μιὰ στιγμή!

Τοῦ θανάτου ἡ δυσσμία ἀπλόνεται κυρίαρχη εἰς γιγάντεια κύματα καὶ πνίγει τὸ μυρωμένο ἀπὸ τ' ἀνθη ἀέρα, τὸν ἀέρα τὸν κατάφορτο ἀπὸ πλανώμενα σπέρματα Ζωῆς, φορεῖς ἐρώτων εἰς τὸν ἀγανῆ κόσμον.

Ἡ χώρα ἡ ἄλλοτε ἀνθισμένη καλύπτεται ἀπὸ ἄγρια πρόσωπα φρίκης, ἀπὸ πτώματα ἀκρωτηριασμένα, ἀπὸ μέλη αἱματωμένα.... Ἐκεῖ ὀφθαλμοὶ θολοί, ἐκεῖ στῆθη ξεσχισμένα, ἐκεῖ κρᾶνία ἀνοικμένα μὲ τῆς ἑλικῆς τοῦ μυελοῦ ἐξέχουσες, ἐκεῖ χεῖλη γελῶντα ἓνα αἰμόσταγες πετρωμένον μειδιάμα πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀπαίσιου, πρὸ τῆς μηδαμινότητος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνυπαρξίας τῆς φοβερᾶς.

Καὶ ἡ ὑγρὰ θεότης γιὰ μιὰ στιγμή τὰ πάντα ἐξαφανίζει—αἵματα, πτώματα, συντροφία καὶ θάπτει τῇ φρίκῃ εἰς τὰ βῆθη τῆς....

Ἡ θεὰ—Καταστροφὴ ἐσήμερον τὸ νεκρῶσιμον μιᾶς γωνίας πολιτισμοῦ καὶ προσπαθειῶν....

Γῆ, Πῦρ καὶ Θάλασσα ἐξεμάνησαν καὶ ἔσπειραν γιὰ μιὰ στιγμή τὸν ὄλεθρο καὶ ἐκάλυψαν μὲ πτώματα καὶ σκηνὰς φρίκης. ἔβασαν μὲ αἵματα θανάτου καὶ ἐτύλιξαν μὲ πένθη καὶ ἐγόρευσαν τοῦ ὀλέθρου τὸν χορὸ ἐπάνω στὴ γελαστὴ ἀκτὴ ποῦ καθρεφτίζεται ἡρεμὰ στὰ γαλανὰ νερά.

Ὁ ἐπίγειος παράδεισος ποῦ τὰ βελούδινα κύματα ἐγαίδευαν ἀπαλὰ σὰν γλυκὺς στεναγμὸς ξενιτευμένης ψυχῆς καὶ αἱ καταπράσινοι πεδιάδες καὶ τ' ἀναρίθμητα ρυάκια μὲ τὸ ράθυμο τραγοῦδί τους, καὶ τὰ δάση ποῦ ἀνοίγαν ἐρωτικὰς ἀγκάλες εἰς τὰ ὀργιαστικὰ τῆς αὔρας φιλήματα καὶ τὰς θωπεῖας ἀναδίδουν τώρα μόνον στεναγμούς. Καὶ οἱ δρόμοι τῆς μυστικῆς χαρᾶς καὶ αἱ δενδροστοιχίαι καὶ τὰ μονοπάτια καὶ οἱ θόλοι οἱ ἀνθισμένοι καὶ

ὄλα ὅσα ὠμιλοῦσαν γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ ὄλα ὅσα ὑμνοῦσαν τὴ ζωὴν ἐτάφησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια!

Καὶ στὸν ἀέρα ποῦ χθὲς πλημμυροῦσαν τῶν λουλουδιῶν τ' ἀρώματα καὶ τῶν πουλιῶν τὰ κελαδῆματα ἀντηχοῦν σήμερα οἱ γογγυσμοὶ τῆς αἰώνιας, τῆς μεγάλῃς τοῦ Ὀλέθρου Τραγωδίας!

Μὰ τίς οἶδε στὴ γωνιά ἐκεῖνη μὴ ὁ πολιτισμὸς περισσότερο ἐσχυρὸς ἀναλάμψη ἀπὸ τὰ ἐρείπια!... γιὰτ' εἶνε μοιραῖο ν' ἀλλάξη ἡ μορφή τοῦ κόσμου κ' εἶνε μοιραία ἡ δ.αδοχὴ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου εἰς φύλον κύκλον εἰς κύκλον αἰώνιον.

Τὸ μεγάλο κύμα τῆς καταστροφῆς ποῦ ἀφύπνισε τὴ φρίκη μέσα στὰ ἐρείπια καὶ στῆς γυμνὲς σάρκες ἴσως θὰ ἐμφυσήσῃ νέα ζωὴ καὶ ἀπὸ τὸν ἄγριο τῆς καταστροφῆς βουχθὸς ἴσως γεννηθῆ ὁ κοχλασμός τῆς Δημιουργίας. Ἡ μητέρα— Φύσις φέρει εἰς τὸ δρακόντειο χέρι τῆς τὴ διπλὴ λαμπάδα τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀνυπάρξεως στὸ ἐν ἄκρο κλίε: τὸ αἰώνιον πῦρ τῆς Καταστροφῆς, στὸ ἄλλο τὸ ἄσβεστον πῦρ τῆς Δημιουργίας.

Τὸ ἐνα ἄκρο ζωογονεῖ τοὺς βράχους, τῆς πηγῆς, τὰ δένδρα, τὰ πουλιά, τὰ ζῶα, τὸ ἄλλο καταστρέφει τὴν ὕλη καὶ γεννᾷ τὴ θύελλα ἢ τὸ ἠφαιστεῖο, τὸ σεισμὸ ἢ τὸν κεραυνὸ ποῦ ἀποδίδουν εἰς τὰ στοιχεῖα καὶ τὸ πουλὶ καὶ τὸ δένδρον καὶ τὸ βράχον!

Δίδει καὶ ἀφαιρεῖ τὴ ζωὴν! χωρὶς τὴ λαμπάδα τῆς ὄλα θὰ ἐκοιμῶντο σὲ αἰώνιο ὕπνον.

Μὲ τὴν ἄσβεστη λαμπάδα κυριαρχεῖ στὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, στὰ βάθη τῆς θάλασσας, στὰ πλάτη τῶν αἰθέρων.

Περιβάλλει τὴ μητέρα Γῆ—τὸ αἰώνιο λίκνον καὶ μνημας— μὲ τοὺς ἁρμονικοὺς χοροὺς τῶν ἀστρῶν καὶ τὴν στεφανώνει μὲ τῆς ἀπαίσιες τῶν κεραυνῶν ἀναλαμπές!

Σὲ μιὰ στιγμή μανίας σπεῖρει τὴ φρίκη, τὴν ἐρήμωσι, τὸν θάνατον, σαρώνει χιλιάδες ὑπάρξεων μ' ἐνα τίναγμα τοῦ δακτύλου τῆς, ἰσοπεδώνει ἔμφυχα καὶ ἄφυχα σ' ἐνα κατακλυσμὸ μὲ τὸ γιγάντειο ἀνασασμὸ τῆς!...

Ἡ σκέψις ἢ μεγαλοεργὸς ναυαγεῖ πρὸ τῆς μανίας αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ δὲν ὑπάρχει εἰρωνικώτερον θέαμα τῆς ἀνθρωπίνης μηδαμινότητος ἀπὸ τὴν Τραγωδίαν τοῦ Ὀλέθρου ποῦ ἀπλώνεται σήμερα ἐπάνω ἀπὸ τὸ μεγάλο πτώμα τῆς χθὲς μυροδόλου ἀκτῆς!.....

Ἀλεξάνδρεια Γενάρης 1909.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Μ. Ίγγλέση

Οίκία Βάτη. Ἐν Πομπητζ

ΟΥΤΕ ΠΟΝΕΝΤΕΣ ΟΥΤΕ ΛΕΒΑΝΤΕΣ

[Μίαν γραφικωτάτην εικόνα τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ δὴ τοῦ ἀφελοῦς ναυτικοῦ βίου μᾶς παρουσιάζει ὁ κ. Π. Παναγόπουλος εἰς τὸ κάτωθι ὄρατον δημοσίευσμά του. Ὁ κ. Π. Παναγόπουλος τὸ πρῶτον τιμῶν τὸ «Μικρασιατικόν» διὰ τῆς εὐγενοῦς συνεργασίας του εἶνε ἐν τούτοις παλαιὸς γνώριμος τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ φιλοσοφοῦντος κοινού. Διευθυντὴς τῆς ἐν Νοβορωσσίᾳ κη Ἑλληνικῆς Σχολῆς ἔχει γράψαι πολλὰ λαμπρὰ διδακτικὰ βιβλία, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀπόρροφηθῇ ἀπὸ τοὺς τύπους τοῦ συντακτικοῦ καὶ τῆς γραμματικῆς εἶνε συγχρόνως καλλιτέχνης ζωγράφος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχιακῆς ζωῆς μὲ τὰς ζωντανὰς καὶ χαριτωμένας τῆς ὁποίας εἰκόνας κοσμεῖ κατ' ἔτος τὸ «Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον». Ἐκ τοῦ κάτωθι δημοσιευομένου οἱ ἀναγνώσταί μας θὰ ἐκτιμῆσωσι τὴν ἀξίαν τοῦ φιλολογικοῦ ἔργου τοῦ κ. Παναγοπούλου, τοῦ ὁποίου τὰ εἰμορφα σκίτσα θὰ μείνωσιν ὡς ἡ γλυκεῖα ἀνάμνησις μιᾶς ζωῆς, ἡθῶν καὶ ἐθίμων ὄλεον ἐκλιπόντων.]

Ἰξευρα ὅτι τὸ βαπόρι καθε Δευτέρα μεσημέρι ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὸ νησί μας. Πρῶτὴ πρῶτὴ λοιπὸν τῆ Δευτέρα ἔκμα ἓνα καλὸ κουμάντο καὶ κατέβηκα ἀπὸ τὸ χωριὸ στὴ γῶρα Ἐμαθα ὁμῶς μὲ μεγάλη μου ἐκπλήξι:—καὶ ἀγανάκτησι συνάμα—ὅτι τὸ βαπόρι δὲν θὰ ἐπιανε στὸ νησί μας, γιατί ἐκαθυστέρησε στὴ Σύρα. Ἦτο, βλέπετε, τὸ νησί μας μικρὸ καὶ τὸ θεωροῦσαν ἀγκάρεια τὰ βαπόρια νὰ πιάνουν ἐκεῖ. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ξαναπέσω στὸ χωριό, νὰ περιμένω μιὰ βδομάδα καὶ ἂν τὸ βαπόρι δὲν εἶχε πάλιν καθυστέρησι στὴ Σύρα, εἶχα ἐλπίδας νὰ φύγω γιὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ περπατοῦσα στὴν ἀκρογιαλιά μὲ κατεδασμένο τὸ κεφάλι καὶ βυθιεῖς συλλογισμένοις βλέπω τὸ τρεχαντήρι τοῦ καπετὰν Κωσταντῆ δεμένο δίπλα στὸν μικρὸ ξύλινο μῶλο νὰ τὸ φορτώνουν λεμόνια.

«Γεῖά σου, καπετὰν Κωσταντῆ!»

«Καλῶς τὸν κύρ Πίνο.»

«Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλό;»

«Γιὰ τὸν Περαιῶ με λεμόνια.»

«Γιὰ τὸν Περαιῶ! Δόξα σοι, ὦ Θεός. Τύφλα νᾶχη τὸ βαπόρι, ποτὲ μὴ σῶση καὶ ἔλθη.»

«Τί! Μήπως εἶσαι γιὰ τὸν Περαιῶ; Πήδα μέσα στὸ καράβι καὶ ἔτσι γλυτώνεις καὶ τὸ δίφραγκο.»

«Ναί, γιὰ τὸν Περαιῶ, ἀλλά.....» Καὶ ἐστάθηκα συλλογισμένος. Μέσα σ' ἓνα τέτοιο σκαφιδάκι νὰ ἐμπιστευθῆ κανεὶς ἦτο πολὺ τολμηρὸ. Τὸ θεωροῦσα λοιπὸν τὸ τρεχαντήρι ἀπ' τὴν πρύμνα ὡς τὴν πλώρη σὰν νὰ μετροῦσα τὴ δύναμί του.

«Αἰ τί; μικρὸ σοῦ βγαίνει; Μ' ἐρώτησε ὁ καπετὰν Κωσταντῆς, γιὰτὶ ἐκατάλαβε τοὺς στοχασμούς μου.

«Χμ! Μικρὸ δὲ μοῦ βγαίνει, ἀλλὰ τί νὰ σοῦ πῶ, δὲν μοῦ βγαίνει οὔτε μεγάλο.»

«Μικρὴ εἶν' ἡ θωριά του, ἀλλὰ μεγάλη ἡ δύναμί του. Μὴ φοβᾶσαι μ' αὐτὸ τὸ νοτιᾶ θὰ ξημερωθοῦμε στὸν Περαιῶ.»

Τέλος πάντων νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ ἕκαμα τὸ σταυρό μου καὶ τ' ἀπεράσισα. Τὸ δεξινοῦν κατὰ τὰς 4 ἡ ὥρα ἔτελε ὠνε τὸ φορτίο καὶ μετὰ μιστὴ ὥρᾴ περίπου ἤμειθα ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι. Ἐσταύρωσε τὰ πανιά του τὸ κομψὸ τρεχαντήρι καὶ σὰν γλᾶρος γλυστροῦσε στὴν καταγάλανη θάλασσα. Τέσσαρες ψυχῆς ἔφερε στὸν..... Περαιῶ, τὸν Καπετὰν Κωσταντῆ, τὸ γέρο Στέλιο, ὁ ὁποῖος εἶχε φάῃ ὡς ἔλεγε τὴ Μαύρη Θάλασσα μετὰ τὸ χουλιᾶρι, τὸ μούτσο, ἓνα γέρο παιδί 15 χρόνων, ποῦ τὸ λέγανε Γιάννη καὶ μένα. Ὁ καπετὰν Κωσταντῆς ἐκάθητο στὸ τιμόνι καὶ ἐκάπνιζε τὸ τσιγαράκι του μετὰ ἡσυχία, ὁ γέρο Στέλιος ξαπλωμένος ἐπάνω εἰς ἓνα σωρὸ σχοινιά ἔκανε τὸ ἴδιο, ὁ Γιάννης ἐσκάλιζε τὴ μύτη του μετὰ τὰ δάχτυλά του καὶ ἐγὼ πιὸ ρωμαντικὸς ἔβλεπα στὴν θάλασσα.

Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθεια δὲν ἤμην μετανοημένος ὅτι ἐπροτίμησα τὸ τρεχαντήρι ἀπὸ τὸ βαπόρι. Πάστρα, ἡσυχία καὶ ἀπλότης ἦσαν τὰ μόνυ προσόντα, ἀλλὰ καὶ τὰ μόνυ ποῦ μοῦ ἀρέσουν.

Σὲ λίγο καὶ ὁ ἥλιος ἐβουτήχθη στὰ γαλάζια νερὰ τῆς θαλάσσης καὶ πρὶν προφθάσῃ νὰ σκοτεινιάσῃ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ οὐρανοῦ γεμᾶτο τὸ φεγγάρι καὶ ἐσκόρπισε τὸ ἀργυρὸ του φῶς εἰς ὅλη τὴ φύσι.

Ὅταν τις ταξειδεύῃ μετὰ τρεχαντήρι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κυττάξῃ τὸ ὥρολόγι του διὰ νὰ δειπνήσῃ. Ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆς θαλάσσης ἀνοίγει γρήγορα τὴν ὄρεξι. Χωρὶς μεγάλη πολυτέλεια ἐστρώσαμε μιά πετσέτα στὴν κουβέρτα, κοντὰ στὸ τιμόνι.

ἔφερχε καθένος τὸ κουμάντο του, ἐγὼ ἕνα καπὸνι ψητό, μιὰ μπογιάσα ξεροψημένη, μιὰ γιλιάρκ κρασί παληρό, ἐκεῖνοι ἕνα λαυράκι ὡς 300 δραμίς βραστό, ἕκαθίσαμε σταυροπόδι γύρω γύρω καί..... μού φάνεται ὅτι καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲν θὰ ἔρχε καλλίτερα ἀπὸ μᾶς.

Ἄφροῦ πλέον ἀγλύψαμε καὶ τὸ τελευταῖο κόκκιλο καὶ τὰ δαχτυλὰ μᾶς ἀκόμα καὶ ἐστραγγίσαμε γιὰ καλὰ τὴ γιλιάρκα, ἀνάψαμε τὸ τσιγκράκι μᾶς καὶ ἀρίσαμε τὴν κουβέντα.

«Πονέντε θὰ ἔχωμεν αὔριο τὸ πρωί, καπετὰν Κωνσταντῆ,» εἶπε ὁ γέρο Στέλιος.

«Λεβάντε θὰ ἔχωμεν αὔριο τὸ πρωί, γέρο Στέλιο» εἶπε ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς.

«Ἐμένα δὲ μὲ γελοῦν τὰ σημάδια. Κύττα τὸ γύρο τοῦ φεγγαριοῦ.»

«Ἰσια ἴσια καὶ ἐγὼ αὐτὸ κυτάζω καὶ σοῦ λέω ὅτι αὔριο τὸ πρωί θὰ ἔχομεν λεβάντε ζώρικο.»

«Ὅσο καταλαβαίνω ἐγὼ ἀπὸ ἀλέτρι, ἄλλο τόσο βλέπω ὅτι καταλαβαίνεις καὶ σὺ ἀπὸ καιροί, καπετὰν Κωνσταντῆ.»

«Πάντα ἕνας καπετάνιος καταλαβαίνει περισσότερα ἀπὸ ἕνα λοστρόμο» εἶπε μὲ θυμὸ ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς.

«Καπετάνιος! Μωρὲ καπετάνιος ἀπὸ τὸ νησί ὡς τὸν Περαιᾶ! Τῆς γάτας τὸ πήδημα ὡς τὸν ἀχυρῶνα! εἶπε κἄπως περιφρονητικῶς ὁ γέρο Στέλιος. Πρέπει νὰ ξεμποκάρης ἀπ' τὸ μπογιάζι τῆς Πόλης στὴ Μάζουρα θάλασσα μὲ βοριά ἢ νὰ ταξειδεύης γιὰ τὴ Μαρσίλια μὲ πονέντε ἢ γροσελεβάντε καὶ τότε νὰ μιλής γιὰ τὴν καιροί.»

«Κ' ἐγὼ λοιπὸν σοῦ λέω μὲ ὅλα τὰ μπογιάζια σου καὶ τῆς Μαρσίλιες σου ὅτι αὔριο τὸ πρωί θὰ ἔχωμε λεβάντε.»

«Καὶ ἐγὼ σοῦ λέω μὲ ὅλα σου τὰ καπετανλίγια ὅτι αὔριο τὸ πρωί θὰ ἔχωμε πονέντε.»

«Λεβάντε.»

«Πονέντε.»

Καὶ φουσκωμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ μὲ τρᾶ μεγάλα βήματα δυσανάλογα πρὸς τὴν ἡλικία του εὔρεθη ὁ γέρο Στέλιος στὴν πλώρη. Σαπλωμένος ἐκεῖ φουσοῦσε δυνατώτερα ἀπὸ τὸν πονέντε ποῦ ἐπερίμενε. Ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς ἔμεινε στὸ τιμόνι καὶ ἐγὼ κρατῶν τὸ μέσον ὄρον ἐκάθησα καταμετῆς ἀπάνω στὸ σκέπαμα τοῦ ἀμπαριοῦ.

«Βρὲ σὺ, Γιάννη, ἄκουσ' ἐδῶ, εἶπ' ὁ γέρο Στέλιος ἀπὸ

τὴν πλώρη, πρὶν κοιμηθῆς νὰ κάμῃς μουῦδες, γιατί αὔριο θὰ ἔχωμε πονέντε δυνατό.»

«Καλά.»

«Βρὲ σύ, Γιάννη, ἄκουσ' ἐδῶ, ἐφώναζε ὁ καπετὰν Κωσταντῆς ἀπὸ τὸ τιμόνι, σιγούρα καλὰ τὸν κόντρα φλόκο, γιατί αὔριο πρῶτὶ θὰ ἔχωμε δυνατό λεβάντε.»

«Μὰ ὁ μπάρμπα Στέλιος μοῦ εἶπε νὰ δέσω μουῦδες.»

«'Εκεῖνο ποῦ σοῦ λέω ἐγώ, νὰ δέσης τὸν κόντρα φλόκο, ἐγὼ εἶμαι νοικοκύρης ἐδῶ μέτξ.»

«Καλά.»

Καὶ περνώντας ἀπ' ἐμπρὸς μου ὁ μάγκας μοῦ λέγει σιγανά.
«Θὰ τοὺς δέσω καὶ τοὺς δύο.»

Ὁρμητικὸς ὁ ὕπνος μὲ τραβοῦσε στὴν ἀγκυλιά του. Ἐστρωσα λοιπὸν στὴν κουπάστῃ κόντὰ καὶ φαρδὸς πλατὺς ξαπλώθηκα στὰ δροσερὰ στρωσίδια. Τὸ κῦμα γλυκὰ μὲ ἐνανούριζε καὶ ὁ ὕπνος μὲ τὰ μαλακὰ του χέρια γλήγορα ἐσφάλισε τὰ μάτια μου. Ἐπάνω στὴ γλύκα τοῦ πρώτου ὕπνου ἐξαφνὰ ἀγροικῶ ἕνα πόδι νὰ μὲ σκουντᾷ καὶ μιὰ φωνὴ νὰ μὲ φωνάζῃ.

«Κὺρ Πάνο, κὺρ Πάνο! Σήκω στρῶσε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ κοιμηθῆς. Αὔριο πολὺ πρῶτὶ θὰ ἔχωμε δυνατό πονέντε καὶ θὰ σὲ βρέξῃ ἢ θάλασσα.» Ἦτον ὁ γέρο Στέλιος.

Ἐσήκωσα λοιπὸν τὰ στρωσίδια μου καὶ ἐπέρασα στό ἄλλο μέρος.

Δὲν ἐπρόφθασα καλὰ καλὰ νὰ κλείσω τὰ μάτια μου καὶ ἀγροικῶ ἄλλο πόδι νὰ μὲ σκουντᾷ καὶ ἄλλη φωνὴ νὰ μὲ κράξῃ.

Κὺρ Πάνο, κὺρ Πάνο! Σήκω στρῶσε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ κοιμηθῆς. Αὔριο πρῶτὶ θὰ ἔχωμε δυνατό λεβάντε καὶ θὰ σὲ βρέξῃ ἢ θάλασσα.» Ἦτον ὁ καπετὰν Κωσταντῆς.

Τότε ἐγὼ ἐσκέφθην τὸ ρητόν ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντα εἰς τὸ μέσον, ἔστρωσα καταμεσῆς, ἀπάνω στό σκέπασμα τοῦ ἀμπαριοῦ καὶ ἐκοιμήθηκα ἤσυχος.

Ἐνα τσοῦξιμο δυνατό στὰ μάτια μ' ἔκαμε νὰ ξυπνίσω. Ἦτο ὁ ἥλιος. Ἄνεσηκώθην καὶ τί βλέπω! Ἡ θάλασσα ἦτο λάδι, τὰ πανιά κρεμασμένα σὰν τὰ μίγουλα τοῦ γέρο Στέλιο. Ὁ καπετὰν Κωσταντῆς καὶ ὁ γέρο Στέλιος πνιγμένοι στόν ἰδρωτὰ τραβοῦσαν κουπιὲ φιλιωμένοι τῶρα πλέον.

Οὔτε πονέντες οὔτε λεβάντες.

Ἑλένης Προσαλέντη

Ἡ Παναγία

Ο ΠΑΠΑ ΠΑΡΘΕΝΗΣ

— ❦ —

Φυσούσεν ὁ βορρῆας μέσα στά δένδρα τοῦ περιβολιοῦ ἡμᾶς, σάν νάταν παγερός Δεκέμβριος καί ἡ βροχή μέ τήν ὀρμήν της ἀπειλοῦσε τοῦ σπιτιοῦ τὰ τζάμια.

Ὁ Ἀπρίλιος ἐν ταῦτοις ἦτο πρὸς τὰ τέλη του.

* * *

Εἶχαμε ἀποφάγει στό τραπέζι ὄλοι. Μόνον ὁ θεῖος ὁ παπᾶς ἀναμασοῦσε ἀκόμη, πάντοτε συλλογισμένους.

Εἶχαμε νά τόν διοῦμε χρόνια τόν καλόν μας θεῖον καί τόν ξαναβλέπαμε γέροντα σχεδόν καί τόσο καταβεβλημένον!

Ἡ θεία—τοῦ πατέρα μου ἢ ἀδελφή—τόν ἐνθυμεῖτο ἀκόμη μόλις εἰκοσι ἐπτὰ ἐτῶν ὄρατον, μέ τό χαριτωμένον λιγηρό του ἀνάστημα καί τήν ξανθὴν σάν ὄριμο σιτάρι κόμην, μέ τό τραγοῦδι καί τό γέλοιο πάντα πρόθυμο. Τόν ἐνθυμοῦνται ἀκόμη καί ὡς Ρῶσο ἀξιωματικό, πού εἶχε μασκαρωθῆ κάποτε κι' ἐθιράμβευσε.....

Ἐπειτα, εἶχε κάμει ἔξαφνα ἕνα ταξίδι ὡς τό Ἅγιον Ὄρος, κι' ἀπ' ἐκεῖ ὡς τὰς Ἀθήνας. Ἐξαναγύρισε παπᾶς, ἀφοῦ προτίτερα νυμφεύθηκε μιᾷ νόστιμῃ μελαχρόνῃ, ἕστερα ἀπό ἕνα περιπετειώδη ἔρωτα.

Ἐγὼ τόν γνῶρισα πρὶν ἀπό λίγα χρόνια. Ἦτο παπᾶς τότε τῆς ἐνορίας μας. Εἶχε ἕνα γυιό μεγάλο τῆς δουλειᾶς. Ἐνα μικρό ἀγόρι ὡς ὀκτῶ χρόνων καί ἕνα κοριτσάκι τέσσαράμισυ ἐτῶν, ξανθό, μέ μάτια γαλανὰ πανέμορφα, τήν Βάσω του.

Ὁ Παπᾶ-Παρθένης ἦτανε βασιανισμένος. Πολλές φορές μᾶς διηγείτο τίς πικρές ἡμέρες τῆς ζωῆς του. Τό φοβερώτερο κακό πού τόν τυράννισε στόν κόσμον ἦτο ἡ ἀρρώστεια. Ἡ φτώχεια καί ἡ γρίνια παρεμέριζαν ἐμπρὸς σ' αὐτήν.

Ἄν κι' ἄνθρωπος γερός κι' αὐτός κι' ἡ παπαδιά του δυνατὴ γυναίκα, μὴ τὰ παιδιά των πέθαιναν μικρὰ μικρὰ. Σάν ἦτο κάποτε παπᾶς στήν Ἀρετοῦ, ἔθαψε ἀπ' τόν μηνιγκίτη δυὸ παιδιά μέσα σέ πέντε μέρες, ἐνῶ πρὶν ἕξη μῆνες εἶχε χάσει ἄλλο καί ἕστερ' ἀπὸ πέντε ἄλλους τέταρτο!... καί τάθαψε μονάχος του, γιατί δέν εἶχε βογητό. Αὐτός ἐδιάβασε τίς νεκρικές εὐχές. Αὐτός ἀκόμη ἔδωκε τὴν παπαδιά του τὴν παρηγοριά. Καί διηγείτο μ' ἕνα τρόπο ἰσ-

ρό, πού ράγιζε καρδιές, τήν πρώτη νύκτα πού ἐπέρασε μετά τό θάψιμο τοῦ τρίτου του παιδιοῦ!

Ἐπάνω στά σανίδια εἶχαν ἀπομείνει! Ὅλα τά ρουχά των τά εἶχε κάψει ἡ ἀστυνομία, γιά νά μὴ μεταδοθῆ τό νόσημα καί ὁ παπᾶς καί ἡ παπαδιά μέ τά παιδιά πού ἀπέμειναν κοιμήθηκαν ἄρκετό καιρό σέ ξένα στρώματα. Καί πρὶν συνέλθουν ἀπ' τίς πρώτες συμφορές, ἔχασαν καί τό τέταρτο ἀγγελοῦδι των. Ἦταν ἀλήθεια τά παιδιά των ὠραιότατα!

Κι' ὅταν σφαλοῦσε παιά τά χεῖλη ὁ Παπᾶ-Παρθένης κι' ἔκοβε τήν ἱστορία του ἀπότομα ἀπ' τήν συγκίνησιν, ἐνῶ ἐμεῖς τριγύρω πνίγαμε τά δάκρυα ἀπό τόν φόβο μὴ ταραξῶμε πεισιότερο τήν ψυχὴ του, ἐκεῖνος ἐπετοῦσεν ἀπροσδόκητα ἕνα παράξενο ἠχηρὸ γέλιο, πού τόν πονοῦσε τότε ἡ ψυχὴ μας περισσότερο καί συνεπλήρωνε:

— Δάκρυο πειά δὲν μ' ἔμεινε! Στέγνωσαν πειά κι' αὐτά....

Ἐκείνην ὁμως τήν ἡμέραν στό τραπέζι ὠμιλοῦσαμε γιά παιό εὐχάριστα. Ἦρχετο στό χωριό νά ἀγοράσῃ οἰκόπεδο, γιὰτὶ ἐσχόπαυε νά ἐγκατασταθῆ ὀριστικῶς πλησίον μας. Μιλήσαμε γιά τήν ἀτέλειωτή μας γενεαλογία στήν ἀρχή, γιά συγγενεῖς πού πέθαναν καί λησμονήθηκαν καί γι' ἄλλους πού σκορπίσθηκαν καί δὲν γνωρίζουμε τά ἔχνη τους καί κατελήξαμε σέ κάποια γραῖα μακρινή μας συγγενή, πού ἀπό χρόνια κίττεται ἡμίπληκτη καί τυραννίστα ἐλευσινά καί τυραννεί καί τοὺς τριγυρινούς της δίχως μιὰ ἐλπίδα θεραπείας. — Χαρά εἰπὴν τήν ψυχὴ τῆς ἀνεψιάς ἐκείνης, πού τήν νοσηλεύει, εἶπεν ὁ Παπᾶ-Παρθένης. Ἢ ἀγίασῃ αὐτό τό ἄμοιρο τό πλάσμα!

— Ἢ ἀγίασῃ; εἶπα ἐγὼ μέ δυσπιστία ποιός ξέρει τί φρικτὴ της τιμωρία ἀποπληρώνει ἡ γρηά ἐκείνη τώρα καί στήν καταδική της συμπαρασύρει ἄδικα ἐκεῖνο τό κορίτσι...

— Ποιός ξέρει!... ἔκαμαν οἱ θεῖες γύρω κι' ἡ μητέρα σὺν ἡχώ. Μὰ ὁ παπᾶ Παρθένης ἐπέμεινε στήν σκέψιν του.

— Ἢ ἀγίασῃ ἡ Λοξίτσα!

— Τί θά ἀγίασῃ ἐπανέλαβα μέ διαμαρτύρησιν—καί θά ξαγιάσῃ, θεῖε! Αὐτό εἶνε φοβερό ἀδίκημα: νά πληρώνη ἄλλου ἀμαρτίες! Ποιός ξεύρει ποιόν ἀδίκησε στά νειάτα της ἐκείνη ἡ γρηά καί ποιὰ καρδιά ἀγανάκτησε ἐπάνω της καί σέρνεται ἔτσι ἀναίσθητη, κατάκοιτη. Ἐδῶ εἶνε ἡ κόλασις, ἐδῶ καί ὁ παράδεισος, κι' ἄς τό ἀρνῆται ὅσῳ θέλει ἡ θρησκεία μας...., εἶπα μέ ἔξαψιν, ἐνῶ ἔννοιωθα τήν καρδιά μου βουρκομένην ἀπό τά μαρτύρια τῆς ζωῆς τῆς θεῖας μου Λοξίτσας.

— Τί!... δὲν πιστεύεις σὺ σέ μέλλουσα ζωὴ καί τιμωρία; μοῦπεν ὁ θεῖος μ' ἀπορία ἤρημη, σὺν ἄνθρωπος πού δὲν ἐκπλήσσεται κι' ἀπ' τίς παραδοξότερες ἰδέας τῶν συγχρόνων νέων.

— Αἰ.... δὲν πιστεύω, τί τὰ θέλετε! Ἐδῶ πληρώνονται ὄλα. Ὁ-

σες φορές κι' αν αγανάκτησα εγώ ή ίδια για κανέν αδικήμα πού μ' έκαμαν έχθροι ή φίλοι, έδρασα υπερήφανη τά χέρια και δέν εζήτησα νά εκδικηθώ' ένθ' μιá δύναμη, πού θέριευε μέσ στην ψυχή μου άπροσδόκητα, μέ έδινε τό θάρρος νά χαμογελάσω και μ' έβεβαίωνα πώς θάρθη ή εκδίκησης αυτόκλητη έδω, κι' όχι άλλου. Και πάντα άντηχοΰσε στην ψυχή μου άμετάβλητη αυτή ή σκέψη: «Τό δικηο θά φανή. Θά πέτη ασήκωτη, βραειά επάνω στις ψυχές των ή άδημονία μου!». Και δέν άργοΰσα την πικρή αυτή μου σκέψη νά την διω και στην πραγματικότητα. "Όσφ κι' αν θέλουμε νά ήμαστε άνεξίκακοι, θεϊς, λαϊκοί και κληρικοί, μεγάλοι και μικροί, όταν μάς άδικούν, άδημονοΰμε. Και δίχως λόγια κι' άπειλές, δίχως κατάρες και εζάψεις παιδικαίσις, αλλά μέ σιδεροφραγμένα χείλη και σφικτοδεμένα χέρια, βωβοί από τόν πόνο μας κι' άκίνητοι από την συντριβή μας, εκδικούμεθα, πολλές φορές και δίχως την ένδούμοχό μας συγκατάθεση.

— "Ίσως θά σ' έτυχε νά διής νά ύποφέρουν όσοι σε άδικησαν' μ' αυτό θά ήνε κάποια δοκιμή Έκείνου—κι' έδειξε μέ τό χέρι ύψηλά—και σύ εξέλαβες την δοκιμή ως τιμωρία.....

— Τίποτα!—τόν διέκοψα.— "Ερχεται τόση επίκαιρα αυτή ή δοκιμή, πού λέτε και πού εδιδάχθηκα κι' εγώ εις τό σχολείο, ώστε έχω πεποίηση πώς είνε τιμωρία' και τιμωρία γεννημένη όχι από όποιανδήποτε ένέργεια του άδικουμένου λογική και προμελετημένη, άλλ' αυτόκλητη, συνέπεια αναπόφευκτη της άδημονίας, πού βουρκώνει την άδικημένη του ψυχή.

— "Ίσως νά έχης δίκαιο. 'Αλλ' άκου και μιá άλλη αντίληψη, την όποϊαν ήκουσα από ένα ίεροκήρυκα σοφόν, όταν ήμην έδω ίερείς και ή όποία μ' έκαμεν έντύπωση και δέν την λησμονώ. Αύτά τά ίδια σου έπιχειρήματα είχαν οι φίλοι του 'Ιώδ, πού τόν ρωτοΰσαν: «Σκέψου, ποιá άμαρτία έκαμες;» Κι' εκείνος μάτην άνεζήται' διότι δέν ειχεν άμαρτήσαι, παρά μόνον όταν έδλασφήμησε την στιγμήν της γεννήσεώς του. Τά ίδια επίσης έφρονοΰσαν και οι έχροι του 'Αποστόλου Παύλου. Κι' αυτοί έπίστευαν ότι ο Παύλος ύπέφερε σωματικώς και ήθικώς ένεκεν των άμαρτιών του. 'Αλλά ο Παύλος άπαντά «ήδιστα ή μάλλον καυχώσομαι επί ταϊς ασθενείαις μου». Για τά παθήματά μου άκριδώς αυτά, πού φανερόνουν την ιδιαιτέραν του Θεοΰ για μέ άγάπην, λέγει, υπερηφανεύομαι.

«Και θά ήτο βλασφημία πράγματι αν μέ αυτό τό μέτρον σου έκρίναμεν και του Χριστοΰ τό πάθος ως συνέπειαν άμαρτιών άτομικών του.

> "Εκείνος, πού ύποφέρει μέσα σε πολλούς διότι έτυχε νά ζή πλησίον των και νά βαστάζη την μεγαλειτέραν και την βαρυτέραν των βασάνων των μερίδα, αυτός πρέπει νά χαίρη και νά υπερηφανεύεται γι' αυτό' και όχι νά άδημόνη. 'Αδημονών εκμηδενίξει τό καλό, πού κáμει και ή θυσία του μετατρέπεται εις έργον καταναγκαστικόν άνευ άξίας ήθικής. 'Απ' έναντίας πρέπει νά καυχάται, διότι αυτός έγινε τό σκεϋος

τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἄλλων· πρέπει νὰ χαίρῃ ὅτι αἱ θυσίαι του καὶ τὰ βάσανά του σώζουσι ἄλλους, δίδουσι τὴν εὐτυχίαν εἰς ἄλλους, ἀνακουφίζουν ἄλλους· αὐτὴ ἡ ἰδέα μᾶς δίδει θάρρος καὶ ἀντοχὴν. Ἐπειτα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον δὲν πρέπει νὰ ζητῆ κανεὶς τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μόνον τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία φέρει εἰς τὸν ἀνθρώπου τὴν ἡρεμίαν τῆς ψυχῆς του. Ἄν ἔχῃ κανεὶς τὴν χάριν του—καὶ θὰ τὴν ἔχῃ ἂν ἐμπνέσται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος—θὰ ἔχῃ καὶ τὴ δύναμιν νὰ ὑπομένῃ καὶ τὰ βάσανα τοῦ κόσμου. Ἐπειτα, τὰ βάσανα αὐτὰ δὲν θὰ ᾔνε αἰώνια· θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀνακουφίσεως καὶ τῆς ἀμοιβῆς. Αὐτοὶ δὲ εἶνε ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ καταλάβουσι θέσιν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν μεγάλην κρίσιν.....

—Μεγάλῃ κρίσει, μέλλουσα ζωὴ..... αἰνίγματα ὀλόκληρα!... Καὶ ποῖός μὲ βεβαιώνει· γιὰ τὸ ἄγνωστον αὐτὸ μέλλον; Ποῖός μὲ πείθει;.....

—Ἄκου, παιδί μου—μοῦπε τότε μαλακὰ ὁ θεὸς ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἐξαφῆν, ποὺ εἶχε βᾶψαι ζωνερά τὰ μάγουλά μου. —Κι' ἐγὼ ἔβην καιρὸ ἐπίστευα ὅτι πιστεύεις τώρα. Καὶ ἐγαλοῦσα μὲ τὰ μωροπίστευτα μωαλὰ ἐκεῖνων, ποὺ μοῦ ἔλεγον τ' ἀντίθετα μ' αὐτὸ τὸ γεγονός, ποὺ θὰ σοῦ διηγηθῶ, μ' ἐπίσειε παιὰ τελείως! Ἄκουσε. Δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ κόσμος ἡ ζωὴ μας ἡ παντοτεινὴ καὶ ἡ μόνη. Οὔτε ἐδῶ εἶνε ἡ τιμωρία μας. Ὁχι!... Ἄλλῃ ζωὴ μᾶς περιμένει· καὶ ἐκεῖνη ἡ ζωὴ, ἀφοῦ θὰ ᾔνε ἡ τελεία, δὲν ἠμπορεῖ πρὸν νὰ ἔχῃ καὶ τὸν ἰδιαιτέρον σκοπὸς τῆς. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς θὰ ᾔνε ἀσφαλῶς ἡ ἀμοιβὴ ἐκάστου.

Ἄνεπνευσε μὲ πόνον βυθίσθηκα λίγο στὰς ἀναμνήσεις του καὶ ἐξανάρχησε ἀργὰ ἀργὰ, σὰν νὰ ἐδιδάδεε καμμιὰ εὐχὴ νεκρῶσιμη:

—Ἦταν ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία ἡμέρα, ποὺ ἐπάτησε τὸ παιδάκι μου, ἡ Βάσω στὸ σχολεῖό σου· θυμᾶσαι; Ἐγύρισε τὸ βράδυ τὸ παιδί μὲ πυρετό. Ἐνα ὀμηλικό του κοριτσάκι τὸ ἐτοίμησε εἰς τὸν μηρόν. Ἦτο αὐτὸ ποὺ ἐπροκάλεσε τὸν πυρετό; ἦτο ἄλλη αἰτία καὶ ἐφανερῶθηκε μ' αὐτὴν τὴν ἀφορμὴ; Δὲν ξέρω. Ἐπεςε τὸ παιδί ἐν τούτοις στὸ κρεβάτι. Τῶτρωγε πυρετός 40 καὶ 41. Δὲν κατ' ἐδάβαινε οὔτε χιλιοστό! Ἦλθε ὁ γιατρός, τῶκαμε μπάνιχ' τίποτε! Τ-παιδί ἐχάνετο. Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωὶ ἤνοιξε τὰ ματάκια τοῦ γιὰ λίγο. Εἶδε κοντὰ του τὴν μητέρα του καὶ τὴν ἀπόθησε. «Πατερράκη μου! πατερράκη μου!...» ἤρχισε νὰ φωνάζῃ. Πόσες φορές ἀδάρατες! «Πατερράκη μου!...»

Ἐτραξα στὸ πλευρό του. Μόλις μὲ εἶδε, ἔκαμε νὰ τιναχθῆ, νὰ μ' ἀγκαλιάσῃ· ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ ἐχαμήλωσα πολὺ. Ἐτόλιξε τότε σφιχτὰ τριγύρω στὸ λαιμό μου τὰ μπρατσάκια του κι' ἀφοῦ μὲ φίλησε ἀμέτρητες φορές στὸ στόμα, ἔβυσε τὰ χεράκια του ἐστυλίχθηκα ἀργὰ ἀργὰ ἀπ' τὸν λαιμό μου ἔπεςε στὸ προσκέφαλό του εὐχαριστημένο, κι' ἐδυσθίστηκε πάλιν στὴν νάρκη του, ἀφοῦ μὲ παρεκάλεσε μὲ τὸ θολό του βλέμμα νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶ.

»Εκάθησα πλάγι στο κρεββατάκι του. Ήπέρασαν ως δύο ώρες.
 »Έπρεπε νά του δώσουμε ιατρικό. Ήξαφνα ἐκινήθη. Φάνηκε πῶς
 ξύπνησε μόνο του. Ἀνεστέναξε βαρεία, ἀσυνήθιστα ἕστην ἡλικία
 του καί τό βλέμμα του, πού τό ζωογονοῦσε τώρα ὁ πυρετός, ἐπρο-
 σηλώθηκε σ' ἕνα σημεῖο, ὑψηλά. Πλησίαιος ἤ παπαδιά' ἐπύρε ἀπα-
 λά τὰ χέρια του νά τὰ χαϊδεύσῃ καί τοῦ εἶπε σιγανά: «Θά πιῆς τό
 σοροπάκι σου Βάσω μου;.....»

»Ἐκεῖνο ἔκαμε μιά κίνηση μέ τό ἀριστερό του χέρι πρὸς τήν
 παπαδιά σοβαρά πού ἦτο ὡς νά τήν ἀπεμάκρυνε καί τ' ἄλλο τῶφε-
 ρε ἔως τὰ χεῖλη του καί εἶπε μ' ἕνα τρόπο ἱερό, μυστηριώδη:

—Σοῦ εἶπε..... ἀμαρτία!...

»Ἐκυτταχθῆκαμε μέ τήν παπαδιά μέ ἀπορία καί συγκίνηση. Ποῦ
 ἤξευρε αὐτήν τήν λέξη!

Ἐκεῖνο ἐξακολουθοῦσε νάνε πάντα προσηλωμένο στό σημεῖο πῶ-
 βλεπε.

Ἐπειτα ἔγεινε κάπως γελαστό καί ἤρχισε νά ἐρωτᾷ καί ν' ἀπαν-
 τᾷ εἰς ἐρωτήσεις τοῦ τό ἴδιου:

—Πόσα ἀδελφάκια εἶχαμε καί πέθαναν;. . . Τέσσερα... Πῶς τὰ ἔ-
 λεγαν;... Τό πρῶτό τοῦ λέγαν Βάσω... τό δεῦτέρο Πανίνο... τό ἄλλο
 Λουκά...»

»Ἐσκοτίσθη πρὸς στιγμήν ἀπό τόν πυρετό καί ἔπειτα προσέθη-
 κε μέ κάποιον ἀκίρημα στό σῶμα:

—«Τό ἄλλο Δόμνα... Διέ τα!.. Διέ τα ἐκεῖ... νά! μέ περιμένουν στό
 σπιτάκι των... θά πάω...» καί ἐκινήθη γιά νά σηκωθῇ.

—Παιδί μου! πού μ' ἀφίνεις ἐμένε, φώναξε ἡ παπαδιά μ' ἀπελ-
 πισία, ἐνῶ ἐγὼ ἐπνεγόμουνα εἰς τὰ δάκρυα.

—«Ὅχι! θά πάγω!.. νά! νά! θά πάγω... Πέμπτη.. Παρασκευή...
 Σάββατο... Κυριακή!.. Πάσε! πάσε!» προσέθηκε μέ ὀλονέν πεισὶ ἐξα-
 σθενημένην τήν φωνήν ὑπολογίζον μέ τὰ δάκτυλά του, πού ἔτρε-
 μαν ἀπό τόν πυρετό καί ἐδυσθίσθη πάλιν εἰς τόν λήθαργον.

»Τό παιδί μου ἀπέθανε πράγματι τήν ἀμέσως Κυριακή!

»Ποτέ κανεῖς μας δέν εἶχαν ἐμιλήσει ἐμπρὸς του γιά τὰ πεθαμέ-
 να μας παιδιά' οὔτε τὰ ὀνόματά των εἶχαμε κἄν ποτέ ἀναφέρει
 ἄλλως τε ἦταν τόσῳ μικρό.... Πῶς τὰ εὗρθηκε; Πῶς ἐγνώρισε ἀδέλ-
 φια, πού δέν τὰ εἶδε ποτέ καί πῶς ἀντικαθάρηκε τήν ἱερότητα τῆς
 στιγμῆς ἐκείνης, πού ὄραματίζετο τόσῳ φανερά καί μέ τόσῳ ἀκρί-
 βεια τόν θάνατόν του; Ἄν πραγματικῶς τὰ ἀδελφάκια του δέν ζοῦν
 ἄλλοῦ, πῶς ἡ ψυχὴ του τὰ ὄραματίσθη; Καί ἀφοῦ ἡ ἀσπύλη παιδι-
 κῆ ψυχὴ ὄραματίζεται τόσῳ καθαρὰ τό πέραν τοῦ θανάτου, πῶς
 παιδί μου, νά τό ἀρνηθῶ ἐγώ;

Εἶχε σιωπᾶσει συγκακινημένος ὁ πικρὸς Παρθένος, ἀλλά πάντα δι-
 χως δάκρυα. Ἐτρεψε σὺςσωμος ἀτὴν ἀνάμνησιν τῆς σκηνῆς ἐκεί-
 νης ἀλλά τὰ μάτια του ἦσαν στεγνά.

Θυμούμωνα ἀκόμη τό ὄραιο κοριτσάκι του, τήν Βάσω καί ἀπό

τὴν διήγησή του εἶχα ἀναπαραστήσει ἔλθῃ τὴν σκηνήν. Οἱ θεῖες γύρω σκούπιζαν τὰ δάκρυά των. Ἡ μητέρα ἀνεστέναξε μὲ νευρικό τυναγμό, ὅπως σὰν τῆς θυμίζουσαν τὰ τρία ἀγοράκια πῶθαψε κι' αὐτὴ μικρά. Κι' ἐγὼ ἔνοιωθα στὴν ψυχὴ μου ἓνα βᾶρος καὶ μιὰ σκέψη: πόσα μυστήρια ἀνεξερεύνητα μεζολαβοῦν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, γεννήσεως καὶ θανάτου!...

ΣΙΒΥΛΛΑ

(Αθηνᾶ Π. Γαϊτανοπούλου)
(Διευθύντρια «Νέου Πνεύματος»)

Ο ΕΥΓΕΝΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Τὴν εὐτυχῆς ἡμέρα! τί ὥραία εὐκαιρία ν' ἀγοράσω ὅλα τὰ σπάνια αὐτὰ βιβλία γιὰ τίποτ!.....

Κύριε καθηγητά, κύριε καθηγητά!
Σὰς ἔπεσεν ἓνα βιβλίο!.....

ὦ θεσπονίς, σὰς εὐχαριστῶ
ἐξ ὅλης ψυχῆς!.....

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΣΓΟΥΡΟΣ

Μητροπολίτης Ξάνθης, Νεαπόλεως και Περιθεωρίου
Κατά κόσμον Περικλής Ἀντωνίου Σγουρός

Γεννήθη ἐν Χίῳ τὸ 1866. Ἀφοῦ διήκουσε μαθήματα ἐν τῇ πε-
ριπόστῳ Σχολῇ τῆς πατρίδος του, εἰσῆλθε δεκατετραετῆς εἰς τὴν

ἐν Χάλκῃ Θεολογικῇ Σχολῇ
ὡς ὑπότροφος τοῦ Χίου Πα-
τριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β'. Ε-
κεῖθεν εὐδοκίμωτατα ἀποφοιτή-
σας, ἐπηρέτησεν ἐπὶ δεκαετίαν
περίπου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις,
ἐνθα ἀλματικῶς κατέλαβε τὴν
θέσιν δευτερεύοντος, Μ. Ἀρχι-
διακόνου καὶ Μ. Πρωτοσυγγέ-
λου ἐπὶ Διονυσίου Ε'.

Τῷ 1890 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 24
διωρίσθη Μητροπολίτης Νικο-
πόλεως καὶ Πρεσβέτης δράσας
γενναίως καὶ ἀποτελεσματικῶς
κατὰ τὸ κλεισίμον τῶν ἐκκλη-
σιῶν, οὗ ὁμοῦς ἐνεκα ἐδέγησε νὰ
μετατεθῇ μετὰ πολλὰς τρικυ-
μῶδεις περιπετειᾶς κατ' Ἰού-
λιον τοῦ 1892 εἰς Ξάνθην, ἣν
ἐκτοτε ἐν τοῖς μάλιστα εὐδοκί-
μως ποιμαίνει.

Ἐχρημάτισε τρεῖς μέχρι τοῦδε συνοδικός, ἀποκτῆσας οὕτω πεῖ-
ραν καὶ γνῶσιν ἀσυνήθεις τῶν καθόλου ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνι-
κῶν μας πραγμάτων. Προσηγῆς, γενναίουφρον καὶ δραστηριώτατος
κατεβλήθη σωματικῶς πρό τῆς ὥρας ἐν τῇ πολυχρονίῳ προασπί-
σει τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας πολλά μὲν παθὼν αὐτός, ἀλλὰ
καὶ πολλὰ δικασθῆς ἀθορύβως ἅμα καὶ ἀνεπιδείκτως. Ἰεράρχης ὄν-
τως ἀληθῆς, ἀφωσιωμένος δὲ καὶ πιστός στρατιώτης τῆς Ἐκκλη-
σίας φρουρεῖ ἀπὸ εἰκοσαστίας ἤδη ἐπὶ τῶν ἀκροτάτων ἐπάλλεων
τῆς Ἑλλ. Ὀρθοδοξίας ἀνύστακτος καὶ ἐργηγόρος.

Φημίζεται ὡς ὁ διπλωματικώτερον κατηρτισμένος τῶν ἡμετέρων

Ἐπαρχῶν, διακρίνεται δὲ εὐλόγως ἐπὶ βαθύτητι καὶ κραταιότητι Φρενῶν.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιλεκτὸν μέλος τοῦ προξενικοῦ κλάδου τῆς Ἑλλάδος, διακρίθεισ πάντοτε διὰ τῆς νοημοσύνης καὶ τὴν δραστηριότητα μεθ' ἧς διηύθυνεν εἰς διαφόρους πόλεις τὸ Β. Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος. Ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, συνεπλήρωσε τὴν ἐπιστημονικὴν του μόρφωσιν ἐν Παρισίοις καὶ Ρώμῃ ὅπου παρηκολούθησε τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας. Εἰς τὸν προξενικὸν κλάδον ἐστάληε τὸ 1906 ἀνατεταγῆς αὐτῷ τῆς διευθύνσεως τοῦ Β. ὑποπροξενίου Βρυούλλων. Βραδύτερον μετετέθη εἰς τὸ ἐν Σμύρνῃ Γενικὸν Προξενεῖον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μυτιλήνην. Ἡ περίοδος μεθ' ἧς ἀείποτε διηύθυνε τὰ εἰς τὰς διαφόρους πόλεις Προξενεῖα, ἡ εὐγένεια καὶ ὁ ἀξιάγαστος χαρακτήρ του ἔσχον ὡς ἀ-

μοιβὴν τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην ὅχι μόνον τῶν ὑπηκόων του ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς κοινωνίας ὅπου ἐξήσεν, ἧτις μετ' εὐλικρινοῦς λύπης τὸν ἀπεχωρίζετο μετατιθέμενον. Ἴδιον διευθύνει τὸ ἐν Γαλαξίῳ Β. Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τοὺς χαλεποὺς δὲ τούτους καιροὺς ἡ ἔθνικὴ του δράσις ἔχει ἐξαρθεῖ πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ καθήκοντος. Δέν θά ἦτο εὐκολόν νά περιληφθῆ εἰς τὰ στενά ὅρια ἐνός σημειώματος ὅλη ἡ δράσις καὶ αἱ πρὸς τὴν πατριᾶ ὑπηρεσίαι τοῦ κ. Γεωργοπούλου, ὅστις μετ' ἄρτιαν μόρφωσιν του συνδυάζων τρόπους εὐγενεῖς, χαρακτηρὰ σταθερόν. εὐθυκρισίαν καὶ δραστηριότητα, ἀγνόν πατριωτισμόν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθήκον του εἶνε ὁ ἀγρυπνὸς φρουρὸς τῶν ἔθνικῶν συμφερόντων, ἐξαιρεῖ τὸ γόητρον τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τιμᾶ ἀλγυθῶς τὸ προξενικὸν τῆς Ἑλλάδος σῶμα.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΑΡΧΑΤΖΙΚΑΚΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Κρήτῃ καὶ ἐμορφώθη τελείως συμπληρώσας τὰς σπουδὰς του ἐν Εὐρώπῃ. Μέλος ἐπιλεκτὸν τῆς ἀγιοταφικῆς ἀ-

δελφότητος, τυγχάνει συνοδικός, άκαμάτως έργαζόμενος και θρών υπέρ των συμφερόντων αυτής.

Ως σχολάρχης της Ιερατικής σχολής, ο Αρχιμανδρίτης Ιάκωβος Αρχατζικάκης, είναι πρότυπον διδασκάλου μετά σπανίας περινοίας διευθύνων τό λαμπρόν τουτο των γραμμάτων φυτώριον. Ζηλωτής περί την εκτέλεσιν των ύψηλών αυτού καθηκόντων, ών έσον όλίγοι διδάσκαλοι έχει συναίσθησιν, ουδέν μέσον παραλείπει και ουδενός κόπου φείδεται όπως φανή άντάξιος των προσδοκιών εκείνων, οίτινες εις την πεφωτισμένην αυτού διεύθυνσιν έναπιστεύθησαν την μόρφωσιν της σπουδαζούσης εις αυτό νεότητος, της έλπιδος αυτής του μέλλοντος.

Άριστος θεολόγος και ρήτωρ δόκιμος, συνδυάζων πολλές ψυχικάς άρετάς με μεγάλην πνευματικήν μόρφωσιν, ο αρχιμανδρίτης Αρχατζικάκης είναι αληθές σέμνωμα του έλληνικού κλήρου, φυσιογνωμία αξία ειδικιτέρας προσοχής και πολλής εκτιμήσεως.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΤΕΡΜΕΝΤΖΗΣ

Γεννήθη εν Καβάλλα τή 1868, έπόθεν άποφοιτήσας της έγχωρίου σχολής άπεστάλη υπό των γονέων του εις Σέρρας, εις τό φημιζόμενον τότε διδασκαλείον του άειμνήστου Δ. Μαρούλη, του πρώτου έθνομάρτυρος της Μακεδονίας. Περαιτίσας εκεί τάς σπουδάς του και επί τη βάσει της προς την σχολήν υποσχέσεώς του, έδίδαξεν επί τετραετίαν εν τη νήσω Θάσω, αφήσας τάς άρίστας άναμνήσεις. Μετά ταύτα επεδόθη εις τόν Κερθρον Έρμηγ έντίμως έργαζόμενος και απολαύων της έμπιστοσύνης του έμπορικού κόσμου. Ναύτατος, εις ηλικίαν 25 έτών έξελέγη υπό της Κοινότητος ταμίας του Έρωδ Ναου του Αγ. Άθανασίου από τότε δε ουδέποτε άηλλάγη των κοινοτικών ύπηρεσιών, ότε μέν ως έφορος του Νοσοκομείου η δημογέρων, ότε δε ως έφορος των έλληνικών σχολείων, ών επί σειράν έτών διατελεί και ταμίας. Αναλαμβάνει, τάς κοινοτικάς ύπηρεσίας, ουχι διά να έχη άφψίκα, αλλά διά να εκτελεη τό καθήκόν του. Είναι ο δεξιός βραχίον της Ιεράς Μητροπόλεως, σοβαρός εις τάς σκέψεις του, έγκυκλοπαιδικός επί διαφόρων υποθέσεων και μετριοφρονέστατος μέν αλλά δραστήριος. Πατήρ πάντων των έχόντων

ανάγκην ἠθικῆς προστασίας. Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ γραφεῖόν του βλέπει σειρὰν πτωχῶν ζητούντων τὴν γνώμην καὶ τὴν υποστήριξίν του, ἣν παρέχει προθύμως. Τοὺς ἔχοντας τὴν ἀνάγκην του οὐδέποτε ἀφίνει νὰ ἀναμένωσιν, εὐχαριστεῖται δὲ καὶ χαίρει πράττων τὸ καλόν. Δὲν ἀρκεῖ ὁμως ἡ εἰς τὰ κοινοτικά ὑπηρεσία του, ἦτις πάντοτε ὑπῆρξεν εὐσυνείλητος καὶ ἐν τοῖς ὅροις τῆς ἐθνικῆς δράσεως, ἀλλὰ εἶνε καὶ ὁ προσφιλέστατος καὶ ἐκτιμώμενος Ἕλλην ὀθωμανὸς

τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Νεώτατος ἐξελέγη δημομαρτυρικός πάρεδρος, πρὸς δε καὶ δικαστικός σύμβουλος. Ἐξακολουθεῖ δὲ ἀπὸ τότε διαρκῶς νὰ τιμᾶται ἀλλὰ καὶ νὰ τιμᾶ τὰ ἀξιώματα ταῦτα. Ἐν τῇ θέσει τοῦ Παρέδρου εἶνε πανθομολογούμενος αἰ πρὸς τὸ Γένος ὑπηρεσία του. Ἡ γνώμη του βαρύνει πολὺ καὶ ἀπέναντι τῶν Μουσουλμάνων συμπατριωτῶν του, οἵτινες πάντοτε ἐξετίμησαν αὐτόν καὶ ἐν ταῖς ἐκλογαῖς προετίμησαν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1909 ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ παλυμελοῦς Σωματείου τῶν Καπνεργατῶν «Εὐδαιμονία». Ὅλοι τότε εἰς αὐτόν ἀπέβλεπον, διότι μόνος αὐτός ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ καὶ διευθύνῃ τὸ πολλαχῶς καταδιω-

κόμενον τοῦτο Σωματεῖον. Οὗτος δὲ ἐν ἐποχῇ ἀποθαρρύνσεως πάντων εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν θέσιν ταύτην, διότι ἐν αὐτῇ εβρισκε τὴν δημοτικὴν του δράσιν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι ἐν τῇ λαῶ ἀνάγκη μεγαλειτέρας ἐργασίας πρὸς ἀνάδειξιν αὐτοῦ. Καὶ πράγματι εἰργάσθη μετ' ἀφοσιώσεως διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ Σωματείου τούτου, ἡ ἐν Θεσπυρίᾳ δὲ «Ν. Ἀλήθεια» πολλὰκις μὲν ἐγράψε τὰ καλὰ ὑπὲρ τοῦ κ. Τερμεντζῆ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ προγράμματός του κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1910 ἔκρινε καλόν νὰ δημοσιεύσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν λογοδοσίαν βραβευομένην ἐν περιλήψει εἰς τὰ ἑξῆς α) τὴν ταχθεῖαν σύστασιν ἀναγνωστηρίου β) τὴν φροντίδα περὶ τῶν ἀνηλικίων τέκνων ἀμφοτέρων τῶν γένων καὶ ἰδίως τῶν θηλέων, ἅτινα ἐργαζόμενα ἐν τοῖς καπνεργαστασίοις εἰς ἡλικίαν ἀκατάλληλον στεροῦνται τῶν σχολειακῶν ἐπιτελεσθῶν καὶ τὰ θήλαα παρεκτρέπονται πολλακις. γ.) τὴν ὅσον ἐννεσι εὐκόλον προμήθειαν φαρμάκων καὶ τὴν δυνατὴν πρόσκλησιν ἰατρῶν καὶ δ.) τὴν σύστασιν συσσιτίου. Καὶ τὸ μὲν ἀναγνωστήριον λειτουργεῖ, μὲ ὅλην δὲ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του φροντίζει περὶ τῆς ἐκτελέσεως ὅλων τῶν ἐν τῇ προγράμματι ἐκτεθειμένων. Τῇ ὑποδείξει αὐτοῦ οἱ καπνεργαταὶ προσφέρουσι κατ' ἔτος ἐν ἡμερομίσθῳ των ὑπὲρ τῶν ἐλλήνικων σχολείων Καβάλλας.

Εισπράττεται τοιουτοτρόπως ετησίως ποσόν 700 λιρών τουρκικῶν, ἕκαστος ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον πόρον τοῦ σχολικοῦ ταμείου.

Τοιοῦτος ἐν ἀταλεί σκιαγραφία ὁ ἀνὴρ ὅστις προσιταται μιᾶς συντεχνίας. Πόσα δὲν ἔχουσι νὰ διδαχθῶσιν ἐκ τοῦ παραδείγματός του πολλοὶ ἄλλοι ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἢ καὶ καλλιτέρας εὐρισκόμενοι συνθήκας ἑλληνες τῆς Τουρκίας; Ἡμεῖς μετ' ἔθνικῆς ὑπερηφανείας κοσμοῦντες τὰς σελίδας μας μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ κ. Τερμεντζή καὶ τὰς βιογραφικὰς του γραμμὰς, ἐν μόνον εὐχόμεθα: νὰ στεφθῶσιν οἱ κόποι του ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ νὰ πραγματοποιηθῶσι πᾶσαι αἱ ἐλπίδες του.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΙΘΟΞΟΣ

Ἡ γνήριον σπανίας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, ὁ Νικόλαος Λιθοξὸς ἐγεννήθη ἐν Σαράντᾳ Ἐκκλησίαις. Ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς φιλολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, εἶνε πεποικισμένος ὑπὸ πολλῶν ψυχικῶν ἀρετῶν καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων.

Ἐδίδαξε ἐπὶ ἐξαετία ὡς καθηγητὴς ἐν Τραπεζοῦντι, μεθ' ὃ μετέβη εἰς Εὐρώπην κληθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Κωνστ. Θεοφυλάκτου, τοῦ Μεγάλου εὐεργέτου Τραπεζοῦντος, διαμένοντος τότε ἐν Γενεύῃ τῆς Ἑλβετίας, ἵνα διδάξῃ τὸν ἐκεῖ σπουδάζοντα υἱόν του τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

Διαμείνας τρία ὅλα ἔτη ἐν Ἑλβετίᾳ κατέγινεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ παιδαγωγικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γενεύης, μελετῶν ἅμα τὴν διοργανῶσιν τῶν ἐκεῖ σχολείων.

Ἐκ Γενεύης δις μετέβη εἰς Ἰέναν τῆς Γερμανίας, ὅπου ἠκροάσθη τὸν διάσημον καθηγητὴν τῆς παιδαγωγικῆς ἐν τῷ ἐκεῖ Πανεπιστημίῳ κ. Ράϊν (rein) καὶ ἐμελέτησεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ ἐκπαιδευτικὰ τῆς Ἰένης καὶ ἄλλων μεγάλων πόλεων τῆς Γερμανίας. Μετὰ ταῦτα κληθεὶς ὅπως διευθύνῃ τὸ Φροντιστήριον Τραπεζοῦντος, ἀνέλαβε τὸ ἔργον μετὰ σπανίας δεξιότητος καὶ ἀνεδείχθη ἀντά-

ξιος τῶν προσδοκιῶν ὄλων. Ὑπ' ὄψιν του ἔχων τὰς ἐν Εὐρώπῃ σχολὰς, ὄσων τὴν λειτουργίαν ἐπισταμένως ἐμελέτησε διερρῶθισεν αὐτό οὕτως ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται πληρέστῳτα εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου καὶ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν του. Ἐκτοτε τὸ Φροντιστήριον περιλαμβάνει ὑπὲρ τοῦς 1120 μαθητὰς, ὧν περὶ τοῦς 370 ἐκ Τραπεζοῦντος οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῶν περίεξ χωρίων καὶ τῆς Ρωσσίας.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφία ὁ κ. Λιθοξόος μετ' ἐξαιρετικῆς περινοίας διευθύνων τὸ μέγα ἐν τῇ Πόντῃ πνευματικὸν φυτώριον, ἔνθα μορφοῦνται ὁ νέος Ἑλληγὼν ὁ ἔσω τε καὶ ἔξω, ὁ ἐν τῇ Πόντῃ καὶ ἰδίᾳ ἐν Τραπεζοῦντι καὶ διδάσκαται ὡς ἀρχαῖος νὰ δρᾷ καὶ τὴν πνευματικὴν λαμπράδα ἀνημμένῃν κρατῶν νὰ φωτίσῃ ἅνευ φθόνου πάντας.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΒΑΛΛΙΕΝ

Ἀγαπητὸν μέλος τῆς κοινωρίας Βαθέως. Εἶνε ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα ταχυδρομείου καὶ πρακτορείου Λόδδ. Ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ ἔνθα καὶ ἐδιδάχθη τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, τὴν δὲ δραματικὴν τέχνην εἰς τὸν ἔκει δραματικὸν Σύλλογον, τοῦ ὁποίου ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπῆρξεν διευθυντὴς τῆς σκηνῆς. Χωρὶς νὰ εἶνε ἐξ ἐπαγγέλματος λογογράφος, κατὰ τὰς ὥρας μόνον τῆς σχολῆς του ἐρασιτεχνικῶς καὶ ὀπως ἱκανοποιήσῃ τὴν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ἀσβεστον ἀγάπην του ἐργαζόμενος, ἔχει γράψῃ πλείστα δράματα καὶ κωμῳδίας, ἡ ἀπὸ τῆς σκηνῆς παράστασις τῶν ὁποίων ἐστέφθη ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας, καὶ ἐπέσυρε τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν.

Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Βαλλιέν ὡς θεατρικοῦ συγγραφέως ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν τὰς κρίσεις τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς γλώσσης ἐν τῇ Λυκαίᾳ τοῦ καντονίου Τιτζίνου εἰς Λουγιάνον τῆς Ἑλλάδας κ. Ἀγγέλου Πιτζόρνο.

«... Τὰ δραματικὰ ἔργα τοῦ κ. Βαλλιέν, γράφει ὁ κ. Πιτζόρνο, εἶνε ὑπὸ πάσαν ἐποψίν ἄξια ζωῆς καὶ πολιτογραφῆσεως ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν γραμμάτων ἐξευγενισμένου ἔθνους. Ἡ πλοκὴ ἡ, ὁποία ἀναπτύσσεται μὲ ἀφελέστατα μέσα καὶ δὲν ὑπερβαίνει ποτὲ τὰ ὄρια

του ἀνθρωπίνως πιθανοῦ καὶ φυσικοῦ, ἢ ὁμοιαλθήρης πάντοτε καὶ ἐπιτυχῆς τῶν χαρακτήρων ψυχολόγησις καὶ ἀπαικόνισις τῆ ἐκάστω προσώπῳ ἀρμόζον ἕφος καθιστῶσι τὰς κωμωδίας καὶ τὰ δράματα τοῦ συγγραφέως τοιαῦτα ὥστε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐκκρεμῆ διατελοῦσι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ τε ἀναγνώστου καὶ τοῦ θεατοῦ, τελειῶσας δέ τις τὴν ἀνάγνωσιν ἢ θεαθεὶς τὴν παράστασιν δοκιμάζει τὴν αἰσθησιν τοῦ μεγάλης ἀλλ' ἄγαν βραχείας ἀπολαύσαντος ἡδονῆς. Αἱ δὲ ὑποθέσεις αἱ ἀείποτε ἀξιόλογοι μετέχουσι τῆς ἐμφύτου ἀφελείας καὶ ἀγαθότητος τοῦ συγγραφέως, τῆς δίκην εὐώδους ἀρώματος ὑποκεχυμένης ἐν πάσῃ τῇ φιλολογικῇ αὐτοῦ παραγωγῇ. Ἐν συντόμῳ εὐρίσκονται ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ κυρίου Βαλλιέν ὄλα τὰ στοιχεῖα τὰ ἀναγκαιοῦντα δοκίμῳ κωμωδιογράφῳ, τὰ μετὰ μείζονος εἰς ἑαυτὸν πεποιθήσεως καὶ ψυχῆς παντὸς περισπασμοῦ ἀπηλλαγμένης καλλιεργούμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα, θὰ ἠδύναντο νὰ τῆ ἐξασφαλίσωσιν ἀξιοζήλωτον θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου».

Πλὴν τοῦ κ. Πιτζόρνο καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐθνοεικώτητα ἐξεφράσθησαν περὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων τοῦ κ. Βαλλιέν, ὅστις ἔχει ἀληθῶς πλουτίσει τὴν ἑλληνικὴν δραματολογίαν διὰ τῶν ἐξῆς ἐκδοθέντων ἔργων του «Τὸ τῆλέφωνον», «Δὲν εἰξεύρω νὰ λέγω ὄχι», «Ὁ ὑποψήφιος δὴμαρχος», «Ὁ κύριος Ἀνθιμος» κωμωδία. «Τὰ φύλλα τοῦ φθινοπώρου», «Μάρθα» δράματα. «Ὁ φίλος» δράμα ὑπὸ τὰ πιστήρια. Καὶ διὰ τῶν ἐξῆς ἀνεκδότων. «Ὁ νόθος», «Τὸ σύνταγμα ἐν Τουρκίᾳ», «Οἱ γάλλοι ἐν Ἑλλάδι», «Ἡ κληρονομία Δαμβίλ», «Οἱ πρόφην κατὰδικοί» δράματα, ἐπίσης καὶ διὰ τῶν κωμωδιῶν «Χορὸς κατὰ τὰς ἀπόκρεω» καὶ «Ὁ δόκτωρ φαρμάκης». Ἐν γένει περὶ τοῦ κ. Βαλλιέν θὰ ὁμιλήσῃ καλλίτερον ἢ ἱστορία τοῦ θεάτρου, τὰς σελίδας τῆς ὁποίας ἐπλούτισε διὰ τῶν ἔργων του.

ΑΠΛΩΝΕ ΝΥΧΤΑ

"Απλῶνε νύχτα τὸ βαθύ σκοτάδι ἔς τὴν καρδιά μου

Γιατί τὸ μαῦρο φόρεμα κ' ἐκείνη τὴ σκεπάζει.

"Απλῶνε νύχτα ὅσο μπόρεῖς βαθεῖο στὰ σωθηκά μου

Γιατί καμμιά ποτὲ αὐγὴ μέσα τους δὲν χαράζει.

"Απλῶνε νύχτα κ' ἡ καρδιά ποῦ μένει ξεχασμένη

"Ερημῆ, ξένη, ἐν ᾧ πιστὰ τὸν ὄρκο της τηράει,

Μονάχα τὸ σκοτάδι σου γιὰ συντροφιά προσμένει

Κ' ἔχει γλυκεῖα παρηγοριὰ πῶς πάντα ἀγαπάει.

ΓΡ. ΜΑΗΔΩΝΗΣ

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Ω γλυκειά μου Πατρίδα
Ζηλευτή και μεγάλη
στά σκοτάδια του νοῦ μου
ξαναφαίνεσαι πάλι.

Και ανάπτει ἔ πόθος
και θεριεύει ἡ Ἐλπίδα
στά φτωχά μου τὰ στήθη
Ὡ γλυκειά μου Πατρίδα

Και ποθῶ ν' ἀντικρύσω
τὰ παρθένα βουνά Σου
Νά βιχτῶ σάν τραλλή
Στή θερμῇ ἀγκάλειά Σου

Τό πικρό μου τό δάκρυ
Νά ποτίσῃ τό χῶμα
Νά φιλήσω τή γῆ
Ποῦ λατρεύω ἀκόμα

Ὡ γλυκειά μου Πατρίδα
Ζηλευτή και μεγάλη
Στά σκοτάδια του νοῦ μου
ξαναφαίνεσαι πάλι....

Και προβάλλει ἐμπρός μου
Κάποια μαύρη σελίδα.....
Ἐτροπιασμένη, δειλή,
Ἐνα βράδυ Σέ εἶδα.....

Και κλινάρι στερνό μου
μακρὰ ἀπ' τὰ ξένα
Σὺ γλυκειά μου Πατρίδα
Σὺ νά γίνῃς γιά μένα

Τή λευκή τή στολή Σου
εἶχε βάψει τό αἷμα.....
μισοφέγγαρο σοῦ ἔχε
γκρεμίσει τό στέμμα.....

Τούς ἀνθούς Σου ὁ χάρος
εἶχεν ὄλους θερίσει,
τῆς χαρᾶς τό τραπέζι
στά κοράκια νά στήσῃ....

Αἰ! λησμονά ψυχὴ μου
Τό πικρὸ πανηγύρι....
Λάμπουν φῶτα χαρᾶς
Στό παλιό κοιμητήρι.....

Ὡ γλυκειά μου Πατρίδα
Ζηλευτή και μεγάλη
Στά σκοτάδια του νοῦ μου
ξαναφαίνεσαι πάλι.....

Και ποθῶ κορφοδούνια
Νά διαβῶ και λαγκάδια,
Νά μαζέψω λουλούδια
νά μαζέψω πετράδια

Τή μικρὴ μου φωλίτσα
στή θερμῇ σου ἀγκάλῃ
ὄνειρόπλεχτη αἰθέρια
Νά τὴν πλέξω και πάλι.

ΜΑΡΙΚΑ ΚΑΡΑΚΑΣΗ (Πίπιζα)

Ἐγραφον τὴν νύχτα τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς ἐνθουσιάζουσα τὴν
ἀτυχή Θεσσαλίαν κατὰ τὴν νύχτα τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς τοῦ
1897.

ΣΚΑΛΑΘΥΡΜΑ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΜΙΑΣ ΜΥΤΗΣ

Φιλοσοφῶ κάποτε περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων ἐπὶ τῆς ἀστείας μύτης ἐνὸς δυστυχεμένου φίλου μου, σοβαροῦ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα, σὰς τὸ ὀρκίζομαι. Τί ὠφελεῖ ὅμως; Ποία, πρὸς Θεοῦ σοβαρότητος ἡμπορεῖ νὰ σταθῇ ἡσυγος, καὶ τί ρόλον σοβαρὸν νὰ παίξῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ μίαν κωμικὴν μύτην, μετὴν ὅποιαν ἡμπορεῖ νὰ παίξῃ ὁ κόσμος ὅλος;

Εἶνε ὁ ταλαίπωρος ἐν ἀθῶον θῦμα μιᾶς στραβοκονδυλιᾶς τοῦ Πλάστου. Καὶ ἤθελα νὰ ἤξευρα τί ἐγχεῖται τὰχα μία μύτη σόλοικος καὶ κακοβαλμένη εἰς ἐν κανονικὸν πρόσωπον. Εἶνε ἀπλῆ ἀπροσεξία; εἶνε ἀστεϊσμός; εἶνε κακεντρέγεια; Τίς οἶδε!

Ἐπὶ τέλος, μία μύτη στραπατσαρισμένη, ὀρθογώνιος ἢ σιμή, ἔξω τῆς κανονικῆς τροχιάς, πιθανὸν νὰ στέκῃ ἀξιόλογα εἰς ἐν δύσμορφον σύνολον. Διότι ἔχει καὶ ἡ ἀσχημία τὰς ἀναλογίας τῆς καὶ τὴν αἰσθητικὴν τῆς. Τοποθετήσατε λ. χ. τὴν μύτην τῆς Ἀφροδίτης εἰς τὸ πρόσωπον μιᾶς κομψῆς Αἰθιοπίδος, καὶ θα ἔγχετε ἐν ἔκτρομα. Ἀλλὰ μία μύτη σχολιὰ εἰς μορφὴν συμμετρικὴν καταντᾷ κακούργημα ἐκ προμελέτης.

Τὶ νομίζεται ὅτι ἐγχεῖται εἰς τὸν ἀτυχετὸν φίλον μου διὰ νὰ εἶνε ἔξυπνος, συμπαθητικὸς, εὐμορφος, ἀξιοπρεπὴς, ἡσυγος τοῦλάχιστον; Τίποτε σχεδόν. Μία γραμμὴ ἀπλουστερά. Ἄλλ' ἡ ἀνεξιχνίαστος σοφία τοῦ Δημιουργοῦ, ἐν ᾧ τοῦ ἐχάρισε τόσα ἄλλα δῶρα ἄδωρα τοῦ ἡννήθη, τὴν ἀσήμαντον τρυτὴν χάριν. Καὶ ἰδοὺ ἐν πλάσμα του ἀνεύθυνον. Θῦμα ἐν τούτοις μιᾶς στραβοῦς γραμμῆς—μιᾶς μύτης κεκλασμένης! Ἡ αἰσθητικὴ πολὺ σωστά ἰσχυρίζεται ὅτι μιὰ μικρὴ γραμμὴ ξεχωρίζει κάποτε τὸ σοβαρὸν ἀπὸ τὸ γελοῖον. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν τὴν βλέπω ἐν-σάρκω ἐν-νῶν—κυριολεκτικῶς φεῦ!—εἰς τὴν μύτην, διὰ τὴν ὅποιαν σὰς ἀπασχολῶ.

Ποῖος εἶπεν ὅτι ἂν ἡ μύτη τῆς Κλεοπάτρας ἦτο ὀλίγον διαφορετικὴ, θὰ ἦτο καὶ ἡ τύχη τοῦ κόσμου διάφορος: Ὁ σοφὸς αὐτὸς μυθολόγος ἔχει δίκαιον. Ὁ Ἀντώνιος βέβαια δὲ θὰ ἦτο τόσον μύωψ ἢ τόσον ἠλίθιος, ὥστε νὰ καταθέσῃ τὰ φιλόδοξα σχέδιά του εἰς τὴν ποδιὰν μιᾶς κχιμπουρομύτας.

Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ τρέχωμεν μακρὰ, ἀφοῦ ἔχομεν πρόσφατα τὰ πρὸ τῆς ῥινόσ μας; Τάχα ὁ κακόμοιρος Ἀποστόλης, ὁ διάσημος μυταρᾶς τῶν ἀθηναϊκῶν Χαυτείων, θὰ ἐτραβοῦσε τῶν παθῶν του τὸν τάραχον, ἐὰν ἡ μύτη του εὐρίσκετο ἐν τάξει; Κάθε ἄλλο! Θὰ ἐκυκλοφόρει καὶ αὐτὸς περίφημα, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι ὅμοιοί του ἀξιότιμοι ἢ μᾶλλον... ἀξιόμυτοι. Καὶ θὰ ἔτρωγε περισσότερον ψωμί καὶ ὀλιγώτερες μυτιές εἰς τὸν τρισάθλιον αὐτὸν κόσμον.

Ὁ ἰτυγῆς φίλος μου, περὶ τοῦ ὁποῦ προκειται, δὲν τρώγει βέβαια τῆς κλασικῆς μυτιᾶς τοῦ Ἀποστόλη. Ἰσताται πολὺ ὑψηλότερα καὶ αὐτὸς καὶ ἡ μύτη του. Ἀλλ' ἀκριβῶς δι' αὐτὸ μού φαίνεται περισσότερον ἀξιολύπητος. Μία μύτη εὐτάπελος διαθέτει τόσῳ μᾶλλον φαιδρῶς ὅσον αὐστηρότερος εἶνε ὁ ἰδιοκτήτης της. Ἡ ἀντίθεσις εἶνε κωμικωτέρα.

Ὁ φίλος μου ὅταν περιπατῇ εἰς τὸν δρόμον, ὅλα τὰ βλέμματα καρφύονται ἐπάνω του ἀδιάκριτα καὶ περιεργα.

Πηγαίνει εἰς τὸ κχιφνεῖον καὶ ὅλοι στρέφονται πρὸς αὐτόν, ὅλοι ἀφήνουν μισοτελειωμένην τὴν συζήτησιν καὶ τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, καὶ κυττάζουν, περιεργάζονται, θαυμάζουν, σχολιάζουν τὴν παραξενὴν μύτην του.

Εἰς τὸ θέατρον, ἡ εἰσόδος τῆς μύτης του ἀποτελεῖ γεγονός. Οἱ θεαταὶ εἰς τὴν ἐμπάνισίν του, ἀφήνουν τὰ κωμικὰ τῆς σκηνῆς καὶ παρακολουθοῦν τὰ κωμικὰ τῆς μύτης.

Εἰς τὴν συναναστροφὴν τὸ ἴδιον. Μόλις φανῇ, μία ἰλαρότης διαχέεται εἰς τὴν αἴθουσαν. Καὶ διακράττονται εἰς βάρος τῆς μύτης του τὰ φρικτώτερα καλαμπούρια.

—Τί λές, Κικί; Ἄν τὸν πάρης αὐτόν, δὲν θὰ ἤμπορῆς τάχα νὰ τὸν τραβᾶς ἀπὸ τὴν μύτη;

—Σῶπα, καυμένη. Μὴν εἶσαι... ἰκχιριτόμυτος...

—Οὐφ' καὶ σὺ! Σοῦ εἶπα ἕνα ἀστεῖο καὶ τὸ πῆρες στή μύτη σου...

Τί σημαίνει ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐξυπνος, ἂν ἔχῃ μὸρφωσιν, ἰδέας, αἰσθήματα, ἀξίαν; Ἄς ἐφρόντιζε νὰ ἔχῃ καὶ μύτην παρυσιασίμον! Ἦμπορεῖ νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ λέγῃ ὠραῖα πράγματα. Ἀλλὰ τί ὠφελεῖ; Κανεὶς δὲν προσέχει κανεὶς δὲν παρακολουθεῖ

τὸν μῦτον τῆς ὁμιλίας του. "Ολοὶ προσέχουν καὶ παρακολουθοῦν τὸν ἀλλόκοτον μῦτόν του! "Ἄλλοι γύρω του πιθανὸν νὰ φλυκροῦν καὶ νὰ γεμίζουσι τὴν ἀτμοσφαιρὰν με ἀνοησίας. "Ἀδιάφορον. Αὐτοὶ ἔχουν ὠραίας γραμμὰς εἰς τὸ πρόσωπον, ὠρσίον στόμα, ὠραίαν μύτην! "Ὁ Θεοσίτης ὑπῆρξε βέβαια ὁ πρῶτος σηματοφόρος τῆς σκέψεως καὶ τοῦ λόγου. Ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν κατὰ τῆς βίαις τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἄλλὰ ἦτο δύσμορφος καὶ στραβομύτης καὶ ἔφαγε κάρπαξιες ἀπὸ τὸν Ἀγιλλέα. "Ἐγὼ τὴν ιδέαν ὅτι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος δὲν θὰ ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς λαοὺς του, ἂν δὲν ἦτο ὀπλισμένος καὶ μετὰ τὸ θεῖον κάλλος του. "Ὁ Μωάμεθ, λέγουσι, ἦτο ἐκπάγλου ὠραιότητος. "Ἄλλως ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἔστυρε ὀπισθὲν τοῦ ἑκατομμύρια πιστῶν. "Ἄν ὁ Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς εἶχε στραβὴν φέρον εἰπεῖν μύτην, ὑποθέτω ὅτι ἀντὶ νὰ ἀποθεωθῇ εἰς τὸν Παρθενῶνα, θὰ τὸν ἐξεθέωναν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν κοροιδίαν! Ἄλλ' εἶχε μὲν ἄλλοι Ἀπόλλωνος, καὶ ἐξετρέλανε καὶ ἐδαίμονίσειε ὅλας τὰς ἐταίρας τοῦ δαιμονίου πτολιέθρου!

Τί τὰ θέλετε! μετὰ στραβὴν κεφαλὴν ἢ μπορεῖ ἀξιόλογα κανεὶς νὰ περάσῃ διὰ κἄτι τι εἰς τὸν στραβὸν καὶ ἀνάποδον αὐτὸν κόσμον. Ἄλλὰ μετὰ στραβὴν μύτην; ἀδύνατον! Θὰ χάσῃ ἐξάπαντος τὸν δρόμον του. Μία μύτη χαλασμένη διὰ τὸν κάτοχόν της εἶνε ὅτι ἢ χαλασμένη πυξίς διὰ τὸν θαλασσοπόρον. Ὁδηγοῦν καὶ αἱ δύο εἰς πλῆρες ναυαγίαν.

"Ὅσω ἀντικρούω καὶ πεσιεργάζομαι καὶ ψυχολογῶ τὴν μύτην τοῦ φίλου μου μαζὺ μετὰ τὰς περιπετείας της, σκέπτομαι ὅτι ἢ ἀνθρωπίνη ἀνοησία, μεταξὺ τῶσων καὶ τῶσων ἄλλων βασιανιστηρίων, ἐπενόησε καὶ τὴν τυραννίαν τοῦ κάλλους! Καὶ συλλογίζομαι ὅτι ὑπὸ τὴν ἐποψιν αὐτὴν ὁ Φειδίας καὶ ὁ Πραξιτέλης καὶ ὁ Πολύκλειτος καὶ ὁ Ζεῦξις καὶ ὁ Ἀπελλῆς ὑπῆρξαν οἱ σκληρότεροι τύραννοι τῆς ἀνθρωπότητος!

Διότι, τί εἶνε τέλος πάντων κατὰ βάθος αὐτὴ ἢ δῆθεν σωματικὴ καλλονή; Ἐνας τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος συνδυασμὸς γραμμῶν καὶ χρωμάτων. Δηλαδή μία πλάνη ἀμοιβαία, μία πρόληψις, ἓν εἶδος ὑποβολῆς. Ἐν εἶδος ἀνοήτου συμβολαίου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀπήτησαν οἱ ὀλίγοι καὶ ὑπεχρέωσαν νὰ παραδεχθοῦν καὶ νὰ πιστεύσουν οἱ πολλοί, ὅτι ἢ μύτη, λόγου χάριν, διὰ νὰ ἦνε τάχα συμμετρικὴ καὶ ὠραία πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ κεῖται ἐν εὐθυγραμμίᾳ μετὰ τὸ μέτωπον. Πᾶσα λοξοδρόμησις κάτω ἢ ἄνω πρέπει νὰ ἦναι ἀσχημία! Εἶνε λοιπὸν ἀπλοῦν ζήτημα γραμμῶν.

Ἄρα ζήτημα γεωγραφικοῦ πλάτους, ἀφοῦ ὑπάρχουν ἑκατομύρια ἀνθρώπων, εἰς τὴν ἰντίληψιν τῶν ὁποίων ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου δὲν εἶνε ἢ ἐν ἐξίμβλωμα. ἐν τέρας ἀσχημίας! Καὶ τοιοῦτοτρόπως, οἱ τυραννικοὶ αὐτοὶ νομοθεταὶ τοῦ σωματικοῦ δόγθεν κάλλους, ἐξηναγκασαν ἐπὶ γενεᾶς γενεῶν, διὰ τῆς ἐξέως καὶ τῆς κληρονομικῆς ὑποβολῆς, τὴν θηλυκὴν μάλιστα ἀνθρωπότητα τῆς ἰδικῆς μας γεωγραφικῆς ζώνης νὰ ἐπιδιωρθῶνῃ ἀδιακόπως γραμμὰς καὶ χρώματα. Ἡ φιλάρεσκος λ. χ. κυρία, ἡ ὁποία βασανίζεται νὰ ἐκθέτῃ ξένα ρόδα εἰς τὰς παρεΐας τῆς, καὶ ἔθενον ἀγοραστὸν εἰς τὴν κόμην τῆς, καὶ ἀλάβαστρον δανεικὸν εἰς τὸν τράχηλον καὶ ὠραίας καμπύλας—ἀπὸ βαμβάκια—εἰς τὰ στέρνα τῆς, τί ἄλλο εἶνε παρὰ τὸ αἰώνιον θῦμα τῶν ἐκ συνθηκῆς καθιερωθεισῶν γραμμῶν;

Καὶ ὅμως ἡ περὶ κάλλους καὶ ἀσχημίας θεωρία εἶνε πλάνη καὶ ψεῦδος. Εἰς τὴν φύσιν δὲν ὑπάρχει ἀσχημία. Ὅλα τὰ ἔργα τῆς εἶνε ὠραία. Ὑφίστανται μόνον εἰς τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ὑπνωτισμένην ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων. Ὅ,τι ὑπάρχει καὶ λέγεται ἀσχημον, ὑπάρχει κατὰ καθῆκον καὶ ὑποκειμενικῶς. Ποῖος σᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Δημιουργὸς κατεσχέυασε τὴν μύτην τοῦ δυστυχοῦς μου φίλου διὰ τὴν ὄρασιν τῶν ἄλλων καὶ ὄχι διὰ τὴν ὀσφρησιν τοῦ κατόχου τῆς; Καὶ ὅταν μὰ μύτη ἐκπληροῖ κάλλιστα τὸν φυσιολογικὸν τῆς προορισμὸν, διατὶ τάχα παύει νὰ εἶνε καλὴ καὶ ἐν τάξει, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ εἶνε δύο—τρῖς πόντους δεξιᾶ ἢ ἀριστερᾶ λοξοδρομημένη ἀπὸ τὴν συνθηματικὴν γραμμὴν τοῦ ὠραίου; Καὶ διατὶ τάχα νὰ θεωρῆται καλλιτέρα καὶ σκοπιμωτέρα μία μύτη, κομψὴ μὲν καὶ λεπτοφυῆς, ἀλλ' ἡ ὁποία ἐπὶ τέλους ἢ μπορεῖ καὶ νὰ συναρμόνεται συχνότερα;

Δὲν λέγω αὐτὰ διὰ νὰ παρηγορήσω τὸν ταλαίπωρον φίλον μου. Αὐτὸς ἐπίσθη ἤδη καὶ πείθεται ὅλον ἐν ὅτι εἰς τὸν παράξενον αὐτὸν κόσμον, διὰ νὰ ἦνε κανεὶς εὐτυχῆς καὶ ἡσυχος, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ καλὴν τύχην μόνον. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἔχῃ καὶ καλὴν. . . . μύτην!

Ἄθῆναι 1910

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΘΑΜΜΕΝΑ ΟΝΕΙΡΑ

Ἐκκληρὰν ἀείποτε καὶ ἄδικον ἀνόμασαν τὴν μοίραν, καὶ εἶνε μίᾳ ἀπὸ τὰς περιστάσεις καθ' ἃς ὑπὲρ ποτὲ δικαίως θά τῇ ἀπεδίδοτο οἱ ἀνωτέρω τίτλοι, ὁ θάνατος τοῦ Γεωργίου Συνανίδου. Οὐδέποτε αὕτη ὑπῆρξε τόσον προσεκτικὴ καὶ ἐγώστρια εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ θύματός της, ὅσον εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. Εἶνε λυπηρὸν νὰ βλέπη τις θνήσκοντα νέους λυπηρότερον δταν οὗτοι κοσμοῦνται ὑπὸ ἀρετῶν, ἀλλ' εἶνε συμφορὰ πρὸ τῆς ὁποίας σταματᾷ ὁ νοῦς δταν ὁ ἀποθνήσκων ἔχει εἰς ἔτη μὲν μακρὰν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς ἐνώπιόν του, τῶν ἀρετῶν βαρὺν φόρτον, θνήσκων δὲ ἀφίνει τρυφερὰς ὑπάρξεις, αἵτινες παρ' αὐτοῦ τὴν ζωὴν ἔλαβον καὶ ἀνέμενον τὴν εὐτυχίαν, δταν κόσμον ὀλόκληρον ἐγκαταλείπη τῆς υγιείας τὰ ἀτίμητα δῶρα ἀπὸ τῆς χειρὸς του λαμβάνοντα.

Ὁ Γεώργιος Συνανίδης ἐγεννήθη ἐν Λωματίοις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸ 1871. Μικρὸς ἀπορφανισθεὶς τὸν γονέων του ἐστάλη ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος του εἰς Σάμον, ὅπου ἔτυχε ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς καὶ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια ἐν τῷ ἐνταύθι Πυθαγορείῳ Γυμνασίῳ. Εὐφυῆς, ἐπιμελής, καλοκάγαθος, ἐξαιρετικῶς εὐγενῆς φύσις, ὁ

μικρός Τζώρτζης ήγαπήθη παρ' όλων όσοι τον ἐγνώρισαν και διεκριναν και ἐξετίμησαν τὰς πολλὰς του ἀρετάς. Μετὰ τὸ πέρας τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του ἐνεγράφη εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὅπου και ἀπεπράτωσε τὰς σπουδὰς του διακρινόμενος πάντοτε διὰ τὴν ἐπιμέλειάν του, τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν του και τὸν ἀδαμάντινον χαρακτήρα του. Ἐγκρατὴς τῆς θείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμης κατέβηεν εἰς τὴν γυναικείαν του ὅπου ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐξήσκησε τὸ ἱατρικὸν ἐπάγγελμα ὠφέλιμος γενόμενος τῇ πατρίδι και λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, διὰ τοὺς ὁποίους ἦτο αὐτὴ ἡ θεία πρόνοια. Διότι ὁ Γεώργιος Συνανίδης τοὺς ἀσθενεῖς του δὲν ἐθεράπευε μόνον δίδων συνταγὰς και συμβουλὰς, θεωρεῖν τὸ πλεῖστον. Μετὰ τῆς συνταγῆς ἐστέλλοντο και τὰ φάρμακα και μετ' αὐτῶν και ἡ ἀνάλογος τροφή διὰ τὸν πτωχὸν ἀσθενῆ, ὅστις διπλῶς ἐλάμβανε τὴν ζωὴν ἐκ τῆς χειρὸς του· τὴν ὑγείαν και τὸν ἄρτον συγχρόνως. Ὅχι δὲ μόνον περὶ τῆς σωματικῆς ἀλλὰ και περὶ τῆς ψυχικῆς εὐεξίας τῶν συμπολιτῶν του ἐφρόντιζεν, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς μικρᾶς του πατρίδος, ἀναμιγνύμενος εἰς τὰ κοινοτικὰ και ὡς πατὴρ μεριμνῶν περὶ τῆς παιδείας και τῆς ἐν γένει προόδου και προαγωγῆς τοῦ τόπου.

Ὁρεγόμενος εὐρυτέρας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως μετέβη εἰς Παρισίους ὅπου ἐπὶ διετίαν παρηκολούθησε τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν ἠγάπα ἀλλὰ και βαθέως κατεῖχε, μεθ' ἧς ἐπέστρεψε και πάλιν εἰς τὴν μικρὰν του πατρίδα πᾶράχων ὡς πάντοτε τοῖς συμπολίταις του τὰς βοηθείας τῆς φιλανθρωποῦ ἐπιστήμης του.

Συνδέσας τὴν τύχην του μετὰ κόρης ἀνταξίας τῶν ἀρετῶν και τῆς μορφώσεώς του, τῆς θ(ος) Εὐγενίας Κρικοριάν, μεθ' ἧς τὸν συνέδεσε φιλία, ἐκτίμησις και ἀγάπη ἀληθῆς ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, θὰ ἔλεγε τις ὅτι τὴν ἀσύλληπτον εὐτυχίαν αὐτὸς συνέλαβε και ὅτι ἐν τῇ ζωῇ οὐδὲν εἶχε πλεον· νὰ ποθῆσῃ. Ὡς ἄνθρωπος εἶχε, ὅλας τὰς ἀρετάς· ψυχὴν ἀγγελικὴν και εὐγενῆ, καρδίαν ἀγαθὴν και γενναίαν, πατριώτης ἀγνός, μελιχρὸς και ἀγαθός πρὸς πάντας, εὐθύς, δίκαιος, εὐκρινὴς και σταθερός εἰς τὴν φιλίαν και τὴν ἀγάπην του, ἔχων παρ' ἑαυτῷ σύζυγον μορφωμένην και προικισμένην μετὰ ὅσα και αὐτὸς προτερήματα και τρεῖς ἀγγέλους οἰτινες ἔψαλλον ἐν τῇ καλιᾷ των τὸ ἀτελεύτητον τῆς χαρᾶς και τῆς εὐδαιμονίας ἄσμα ἀναμένοντες, τὸν τέταρτον, ἦτο ἀληθῶς εὐτυχής. Καὶ ἐν μέσῳ μιᾶς τοιαύτης οὐρανίας εὐδαιμονίας ἦλθεν ἀπηνής ὁ θάνατος νὰ ἀρπάσῃ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς συζύγου, τῶν τέκνων, τῶν φίλων, τῆς κοινωνίας αὐτῆς, δι' ἣν ἦτο ὁ ἀληθῆς πατὴρ, μόλις τὸ τριακοστὸν ἔνατον ἄγοντα τὸν ἀτυχῆ Τζώρτζη, διὰ τὸν ὁποῖον θὰ εἶνε ὀλίγα πάντοτε τὰ χυθέντα δάκρυα ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ φίλων, ἀνεπαρκῆς τὸ πένθος ὅπερ ἐπὶ τῷ θανάτῳ του περιβλήθησαν πάντες οἱ συμπολιταὶ του, και πτωχὴ ἡ εἰς ἀείρρουν πηγὴν ὀδύνης και πόνου μεταβληθεῖσα καρδία τῆς ἀτυχοῦς και ἀπα-

ρηγορήτου συζύγου. Είνε άδικος ή Μοίρα όταν πλήττει τήν νεότη-
τα, άλλ' είνε κακούργος όταν έν αύτῇ εκλέγγη τά θύματά της μα-
ταξύ εκείνων οίτινες είνε τῆς νεότητος τά άνθη προσθέτουσι τά εκ-
λεκτότερα άρώματα ψυχικῶν άρετῶν και αισθημάτων συνδυαζομέ-
νων μετά μεγάλης έπιστημονικῆς μορφώσεως. ζύνανται δέ πολλαχῶς
νά ώφελήσωσι τήν ανθρωπότητα και νά δράσωσιν έν τῇ κοινωνίᾳ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΜΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΥΝΑΝΙΔΟΥ

Χάρε, 'ς τῇ μαύρῃ σου τῇ στρατά	Μάννας, πατέρες, όπου εἶχαν
Πές μου δέν ηῦρες λυπημένο	Παιδιά νά θρέψουν και νά ντύσουν,
Γέρο, άπ' τῆς ζωῆς τό δρόμο	Παιδιά ποῦχαν φτωχοῦς γονεῖς των
Και άπ' τά χρόνια κουρασμένο,	Μ' ἀγάπη νά γεροκομήσουν...
Στήν παγωμένη σου ἀγκάλη	Στῆς εὐτυχίας περπατοῦσε
Νάρθῃ μέ πόθο νά πλαγιάσῃ.	Τήν ἴσια κι' ανθισμένη στρατά.
Νά ξεκουράσῃ τό κορμί του,	"Όταν ξεπρόβαλες και τοῦπες
Πίκρες και πόνοους νά ξεχάσῃ;	Ξάφνου: τό δρόμο σου σταμάτα:
Δέν ηῦρες κᾶν βυζασταροῦδι	"Επαραιμόνευσεσ αν κλέφτης,
Ποῦ 'ς τῇ ζωῇ νά ζῇ ἀρχίζεις,	Χάρε, τό ἀξιο παλληκάρι,
Κι' οὔτ' ἡ χαρά, οὔτε ἡ λύπη	Παιδιά δέν εἶδαλες στό νοῦ σου,
Τί εἰν' ἀκόμα δέν γνωρίζεις,	Δέν λόγιασεσ γλυκό ζευγάρι.
Σάν εὐτυχίας χαμογέλοιο	Ὅτε τῇ νεότητῇ τῇ χρυσῇ του,
Νά πάρῃς τῇ μικρῇ ζωῇ του,	Ὅτε τήν τόση ὠμορφιά του
Τοῦ κόσμου συμφορές και πόνοι	Ποῦ μιὰ φωνότανε 'ς τήν ὄψη
Πριν φαρμακώσουν τῇ ψυχῇ του;	Και δέκα ἦταν 'ς τήν καρδιά του...
Ἡῦρες τό νεῖο τό ζηλαμένο,	"Ακουσε τά μικρά παιδιά του
Ἡῦρες τό ἀξιο παλληκάρι,	"Όπου φωνάζουσε πατέρα,
Ποῦ εἶχ' ἀγάπη στήν καρδιά του	Δές τό χρυσό του τό ζευγάρι
Και πλαῖ του χρυσό ζευγάρι,	"Όπου τόν κλαίει νύχτα—μέρα.
Ποῦ εἶχ' ἀχνώμορφ' ἀγγελούδια	Ρίξε τ' αὐτί σου 'ς τοῦς ἀρρώστους
"Αφτέρωτα, μικρά πουλάκια	Και 'ς τοῦς φτωχοῦς όπου βογγοῦνε,
Κι' ἄμοιρο π' ὀρφανό θανάξιη	Κι' ἀπό τό εὐσπλαχνό του χέρι
Στό φῶς τάνειξερα ματάκια;	Ψωμί κ' ὕγεια καρτεροῦνε,
Τόν εἶχεσ, χάρε, μέρα—νύχτα	Και πές μου, χάρε, ποῦ δέν ἔχεις
"Εχθρό μεγάλωνε μπροστά σου,	Καρδιά' κουφέ, τυζλέ, ζηλιάρη,
Γιατί σοῦ ἀρπαζ' άπ' τά χέρια	Πές ἄδικε ψυχομαζεῦτη,
Τ' ἄδικα πάντα θύματά σου,	Πές μου ανθρωπομακελάρη,

'Απ' ὅσα ἄδικα στέν κόσμο
Κάνε: τό χέρι σου ὅπ' ἀπλώσῃ,
Τό σημερινό τό ἄδικό σου
Τάχα κ' ἐσύ δέν τῶχεις νοιώσει!

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Υδρομένη.

ΑΙ ΔΥΟ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΙ

(Κατά τὸ ἔτος 1042.)

Στὴν ἡμέραν τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1042 ἦσαν πολυτάραχοι στὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ λαὸς συναθροισμένος καθ' ὁμάδας εἰς τὰς πλατείας τῆς πόλεως συνεζήτει καὶ ἀντήλλαξε! πικροὺς λόγους διὰ τὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ. Ἀλήθεια ἦτο ὅτι προκήρυξε τὸν βασιλέως ἐξώριζε τὴν βασίλισσα.

Τὸ γεγονός ἐπιστοποιήθη ἐπισήμως. Οἱ ἄρχοντες καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ γερονσιασταὶ περιλυποὶ συνήρχοντο εἰς συνεδρίασιν. Τὰ πλήθη μὲ ταραγμένα νῦθρα καὶ ἀπειλητικὰ συνείρχοντο κατὰ χιλιάδας στὴν πλατείαν τοῦ Ἱπποδρόμου. Ἡ ἀνταρσία ἐσχεδιάζετο. Αἰφνης πλήθη γυναικῶν συναθροισθέντα ἤρχισαν μὲ φωνὰς καὶ μὲ ἐξεγερτικὰ τραγεῦδια νὰ διατρέχουν τοὺς δρόμους. Κάτω ἀπὸ τὰ κυβερνεῖα, κάτω ἀπὸ τὰ σπίτια τῶν ἀρχόντων καὶ εἰς τὰς πλατείας αἱ γυναῖκες ἐστέκοντο καὶ ἐξεφώνουν.

— Θέλομεν τὴν ἀγούστα Ζωή, τὴν μητέρα μας! Ζήτω ἡ βασίλισσα.

Οἱ ἄνδρες ἐραθίσθησαν περισσότερο. Κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο παλάτι ὁ συναθροισθεὶς ὄχλος ἦτο ἄπειρος. Κραυγαί, χειρονομίαι, ἀπειλαὶ καὶ ὕβρεις ἐτοξεύοντο κατὰ τῶν ἀνακτόρων. Ἦπειλον θάνατον στὸν κακοῦργον βασιλέα.

— Ζήτω ἡ βασίλισσα! Κάτω οἱ προδόται! Ἡ Γερουσία ἐπρεπε νὰ διαμαρτυρηθῆ, ἐπρεπε νὰ φύγῃ ὅταν ἤκουσε τὴν προκήρυξιν τοῦ βασιλέως διὰ τὴν βασίλισσα! Κάτω ἡ Γερουσία! Ζήτω ἡ μητέρα μας ἀγούστα Ζωή.

— Ἀδελφοί μου! φωνάζει ἐξαλλος νῆα γυναικὰ πρὸς τὰ πλήθη. Ἐσώρω ὅτι τὴν μητέρα μας ἀγούστα τὴν ἐξώρισαν στὸ νησί τῆς Πριγκήπου. Χθὲς τὴν νύκτα ἐφυγε τὸ πλοῖο. Καὶ ἔκοψαν τὰ μαλλιά της, τὴν ἔνδυσαν μαῦρα ράσα μοναχῆς καὶ ἐκεῖ τὴν ἐκλείσαν στὸ μοναστήρι. Ζήτω ἡ βασίλισσα! Θέλομεν τὴν μητέρα μας!

Τὸ πλήθος ὅταν ἔμαθεν τὴν ἐξορίαν εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Πριγκήπου ἔγινε παράφορον. Πέτρες, ξύλα, μπαστούνια, ὅ,τι εὗρισκε ἔρριπτε μὲ ὕβρεις ἀνηκούστους κατὰ τῶν ἀνακτόρων. Ὁ στρατὸς ἠναγκάσθη τότε νὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ φρουρὰ τοῦ παλατιοῦ ἐζήτησε νὰ κτυπήσῃ τὸ πλήθος. Ἡ ταραχὴ καὶ ὁ θόρυβος ἔγινε ἀ-

περίγραπτος. Ματαίως έπεσαν νεκροί άρκετοί. Τό πλήθος έξηγγρι-
ώθη και άνθίσταται.

Διοικητής τής φρουράς ήτο τότε ό θεός του αυτοκράτορος
Κωνσταντίνος. Ένώ έπροσπάθει να συγκρατήσει τά πλήθη και να
κερδήσει χρόνον ειχεν στείλει άμέσως πλοίο στο νησί τής Πριγκή-
που να έπαναφέρει τήν βασίλισσα. Και τήν έφερε με τόσην βίαν
και σπουδήν ώστε τήν ώδήγησαν κατ' ευσείαν στο βασιλικόν θεω-
ρεϊον τής πλατείας του Ίπποδρόμου όπως ήτο με κουρευμένα τά
μαλλιά, μοναχή και με τά ράσα. Στο πλάγι της φοβισμένος ως να
έζητεί: συγγνώμην έστάθη ό αυτοκράτωρ.

Άλλοίμονον! Τι όδεις και αθάναται και βλασφημίας ήκούσθη-
σαν, Θεέ μου! Ό λαός έξεμάνη όλοτελα όταν ειβε σε τρίχινο ρά-
σο και κουρευμένη τήν μεγάλην βασίλισσα που έδλεπε άλλοτε στο-
λισμένη σε διαμάντια και σε μεταξωτή άλουργίδα. Πέτρως και Ξύ-
λα έτίναξε πλέον κατ' αυτού του βασιλέως. Θάνατος! έφώναξαν,
θάνατος! Και ό βασιλεύς μόλις διέφυγε τό πλήθος δια να κρυφθῃ
στο μοναστήρι του Στουδίου.

II

Άπό τήν παραλίαν του Κερατίου κόλπου όπου ήτο τό γυναι-
κειο μοναστήρι του Πετρίου και σήμερα εινε τό Φανάρι, άλλος κόσμος
κατά χιλιάδας συναγμένος ζητεί να ιδῃ τήν πριγκήπισσα Θεοδώρα.
Ήτο νεωτέρα αδελφή τής αγγούστας Ζωής, ή οποία από παλαιά χρό-
νια βαρθεύσεια τους κόλακας και τά άσχη τής αλλαγής έγινε μονα-
χή σ' αυτό τό μοναστήρι. Ό λαός έφώναζε και έζητεί από τήν
ήγουμένησα να ιδῃ τήν πριγκήπισσα.

— Ζήτω ή Θεοδώρα, ή νέα βασίλισσα. Ζήτω!

Ή ήγουμένησα μάταια έσυμβούλευε τό πλήθος να μη επιμένη
διότι ή Θεοδώρα δεν άνήκει εις τον κόσμον τουτον. Ό λαός επέ-
μεινε και ή Θεοδώρα ώχρά και κλονισμένη κατέφυγε στην εκκλη-
σία να προσευχηθῃ.

— Παναγία μου! χρόνια όλόκληρα με αξίωσης να σε λατρεύω
μακράν από αυτόν τον ψύτην κόσμον. Μου έδωκας να έλπίζω τήν
βασιλείαν του Θεού, ή άναξία. Να γονατίζω, να προσεύχωμαι και
να έντρυφῶ στην άγίας μου εκκλησίας τό βασίλειο. Κάθε άλλη
δόξα του κόσμου τουτου εινε δοκιμή μεγάλη στην ψυχή μου. Πα-
ναγία Μεγαλόχαρη, γλύτωσέ με από τον πειρασμό της βασιλείας!
Στό ζητώ με δάκρυα, ή άναξία!

Όταν τό πλήθος έπαυσε τήν σιδερένια πόρτα της μονής και
έμδηκε μέσα ηῆρε τήν Θεοδώρα να προσέχητε λουσαμένη στον ἴδρω.

— Ζήτω ή βασίλισσα Θεοδώρα! έφώναξαν όλοι.

Και άμέσως αναδιδάζουν τήν μοναχήν πριγκήπισσα εις άλογο
καβάλα και τήν οδηγούν στην εκκλησία της Άγίας Σοφίας. Όχρά,
λιπόσαρκος και άσχημος ή Θεοδώρα όπως ήτο, με εύλογιασμένο
τό πρόσωπο, έτρεμεν όλόκληρος. Και αντί πάσης άπαντήσεως στα
πλήθη, που τήν έχαιρέτων, εκείνη έξηκολούθει να μουρμουρίζει ψαλ-

μούς τοῦ Δαβὶδ καὶ εὐχὰς τοῦ Μ. Βασιλείου. Ὅταν ἐφθασε στὴν Ἁγίαν Σοφίαν ὁ κόσμος ὅλος ἦτο ἀνάστατος. Χοροὶ καὶ τραγούδια στὴν πλατείαν τοῦ Ἱπποδρόμου ἐφανέρωναν τὴν νίκην τοῦ κλήθους.

III

Στὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Σοφίας εἶχεν εἰσέλθῃ ἐνωρίτερα ἢ αὐγούστα Ζωὴ καὶ ἐπερίμενε. Ὁ Πατριάρχης, οἱ Ἀρχιερεῖς, ἡ Σύγκλητος καὶ οἱ ἄρχοντες ἦσαν ὅλοι παρόντες. Τὸ πλῆθος ἦτο ἀπειρον.

Ἀργὴ καὶ μεγαλοπρεπῆς δοξολογία ἐφάλη τότε εἰς τὸν Ὑψιστον. Ὁ ξένος ἄρπαξ τοῦ θρόνου Μιχαὴλ ἐδιώχθη καὶ αἱ δύο νόμιμοι βασιλίσσαι ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Θεοδώρα ἐπανῆλθον εἰς τὸ βασιλείον κράτος. Εἶναι αἱ μόναι κληρονόμοι καὶ ἀπόγονοι τῆς δυναστείας τῶν Μακεδόνων βασιλείων.

Εἰς τὸ τέλος τῆς δοξολογίας ὁ Πατριάρχης ἠύλόγησε τὰς δύο μοναχὰς ὡς βασιλίσσας τοῦ κράτους. Καὶ ἀμέσως ἐξελέγη ἡ νέα κυβέρνησις, ὁ νέος φρούραρχος καὶ οἱ σύμβουλοι τοῦ θρόνου. Ὅταν ὠδηγήθησαν αἱ βασιλίσσαι εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐστέκοντο δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ σωματοφύλακες, ἀπαθάρσιοι, λογχοφόροι καὶ ὑπασπισταὶ νεύοντες τὰ μάτια κάτω. Οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ παρηκολούθουν.

Ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπανηγύριζε τότε. Κήρυκες διέτρεχον τὴν πόλιν καὶ σαλπικταὶ ἐσάλπιζαν ἀγγέλλοντες τὰ μεγάλα γεγονότα. Καὶ ὅταν ἐβουλόνησαν πρὸ τῶν ἀνακτόρων ὅλα ἐκεῖνα τὰ πλῆθη ἀνευφημοῦντα, ζήτοκραυγάζοντα καὶ χαίρατῶντα ἐξῆλθον νὰ εὐχαριστήσουν δύο γράται ἀδελφαὶ τοῦ θᾶ ἐκυβέρνηουν τὴν τύχην τῆς βασιλείας τῶν πόλεων καὶ τοῦ μεγάλου ἀνατολικοῦ κράτους τῶν ἐλλήνων.

— Ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Θεοδώρα.

Φανάρι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

— Δικαστής. — Καὶ ἂν σοῦ ἔπταισεν ἡ γυναῖκα σου, δὲν ἔδύνασο νὰ τὴν δαίρῃς. Τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τὸ ἔχει μόνον ὁ Δικαστής.

Κατηγορούμενος. — Τότε δαίρτην τοῦ λόγουσου, κύρ δικαστή.

Ο ΓΚΡΙΝΙΑΡΗΣ

Ο γκρίνιαρης είναι ήθικος καρκίνος μέσα στον κόλπον της οικογενείας, όπου της τρώει τα σπλάγχνα, και τη μαραίνει.

Χάνει πρώτος εκείνος την ήσυχιά του' αν ποτέ έχάρηκε ήσυχίαν ένας τέτοιος άνθρωπος, και την αφαιρεί συνάμα από την οικογένειάν του.

Μπαίνει και γυρίζει τό σπῆτι, όχι τόσο διά νά ιδῆ, 'σάν καλός οικόκυργς, αν ἔλα ἦναι στον τόποτους, όσο διά νά εἶρη κάτι ποῦ νά δίνη ἀφορμή στην ἐπιθυμία του νά γκρινιάξῃ. Τό βρίσκει; "Αι, τότε ἀρχίζει ἡ φάουσα, ἡ γκρίνια, ἡ φωνές. Γκρίνια καί φωνές όπου δέν παύουνε τόσο γρήγορα, ἀλλά βαστοῦν περισσότερα ἀπ' όσο ἡ καρδιά ἔμπορεῖ νά βαστάξῃ.

Καθένας τότες εἰς τό σπῆτι τόν ἀποφεύγει. Ἡ γυναίκατου, τὰ παιδιάτου, ὑπηρέτες καί ὑπηρέτριες, βουδαίνονται καί τραβῶνται σέ παράμαρα μέρη ν' ἀποφύγουνε τό βασάνισμα. Ἄλλοιὰ σ' ἐκεῖνον όπου ἔδωσ' αἰτία σ' ἐκεῖνο τό περιχέλισμα' ἀλλά καί οἱ λοιποὶ τῆς οικογενείας ὑποφέρουνε ἀναλόγως.

Ἄν ἡ ὑπηρέτρια ἐτσάκισ' ἕνα ποτήρι' ἄν ἡ γυναίκατου δέν ἐμαγέρεψε τό ψάρι στην ὄρχιου' ἄν τό παιδίκι ἐστραβοπάτησε τό παπούτσιτου' ἄν ἡ κόρητου δέν ἐῤῥαψε ἀκόμη τό ἔηλομένοτου φόρεμα' ἐκεῖνην τὴν ἡμέρα γίνεται τό ἀνάστα ὦ Θεός ἐκεῖ—μέσα, καί ὅλοι τρέμουνε.

Χορτασμένοι γκρίνια, ἡ ὄρεξήτους ἐκόπηκε' δὲ ἔμπορουνε νά φάνε. Μὲ τόν νοῦν σαστισμένονε, μὲ τὴν καρδιά μαραμένη, ἀδημονοῦν καί στεναίξουνε ὅλην τὴν ἡμέρα καί τὴν νύχτα ἀκόμη, ἕως ὅτου νά ἔξημερώσῃ ὁ Θεός τὴν ἡμέρα, ποῦ τότε πάλε διά κανέν ἄλλο δίκυο παρόμοιο, ἢ ἴδιος σκηνές τῆς γκρίνιας ἔξανωνοῦνται, καί τό πνεῦμα τῶν μελῶν τῆς οικογενείας ἔξαναπιέζεται πάλε τότε, προτοῦ λάβει καιρὸ ν' ἀναπνεύσῃ ἀπὸ τὴν προηγούμενη πίεση, καί ἡ οικογένεια ὅλη δυστυχεῖ καί ἀπελπίζεται.

Ὁ δυστυχεὴς τοῦτος γκρίνιαρης νομίζει ἐν ὅλη τῇ καλῇ πίστει ὅτι εἶναι τὰ δίκυατου ποῦ τόν ὑποχρεώνουνε νά φωνάξῃ τὰ στραθὰ

τῆς οἰκογενείας καὶ ἄλλ' α..... καὶ δὲν ἀνανογέται διόλου
ὅτι ἡ φύση τὸν ἀδέικησε διζωντάστου ἀποτρόπαιον χαραχτήρα, διὰ
τοῦ ὅποιου κατασταίνεται δυστυχῆς αὐτός πρῶτος, καὶ κατασταίνεται
ἀκολούθως δυστυχή καὶ τὴν κακότηχην οἰκογενειᾶν του.

Ἄν ποτὲ μέλη τοιούτων οἰκογενειῶν ζητοῦν τὴν ἐλευθέρωσίντους
διὰ μέσων ἀπελπισμένων καὶ παραφρόνων, ἢ κοινωνία χρεωστεῖ νὰ
εἶναι συγκαταβατικὴ μὲ αὐτά· καὶ καθέννας προτοῦ σκληρύνει κατὰ
τοῦ ἐξοκειλιαντος, νὰ σκεφθῆ καὶ τὴ θέσση τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου
πλάσματος· καὶ νὰ ῥίψη μέγα μέρος τῆς εὐθύνης εἰς τὸν ἀνυπόφερ-
τον χαραχτήρα τοῦ γκρίνιαρη οἰκογενειάρχη.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΝΕΡΩΜΕΝΟ ΚΡΑΣΙ

«Τι κι' ἂν εἶχε τύχασαι γυναῖκα, βίος, παιδιὰ του·
τίποτε δὲν τ' ἀπόμεινε στερνὴ παρηγοριά.
Πέταξ' ἢ ἔννοια ἀπὸ τοῦ κι' ἢ ἐλπίδ' ἀπ' τὴν καρδιά του
κι' ἢ ὑπομονὴ ἔμαρμάρωσε στὰ στήθη του βαρσιὰ.

«Ὅπως τὰ λείψανα περνοῦν, περνάει ἀργὰ ὁ καιρὸς του
καὶ ζῆ δὲχως ὁ δύστυχος νὰ ξέρη τὸ γιατί.
Μέσ' στὴν ταβέρνα ὀλημερίς μὲ τὸ ποτῆρι ἐμπρὸς του
τοῦ κάκου ἐκεῖ κι' ἀνώφελα τὴ λησμονιά ζητεῖ.

— «Καταραμένε κάπελα καὶ κλέφτη ταβερνιάρη,
»τί τὸ νερώνεις νὸ κρασί, καὶ πίνω ἀπ' τὸ ξανθὸ
»καὶ πίνω κι' ἀπ' τὸ κόκκινο κι' ἀπὸ τὸ γιοματάρι
»κι' ἀπὸ τὸ σῶσμα τὸ τραχὺ, πίνω καὶ δὲν μεθῶ;

»Δὲν ἦρθα γιὰ ξεφάντωμα μήτε γιὰ πανηγύρι,
»ἦρθα νὰ βρῶ τὴ λησμονιά στὸ θάνατο κοντά...»
Κι' ὁ κάπελας γεμίζοντας καὶ πάλι τὸ ποτῆρι
μὲ θλιβερὸ περίγελο στὰ λόγια του ἀπαντᾷ:

— «Τί φταίω ἐγὼ ἂν τὰ δάκρυα ποῦ ἀπελπισμένος χύνεις
»πέφτουν μέσ' στὸ ποτῆρι σου, σταλαγματιᾶς θολές
»καὶ τὸ νερώνουν τὸ κρασί κι' ἀδύνατο τὸ πίνεις;
»Τί φταίω ἐγὼ κι' ἂν δὲν μεθᾶς, τί φταίω ἐγὼ κι' ἂν κλαῖς;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΤΟ ΑΛΜΠΕΡΤΙΝΟΝ ΕΝ ΔΡΕΣΔΗ

ὑπὸ τὸν ἴδιον τίτλον εἶνε γνωστὸν τὸ Μουσεῖον τῆς γλυπτικῆς ἐν Δρέσδῃ, ἔχθρον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ βασιλέως τῆς Σαξωνίας Ἀλμπερτόν, βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1873 ἕως τοῦ 1902, 19 Ἰουνίου ν. ἡμ.

Πολλὰ ἰδρύματα καὶ πολλὰ τοποθετικὰ φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως τούτου, ὅστις διεκρίθη διὰ τὴν κατ' ἐξοχὴν πολεμικὴν δρασίαν του, τιμῆτας τὸν βασιλικὸν οἶκον τῶν Σαξόνων. Σοβαρὸς, αξιοπρεπὴς καὶ χαρακτηρὸς σταθεροῦ ἦτο συγχρόνως ἀπλοῦς καὶ μελιχρὸς καὶ ἐνέπνεε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν εἰς τοὺς μεγαστάνας τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας. Οἱ ὑπῆκοοί του ἐτίμουσαν καὶ ἠγάπουν αὐτὸν ὡς ἀληθῆ πατέρα, οἱ δὲ ἐν Δρέσδῃ φιλοξενούμενοι ἀλλοδαποὶ οὐδόλως διέφερον τῶν ὑπηκόων του ὡς πρὸς τὰ αἰσθητικὰ ταῦτα. Ἡ μνήμη ὅθεν τοῦ ἐξόχου τούτου βασιλέως ἀγῆρως παρέμεινε σεβαστή.

Τὸ Μουσεῖον τῆς γλυπτικῆς ἐν Δρέσδῃ κινεῖ ἰδιαίτερον τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου, οὐδόλως ὁμοιάζον μετὰ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα ἐν Εὐρώπῃ. Ἐγκλείει πλουσιωτάτην συλλογὴν καλλιτεχνικῶν ἔργων ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς σήμερον, πρωτοστατούντων τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης. Εἰς τὸν μεγάλον ὅμως ναὸν τῆς τέχνης μάτην θὰ ζητήσῃ ὁ ἐπισκέπτης νὰ εὕρῃ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ ἀγάλματα, ἐξ ἐκείνων ἃ

Hermann Prell.

Ἡ κλίμαξ τοῦ οἰκοδομήματος. Ὁ τοῖχος τῆς τύχης.

τινα ἐπεξεργάσθησαν αἱ χεῖρες τῶν ἀθανάτων καὶ τὰ ὅποια διὰ μυρίων μέσων ἐφυγαδεύθησαν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἰδάφους. Οὐδαμοῦ συναντᾷ τις τοὺς νουσταλγοῦντας ἐκείνους αἰγμάλιότους, οἵτινες ἀδικαιολογητῶς ὅλως καὶ παραλόγως ἐξακολοθοῦν κρατούμενοι, μακρὰν τοῦ τόπου ὅπου συνελήφθησαν καὶ ἐτεχνουργήθησαν, εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ Μουσεῖα, λαμπρύνοντες αὐτὰ διὰ τῆς αἴγλης των, αἴγλης ἐφ' ἧς οὐδὲν οἱ κρατοῦντες αὐτὰ ἔχουσι δικαίωμα. Ἡ κατοχὴ αὐτῶν αὐτῇ ἐδικαιολογεῖτο ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο νὰ τὰ σώσωσιν ἀπὸ τὰς βεδήλους χεῖρας βαρβάρων κατακτητῶν καὶ ἀρπάγων, ὅχι ὁμως καὶ σήμερον, ὅτε ἡ ἀληθὴς πατρίς των, ἐλευθερὰ οὕσα

Ὁ τοῖχος τῆς ὠραιότητος.

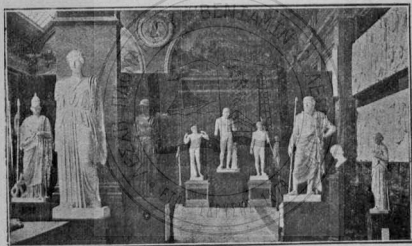
κέκτηται κατάλληλα καὶ ἀξιοπρεπῆ κτίρια πρὸς στεγασμὸν αὐτῶν.

Τὸ Ἀλμπερτινὸν τιμᾷ τοὺς Σάξωνας διότι ἐκ θαυμασμοῦ καὶ λατρειᾶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην ἱδρύσαν εἰς αὐτὴν ναόν, ἐν ᾧ ἀντὶ εἰδώλων ἔθεντο πιστὰ ἀντίτυπα ὅλων τῶν γνωστῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας οὐδὲ κόπων οὐδὲ δαπανῶν φεισθέντες. Τοιοῦτοτρόπως εἶνε κάτοχοι τῶν θαυμασίων μνημεῖων τῆς τέχνης καὶ συγχρόνως ἀπηλλαγμένοι τῆς κατηγορίας τοῦ σφετερισμοῦ ξένης ἐθνικῆς ἰδιοκτησίας.

Τὰ ἀριστουργήματα ταῦτα εἶνε ἐκ γύψου, κατεσκευάσθησαν δὲ

μετά τοιαύτης τέχνης, ἀκριθείας καὶ ἐπιμελείας, ὥστε αἱ ψυχαὶ τῶν καλλιτεχνῶν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ μεμψιμοιρήσωσιν ἐπὶ διαστρελώσει τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἡ λευκότης ἀφ' ἑτέρου τοῦ γύψου ὡσεὶ διαμαρτυροῦμένη, κατὰ πάσης ἀδίκου ὑπονοίας, ὑπομνησκαὶ τὸν νόμον τὸν ἰσχύοντα ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις τῆς Εὐρώπης. «Τιμωρητέος ὁ ἀδέσποτα σπρετριζόμενος γνωσθέντος τοῦ κυρίου των καὶ ὁ κατακρατῶν ἀπωλεσθέντα».

Τὴν λατρείαν καὶ εὐλάβειαν τῶν Σαξόνων πρὸς τὴν ἀρχαίαν τέχνην ἐποίησεν καταδηλοτέρα ἢ εἰς αὐτὴν ἀνέγερσις τοῦ σκηνώματος τούτου. Τὸ Μουσεῖον, ἔργον γνησίας ἐγχωρίου καλλιτεχνίας, εἶνε ἕξοχον ὑπὸ ἔποψιν διαστάσεων καὶ ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἀρμό-

Ἡ αἴθουσα τοῦ Παρθενῶνος.

ζει νὰ ἐγκλείῃ τὰ ἀθάνατα τῆς ἐλληνικῆς διανοίας ἔργα, ἔστω καὶ ἐν ἀντιτύποις. Τὸ κτίριον ἐσωτερικῶς ἰδίως ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικῶς ἐμποιεῖ θαυμασμόν. Μία περιγραφή τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ διακοσμῆσεως, ὅσον ἀτελής καὶ ἂν θεωρηθῇ, δίδει ποιάν τινα ἰδέαν εἰς τὸν ἀναγνώστην τῆς ἀριστουργηματικῆς ὑπὸ τε τὴν καλλιτεχνικὴν καὶ μυθολογικὴν ἔποψιν ὄψεως τοῦ Μουσείου.

Διὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ διακόσμησιν τοῦ κτιρίου τούτου ἐκηρύχθη διαγώνισμα τῷ 1890 εἰς ὁ ἀνεδείχθη νικητῆς ὁ καλλιτέχνης Hermann Prell. Οὗτος ἐπιληφθεὶς τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου κατώρθωσεν ὥστε ἢ τε ἀρχιτεκτονικῆ καθὼς καὶ ζωγραφικῆ νὰ

ἀντιπροσωπευθῶσιν ἐν αὐτῷ τόσων εἰσόδοις καὶ νὰ συνδυασθῶσιν τόσον ἀρμονικῶς καὶ μὲ τόσων ἐνόητα ὡς νὰ εἶχον ἐκ ἐλεσθῆ πῖντα ὑπὸ μιᾶς θελήσεως καὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς. Ἐκλονῶσθι δὲ ἡ οἰκονομία τοῦ γόρου καὶ τῶν τερατιῶν διατάσεων μὲ τοιχῶτην τέχνην, ἐστολίσθι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κτιρίου μετὰ τόσης ἐπιδειξιότητος, τόσον ἀρμονικῆ καὶ κλασικιστικῆ εἶνε ἡ διάταξις, ὥστε ὁ βλέπων τοῦτο ἀγνοεῖ τί πρωτίστως ὁρᾷ: νὰ θαυμάσῃ τὰς ἐν αὐτῷ καλλιτεχνικὰς παραστάσεις ἢ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ καλλιτέγνημα;

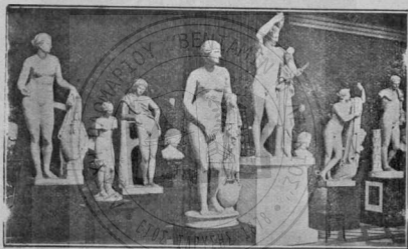
Ὅπως ἰδιαίτερώς ἐλκύει τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου ἡ στοὰ τῆς εἰσόδου τοῦ Μουσείου (Treppenhause). Ἡ κυρία ὄψις τοῦ κεί-

Αἰθουσα τῆς Ὀλυμπίας μετὰ τῆς νίκης τοῦ Παιωνίου.

ταὶ πρὸς τὸ γραφικὸν Relveder. Ἡ στοὰ περιλαμβάνει καὶ στεγάζει τὴν μεγαλοπρεπῆ μαρμαρινὴν κλίμακα τὴν φέρουσιν εἰς τὸ ὑπὲρ τὸ εἰσόδοιον δῆμα. Ἡ ὄροφῆ αὐτῆς καταλαμβάνεται ὑπὸ τοιχογραφίας παριστώσης τὴν γιγάντομαχίαν. Ἡ νίκη τοῦ πνεύματος καταφερθεῖσα ἐναντίον τῆς ἀντιπαραταττομένης καὶ πλαιουούσης ἀξέστου ὑλικῆς δυνάμεως. Τὸ ὅλον, ἀριστούργημα ζωγραφικῆς συνθέσεως καὶ ἐκτελέσεως συναρπάζει τὴν ψυχὴν τοῦ εἰσερχομένου. Ἐπὶ τῶν ἐγκαρσίων τοιχωμάτων τῆς στοᾶς παριστάνεται ἡ ἐκβάσις καὶ αἱ συνέπειαι τῆς γιγάντομαχίας, διὰ συνδυασμοῦ γλυπτικῆς μετὰ ζωγραφικῆς. Δύο ἀγάλματα τῆς διακοσμῆσεως χωρίζουσι διακεκριμένως τὸ τόζωμα τῆς εἰμαρμένης ἀπὸ

τὸ τῆς ὀφαιότητος συμβολισμὸς τῶν δύο δυνάμεων, ὧν ἡ ἐπιρροὴ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τέχνην κρατῶνει, ἀρροτέρα ἀριστοτεχνικῶς διακοσμημένα. Ἐπὶ τοῦ τοιχώματος τῆς εἰμαρμένης εἰκονίζεται διὰ τοιχογραφίων καὶ γλυπτικῆς ὁ Τάρταρος, ὁ Κρόνος τιμωρούμενος καὶ οἱ ἐκατόγχειρες ἐκτελεσταὶ τῆς αἰωνίας βασάνου του. Ἐπὶ βραχίωδους ὕψωμας καθήνται αἱ Μοῖραι ἢ Κλωθῶ ἐπεξεργαζομένη, τὸ χρυσοῦν νῆμα, ὑπὸ τοὺς πόδας δὲ αὐτῶν ρεεὶ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγος, ἐπιπταμένου τοῦ ἀετοῦ τοῦ Διός. Ὁ Προμηθεὺς φέρων τὴν λύτρωσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ἡ τιμωρία

Αἴθουσα τοῦ Πραξιτέλους.

του, ἡ Πανδώρα καὶ ὁ Ἐπιμηθεὺς καὶ τέλος ὁ Ὀρέστης διωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐρινύων.

Ἐπὶ τοῦ τοιχώματος τῆς ὀφαιότητος, εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς κατάλληλον ὕψος ἐντὸς νόμῃς φαίνεται ἡ Ἀφροδίτη φερομένη ὑπὸ δύο δελφίνων. Διὰ τοιχογραφίας εἰκονίζεται ἡ ἀρπαγὴ τῆς Εὐρώπης παρὰ τοῦ Διός ἅρ' ἐνός καὶ ἅρ' ἑτέρου αἱ τρεῖς Χαριτες. Ἐπὶ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ἀετώματος (ἔργον γλυπτικῆς) ἐπικάθηται ὁ Ὀρφεὺς καὶ ἡ Εὐρυδίκη, ὁ Ἐνδυμίων καὶ ἡ Σελήνη.

Ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιμήκους τοίχου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιφάνεια διακόπτεται διὰ φατωμάτων νομφῶν ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπὶ ἐπιχρῦσων βήθρων ἴστανται: ἀγάλματα διακοσμῆσεως, παρίστανται ἡ Ἥρα, ἡ Θέτις, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδῶν. Ὑπερθεὶν τῶν θυ-

Richard König—Radebeul. Ἡ Μοῦσα.

ρωμάτων εἶνε διὰ πλαστικῆς ἐξέγουςα ἢ παρίστασις τῆς πτώσεως τοῦ Ἰκάρου, τοῦ Φοῖβου καταστρέφοντος τὸ πτέρωμα, καὶ ἡ πτώσις εἰς τὸν ὠκεανόν, ὡς καὶ ἡ νίκη τοῦ Περσέως μαχομένου κατὰ τῆς Μεδούσης.

Σημειωτέον ὅτι ὅλαι αἱ παραστάσεις, τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ τῆς γλυπτικῆς ζωγραφικῆς καὶ πλαστικῆς διακοσμῆσεως μετὰ τῶν ἐν ταῖς νύμφαις ἀγαλμάτων δὲν παρουσιάζουσι τὸ ἐλάχιστον ἴχνος διακοπῆς ἢ διαλείψεως. Αἱ εὐρεῖαι αἰθουσαι περιέχουσαι κατ' ἐποχὴν τέχνης τὰ ἐκτιθέμενα, ὀνομάζονται, ὁ Περσενών, ἡ Ὀλυμπία κ. τ. λ.

Ἐν τῷ Μουσεῖῳ ὅπου πλουτίζεται ὁλονὲν μὲ τὰ ἀντίτυπα τῶν ἐκάστοτε ἀνακαλυπτομένων ἀξίων λόγου εὐρημάτων τῆς γλυπτικῆς, ὑπάρχουσι καίτινα, πρωτότυπα Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. Εἰσὶν ἐπίσης ἐκτεθεμένα ἔργα πρωτότυπα εὐπρόσωπα καὶ εὐπρόσδεκτα νέας τέχνης γερμανῶν καλλιτεχνῶν ὡς ἡ Μοῦσα τοῦ Richard König ἐκ Badebeul τῆς Σαξωνίας, ἧς τὸ βοστρογῶδες τρίγωνον εἶνε ἐκ σιδηρῶν ἐλασμάτων. Ἐπίσης ὑπάρχουσιν ἔργα τοῦ Max Klinger χρωματογραφικῆς γλυπτικῆς, ὡς τὰ νεωστὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ Βόλῳ εὐρεθέντα, καὶ ἡ προτομὴ τοῦ Max Klinger. διαστήμου συγχρόνου γλύπτου καὶ ζωγράφου ἐκ Λειψίας.

Δ ρ έ σ θ η Ἀπρίλιος 1910.

ΚΩΝΣΤ. ΛΑΧΑΝΑΣ

ΚΑΛΟ ΚΟΝΑΚΙ
(Ἐκ τῶν τοῦ Παύλου Δερουδέλ.)

— **Α** φτωχομάννα, τί χαλᾶς ἔστὸ τῆᾶκι τόσα ξύλα!
Ζεστό ναι τὸ καλύδι σου καὶ δίχως τῆ φωτιά!...
Ἐστέγνωσα τοῦ κρύου πιά δὲ νοιώθ' ἀνατριχίλα,
Κρύβε τὰ ξύλα σου.... διψοῦν φωτιά τὰ γερατεῖα

Καὶ τρέμεις σύ, γερόντισσα... Μὰ ἡ καλὴ γρηοῦλα
Μοῦ κάνει τὸν κουφό καὶ νά, τῇ χόβολη σκαλίζει...
Πετᾶ μίαν ἀγκαλιὰ κλαδιὰ ἔστὸ τῆᾶκι καὶ γιομίζει
Καπνὸ καὶ λάμψι μονομιᾶς ἢ φτωχοκαλυδοῦλα.....

— «Ζεστάσου, παληκάρι μου, καὶ τουρτουροχιονίζει!...

— Ἄ φτωχομάννα! δὲν πεινῶ!... ταῦγά σου, φτωχομάννα,
Τὸ σῆσμα βρεσιναίτο σου γιὰ σένα νά φυλάξω...
Ἐγὼ ξεροτραγάνισα ἔστὸ θρόμο κουραμάννα...
Ταῦγά, τὸ βρεσιναίτο σου γιὰ μένα μὴ χαλᾶς!...

Μά τί τραπεζομάνδηλα μοῦ στρώνεις, χριστιανή μου!...
 Ἄς λείπουν, σταυροπόδι ἔγώ τό τρώω τό φωμί!...
 Τραπέζι ἔχω τό γόνατο, μαχαίρι τό σπαθί μου,
 Καί μέ τή δοῦκ' ἀμάσσητη, πετιοῦμαι ἔστη γραμμή!

«—ὦ, φάε, παληκάρι μου καί πιέ καί τό κρασί μου!»

Μά τὰ σεντόνια τί τά θές;... Γιά μένανε παλάτι
 Θέ νάν' ὁ ἀχειριωνάς σου, ποῦ εἰς ἄχερο παχί,
 Παίρνει τό μέτρο του κάνεις καί στρώνει τό κρεβάτι...
 Ἐκεί, κυρά, ἴσα βασιλιάς, κοιμοῦμ' ὡς τό ταχύ!...

Μά κείνη πάλι τό γουδί, γουδί τό γουδοχέρι!
 Σεντόνια στρώνει κατάσπρα, ποῦ μοσχομαρτυροῦν
 Σπιτίσια πλύσι, ἀλουσιά καί δάφνη καί νυχτέρι
 Καί ἔστο σεντόνι σιδιακτά τόν ξένο καρτεροῦν!...

«—Παίδι μου, πῆσε, κάμ' ἐδῶ κονάκι καί λημέρι!...

Γλυκοχαράζει καί βαρεῖ ἀργά γλυκά ἢ διάνια...
 Σουπῶ, πετιοῦμαι ἔστο λεπτό νά τρέξω ἔστη γραμμή!
 Ἐμπρός! σ' ἀφίνω! ἔχε γειά!... μ' ἀλήθεια φτωχομάννα,
 Ἦσαν πῶ βαρῦ τό σάκκο μου ἀνοιώθη ἔστο κορμί!...

Γιατί, καλή γερόντισσα, ἴσα μάννα μου, σὺ ξένη,
 Τόσο πολὺ μ' ἐχάρισε; γιά πῆς μου, σέ ῥωτῶ...
 Κ' ἐκείνη μισογελαστή, μισοκλαμμένη κραίνει...

«—Ἐχω κ' ἐγώ τ' ἀγόρι μου, παιδί μου, ἔστο στρατό!»

(Μετάφρασις Κλεάνθου Ν. Γριανταφύλλου.)

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὁ κόσμος εἶνε θέατρον, εἰς τό ὁποῖον διδάσκονται καθ' ἐκάστην τραγηθίαί καί κωμωδίαί. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ ὑποκριταί εἶνε περισσότεροι ἀπὸ τοὺς θεατάς.

ΜΟΙΚΟΣ ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ

Εάν, κατά τὸν ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, μόνον οἱ παράφρονες δύνανται, ἐν τῇ καρδίᾳ των, ν' ἀρνηθῶσι τὸν Θεόν, δὲν εἶνε ὁμῶς φρονιμώτεροι καὶ ὅσοι, μὲ λογικὰς ἀποδείξεις, ἐλπίζουσι νὰ μεταπέψωσι τοὺς ἀπίστους. Τὸ προσάγειν ἀποδείξεις, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πίστεως—εἶνε ἀχάριστον, ἀμφίβολον ἔργον. Εἶνε τὸ αὐτό, ὡς τὸ ὁμιλεῖν πρὸς τυφλὸν περὶ τοῦ θαυμασίου κάλλους τῆς Παναγίας τοῦ Ραφαήλ, τὸ συζητεῖν μὲ κωφὸν περὶ τῶν τρυφερῶν μελοδῶν τοῦ Ροσσίνι καὶ τοῦ Μοζάρτ. Καὶ ὁ μὲν καὶ ὁ δὲ πιθανόν προθύμως νὰ πιστεύσουσι εἰς τοὺς λόγους σας, νὰ παραδεχθῶσι ὅτι ὄντως οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα, δὲν θὰ αἰσθανθῶσι ὁμῶς οἱ ἴδιοι τὰς ἐντυπώσεις σας, δὲν θὰ δοκιμάσουσι τὰς συγκινήσεις ἐκείνας αἰτινας ἐτάραξαν, συνεκίνησαν ἡμᾶς. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ μὲ τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως. Ἐὰς παραταχθῆ ἐνώπιον τῶν ἀπίστων μακρὰ σειρά ἐκ τῶν μᾶλλον ἀκλονήτων ἀποδείξεων ὑπὲρ τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν· δὲν θὰ τοὺς ὀδηγήσῃ τοῦτο παντάπασι πρὸς τὴν πίστιν. Δύναται νὰ παραδεχθῶσι ὅτι ἡ πίστις εἶνε λογικὴ, οἱ ἴδιοι ὁμῶς δὲν θὰ ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ πιστεύσουσι. Ν' ἀναγνωρίζῃ τις τὴν λογικότητα τῆς πίστεως καὶ νὰ πιστεύσῃ—εἶνε δύο ἐντελῶς ἀντίθετα πράγματα. Μεταξὺ τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἀντικείμενον τοῦ λογικοῦ, τοῦ ἐνεργοῦντος ἐπὶ τῆς σκέψεως, καὶ τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἀντικείμενον τῆς καρδίας τοῦ δρῶντος ἐπὶ τῆς θελήσεως, ὑπάρχει μεγάλη ἀδυσσοξ. Δυνατὸν νὰ παραδεχθῆ τις τὸ πρῶτον καὶ νὰ μὴν ὑποκύψῃ εἰς τὸ δεύτερον ἵνα δὲ πιστεύσῃ τις ἐξ ὀλοκ' ἤρω·, πρέπει νὰ πιστεύσῃ ὄχι διὰ τῆς λογικῆς μόνον, ἀλλ' ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς. (Μθ. 22 κεφ. 37 σελ.).

Ἡ φιλόσοφος Φίχτε λέγει: «τὸ ἡμέτερον σύστημα τῶν διανοημάτων συχνάκις εἶνε μόνον ἡ ἱστορία τῆς καρδίας ἡμῶν,» τουτέστιν οἱ ἄνθρωποι θέλουσι πρᾶγμα τι οὐχὶ οὕτως, ὅπως σκέπτονται, ἀλλὰ σκέπτονται οὕτως, ὅπως θέλουσι. Ὅθεν ἡ πίστις ἡμῶν, εἴτε ἡ ἡμετέρα ἀπιστία εἶνε, τὸ πλεῖστον, ἀντανάκλασις τῆς ἠθικῆς ἡμῶν διαθέσεως. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρᾶγματι οὕτως ἐξήγγησεν εἰς τοὺς ἀντιπάλους του—τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς φαρισαίους—τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀπιστίας εἰς τὴν θεϊότητα τῆς ἀποστολῆς Του, εἰπὼν εἰς αὐτούς· «ἡμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ἡμεῖς

ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ ὢν ἐκ Θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ.» (Ἰω. 8 κεφ. 23 καὶ 47 σελ.).

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς παγκοσμίου σωτηρίας, διότι ὅλος ὁ κόσμος, ὅπως λέγει ὁ Θεῖος Λόγος, ἐν τῇ κακῇ κεῖται. Τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας ἐκ τοῦ παγκοσμίου τούτου κακοῦ, ἀπεκάλυψεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ ὁ βεβαρημένος ἐκ τοῦ κακοῦ τούτου, ὁ μὴ συμβιβασόμενος μὲ τὸν ὑπάρχοντα διοργανισμὸν τῆς ζωῆς, ὁ τείνων πρὸς τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς θείας ἀληθείας ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκείνος ἤκουε τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς ἠκολούθει. Δι' ἐκείνον δέ, ὅστις ἠσθάνετο ἐαυτὸν καλῶς ἔχοντα ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ, ἦ, τοῦλάχιστον, ὑπελόγιζε μὲ τὰ ὑπάρχοντα μέσα νὰ βελτιώσῃ τὸ μέλλον, δι' αὐτὸν ἦ ἔννοια τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔμεινε σκοτεινὴ. Διὰ τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἦτο λόγος κενός, διότι οὗτοι δὲν ἔδλεπον τὸ κακόν, ἐκ τοῦ ὅποιου ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ σώσῃ τὸν κόσμον. Δὲν ἔδλεπον δὲ τὸ κακόν οὗτοι, οὔτε τὸ ἐλπίζουν, διότι εἶνε οἱ ἴδιοι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, κατεχόμενοι· δ' ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ τοῦ κοσμικοῦ κακοῦ, δὲν θέλουν νὰ ὑψωθοῦν ὑπὲρ αὐτό, δὲ θέλουν νὰ τὸ ἀρνηθῶσιν.

Μυριάδας ἀνθρώπων ἔχουσι τὸσον ἀπορροφήσῃ αἱ περὶ τῆς ὕλικῆς εὐτυχίας φροντίδες, ὥστε δὲν τοῖς μένει καιρὸς νὰ σκεφθοῦν ποῖα τὰ χειραγωγούντ' αὐτοὺς αἰτία ἐν τῇ ὄρασει των, εἶνε ἀρὰ γε ὑψηλὴ ἢ εἶνε ταπεινὴ ἢ ἀξία τῶν αἰτίων τούτων, ἐν γένει δὲ ὅποιοι τινες εἶνε αὗτοι οὗτοι, ποῖαν θέσιν κατέχουν ἐν τῇ πολιτικῇ, κοινωνικῇ καὶ θρησκευτικῇ ζωῇ, καὶ ἀνταποκρίνεται ἀρὰ γε ἡ θέσις αὕτη κατὰ τι εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αἰτίνας μόναι των ἀπορροῦσιν ἐκ τῆς ἰδέας τῆς ἀνθρωπίνου ἀτομικότητος; Τοιοῦτοι ἀνθρώποι ἀποβάλλουσι καὶ τὴν ὄραξιν πρὸς τὰ ὑψηλά ζητήματα, θεωροῦντες τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα ὡς ματαιοπониάν, ὡς ἔργον ἀνάρμστον ἐντελῶς εἰς ἕνα πραγματικὸν ἀνθρώπον.

Ἄλλοι, ὕλικῶς καθ' ὀλοκλήριαν ἐξησφαλισμένοι καὶ ἐντελῶς ἐλεύθεροι ἀπὸ πάσαν ἐνασχόλησιν, ἐλκύονται ὅλως ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐξωτερικὰς τῆς ζωῆς τέρψεις. Πᾶσα ὑπὲρ τοῦ κοινῶ καλοῦ αὐταπαρνήσεως ἐργασία τοῖς παρίσταται ὡς παραφροσύνῃ φαντασιοκόπων, ὄνειροπόλων, αἱ ὑψισταὶ τῆς ἡθικῆς ἀπαντήσεις ὡς περιττὸν πρόσκομμα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας. «Ἡ ζωὴ μειδιᾷ—λέγουσιν οὗτοι—καλεῖ πρὸς ἑαυτήν, ὑπόσχεται μακαριότητα. Τί θέλουν ἐδῶ τὰ σοβαρὰ πρόσωπα, τὰ διάφορα ζητήματα περὶ τῶν σκοπῶν καὶ τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς; ὕγεια, ἀφθονα μέσα, ζῆσε καὶ ἄφεσ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ζοῦν!»

Μὲ μίαν τοιαύτην περὶ τοῦ κόσμου θεωρίαν, οἱ ἀνθρώποι, ἔννοεῖται, δὲν δύνανται νὰ ἔχουν εὐκρινῆ, ἐγκάρδιον κλίσιν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν, ὡς πρὸς τὴν φωνὴν τὴν καλοῦσαν τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τοῦ ἐγώισμοῦ τῆς ἀγροίκου, κτηνώδους φύσεως, πρὸς τὴν ἐν-

σάρκωσιν, ἐν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς πλησίον, τῆς ὑψίστης θεϊκῆς ἀγάπης καὶ ἀληθείας. Προσκολλημένοι οὗτοι ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰ γῆινα, οὔτε σκέπτονται κἄν περὶ τῶν οὐρανίων. Ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ δὲν φθάνει μέχρι τῆς καρδίας των, δὲν ἐξεγείρει ἐν αὐτοῖς τὴν ἰδίαν ἀνεπάρκειαν, δὲν τοὺς καλεῖ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐργασίαν. Οὗτοι πνευματικῶς δὲν προκόπτουσι, ἐὰν δὲ οἱ ὄργανισμοὶ δὲν ἀναπτύσσονται, ἀφεύκτως χειροτερεύουσι. Εἶνε νόμος τῆς φύσεως, ὁμοίως ἐνεργῶν εἰς τὸν φυσικόν, ὅπως καὶ εἰς τὸν πνευματικόν κόσμον.

Ἐάνθρωπος ὁ ἀνόργανος κόσμος εἶνε ἀβρανῆς, ἀκίνητος. Ἐλευθερος ἀπὸ ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως, φυλάττει ἀναλλοιώτως τὴν εὐσταθειάν του. Ἄλλο πρᾶγμα ὁ κόσμος ὁ ὀργανικός, αἱ ζωντανὰ ὑπάρξεις εἰν' εὐμετάβλητοι. Ὁ ἀρχαῖος ἑλλην φιλόσοφος Ἡράκλειτος ἐδίδασκεν ἔκτοτε ὅτι, ὅπως ἀδύνατον εἶνε νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ ρεῖθρον, τὸ ἀπαύστως μεταβαλλόμενον ἐν τῷ βύακι, οὕτως ἀδύνατον εἶνε δις, τουτέστιν εἰς δύο διαφόρους χρονικὰς στιγμὰς, νὰ εἶνε τις εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, νὰ εὑρίσκειται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατάστασιν. «Τὰ σῶμάτά μας, ἔλεγε, βέθουσιν ὡς βυάκια, ἢ ὕλη αἰωνίως ἀνανεοῦται ἐν αὐτοῖς, ὡς τὸ ὕδωρ ἐν τῷ χειμάρρῳ. Κινεῖται, μεταβαλλομένη, καὶ ἡ ἡμετέρα συναίσθησις.»

Πρὸ τοιαύτου ἀδιαλείπτου μεταβολῆς τῆς ὕλης ἐν τῷ σῶματι καὶ τῶν συναίσθημάτων ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ, ἀποβαίνει ἐκτάκτως δύσκολον, ἂν μὴ ἀδύνατον, οἱ ζῶντες ὄργανισμοὶ νὰ τηρήσωσιν ἰσοσταθμίαν. Ἐν αὐτοῖς ἡ ζωὴ βαίνει εἴτε πρὸς τὰ ἄνω, εἴτε πρὸς τὰ κάτω, οἱ ὄργανισμοὶ ἢ τελειοποιοῦνται, ἀναπτύσσονται, ἢ ἐκφυλιζοῦνται, χειροτερεύουν. Ἐν οἷονδήποτε ζυτὸν, διὰ μιᾶς καταλλήλου, ἐπιτηδεύσεως καλλιέργειας, δύναται, βελτιούμενον, νὰ μεταβληθῇ πρόρριζα καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα καὶ ἡ ὄσμη τοῦ ἄνθους ἢ ἀλλάξωσιν ἐντελῶς. Αὐτὸ τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐπὶ τῶν ζῶων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουν περιφῆμοι πτηνοτρόφοι οἵτινες ἀναδέχονται, ἐντὸς τριῶν ἐτῶν, νὰ δώσωσιν εἰς τὰ πτερά τῆς περιστέρου οἷονδήποτε θέλετε χρῶμα, ἐντὸς δ' ἐξαετίας ν' ἀναμορφώσωσιν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ βᾶμφος. Μὲ τὰς γνώσεις καὶ τὴν ἐπιμονὴν των προσδίδουσιν εἰς τὸ πτηνὸν καὶ εἰς τὸ ζῶον ἐπίσης σχῆμα ὀλονὲν καλύτερον. Τοῦναντίον, ὅταν ἡ ἐπιμελὴς ἐπαγρύπνησις διακοπῇ, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα ἀφεύκτως χειροτερεύουσιν, ἐξαγριοῦνται. Τοιοῦτος ὁ γενικὸς τῆς φύσεως νόμος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν καταλλήλου καλλιέργειας οἱ ὄργανισμοὶ τελειοποιοῦνται ἄνευ αὐτῆς ἐκφυλιζοῦνται. Ἐκ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ δὲν εἰν' ἀπηλλαγμένους οὔτε ὁ ἄνθρωπος, τόσον ἐκ μέρους τοῦ φυσικοῦ, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ὄργανισμοῦ.

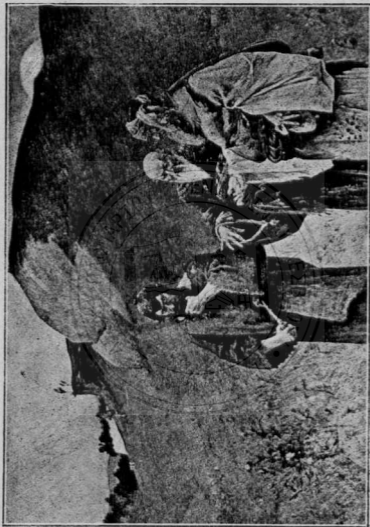
Ὅταν ὁ πολιτισμένος εὐρωπαῖος, ῥιφθεὶς, μετὰ ναυάγιον, ἐπὶ ἐρημονήσου, ἀνάγκάζεται, ἐπὶ τινα ἔτη, νὰ μὴ φροντίξῃ περὶ τοῦ σώματός του, ἀποβαίνει ἄγριος τὴν ὄψιν, γίνεται κτηνάνθρωπος.

Ἐάν δέ, παρομοίως, δὲν ἔχει τὸν τρόπον νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς διανοητικῆς του ἀναπτύξεως, θέλει καταπέσῃ νοητικῶς καὶ βαθμῆ-

δὲν δύναται νὰ φθάσῃ μέχρις ἡλιθιότητος. Θλιβερόν παράδειγμα τοῦτου εἶνε αἱ μακροχρόνιοι ἀπομονώσεις ἐν ταῖς εἰρκταῖς, αἵτινες συχνὰ κáμνουν τοὺς φυλακισμένους ἡλιθίους. Αὐτὴ αὐτὴ ἢ λειτουργία τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ὅταν ἐλλείπει ἢ θέουσα καλλιέργεια, τελεῖται καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν. Ἐάν περιφρονῶμεν τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας, δὲν θ' ἀκούωμεν πλέον τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, θὰ γείνωμεν ἄνθρωποι ἐλαττωματικοί, θ' ἀποβάλωμεν πᾶν ἠθικὸν αἰσθημα. Σὺν τῷ χρόνῳ, τὸ ἠθικὸν τοῦτο αἰσθημα θ' ἀποναρκωθῆ ἔντελως ὁ ἄνθρωπος ἔχει μόνον δὲν θὰ προκόπη πνευματικῶς, δὲν θὰ τελειοποιήται, ἀλλὰ θὰ στερηθῆ καὶ αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ θέεσθαι καὶ ἀπαντᾶν εἰς πάσας τὰς ἠθικῶς ὥραιās ἐντυπώσεις, οὕτω ὅς θὰ δημιουργηθῆ τύπος ἐνός εἰλικρινοῦς ἀρπαγος, ποδοπατοῦντος ἀθάδῶς πᾶν ἱερόν. Πᾶν ὅ,τι ὑψηλόν, ὅ,τι ἀληθῶς ἀνθρώπινον, θ' ἀποβῆ ἀτροφικόν καὶ θ' ἀπομαίνῃ μόνον μίᾳ μοχθηρᾷ κτηνωδίᾳ, ὠπλισμένη μὲ τὴν δύναμιν τοῦ νοός καὶ τὴν ἰσχύν τῆς ἐπιστήμης. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος νομιμώτατα καὶ βασιμώτατα ἐρωτᾷ: «πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας ἦτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη» (Ἐβρ. κεφ. 2 σελ. 3).

Εἰς τὸν φυσικόν καὶ πνευματικόν κόσμον ὑπάρχει νόμος καθ' ὃν, ἕκαστον ὄργανον, μὴ ἀναπτυσσόμενον, μὴ ἀσκούμενον, ἐξασθενεῖ βαθμηδόν καὶ ἐπὶ τέλους, ἐξ ἀτροφίας, περιπίπτει εἰς ἐντελῆ παραλυσίαν καὶ μάλιστα ἐξαλείφεται. Εἶνε γνωστὸν π. χ. ὅτι εἰς τὰ μέγιστα σπήλαια τῆς ἀστροφικῆς ἐπαρχίας Καρνοελίας καὶ τῆς ἀμερικανικῆς πολιτείας Κεντουκὴ ζῶσι πλήθῃ ἰδιαιτέρου εἶδους ποντικῶν, ἐντόμων, βατραχίων, καρκίνων καὶ ἰχθύων ἀκόρη, ἐπειδὴ εἰς τὰ σπήλαια ταῦτα εὐρίσκονται ὑπογεῖως λίμναι καὶ ποταμοί. Ὅλ' αὐτὰ τὰ ζῶα, ἀνήκοντα εἰς πολυποικίλους διαιρέσεις καὶ κλάσεις, μεταξὺ τῶν ὁμοιάζουσιν κατὰ τοῦτο, ὅτι ὅλα εἶν' ἐντελῶς τυφλά. Ὅσα ζῶσι πλησιέστερα πρὸς τὴν εἰσοδὸν τοῦ σπηλαίου, ἔχουν μὲν ὀφθαλμούς, ἀλλὰ τίποτε δὲν βλέπουσιν πολλά θά, ἐκ τῶν ζώντων εἰς τὰ βάθη τῶν σπηλαίων δὲν ἔχουν οὔτε σημεῖον κᾶν τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς ὄρασεως, δὲν ἔχουσι κόγχας. Προφανῶς, ἐκεῖ, ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν σπηλαίων, ἐπὶ ὀλοκλήρους αἰῶνας, δὲν εἰσέδυσεν ἀκτίς φωτεινῆ ἢ ἰχθύες καὶ οἱ ποντικοὶ οὐδέποτε ἔχρησιμοποίησαν τὸ ὄργανον τῆς ὄρασεως, τὸ ὅποσον, ἐξασθενήσαν κατ' ἀρχάς, ἐπαθε παράλυσιν, κατόπιν δὲ καὶ ἐξέλιπεν ὀλότελα *). Ὁ ἀστὸς, ὁ διαιτῶμενος ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρέων, ἐπὶ τοσοῦτον ἤσκησε τὴν ὄρασιν, ὥστ' ἐλευθέρως ἀτενίζει τὸν ἥλιον, ἐνῶ εἰς τοὺς ἰχθύας τοῦ σπηλαίου Μάμοντωφ δὲν ἔμεινεν οὔτε ἰχθὺς κογχῶν. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν πνευματικὴν ὄρασιν. Παφωτισμένον, ἠθικὸν αἰσθημα δίδει τὴν δύναμιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ν' ἀκούῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν φωνὴν τοῦ θεοῦ.» Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ἴδφονται» (Μθ.

* Βητικῶσκη.—«Πέραν τοῦ ὠκεανοῦ.» 25? σελ'.

Ο Τούζας λαμβάνει τὰ 30 αργύρια.

5 κεφ. 8 σελ.). Ἡ δὲ περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοτελειοποιήσεως ἀμέλεια ὀδηγεῖ εἰς πνευματικὴν τύφλωσιν, εἰς πλήρη ἀμβλύτητα καὶ αὐτῆς τῆς ὀσφρήσεως πρὸς πᾶν ὅ,τι καλόν, ὑψηλόν, ἅγιον. Περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρετήρει· «καὶ ἀναπληροῦνται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία τοῦ Ἠσαίου ἡ λέγουσα. Ἄκου ἄκούσατε καὶ οὐ μὴ συνήτετε καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε, ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ τούτου καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶ ἀκούσῃσι, καὶ τῇ καρδίᾳ σινηῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς». (Μθ. 13 κεφ. 14—15 σελ.) Μετὰ τοῦτο γίνονται καταληπτοὶ καὶ οἱ λόγοι τῆς παραβολῆς περὶ τῶν ταλάντων· τῇ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀτ' αὐτοῦ. (Μαθ. 25 κεφ. 29 σελ.).

Πᾶσα καρδιά ἔχει τὰς ἀπαιτήσεις τῆς, τὰς πνευματικὰς τῆς ἀνάγκας, αἵτινες εἶνε τὸ θαυμασιώτερον, τὸ ἱερώτερον ἡμῶν τάλαντον. Μάθετε νὰ τὸ ἐκτιμᾶτε, προσπαθεῖτε νὰ τὸ ἀναπτύξετε καὶ πολλαπλασιάσετε. Μὴ πνέγαι' ἐντὸς ἡμῶν τὰς ἀγαθὰς ὁρμὰς, εὐπειθῶς ἀκολουθεῖτε τὰς καλὰς κλίσεις τῆς ἀγνῆς ἀκόμῃ, τῆς μήπω κηλιδοθείσης, ὑπὸ τῆς χυδαιότητος καὶ τοῦ βιωτικοῦ βορβόρου, καρδίας ἡμῶν. Φυλάττετ' ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν θεῖκόν σπινθῆρα. Νὰ σβεσθῇ δὲν εἶνε δύσκολον, ἀλλ' ἐνθυμηθεὶτε ὅτι, ὅταν τὸ πῦρ σβεσθῇ καὶ ὁ βιωτικὸς ἄνεμος διασκορπίσῃ καὶ αὐτὴν τὴν τέφραν, δέν' ἔ' ἀναδοθοῦν πλέον φλόγας.

«Φανὸς τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς, λέγει ὁ Σωτήρ, καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἐστὶ καθαρός, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται, ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς μοχθηρὸς ἐστὶ, καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἔσται σκοτεινόν. Ἐὰν δὲ ἡ πηγὴ τοῦ φωτὸς σκοτισθῇ, τότε ὅποιον ἔσται τὸ σκότος; Καὶ πῶς δυνάμεθα ἡμεῖς ν' ἀποφύγωμεν τὸ σκότος αὐτό, ἐὰν ἀρχίσωμεν νὰ περιφρονῶμεν τὸ φῶς ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἔδωκεν;

Ἐπίστευε καὶ ἐνθυμοῦ, ἐδίδασκεν ὁ ἀρχαῖος σοφὸς Ἐπίκτητος, ὅτι ἐὰν οἱ ἄνθρωποι τυγχάνωσι δυστυχεῖς, πταίουσιν οἱ ἴδιοι, διότι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τοὺς ἄνθρώπους πάντας διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ οὐδαμῶς διὰ νὰ εἶνε δυστυχεῖς. Ὁ Θεὸς ἐφέρθη πρὸς ἡμᾶς ὡς ἀγαθός, Πατὴρ' ἐν τῇ ἀγαθότητι του ἔδωκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν πᾶν ὅ,τι φέρει εἰς τὸ ἀληθινόν ἀγαθόν. Ἐὰν δὲ, μεθ' ὅλ' αὐτά, ἡ ζωὴ μας ἀποδάνει ἀστοχος, μᾶς δαρύνει

«Ὅταν ἕνας δρόμος ἴστος, ἀσκοπος
ὡσάν τις ξένην ἑορτῇ, συμπόσιον,»

σημαίνει ὅτι δέν ὀφελούμεθ' ἀπ' αὐτὴν μὲ νοημοσύνην, μὲ τρόπον εὐστοχόν.

Καὶ πράγματι, ἐλαφρότατα ἐγκληματικῶς μάλιστα, φερόμεθα εἰς τὸ ζήτημα τῆς διευθετήσεως τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ὁ Σπένσερ λέγει· «Ὅτ' ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν ὡς σκοπὸν νὰ ἐξοδεύωσιν εἰς τὸν εἶον αὐτῶν ὅσον δύνανται ὀλιγωτέ-

ραν σκέψιν. «Κανείς έργολήπτης δέν θ' ανάδεχθῆ νά κτίσῃ σταύλον πρὶν ἢ πρῶτον ὑπολογίσῃ καὶ σκεφθῆ ἐπὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, οὔτε κτίστης ὑπάρχει, ὅστις νά τοποθετήσῃ μίαν σειρὰν πατρῶν, χωρὶς νά τὰς ἰσπεδώσῃ διὰ τῆς στάθμης, ἡμεῖς δὲ ζῶμεν εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε, μὴ σκεπτόμενοι τὸ παράπαν περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς σημασίας τῆς ζωῆς, στερούμενοι κριτηρίου πρὸς ἐκτίμησιν τῆς τακτικῆς, τῆς σφύρονος αὐτῆς πορείας. Τί θαυμαστόν λοιπόν, ἐάν τοιαῦται οἰκοδομαὶ συχνὰ καταπίπτουσι, συντρίβουσαι ἡμᾶς ὑπὸ τὰ ἐρείπιά των; Πῶς δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τοῦτο, ἐάν περιφρονῶμεν τὸ μόνον ἀσφαλές σχέδιον τῆς ζωῆς, τὸ ὑποδειχθέν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ;

Καὶ ἐνόσφ μὲν εἴμεθα νέοι καὶ ἀπερίσκεπτοι, ἐνόσφ ἐκτὸς τῶν μέσων, ἔχομεν κάλλος, ὑγείαν ἀφίνοντας κατὰ μέρος πᾶν ζήτημα, κατορθώνομεν ἴσως, νά ζῶμεν ἑλαφρά, εὐθυμα, εὐχάριστα, ἡ ζωὴ ὅμως αὐτῆ δέν δύναται νά μᾶς ἱκανοποιῇ ἐπὶ μακρόν, δέν θ' ἀργήσῃ δὲ νά μᾶς φανῇ «αστείο πρᾶγμα, κενὸ καὶ δίχως νόημα(1) Μεθ' ὅσα καὶ ἂν εἰπώμεν, ὅσον καὶ ἂν ἀπεσπᾶσαμεν τοὺς διαλογισμοὺς ἡμῶν ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων τοῦ πνεύματος ἀπαιτήσεων. ὁ ἄνθρωπος, οὐδέν ἤττον, δέν θά ζῆ μὲ μόνον τὸν ἄρτον, θά ἔλθῃ δὲ στιγμῆ, καθ' ἣν ἕκαστος θ' ἀναγκασθῆ μετὰ τοῦ ποιητοῦ νά εἰπῇ»

«Νά ζῶμεν δέν θέλω βᾶθυμα, μεθυστικά, μὲ φόβον» «διατί» νά ἐρευνῶ ἑταστικά» ἄλλ' οὕτω, ποῦ εἰς κάθε μέραν, ὄραν καὶ στιγμῆν νά κρύπτεται ἡ αἰωνία ἐννοία, ἡ δίδουσα δικαίωμα τοῦ ζῆν.»

Ἡ ἀπαισιοδοξία, ὡς ἡ σκωρία, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιτρώγουσα τὴν σύγχρονον ζωὴν, ἐξηγεῖται ἀκριβῶς διὰ τοῦ ὅτι ἡμεῖς, μὲ τὴν μίαν πτέρυγα, πλανώμεθα ὑψηλὰ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, εἰς σύρομεν, ἐγκαταλειμμένοι, τὴν ἄλλήν, ἐν μέσῳ τῆς βιωτικῆς ἀηδίας καὶ τοῦ δορβόρου. Ἐντεῦθεν ἡ ἀναπόφευκτος ἐσωτερικὴ δυσαρμονία, ἡ ἀπογοήτευσίς καὶ οὐχὶ σπανίως ὁ πρόωρος βίαιος θάνατος. Ἡ ζωὴ ὅμως, ὅσον θλιβερά καὶ ἂν φαίνεται, εἶνε πάντοτε πολυτιμότερα ἀπὸ μίαν μολυβδίνην σφαῖραν, ἢ ἀπὸ μίαν ὀσίν πρῶσικου ὀφέος, ἀρκεῖ μόνον νά συλλάδωμεν τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἐννοίαν, νά κατανοήσωμεν τὴν ἀρχὴν, ὑπὸ τῆς ὁποίας διευθυνομένη αὐτῆ, προσκτᾶται ἀσυνήθῃ ἀξίαν.

Εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἔχοντας τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀναγνωρίζοντας αὐτό, ἡ ἐννοία αὐτῆ ὄφειλε, νομίζομεν, νά εἶνε σαφῆς ἐξ αὐτῆ τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Θά ἐλόμικέ τις ὅτι ἕκαστος, χριστιανὸς καλούμενος, δέν δύναται νά ἐννοηθῆ ἄλλως, εἰμὶ ὡς ἄνθρωπος, ἔχων γινώμονα τῆς ζωῆς του τὴν ἐπιθήκην τοῦ Χριστοῦ. Τὰ πράγματα ὅμως ἄλλως ἔχουσι. Ἐδῶ συναντῶμεθα μὲ μίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς θλιβεράς ἀντιθέσεις τοῦ βίου, ἐπὸταν ἡ ὀρθὴ κρίσις ἀνατρέπεται κατὰ

(1) Στίχος τοῦ Λέρμونتῳ. Σ. Τ. Μ.

γράμμα. Εἶνε ἀπαράδεκτος ὁ στρατιώτης, ὁ ἀγνοῶν τὸν στρατιωτικὸν κώδικα, ἀπρόσδεκτος ὁ νομικός, ὁ μὴ γνωρίζων τοὺς νόμους, ἐνῶ εἶνε φαινόμενον σύνηθες-Χριστιανός, μὴ ἐννοῶν τὰς θεμελιώδεις ἀληθείας τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Δὲν θὰ εὕρω ἀνθρωπὸν ἀπόφοιτον, ἔστω καὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἀγνοοῦντα τοὺς μύθους τοῦ Κριλόφ, ἐνῶ ἀπαντᾷτε ἑκατοντάδας ἐπιστημόνων διπλωματούχων, ἀδυνατοῦντων νὰ σᾶς μεταδώσωσι τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρου διδασχὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δύναται νὰ ὀνομασθῆ ἀνεπτυγμένος, ὁ μὴ ἀναγνώσας τὸν Πούσκιν, τὸν Γόγκολι, τὸν Τολστόη; Πόσους ὁμως θὰ εὕρετε ἀγνοοῦντας καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν!

Ἀποστηθίσαντες εἰς τὸ σχολεῖον γεγονότα τινα ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐταρέσκως θεωροῦμεν ἑαυτοὺς ὡς ἀρκετὰ μελετήσαντας τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον, συχνά, δὲν λαμβάνομεν πλέον εἰς χεῖρας ἐφ' ὄρου ζωῆς. Τί θὰ ἐλέγαμεν δι' ἐκείνον, ὅστις, μαθὼν σερῶν ἐπισσοδίων ἐκ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους, τοῦ Βάκωνος, τοῦ Σπινόζα, τοῦ Ἐγέλου καὶ τοῦ Κάντ, ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐθεώρει ἑαυτὸν φιλόσοφον, ἢ τοῦλάχιστον γνώστην τῆς φιλοσοφίας; Χριστιανούς δέ, ὁμοιάζοντας τοὺς φιλοσόφους τούτους θ' ἀπαντήσῃ ἑκατομύρια. Τί παράδοξον μετὰ ταῦτα ἔάν αὐτοὶ, παρ' ὄλην τοῦ πολιτισμοῦ τὴν λάμπιν, μένουσι, κατὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν φύσιν, ἄξεστα θηρία, ἔάν δὲν πιστεῦσιν εἰς ἕν καλύτερον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα μέλλον, εἰς τὴν ἀδελφότητα τῶν λαῶν, εἰς τὴν ἔλευσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς; ἔάν δὲν θέλουν νὰ ἐργασθῶν, ἵνα ἡ πλειονότης καταστῆ εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ, ἵνα πραγματοποιηθῆ ἡ φωτεινὴ μεταμόρφωσις τοῦ θηριακῆς εἰκῆς εἰς εἰδὸν τοῦ οὐρανίου Πατρὸς; Πῶς δυναίμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὴν συνήθ' εἰς ἡμᾶς ἠθικὴν ἀποθηρέωσιν, ἔάν δὲν ἐμφορηθῶμεν τοῦ πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἔάν δὲν ἐννοήσωμεν καὶ δὲν συναίσθανθῶμεν τὸ μεγαλεῖον τοῦ διδίου τούτου, ὡς χάσεως τῆς ζωῆς;

Μία ἀπὸ τὰς θλιβερωτάτας πλάνας τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ ματαία αὐταρέσκειά του διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοεἰκόνα. Ὅπως ὁ φαρισαῖος τῆς Εὐαγγελικῆς παραβολῆς, συχνά ἐπαναλαμβάνομεν καθ' ἑαυτοὺς αὐταρέσκως: «Ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων» (Λουκ. 18 σελ.). Καὶ μέχρι τινος βαθμοῦ ἔχομεν δίκαιον περιτοχοῦμενοι πανταχόθεν ἀπὸ μιαν ἠθικὴν ἔνδειαν, δὲν διακρίνομεν, φυσικά, τὴν ἰδίαν πνευματικὴν δυσμορφίαν. Ἄλλ' ἀναπαραστήσῃ ἐνώπιον ἡμῶν τὴν ἠθικῶς μεγαλοπρεπῆ μορφήν τοῦ θείου Διδασκάλου τῆς ἀγάπης καὶ ἀληθείας, καὶ ἡ ἐντύπωσις, ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοεκτιμήσεως, εὐθὺς ἀποτόμως μεταβληθήσεται. Εἰς τὴν συναίσθησιν ἡμῶν θέλει καθαρῶς ἀναφανῆ ἡ χυδαίότης ὄλη τῶν ἡμετέρων ἐνοστίκτων, ἡ ποταπότης ὀλόκληρος τῶν ἡμετέρων τάσεων, ἡ ἔλλειψις κενότητος καὶ τὸ χυδαῖον τῆς ζωῆς, ἀντὶ δὲ τῆς ἀλαζόνος αὐταρέσκειας τοῦ φαρισαίου, ἡμεῖς ὑπὸ τὸ ἔαρος τοῦ ἐν ἡμῖν ἠθικοῦ βορβόρου, κλίνοντες ταπεινῶς τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ

τελώνου τοῦ Εὐαγγελίου, θέλομεν δεχθῆ. «Θεέ, ἴλεως γενοῦ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς.» Ἡ συναίσθησις δὲ τῶν ἰδίων ἐλαττωμάτων, εἶνε ἡδὴ ἐν δῆμα πρὸς τὴν διόρθωσιν αὐτῶν.

Εἶνε ἀληθῶς παράδοξον ἡμέρα δὲν παρέρχεται χωρὶς νὰ κατοπτρισθῶμεν πολλάκις, μετὰ πολλῆς προσοχῆς, μήπως ὑπάρχει καμμία ἔλλειψις εἰς τὴν περιβολὴν, μὴν εἶνε τὸ πρόσωπον ἀκάθαρτον, ἐνθ' ἐπὶ δλόκληρα ἔτη, ἐφ' ὄρου ζωῆς ἐνίοτε, δὲν ἐξετάζομεν οὐδ' ἀπαξ τὴν καθαρότητα τῆς ἡθικῆς μας μορφῆς, δὲν ἀντιτάσσομεν ἑαυτοῖς ὡς κάτοπτρον, τὴν τελείαν τοῦ Χριστοῦ μορφήν, τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ κεχαρτημένην. Ἄναγνώσατε τὰς ἐπομένους γραμμὰς ἐκ τῆς «Προσλαλιᾶς φοιτητοῦ πρὸς τοὺς συντρόφους», ἐν αἷς ζωηρῶς ἀπεικονίσθη ἡ φωτεινὴ διάθεσις, ἣ ἐκ' τῆς ἀμέσου ἐξοικειώσεως μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, «Σύντροφοί! Ἐάν μεγαλῶς ἐκτιμῶμεν σοφόν τινα, προσπαθοῦμεν νὰ προσοικειωθῶμεν τὰς ἰδέας αὐτοῦ, τὰς γνώμας του, προθύμως μελετῶντες τὰ ἔργα του. Ἡ συγγραφή του εἶνε τὸ ἐγκαλῶπισμα τῆς ἡμετέρας τράπεζῆς. Διὰ τοῦτο, ἐρωτῶ, ἡμεῖς, ἀνεπτυγμένοι, νοήμονες, μορφωμένοι ἄνθρωποι, ἀγαπῶντες τὸ καλόν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην, ἐνθουσιῶδεις λάτρεις τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, τόσοσ ὀλίγον ἐνδιαφερόμεθα δι' ἐκεῖνον, ὅστις εἰργάσθη προπάντων διὰ τὴν ἰδέαν ταύτην; Τόσων ἀδικαιολογήτως ὀλίγον ἐνδιαφερόμεθα διὰ τόν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις μᾶς ἔδωκεν τὴν διδασκαλίαν του, ὅστις ἔζησε καὶ ἀπέθανε διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, ἐνθ' ἡμεῖς δὲν ἔχομεν οὔτε κἄν τὴν ἀπλήν περιέργειαν πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς διδασκαλίας Αὐτοῦ. Διὰ τί τὸ Εὐαγγέλιον δὲν στολιζέται τὸ γραφεῖόν μας; Διὰ τί ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Εὐαγγελίου παρ' ἡμῖν ἀμελεῖται; Διὰ τί ὁ ἀναγνώσκων τὸ Εὐαγγέλιον θεωρεῖται μετὰ τῶν μαθητῶν ὡς ψευδευλαδής;..

Ζητοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, πῶς ὁμως νὰ τὴν εὐρωμεν ἐάν περιφρονῶμεν τὸ Εὐαγγέλιον—τὴν πηγὴν αὐτῆς; Ἴνα ἴδῃ τις τόν ἡλίον, ἀνάγκη νὰ ὑψώσῃ τὸ ἐλέμμα πρὸς τόν οὐρανόν, ἵνα γνωρίσῃ τὴν ἑδὸν τῆς ζωῆς, ἀνάγκη νὰ στραφῆ πρὸς τόν Χριστόν. Οὐδαμοῦ ἄλλου θὰ εὕρητε τοιαύτην σαφῆ καὶ πλήρη ἀπάντησιν εἰς ὅλας τὰς ἀπάντησεις τοῦ πνεύματος, ὅπως ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ—ἐν τῇ διδασκαλίᾳ Ἐκείνου, ὅστις εἶπε περὶ ἑαυτοῦ—«ἐγὼ εἰμί ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή».

Ἄνοιξατε τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον εἰς τὰ κεφάλαια 5,6 καὶ 7 καὶ μὴ τ' ἀναγνώσατε μόνον, ἀλλὰ μελετήσατέ τα, σκεφθῆτε ἐπὶ τῆς σημασίας ἐκάστου στίχου, ἐκάστης μάλιστα λέξεως, καὶ θέλετε θαυμάσῃ πόσον σοφὰ καὶ συγχρόνως ἀπλά, μὲ ψηλαφητὴν σαφήνειαν λύονται ἐδῶ τὰ μᾶλλον σύνθετα, μοιραῖα, τὰ μᾶλλον φλέγοντα τοῦ βίου ζητήματα. Λάβετε π. χ. τὸ θεμελιῶδες πρόβλημα τῆς ἡθικῆς φιλοσοφίας—τὸ περὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ζήτημα, τὸ περὶ τοῦ εἰς τί καὶ πῶς ὀφείλομεν ν' ἀφιερῶσωμεν πάσας τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς μας δυνάμεις,

δλην μας τήν ζωήν. Εἰς διαφόρους ἐποχάς, παρά διαφόρους λαοίς, εἰς διαφόρους κοινωνικάς τάξεις, ἀπαντῶμεν, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τὰς πλέον ποικίλας, ἀντικρουόμενας ἀπαντήσεις. » Ἐάν ἠδυνάμεθα νά παραβάλωμεν τὰς ὄνειροπολήσεις ἀπλοῦ γαιοκτῆμονος καὶ μεγαλοφυοῦς σοφοῦ—λέγει ἄγγλος φιλόσοφος, θ' ἀπεκαλύπτομεν εἰς αὐτάς καταπληκτικὴν διαφορὰν» Ἐπιβήδωμος ἡ ἀλήθεια εἶνε μία, διὰ τοῦτο καὶ μεταξὺ τῆς πληθῆος τῶν ἀντιφατικῶν ἀπαντήσεων ἐπὶ τοῦ, περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς, ζητήματος, ἀπάντησις ὀρθὴ δύναται ὡσαύτως νά εἶνε μία. Ἡ ἀπάντησις αὕτη μᾶς ἐδόθη ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ὅπου συνοψίζεται εἰς τρεῖς λέξεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων, ἐάν σκεφθῇ τις, ἀδύνατον νά μὴν ὁμολογήσῃ, ὅτι νοημονεστέρα καὶ τελειότερα ἀπάντησις οὔτε ὑπάρχει, οὔτε νά ὑπάρξῃ δύναται.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἐξηγῶν εἰς τοὺς μαθητάς του τὸν προορισμὸν αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, λέγει: «Ἦμεῖς ἔσθε τὸ ἅλας τῆς γῆς» (Μθ. 5, 13). Τὸ ἅλας ὡς εἶνε γνωστὸν, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν τροφήν καὶ ὡς ὀρεκτικὸν καὶ ὡς ἀντισηπτικόν. Ἄνευ αὐτοῦ, αἱ καλύτεραι τροφαὶ δὲν εἶνε ἀρκετὰ νόστιμοι καὶ αἱ νοσιότεραι δὲ συνήθως ταχέως φθείρονται. Καὶ ἰδοὺ, ὅπως τὸ ἅλας διὰ τὴν τροφήν, οὕτω κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὀφείλει νά εἶνε τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τὴν ζωήν, οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ—διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀποτέρα οὐσιώδης βελτίωσις τῆς ζωῆς εἶνε δυνατὴ μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς πληρώσεως αὐτῆς Εὐαγγελικῆς πνεύματος ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης ἢ πραγματοποιήσεως τῶν μυστικῶν ἡμῶν διαλογισμῶν καὶ τῶν ἱερῶν ὀνειρῶν περὶ τῆς γενικῆς Εὐτυχίας, δὲν ἐννοεῖται ἄλλως, ἢ μὲ μίαν ἀδιάκοπον καὶ σύντονον ἐργασίαν ἐπὶ τῆς ἐγκαθάρσεως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τοῦ πλησίον. Μὴ ὑπαρχόντων, ἐν τῇ ζωῇ τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν ὄρων τούτων, αἱ λαμπρότεραι πρόοδοι τοῦ πολιτισμοῦ ἔσονται ἀπατηλαί, φαινομενικαί, ὄχι πραγματικά, στερεαὶ καὶ ἀδιάσειστοι. Ἡ πικρὰ πέτρα μᾶς πείθει περὶ τούτου εἰς ἕκαστον βῆμα.

Δὲν ὡς ἦλθε ποτὲ εἰς τὸν νοὴν μία τοιαύτη σκέψις; πόσα ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχουσι θαυμάσια μέρη μὲ φύσιν πλουσίαν, μὲ κλίμα εὐεργετικόν καὶ μὲ γόνιμον ἔδαφος, ὅπου ὅλ' αὐτὰ, θά ἔλεγεας, ἐπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ μίαν ζωήν πλήρη χαρᾶς καὶ ὅπου ὁμως, ὅπως καὶ πανταχοῦ, χύνονται δάκρυα, ἀκούονται στόνοι, ἀντηχοῦσι κατάρα! Μὲ ποίαν ἐκπληκτικὴν γοργότητα ηὔξηθησαν καὶ αὐξάνονται αἱ παντοειδεῖς τῆς ζωῆς ἀνέσεις, καὶ ὁμως ἡ εὐτυχία ἐκ τούτου δὲν εἶνε πλησιεστέρα, οὔτε πλέον εὐπρόσιτος. Ἡ ζοφερὰ φιλοσοφία τοῦ Σοπεγκάουερ καὶ Χάρτμαν, ἡ κηρύττουσα, ὅτι ἡ ζωὴ εἶνε κακόν, ὃ δὲ θάνατος—ἄπιστον ἀγαθόν εἶναι προῖόν τῆς ἐποχῆς μας. Διὰ τί πάντα ταῦτα; Πρὸ τῶν παντοειδῶν καὶ πολυαριθμῶν διδομένων διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, τί ἐλλείπει ἀκόμη;

Ἐλλείπει τό κυριώτερον—ἐκεῖνο ὅπερ ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὀνομάζει ἄλλας τῆς ζωῆς· δὲν ἔχουσι οἱ ἄνθρωποι τὴν Εὐαγγελικὴν ἀγάπην καὶ δικαιοσύνην, ἄνευ τῶν ἰστίων ἢ ζωῆ, καὶ εἰς τὰς πλουσιωτέρας τοῦ κόσμου πρωτευούσας, εἰς πολυτελεῆ δωμάτια μεταξὺ κατόπτρων, δὲν θὰ εἶν' εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς εἰς τὴν σκηνὴν βεθουθου καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τοῦ Ἑσκιμώου. Ἄνευ θὰ εἶνε βέβαια περισσοτέρα, εὐτυχίαν ὅμως αὐτὴ δὲν θὰ φέρῃ. Ἄναγνώσατε μίαν περίσργον σελίδα ἐκ τῶν «Μελετῶν τοῦ Μαρόκου» τοῦ Ἐδμ. Ἀμέταις.

»Σήμερον, λέγει ὁ συγγραφεὺς, συνεζήτησα ζωηρότατα μὲ ἓνα ἔμπορον μαῦρον, ἐπιθυμῶν νὰ μάθω τί φρονεῖ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἡμῶν, καθὼ περιηγηθεὶς ἐπὶ πολὺ καὶ λαθῶν ἀφορμῆν νὰ τὸν γνωρίσῃ ὁ ἴδιος.

—Τί λέγετε περὶ τῶν μεγάλων μας πόλεων;—ἠρώτησα.

Μὲ παρητήρησεν ἀτενωῶς καὶ ἀπήντησε μὲ ψυχρότητα.

—Τί λέγω;.. Μεγάλοι ὁδοί, καταστήματα, ἀνάκτορα... ὅλα πολὺ καθαρὰ.

—Καὶ κανέν' ἄλλο καλόν δὲν εἶνε; ἠρώτησα μὲ χειρονομίαν ἀνυπομονησίας.—Δὲν σὰς κατέπληξε μήπως ἡ ὑπεροχὴ τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς, ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς σας; Καὶ μὲ τί λοιπόν νὰ σὰς ἐκπλήξῃ τις;

—Μὴν ταράττεσθε, ἀπήντησεν ὁ συνομιλητῆς μου. Εἰς τί πράγμα νομίζετε πῶς ὑπερέχετε; Ἴσως εἰς τὴν τιμιότητα; ἀδίκως, σὰς βεβαιῶ' ἡμεῖς εἴμεθα τιμιώτεροί σας! Ἀληθινὰ, οἱ μαῦροι ἀπατοῦν τοὺς Εὐρωπαίους ἐνίοτε, οἱ Εὐρωπαῖοι ὅμως τοὺς μαῦρους, ἀκατάπαυστα.

Ἐφερα τότε τὸν λόγον εἰς τὴν εὐζωίαν μας.

—ὦ, ναί, τὸ ξεύρω! ἐγάλασεν ὁ μαῦρος—εἰς αὐτὸ εἰσθε πράγματι τεχνίται...

Καὶ ἤρχισεν ν' ἀριθμῇ μὲ τόνον κωμικόν.

—Ἡλιος;—ὀμπρέλλα' βροχῆ—τὸ ἴδιον σκόννη—χειρόκτια' περίπατος—μπαστουνάκι' γιὰ τὰ μάτια ματογιάλια' γιὰ νὰ κάθῃσθε μαλακά—ἐλαστικά καθίσματα' ἐπόνες τὸ δάχτυλο, γιὰ τὸν θάνατον—μαυσωλεῖον... Πόσα πράγματα γιὰ σὰς ἀναπόφευκτα' τί ἄνθρωπ' εἰσθε; σὰν μεγάλα παιδιὰ!... Ὅχι—εἶπε συμπεραίνων,—ἐγὼ δὲν θ' ἄλλαζα τὴν θέσιν μου μὲ τὴν δική σας' «ζῆτε ἀνετώτερα, ναί, ἀλλ' ἂ δὲν εἰσθ' εὐτυχέστερον» μας *

Προσέξατε κατόπιν εἰς τὴν ἐξῆς ἀντιπαράθεσιν. Οἱ ἐρυθρόδερμοι Ἰνδοὶ φαντάζονται τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν ὡς συνέχειαν τῆς γῆινης. Τὸ Μέγα πνεῦμα, πιστεύουσιν οὗτοι, θὰ τοὺς μεταφέρῃ εἰς πεδιάδας, πλήρεις κυνηγίου. Ἀπαράλλακτα οἱ φιλοπόλεμοι Μαῦροι τῆς Ζηλανθίας φαντάζονται τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν, ὡς μίαν ἀδιάκοπον σειρὰν μαχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μακάριοι ἐξέρχονται

* «Μελέται ἐπὶ τοῦ Μαρόκου» σελ. 144—146.

πάντοτε νικηταί. Οἱ ἀρχαῖοι γερμανοὶ ἐτρεφον ἐπίσης τὰς αὐτὰς ἐλπίδας. Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀποδεικνύουν, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος λαοί, ἐνθ' ἴστανται ἐπὶ τῶν ταπεινοτέρων βαθμίδων τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν συγκρίσει πρὸς ἡμᾶς, ἦσαν πολὺ πλέον εἰς χριστημένοι ἀπὸ τὴν ζωὴν των. Οὔτοι, καὶ τὸν μετὰ θάνατον κόσμον, ὅστις, εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς διαφόρων θρησκειωμάτων, ζωγραφεῖται συνήθως μὲ τὰ ποικιλώτερα χρώματα, τὸν ἐφαντάζοντο μόνον εὐτελέστερον, συνέχειν βελτιωμένην τῆς γηίνης αὐτῶν ὑπάρξεως. Ἄς ἐρωτήσωμεν τώρα ἡμᾶς αὐτοὺς· θὰ ἐμέναμεν ἀράγε ἱκανοποιημένοι, πέραν τοῦ τάφου, ἔστω καὶ κατὰ τι ἀπὸ τὴν τωρινὴν μας ὑπαρξιν, τὴν αγωνιώδη; Θὰ σκεφθῆ π. χ. ὁ ἐργάτης νὰ φαντασθῆ τὴν ἄλλην ζωὴν ὡς ἐν ατελείωτον τὰς διαστάσεις κλωστήριον, ὁ στρατιώτης—ὡς μίαν σειρὰν ατελευτήτων παρατάξεων, πορείων καὶ γυμνασίων· ὁ ὑπάλληλος—ὡς ἐν ἀπέραντον ὑπουργεῖον· ὁ ἔμπορος—ὡς μίαν εὐρυτάτην ἀποθήκην πλήρη ἐμπορευμάτων;

Ἐξ ὅλων τούτων δὲν ἀποδεικνύεται σαφέστατα, ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, βασιζομένη ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ οἰκονομικοῦ ὕλισμοῦ, φέρει κυρίως τὴν ἐξωτερικὴν μόνον τῆς ζωῆς ἄνεσιν, μὴν δὲ αὐτὴ, ἄνευ τῆς ἠθικῆς αναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἄνευ τῆς αναδιοργανώσεως τῆς κοινωνίας ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης, ἀδυνατεῖ νὰ καταστήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν φωτεινὴν καὶ παρήγορον; Ζωὴ, ἄνευ τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, ὅπως ἡ ἀνάλατος τροφή, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὴν πρέπουσαν «οὐσίαν» τὸν χαρακτήρα τὸν ἱκανοποιούντα ἡμᾶς· ὀφείλει ἀφεύκτως νὰ φθαρῆ, νὰ διαλυθῆ, νὰ διαστραφῆ. Πῶς δὲ δυνάμεθα ν' ἀποφυγῶμεν τοῦτο, ἐὰν περιφρονῶμεν τὴν σωτηρίαν, ἣν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐκήρυξεν; Πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἰσφέρωμεν εὐγένειαν εἰς κόσμον· χυδαϊότητος, ἀπράγμονος ματαιότητος, ἀγάπης, εἰς κόσμον ἐγωῖσμοῦ, φῶς ἀληθείας εἰς κόσμον κακίας καὶ ἀδικίας, ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα ξένοι πρὸς ταῦτα, δὲν ἀντιλαμβάνομεθα ὅλων αὐτῶν τὴν ἔννοιαν, δὲν αἰσθανόμεθα ἐν ἑαυτοῖς τὸ χάρισμα τοῦ γοητευτικοῦ αὐτῶν μεγαλείου; Τὸ νὰ γνωρίσῃ τις καὶ αἰσθανθῆ βαθέως τί ἐστὶν ἀγαθόν, ἀγάπη καὶ ἀλήθεια, δύναται μόνον διὰ τῆς αναγωγῆς καὶ μελέτης τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦτέστιν ὁμολογῶν τὸν Χριστόν. «γῶτε τὴν ἀλήθειαν, λέγει ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς.» (1)

Π. Α. ΑΣΙΩΤΗΣ

(1) Τὸ 3ον κεφάλαιον ἐκ τῆς ἐξόχου συγγραφῆς τοῦ ἱερέως Γ. Πετρώφ, ἣν μετέφρασα ἐκ τοῦ ρωσικοῦ πρωτοτύπου καὶ ἤτις κατὰ τὸ 1903 ἤρθημεν 17 ἐκδόσεις. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Λου κεφαλαίου τῆς συγγραφῆς ταύτης ἐδημοσίευσεν τὸ Μικρασιατικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1910 μὲ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου κ. Πρασκευαζίδου,

Π. Α. Α.

Στήν προσφιλή μου Μαρίτσα.

ΤΟΥ ΧΩΡΙΣΜΟΥ ΜΑΣ

Σ' μιά κι' οί δυό, στ' δλόφωτο τραπέζι μας τὰ βράδ'ια,
μὲ λόγια ἐγὼ σ' ἐτρέλλαινα καὶ σὺ μὲ μιὰ ματιά.
Μὰ ἀλύπητα μ' ἐπλάνεσε μιὰ μέρα ἢ ξενητεια
κι' ἔμεινες τὴρα μοναχὴ κι' ἔμειν' ἡ θέσι μου ἄδεια.

Καὶ πειὰ ἀπὸ σένα μακριὰ καὶ πνίγοντας τὸ κλάμμα,
κάτω ἀπ' τὸ φῶς τῆς λάμπας μου σκυμμένος τὸ χλωμό
τῆς ὥρας τῆς ἀτέλειωτες μετρῶ μὲ τὸν παλμό
καὶ ξαγρυπνῶ στὸ κάθε μου ποῦ θὰ σοῦ στείλω γράμμα.

Θὰ τὸ διαβάξῃς ξάγρυπνη καὶ σὺ τὴρα τὰ βράδ'ια
σκυμμένη μὲ τὰ κλάμματα στῆς λάμπας σου τὸ φῶς,
νά παίρνῃ γλύκα καὶ θροσιά ὁ πόνος σου ὁ κρυφός,
τὴρα ποῦ μένεις μοναχὴ κι' ἔμειν' ἡ θέσι μου ἄδεια.

ΣΤΑ ΠΡΟΙΚΙΑ ΣΟΥ

Ἢ θελα κάποιον ἀπόγειον νάρθῃ, ποῦ μοναχὴ
τὰ νυφικά σου θὰ κεντῆς στὸ παραθύρι ὀπίσω,
νά σοῦ θυμίσω τῶν καλῶν γονιῶν μας τὴν εὐχή,
νά σκύψω καὶ στὸ πλάγι σου νά σοῦ τὴν τραγουδήσω.

Κ' ἤθελα ἀκόμη νά σοῦ πῶ, στήν κάθε βελονιά
νᾶχῃς μετάξι τὴν τιμὴ, τὴν προκοπὴ χρυσάφι
κι' ἀντίς γιὰ τριαντάφυλλα 'σέ δουλευτὰ κλωνιά
λευκὲς ἀγάπες κι' ὄμορφες ἢ βελονιά νά γράφῃ.

Τὸ δαχτυλίδι, ποῦ φορεῖς κι' ἀναλαμπὲς σκορπῆ,
θὰ σοῦ λεγα λυχνάρι σου μέρα καὶ νύχτα νάνε'
κι' ἂν τὸ θωρῆς καὶ κάποτε δακρῦζῃς χαρωπά,
νά μὴ ξεχνῆς πῶς ἔτσι κλαίν' τὰ μάτια π' ἀγαπᾶνε.

Σ μ ὄ ρ η η.

ΣΤΕΛΙΟΣ Γ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΕΝΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΤΑΞΕΙΔΙ

(Χωριάτικες Ιστορίες)

Φακίνη τὴ μέρα ἐξύπνησα πολὺ πρῶτ' ἢ ἀλήθεια εἶναι πῶς αὐτὸ
ἐτὸ ἔκαμα ὄχι μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. Τὴν προηγουμένην
εἶχαμεν ὑπάγη μὲ δύο φίλους εἰς κάποιαν ἐκδρομὴν καὶ ἐγυρίσα-
μεν τὸ βράδυ ἀργὰ κατὰκοποι. Ἀλλὰ μόλις ἐκάθησα νὰ ξεκου-
ρασθῶ θυμήθηκα πῶς ἔπρεπε τὴν ἄλλη μέρα νὰ μεταβῶ πολὺ
πρῶτ' εἰς κάποιο χωριό εἰς τὸ ὁποῖον μὲ ἐκάλει ἐπαγγελματικὴ ἀνάγ-
κη. Δὲν εἰμπορούσε νὰ γίνῃ καὶ ἄλλως: ἦτο ἀνάγκη, νὰ ὑπάγω
καὶ δι' αὐτὸ λησμονῶν καὶ κούρασι καὶ ὕπνο παρήγγειλα εἰς τὸν
ἀγωγιάτην, ὁ ὁποῖος καὶ ἄλλοτε μοῦ ἐγρησήμευσε σὲ τέτοιαις πε-
ριστάσεσι νὰ μοῦ ἐτοιμάσῃ τὸ ἄλογό του.

Κατακουρασμένος ἐξύπνησα τὴν ἄλλη μέρα εἰς τὰς τρεῖς τὸ
πρῶτ'. Τὰ μέλη μου ἦσαν κατὰκοπα καὶ δι' αὐτὸ μὲ μεγάλην
στενοχωρίαν ἤρρισα νὰ γυνώμμαι καὶ νὰ ἐτοιμάζωμαι διὰ τὴ ταξεί-
δί μου. Ἀλλὰ ὁ ἀγωγιάτης δὲν ἐφαίνετο καὶ αὐτὸς μὲ ἐστενοχω-
ροῦσε περισσότερον καὶ μὲ ἠνάγκαζε νὰ σπεύσω νὰ κτυπήσω στὸ
σπίτι του. Ἐκεῖ ὅμως μὲ ἐπερίμενε μία πολὺ μεγάλη ἀπογοή-

Ἐκύτταζε μὲ κατὶ μάτια

τεύσις. Τὸ ἄλογο
κατὶ εἶχε πάθῃ
τὴν νύκτα καὶ ἐ-
φαίνετο σὰν νὰ
ἤσθάνετο τὴν ἀ-
δυναμίᾳ του καὶ
γι' αὐτὸ σωρια-
σμένο σὲ μίᾳ γω-
νίᾳ τοῦ σταύλου
ἐκύτταζε μὲ κατὶ
μάτια παραπονε-
τικά.

—Βλέπεις ἀρ-
ρώστησε, μοῦ εἴ-
πεν ὁ ἀγωγιάτης

μου· δὲν μπορῶ νὰ κάμω τὸ ἀγῶγι· κύτταξενὰ εὐρῆς κανένα ἄλλο.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο εὐκολο πρᾶγμα διότι εἰς ἓνα δύο μέρη ποῦ ἐκτύπησα μοῦ εἶπαν πῶς ἦταν ἐξω τὰ ζῶα. Ἐνας φίλος μου περνοῦσε κατὰ καλὴν μου τύχην ἀπὸ ἐκεῖ. Ἄμα μὲ εἶδε στενοχωρημένο καὶ ἔμαθε τὴν αἰτία μοῦ λέγει.

—Καῦμένη, δὲν παίρνεις τὸ γαῖδουράκι τοῦ μπάρμπα—Σταμάτη, σὺ ποῦ δὲ ξέρεις μάλιστα καθάλλα θὰ εὐχαριστηθῆς περισσότερο παρὰ μὲ ἄλογο.

—Μὰ εἶνε καλὸ ἢ μήπως εἶνε κανένα ψοφῆμι, τὸν ἐρωτῶ ἐγώ.

—Καλὸ, κακὸ δὲν θὰ πῆς εἰς καμμίαν μεγάλην ἐκδρομὴν οὔτε εἰς τοὺς ἀγῶνας· θὰ κάμῃς τὴ δουλειά σου.

Ὁ μίτος τῆς Ἀριάδνης δὲν ἐχρησίμειυσεν εἰς τὸν Θησέα περισσότερο ἀφ' ὅσον ἐχρησίμειυσαν εἰς ἐμὲ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ φίλου μου.

Ἀμέσως ἔκαμα κατὰ τὰς ὁδηγίας του καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἐπήγαίνα μόνος εἰς τὸ χωριό. Μόνος ὄχι κυρίως διότι ἦτο καὶ τὸ γαῖδουράκι ἓνας ἀχαμνῶν τέλειος εἰς τὸ εἶδός του, ἀντάξιος τοῦ ὁμωνύμου ἵππου τοῦ Δὸν Κιχώτου, τὸ ὁποῖον ὁ κύριός του, ὁ μπάρμπα—Σταμάτης, μοῦ ἐνεπιστεύθη εἰς τὰς φροντίδας μου.

Μία ζέστη ἀποπνικτικὴ ἐξενεούριζε τὸ σῶμα κ' ἐν τούτοις ἐγὼ δὲν ἐπροχωροῦσα παρὰ μὲ βῆμα σημειωτόν. Ὁ Ἀχαμνῶν μου, ἓνα ψωρᾶλέον καὶ μισομαθημένον ὑποζύγιον, μὲ πλευρὰς προεχούσας ἐπὶ τοῦ ἀδυνατοῦ σώματός του καὶ ἡλικίας ἀπροσδιορίστου ἐβάδιζε μὲ τόσην ὑπομονὴν καὶ ταξιν ὥστε μοῦ ἐκίνει τὴν συμπάθειάν μου ἀλλὰ καὶ μὲ ἐστενοχῶρει συγχρόνως.

—Εἶνε ἀνάγκη ἐσκέφθην νὰ ὑπομείνω τὰ πάντα διὰ νὰ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου καὶ ἐπεχείρησα νὰ κεντήσω μὲ ἓνα μικρὸ ξύλο τὸν κύρ Μέντιον, ὅστις ἐξαφνα ἐγύρισε τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν εἰς ἐκείνην ἀκριβῶς ποῦ ἤρχομεθα καὶ ἐστάθη ἀκίνητος σὺν νὰ μετεβλή-

Καὶ ἐπεχείρησα νὰ τὸν κεντήσω μὲ ἓνα ξύλο.

θη εἰς στήλην ἄλατος ὅπως ἡ μακαρίτισσα γυναῖκα τοῦ Λώτ.
 Ἐζήτησα νὰ τὸν στρέψω πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἐπηγαίναμε
 πλὴν τί πείσμη! Ὁ παλιόγερος εἶχε καρφωθῆ μέσα στὴ μέση
 τοῦ δρόμου ἐνῶ ἐγὼ σεβόμενος τὰ γηρατειά του δὲν ἐπεχείρησα
 καμμίαν ἐμπρακτον διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ γερωντικοῦ πείσμη-
 τὸς του.

— Ἐπὶ τέλους εἶπα μέσα μου θὰ τοῦ περάσῃ· πρέπει νὰ σέβε-
 ται κανεὶς τὰς ἰδιοτροπίας τῶν γερόντων.

Ἄλλ' ἡ ὥρα ἐπερνοῦσε καὶ ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ μένῃ ἀκί-
 νητος. Τότε ἔγρασα τὴν ὑπομονήν μου καὶ λησμονῶν καὶ τὴν ἡλι-
 κίαν του καὶ τὴν ἀδυναμίαν του τοῦ ἔδωσα ἓνα δύο γερὰς στὴ ρά-
 χι πρὸς σωφρονισμόν. Ἐδῶ ὅμως ἀκριβῶς ἠπατήθην εἰς τοὺς ὑ-
 πολογισμούς μου. Ὅχι μόνον δὲν ἐσωφρονίσθη, ἀλλὰ καὶ ἤρχισε
 νὰ τρέχῃ λὲς καὶ κάποια δύναμις τὸν ὠθεῖτε πρὸς τὸ μέρος ποῦ
 ἤλθαμε.

Ἐγὼ κατάκοπος μέσα εἰς τὴν φοβερὴ ἐκείνη ζέστη τοῦ Ἰουλί-
 ου δὲν εἰξευρα τί νὰ κάμω.

Ἐξαφνα μοῦ ἐπέρασε μία ἰδέα· θὰ κατέθω, εἶπα, καὶ θὰ τὸν
 σύρω ἄλλο μέσον δὲν ὑπάρχει.

Καὶ ἔκαμα ὅπως ἐσκέφθην· τὸν ἔσυρα μὲ ὅλη τὴ δύναμίν μου
 καὶ ὁ γερωντάκος ἠναγκάσθη τότε νὰ ὑποκύψῃ πρὸ τῆς ἀνωτέρας
 βίας.

Ἄλλὰ ἔως ὅτου φθάσω εἰς τὸ χωριὸ ἦτανε δύο μετὰ τὸ μεση-
 μέρι· κατορθώσας νὰ διανύσω ἀπόστασιν τριῶν ὥρῶν εἰς 7 καὶ
 1)4.

— Δόξί σοι ὁ Θεὸς, τελείωσαν τὰ βασανὰ μου, εἶπα, ἄμὰ ἐμπκι-
 να στὸ χωριό.

Ἄλλὰ μέσα δὲν ἐφαίνετο ψυχὴ. Μὰ βρῦτη, ἔτρεγε καὶ ἔκα-
 μνε τὸν δρόμον ἀδιέκτατο καὶ πλησίον ἐκεῖ τρεῖς μάγκες βρωμιάρικες
 ἐπαίζαν τοὺς βώλους.

Εὐρήκα, εἶπα, καθὼς ὁ Ἀρχιμήδης· ἐπὶ τέλους θὰ εὕρω τὸ
 σπίτι τοῦ δημάρχου καὶ θὰ ξεκουρασθῶ.

Ὅσο ἐπλησίαζα τὰ παιδιὰ μὲ παρατηροῦσαν καλά, καλά.

— Δὲν πιστεύω ἐγὼ νὰ εἶμαι διάφορος ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς ἄλ-
 λους, ἐσκέφθην. Γιατὶ ζιππάζονται;

Ἐξαφνα τοὺς εἶδα νὰ ἀφίνουν τοὺς βώλους καὶ νὰ τραποῦν εἰς
 ἄτακτον φυγὴν.

— Βρὲ παιδιὰ, τοὺς εἶπα, σταθῆτε νὰ σὰς ἐρωτήσω κἄτι:

— Μου-ου-ου-ου, ἦταν ἡ ἀπάντησις.

— Δὲν πιστεύω νὰ εἶνε ἐδῶ κωφὸί αἱλοὶ, ἐσκέφθην, καὶ ἐπανελάβα τὴν παρχλησὶν μου.

Καὶ νὰ τραποῦν εἰς ἀτακτὸν φύγην.

Τότε εἶδα τὰς μάγκας νὰ μὲ κυττάζου, νὰ ἀπομακρύνωνται, νὰ κτυποῦν τὰ χεῖρα τους καὶ νὰ τραγουδοῦν μὲ φωνὴν μονότονον καὶ ἐκνευριστικὴν.

Φράγκου λιλέγκου
σῆμαν' ἢ καμπάνα
νὰ φαμί μακαρόνια
μὲ τὰ στραβὰ πιρόνια

— Τί διάβολο ἔπαθαν, εἶπα μέσα μου, μήπως εἶνε ἔθιμον στὸ χωριὸ νὰ ὑποδέχονται μὲ ἰαγὰς, καὶ ἐβάδισα πρὸς τὸ μέρος των αὐτοὶ ὁμως ἐξηκολούθουν μὲ τὸν ἴδιον ῥυθμόν.

Φράγκου λιλέγκου
σῆμαν' ἢ καμπάνα
νὰ φαμί μακαρόνια
μὲ τὰ στραβὰ πιρόνια

Ἄλλὰ τώρα ἡ ἐπιβόος ἔγεινεν ἀπειλητικὴ δι' ἐμέ.

Ἐνας μάγκας ἔσχυψε καὶ ἔπιασε μιὰ πέτρα, ὁ δεύτερος τὸν ἐμιμήθη καὶ ἤρχισαν νὰ τὰς πετοῦν κατ' ἐπάνω μου· δὲν ἔχασα καιρόν, ἀλλὰ μεταχειρισθεὶς τὸ ὑποζύγιόν ὡς ἀσπίδα κατὰ τῆς λιθίνης βροχῆς ἐγλύτωσα ἀπὸ τραύματα, τὰ ὅποια εἰμποροῦσαν νὰ ἐπιφέρουν εἰς ἐμὲ ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν πλέον τῶν τριῶν καὶ ἑλαττον τῶν τριάκοντα ἡμερῶν.

Ἄλλὰ αὐτὰ τὰ ὑπέμεινα μὲ τὴν μεγαλειτέραν Χριστιανικὴν ἀπάθειαν· ἀμφιβάλλω εἶν ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος εὑρέθη κατὰ τὸν λιθοβολισμόν του εἰς χειροτέραν θέσιν τῆς ἰδικῆς μου.

Ἦναγκάστην νὰ ὑποχωρήσω· Ἐβράδισα πρὸς ἄλλην διεύθυν-
σιν ἀλλὰ κανένα δὲν εἰσπόμεσα νὰ συναντήσω διὰ νὰ μὲ ἐλευθε-
ρώσῃ ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν ποῦ εὑρισκόμην.

Τί διάβολο ἔπαθαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, εἶπα.

Ἄλλὰ ἀμέσως ἐσκέφθην πῶς θὰ εἶνε ὁ καθένας στὴ πράμ-
ματί του καὶ παρηγορήθην πιστεύων ὅτι ἐπὶ τέλος κάπου θὰ
εὑρίσκα νὰ ξεκουρασθῶ.

Ἐξάρνα στὸ πικραθύρι ἐνὸς μικροῦ σπητιοῦ περητήρησα ἕνα
κορίτσι ἕως 18 χρόνων.

—Κορίτσι μου, νὰ ζῆς, τοῦ εἶπα, δὲν μοῦ λές ποῦ εἶνε ἡ Δη-
μαρχία;

—Κεῖ δά, μοῦ ἀπήντησε, μὰ δὲν εἶνε κανένας δῶ. Τὸ βράδ' ἰθὺ
γυρίσιν.

Δὲν εἶχε τελειώσῃ τὸ λόγο της καὶ ἄκουσα μιὰ φωνὴ μεγαί-
ρας ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ σπῆτι.

—Μαρή, μαρή... πιανοῦ μιλεῖς; ἀφουρισμένη; μπαῖ μέσα νὰ
μὴ σβγάλου τὰ μάτιας.

Τὸ κορίτσι καταφοβισμένο ἔκλεισε τὸ παράθυρο καὶ ἐκρύφτη-
κε μέσα.

Μία συνοδεία ἀπὸ φυσικοὺς ὀδοκαθαριστάς.

Προχωρῶ ἄλ-
λά δὲν ἤμουν μό-
νος. Ὅπισω μου
ἤρχετο μία συνο-
δεία ἀπὸ τοὺς φυ-
σικοὺς ἐκείνους ὀ-
δοκαθαριστάς τῶν
χωρίων, οἱ ὅποιοι
ἐκπληρώνουν ἄρι-
στα τὸν προορι-
σμόν των χωρὶς ἡ
Δημαρχία νὰ ἐνο-
χλῆται ἀπὸ διορι-
σμοὺς καὶ παύ-
σεις.

Σὲ κάποιαν ἀπόστασι ἤκουσα ἕνα θόρυβο.

Ἀπὸ ἕνα σπῆτι ἐβγαίνει μιὰ γυναῖκα μὲ δύο μυξάρικα δίπλα
της, τὸ ἓν ἐκ δεξιῶν καὶ τὸ ἄλλο ἐξ εὐωνύμων, ζυπόλητα καὶ ἀπὸ
ἕνα κομμάτι ψωμί τὸ καθένα στὸ χέρι.

Ἡ μάνα τους ἐκύτταζε μένα καὶ τὴ συνοδεία μου μὲ παρά-
ξενα ματί'α· ἦτο ἔγκυος ὡς πέρα καὶ ἀπὸ τὸ φουστάνι, τὸ ὁποῖον

ἔσχηκονε ἡ κοιλιά της ἐφαίνοντο καίτι ποδάρια βρώμικα μέσα σέ μισές παντοῦφλες.

—Κυρά μου, τῆς λέγω πού εἶνε ὁ δῆμαρχος;

Ἐκείνη δὲν μού ἀπίνθησε ἀλλὰ ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ ἐμπῆκε μέσα στὸ σπίτι της μὲ τὰ μωξάρικα της καὶ τὴν ἄκουσα καίτι νὰ μουρμουρίζῃ.

Μία γυναίκα μὲ δύο μωξάρικα.

Ἦλθε τώρα καὶ ἡ σειρά μου νὰ γίνω σὺν τῇ γυναίκα τοῦ Λόιτ.

Ἔστρεψα τὰ μάτια μου· μήπως ὄνειρευόμην· ἀλλὰ εὐτυχῶς ἦ δυστυχῶς ἦμουν τελείως ἐξυπνος.

—Μαρή, ποῖος ἦτανε πού κουθέντιαζες; ἄκουσα ἀπὸ τὸ σπίτι μίαν φωνήν.

—Ὁ κλήτουρας, μίνα καλέ, καὶ γυρεύει τὸ Δήμαρχο. θάρτε γιὰ τὴ κατάσχεσι τοῦ Μανώλη.

Ἔδῶ πλέον τὰ ἔχασα ὅλως διαλόου.

—Ἄ! θὰ μ' ἐπῆραν διὰ δικαστικὸν κλητῆρα. ἐσκέφθην, ἄς ἴδωμεν πού θὰ βγῆ ἡ νέα μου αὕτη ιδιότης καὶ ἐξηκολούθησα νὰ βαδίζω χωρὶς ζωὴν ὅλως διόλου ἄτονος καὶ ἐξηντλημένος.

Κάτι ψίθυροι μού ἐπληξάν τ' αὐτιά μου. Ἐπλησίασα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Αἱ φωνές ἤρχισαν νὰ καθαρίζουν περισσότερον.

Ἦσαν καίτι φωνές ὀξεῖες μικρῶν πού ἐφύναζαν μὲ ὅλη τὴ δύναμί τους.

—Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται.

Δὲν εἰμποροῦσα νὰ καταλάβω ἂν εἶνε σχολὴ ἀρρένων ἢ θηλέων, ἀλλ' ἐπροχωροῦσα πάντοτε.

—Ἄλλη μία φορά.

—Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται.

—Ἀκόμα μία φορά.

—Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται.

Τώρα ἐπέισθην πλέον ἀπὸ τὴν χονδρὴν καὶ ἔρρινον φωνὴν ὅτι ἦτο σχολὴ ἀρρένων.

Εἰσῆλθα ἀφοῦ προηγουμένως ἔδεσα τὸν Ἀχαμνόντα εἰς ἓνα πλησίον δένδρον.

— Ἴδου καταφύγιον, ἐσκέφθην, ἐπὶ τέλους θὰ πέσω ἐξηντημένος ἐπάνω εἰς ἓνα θρανίον καὶ δὲν πιστεύω νὰ με διώξῃ ὁ καλὸς καγαθὸς διδάσκαλος. Εἰσῆλθα· καί τι θρανία σκωληκόβρωτα καὶ καί τι παιδιὰ ξυπόλυτα, μισοντυμένα, καὶ ἓνας δάσκαλος καθισμένος ἐπάνω σὲ μίαν καρέκλαν γαλασμένην ἐκτυποῦσε με ῥυθμὸν ἐπάνω στὸ πλησιέστερόν του θρανίον.

— Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἐτελείωσαν τὰ βάσανά μου, ἐνῶ ὁ διδάσκαλος φιλομειδῆς μοῦ ἔδινε τὸ κάθισμά του σταθεὶς αὐτὸς ὄρθιος.

— Καλῶς ὄρισάτε, μοῦ εἶπε· θὰ ἤλθατε νὰ μᾶς ἀκούσῃτε, ἀμέσως σᾶς παρακαλῶ, τώρα θὰ ἀρχίσωμε τὴ γεωγραφία.

Καὶ στραφεὶς με αὐστηρὰν φωνὴν πρὸς τοὺς μαθητάς τούς εἶπε.

— Τώρα τὴ γεωγραφία σας, φθάνει ἡ γραμματικὴ.

— Περὶ τίνος ἔχομεν σήμερα;

— Περὶ τῆς Ἀγγλίας. ἀπήντησαν με ῥυθμὸν καὶ φωνὴν ὀξεῖαν τὰ μικρά.

— Τί εἶνε λοιπὸν ἡ Ἀγγλία;

— Ἢ Ἀγγλί-α εἶ-νε κρά-τος τῆς Εὐρώ-πης;...

— Πολὺ καλὰ· τί κράτος εἶναι;

— Εἶ-νε κρά-τος συνταγματι-κὸν μοναρχι-κό-ον.

— Συγγνώμην, κύριέ μου, διέκοψα ἐγὼ, εἰμποριῶν τὰ μικρά νὰ μᾶς εἰπουν τί ἐννοοῦν με τὸ μοναρχικόν;

— Βέβαια εὐχαρίστως· καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτούς.

— Τί σημαίνει κράτος μοναρχικόν;

— Κρά-τος μοναρχι-κὸν σημαί-νει μόνον του.

Ἐγὼ ἐγύρισα πρὸς τὸν δάσκαλον καὶ τὸν ἐκύτταξα με ἐκπλη-ξιν, ἀλλὰ ἐκεῖνος τῇ δουλειᾳ του.

— Πολὺ ὠραῖα· τώρα ποία εἶνε ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας;

— Συγγνώμην τοῦ εἶπα, δὲν ἔμπορουν νὰ εἰπουν τί σημαίνει μόνον του;

— Σὺ Φουντούλη ξέρεις τί σημαίνει;

Ἄλλο Φουντούλης, ἓνας ἀνθρωπίσκος ἑνδεκα ἐτῶν, ἐσηκώθη καὶ με ταχύτητα ἰλιγγιώδη.

— Μόνον του σημαίνει, δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἄλλο.

— Καλὰ, κᾶθησε.

— Μὰ τί διάβολο με κοροϊδεύει ἢ δὲν εἶμαι στὰ καλά μου;

Ὁ δάσκαλος ὁμῶς εἶπεν ἐπαναλάβῃ τὴν προηγουμένην ἐρώτησιν.

— Ποία εἶνε ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας;

— Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ἡ Βικτώρια.

Τώρα πλέον ἤρχισα νὰ ἀμφιβάλλω περὶ τῆς διανοητικῆς μου καταστάσεως. Ἐπίασα τὸ κεφάλι μου ἀλλ' ἐκτυποῦσε φοβερά. Δὲν θὰ εἶμαι καλὰ ἐσκέφθην. Ἐν τούτοις εἶχα τὴν τόλμην νὰ ἀποτείνω τὴν τελευταίαν ἐρώτησιν.

Τί ἔτος ἔχομεν ἐφέτος;

--Τί ἔτος ἔχομεν ἐφέτος;

Ὅλοι μὲ τὴν ἴδιαν ὀξεῖαν φωνὴν καὶ μὲ τὸν ἴδιον ῥυθμὸν ἔδωκαν τὴν ἴδιαν ἀπάντησιν.

--1910.

--Δόξα σοι ὁ Θεὸς καλὰ εἶμαι, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, μὰ τί νὰ συμβαίνει ἀρά γε;

Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ ἐτελείωσε ὁ δάσκαλος τὸ μᾶθημα τῆς γεωγραφίας καὶ ἔκλεισε τὸ βιβλίον· τὸ βλέμμα μου ἔκαρφώθη ἐπάνω εἰς τὸ ροδοκόκκινον ἐξώφυλλό του καὶ ἐδιάβασα Κιζακμίας τοῦ ἔτους 1906.

Δὲν ἐβάσταξα. Πετάρθηκα ἔξω καὶ στὴ στιγμῇ καθαλλικεῶ

τὸν Ἀγαμνόοντά μου καὶ ξεγνῶν καὶ κούρασι καὶ δλα..... πῆρα πόδι γιὰ τὸ Βαθύ.

Εὐτυχῶς ὁ γηραιὸς ὄνος μου ἤσθάνθη κάποιον οἶκτον δι' ἐμένα

Συνεκέντρωσε ὅλας τὰς δυνάμεις.

καὶ συνεχέντρωτε καὶ αὐτὸς ὅλας τὰς δυνάμεις του· στὸ δρόμον δὲν μοῦ ἔκχιμε τὴν ἐλαχίστην ἰδιοτροπίαν. Βεβαίως θὰ ἤνόησε πῶς εἶχα πλέον ἀπόφασιν ἅμα μοῦ ἔκανε τὸ παραμικρὸν νὰ τὸν ἀψίσω γεῦμα εἰς τὰ Τσακάλια. Δὲν θὰ εἰμποροῦσα περισσότερον νὰ ἀνθῆξω εἰς μεγαλύτερας στενοχωρίας.

Σάμος.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ι. ΦΩΚΟΣ

Δικηγόρος

ΕΚ ΤΩΝ ΜΥΘΩΝ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ

ΑΛΩΠΗΣ ΚΑΙ ΕΧΙΝΟΣ

- Ἐν ἑσπερίᾳ χρόνῳ ἔκεινα τὰ παλαιά, λέγει ὁ μῦθος, ὅτι
 Ἐν τῇ Σάμῳ καταδικάζαν κάποιους πατριώτη,
 Μέγαν πολιτευόμενον, εἰς θάνατον, πῶς τάχα
 Τὸν πλοῦτον τὸν δημόσιον ἔκλεψ' αὐτὸς μονάχα.
 Κι' ὁ Αἰσωπὸς συνήγορος τοῦ κατηγορουμένου:
 — Ἀκούσατε, λέγει, κ' ἐμοῦ, σοφοῦ τετιμημένου.
 Κάποτε μία ἀλεπού τοῦ ποταμοῦ περνοῦσε
 Ἐσῦρθηκε σὲ φάρμαγγα καὶ νάδγγη δὲν ἔμποροῦσε,
 Ἐκεῖ δὲ μέσ' ἀμέτρητα τομπουριά πενασμένα
 Τῆς ἔκόλλησαν καὶ μ' αἰμά τῆς ἐχόρταινε καθένα.
 Κάποιος δ' ἐκείθεν ἀχινὸς περνώοντας τὴν ἑλυπήθη
 Καὶ νὰ τῆς βγάλλῃ θέλησε τῶν τομπουριῶν τὰ πλήθη!
 — Ἄφες τα, λέγει ἡ ἀλεπού, γιὰτ' εἶνε χορτασμένα
 Κι' αὐτὰ ἂν βγάλλῃς θῆρθουνε καινούρια πενασμένα.
 — Αὐτὸν καὶ σεῖς φονεύοντες θὰ βγῆτε ζημιωμένοι
 Γιατὶ θαρθοῦν στὴ θέσι του ἄλλοι καὶ πενασμένοι.

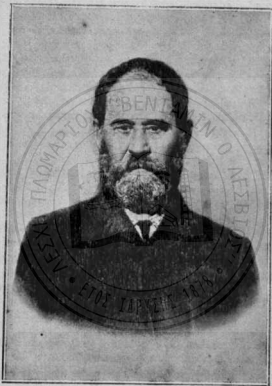
Ε Σ Σ.

* Aesopicae Fabulae σελ. 174.

ΕΥΛΑΒΗ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΙΕΡΟΜΝΗΜΩΝ

Πρότυπον ἀληθῶς χρηστοῦ καὶ εὐσυνειδήτου ἀνδρός, ὁ Γρηγόριος Ἱερομνήμων, δὲν εἶνε ὁ πρῶτος τὸν ἔποιον παρουσιάζει τὸ «Μικρασιατικόν» ἐκ Κέας, τῆς μικρᾶς αὐτῆς νήσου τοῦ Αἰγαίου, ἧτις εἰς τὴν ἀρχαιότητα πολλοὺς μεγάλους ἐγέννησεν ἄνδρας καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἡ νεωτέρα Σάμος ἔχει ποιάν τινα ὑποχρέωσιν, διότι ἐκεῖθεν προήρχοντο οἱ δύο ἐκ τῶν πρώτων διδασκάλων αὐτῆς ὁ κ. Κ. Λαγκώνης καὶ ὁ εἰς τὸν τόμον τοῦ 1909 παρουσιασθεὶς ἀπὸ τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου μακαρίτης Χρῆστος Λαγιάνδης.

Καὶ ὁ Γρ. Ἱερομνήμων, ὁ ἐβδομηκοντούτης καὶ θαλερός γέρον, ὁ αἰφνιδίως ὡσεὶ ἐξ ἐνέδρας ἀρπαγείς ὑπὸ τοῦ θανάτου τὴν 5 Ἰανουαρίου 1910, ἀνήκεν εἰς τὴν ἀραιὰν ἐκείνην φάλαγγα τῶν κατὰ μακρὰς περιόδους ἐτῶν ἀναφαινομένων σπανίων τύπων, τῶν ἐναρέτων ἐκείνων ὑπάρξεων, αἱ ποταὶ ἔρχονται διὰ τὴν δόξωσι τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Νεώτερος αὐτὸς Περικλῆς τῆς μικρᾶς τοῦ πατριδος ἀιτὴν πρωτίστως ἠγάπησεν, αὐτὴν ἐθεώρησε τὸ τιμιώτερον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν καὶ εἰς τὸν ἐξωραϊσμόν καὶ τὴν πρόσοδόν τῆς μετ' αὐταπαρνήσεως ἀφωσιώθη. Τέκνον τοῦ λαοῦ, γεννηθεὶς ἐκ πτωχῶν ἀλλ' εὖσεβῶν γονέων ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀριστοκρατία τοῦ αἰσθηματος οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν τῆς γεννήσεως. Δὲν εὐμοίρησε μεγάλης παιδείας, οὐδ' ἐπλούτισε τὰς γνώσεις του εἰς τὸ σχολεῖον τῆς κοινωνίας εἰς τὰς μεγαλουπόλεις. Εἰς τὸ στενὸν τῆς πατριδος του περιβάλλον ἐμορφώθη τελείως ὁ ἀναμορφωτῆς αὐτὸς καὶ ἐξωραϊστῆς τῆς γενεαίρας του. Ἡ νοημοσύνη, ἡ φιλεργία του, τὸ δημιουργικὸν πνεῦμά του καὶ ἡ λεπτή του ἀντίληψις ἐνωρίς ἐξεδηλώθησαν καὶ ταχέως ἀνέδειξαν αὐτόν. Μαθητεύσας παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Δημάρχου Κέας Στεφάνου Μηλίου τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου, δὲν ἐβράδυνεν ἢ μαθητῆς τὴν ὑπερβαλὴν τὸν διδάσκαλον καὶ ἐν βραχυτάτῃ χρόνῃ διέδραμε μὲ καλπάζον βῆμα τὰ ἀξιώματα τοῦ δημοτικοῦ συμβούλου, τοῦ Προέδρου τοῦ συμβουλίου, τοῦ δημαρχικοῦ Παρέδρου, ἐκλεγείς ἀμέσως κατόπιν Δημάρχος καὶ διαδεχθεὶς τὸν ἐκλιπόντα διδάσκαλόν του. Ἀλλὰ διὰ τὸν Γρηγόριον Ἱερομνήμονα ἡ ἐκτίμησις τῶν συμπολιτῶν του δὲν περιωρίσθη μέχρι τοῦ Δημαρχικοῦ ἀξιώματος. Εὐθὺς κατόπιν ἐξελέγη Βουλευτῆς ἀποσταλθείς τὴν ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν ἐπαρχίαν Κέας εἰς τὸ Ἑλλ. Κοινοβούλιον. Ἡ παθητικὴ ὁμως αὐτῆ θέσις δὲν συνεδιόχετο πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ Γρ. Ἱερομνήμονος, ὅστις ὄργα πρὸς τὴν κοινωφελῆ ἔρασιν, τὴν πρόσοδον καὶ τὴν διηνεκὴν ἐργασίαν. Ληξάσης τῆς περιόδου τοῦ παρεχώρησε τὴν θέσιν ταύτην εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀνδρέαν καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν πατριδα του, ὅπου συνεχῶς σχεδὸν ἐκλεγόμενος δήμαρχος, διτέλεσε τοιοῦτος ἐπὶ σειρὰν περιόδων μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὡς τοιοῦτος εἰργάσθη καὶ ἐπετέλεσεν ὅσα θὰ ἐχρειάζοντο πολυκαὶ γενεαὶ δημάρχων τὴν δημιουργήσῃ. Πτωχὸς αὐτὸς καὶ πτωχὸν διαχειριζόμενος δῆμον κατώρθωσε τὴν προικίσῃ αὐτόν διὰ πολλῶν ἐξωραϊστικῶν ἐργῶν, καὶ δὲν ἐτέθη λίθος ἐπὶ λίθου ἐν Κέᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, ὅστις τὴν μὴ ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Ἱερομνήμονος. Κρήναι μαρμάρειοι καὶ ναοὶ μεγαλοπρεπεῖς, δρόμοι καὶ δημοτικὰ καταστήματα, πᾶν ὅ,τι τέλος ἀποδαινύει τὴν καλὴν διοίκησιν, ἐνὸς τόπου, πᾶν ὅ,τι ἐξαγγέλλει τὴν πρόσοδον καὶ τὸν πολιτισμόν, ὀφείλεται εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀκαταπόνητον θέλησιν τοῦ ἀειμνήστου Ἱερομνήμονος.

Ἐκ τῶν μισθοδοσιῶν του ὡς δημάρχου ἐπὶ δύο περιόδους ἀνήγειρε κομψότατον Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ Ναῦδριον ἐν ἀπόπτῃ θέσει εἰς

τὴν μεταξὺ λιμένος καὶ πόλεως Ἰδὸν καὶ παρ' αὐτῷ κρήνην, ἐκεῖ δὲ ζῶν ἐτοίμασε καὶ τὴν τελευταίαν του κατοικίαν.

Πρὸς ἐπιτέλεισιν τοῦ καλοῦ καὶ ὠραίου καὶ ὅταν τὰ ἴδια του μέσα δὲν ἐπὶ ἤρχουν, δὲν ἐδίσταζε νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα καὶ οὐδεὶς ἤρνεϊτο εἰς αὐτόν. Ἦτο ταμεῖον γνώσεων δικαστικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἀκόμη καὶ ὡς ἀμερόληπτος δικιτητὴς συνεδίβαζε τὰς μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν του διαφοράς μετ' ἀξιοθαυμάστου περινοίας καὶ ἡ γνώμη του ἦτο ἐν πᾶσι νόμος.

Ματριόφρων εἰς ἄκρον, μετὰ κόπου ἔφερε τὸ παράσημον τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, δι' οὗ ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ἠθέλησε νὰ ἀμοίψῃ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του, ἀποκρούων καὶ ἐκμηδενίζων τὰς προσπάθειάς τῶν ἐκτιμητῶν του πρὸς προχωγῆν αὐτοῦ εἰς ἀνώτερα ἀξιώματα.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ αὐταπάρνησις του προσεπόριζεν αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην τῶν συμπολιτῶν του, τὴν ἵσκιαν διστράνου ἢ ὑπὸ πάντων προσωνημῖα αὐτοῦ διὰ τοῦ ὀνόματος **μ ἄ ρ μ πα καὶ πα τ ῆ ρ α**. Καὶ ὅταν αἰφνιδίως ὁ θάνατος ἦλθε νὰ τὸν ἀρπάσῃ ἀπὸ τῆς μεγάλης αὐτῆς οικογενείας του, χιλιάδες τέκνων τὸν προσέπεμφαν μὲ εἰλικρινῆ δάκρυα εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν καὶ ἀπεχαιρέτησαν αὐτόν με τούς πενθίμους ἤχους τῶν οἰ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν, τὰς ὁποίας ἔκτισε, καὶ ἐκλαυσαν εἰς τὴν διάβασίν του οἱ ἀνοικτοὶ κρουνοὶ τῶν κρητῶν, τὰς ὁποίας αὐτὸς ἔστησε.

Συνδέσας δι' ἀρρήκτων δεσμῶν ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως τὸ ὄνομά του μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του ἀφῆκε διαδόχους αὐτοῦ καὶ κληρονόμους τῶν ἀρετῶν του, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐντίμου πενίας του, κατόπιν τεσσαρακονταετοῦς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων, τὰ τέκνα του, ἀνταξίους γόνους τοιοῦτου πατρὸς, μέρψωμένους ἐπιστήμονας καὶ διαπρεπῆ κατέχοντας ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν. Ἐξ αὐτῶν ὁ υἱὸς του Κωνσταντῖνος Ἱερομνήμων ἰατρός καὶ πρῶην βουλευτὴς Κέας διεδέχθη νῦν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Δημάρχου τὸν αἰμύνηστον πατέρα του, συνεχίζων τὸ προοδευτικὸν ἐκεῖνου ἔργον.

Α Λ Η Θ Ε Ι Α Ι

Ἄ ἄ λ η θ ῆ τ ῆ ς σ κ ο π ὸ ς τ ῆ ς ἀ ν θ ρ ω π ῖ ν η ς ζ ω ῆ ς δ ἔ ν ε ἰ ν α ἰ ἡ ε ὑ τ υ χ ῖ α ἀ λ λ ἄ τ ὸ κ α θ ῆ κ ο ν .

Μὴ ἐξεγειρόμεθα ἐναντίον τῶν πόνων, εἶνε ἐπίσης ἀναγκαῖοι ὄσον καὶ ἡ χαρὰ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν λατρείαν μας. Διότι ἂν ὁ ἥλιος τῆς φαιδρότητος ὠρμάξῃ καὶ ἀνοίγῃ, ἡ βροχὴ τῶν θακρῶν θροσίξει καὶ αὐξάνει τὸν χυμόν.

Ἄ ἄ ν θ ρ ω π ο ς δ ἰ μ ο ἰ ᾶ ζ ε ἰ μ ἔ δ ἔ ν δ ῆ ρ ο ν ὅ π ῶ ς σ ε ἰ ο ῦ ν δ ἰ ᾶ ν ἄ ρ ῖ φ ο ῦ ν τ ο ῦ ς κ α ρ π ο ῦ ς τ ο ῦ δ ἔ ν ἐ κ λ ο ν ῖ σ θ ῆ ο ῦ ς ὀ ὑ δ ἔ π ο τ ε ἀ ν θ ρ ω π ο ς χ ω ρ ῖ ς ν ἄ π ἔ σ ο ῦ ν τ ἄ δ ᾶ κ ρ ῶ ᾶ τ ο ῦ .

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΡΩΜΗΝ

Τὸ «Μικρασιατικόν» εἶνε ὑπερήφανον στρατολογοῦν ὁσημέραι τοὺς συνεργάτας του ἐκ τῶν δοκιμωτέρων καὶ γνωστοτέρων ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον λογογράφων, οἵτινες ἐκτιμῶντες τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἐπιχοδομητικὸν διὰ τὴν ἑμογένειαν ἔργον του, προθύμως ἀπεύδουσι νὰ συνεισφέρωσι τὸν πνευματικὸν ὄβηλόν των.

Ὁ κ. Κώστας Καιροφύλλας, τὸν ἔποιον σήμερον παρουσιάζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας, εἶναι παλαιὸς τῶν Μουσῶν ὑπότροφος. Ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ καὶ διήκουσεν ἐπὶ τριετίαν μαθήματα ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Μεταγραφεὶς κατόπιν εἰς τὴν Νομικὴν ἐγένετο διδάκτωρ τοῦ δικαίου. Ἠλθὲν παρὰ τὴν Θέμιδα ἐρασθεὶς τῶν Πιερίδων ἐπέδωθη καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν συγγραφήν. Γνώστης βαθὺς τῆς Ἰταλικῆς, ἔ-

χει μεταφράσει τὰ «Τραγούδια» τοῦ Στακέτη, τὴν «Ροδοδάφνην» τοῦ Δ' Ἀννούτσιου ἔγραψε δὲ πρωτότυπα τὴν «Ὀμηρικὴν Ἑλένην», κριτικὴν μελέτην τὴν «Χήμαιραν» μυθιστόρημα, «Δακτυλοσκοπίαν» ἐπιστημονικὴν μελέτην περὶ μέσου ἀνακαλύψεως τῶν ἐγκληματιῶν, διὰ τῶν ἀποτυπωμάτων τῶν δακτύλων, «Ἐγκληματολογίαν», κατὰ τὰς θεωρίας τοῦ Γουκί, τὸν «Φόρον τῶν κληρονομιῶν», μελέτην δημοσιονομικὴν καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἄπειρα πρὸς τοῦτους ἄρθρα του, μελέται, διηγήματα, ποιήσεις, μεταφράσεις κ. τ. λ. εἶνε ἐγκατασπαρμέναι εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ. Τακτικὸς συνεργάτης τοῦ «Ἐθνικοῦ» ἡμερολογίου ἐδημοσίευσεν εἰς τοὺς τόμους του σειρὰν μεταφράσεων τῶν ποιημάτων τῆς Ἄδα Νέγκρη καὶ τοῦ Ἀρθούρου Γκράν. Παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του, εἶνε μόλις τριακονταετής, εἶνε παλκιὸς γνώριμος παντός φιλαναγνώστου ὡς δεξιὸς καὶ κομφὸς τοῦ καλῆμου χειριστῆς. Ἀπὸ τριετίας ἤδη ἐγκαταστάς εἰς Ρώμην, ἐνθα δημοσιογραφεῖ, μᾶς ἀπέστειλεν ἐκείθεν ὡραίας περὶ τοῦ «Κολοσσαίου» γραμμᾶς, πολῦτιμον οὕτω εἰς τὸν παρόντα τόμον συμβολὴν συνεισφέρων.

ΤΟ ΚΟΛΟΣΣΑΙΟΝ

Ένας ὄγκος μαυρισμένος, γέρικος, πένθιμος, γκρεμισμένος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐγγιγμένος ἀπὸ τὴν πτέρυγα τῶν αἰώνων, εἰς τὸ μέσον τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς σωζόμενος, γεννᾷ μίαν ἐντύπωσιν πενθίμου μεγαλείου. Τὸ ἐπιζῶν αὐτὸ λείψανον μιᾶς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἤρεις μόλις δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν, ἐκμηδενίζει τὸ πνεῦμα ἐκείνου ὁ ὅποιος τὸ ἀτενίζει. Μὲ τὸν γιγάντειον ὄγκον φαίνεται σὰν νὰ ὑψῶνῃ μίαν ἀγέρωγον πρόκλησιν πρὸς τὸν χρόνον καὶ νὰ βροντοφωνῇ μαζὺ μὲ τὸν ποιητὴν τοῦ «Τσαίλ Ἀρολδ» τὸ ἐξῆς ἀγέρωγον: « Ἐξόσον θὰ ὑψοῦται τὸ Κολοσσαῖον θὰ ὑψίσταται ἡ Ρώμη· ἀμα αὐτὸ κρημνισθῆ καὶ ἐκείνη θὰ πέσῃ καὶ τὸ Ἄστυ θὰ ἐκμηδενισθῆ.

Τὸ εἶδα διὰ πρώτην φοράν ἓνα θράδῳ πρὸ τετραετίας φωτισμένον μὲ βεγγαλικὰ φῶτα ὡς μαγικὴν ὄπτασίαν, ὡς ἐν ὄνειρον. Καὶ ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὸ ἀληθινὸν αὐτὸ ὄνειρον ποῦ μοῦ παρουσίασε τὸ Κολοσσαῖον βουτηγμένον μέσα σὲ χροῶμα κόκκινον, συμβολίζον τὸ αἷμα—τὸν ὠκεανὸν τοῦ αἵματος—ποῦ ἐκεῖ μέσα εἶχε χυθῆ.

Μὲ ὀλίγας λέξεις θὰ προσπαθῶ νὰ σᾶς ἀφηγηθῶ τὴν ἱστορίαν του. Τὸ Κολοσσαῖον ἐκτίσθη ἐπάνω εἰς μίαν λίμνην τοῦ περιλαλήτου κήπου τοῦ Νέρωνος. Τὸ ἤρχισεν ὁ Βεσπεσιανός, τὸ ἐξήκολούθησεν ὁ Τίτος καὶ τὸ ἐτελείωσεν ὁ Δομιτιανὸς κατὰ τὸ 80 μ. Χ.

Τὰ ἐγκαίνιά του ἐωρτάσθησαν διὰ ἱερολογιῶν διαρκεσασῶν ἑκατὸν ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν ἐγκαίνιων συνηντήθησαν πλέον τῶν πέντε γιλιῶδων θηρίων καὶ οἱ μονομάχοι ἔγυσαν τὸ αἷμα τῶν ἄφθονον ἐκεῖ μέσα παριστάνοντες μάχας καὶ ναυμαχίας ψευδεῖς.

Κατὰ τὸ 217 μ. Χ. κεραυνὸς τὸ κατέστρεψεν ἐν μέρει. Ὁ κεραυνὸς ἦναψε πυρκαϊὰν διαρκέσσαν τρεῖς ἡμέρας, καὶ προξενήσαν μεγάλην καταστροφὰς εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ἐχρηιάσθησαν ἔτη πολλὰ ὅπως ἐπισκευασθῇ ὁ τραυματισμένος ἐκεῖνος Κολοσσαῖος. ...

Κατὰ τὸ 248 μ. Χ. ἐορταζομένης τῆς γιλιετηρύδος ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης ἐγίναν ἐκεῖ μέσα φρικώδεις ἀγῶνες μεταξὺ δισχιλίων θηριομάχων καὶ θηρίων ἀπείρων τὸ αἷμα ἐχύθη ἄφθονον.

Κατὰ τὸ 405 μ. Χ. ὅτε δηλοῦν ἡ εὐεργετικὴ ἐπίρροή τοῦ Χριστιανισμοῦ ἤρχισεν ἐπιφέρειν τὰ φιλανθρωπικὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα ὁ Αυτοκράτωρ Τήριος ἀπηγόρευσε τὰς ἐν τῷ Κολοσσαίῳ θηριομαχίας, ὡς ἀντικειμέναις πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτῶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸ ὄνομα Κολοσσαῖον ἐδόθη εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο μόνον κατὰ τὸν ὄγδον αἰῶνα. Προηγουμένως ἀπεκαλεῖτο « Ἀμφιθέατρον τοῦ Φλαβίου ».

Ἄλλ' ἐπηκολούθησαν οἱ θλιβεροὶ χρόνοι τοῦ Μεσαιωνικοῦ σκότους καὶ τῆς πυχρῆς ἀμνησίας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ Κολοσσαῖον ἐρησιμένον ὡς φρούριον εἰς Ρωμαίους Βασιλεῖς Βραδύτερον ὅμως ἐληλατήθη ἀγρίως παρ' αὐτῶν.

Οἱ μεγιστάνες καὶ εὐγενεῖς τῆς Ρώμης ἐκρήμνισαν ἀρκετὸν μέρος τοῦτου ὅπως μὲ τὸ ὑλικὸν κατασκευάσουν τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα παλῆτιχά των, τοὺς πύργους των.

Καὶ οἱ Πάπαι συνετέλεσαν εἰς τὴν λεηλασίαν αὐτῆν. Καὶ μὲ πέτρας ἀπὸ τὸ Κολοσσαῖον κατεσκευάσαν τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα παλῆτιχά ὡς τὸ Palazzo Venezia καὶ τὴν Cancelleria.

Ὀλιγώτερον ἄρπαγες, ἀλλὰ περισσότερον ἀνόητοι ὑπῆρξαν οἱ πάπαι Σίξτος Ε' ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ ἰδρῦσῃ μέσα εἰς τὸ Κολοσσαῖον ἐν ἐριουργεῖον καὶ ὁ Κλήμης Θ' ὁ ὁποῖος ἰδρυσεν ἐργοστάσιον νίτρου ἐκεῖ μέσα.

Εἰς τὴν βεβήλωσιν αὐτῆν ἔθετο τέρμα ὁ Πάπας κατὰ τὸ 1711 ὅτε τὸ Κολοσσαῖον καθιερώθη ὡς ἱερὸν οἰκοδόμημα ἀφιερωθὲν εἰς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Ἀργότερον μερικοὶ Πάπαι φιλοτίμως ἐπεδιώρθωσαν τοῦτο ἐμποδίσαντες τοιοιτοτρόπως τὴν τελείαν αὐτοῦ καταστροφὴν.

Τὸ Κολοσσαῖον διὰ τὴν νηθῆ ὀλίγον μὲ μερικοὺς ἀριθμοὺς, ἀπαραιτήτους ὅμως—ἔχει περιφέρειαν 524 μέτρων καὶ ὕψος 50. Ἐπάνω εἰς τὴν τελευταίαν στεφανήν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν καθισμάτων ἦσαν τοποθετημένα διάφορα ἀγάλματα. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ τέσσαρα πατώματα. Περιελάμβανε πλέον τῶν ἑκατῶν γιλιᾶδων θεατῶν, ἐσκεπαζετο δὲ κατὰ τὰς βροχὰς τοῦ χειμῶνος καὶ κατὰ τὰς θερμὰς καλοκαιρινὰς ἡμέρας μὲ τεραστίαν τέχνην.

Ἡ κονίστρα εἶχεν ἑκτασίν 86 μέτρων, γύρω—γύρω δὲ ἦσαν σιδηροὶ κλωβοὶ ὅπου ἔμενον τὰ ἄγρια θηρία.

Τὸ οἰκοδόμημα εἶνε σχήματος ἐλλειπτικοῦ. Τέσσερες ἦσαν αἱ κύριαι αὐτοῦ εἰσοδοὶ καὶ τέσσαρα τὰ πατώματα αὐτοῦ. Τὸ Κολοσσαῖον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἤξιζεν μόνον διὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἐντολήν του ἀλλὰ ὡς μία προσέτι ἀπόδειξις τοῦ βαθμοῦ τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων ρωμαίων ἀρχιτεκτόνων. Ἐξισταζόμενον ἐκ τῶσυνόλω του τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶνε θυμικσιον διὰ τὴν ἀρμονικότητα, ἀρτίαν εἰς τὰς γραμμὰς καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σχεδίου. Ἴσως εἰς τὰς λεπτομερείας δύναται τις νὰ εὕρῃ ἑλαττώματα.

Ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ὁποῖον διεγείρει τὸ Κολοσσαῖον ἐγκειται οὐχὶ τόσον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν βεβχῶ: ὑπερεῖ πολλῶν ἀλλῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων, ὅσον εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ σημασίαν.

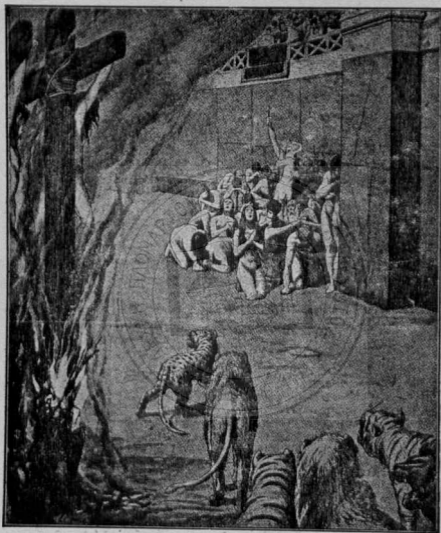
Ἡ αὐτοκρατορικὴ Ρώμη δὲν μᾶς ἀφῆκε μνημεῖον ἐκφραστικώτερον τοῦ χαρακτῆρος τῆς, τῶν ἐνστάτων τῆς, ὁλοκλήρου τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ἧτις προητοίμαζε τὸ μέλλον. Μέρος τῆς νεωτέρας ψυχῆς ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὰ πάθη ἀτινὴ ἀνερριπῶντο εἰς τὸν ἀπέραντον τοῦτον Ἰπποδρόμον, τόσον τὰ εὐγενέστερα καθῶ: καὶ τὰ ποταπότερα πάθη!

Ἐφόσον ἀνέρχεται: τις εἰς τὰς ἀπωτάτας σελίδας τῆς ἱστορίας τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ βλέπει ὅτι οὗτος οὐδέποτε εἶχε τρυφεράν τὴν καρδίαν. Ὁ Ρωμαϊκὸς λαὸς ἀγνοεῖ τὸν οἶκτον. Αὐτός δὲ εἶνε καὶ ὁ λόγος δι' ὃν ἐγεννήθησαν καὶ εὐδοκίμησαν ἐν Ρώμῃ αἱ θηριομαχίαι, εἰς τὰς ὁποίας τόσον θλιβερόν ρόλον ἐπαιζον οἱ πρῶτοι ἥρωες τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Αὐγουστος, συνοψίζων τὰ ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας του συντελεθέντα ἔργα, ἀνέφερεν, ὡς τίτλον δόξης του, ὅτι εἶχε προσφέρει εἰς τὸν λαὸν ὀκτώ θεάματα θηριομαχιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπικλίσαν δεκακισχιλιοὶ μονομάχοι.

..

Ἐπὶ Δομιτιανοῦ τὰ θεάματα αὐτὰ τὰ ὁποία πρότερον ἦσαν κατὰ βούλησιν, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ λάβουν χώραν εἰμῆ δις τοῦ

Δοκιμασίαι τῶν πρώτων χριστιανῶν ἐν τῷ Κολοσσαίῳ τῆς Ρώμης

έτους, ἐκηρύχθησαν ὑπογρευωτικά διὰ δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας.

Ὁ Τραϊανὸς ἔκαμε κάτι περισσότερον. Μετὰ τὴν νίκην του κατὰ τῶν Δακῶν διωργάνωσε μίαν σειράν παραστάσεων διαρκεσα-
σῶν 123 ἡμέρας καὶ εἰς τὰς ὁποίας μετέσχον δεκαχισχιλιοὶ ἄνθρωποι.

Λίαν ἐνωρὶς ὅμως οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος μονομάχοι δὲν ἐπῆρχουν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀγώνων. Ἐστρατολογήθησαν λοιπὸν τοιοῦ-
τοι μεταξὺ τῶν καταδίκων, τοὺς ὁποίους ἐξεπίτηδες ἔφερον εἰς Ρώ-
μην ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ρωμαϊκῆς Λυτοκρατορίας. Καὶ οἱ ἀτυ-
χεῖς καταδίκαι ὑπεγρευόντο νὰ διασκεδάζουν τοὺς Ρωμαίους πα-
λαίοντες μετὰ τῶν θηρίων καὶ φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν.

Ὅτε ὅμως ὁ Χριστιανισμὸς ἔκαμε τὴν ἐπίσημον ἐμφάνισίν του τότε πλέον οἱ Ρωμαῖοι Λυτοκράτορες δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ ἀνα-
ζητοῦν μεταξὺ τῶν καταδίκων τῶν ἐπαρχιῶν τὰ ἀνθρώπινα κορμιά τὰ ὁποία «εἰσῆρχοντο γεμάτα ζωὴν ἀπὸ τὴν μίαν θύραν τοῦ Κο-
λοσσαίου διὰ νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν ἄλλην σάρκες νεκρὰ καὶ κομματια-
σμένα» κατὰ τὴν θαυμασίαν φράσιν τοῦ Michelet.

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἀτυχῶς ἔδωσαν ἀρκετὸν ὕλικόν διὰ τὸ Κολοσσαῖον θεμελιώσαντες μὲ τὸ αἷμα τῶν τὴν ὑπέροχον θρη-
σκείαν τοῦ ἀλτροῖσμου καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης.

Κατὰ τοὺς πρῶτους τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνους, καθ' οὓς οἱ ὀ-
λίγοι ὁπαδοὶ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Ναζωραίου, κρυμμένοι εἰς τὰς
Κατακόμβας, διωκόμενοι καὶ σφαγιαζόμενοι ἔθετον τὰ θεμέλια τοῦ
Χριστιανισμοῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ διωγμοῦ οἱ ἥρωες
αὐτοὶ μιᾶς ἐπιμόχθου ἰδέας πολλακίς ἐσύρθησαν εἰς τὴν κονίστραν
τοῦ Κολοσσαίου καὶ κατεσπαράχθησαν ὑπὸ τῶν θηρίων—θριαμ-
βευτικὴ ἐκατόμβη τῆς νέας θρησκείας.

Εἶνε ἀληθῶς ὑπέροχος καὶ φρικιαστικὴ ἡ ἱστορία τῶν μαρτύρων
ἐκείνων, τῶν ἄγνωστων καὶ ἄνωγμένων ἡρώων, οἵτινες ψύχραιμοι
καὶ ἀδιάφοροι ἄφινον νὰ κατασπαράσσωνται ὑπὸ τῶν θηρίων, χω-
ρὶς διαμαρτυρίαν, χωρὶς κραυγὰς, χωρὶς κίνημα ἀμύνης, ἀλλὰ
προσευχόμενοι εἰς τὸν ἀληθινὸν θεόν, τὸν ὁποῖον ἐκήρυττεν ὁ μέ-
γας Διδάσκαλος.

Μυριάδες χριστιανῶν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Νέρωνος, τοῦ Δι-
οκλητιανοῦ τοῦ Μαρτινιανοῦ, ἄλλων αὐτοκρατόρων διωκτῶν
τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔπεσαν θύματα τῆς ἀγριότητος τῶν Ρωμαίων
εἰδωλοστρωτῶν, μέσα εἰς τὴν αἵματοβαμμένην κονίστραν τοῦ Κο-
λοσσαίου.

Καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀκούει ἀντηχοῦντας
τοὺς μαυρισμένους καὶ ἐρειπιώδεις τοῦ Κολοσσαίου τοίχους ἀπὸ
τὴν θριαμβευτικὴν καὶ τραγικῶς ὑπέροχον ἐπιφώνησιν τῶν Χρι-

στιγνῶν οἷτινες καταπραϊπτόμενοι ἀπὸ τὰ θηρία ἀνέκρχζον ὡς ἐπωδὸν θριψίδου—'Ο Χρῖστος ὡς νικᾷ!

Ρώμη 1910 Ἄπριλιος.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΩΝ

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ τοῦ Emerson)

Ἔ-ἴχανε γυδοπρόβατα κι' ἀπέραντα χωράφια
καὶ κάθε χρόνο παίρνανε μὲ κόπο καὶ μὲ ἴδρω
στάρι, κριθάρι, δσπρια, φροβια, μαλλί καὶ ξύλα'
καὶ σὰν ἐσπριανοῦσανε στὰ πλοῦσια τσιφλίκια,
«Εἶνε δικό μου, ἔλεγε καθέννας, τὸ τσιφλίκι
«καὶ τῶν παιδιῶν μου θά γενῆ καὶ θάχῃ τ' ὄνομά μου.
«Πόσο γλυκά στὰ δέντρα μου ὁ ἀνεμὸς σφυρίζει!
«Τί ὄμορφα ξεπλώνεται στὸν λόφο μου ὁ ἴσκιος!
«Τὰ κρουσταλλένια αὐτὰ νερά καὶ τ' ἀνθισμένα σπάρτα
«θαρρεῖς πῶς μὲ γνωρίζουνε, θαρρεῖς πῶς μ' ἀγαποῦνε
«σὰν τὸ σκυλί μου τὸ πιστό' κ' ἐγώ, πιστέψατέ με,
«ὅ, τι κι' ἂν κάνω, ἀπὸ τὴν γῆ θρέφεται καὶ προκόβει».

Ποῦνε οἱ ἄνθρωποι αὐτοί; βαθεῖα στὴν γῆ κοιμοῦνται,
καὶ ξένοι καὶ αὐτοὶ κοιτοί, τ' ἀλέτρι τους τραβοῦνε
μέσα στὴς ἴδιαις ἀύλακλαις π' ἀνοῖξανε ἐκείνου.
Γελᾷ ἢ γῆ μὲ τ' ἄνθη τῆς γιὰ τὰ μωρὰ παιδιὰ τῆς,
π' ὄλο καυχῶνται γιὰ τὴν γῆ κι' ὄλο γιὰ γῆ καυχῶνται,
μωροὶ καὶ καυχησάρηδαις σὰν νάτανε δική τους.
Μωροὶ, τ' ἀλέτρι κυβερνοῦν, μὰ τὰ δικὰ τους πόδια
δὲν εἰμποροῦν νὰ σύρουνε ἀλάργ' ἀπὸ τὸν τάφο.
Ἐσμῖξανε τὴν λαγκαδιὰ μὲ τοῦ βουνοῦ τὰ πλάγια,
οἱ ἀχόρταγοὶ κ' ἐρρίζανε τ' αὐλάκι μέσ' στὴν λίμνη
κ' ἐπιθυμοῦνε, οἱ φθονεροὶ, τοῦ γσίτονα τὸ κτῆμα.
"Αχ! τί λειβάδι γιὰ βοσκή! μεγάλο δίσκος ἔχω,"
«μ' ἀκόμα νάχῃ ἤθελα αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο»
«γιὰ πέτρα ποῦ χρειάζεται κι' αὐτὸν ἐκεῖ γι' ἀσδέστη»
«καὶ τὸ μπαλάκι ἐκεῖνο ἐκεῖ, ποῦ πάχνη τὸ σκεπάζει.»
«Ἄ! εἶνε γῆ πολὺ καλὴ ποῦ κ' ἢ Νοτιὰ τὴν βλέπει.»
«Εἶν' ὄμορφα ἀπὸ μακρυνὸ ταξίδι σὰν γυρίζῃς»
«νά βρισκῃς τὸ σητάκι σου, ἀμπέλια καὶ χωράφια!»

Τί νοικοκύρης ἄνθρωπος! Τὸν χάρο δὲν θυμάται,
καὶ πῶς θὲ νάρθη ἕνας καιρὸς, θὲ νάρθη καὶ μιά μέρα
ποῦ ἕνας βῶλος μαύρης γῆς στὴν γῆ του θὲ νὰ πέσῃ!

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Καί τὰ δικά μου καὶ τὰ δικά σας
 εἶνε δικά μου, ὄχι δικά σας.
 Ἡ γῆ βαστᾷ κι' ἀντέχει,
 τ' ἄστρα βαστοῦν κι' ἀντέχουν
 κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ
 ρίχνουνε φῶς καὶ λάμψι
 στὸν γέρο Ὠκεανό.

Παλχαῖς, πολὺ παλχαῖς
 εἶν' ἡ ἀχρογιαλιὰς
 ποῦνε οἱ ἄνθρωπ' οἱ παλχοί;
 εἶδατέ σεῖς κανένα;
 ἐγὼ ποῦ εἶδα τόσους,
 παλχὸ δὲν εἶδα ἓνα.

Ἐδῶ 'γε ἐκεῖνη ἡ γῆ
 μὲ τὰ πυκνά της δάση,
 μὲ τὴν ἀκοίμητη πηγγῆ,
 μὲ τὴν παλχὰ της λαγκαδιᾶ,
 μὲ τὰ νερά ποῦ πλημμυροῦν
 μὲ τὰ παλχὰ προχώματα.
 Ἐκεῖνος ποῦ τὰ ὄριζε
 ποῦ βρίσκεται; ποῦ γάνε;
 Τὸν φάγανε τὰ χῶματα.
 Σὰν τῆς πλημμύρας τὸν ἀφρό
 κι' αὐτός καὶ τὰ παιδιὰ του
 κι' ὀλόκληρα βασίλεια
 χαθήκανε καὶ πᾶνε!

Ἐκείνοι ποῦ μ' ὄριζάνε
 καὶ μ' ἔλεγαν δική τους,
 ἂν κ' αἰωνία ἠθέλανε
 νὰ εἶνε ἡ ζωὴ τους,
 πεθάνανε, χαθήκανε.
 Γιατὶ ἐκαυχηθήκανε
 πῶς εἶμαι δική τους;
 πῶς γίνεται αὐτό,
 ἀφοῦ αὐτοὶ δὲν μ' ἔχουνε
 κ' ἐγὼ τοὺς ἔχω, τοὺς κρατῶ;

Ἄ ζι ζι ε.

Η ΝΥΦΗ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

Έκει πέρα, κοντά στα Γιάννινα, σ' ένα χωριό, πλειό 'Ελληνικό από τήν 'Αθήνα, γιορτάζονταν ἡ πρωτοχρονιά, όπως γιορτάζεται και σήμερα—μέρα ακόμα, 'Ελληνικά, πανάρχαια.

"Όλο τό χωριό εἶταν ντυμένο στά γιορτάτικα του, πήγε στήν 'Εκκλησία κι' ἐγύριζε στά σπίτια ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά. Καθένας, ποῦ εἴπαινε στήν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ, εἴπαινε ἀπό τήν θυμονιά κι' ἕνα κλαδί πουρναρίσιο και ἀναθαίνοντας στό δοξάτο, όπου εἴκαιγε ἀκοίμητα γερή, χοντροκοῦτσουρή και χοντροκάρβουνη φωτιά, ἔδανε και τό πουρναρόκλαδο ἀπάνω στήν στιά, κι' ἐνῶ ἐκεῖνο εἴπαινε φλόγα κι' ἐπρατσάλιζε «πράτς-πράτς-πράτς» αὐτός εἴλεγε:

—Καλή χρονιά και χρόνια πολλά! σερνικά κατσίκια και θηλυκά ἀρνιά!

"Ἡ ἡμέρα εἶταν ἀσύννεφη και λαμπρή, κι' ἄς εἶταν καρδιά τοῦ χειμῶνιοῦ. «Όταν γελάει ὁ χειμῶνας-λέει μιὰ παροιμία—γελάει γλυκύτερα ἀπό τό καλοκαίρι».

Οἱ φοῦρνοι ὄλοι κάπνιζαν, κι' ὁ κάπνός τους σηκόνονταν τόν ἀνήφορο πρὸς τὰ οὐράνια ἀπό τήν ἀνεμιά, σάν γαλανοὶ στύλοι, σάν ἄνθρωποι εὐχαριστήριοι ὄλου τοῦ χωριοῦ πρὸς τόν Ἠλλάστη, ποῦ τό ἀξίωσε και πάλε νά ἰδῆ μὲ καλό τήν πρωτοχρονιά.

Οἱ γριές μαγεύσαν, οἱ νυφᾶδες πηρέτευαν κ' οἱ νύφες πήγαιναν γιά νερό ἀπό τόν ποταμό.

Οἱ παρθένες, κρατῶντες ἡ καθεμιὰ κανίστρι γεμάτο κουλούρια, πήγαιναν στά χιμάδια τους νά τὰ βάλουν στά κέρατα τῶν κριαριῶν και τῶν τραγιῶν και νά ἐξορκίσουν κάθε κακό: λύκο, παρμάρα, ἀβλογιά, ἀγρολήτα, ψόρα βδέλλα, γκούσια.

Στόν γυρισμό ἀπό τὰ χιμάδια πέντε ὀριόκαλλες παρθένες ντυμένες τὰ ὀραιότερά τους λεθέντισσες λυγρές και βεργολύγιστες, 14 χρονῶν ἡ κάθε μιὰ βαστώντας παραμάσχαλα τ' ἄδεια κανίστρια, ἀνταμώθησαν στό γεφύρι, κι' ἄρχισαν ν' ἀναθαίνουν τόν ἀνήφορο γιά τό χωριό μὲ γέλοια και μὲ χαρές και νά καμαρώνουν ποῦ μεγάλωσαν τόσο εὐκολα ἀπό τὰ χιτῆς ὡς τὰ σήμερα κατά ἕνα χρόνο. Εἶταν κι' οἱ πέντε ἀγαπημένες κι' ἀδερφοποιτῆς στό Βαγγέλιο, κι' ἔσκαζαν ἄν δέν ἀνταμώνονταν μιὰ φορά τήν ἡμέρα νά εἴποῦν τὰ μυστικά τους, τὰ παρθενικά μυστικά τους. "Όταν φτεροπόδαρες ἀνέβηκαν στήν ράχη, σάν ξωτικές κι' σάν νεράιδες πρὶν νά μποῦν στό χωριό, ἡ Περιστέρα ἡ μεγαλύτερη κι' ἡ ζωηρότερη ἀπ' ὄλες, εἶ-

πε στές άλλες, τὴν Δάφνη, τὴν Ἀνθή, τὴν Κρουστάλλω καὶ τὴν Μηλιά:

— Μωρές, μιὰ ὥρα μιλοῦμε καὶ δὲν εἶπαμε τί ὄνειρο εἶδαμε ἀπόψε!

— Ἀλήθεια! ἀλήθεια! (εἶπε ἡ Δάφνη) νὰ τὰ ποῦμε!

— Σταθῆτε (εἶπε ἡ Ἀνθή) νὰ τὰ ποῦμε... Ἔσως φεύγετε σὰν τὰ ἰσκιώματα!

— Ὅρθές νὰ τὰ ποῦμε; (Εἶπε ἡ Κρουστάλλω) Κι' ἐδῶ πέρα στὰ τριβρομα; καὶ στὰ σταυροβρόμια;

— Ἀλήθεια (εἶπε ἡ Μηλιά)... Τὰ ὄνειρα δὲν λέγονται ὅπου κι' ὅπου... Ὅχι: μόνον δὲν στρέγουν ἂν εἶνε καλά, ἀλλὰ καὶ τὰ κακὰ γέρονται χειρότερα. Ἔτσι εἶλεγε ἡ συχωρεμένη ἡ βάρω μου, ποῦ ἤξερε πολλὰ.

— Καλὰ! (ξανέειπε ἡ Περιστέρα) πάμετε ὅπου πρέπει νὰ τὰ ποῦμε! Ποῦ θέλετε νὰ πάμε;

— Νὰ πάμε, νὰ πάμε... (εἶπε πάλι κι' ἡ Δάφνη)... νὰ πάμε πίσω ἀπὸ τ' ἅγιο δῆμα τῆς ἐκκλησιάς. Εκκεῖ εἶλεγε ἡ δική μου ἡ βάρω ὅτι εἶνε καλά νὰ φανερώνη κανεὶς τὰ ὄνειρά του σ' ἄλλον καὶ ποθενά ἄλλοῦ.

— Πάμε καὶ σ' ἅγιο δῆμα (εἶπε στὴν ἀράδα τῆς κι' ἡ Ἀνθή).

— Ἀλλὰ ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ἐξηγήσῃ; Ερώτησε ἡ Κρουστάλλω.

— Ἀλήθεια ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ἐξηγήσῃ; Ερώτησε κι' ἡ Μηλιά..

— Ποιὰ ἄλλη ἀπὸ τὴν Ζαφείρω τὴν καλόγρια! (Εἶπε ἡ Περιστέρα). Αὐτὴ τὰ ἐξηγᾷ καλά τὰ ὄνειράτα.

— Νὰ πάη κάποια νὰ τὴ φωνάξῃ; Εἶπε ἡ Δάφνη.

— Πάγω ἐγὼ (εἶπε ἡ Ἀνθή). Εμένα μοῦ δίνει εὐχές, δταν τῆς πάγω τίποτε νὰ φάγῃ ἢ κακομοίρα. Καὶ σήμερα θὰ τῆς πάγω βασιλόπητα.

— Ἀφοῦ εἶν' ἔτσι (εἶπε ἡ Κρουστάλλω). Τράβα ἐσύ ἴσια στὸ σπίτι τῆς Ζαφείρωσ κι' ἡμεῖς νὰ πάμε ἴσια στὴν ἐκκλησιά.

— Ὅρα σου καλὴ (τῆς εἶπε τῆς Ἀνθῆς ἡ Μηλιὰ γελοῦμενη) κι' ὁ δρόμος σου γιὰ καὶ καλὴ ἀντάμωσι σι ἅγιο δῆμα.

— Ἡ Ἀνθὴ τράδηξε γιὰ τὸ χωριὸ παταχτὴ σὰν ζαρκάδα, κι' οἱ άλλες λοξοβρόμησαν γιὰ τὴν ἐκκλησιά.

Ἡ Ἐκκλησιά ἦταν λιγάκι ξέμακρα στὴν προεσοχὴ τῆς ράχης, ποῦ εἶνε στημένο τὸ χωριὸ, κι' ἐκεῖνη τὴν ὥρα δὲν εἶταν καθόλου πιθανὸ νὰ βρεθῆ κανένας ἐκεῖ γύρα, γιὰτὶ ὅλος ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ καταχίνονταν ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖνη τὴν ὥρα νὰ πηγαίνουν ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι νὰ χρονουσπολλίζου.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, ποῦ οἱ τέσσαρες ἄδερφοποιτὲς βρῖσκονταν πίσω ἀπὸ τὸ ἅγιο βῆμα τῆς ἐκκλησιάς καὶ ἠλιάζονταν στὸν ὄμορφο χειμωνιάτικον ἥλιο δταν ἤρθε ἡ Ἀνθὴ:

— Ποῦν' τῆς μωρῆ;

Τῆς εἶπαν ὅλες τους μὲ μιὰ φωνὴ κι' ἕνα στόμα.

— Θάρρη σὲ λίγο, εἶπεν ἡ Ἀνθὴ ὡς ποῦ νὰ βάλῃ τὴν ὀμπόλιχ τῆς, κι' ὡς ποῦ νὰ ξεκινήτῃ κούτσια-κούτσια.....

Ὁ Ζαφείρω ἢ καλόγρια εἶταν ἀπόπαιδο τῆς Μοίρας. Εἶταν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πλάσματα, ποῦ γεννῶνται μὲ τὴν δυστυχία προσκεφάλι. Εἶχε γεννηθῆ κουτσὴ ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μάνας τῆς κι' ἐπειδὴ σ' ἐκείνα τὰ μέρη, οἱ κουτσές, οἱ κουλοχέρες κι' οἱ μοιόμματας δὲν παντρεύονται, δὲν τὲς παίρνει κανένας, παρ' ἂν τύχῃ νάχουν πολὺ βιό καὶ τότε πάλε δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ πάρουν ἄντρα τῆς προκοπῆς, ἀλλὰ κανέναν κακόσημιον, κι' ὡς κουτσὴ κι' αὐτὴ ἦ καημένη κι' ἀπὸ φτωχικὸ σπίτι, μικρὸ παιδάκι τάχτηκε ἀπὸ τοὺς γονεῦς τῆς καλόγρια, ντύθηκε στὰ μαῦρα, κι' ἔμαθε ἀργαλειό, κι' ὅταν εἶδε ὅτι μποροῦσε νὰ βγάξῃ τὸ ψωμί τῆς μὲ τὴ δουλειὰ τῆς, μόλις πέθανε ἡ μάνα τῆς κι' ὁ πατέρας τῆς τραβήχτηκε ἵσ' ἓνα παράσπιτο χώρια ἀπὸ τ' ἀδέρφια τῆς κι' ἐκεῖ ἔστησε γιὰ πάντα τὸν ἀργαλειό τῆς καὶ γύφαινε. Εἶταν γλυκομίλητη καὶ καλῆς ψυχῆς γυναίκα, τὴν συμπαθοῦσε ὅλο τὸ χωριὸ ἀλλὰ τί τὰ θέλεις. Δυστυχισμένος ἄνθρωπος! Ἐβλεπε τὲς συνομήλικές τῆς μὲ παιδιὰ καὶ μ' ἀγγόνια, ἔβλεπε τὰ κορίτσια νὰ παντρεύονται, τὲς παντρεμένες νὰ παιδοκομοῦν, καὶ ραγίζονταν ἡ καρδιά τῆς καὶ καταριῶνταν μὲ μαῦρα δάκρυα τὴν ἀδίκη μοῖρά τῆς ποῦ τὴν εἶχε κάνει παρασημειωμένη..... Ἡ δυστυχία τὴν ἔκανε νὰ μάθῃ πολλὰ πράγματα, καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὅλες οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ γιὰ ρώτημα καὶ κοντὰ στ' ἄλλα εἶχε μάθει καὶ νὰ ἐξηγήσῃ καὶ τὰ ὄνειρα. Στὸ φανερό-φανερὸ ἦταν ὑψάντρα, ἀλλὰ στὸ κρυφὸ-κρυφὸ εἶταν ἐξηγήτρια πολλῶν σημειῶν καὶ ὄνειροκρίτρα. Κρυφόλεγεν ὁ κόσμος ὅτι ἔκανε καὶ μαγικά, ποτὲ ὅμως γιὰ κακὸ, ἀλλὰ πάντα γιὰ καλὸ. Πολλὰ μαλλωμένα ἀντρόγυνα ἀγαπιῶνταν ἅμα ἔπιναν ἓνα νερό ποῦ τοὺς ἔσταλε ἡ Καλόγρια, γήττους βγαλτά, γιάτρους τὴν βασκανία κι' ἔφκιασε καὶ μαννόγαλο. Πάντα ὅμως γιὰ καλὸ καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ τῆς Ἄδυναμια τῆς ἦταν νὰ τρέχῃ σ' τοὺς γάμους καὶ νὰ στολίζῃ τὲς νυφάδες. Τῆς φαίνονταν σὰν νὰ παντρεύονταν ἡ ἴδια. Τέτοια εἶταν ἡ καὶμένη ἢ Ζαφείρω ἢ Καλόγρια!

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, ἀφότου ἦρθε ἡ Ἄνθῃ στὸ ἅγιο βῆμα, κι' ἀκουστικῶς τὰ κουτσοῖα βήματα τῆς ὄνειροκρίτρας Καλόγριας. Τὰ κορίτσια γύρισαν τὰ βλέμματά τους πρὸς τὴν δεξιὰ γωνιά τῆς Ἐκκλησιᾶς γιὰ νὰ τὴν ἴδουν. Νὰ τὴν καὶ φάνηκε μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα καὶ στὰ μάτια. Τὰ πρόσωπα τῶν κοριτσιῶν ἀστράψαν ἀπὸ εὐχαριστίαν.

— Ἀργῆσα; Ἐρώτησε μὲ βεβαιότητα ὅτι θὰ τῆς ἔλεγαν, ὄχι.

— Ὅχι! (τῆς ἀποκριθῆκαν ἐκεῖνα) Ἦρθες πολὺ γλήγορα.

— Τὸ ἔρημό μου τὸ ποδάρι (εἶπε μὲ καημόν ἢ Ζαφείρω) δὲν μ' ἀφίνας; νὰ τρέχω καλά.

— Καὶ σὰν νὰ μὴ γνώριζε τάχα τί τὴν ἤθελαν ρώτησε τὰ κορίτσια;

— Καὶ τί μὲ θέλετε, μοιρὲς καὶ μὲ φωνάζατε ἐδῶ γύρα στοὺς παθαμένους; (1) Νὰ σὰς πάρῃ ὁ διάτανος, νὰ σὰς πάρῃ!!

(1) Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ νεκροταφεῖο στὰ χωριά τῶν μερῶν ἐ-

Γ. Ροζλόβ.

Σαλαμινία νόμφη

—Νά μᾶς ἐξηγήσης (τῆς εἶπε ἡ Περιστέρα) τὰ ὄνειράτά μας, ποῦ εἶδαμε ἀπόψε.

—Καθίστε. (εἶπε ἡ Ζαφείρω στὰ κορίτσια) Καθίστε κι' ἡ κάθε μία ἄς ἀρχίσω νά μοῦ λέγῃ τ' ὄνειρό της, ἐδῶ στήν σχισμάδα ποῦ μπαίνει στό ἱερό. (1)

Πρώτη πῆγε κοντά στή Ζαφείρω ἡ Περιστέρα, γονάτισε μπροστά της κι' ἀρχισε νά διηγίεται τ' ὄνειρό της.

—«Εἶμουν σάν σ' ἓνα ὑπερῷφλο μέρος καί κύτταξα κατὰ τήν Ἀνατολή. γύρα μου χωριά, πολιτείες, λόγγα, λειβάδια, κάμποσα βουνά καί ἓνα μεγάλο ποτάμι στήν μέση. Ἀνθρώποι πῆγαιναν πέρα—θῶθε, ἄλλοι καθάλλα κι' ἄλλοι πεζοί, γυδοπρόβατα βοσκοῦσαν στά πλάγια, κι' ἀγέλες καί λακινιές. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε σάν χαρὰ Θεοῦ καί τὰ πουλιά κελαδοῦσαν. Ἐκεῖ ποῦ στέκομουν καί θαυμάζομουν τήν ὠμορφάδα τοῦ κόσμου εἶδα πολὺν κόσμο μέ μιὰ σταυροφόρα σημαία νά μπαίνει στό σπίτι μου, κι' ἐκεῖ ποῦ ἔκανα νά τρέξω γιά τὸ σπίτι μου, ξύπνησα ἀπὸ τῆ πολλή μου προσπάθεια! Πόσο μοῦ κακοφάνηκε, ὅταν ξύπνησα. Πόσο ἤθελα νά βλέπω ἀδιάκοπα αὐτὸ τὸ ὄνειρο...»

Σώπασε ἡ Περιστέρα κι' ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

—Τραβήξου ἐσὺ κι' ἄς ἔρθῃ ἄλλη νά πῆ τὸ δικό της. Ποιά θάρ-
θη;

—Ἐγώ!—εἶπε ἡ Δάφνη καί πῆγε μπροστά της, ἐγονάτισε κι' ἀρχισε τ' ὄνειρο:

—Ἐβλεπα ὅτι ἤμουν μέσα στό σπίτι μου, ἀλλὰ τάχα εἶταν ἀλλοιώτικο, πλεῖο ἐθρύχωρο, κι' ἔλεγε οἱ θύρες διάπλατες κι' ἔλα τὰ παράθυρα ἀνοικτά. Ἡ μάνα μου κρατοῦσε στὰ χέρια της ἓνα ἄσπρο γράμμα. καί μοῦ τῶδειχνε.—«εἶνε ἀπό τόν ξενιτευμένο μου τόν πατερούλη;» Τῆς εἶπα.—«ἀπὸ τόν πατέρα σου εἶναι» μοῦ εἶπε κι' ἐκείνη τῆ στιγμή ἄκουσα μία βαρειά τουφεκιά κι' ἓνα ποδοβολητό ἀλόγου νά βροντᾷ στήν ἐξώθυρά μας καί νά μπαίνει στήν ἀλλή μας....»

—Ἄλλῃ! Φώναξε ἡ Ζαφείρω.

—Ἐγώ! εἶπε ἡ Ἀνθή.

—Ἐλα γλήγωρα μὴν περάσῃ κανένας καί μᾶς ἰδῆ καί πῆ πῶς σὰς κάνω μάγια. εἶπε ἡ Ζαφείρω καί γέλασε, θέλοντας νά περιπαίξῃ τὰς κακὰς γλῶσσας, ποῦ ἔλεγαν ὅτι ἔκανε μάγια.

—Τί εἶδες ἐσὺ, εἶπε τῆς Ἀνθῆς.

—«Ἐγώ, (εἶπε ἡ Ἀνθή) εἶδα ὅτι περπατοῦσα καί τραγουδοῦσα καί τίποτε ἄλλο δέν θυμοῦμαι.»

—Ἄλλῃ! Ἐφώναξε ἡ Ζαφείρω.

κείνων βρίσκειται στὸν περίβολο τῆς ἐκκλησίας.

(1) Στὸ κυκλωτὸ κέντρον τοῦ Ἀγίου βήματος ὑπάρχει σχισμὴ σάν στενόκιον προθύρι.

—'Εγώ! Είπε ἡ Κρουστάλλω καὶ πῆγε κοντά της κι' ἄρχισε νὰ λέγγ τ' ὄνειρό της:

—«'Εβλεπα πῶς περνοῦσα ἕνα ποτάμι, ἀλλὰ τὸ ποτάμι, θολό, κόκκινο! 'Εδῶ νὰ μὲ πάρη κάτω καὶ νὰ πνιγῶ, ἐκεῖ νὰ μὲ πάρη, τὸ πέρασα καὶ βγήκα πέρα. Τάχα ἐκεῖ στήν ἄλλην ἄκρη ἦρα τοὺς δικούς μου, ποῦ μ' ἄρπάξαν στήν ἀγκαλιά τους καὶ μὲ φίλησαν καὶ μὲ φίλησαν καὶ δὲν μ' ἄφιναν ἀπὸ τὰ φιλήματα....»

'Υστερνὴ εἶχε μείνη ἡ Μηλιά.

—'Ελα καὶ σὺ γονάτισε!... Τῆς εἶπε ἡ Ζαφείρω.

Σηκώθηκε καὶ πῆγε μπροστά της κι' ἐκεῖ στήν σχισμάδα τοῦ ἀγίου βήματος ἄρχισε νὰ λέγγ τ' ὄνειρό της:

—'Εἶδα σ' ἕνα τραπέζι ἀπάνω ἕνα μοναχὸ στεφάνι στολισμένον μ' ἄνθια κάτασπρα. 'Εκεῖ ποῦ τὸ κῦτταξα μὲ προσοχή, σηκώθηκε μόνο του τὸ στεφάνι κι' ἐκάθησε στὸ κεφάλι μου. 'Ενας μεγάλος καθρέπτης παρουσιάστηκε μπροστά μου κι' εἶδα μέσα στὸν καθρέπτη ὅτι γίνομουν νύφη καὶ ὅτι περιμένονταν τὸ φίκι κι' ὁ γαμπρὸς νὰ μὲ πάρη. 'Ανοίγει ἡ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ καὶ καταβαίνει τάχα ὁ γαμπρὸς ἕνας πανέμορφος νέος μὲ ἄσπρα, καὶ μὲ ἄσπρα φτερά στὲς πλάτες, μ' ἄρπαξε στήν ἀγκαλιά του καὶ μὲ σήκωσε τ' ἀφήλου, σὰν νὰ εἶταν ἄητός, καὶ μ' ἔσυρε στὰ οὐράνια σὰν νὰ εἶμιον πούπουλο.....»

Σηκώθηκε ἡ Ζαφείρω κι' εἶπε στὲς πέντε ἀδερφοποιτέες:

—Πηγαίνετε στὰ σπίτια σας κι' ἐλάτε καθεμιά χώρια νὰ σὰς ἐγγήσω τὰ ὄνειρά σας.

Πήγαν τὴν ἄλλη μέρα στὸ σπίτι της οἱ πέντε ἀδερφοποιτέες γιὰ νὰ μάθουν τὴν ἐξηγήσιν τῶν ὄνειρων τους κι' ἡ Καλόγρια ἡ Ζαφείρω σὲ ὅλας εἶπε τὴν ἀλήθεια, καὶ μόνον στὴ Μηλιά εἶπε φέματα.

Μέσα στὸν χρόνο ἡ Περιστέρα καλοπαντρεύτηκε, ἡ Δάφνη ἐδέχτηκε τὸν ἀγαπημένον της τὸν πατέρα ἀπὸ τὴν ξενιτιά, ἡ Ἀνθὴ πέρασε χωρὶς κανένα καλὸ καὶ χωρὶς κανένα κακό, ἡ Κρουστάλλω τράβηξε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια καὶ γλύτωσε, κι' ἡ Μηλιά—ἄχ τὴν καημένη τὴν πανώρια τὴν Μηλιά!—ἀντὶ νυφικὸ ἐφόρεσε τὸ νεκρικὸ στεφάνι!

ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

'Ο Διογένης πλύνων ποτὲ γόρτα κατὰ τὴν συνήθειάν του εἶπεν εἰς τὸν Ἀρίστιππον διαβαίνοντα κατὰ τύχην. Ἐν ἤξειυρες ν' ἀρκῆσαι ὡς ἐγὼ μὲ γόρτα δὲν θὰ εὐχναίμην εἰς τὰς αὐτὰς τῶν τυράνων. Καὶ σὺ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος, ἂν ἤξειυρες νὰ συναναστρέψαι μὲ βεσιλεῖς δὲν θὰ ἐπλυνες γόρτα.

Ἡ ΕΝ ΤΗΛΩ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Ἀφιεροῦται τῷ φίλῳ ἱατρῷ
κυρίῳ Γεωργίῳ Καμμᾷ.

Ἐν τῇ νήσῳ Τήλῳ, μετὰ τῶν νοτίων Σποριῶδων, κειμένη με-
ταξὺ Νισύρου καὶ Χαλκῆς καὶ πρὸς νότον τῆς Κνίδου, ὑπάρ-
χει Μονή, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἀ-
πολαύουσα δὲ πολλοῦ σεβασμοῦ οὐ μόνον παρὰ τοῖς Τηλείοις, ἀλ-
λὰ καὶ παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῶν παρὰ τὴν Τήλῳ νήσων· δη-
μοτικὸν δὲ ἄσκητιον, ἀναφερόμενον εἰς τὴν Μονὴν ταύτην. ἄ-
δεταί περιπαθῶς καὶ ἀπλήστως εἰς γροῦς ἐν Τήλῳ καὶ ἐν ἄλ-
λαις πλησίον νήσοις. Καὶ τοι δὲ ἄπσρόν ἐστὶ πῶς τὸ ἄσκητιον
τοῦτο μνημονεύει τῆς Μονῆς, φρονῶ οὐκ ἦτον ἀδιστακτως
ὅτι ἢ τοιαύτη μνεῖα οὐδόλως προέσχεται ἐξ ἀπλῆς ἢ τυχαίας συμ-
πτώσεως, ἀλλ' ὅτι ἀναμφιβόλως ὑπκινίσσεται ἐπεισόδιον μεσαι-
ωνικόν, σγέσιν τινα ὁπωσδήποτε ἔργον πρὸς τὴν Μονήν.

Ἡ Μονή εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δυτικωτικῆς ὄρεινῆς ἐσχα-
τιᾶς τῆς νήσου εἰς ἱκανῶς μακρὰν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν,
ἐν θέσει ἐπὶ ταύτῃ προφανῶς προτιμηθεῖσι, ὡς ἐπεικῶς μονα-
σταῖς καταλλήλῳ παρὰ πηγὴν διαυγεστάτου ὕδατος, **παγὰν**
λαλιούσαν ἀεννάως ὑπὸ καρυᾶς ὑψικόμους, ἀναβλύσασαν δὲ
διὰ θαύματος τοῦ ἁγίου κατὰ τὴν φαιρομένην παράδοσιν.

Καὶ ἄλλοτε μὲν ἡ μονὴ ἤχμαζεν· ἐκέκτετο ἀρχεῖα καὶ βιβλιο-
θήκην, ἐν ἧ ὑπῆρχον καὶ χειρόγραφα· ἱκανοὶ δὲ πατέρες ἐν αὐτῇ
θεαρέστως τὸν τῆς μοναστικῆς πολιτείας ἡμιλλῶντο δόλιχον·
τούτων δὲ τινες, ὡς λέγεται καὶ εἰς ἀνώτερον ἐξίκοτον ἐκκλησια-
στικὰ ἀξιώματα. Ἄλλ' ἀτυχῶς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς τρίτης δε-

---

(1) Περιλήφθη ἐν συλλογῇ μου γαμηλίῳ ἐθίμων, διστίχων καὶ ἄ-
σμάτων δημοδῶδων τῆς Τήλου, δημοσιευθῆσα ἐν «Ζωγραφείου Ἀγῶ-
νος» τόμῳ Α', ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1891 σελ. 269.

κατηρίδος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἕνεκα τῶν καιρικῶν περι-
στάσεων ἀπώλεσε ράγδην πάντα τὰ ἐκ τῆς προτέρως ἀκμῆς προσ-
κτηθέντα καὶ ἀπὸ πολλοῦ κητήνησε νὰ συντηρηθῆται ὑπὸ ἀπλοῦν
Ἠγούμενον μετὰ εὐαρίθμων λαϊκῶν ἐργατῶν πενιχρώτατα.

Ἐπισκευθεὶς τὴν Μονὴν ταύτην μηνὶ Λυγούστῳ τοῦ ἔτους
1866, ἀντέγραψα τὰς ἐπιγραφάς, ἃς ἐφεξῆς παρατίθημι αὐτο-
λεξεί, ἀπηλλαγμένας δὲ τῶν ἀνορθογραφιῶν, ἃς τὰ πρωτότυπα
φέρουσι.

B'.

Καὶ ἡ μὲν Ἰδρυσις τῆς Μονῆς, ὡς εἰκάζω, ἀνέργεται εἰς
τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους πρὸ τῆς κατακτίσεως τῆς Τήλου ὑπὸ
τῶν Ἰπποτῶν τῆς Ρόδου. Ἀναφέρεται δὲ κτίτωρ αὐτῆς Ἰω-
νᾶς μοναχὸς Κρής, ἀλλ' οὗτος, ὡς εἰκάζω, δὲν εἶναι ὁ πρῶτος
ιδρύσας τὴν Μονήν, ἀλλ' ὁ πρὸ τοῦ κατόπιν μνημονευομένου
Λαυρεντίου πιθανῶς ἀνοικοδομήσας τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν ἢ
καὶ αὐτὴν τὴν Μονήν.

Ἀρχομένου δὲ τοῦ III' αἰῶνος, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς ἀ-
νικοδόμησεν ὁ τότε Ἠγούμενος αὐτῆς Λαυρεντίος Ἱερομονα-
χος ὁ ἐκ Τήλου, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς:

α.)
ΙΣΧΣ

«1703 Ἀπριλίου 14 ΝΗΚΑ ἐκτίσθη
»ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ ἁ-
»γίου Παντελεήμονος διὰ κόπου καὶ
»συνδρομῆς τοῦ εὐλαβεστάτου Κε-
»θηγουμένου κυρ Λαυρεντίου καὶ
»τῶν λοιπῶν ἱερομονάζων
»καὶ μοναχῶν. ΧΕΙ.....» (1)

Ἐπὶ τοῦ Ἠγουμένου Λαυρεντίου μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ ἔτους
1702 ἐπεσκέφθη τὴν Τήλον πολεμικὴ φρεγάτα ὀνόματι **Ἱε-
ρουσαλὴμ** ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Τάγματος τῶν Ἰπποτῶν
τῆς Μάλτας (Μελίτης) ὁ δὲ πλοίαρχος αὐτῆς ἱππότης Giosepe-
pre Pretiosi ἀφῆκε τῷ Ἠγουμένῳ Λαυρεντίῳ ἔγγραφον ὑπὸ
χρονολογίαν 26 Νοεμβρίου 1702, Ἰταλιστὶ γεγραμμένον, περὶ

1) Τὰ τελευταῖα στοιχεῖα ἀναφέρονται εἰς τὸν γράψαντα
τὴν ἐπιγραφὴν: «Χεῖρ τοῦ θεῖνος», ὅστις ἠθέλησε νὰ διακωνίσῃ τὸ
ὄνομά του πρὸς τῷ τοῦ Ἠγουμένου, ἀλλ' ὁ πανθαμάτωρ χρόνος
δὲν ἠρόνησε τὴν ἐπιθυμίαν του. Οὐχ ἦττον ἠθέλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ
γνωρίζωμεν καὶ τούτου τὸ ὄνομα.

οὐ ἀναβάλλω, ἵνα ποιήσωμαι λόγον ἐς ἄλλοτε τὸν προσήκοντα, καθόσον ἀναγκαῖον ἤγούμαι να παραθέσω καὶ πανομοιότυπον (fac—simile) αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐρέτος ἀποβαίνει μοι δυσκατόρθωτον. Ἄλλως τε γράζει, ὡς νομίζω, ἐρέτης ἤτοι μελέτης τινός ἢ ἐμπόσης τὸ τηρικαῦτα εἰς τὰ ὕδατα τῆς Τήλου μιᾶς πόλεμικῆς φρεγάτας τῶν διαδόχων ἢ μᾶλλον αὐτῶν τούτων τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου, οἵτινες εἶχον ἤδη μεταλλάξει ἐπωνυμίαν ὑπὸ τοῦ νέου κελύφους των, ἀλλ' οἵτινες αἰῶνας ὄλους προηγουμένως εἶχον μετατρέψει (μεταφράζοντες ἴσως ἰταλιστί;) τὸ ὄνομα τῆς Τήλου εἰς Piscopi (= Ἐπισκοπήν), ὡς ἀποδεικνύω ἐν εἰδικῇ κεφαλῶν τῶν «**Μελετῶν μου περὶ τῆς νήσου Σύμης**», ἐπιγραφομένω: «**Ἡ νῆσος Σύμη ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει κτλ.**» τὸ δὲ παρόμοιον ἤτοι ἡ παρονομασία αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀστὴρικτον εἰκασίαν ὅτι ἡ Τήλος εἶχε ποτε θρόνον Ἐπισκόπου ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν τῆς Ρόδου.

Ὁ Ἡγούμενος Λαυρέντιος ἀπέβωθεν ἐν ἔτει 1708, ὡς βεβαιούται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ πλακός, ἣτις ἐπέκειτο τοῦ ἐν τῇ Μονῇ τάφου αὐτοῦ:

Ἄτυχός ἢ ἡμερομηνία τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἦτο ἐξέτηλος.

Γ'

Ἄγνωστον ἂν ἡ Ἐκκλησία τῆς Μονῆς, ἀνοικοδομηθεῖσα τῷ 1703 ἔτει, διοικηθῆ ἑσπερικῶς διὰ τοιχογραφιῶν συγχρόνων, αἵτινες ἴσως ἐν τῷ μεταξύ ἐυθάρησαν, ἢ ἂν ἔμενον ἀνευ ἀγιογραφημάτων κατὰ τὸ μακρὸν ὀπισθόποτε χρονικὸν διάστημα, μα τριῶν ὄλων εἰκοσιπενταετηρίδων ἤτοι τριῶν τετάρτων αἰῶνος, τούτεστι μέχρι τοῦ ἔτους 1776, ὅτε ὁ ναὸς **Ἰστορήθη**, διότι τότε ἐγένοντο αἱ μέχρι τοῦδε σωζόμεναι ἀγιογραφίαι ὑπὸ τοῦ Σωμαίου ζωγράφου Γρηγορίου Ἱερομονάχου, καθὰ ἐξίχεται ἐκ τῆς ἀκολούθου ἐπιγραφῆς:

Γ')

«**Ἰστορήθη 1)** ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς οὗτος τοῦ ἁγίου ἐνδόξου **γαλακτομάρτυρος** καὶ ἱαματικῆς **Παντελεήμονος**

1) Καὶ ἡ λέξις Ἰστορήθη ὑποσημαίνει ὅτι δὲν ὑπῆρχον τότε ἐν τῷ ναῷ ἀγιογραφίαι· διότι, ἂν ὑπῆρχον, ὁ ζωγράφος θὰ ἔγραφεν: ἀνιστορήθη ἢ ἀνεκαινίσθη· οὕτω τοῦλάχιστον παρατηρῶ εἰς ἄλλας τοιαύτας ἐπιγραφὰς Σομαίων ἀγιογράφων.

»διὰ δυνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ πανοσιωτικῆς Καθηγου-
 »μένου κυρίου κυρίου παπᾶ κυρ (sic) Μεθοδίου καὶ τῶν λοιπῶν
 »προηγούμενων Ἰωανῆ Ι), Ἰγνατίου, Κωνσταντίνου, ἐν ἔτει σω-
 »τηρίῳ γιλιιστῶ ἐπτακοσιιστῶ ἐβδομηκοστῶ ἕκτῳ ἐν μηνί
 »Σεπτεμβρίῳ Α΄. Χεῖρ Γρηγορίου Συμαίου.»

Τὸν ἅγιον Παντελεήμονα, ὅστις ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν ἐκκλη-
 σιαστικῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἐν τοῖς Συναξαρίοις ἀναγράφεται με-
 γαλομάρτυς καὶ πρῶτος τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, ἀπεκάλεσεν ὁ
 Συμαίος ζωγράφος «γαλακτομάρινα», οὐχὶ βεβαίως ἐπιτυ-
 χῶς κατὰ τοὺς γραμματικούς κανόνας, ὡς θὰ ἀντιλέξωσιν οἱ
 γραμματικοί, ἀλλὰ σκοπῶν προδήλως νὰ ἀναμιμνήσκη οὕτω εἰς
 τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Μονὴν καὶ ἀναγινώσκοντας τὴν ἐπι-
 γραφὴν τὸ θαῦμα ὅπερ, ὡς λέγεται, ἐτελέσθη κατὰ τὴν μαρ-
 τυρικὴν τελετὴν τοῦ ἁγίου καὶ ὅπερ ἐπίσης ὑπαινίσσεται ὁ εὐ-
 φηεῖς ποιητὴς τῶν ἐπιγραμμάτων, αὐτὰ προτάσσονται τῶν συ-
 ναξαρίων τῶν ἁγίων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, εἰς τὸ ἐπίγραμμα, ὅ-
 περ προτάσσεται εἰς τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος
 (τῆς στ' Ἰουλίου), ἔχον ὡς ἑξῆς:

«Γαλακτόμικτον, μάρτυς, αἷμα σῆς κάρας,

»Δι' ἦν ὕδατόμικτον ὁ Χριστὸς χεῖει.»

Ἄλλοτε, ἀν' ἴσως τύχῃ εὐκαιρίας, θὰ ἐξετάσω κατὰ πόσον αἱ
 ἁγιογραφίαι τοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ναοῦ, ἐγράφησαν κατὰ τὴν
 ἐρμηνεῖαν τοῦ Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ, διότι οἱ Συμαῖοι ἁγιο-
 γράφοι τοῦ III' αἰῶνος εἶχον γνῶσιν αὐτῆς, καθὰ ἀναφέρω ἐν
 βιβλιοκρισίᾳ μου(2) περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἀθαν. Παπαδοπού-
 λου-Κεραμέως ἐκδοθείσης ἐν ἔτει 1909 «Ἐρμηνείας τῆς Ζω-
 γραφικῆς Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ» μετὰ μικρῶν προλεγομέ-
 νων, πλουσίων πινάκων κτλ. δαπάναις τῆς Ἀυτοκρατορικῆς Ρω-
 σικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐν Πετρούπολει.

Δ΄.

Φαίνεται ὅτι ἡ Μονὴ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος
 ὑφίστατο παντοίας καταπιετικῶν, διαπικτομένων οὐχὶ βεβαίως
 ὑπὸ τῶν ὀλίγων τῆς νήσου κτοίκων, οἵτινες ἄλλως τε ἐξόχως
 σέβονταί τὴν Μονήν. Πρὸς πρόοριον παῦσιν τῶν τοιούτων οἱ

1) Τὸ ὄνομα Ἰωανῆ εἰλήμβανον πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μο-
 νῆς ἀπὸ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀν μὴ πρῶτον. Ἐν πάπτως τῶν κτι-
 τῶρων αὐτῆς Ἰωάνν, καθὰ εἰλεγέ μοι τῇ 18ῃ ὁ ἀγαθὸς προη-
 γούμενος Προκόπιος.

2) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ φύλλῳ τῆς 23) 11 Σεπτεμβρίου 1909 τῆς
 τερπεσταιας «Νέα εἰς Ἡμέρας».

Φερμάνιον του Σουλτάνου Μαχμούτ Β' περί της εν Τήληφ
Ισραῆς Μονῆς του ἁγίου Παντελεήμονος.

διευθύνοντες τὰ τῆς Μονῆς ἐνήργησαν καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ τότε Σουλτάνου Μαχμούτ τοῦ Β' ὑψ. Φερμάνιον ἐπὶ τούτῳ ἐν ἔτει 1809.

Τοῦ ὑψ. Φερμάνιου τούτου περὶ τῆς παρομοιοῦσιν ἐκ φωτογραφήματος, ὡς καὶ μετάφρασις αὐτοῦ γενομένη, ὑπὸ τοῦ δεινοῦ γνωστοῦ τῆς τουρκικῆς καὶ σεβαστοῦ μοι διδασκάλου κυρίου Θεμιστοκλέους Κτενᾶ.

Φερμάνιον τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ Β'.

(Αὐτοκρατορικὸν μονογράφημα ἦτοι **Τουγυῶς**.)

»Κριτὰ τῶν Κριτῶν καὶ τῶν Ἱεροδικαστῶν, πεφημισμένε ἐπὶ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ, ἐφέντη ἡμῶν, Κριτὰ (=Καδῆ) τῆς Ρόδου, κρατυνθείη ἡ ἀρετὴ σου.

»Ἄμα φθάσῃ τὸ ὑψηλὸν μου τούτο Διάταγμα, ἔστω σοι γνωστὸν ὅτι τὸ καύχημα τῶν μεγιστάνων, ὁ ἔμπιστος τῶν Βασιλέων καὶ τῶν Σουλτάνων, ὁ Ἀρχιεπισκοπὸς τῶν Ἀνακτόρων καὶ Ὑπουργὸς τοῦ Ἐρκαφίου, οὐ αὐξηθείη ἡ δόξα, ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν μου Πύλην αἰτήσιν, ἐν ἧ ἀναφέρει ὅτι, καὶ τοι οἱ μοναχοὶ οἱ ἐγκταβιούσιντες εἰς τὸ Μοναστήριον, τὸ κείμενον πλησίον τοῦ χωρίου Τήλου, τοῦ ὑπαγομένου εἰς τὴν νῆσον Ρόδον, ὅπερ χωρίον εἶναι βακούφιον τοῦ αἰδιμίμου Σουλτάν Σουλεϊμάν, εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρχαίων **ριγιάδων**, τῶν ἐγγεγραμμένων ἐν τοῖς μητρώοις τοῦ βακουφίου τούτου, καταβάλλοντες τὰ νενομισμένα τέλη ὡς δικαίωματα εἰς τὸ βακούφιον τούτο, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὰ Σουλτανικὰ βακούφια, νεμόμενοι αὐτὸ ἐλευθέρως καὶ ἀνενοχλήτως, μηδενὸς ἔχοντος δικαίωμα κυριότητος ἐπ' αὐτῶν, τινές, μεταβαίνοντες ἐκεῖ, οὐχὶ μόνον βόσκουσιν εἰς τὰς γαίας αὐτῶν τὰ πρόβατά των, ἀλλὰ καὶ δωρεὰν λαμβάνουσι τροφὰς ζώων, ἄρτους, πρόβατα, ὄρνιθας, ἔλαιον, μέλι καὶ ἄλλα χρειώδη τρόφιμα, εἰσπράττοντες ἐναντίον τοῦ ἱεροῦ νόμου χρήματα ὡς δικαίωμα πεδύλων καὶ φεσίων καὶ οὕτω πολλὰς ἀδικίας καὶ καταπιέσεις προξενούντες εἰς αὐτοὺς καὶ ἐξαιτεῖται τὴν ἐκδοσὶν Ὑψηλῆς Μου Διαταγῆς πρὸς παρεμπόδισιν τῶν τοιούτων ἀδικιῶν καὶ καταχρήσεων.

»Ὅθεν διάτάττω διὰ τοῦ παρόντος Ὑψηλοῦ Μου Ὁρισμοῦ, ὅπως παύσωσιν αἱ τοιαῦται καταπιέσεις καὶ ἀδικίαι, καθόσον οἱ μονάζοντες εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος 1) εἰσπραγιάδες τοῦ εἰρημένου βακουφίου, καταβάλλοντες τὰ νενομισμένα τέλη καὶ δικαίωματα καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς αὐτό.

1) Τουρκιστὶ ἀναγινώσκειται: «*Α ἰ Π ἄ ν τ ε».

Ἐπιμελήθητι ὅπως μηδεὶς εἰσέρχεται εἰς τὰ κτήματά των, μηδὲ ζητῶνται παρ' αὐτῶν χρήματα ὡς δικαίωμα πεδίων καὶ φεσίων ἢ δι' οἰονομίαν ἄλλον λόγον, μηδὲ καταπιέζωσι καὶ τυραννῶσιν αὐτοὺς ἐναντίον τοῦ ἱεροῦ νόμου καὶ τῆς Ὑψηλῆς Μου Διαταγῆς.

Οὕτω πράξον καὶ ἔγε πίστιν εἰς τὸ ἱερόν Μου τοῦτο **μυνό-γραμμα**.

Ἐγράφη τὴν.....(1) τοῦ ἔτους 1224 ἐν Κωνσταντινουπόλει.» (2)

Τοσαῦτα εἶγον νὰ ἐκθέσω ἐπί γε τοῦ παρόντος περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ἐπιφυλασσόμενος νὰ πραγματοποιῶ καὶ ἄλλοτε περὶ αὐτῆς.

Ἐγγραφον ἐν Σύμῃ μηνὶ Μαρτίῳ τοῦ σωτηρίου ἔτους 1910.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΒΙΑΡΑΣ

1) Δυσανάγνωστος ἡ ἡμέρα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μηνός.

2) Περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου Ὑψηλοῦ Σουλτανικοῦ Φιρμανίου ἐν σχέσει πρὸς τὰς προνομίας τῆς νήσου Τήλου καὶ τῶν λοιπῶν προνομιοῦχων νοτίων Σποράδων γενήσεται ἄλλοθι ἕ προσήκων λόγος, καθὸ ἐκφεύγων τῶν ὁρίων τῆς παρουσίας πραγματείας περὶ τῆς Μονῆς.

Ὁ ἀείμνηστος Σουλτάνος Μαχμούτ ὁ Β' ἐξέδωκε καὶ ἕτερον Φιρμάνιον διὰ τὴν Σύμην τῇ 1228, ὅπερ περιελήφθη ἐν πραγματείᾳ μου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Σουλτανικά Φιρμάνια περὶ τῶν προνομίων τῆς νήσου Σύμης καὶ τῶν λοιπῶν νοτίων Σποράδων», δημοσιευθεῖσα ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τοῦ 1904 (σελ. 321—350), ἀναδημοσιευθεῖσα δὲ ἐν τῇ «Προόδῳ» Σμύρνης τοῦ κ. Λαζ. Σταματιάδου τῇ 1908. Ἐξέδωκεν ἐπίσης καὶ ἄλλα Φιρμάνια περὶ τῶν νοτίων Σποράδων 1251—1252 (1835—1836), περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν μακρᾷ «μελέτῃ μου περὶ τῆς ἱστορίας τῶν προνομίων τῶν νοτίων Σποράδων».

[Ἡ διευθύνσις τοῦ «Μικρασιατικοῦ» μετ' ἰδιαίτερας χαρᾶς καταλέγει εἰς τὴν εὐγενῆ χορείαν τῶν συνεργατῶν τοῦ ἡμερολογίου τὸν ἐν Σύμῃ κ. Δ. Καβιαράν, ἀκαταπόνητον τῆς γραφίβου ἐργάτην καὶ ἐξερευνητὴν τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος του καὶ τῶν πέριξ νήσων, πολύτιμον παρασχόντα συμβουλὴν εἰς τὸν παρόντα τόμον διὰ τῆς ἀνωθι ἐνδιαφερούσης πραγματείας του περὶ τῆς ἐν Τήλῳ Μονῆς τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος.]

ΤΟ ΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

Ἀφιερωμένο εἰς τὰ ὄνειρα τῶν ποιητῶν.

Μὴ τόνε πάφης τόν σκοπό γλυκόλαλο ἀηδόνι
ψάλλε καὶ τὸ τραγοῦδι σου σκορπᾷ παρηγοριά
εἰς τὲς καρδιὰς ποῦ ἔλωσαν, ποῦ ρίζωσαν οἱ πόνοι,
σ' τὰ στήθη ὅπου, πλάκωσεν ἡ μαύρη ἐρημιά.

Ψάλλε γλυκὲ τραγουδιστή, τὴν φύσι, τὴν ἀγάπη,
ἴσως νὰ εἶμαι ἀναίσθητος τὴν ἄλλη τὴν αὐγή,
ποῦτος ξέρει ἂν τ' ἀδύνατο τὸ ἄμοιρό μου μάτι
δὲν σδύσῃ πρὶν αὐγερινὸς καὶ πάλιν ξαναβγῇ.

Ἄκου τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ... τὸ μόνο μυστικό μου
κι' ὅταν τὸ χῶμα σωριασθῇ ἀπάνω μου ψυχρὸ
ἔλα σ' τὸ κυπαρίσσι μου, ἔς τὸν μαῦρο σύντροφό μου
καὶ ψάλλε μου αἰώνια μὲ πένθιμο σκοπό.

Πές μου τὰ λόγια τὰ γλυκά, ποῦ νοιώθει ἡ ἀγάπη
λόγια ποῦ δὲν τὰ ἄκουσα ἔς ὅλη μου τὴν ζωή
κάνε τὸ κυπαρίσσι μου τοῦ ἔρωτα παλάτι
καὶ τῆς χαρᾶς ὁ θόρυβος τριγύρω ἄς ἀντηχῇ.

Ὅση ἀγάπη ἔνοιωσα σ' τὰ στήθη μου νὰ καίη,
ἀγάπη, ὅπου φύλαξα κρυμμένη μυστική,
τ' ἀδιάκοπο τραγοῦδι σου ἄς διαλαλῇ καὶ ἄς λέγῃ
σ' ὅποιον διαβάτη σπλαγγινεὶ περάσῃ ἀπ' ἐκεῖ.

Ἴσως κ' Ἐκείνη νὰ περνᾷ, ν' ἀκούσῃ τὸ τραγοῦδι
νὰ σ' ἀρωτήσῃ τὸ γιατί σέ μνήμα ἐρημικό
ποῦ θάκρυ δὲν ἐδρόσισε, δὲν στόλισε λουλοῦδι
κλαίεις μὲ τόσο λυπηρὸ σκοπὸ πονετικό;

Τραγουδιστή μου, μὴ ξεχνᾷς τὰ λόγια ποῦ σέ λέγω
ἀπάντησι σ' τὴ νέα αὐτὴ νὰ δώσῃς σὰν ρωτᾷ.
Πές την... Ἔ... κόρη, τί ρωτᾷς γιὰ κείνον ὅπου κλαίω;
εἶνε καρδιά ποῦ καὶ βαθεῖα ε' τὸ μνήμα ἀγαπᾷ...

Ἦταν φτωχός... ἀγάπησε μὲ ὅλη τὴν καρδιά του
μὴ ὄμορφη Νεράϊδα, μὴ νέα ζηλευτή...
Μὰ Ἐκείνη δὲν τοῦ πόνεσε τὴν μαύρη ἐρημιά του.
κι' αὐτὸ τὸ χῶμα ἄμοιρο σκεπάζει Ποιητή.

Τραπεζοῦς.

ΦΙΛΩΝ ΚΤΕΝΙΔΗΣ

Ἡ ἐν Θεσ/νίκῃ Κωνσταντινίδειος Σχολή.

Η ΚΩΝΣΤΑΤΙΝΙΔΕΙΟΣ

Παρά τὴν φλοισβίζουσαν ἀκτὴν, ἐκεῖ ὅπου τὸ ὑγρὸν καὶ βυθιζο-
μένον κύμα συντρίβεται εἰς ἀναρίθμητα τεμάχια, ἔχει διὰ ν' ἀποθά-
νη, ἀλλὰ διὰ νὰ ξηταιαχθῇ καὶ ξαναρχίσῃ συνττριμμένον μὲ τὸ αἰ-
ώνιον καὶ στερεότυπον παράπονον τοῦ τραχεῖς ἀγῶνας τοῦ βίου,
διὰ νὰ συγκρουσθῇ εἰς τὴν φρικτὴν καὶ ἀτελείωτον πεζοπορίαν καὶ
διανύσῃ μὲ τὰς διαφανεῖς ἀναδιπλώσεις του τὴν κουρασμένην καὶ
αἰωνόδιον πορείαν' παρὰ τὴν φλοισβίζουσαν ἀκτὴν, ἣ ὅποια μὲ τό-
σῃν εὐμένειαν περιλούει καὶ φιλεῖ τὰ αἱματωμένα κράσπεδα τῆς ἡ-
ρωϊκῆς γῆς καὶ μὲ τὴν δάκνουσαν ἀλμύραν τῆς βαλσαμώνει τὴν ἀ-
νοικτὴν πληγὴν τῆς καὶ χύνει τὴν ζωογόνον πνοὴν τῆς εἰς τὰ πο-
νευμένα στήθη τῆς' παρὰ τὴν ἡρεμον καὶ φλοισβίζουσαν ἀκτὴν, πα-
ρὰ τὴν γαλανόλευκον γραμμὴν, ὅπου μυστηριωδῶς βρεμβάζει τοῦ
θερμαϊκοῦ ἢ ἀφροκρήθαρινος καὶ ἀγλαόμορφος νόμφη καὶ τὰ περι-
λάλητα τῆς εὐγενείας τῆς κάλλη ναουρίζει τοῦ Αἰγαίου ἢ ἔπα-
φρος αὐρὰ' παρὰ τὴν ἀκτὴν, ὅπου λιποθυμῶμεν τὸ κύμα μὲ μυστι-

κόν παράπονον και με βαθειαν σιωπὴν ἀκούει τὴν μαρτυρικὴν ἐποποιίαν τῆς θαλασσομάχου νύμφης και ἀπὸ τὸ τηλαυγὲς μέτωπόν της—σάν φάρος ἀδαμάντινος—και τὸ βασιλικὸν στέμμα της ρίπτει τὰς φωτεινὰς και ἀνεσπέρους ἀκτῖνάς της, διὰ νὰ φωτίσῃ τὸ ἠρωϊκὸν παιδίον τῶν τιμημένων ἀγωνιστῶν παρά τὴν φλοισβίζουσαν ἀκτὴν, ἐκεῖ παρά τὸ ἄβολον κῆμα, ὅπου ζωντανὰι και ἀτρόμητοι ἐπωχῆθησαν αἱ ἐθνικαὶ θυσίαι και ἀνεστήθησαν αἱ κρυφαὶ τοῦ δούλου ἐλπίδες και εἰς τὸ πέλαγος τῶν ἱερῶν συγκινήσεων τὸ κῆμα ἐπλυνε τὸ τραυματισμένον κορμὶ τῆς ὀρεινῆς και ἀκαταπονήτου

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ἠρωίδος και με τὸ νερὸ τῆς λήθης ἐνάρκωσε τὴν χαίνουσαν πληγὴν της και εἰς τὴν λιπόθυμον μορφήν της ἐστήριξε τὸ στέμμα τῆς καρτερίας παρά τὴν γλαυκὴν ἀκτὴν, ἐπόθεν ὑγρὸν ἐκ πόθων και ἀναμνήσεων ρίπτει τὸ βλέμμα και τῆς Μακεδονικῆς γῆς τὰ ἱερὰ κρᾶσπεδα ἀσπάζεται με εὐλάβειαν τοῦ Αἰγαίου τὸ λευκὸν κῆμα—ἐκεῖ ἐστῆς τοῦ Ἀθανασίου Κωνσταντινίδου ἡ πατριωτικὴ μέριμνα τὴν καλλιμάριον Σχολῶν. * * *

Τῆς ἀνοθεύτου Χαλκιδικῆς και τοῦ τιμημένου Ἄθω ἡ περίβλεπτος ἀποψις, τῶν ὑπερκειμένων βουνῶν αἱ ἠρωϊκαὶ και ἀσπιλοι παραδόσεις, τοῦ Ἄξιου ὁ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας σπεύδων και φρίσων βηματισμὸς και τοῦ βαρυθύμου Ὀλύμπου ἡ ὑψαύχην και διδακτικὴ γειτονεῖα, τῆς σεμνῆς γαλανολεύκου ἡ ὑπερήφανος διάβασις, ὁ ἀγαλλόμενος τῆς θαλάσσης και σκιρτῶν χαίρετισμὸς και τῆς αὔρας τὸ μυστηριῶδες μοιρολόγι—αὐτὰ ἐβάσταξαν ἐκ τὰς ἀ-

νοθεύτους χειράς των τῶ Κυκλώπειον οἰκοδόμημα καὶ μέ θύναμιν μυθολογικοῦ Ἑκατόγχειρος ἐστήριξαν ὀρθίαν καὶ ἐπιβλητικὴν τὴν περιώνυμον Σχολήν, ὅπως βαδίση συμφώνως πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀποστολὴν τῆς.

Δὲν ἰδρῦθη τοῦ Κωνσταντινίδου ἡ Ἐμπορικὴ Σχολή, διὰ τὰ πλερώσει ἀπλῶς μίαν ἑλλειψιν—μεγάλην ἄλλως τε—εἰς τὴν ἵσαρ ἡμῖν χωλαίνουσαν πρακτικὴν ἐκπαιδευσιν καὶ χρησιμεύση ὡς ἓν τυχαῖον μέσον πρὸς ἐπίδοσιν εἰς τὴν τόσον σπανίζουσαν πρακτικὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοποιῶν. Τῆς Σχολῆς ταύτης ὁ προφανὴς σκοπὸς δὲν εἶνε μόνον πρακτικὸς καὶ ἐκπαιδευτικὸς, σκοπὸς, πρὸς τὸν ὅποιον ἄλλως τε εὐστόχως καὶ πληρέστατα ἀνταποκρίνεται διὰ τοῦ πλουσίου εἰς γνώσεις πολυμερεῖς καὶ γλώσσας προγράμματος. Πρὸ παντός ὁ προορισμὸς τῆς εἶνε ἐθνικὸς καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀκριβῶς τῶν εἰδικῶς πεφοτισμένων τῶ ἐρευνητικῶν βλέμμα, ἐκείνων δηλαδὴ, ὅσοι γνωρίζουν τὰ ἐγκύπτουν εἰς τὴν ἐνδοτέραν φύσιν καὶ ἀποστολὴν μιᾶς Σχολῆς, μὲ ἀνόθευτον εἰλικρίνειαν καὶ ἀνυπόκριτον χαρὰν ἐχαιρέτησε τὴν σημάζαν, ἣτις ὡς φωτεινὸν καὶ ἐλόχρυσον πλάσιον περιέβαλε τὸ ἐμπνευσμένον καὶ ἀποτελεσματικὸν πρόγραμμα τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς τοῦ Κωνσταντινίδου.

***

Τὰ Σχολεῖα—καὶ ὅταν ἀκόμη λέγονται ἰδιωτικά—δὲν ἀνήκουν εἰς τὰ ἄτομα καὶ μάλιστα ὅταν ὁμολογουμένως ἀκολουθοῦν σφύφρονα καὶ ἐθνικὴν πορείαν καὶ διεύθυνσιν, φέρουσαν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν, πρὸς τὸν ὅποιον ἀνευθότως καὶ ἀπαρσεγκλίτως στρέφεται τοῦ ἀτυχοῦς Ἑθνους ἡ ἄγρυπνος προσοχὴ. Ἀνήκουν εἰς τὸ Ἔθνος, κτήματα τοῦ Ἑθνους καὶ ταῦτα εἶνε καὶ ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι κρίνομεν καὶ ἐξετάζομεν αὐτὰ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ταύτην ἐποψιν, σφίγγομεν τὴν σιδηρὰν καὶ πατριωτικὴν τοῦ Ἀθῶν. Κωνσταντινίδου χεῖρα ὅχι ἐκ φιλόφρονος συγκαταβάσεως, οὔτε μὲ εὐκολον ἐνθουσιασμὸν ἀλλὰ μὲ εἰλικρίνειαν ἀμέριστον καὶ εὐγνωμοσύνην. Διότι ὅχι μόνον τοῦ ἀρχομένου μεγάλου ἔργου τὸ πρόσωπον εἴηκε τηλαυγές ἀλλὰ καὶ τὰ θεμέλια ἀσφαλῆ καὶ τὸ ὅλον ἐθνικὸν οἰκοδόμημα συμφωνον πρὸς τοὺς ἀπαραβάτους κανόνας καὶ ὅρους τῆς υγιεινῆς, τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καλῶς ἐννοουμένης παιδαγωγικῆς, τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τὰς ἀπαραβάτους συνθήκας καὶ τὰς εὐαισθητοὺς καὶ ἰσορροϋήτους ἀνάγκας τοῦ Ἑρμοῦ, ὅστις δυσκράτητος ἀπῆκε τὴν ὑψηλὴν κατοικίαν του καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερφάνων τοῦ Ὀλύμπου κορυφῶν μὲ ἄρρητον ἀγαλλίαισιν ἐγκατεστάθη ὀριστικῶς εἰς τὸ λαμπρὸν μέγαρον τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀθανασίου Κωνσταντινίδου, ἐν τῷ ἵποφθ θεραπεύεται θαυμασιῶς, καὶ ἀγρύπνως ἡ παρημισμένη διπλῆ ἰδιότης του ὡς Λογίου καὶ Κερδίου.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ

Κ. Γ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Ἴατρος ἐκ Σουφλίου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΦΑΝΗΣ

Οί κώδωνες τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀγ. Θεοδώρων ἤχουσι γαρ-
μοσύνας.—

Ἀπὸ τῆς πρώτης οἱ χωρικοὶ ἐνδυθέντες τὰς ἑορτασίμους στο-
λάς των συνέρρουσαν εἰς τὴν πλατείαν τοῦ χωρίου διὰ νὰ κα-
μαρώσουν καὶ χειρετίσουν ὅλοι τὸν Κύριον Δήμαρχον, ὁ ὁποῖος
ἐνυμφεύετο κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μίαν περικαλλῆ ὀρφανὴν
κόρην, τὴν προστατευομένην του Κλειώ.

Πόσον ὠραῖον πόσον γοητευτικὸν θέαμα ἐπαρουσίαζον αἱ ποι-
κιλόχρωμοι ἐνδυμασίαι τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἀνθρώπων! Τοσοῦ-
τος συνωτισμὸς ὑπῆρχεν εἰς τὴν ὁμολογουμένως εὐρείαν περιο-
χὴν τῆς πλατείας καὶ τοῦ περιβάλλου τῆς ἐκκλησίας ὥστε τὸ
πλεῖστον μέρος τοῦ πλήθους ἠναγκασθῆ νὰ καταλάβῃ τὸν παρα-
κείμενον γλαφρὸν γήλοπον, ὅστις ἐδέσποζε τῆς ἀριστερᾶς πλευ-
ρᾶς τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖθεν ἔμελλε νὰ παρελθῇ ἡ γαμήλιος
πομπὴ ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ καλλιμάριμαρον μέγρον τοῦ γαμ-
broῦ, μετὰ τὴν τελεσιν τοῦ μυστηρίου.

Μεγάλαι θριαμβευτικαὶ ἀψίδες με σημαίας καὶ ὀφνας ἐστο-
λισμέναι εἶχον ὑψωθεῖ ἔναντι τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ καὶ κίνιστρα
ἀνθόπλεκτα ἔκειντο ἐπὶ τραπεζῶν, πλήρη ἀπεφυλλισμένων ρό-
δων, μὲ τὰ ὅποια θὰ ἐρραίνετο τὸ εὐτυχημένον ζεῦγος. Δύο
χαριτωμέναι κορασίδες κρατοῦσαι μυροβόλους ἀνθοδέσμας ἀνυπο-
μόνουν νὰ προσφέρωσι τῇ θελκτικῇ νύμφῃ τὰ δροσερὰ αὐτῶν ἄν-
θη καὶ νὰ τῇ προσαγορεύσωσι μὲ τὴν παιδικὴν των γλῶσσαν
τὰς ἀγνάς ὑπὲρ τῆς διαρκoῦς εὐδαιμονίας της εὐχὰς των.

.... Ἡμέρα γαρᾶς! Ἡμέρα τρισολβίου μέθης! Τὸ πᾶν μειδιᾶ,
τὸ πᾶν θάλλει ἐντὸς τῶν καρδιῶν τῶν θνητῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ
θαμβούμενοι ἐκ τῆς λάμψεως τοῦ περιβάλλοντος βλέπουσι μόνον
διὰ μέσου ροδίνης καὶ ἰλαρᾶς ἀγλῦος. Τὰ ὄψα βομβοῦσι, τὰ δὲ γεί-
λη διαρκῶς διαστελλόμενα εἰς μειδίαμα ὑπερτάτης ἠδύτης
ἀγνοοῦσι φεῦ! ὅτι εἰς εὐαρίθμους μόνον εὐτυχεῖς ὑπάρξεις ἀνή-
κει ἡ διάρκεια αὐτοῦ.

Ἦραία ὑπῆρξεν ἐπίσης καὶ ἡ καλὴ μήτηρ τῆς θελκτικῆς νύμφης τῆς σήμερον. Ὡς αὐτὴ καὶ ἐκείνη ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἄρρενωποῦ στήθους λατρευομένου ἀνδρός. Ἀλλὰ πόσον διάφοροι αἱ περιστάσεις αἱ συνδέσασαι τὴν περικαλλῆ μητέρα μετὰ τοῦ σκαιοῦ καὶ ζηλοτύπου ἀνδρός ἐκείνου!

Ἐγκαταλείψασα γονεῖς, πατρίδα, πᾶν ὅ,τι προσφιλέστερον ἐν τῷ κόσμῳ εἶχε διὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν ἐκλεκτὸν τῆς καρδίας τῆς, μὲ ποῖα ὄνειρα, μὲ πόσους τρυφεροὺς πόθους καὶ ρεμβασμοὺς δὲν εἶχε στολίσει ἡ καλλιτεχνικὴ ψυχὴ τῆς τὸν ὄνειροποληθέντα βίον, ὅτις τὴν ἀνέμενεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ λατρευτοῦ τῆς. Καὶ ἦτο ἀξία ὄντως τελείας ἐπιγείου εὐδαιμονίας, διότι ὁ ἄγγελος ἐκείνος συνεδύαζεν ὅλας τὰς χάριτας, ἀπαράμιλλον καλὴν ψυχῆς καὶ σώματος, θησαυροὺς ἀρετῶν, προσόντα ἱκανὰ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας.

Τοὺς ἀθώους ὁμοῦ γέλωτας καὶ τὴν εὐθυμίαν τῶν παρθενικῶν τῆς ἐτῶν διεδέχθησαν ἡ ὀδύνη καὶ ἡ συμφορὰ. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἐβδομηχθεῖν τῶν δυσσοιῶνων γάμων τῆς ἤρχισεν ἡ θλιβερὰ ἐξέλιξις τῶν μαρτυρικοῦ τῆς βίου, μὲ ἡμέρας ἀπελπισίας ἀπογοητεύσεως καὶ δακρύων. Μήτηρ προσεπάθει διὰ τῶν περιπτύξεων τῆς καὶ τοῦ μελιχίου τρόπου αὐτῆς νὰ μεταβάλῃ τὸ σκαῖόν καὶ βάρβαρον, οὕτως εἶπεν, τοῦ ἀνδρός. Ὁ ἀπερίοριστος ἐγωῖσμός ἢ μᾶλλον ἢ κακὴ ἀνάτροφή, τὴν ὁποῖαν παιδιόθεν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν γηραιάν του θεῖαν δὲν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ παραμικρότερον προσὸν εἰς τὴν ἀγγελικὴν ἐκείνην σύντροφόν του. Ὡς βροχὴ περιέλουον αὐτὴν καθ' ἑκάστην αἱ ἀκατονόμαστοι ὕβρεις του: «εἶσαι τρελλῆ, δὲν ξεύρεις τίποτε, εἶσαι ἀκατάστατος, ἀνευ ἀνατροφῆς, ἀνευ ἀρχῶν κλπ. κλπ.» Ἴδού οἱ τρυφερώτεροι λόγοι του, διότι ἐκτός τούτων μέτεχειρίζετο πολλάκις καὶ ἴδιον λεκτικόν, ἀνῆκον μᾶλλον εἰς ἀνθρώπους τῆς κατωτάτης κοινωνικῆς τάξεως· πρὸ παντὸς δὲ ἵνα δώσῃ ἐξοδὸν εἰς τὸν ἀκράτητον καὶ ἰοδόλον θυμὸν του.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, μείνας ὄρφανός βρέφος ἔτι ἀνετράφη ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν τῆς μητρός του. Ἡ θεῖα λοιπὸν αὐτὴ εἶχεν ὀρκισθῆ νὰ προστατεύσῃ καὶ ἀναθρέψῃ τὸ προσφιλὲς μικρὸν θυσιαζούσα τὰ πάντα καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον τῆς. Μείνας αἴγαμος μακρὰν πασης οἰκογενειακῆς ἀπολαύσεως ἔζησε μόνη μετὰ τοῦ ὄρφανοῦ. Τὸ ἐμεγάλωτεν ἐμψυσήσασα εἰς τὴν τρυφεράν του ψυχὴν ὅλα τὰ ἐλαττώματά τῆς, ὅταν δὲ ἐνούμφευσε τὸν θετὸν υἱὸν τῆς τότε καὶ μόνον τότε ἀντελήφθη ἐν τῷ πληγέντι ἐγωῖσμῳ τῆς πόσον ἔσφαλε εἰσαγαγούσα τρίτον ὑπὸ τὴν στέγην τῆς.

Ἐκηρύχθη ἀμέσως ἀμείλικτος ἐγθρὸς τοῦ τρίτου αὐτοῦ προσώπου, ὅπερ κατὰ τὴν κακεντρεγῆ καὶ ἔκφυλον ἀντίληψίν της τῇ ὑπέκλεπτε τὰς θωπεΐας καὶ τὴν προσοχὴν τοῦ φιλότατου υἱοῦ της, καὶ αἱ σκέψεις της ὅλαι ἐστρέφοντο εἰς τὴν ἐξεύρεσιν μέσων ὅπως σπεῖρη τὸν σπόρον τῆς διγνοΐας μεταξὺ τῶν συζύγων.

Ἡ μόνη εὐχαρίστησις τῆς πικροχόλου γραίας συνίστατο εἰς τὸ νὰ βασανίζη τὴν ταλαίπωρον καὶ εὐαίσθητον νεαρὰν γυναῖκα διὰ τῶν δεικτικῶν φράσεών της, βοηθὸν καὶ συναντιλήπτορα ἔχουσα τὸν ἀντάξιον διάδοχόν της, ὅστις τῇ εἰσηγήσει της μετεχειρίζετο τὴν σύζυγόν του ὡς ταπεινόν τι πλάσμα, ἀνάξιον προσοχῆς καὶ συμπαθείας, μὴ ἐπιθυμῶν σὺν τοῖς ἄλλοις οὐδὲ κατὰ κεραίαν νὰ ἀλλάξῃ τὸν πρότερον αὐτοῦ βίον. Μολινοῦτι δὲ ἡ δυστυχὴς νέα προσεπαθεῖ πᾶσῃ δυνάμει νὰ ὑπομένῃ ἡρωϊκῶς τὰς ἐπιθέσεις ἀμφοτέρων τῶν ἀγμίων της, ἀνταποδίδουσα αὐτοῖς εὐαγγελικῶς καλὸν ἀντὶ κακοῦ διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ ἀφοσιώσεώς της, ὅταν ἔμενε κατὰμονος ἐν τῷ δωματίῳ της εἶδεν ἐλευθέραν ἑξοχὸν εἰς τὴν θλίψιν της κλαίουσα καὶ ἐπικαλουμένη ὀλοψύχως τὸν Θεὸν νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ταχέως τῶν λεινῶν της. Τὰ δάκρυά της περιφλεγῆ ἐβύχσαν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πολυελέου ὑψίστου καὶ ὠραίαν τινα πρωΐαν τοῦ Ἀπριλίου ἤσθάνθη τὰ πρῶτα σκιρτήματα τῆς μελλούσης μητρότητός της! Ὡ! γὰρ τοῦ Παραδείσου! Ὅα εἶγεν ἐπὶ τέλους μίαν παρηγορίαν εἰς τὴν δυστυχίαν της μίαν ἀνακούφισιν τῶν βασάνων της!...

Ἀνέτειλεν ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔδωκε τὸ φῶς εἰς οὐράνιον ὄντως πλάσμα, ὅπερ μετὰ τῆς ψυχῆς ἔφερε καὶ πανομοιότυπον τὴν περικαλλῆ μορφήν της. Ὅλα, ἀπὸ τῶν ὀλοχρύσων μεταξίνων βοσ. ρύχων της, τῶν γαλανῶν ὡς ὁ αἶθριος οὐρανὸς ὀφθαλμῶν της, τῶν κανονικῶν καὶ λεπτῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου της ἀπεικόνιζον τὴν εὐτυχῆ μητέρα, τὸ δὲ θεσπέσιον μειδίαμα τοῦ βρέφους, τείνοντος αὐτῇ τὰς μικκύλας χεῖρας, ἔφερεν εἰς τὴν νύκτα τῆς ψυχῆς της φῶς οὐράνιον ἀγαλλιᾶσεως καὶ εὐφροσύνης.

Εἰς τὴν πεπωρωμένην ὁμῶς καρδίαν τοῦ ἀναξίου τοιαύτης δωρεᾶς συζύγου της οὐδεμίαν αἴσθησιν ἔκαμεν ἡ ἄφιξις τῆς μικρᾶς κόρης. Φύσει ζηλότυπος καὶ ἄλλοπρόσαλλος χαρακτήρ ἐξηκολούθη νὰ τυραννῆ τὴν δυστυχῆ γυναῖκα ἰδίᾳ ὅταν ἔβλεπεν αὐτὴν γαλουχοῦσαν καὶ θωπεύουσαν τὸ τέκνον της:

«Ἄνοησῖες καὶ ἀηδῖες! εἶσαι, καυμένη, ἄνθρωπος τῶν ἄκρων! τὴν δὲ ἀγάπη σ' αὐτὸ τὸ κουρέλι! Δὲν τοῦ δίδεις μιὰ νὰ πάγη

παρέκει! οὔτε γυνῆς νὰ με δῆς τώρα, ἄφ' ὅτου σοῦ κόλλησε στὸ γιακῆ σὰν βδέλλα, τὸ γρυνιάρικο'....»

Ταῦτα ἠκολούθει ἐν δυνατόν κλείσιμον τῆς θύρας ὀπισθέν του· αἱ ἐξοδοὶ ἐγίνοντο συχνότεραι καὶ διαρκέστεραι· ἐκεῖνο ὅπερ ὤφειλε νὰ γεννηθῆ μετὰξὺ τῶν συζύγων προσπλησιάζον ἀρρήκτως αὐτοὺς ὑπῆρξε πρῶτον ἀγνωστον διὰ τὸν ὀξύχολον ἐκεῖνον ἄνθρωπον.

Φυσικώτατα δὲ τὴν ἔλλειψιν ἀγωγῆς ταύτην ἐγχεώσται εἰς τὴν ἀδοκῆ περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ κακεντρεγῆ ἐκεῖνην θεῖαν του, ἥτις οὐδεμίαν συμβουλήν ὀρθὴν ἔδωκεν αὐτῷ πρὶν νομπευθῆ, μὴ παραδεχθεῖσα ποτὲ ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ συνδοόμενοι διὰ τοῦ γάμου ἀποτελοῦσιν ἐν ὄν ἰδιόκετον καὶ ἰσόπλον.

Ἐπέρασαν τρεῖς ἰσόμεναι ἔτη μὲτ' αὐτοῦ βίου. Μίαν ψυχρὰν νύκτα τοῦ Δεκεμβρίου ἀφού ὁ ἀθλιὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἔβυσεν ἀφθόνως τῷ Βίχκω καὶ ἔλασεν ἐν τῷ γαρτοπικινίῳ τὸν τελευταῖον ὀβολόν του, εἰσῆλθε κλονούμενος ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ ὅπου ἡ ταλαίπωρος μητέρα προτεπέθη νὰ ἀποκοιμίσῃ τὸ τέκνον της.

Ἐκεῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της ἐξεκένωσεν ἐπὶ τοῦ κροτάφου του τὸ πολύκροτόν του καὶ ἔπεσεν ἄπνους μηδὲ τὴν ἐλαχίστην λέξιν προφθάσας νὰ τῇ εἶπῃ.

Ἡ γηραιὰ μέγαιρα καὶ θεῖα του ἄμα τῇ ἐκπυροσκοροῦσῃ ἐσπευσε νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ γινόμενα ἐπὶ δὲ τῇ θεῖα τοῦ πολυφιλήτου ἀνεψιοῦ, τοῦ μόνου πλάσματος, ὅπερ ἐπὶ γῆς ἠγάπησε καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὴν καταστροφὴν συνετέλεσεν ἡ ἰδία διὰ τῆς ἔλλειπυς ἀνατροφῆς, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ, ἔρρηξε κραυγὴν μεγάλην καὶ ἐσωριάσθη νεκρὰ παρὰ τὸ πτώμα τοῦ αὐτόχειρος.

Δὲν θὰ χρονοτριβήσωμεν περιγράφοντες τὸν μετέπειτα βίον τῆς νεαρῆς καὶ δυστυχῆς γυναικός, ἥτις ἀφιερῶθη εἰς τὴν φροντίδα τοῦ τέκνου της ἐργαζομένη νυκθημερὸν μὲ κίνδυνον νὰ καταστρέψῃ τοὺς ὡραίους ὀφθαλμούς της. Ὁ ἀγὼν τοῦ βίου, αἱ μαρτυρικαὶ ἡμέραι τοῦ παρελθόντος συνέταμον τὴν βασανισμένην ζωὴν της. Ἐτήκετο ὀλονέν. Διέβλεπεν ἤδη καθαρῶς ὅτι ἐπλησίαζε, εἰς τὸ τέλος τοῦ λυπηροῦ της ἐν τῷ κόσμῳ ταξιδίου καὶ ἐφ' ὅσον αὐτὸ ἠγγίζε τοσοῦτον ἠγωνία σκεπτομένη ποία τόχη ἀνέμενε τὸ λατρευτὸν της θυγάτριον, ὅπερ ηῤῆξαν ἐν κάλλει καὶ εὐφύῃ.—

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Θεός, πολυέλεος καὶ πανοικτίρμων ἔστειλεν αὐτῇ ἓνα σωτήρα ἄγγελόν του, ὅστις ἐν τῷ προσώπῳ γενναίου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Θ. Πάλλη.

Ὁ πρῶτος μπάτσος

καὶ ἀγχιού ἀνδρὸς ἦλθεν ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου αὐτῆς κλίνης ὑποσχόμενος νὰ προττατεύσῃ τὸ ὄσφρανόν της καὶ ὀρκιζόμενος ὅτι θὰ τὸ καταστήσῃ εὐτυχές.

Οἱ κώδιωνες τοῦ νχοῦ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἐξακολουθοῦσι τὴν χαρμόσυνον αὐτῶν συναυλίαν. Ἄνθη φῶς καὶ γαράν σκορπίζει τὸ εὐτυχές ζευγος τῶν νεονύμφων, ὅπερ ἤδη ἐξερχόμενον τῆς ἐκκλησίας πλέει εἰς ὠκεανὸν εὐδαιμονίας. Αἱ σημεζία κυματίζουσιν, ὁ λαὸς ζητωκραυγάζει ραίνων αὐτοὺς μὲ ἄνθη, αἱ κορασίδες προσαγορεύουσι τὴν θελητικὴν νύμφην τείνουσαι αὐτῇ τὰς μυροδόλους ἀνθοδέσμας των.

Ἐν μέσῳ ὅλης αὐτῆς τῆς γενικῆς ἀγαλλιάσεως οἱ νεόνυμφοι αἰσθάνονται τὴν καρδίαν των διαρρηγνυομένην ἐκ συγκινήσεως. Μειδιῶντες ὑψοῦσι τὰ βλέμματα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐν εἴδει ἀφώνου πλὴν ευγλωττου προσευχῆς. Ἀμφοτέρων τὴν διάνοιαν μία ἀνάμνησις ὡς ἀστραπὴ διέρχεται φωτίζουσα τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των. Ἡ νύμφη ἄκρῳει ἀναπολοῦσα πόσον δυστυχῆς ὑπῆρξεν ἡ ἀγία καὶ λατρευτὴ αὐτῆς μήτηρ καὶ πόσον ὁ ὑψιστος ἐφάνη οἰκτιρῶν εὐσπλαχνισθεὶς τὸ ὄσφρανὸν αὐτῆς. Ὁ εὐτυχῆς σύζυγος ἐνθυμεῖται τὸν ὄρκον του, εὐχεται ὀλοψύγως καθ' ἑαυτὸν ὅπως πάσῃ δυνάμει κατορθώσῃ νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ τὴν λατρευτὴν σύντροφόν του, ἡ δὲ εὐγενῆς αὐτοῦ καρδιά ὁμνυεὶ νὰ μὴ τὴν κάμῃ νὰ κλαύσῃ ποτέ...

Καὶ ἡ ψυχὴ τῆς μάρτυρος μητρὸς σκίρτᾷ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν καὶ λεγεῶν ἀγγέλων ψάλλει εἰς τοὺς νεονύμφους ὕμνους εὐδαιμονίας καὶ χαρᾶς.

ΑΘΗΝΑ Α ΒΑΒΑΣΗ.

Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰδώπου

ΛΕΩΝ ΚΑΙ ΤΑΥΡΟΙ

Τρεῖς ταῦροι πήγαιναν μαζί,
Κ' ἓνα λιοντάρι ποῦ ἔπεινοσε
Κ' ἔβλεπε καὶ τοὺς τρεῖς μαζί
Πῶς νὰ νικήσῃ δὲν ἔμποροσε,
Λόγια τοὺς βάζει, τὰ χαλᾶνε,
Καὶ χωριστὰ καθένας πάνε.

Κ' ἔτσι καθένα μοναχὸ
Τρώγει τοὺς Ταῦρους τὸ λιοντάρι
Γιατὶ στὸν κόσμον τὴν τιμὴ
Ἄν ἓνας ἤμπορῃ νὰ πάρῃ,
Ὅμως τὴ δύναμι κρατοῦνε
Ὅπου πολλοὶ μ' ἀγάπη ζοῦνε.

ΕΛΕΝΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΟΡΟΙ ΑΥΤΗΣ

[Τὰ κεφάλαια ταῦτα ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῆς πλήρους ὡραιστάτων καὶ θεῶν ὄντως ἀληθειῶν συγγραφῆς, ἣτις ὑπῆρξε τὸ κύκνειον, οὕτως εἶπεῖν, ἄσμα τοῦ ἀειμνήστου Α. Σιμωνῶφ, τὸν ὅποιον πέρυσιν ἐγνωρίσαμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας μετὰ συντόμου βιογραφικοῦ σημειώματος. Τὰ ἔργα τοῦ αἰδιῶμου Σιμωνῶφ, πλήρη ὑψηλῶν φιλοσοφικῶν ἐνοιῶν, εἶνε ἀπόρροιαὶ τῶν κοινωνικῶν μελετῶν του καὶ παρατηρήσεων ἀντικρῦ πρὸς τὰ ψυχικὰ τοῦ ἀνθρώπου συναισθήματα. Τὸ τελευταῖόν του τοῦτο σύγγραμμα «Περὶ ἀληθείας» ἔμεινεν ἀτελές ἐν χειρογράφοις σημειώσεσιν. Ταύτας εὐλαβῶς περιουλλέξασα ἢ ἀνταξία αὐτοῦ σύζυγος, εὐμενῶς παρεχώρησεν ἡμῖν κεφάλαιά τινα πρὸς δημοσίευσιν. Ἐκ τῶν ὀλίγων ᾗδε θὰ κρίνωσιν οἱ ἀναγνώσται μας ὅποιον ὑπῆρξε τὸ ἔργον τοῦ ἀκαίρως μεταστάντος, ἔργον βαθυτάτης ψυχολογικῆς μελέτης. Εὐτυχεῖς λογίζομεθα ὅτι ἡμῖν ἔλαχεν ὁ κληρὸς νὰ περιχρῆσασθωμεν εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τούτου τὰς τελευταίας σκέψεις τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης ψυχῆς, ἐφ' ᾗ ἐκφράζομεν καὶ δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας μας τῇ ἐριτίμῳ κ. Σιμωνῶφ, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν πολλὰ ἀκόμη κεφάλαια τῆς συγγραφῆς ταύτης εἰς τοὺς μετέπειτα τόμους τοῦ «Μικρασιατικοῦ».]

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ἡ παράστασις τῶν ὄντων καὶ φαινομένων καὶ γιγνομένων ὡς ἔχουσιν, εἶνε ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν ὄντων, εἶνε τέλος ὁ σκοπὸς εἰς τὸν ὅποιον ἕκαστον ὄν ἀποβλέπει, καὶ τὸν ὅποιον ὑπηρετεῖ ἢ πρέπει νὰ ὑπηρετῇ.

Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ παραστήσωμεν τὰ ὄντα ὡς ἔχουσιν, ἀν δὲν γινώσκωμεν τὴν ἀρχὴν τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος αὐτῶν. Ὡς ἀρχὴν, δὲ τῶν ὄντων δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὴν ἀνέλιξιν ἢ γέννησιν αὐτῶν ἀλλὰ τὴν στιγμὴν καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν παρήχθησαν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι αὐτὰ ἢ καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν πυρῆν. Ἐπίσης ὡς σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὴν κίνησιν ἢ τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἐκεῖνον εἰς ὃν ἀποβλέπουσι καὶ εἰς ὃν ὑπηρετοῦσιν, ἢ πρέπει νὰ ὑπηρετῶσιν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὡς τέλος δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὸν θάνατον ἢ τὴν φαινομένην καταστροφὴν αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν θ' ἀπολήξουσιν. Ἐπειδὴ δέ, ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται πάντα τὰ

ὄντα καὶ τὰ φαινόμενα δι' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπλάσθησαν καὶ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὑπηρετοῦσι καὶ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τέλος ἀποβλέπουσι ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι μία εἶνε καὶ ἡ ἀλήθεια. Καὶ ἐπειδὴ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ὄντων καὶ φαινομένων δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ ὁ δημιουργήσας αὐτὰ Θεός, καὶ ἐπειδὴ τὰ ὄντα δὲν ὑπηρετοῦσι καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπηρετῶσιν ἄλλο τι εἰμὴ τὸν Θεόν, ἔπεται ὅτι ἀλήθεια εἶνε ὁ Θεός.

Ἡ ἀλήθεια λοιπὸν εἶνε δύναμις πνευματικὴ ἀφορώσα κυρίως εἰς τὸ ψυχικὸν μέρος τοῦ ἀνθρώπου καὶ στηρίζεται μᾶλλον ἐπὶ τῆς πίστεως ἢ ἐπὶ σαφῶν ἀποδείξεων, καθίσταται δὲ κατὰ τὸ δυνατόν προσιτὴ εἰς τοὺς πνευματικὸν βίον διαγόντας, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς ζῶντας μόνον βίον υλικόν.

Ταῦτα πάντα δὲν εἶνε μὲν βεβαίως δυνατόν νὰ καθιστῶνται ἐμμέσως ἢ ἀμέσως γνωστὰ εἰς τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν δὲν διαμένωσιν εἰς αὐτὸν ἐντελῶς ἄγνωστα. Καὶ δύναται μὲν ὁ ἀνθρώπος καταβάλλον προσπάθειάν πολλάν νὰ ποιῆται βαθμιαίας προόδους εἰς τὴν ἀλήθειαν δὲν δύναται ὁμοίως ποτε, ζῶν ἔτι, νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς.

Ἡ ἀλήθεια τοιαυτοτρόπως παρουσιάζεται ὡς στήλη ἀτελεύτητος διὰ τὸν ἀνθρώπον, εἰς ἀπείρους διηρημένους βαθμούς, προσιτοὺς μέχρι τινός εἰς αὐτόν. Καὶ λαμβανομένης μὲν ὑπ' ὄψιν τῆς στήλης ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῆς βαθμοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου, ἡ ἀλήθεια λέγεται ἀπόλυτος, λαμβανομένων δ' ὑπ' ὄψιν ἑνός ἢ καὶ πλείστων αὐτῆς βαθμῶν, λέγεται σχετικῇ.

Ὁ ἀνθρώπος λοιπὸν μόνον σχετικῶς τινὰς ἀληθείας δύναται νὰ μάθῃ ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν.

Αὕτη ἐν συντομίᾳ εἶνε ἡ ἀλήθεια, καὶ οὗτοι οἱ κυριώτεροι καὶ ἀπαραίτητοι ὅροι αὐτῆς.

Ὅταν λοιπὸν, ὑπὸ τούτοις ὅροις τούτοις, ἐρευνῶμεν ἐπισταμένως τὴν ἀλήθειαν, τότε δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν ὅτι ἀσχολούμεθα ὀρθῶς περὶ αὐτήν.

Ἄν δὲ μάθωμεν ἐμμέσως ἢ ἀμέσως περὶ αὐτῆς ὅσα τοῦλάχιστον ἀφορῶσιν εἰς ἡμᾶς αὐτούς, τότε δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν ὅτι γινώσκωμεν σχετικῶς τινὰς ἀληθείας. Ἄν δὲ ἰστάμενοι ἐπὶ τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς ἀληθείας ἀνερχόμεθα τὴν στήλην καὶ δὲν πίπτομεν, τότε δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν ὅτι πορευόμεθα ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας.

Ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΩΤΕΡΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἱ ἀνθρώποι τοῦ καθαροῦ παλαιοῦ πνεύματος σκέπτονται ἐν πολλοῖς λογικώτερον καὶ πρακτικώτερον τῶν νεωτεριζόντων. Ἐν πρώτοις ἀναγνωρίζουσι τὴν ἄγνοιάν των καὶ πιστεύουσι χωρὶς νὰ ἐρευνῶσι. Ζῶσι δὲ χωρὶς νὰ φαίνωνται, τοῦτέστιν ἄνευ ἐπιδείξεων καὶ κοινωνικῶν προλήψεων, καὶ ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ζῆν ἀπολλάσ-

σει αὐτοὺς παντοιοτρόπων δυσχερειῶν. Σταθμίζουσι καλῶς τὰς δυνάμεις των καὶ ἀπορρῶνουν πᾶν ὅ,τι ὑπερβαίνει αὐτάς. Ἐξετάζουσι καὶ διευθετοῦσι τὰ κατ' αὐτούς, καὶ ἀδικηροῦσι διὰ πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐκτὸς τοῦ κύκλου των. Πᾶν δὲ δυστύχημα καὶ πᾶσαν ἐπερχομένην συμφορὰν ἀποδιδοῦσιν εἰς τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς τῆς θείας προνοίας, καὶ ὑφίστανται αὐτὰ ἐν ὑπομονῇ καὶ ἡσυχίᾳ. Πάντα δὲ ταῦτα διενεργοῦνται παρ' αὐτοῖς ὡς ἐξ ἐστίκτου καὶ μετὰ σωπῆς καὶ ταπεινοφροσύνης. Ἐγνώρισα πολλοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους καὶ ἐθαύμασα τὸ ἀπέριττον καὶ πρακτικὸν αὐτῶν πνεῦμα. Τὸ μόνον δὲ παράπονον ὅπερ ἤκουσα παρ' αὐτῶν εἶνε ὅτι καὶ ἡ νέα γενεὰ αὐτῶν νεωτερίζει, καὶ ὅτι δὲν προβλέπεται δι' αὐτὴν δυστυχῶς μέλλον στερεὸν καὶ ἀσφαλές.

Δὲν δύναται τις νὰ γνωμοδοτήσῃ ὅτι ἄνθρωποι τοιοῦτον βίον δι-ἀγοντες καὶ τοιοῦτων ἰδεῶν ἐμφορούμενοι, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν ἐκείνων οἵτινες διατελοῦσιν εἰσὲτι μακρὰν τῆς πρόδου καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ὅσον καὶ ἂν ὑπὸ τῶν νεωτέρων θεωροῦνται ἀμαθεῖς καὶ ὀπισθοδρομικοί. Μᾶλλον δὲ οἱ ὀρθόφρονότες δύνανται δικαίως νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι οἱ νεωτερίζοντες πολλὰ ἔτη πρέπει νὰ ζῶσι καὶ πολλὰ θεινὰ νὰ ὑποσθῶσι καὶ πολλὴν τοῦ κόσμου πείραν ν' ἀποκτήσωσι διὰ νὰ ἐκτιμήσωσι τὸ ἀπέριττον καὶ πρακτικὸν πνεῦμα τῶν τοιοῦτων ἀνθρώπων καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῶν.

Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ λεγομένου νεωτέρου πνεύματος δὲν ἔχουσι ὠρισμένον τι πρόγραμμα ζωῆς καὶ οὔτε ἐννοοῦσιν ἄνευ ἀνάγκης νὰ υποβάλλωνται εἰς τίναν τινα καὶ περιορισμόν. Οἷτε δὲ πιστεύουσι καὶ οὔτε ἐρευνῶσιν. Ασχολοῦνται κυρίως εἰς τὰ λαμβάνοντα χώραν ἐκτὸς τοῦ κύκλου των καὶ ἐπιδιώκουσι πᾶν ὅ,τι ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις των καὶ φαίνονται ὅτι ζῶσιν ὡς θεὸς χωρὶς νὰ ζῶσιν ἀνθρωπίνως. Τὸ πρῶτον δὲ καὶ κυριώτερον σφάλμα εἰς ὃ περιπίπτουσιν εἶνε νὰ νομίζωσιν ὅτι ἡ ἀνατομία ἔλυσε τὸ πρόβλημα τοῦ γινῶθι σαυτόν, καὶ ὅτι αἱ λοιπαὶ ἐπιστήμαι ἀπεκάλυψαν ἤδη πάντα τὰ κρυμμένα μυστήρια τοῦ κόσμου. Ἀκολουθοῦσι δὲ μᾶλλον εἰς τοὺς πλημμελῶς καὶ ἰδιοτελῶς ἢ εἰς τοὺς ὀρθῶς καὶ εὐκρινῶς τὰς ἐπιστήμας θεραπεύοντας διότι ἐκ προκαταλήψεως ἢ μᾶλλον ἐξ ἰδιοτροπίας ἀσπάζονται κυρίως τὰς ἰδέας ἐκείνας αἵτινες δὲν σχετίζονται πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν. Δύναται δὲ τις δικαίως νὰ συμπεράνῃ ὅτι αὐτοὶ οὔτοι ἀναγκάζουσι ἀμέσως καὶ ἐμμέσως πολλοὺς τῶν ἰδιοτελῶν καὶ ματαιοδόξων ἐπιστημόνων ἵνα διαστρέψωσι τὴν ἀλήθειαν ἐπειδὴ οὕτω ἐπισύρουσι τὴν προσοχὴν τῶν νεωτερίζόντων καὶ ἀποκτῶσι τὴν φήμην καὶ τὴν δόξαν τῶν πολλῶν διότι πράγματι μία εὐσυνείδητος καὶ σύμφωνος τῇ ἀληθεὶ ἐπιστήμη καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐμιλία ἢ πραγματεία δὲν εὕρισκει θιασώτας τόσοις ὅσοις μία τοιαύτη κατὰ τὸ νεώτερον πνεῦμα γεγραμμένη.

Λέγουσιν οἱτινε δὲ ἐπειδὴ σήμερον ἐπικρατεῖ τὸ νεώτερον πνεῦμα,

ἀρα τοῦτο εἶνε καὶ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ τοιαύτη λογικὴ καὶ τοιαῦτα συμπεράσματα εἶνε ἐπιπόλαια καὶ σφαλερὰ διότι πᾶν ὅ,τι ἐπικρατεῖ παρά τοις ἀνθρώποις δὲν εἶνε καὶ ἀλήθεια. Ἡ κακία λ. χ. καὶ τὸ ψεῦδος ἐπικρατοῦσιν ἀνεκάθευ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' οὐδέποτε ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἀλήθειαι. Τὸ δὲ νεώτερον πνεῦμα δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς κακίας καὶ τοῦ ψεύδους· διότι πᾶν ὅ,τι δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν, κατ' ἀνάγκην σχετίζεται πρὸς τὴν κακίαν καὶ τὸ ψεῦδος.

Ἐκ τῆς ἀγνοίας δὲ βεβαίως τῆς ἀληθείας προκύπτει ἡ διαίρεσις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς παλαιὸν καὶ νεώτερον. Ἐὰν πρόκειται νὰ διαιρεθῇ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα θέλομεν ἔχει ἀπείρους καὶ ἀναριθμήτους αὐτοῦ διαίρεσεις διότι δὲν θὰ εὐρωμεν ἔστω καὶ δύο μόνον ἀνθρώπους ἔχοντας τὸ πνεῦμα καθ' ὅλα σύμφωνον.

Καθὼς δὲ διαφέρουσιν οἱ ἀνθρώποι κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν οὕτω διαφέρουσι καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα. Ἐὰν δὲ δὲν τεθῇ ὡς γνώμων καὶ κανὼν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἡ ἀλήθεια, τὸ πνεῦμα τοῦτο εἴτε παλαιὸν λέγεται εἴτε νεώτερον, κατανατᾷ κυκεῶν μωρῶν καὶ ἀλλοκοτῶν ἰδεῶν.

Τοιοῦτον λοιπὸν εἶνε τὸ νεώτερον πνεῦμα, περὶ τοῦ ἐποίου σήμερον γίνεται τοσοῦτος θόρυβος καὶ σπασμοὶ νεοὶ καὶ γέροντες ν' ἀκολουθοῦσιν αὐτό. Ἐνταῦθα συμβαίνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι εἰς τὰ πρόδατα ὅταν δι' ἀτμοπλοίου μετακομίζονται ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα. Ἐὰν κατὰ τὸν πλοῦν τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐξ ἀμελείας τῶν φυλάκων πίπτουσι εἰς τὴν θάλασσαν, τὰ ἄλλα πηδῶσι σωρηδὸν κατόπισιν των, τὴν θάλασσαν ἀντὶ λειψιῶνος ἐκλαμβάνοντα.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ νεωτέρου πνεύματος ἔχουσι τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶνε ἐντέλως κύριος ἑαυτοῦ καὶ ἱκανὸς νὰ εὕρῃ μόνος τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ τελειοποιῇ ἑαυτὸν ὥστε οὐδεμία ἀνάγκη παρουσιάζεται νὰ προστρέχῃ εἰς τὴν βοήθειαν ἀνωτέρας δυνάμεως καὶ νὰ ἐπικαλεῖται αὐτήν. Τὰ πάντα δὲ φαντάζονται ὅτι γινώσκουσι καὶ τὰ πάντα θύναται νὰ ἐξηγηθῶσιν, ἐν δὲ μόνον ἀποφεύγουσι νὰ ἐξετάζωσι, διατὶ τούτεστι τὰ ἔντομα ἐνοχλοῦσι τὸν ἀνθρώπον καὶ τὰ μικρόβια ἀπειλοῦσιν αὐτόν, καὶ τὰ πάθη ταπεινοῦσι, καὶ ἡ στέργσις καὶ ἡ πτωχία μαστιζοῦσι, καὶ αἱ νόσοι μαραινοῦσι καὶ ὁ θάνατος τέλος περιάγει αὐτόν εἰς ἀποσύνθεσιν;

Καὶ διατὶ ὁ χθὲς ἰδέας ἐπὶ ἰδεῶν ἐπισορεύων, καὶ σχέδια ἐπὶ σχεδίων καταρτίζων ἀνθρώπος καὶ κύριος ἑαυτοῦ λογικὸς ὄντων, σήμερον πίπτει νεκρός;

Ὁ ἀνθρώπος πρὶν ἢ ἐξετάσῃ τὸ παλαιὸν καὶ νεώτερον πνεῦμα, πρέπει νὰ γινώσκῃ τί εἶνε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἄνευ τῆς ἀληθείας. Ὅταν δὲ πληροφορηθῇ καλῶς περὶ τούτου τότε δὲν ἐπιδιώκει πλέον παλαιὸν ἢ νεώτερον πνεῦμα ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἕκαστου τὸ ὁποῖον προσήκει εἰς αὐτόν, καὶ ὅπερ εἶνε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας.

Έμ. Λαμπάκη.

Σπουδή

ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ἄλλοι προσκαλοῦσι τὰ πνεύματα καὶ συνεννοοῦνται μετ' αὐτῶν, καὶ ἄλλοι πάλιν ἀρνοῦνται παντελῶς τὴν ὑπαρξίν πνευμάτων. Τόσον δὲ οἱ πρῶτοι ὅσον καὶ οἱ δεῦτεροι ἐπιμένουσι σθεναρῶς εἰς τὰς περὶ πνευματισμοῦ ἰδέας καὶ τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτῶν. Καὶ δὲν εἶνε σπάνιον ν' ἀπαντᾷ τις δύο φίλους ἐξ ὧν ὁ μὲν νὰ εἶνε πνευματιστής, ὁ δ' ἕτερος ἀντιπνευματιστής καὶ νὰ μὴ δύναται ὁ εἰς νὰ παύσῃ τὸν ἕτερον περὶ τῆς ἀληθείας.

Ἐκ τούτων ὁρμώμενος θὰ ἔλαγέ τις ὅτι ἐξέλιπε πᾶσα εἰλικρίνεια καὶ ἐμπιστοσύνη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι δὲν κυβερνᾷ πλέον αὐτοὺς τὸ λογικὸν ἀλλ' ὁ ἐγωϊσμός καὶ ἡ ἐπιμονή ἐν τούτοις δὲν ἔχει οὕτως τὸ πρᾶγμα, διότι καὶ οἱ πνευματισταὶ ἔχουσι δίκαιον καὶ οἱ ἀντιπνευματισταὶ ἐπίσης, καὶ ἰσοῦ πῶς.

Ὁ πνευματισμὸς δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀγυρτίξ. Πνεύματα ὑπάρχουσι. Ἀλλὰ ἐμφανίζονται μόνον πρὸς ἐκείνους, οἵτινες πιστεύουσι εἰς αὐτὰ καὶ δι' ὠριμμένων μέσων προσκαλοῦσιν αὐτά. Εἰς δὲ τοὺς μὴ πιστεύοντας δὲν φαίνονται εἰμὴ ἀμυδρῶς εἰς ἐκτάκτους μόνον τινὰς περιστάσεις καὶ σπανιώτατά. Τοιοῦτος εἶνε ὁ νόμος τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συγκοινωνίας τῶν πνευμάτων. Οἱ πνευματισταὶ λοιπὸν ἀκολουθοῦντες τὸν νόμον τοῦτον, καὶ χρῆσιν ποιούμεναι τῶν απαιτουμένων μέσων, προσκαλοῦσι τὰ πνεύματα καὶ βλέπουσι καὶ ἀκούουσι αὐτά, καὶ δὲν δύνανται ἐπομένως νὰ μὴν ἐπιμένωσι εἰς τὰς περὶ πνευματισμοῦ ἰδέας αὐτῶν καὶ νὰ μὴ ὑποστηρίξωσι αὐτὰς πάσῃ δυνάμει. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀντιπνευματισταὶ μὴ παραδεχόμενοι τοιοῦτους νόμους καὶ μὴ θέλοντες νὰ ὑποκύψωσι εἰς αὐτούς, οὔτε βλέπουσι καὶ οὔτε ἀκούουσι πνεύματα, διό καὶ αὐτοὶ δίκαιως δὲν δύνανται νὰ πεισθῶσι περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν.

Ὡς βλέπει τις δὲ, τὰ πνεύματα δὲν παραβιάζουσι τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ μεγίστη αὕτη περὶ πνευματισμοῦ ἀντίθεσις τῶν ἰδεῶν θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε.

Ἐνταῦθα ὁμῶς συμβαίνει τι, ὅπερ ἀγνοοῦσι καὶ οἱ πνευματισταὶ καὶ οἱ ἀντιπνευματισταὶ, διότι ἀμφότεροι ἀγνοοῦσι τί εἶνε ἀλήθεια, ἢ τοῦλάχιστον ἀπαξιοῦσι νὰ καταφύγωσι εἰς αὐτήν.

Ὁ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν οὔτε πνευματιστής εἶνε οὔτε ἀντιπνευματιστής, διότι γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσι πνεύματα ἀγαθὰ καὶ πονηρά καὶ ὅτι τὰ ἀγαθὰ πνεύματα οὐδέποτε παρουσιάζονται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ θεοῦ κελεύσματος, ἐνῶ τὰ πονηρά προσκαλούμενα προσέρχονται πρὸς αὐτοὺς καὶ συγκοινωνοῦσι μετ' αὐτῶν δι' ἀναξίων συστάσεως μέσων, τὰ ἅπαντα οὗτοι μεταχειρίζονται. Τὰ ἀγαθὰ πνεύματα ἀγαπῶσι τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἂν ποτε συμβῆ νὰ ἐμφανίζονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους μεταβάλλουσι τὸ σκότος εἰς φῶς ὡς ὁ ἥλιος, καὶ ἂν λέγωσι τί, λέγουσι πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. Ἀπ' ἐναντίας δὲ τὰ πονηρά πνεύματα τέρπονται εἰς τὸ σκότος καὶ τὸ ψεῦδος ὑπὸ οἰονδήποτε πρόσχημα καὶ ἂν παρουσιάζωνται, καὶ

ἢ συνεννόησις αὐτῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων εἶνε σκοτεινὴ πάντοτε καὶ ὑποπτος ἐσονδήποτε καὶ ἂν προσπαθῶσι νὰ ἱκανοποιῶσι τὰς ἰδιοτροπίας καὶ τὴν φιλομάθειαν τῶν πελατῶν αὐτῶν. Ἀποδείξεις δὲ τούτων εἶνε ὅτι ἀπὸ ἀμνημονευτῶν χρόνων οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται περὶ τὸν πνευματισμὸν καὶ ὁμοῦς οὐδὲν σπουδαῖον καὶ ὠφέλιμον παρὰ τῶν πνευμάτων ἐπληροφορήθησαν. Τὸ μόνον ἀγαθὸν ὅπερ ὁ πνευματισμὸς θὰ ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἦτο νὰ ἐξοιτῶσῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ὕλισμὸν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν κατορθοῦται διότι ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Γινώσκων δὲ τοῦτο ὁ ἔχων γνῶσιν τῆς ἀληθείας ἂν θέλῃ νὰ συγκοινωνήσῃ μετὰ τῶν ἀγαθῶν πνευμάτων ἢ ἂν θέλῃ νὰ μένῃ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῶν πονηρῶν, δὲν καταφεύγει ποτὲ εἰς τὸν πνευματισμὸν ἀλλ' ἀποστίνεται ἀπ' εὐθείας διὰ καθαρᾶς προσευχῆς πρὸς τὸν Θεὸν τῶν ὁλων. καὶ ἔχει ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου. Οὕτω δὲ ὁ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν οὔτε πνευματιστὴς γίνεται καὶ οὔτε ἀντιπνευματιστὴς. ἀλλὰ διατελεῖ ζῶν εὐσεβῶς καὶ ἐναρέτως.

Οἱ ὅπαδοι τοῦ πνευματισμοῦ ὡς καὶ οἱ ἀρνούμενοι αὐτὸν δὲν ἔχουσιν ἀκράδαντον πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν λόγον Αὐτοῦ, ὅστις εἶνε καὶ ἡ ἀλήθεια. Ἀπομακρύνονται λοιπὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον τῆς ἀληθείας καὶ οἱ μὲν ὅπαδοι τοῦ πνευματισμοῦ ζητοῦσι νὰ εὐρωσῶν αὐτὴν ἐν τοῖς πονηροῖς πνεύμασι, οἱ δὲ ἀντιπνευματισταὶ ἐν τῇ ὕλῃ. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι παραδίδονται σώματι καὶ ψυχῇ εἰς τὰ πονηρὰ πνεύματα, οἱ δὲ δεῦτεροι εἰς τὴν ὕλην. Φυσικῶς δὲ τῇ λόγῳ τόσον οἱ πρῶτοι ὅσον καὶ οἱ δεῦτεροι διατελοῦσιν ἐν πλάνῃ διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς συνεννόησιν καίτοι ἡ ἐπισημῆς καὶ παρακεκινδυνευμένη πνευματικὴ κατάστασις ὅσον τῶν μὲν τόσον καὶ τῶν δὲ εἶνε σχεδὸν ἡ αὐτή.

Ἐπάρχουσι καὶ πολλοὶ οἵτινες ἀφ' ἐνός μὲν φαίνονται ὅτι εἶνε εὐσεβεῖς εἰς τὸν Θεόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε ὅπαδοι καὶ θιασῶται τοῦ πνευματισμοῦ καὶ συχνάκις ἔρχονται εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν πνευμάτων, μεταχειριζόμενοι τὰ γνωστὰ, ἐπὶ τούτῳ, μέσα.

Ἡ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων μακρὰν τῆς ἀληθείας πλάνη εἶνε μεγάλη καὶ καταφανής, διότι ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται μόνον ἐν τῇ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅν, ὡς γνωστόν, οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ εἰς δύο κυρίους εἰς τὸν Θεὸν δηλονότι καὶ εἰς τὰ πονηρὰ πνεύματα.

† ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΙΜΩΝΩΦ

Λόγοι δοξῶν

Ἄριστιππος παρακαλῶν ποτὲ τὸν Διονύσιον περὶ ἐνός περιποθήτου φίλου του καὶ μὴ ἐπιτυχάνων, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἤλεγχε τις διὰ τὸν τοιοῦτον ἐξευτελισμὸν. Δὲν πταίω ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὁ Διονύσιος, ὅστις ἔχει τὰ ὦτα εἰς τοὺς πόδας.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

Ἐρήσκομαι ἐπὶ τοῦ οἴκου, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ ἠρειπωμένου οἰκοπέδου
Ἐδου ποτὲ ὁ οἶκος τοῦ Λογοθέτου Λυκούργου.

Οἷα συγκινητικὴ σκηνή! οἷον συγκινητικὸν θέαμα! Ὁ λαὸς αὐ-
θόρμητος ἐκάστην 6 Αὐγούστου ἐρχεται μὲ ὄλον τὸν κλῆρον, μὲ τὸν
τίμιον σταυρὸν καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ ψάλλει τρισάγιον, μεθ' ὃ
τρὶς ἐκφωνεῖ καὶ ψάλλει τό : αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἠγεμόνος Λυ-
κούργου καὶ τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος πεσόντων.

Λαὸς τοιοῦτος, ἐρριζωμένῃ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἔχων τὴν ἐθνι-
κὴν εὐγνωμοσύνην, εἶνα ποτὲ δυνατόν νὰ ἀποθάνῃ;

Ὡ! αἰετὶς Λυκούργε Σύρου καὶ Τήνου Ἀρχιεπίσκοπε, οἴου ἠγε-
μονικοῦ Οἴκου ἠγεμονικὸς γόνος ὑπῆρξας! υἱὸς Γίδος οἴου Πατρός!

Πᾶσα λεπτομέρᾳστέρα σημεῖωσις θὰ ἦτο μείωσις τοῦ ἀσυλλήπτου
κάλους τῆς αἰμακῆς ἱστορίας. Ἀρκοῦσιν αἱ λέξεις:

1824 τῆ 6 Αὐγούστου

Χριστὸς Σάμου ἐσωσεν.

ὡς ἀρκοῦσι καὶ αὐταὶ καὶ μόναι ἐπὶ τοῦ νενοταφίου γεγραμμέναι
λέξεις, ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς

«Χριστὸς Σάμου ἐσωσε τῆ 6τῆ Αὐγούστου
1824

ἐπὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς

«Εἰς αἰωνίαν μνήμην 1824

καὶ ἐπὶ ἐτέρας

αἰωνία ἡ μνήμη

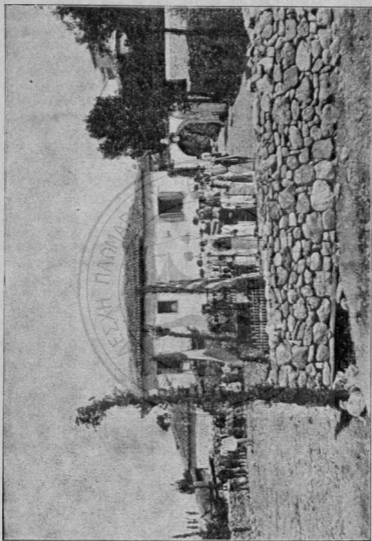
Κυματίζουσι δὲ ἐκατέρωθεν τοῦ νενοταφίου ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Σα-
μιακὴ σημαία.

Σὲ τιμῶ ὦ Σαμιακὴ σημαία! ἀλλὰ σὲ θέλω γέφυραν, σὲ θέλω
προσωρινήν, σὲ θέλω τάχιστα νὰ περιέλθῃς εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ
μόνον εἰς τὸ παρελθόν τῆς ἱστορίας! Τὴν στιγμὴν ταύτην βλέπω
ἀοράτως τὴν μητέρα Ἑλλάδα πτερυγίζουσαν ὑπεράνω τοῦ ἱεροῦ
τούτου χώρου, καθημαγμένην καὶ κατσοχιμένην ὑπὸ πλεγγῶν 400
καὶ πλέον χρόνων.

Λογοθέτα τῆς πατρίδος! Αἰφῆκες τὸν οἶκον σου ἐρείπια! Τὸν ἀ-
φῆκες νὰ καταστραφῇ καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἡ πατρίς σοὶ ἤγειρεν οἶκον
ὑψηλότερον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐνδοξότερον τῶν συνήθων ἀνακτόρων
τῆς γῆς.

Τίς εἶνε τὴν ἀληθῆς κάτοχος οἴκου;

Ὁ πλοῦσιος ὅστις φεύγων τὸν θάνατον ἐσώθη οἰκοδομήσας βαρύ-

Τὴ ἐρείπια τοῦ οἴκου τοῦ Λογισθέντου Λυκούργου ἐν Σάμῳ

τιμα ἀνάκτορα, ἢ σὺ, ὅστις ἀψηφῶν τὸν θάνατον προὔτιμησας τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν καταστροφὴν;

Χιλιάδες θέλουσι παρέλθῃ αἰῶνες· καὶ ἐν ὄσφ ὁ κόσμος ζῆ μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὸ χωρίον Καρλόθβασι, οἱ οἴκοι ὄλων τῶν πλουσίων θέλουσι ἀφανισθεῖν, καὶ οὐδεὶς θὰ γνωρίζῃ ποῦ ἦτο ὁ οἶκος τοῦ Α. ἢ Β. ἐνδόξου, εὐπόρου, ἀλλὰ τὸ ἐρείπιόν σου, Λογοθέτα, οὐδέποτε θέλει λησμονηθῆναι, οὐδέποτε θὰ παύσῃ ἐν αὐτῷ ἡ ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ πατρις συνερχομένη νὰ σ' εὐγνωμονῇ ἀφ' ἐνός καὶ σοὶ φωνῇ «αἰωνία ἡ μνήμη» ἀφ' ἑτέρου. Ἀπώλεσας σμικρὸν οἶκον ὀρισμένων μέτρων ἀντὶ τούτου ὁμῶς, διὰ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα σου ἀγάπης ἀπέκτησας οἶκον ἀπεράντων μέτρων, ἀπεράντου ὕψους, ἀπεράντου δόξης,

Μόνον ὁ οὐρανὸς δύναται νὰ στεγαῖζῃ τοῦντεῦθεν τὸ ὕψος τοῦ ἠθικοῦ σου μεγάρου καὶ ἀληθῶς εἰς τοιοῦτον φιλοπατρίας μέγαρον τοιαύτη μόνον στέγη ἀξίζει, τοιαύτη μόνον στέγη ἐμπρέπει.

Τὴν ἡμέραν σὲ φωτίζει ὁ ἥλιος καὶ τὴν νύκτα σὲ φωτίζει ἡ σελήνη· θέλεις μείζονα ταύτης δόξαν; Ἀδύνατον! οὔτε ὑπάρχει οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Δέου ὑπὲρ ἡμῶν καὶ εὐλαδῶς τολμῶμεν νὰ δεώμεθα καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ σοῦ, ὑπὲρ τοῦ μεγάλου τέκνου τῆς πατρίδος, ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ἡγεμόνου τῆς ἡραίας καὶ ἐνδόξου θυγατρὸς τῆς Ἑλλάδος, τῆς συμπαθοῦς καὶ πεφιλημένης Σάμου.

Ὁ Κύριος ἄς ἐνισχύσῃ τὴν παροῦσαν γενεάν.

Αἱ εὐχαὶ σου ἄς μᾶς ὀδηγοῦν καὶ αἱ προσευχαὶ τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου υἱοῦ σου ἄς μᾶς ἐξαγαγῶσι καὶ ἄς μᾶς ἐμπνέουσι πρὸς ἐπιτέλειαν τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ἀπειλομένων καθηκόντων ἡμῶν.

9 Αὐγούστου 1907

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΑΚΗΣ

ΠΙΚΡΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Τῇ ἀδελφῇ μου Μ.

Τὰ χεῖλη τῆς ἐξέχασαν
τὸ γέλοιο νὰ σκορπίζουν!
Ἐσθύστηκ' ἀπ' τὰ μάτια τῆς
ἡ φλόγα τῆς ψυχῆς.

Στοῦ στήθους τῆς τὴν ἄδυσσο
μὲ φόβο ἀρμενίζουν,
κάποιοι παλμοί!... ἐρείπια
κατάραι μοναχῆς!

Κατάραι μὲς' στὰ στήθη τῆς φωλιάζει.
καλλίτερα μὴν εἶχε γεννηθῆναι
Δὲν θᾶξενε ἡ καρδιά τῆς νὰ στεναῖζῃ
δὲν θᾶθελε ποτέ ν' ἀγαπηθῆναι!

Β'ΡΓΙΝΙΑ

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

(Κατά δημόδη μῦθον)

Ὁ δοιορός ἀνεκόπη εἰς τὴν ἐπίπονον πορείαν του ἐκ στεναγμῶν ἀγωνίας, ἀκουσμένων ἀφ' ὑψηλοῦ δένδρου. Ἦτον ἐκεῖ ἐπάνω ὄφις μέγας περιπεπλεγμένος εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ καταβῆ καὶ ἐστέναζε γοερῶς. Βοήθειαν καλέ μου ἄνθρωπε! ἔκραζε πρὸς τὸν διαδάτην. Σῶσόν με νὰ καταβῶ καὶ θὰ γίνω σκλάβος σου.

Ὁ ἄνθρωπος ἠδυσπλαχνίσθη τὸ ἔρπετόν, ἀνῆλθε καὶ τὸ ἐβοήθησε νὰ καταβῆ. Μόλις ὅμως ὁ ὄφις ἐβούθη, ἀντὶ εὐγνωμοσύνης καὶ ἀμοιβεῖς ἐκράτησε τὸν σωτήρα του, θελήσαντά γ' ἀναχωρήσει.

—Τί ἄλλο μὲ θέλεις; ἠρώτησεν ὁ ἄνθρωπος.

—Τίποτε ἄλλο πᾶρά νὰ σὲ φάγω, νὰ σὲ πνίξω.

—Ἐμέ τὸν σωτήρά σου;

—Μωρὸς ποῦ εἶσαι, καὶ μένε ἄνθρωπε! εἰς ὄφιν ἔκαμες καλὸν καὶ προκοπὴν περιμένεις; Ἄς μὴ μ' ἐλυπεῖσαι!

—Μὰ αὐτὸ εἶνε ἄδικον.

—Κατὰ τὸν ἰδικόν μου ὅμως νόμον καὶ κρίσιν εἶναι δικαιοτάτον νὰ σὲ φάγω.

Ὁ ἄνθρωπος, περιδεὴς καὶ τρέμων, εἶδε ἐκεῖ πλησίον βόσκοντα βοῦν καὶ προέτεινεν αὐτόν ὡς δικαστὴν εἰς τὸν ὄφιν. Ὁ ὄφις ἐδέχθη ἄνευ ἀντιρρήσεως. Ἐπλησίασαν εἰς τὸν βοῦν καὶ τῷ ἐξέθηκαν τὴν ὑπόθεσιν.

—Νὰ τὸν πνίξῃς ἄνευ ὄρων! ἀπεφάνητο ὁ βοῦς, προσδλέπων τὸν ὄφιν, χωρὶς νὰ πολυσκεψθῆ. Εἶνε κακόν, ἀσπλαγχνον καὶ ἄδικον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ εἴθε νὰ ἐξηφανίζοντο ὅλοι ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς! Ἐγὼ ἠροτρίων τὴν γῆν τῶν κυρίων μου, ἐν ὅσῳ εἴμην νέος καὶ εὐρωστος, καὶ ἔδιδον σίτον εἰς αὐτούς καὶ τὰ τέκνα των. Τώρα δὲ ποῦ κατέστρεψα τὴν υγιείαν μου καὶ ἐγήρασα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των, μ' ἔρριψαν ἐδῶ, οἱ ἀχάριστοι, λυπούμενοι μόνον, ὅτι δὲν εἴμην ὀλίγον εὐτραφῆς διὰ νὰ μὲ σφάξωσι καὶ ἐμπορευθοῦν τὰς σάρκας μου, οἱ ἄκαρδοι αὐτοὶ κᾶπηλοι τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων.

Ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος κατεθλίβη καὶ ἐρρήγησε διὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ.

Ἐν τούτοις ὀλίγην ὑπομονήν, εἶπεν εἰς τὸν ὄφιν. Ὁ δικαστὴς μοὶ φαίνεται προκατελιημμένος κατ' ἐμοῦ διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους μνησικαχίαν του, καὶ ἄδικος. Σὲ παρακαλῶ ν' ἀναθέσωμεν εἰς ἄλλον τὴν κρίσιν.

—“Ἐστω, ἀπεκρίθη ὁ ὄφις, παποιθῶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδαμῶς ἤθελεν εἶναι δίκαιον. Δὲν ἀντιλέγω, διότι θέλω νὰ σὲ φάγω χωρὶς νὰ μοῦ ἔχῃς παράπονον, ὅτι σὲ τρώγω ἀυθαίρετως καὶ ἀδίκως.

Μετὰ τίνα βήματα συνήντησαν ὄνον περιπλανώμενον.

ἽΟ ἄνθρωπος ἀναλογισθεὶς τὴν ἀγαθότητα καὶ ἀνεξικακίαν τοῦ μακροθυμοτάτου τῶν ζῶων, προέτεινε αὐτό, ὡς δικαστὴν, εἰς τὸν ὄφιν, ὅστις οὐδὲν ἀντίειπεν.

ἽΟ νέος δικαστὴς ἀνέτεινε σοβαρῶς τὰ ὦτα, ἤκουσε μετὰ προσοχῆς τὴν ὑπόθεσιν, ἐφάνη σκεφθεὶς ἐμβριθῶς καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν ὄφιν, εἶπε.

—Νὰ τὸν φάγῃς ἀμέσως, νὰ τὸν στραγγαλίσῃς διὰ τῆς οὐρᾶς σου καὶ χύσῃς εἰς τὸ σῶμά του ὅλον τὸ δηλητήριόν σου! τὰ χειρότερα θηρία τῆς γῆς εἶνε οἱ ἄνθρωποι.

ἽΕγὼ τοὺς ὑπηρετῶ ἀνεκτικώτατα, αἰωνίως εὐπειθέστατος δοῦλος αὐτῶν. Καὶ ἐκείνοι αἰωνίως μὲ φορτώνουν καὶ μὲ δέρνουν ἀγρίως νυχθημερόν. Τὸν πατέρα μου, φθείραντα δι’ αὐτοὺς τὴν ζωὴν του, ἔρριψαν εἰς ἓν ξηροκρήαδον, ὅπου ἀπέθανεν αἰκτρῶς.— Μοῦ κατεπλήγωσαν τὸ σῶμα ἀπὸ τὰς κακώσεις καὶ τὰς ἀναριθμήτους τυραννίας. ἽΕπειδὴ δὲ δὲν δύναμαι πλέον νὰ τοὺς ὑπηρετῶ, μ’ ἐξεδίωξαν ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημὸν διὰ νὰ μὲ φάγουν οἱ λύκοι. Εἶνε ἀνάξιοι οἰκτου αὐτοὶ οἱ τύρανοι, τὰ αὐνευρητότερα, τὰ ἀδικιώτερα, τὰ ἐγωϊστικώτερα τὰ χειρότερα τῶν πλασμάτων τοῦ δημιουργοῦ. Πόσα δὲ κακὰ προξενοῦν κατ’ ἀλλήλων φρίττουν καὶ αἱ τίγρεις νὰ τὸ συλλογισθοῦν. ἽΡῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοιούτων τεράτων!

—Βλέπει; εἶπεν ὁ ὄφις πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὄραμοῦ εὐρίσκεις δίκαιον καὶ ἐτοιμάσθητι νὰ σὲ φάγω.

—Ἀκόμη μίαν χάριν ἐφώνησεν ὁ ἄνθρωπος, ὠχρίων ἐξ ἀπελπίσεως.

—Νὰ τὴν ἀκούσωμεν! εἶπεν ὁ ὄφις, γαλῶν μὲ τὴν ἀφέλειαν τοῦ ἀντιδίκου του.

Παρατηρῶ ὅτι καὶ οἱ δύο δικασταὶ μᾶς δὲν ἦσαν ἀνεπηρέαστοι καὶ δίκαιοι, ἀφ’ οὗ εἶχον προσωπικὰς δοσοληψίας καὶ παράπονα κατὰ τῶν ὁμοίων μου. ἽΑς μᾶς δικάσῃ τρίτος δικαστὴς ἀδιάφορος καὶ ὅτι ἀποφασίσῃ ἅς γίνῃ.

—Λέχομαι καὶ αὐτό, εἶπεν ὁ ὄφις, λαθῶν πλέον θάρρος, ὥστε νὰ ὑποβληθῇ ἀφόβως καὶ εἰς ἑκατοστὴν κρίσιν

Εὗρον μετ’ ὀλίγον ἀλώπεκα, εἰς τὴν ἀνέκκλητον δικαιοσύνην τῆς ὁποίας ἐνεπιστεύθησαν ἀμφοτέρω.

ἽΟ ἄνθρωπος ἐν τούτοις ὅστις ἔδλεπεν ὅτι εἶχε νὰ κάμῃ μὲ δικαστὰς ἐμπαθεὶς καὶ μεροληπτας καὶ ἔχασε πλέον τὴν εἰς τὴν εὐθυκρισίαν τῶν πεποιθησίν ἤρχισεν ἤδη νὰ σκέπτηται διαφορετικὰ καὶ λαμβάνει ἄλλα μέτρα.

ἽΕνθ’ ὁ ὄφις ἔκαμνε τὴν εἰσήγησιν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν ἀλώπεκα, ὁ ἄνθρωπος ἐνευσε αὐτῇ κρύφα, ὅτι θὰ τῇ δώσῃ θῶρον τέσσαρας ὄρνιθας καὶ ἓνα ἀλέκτορα ἀν κερδήσῃ τὴν δίκην.

Ἡ ἀλώπηξ ἦ πονηρά τὸ παρατήρησε καὶ τὸ ἔλαβε ὑπὸ σημείωσιν. Ἐκράσθη σύνουσι τῶν διαδίκων, ἐσκέφθη ἐπὶ πολὺ καὶ κατόπιν εἶπε μετὰ σοβαρᾶς φωνῆς.

—Βλέπω τὰ πράγματα περιπλοκα πολὺ καὶ σκοτεινά.

—Διὰ νὰ νοήσω καλῶς τὴν ὑπόθεσιν καὶ κρίνω κατὰ συνείδησιν καὶ δικαίως ἔχω ἀνάγκην μιᾶς αὐτοψίας· θέλω νὰ ἴδω πῶς καὶ ποῦ συνηγήθητε καὶ εἰς ποῖον δένδρον καὶ πόσον ὕψος ἦτον ὁ ὄφις καὶ πῶς ἦτον περιπεπλεγμένος ἐκεῖ ἐπάνω διὰ νὰ κρίνω, ἂν ἦ ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἔχη πράγματι ἀξίαν τινά.

Ἡ αὐτοψία ἐξετελέσθη παραχρῆμα ἄνευ διατυπώσεων. Ἀπῆλθον εἰς τὸ μέρος τῆς πρώτης συναντήσεως κατὰ διαταγὴν δὲ τῆς ἀλώπεκος ὁ ὄφις ἀνῆλθεν εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ δένδρου καὶ περιπλάκη ἐκ νέου, μηδὲν ἐνοήσας.

—Ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι; ἐπιθύρῃσεν ἡ ἀλώπηξ εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὁσὶς εὐθὺς ἐτρέπη εἰς φυγὴν καὶ ἐσώθη ἐν ᾧ ὁ ὄφις ἀνέμεινε νέαν σωτηρίαν.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ ἀνθρώπος φέρων ἐπ' ὤμων σάκκον εὐμεγέθη μετέβη εἰς συνάντησιν τῆς ἀλώπεκος. Μετ' ἐπίπικον ἀναζητήσιν τὴν ἀνεύρεν. Ἡ ἀλώπηξ πάντοτε πονηρά καὶ φιλόποπτος ἴστατο ἐφ' ἐνόος ὑψώματος καὶ τὸν ἀνέμεινε.

—Κατάδα ὀλίγον, τῆ εἶπεν ὁ ἀνθρώπος. Σοῦ ἔφερα τὰ δῶρα ποῦ σοῦ ὑπεσχέθην. Ποιτὲ δὲν ἔφαγες ὀρνίθας ὡς αὐτάς.

—Ἄφησέ τας ἐκεῖ καὶ τὰς πέρνω, ἀπεκρίθη ἡ ἀλώπηξ πονηρομένη καὶ κατερχομένη δύο τρία βήματα.

—Πολὺ καλὰ λοιπὸν ὄριστε καί..... καλὴν ἔρεξιν, εἶπεν ὁ ἀνθρώπος, ἀφήνων κατὰ γῆς τὸν σάκκον καὶ λύων τὸ στόμιον αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς ὁμοίας ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς καὶ ἡ συμφορὰ τῆς ἀλώπεκος! Ἐκ τοῦ σάκκου ἀνεπήδησεν αἰγυγὴ κύνων, ψοδερὴν λαγωνικὸν, ὁσὶς ἐρρίφθη κατ' αὐτῆς μετὰ λυσσοῦτος ἔρριψας.

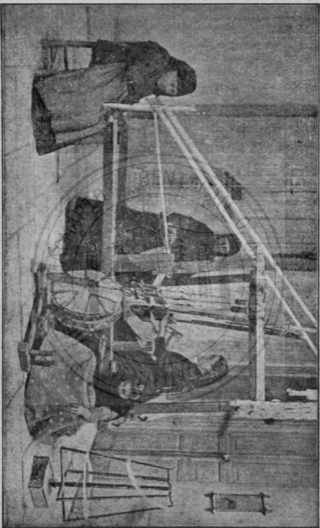
Ὁ δυνηρὰ σκηνή! Ἡ ἀλώπηξ ἐντρομος καὶ δυστυχῆς, διωκομένη ὑπὸ τοῦ κυνός τρέχει καὶ ἀκόμη τρέχει, μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεών της. Πηδᾷ χαράδρας, βράχους, ἀκανθώδεις τόπους καὶ δυσδάτους, μόλις δὲ μετὰ πολὺν χρόνον διωγμὸν σώζεται, κακῆ κακῶς, ἀσθμαίνουσα ἀγωνιώσα καὶ καταταμνωμένη. Ὅτε δὲ μόλις συνῆλθεν ἀναλογίσθη τὰ συμβάντα καὶ εἶπε καθ' ἑαυτήν, στεναζούσα ἐκ βάθους ψυχῆς.

—Κάμε καλὸ στοῦ διαβόλου τὸ χωριό! Ἄλλὰ καλὰ νὰ τὰ πάθω. Ὁ πατέρας μου δικαστὴς δὲν ἦτο, ὁ πάππος μου δὲν ἦτο ἐπίσης οὔτε κανεὶς ἀπὸ τὸ γένος μας. Τί ἦθηθα ἐγὼ ν' ἀναμιχθῶ εἰς ξένας φιλονεικίας καὶ νὰ γίνω δικαστὴς καὶ μάλιστα δύο κατεργαρέων,

(ἔξ Ἄργους)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

δικηγόρος.

Курьцаи бугайнууцаи.

ΕΝΣΦΡΑΓΙΣΤΟΙ ΛΑΒΑΙ ΣΑΜΙΑΚΩΝ ΑΜΦΟΡΕΩΝ

Ἐκ πολλῶν εἰδήσεων ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ἰδίως Ρωμαίων ἐξάγεται ὅτι ἐν Σάμῳ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ κεραμεικὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπέδωκεν, ὥστε ἐλέγχθη ὑπὸ τινος Ρωμαίου ἱστορικοῦ ὅτι ἡ τέχνη αὕτη τὸ πρῶτον εὗρέθη ἐν Σάμῳ, ἐξ ἧς ἔπειτα μετηνέχθη ἀλλ' ἀλαχοῦ: Ἐθαύμαζον δὲ τὰ σαμιακὰ ἀγγεῖα διὰ τὴν στερεότητά, ἀλαγρότητα, λεπτότητα καὶ κομψότητα αὐτῶν κυρίως οἱ Ρωμαῖοι, οἵτινες καὶ προτίμων αὐτὰ τῶν ἐξ ἄλλων μερῶν κατὰ τὰ ἐπίσημα αὐτῶν συμπόσια καὶ δείπνα. Εἰς τοιαύτην δ' ἐν γένει τελειότητα ἐφθασαν, ὥστε παρέβαλλον αὐτὰ πρὸς τὰ ἐξ ἀργύρου ἀγγεῖα, διόπερ καὶ ὁ Λακτάντιος ἠγόρησε διατὶ οἱ πλοῦσιοι, προτιμῶντες τὰ ἀργυρᾶ, παρορῶσι τὰ σαμιακὰ ἀγγεῖα (1) ἐπὶ πλέον δὲ ὁ συγγραφεὺς τῶν πρὸς Ἡρόντιον βιβλίων δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ ὅτι προθύμως ἀντ' αὐτῶν ἐδίδεν ἀργυρᾶ. (2)

Ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν σαμιακῶν ἐν γένει ἀγγείων φήμης καὶ προτιμήσεως εὐκόλον εἶναι νὰ συμπεράνῃ τις περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐν Σάμῳ κεραμείων καὶ περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐν αὐτοῖς κατασκευαζομένων διαφόρου χρήσεως ἀγγείων. Δὲν ἦτο ὁμως γνωστὸν ἂν καὶ ἐν Σάμῳ κατασκευάζοντο καὶ ἀμφορεῖς ἄνευ σφραγίδων ἢ μετὰ σφραγίδων, ὡς οἱ τῆς Ρόδου. Κνίδου καὶ Θάσου, οἵτινες κατέστησαν ἤδη ἀντικείμενα ἰδιαίτερων ἐρευνῶν καὶ μελετῶν κυρίως διὰ τὰς ἐπὶ τῶν λαβῶν αὐτῶν σφραγίδας.

Μαθητεύων μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου Μιχαὴλ ἐν Σάμῳ κατὰ τὰ ἔτη 1902—4 δὲν ὤκνουν νὰ ἐπισκέπτωμαι κατὰ τὰς ἐκχόστους σχολικὰς ἀναπαύσεις διάφορα τῆς νήσου μέρη πρὸς ἀνεύρεσιν ἐνσφραγιστῶν λαβῶν ἀρχαίων ἀμφορέων, ἵνα ἐξ αὐτῶν πληροφορηθῶ ποίους ἀμφορεῖς ἢ ἐμπορία εἰς Σάμον μετέφερε. Καὶ εὗρον πράγματι κατ' ἀρχὰς ὀλίγας λαβὰς ροδιακῶν ἀμφορέων καὶ δύο ἢ τρεῖς λαβὰς κνιδίων, ἀλλ' ἐκ τούτων δὲν ἐτόλμησα ἀμέσως νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ ὑπεροχὴ ἀνήκεν εἰς τὴν ἐμπορίαν τῶν ροδιῶν ἀμφορέων. Ὅποια ὁμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς μου ὅταν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεῦρον καὶ λαβὰς ἐνσφραγιστοῦς ὄλως διαφορεούσας τῶν γνωστῶν ροδιῶν, κνιδίων καὶ θασιῶν ὡς πρὸς τε τὴν τεχνοτροπίαν καὶ ὡς πρὸς τὰς σφραγίδας· ὅπως δ' ἀφ' ἐτέρου ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ μου ὅτε ἀξηθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλεγεῖσθαι ὑπ' ἐμοῦ τοιούτων λαβῶν ἐπαίσθη ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ὅτι εἶχον πρὸ ἐμοῦ λαβὰς σφραγιστοφύρους ἀρχαίων σαμιακῶν ἀμφορέων, ἀγνώστων τέως εἰς τὸν ἀρχαιολογικὸν κόσμον.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀληθές ὅτι οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἔχει γνωσθῆ λαβὴ

(1) Lactant. de fals. relig. l. 18.

(2) Plaut. V. 4. 12.

αρχαίου σαμιακού ἀμφορέως. Ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου F. Hiller¹ von Gaertringen μεταξὺ τῶν ἀθεσάτων καὶ ἀμφιδόλων ἐν Ρόδῳ ἀνευρεθεισῶν λαθῶν καταλεγομένη, ἐφ' ἧς ἀνέγνωσεν: Α Μ Ι Α [Σ]αμία (2), (1) δὲν εἶναι ἀληθῶς λαθὴ σαμιακοῦ ἀμφορέως, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ἐκ τῆς γενομένης συμπληρώσεως, ἀλλ' εἶναι λαβὴ ἀμφορέως ροδίου, ἢ ἐπιγραφή τῆς ὁποίας δέον νὰ συμπληρωθῇ οὕτω:

(Παυ—

(*Επὶ Παυ—

ἦ

δ)α(ν)ία (2)

δ)α(ν)ία. (3)

Τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ἀνωτέρω ἐνοσφραγίστων λαθῶν σαμιακῶν ἀμφορέων τὸ πρῶτον ἤδη ἐνταῦθα ἀνακοινοῦμενος καὶ δημοσιεύων ἄμα καὶ τὰς σφραγίδας ὅ ἐξ αὐτῶν, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω ὀλίγιστα περὶ τοῦ ρυθμοῦ τῶν σαμιακῶν ἀμφορέων καὶ περὶ τῆς τεχντροπίας τῶν λαθῶν καὶ γενικὰ τινα περὶ τῶν σφραγίδων, ἐπιφυλασσόμενος νὰ πραγματευθῶ περὶ αὐτῶν ἐν ἐκτάσει ἐν τῇ δημοσιεύσει τῶν λοιπῶν σφραγίδων.

Ἐννοεῖται ὅτι οὐδὲ ἀκέραιος σαμιακός ἀμφορέως εἶναι μέχρι τοῦδε γνωστός, διό καὶ δὲν δύναμαι νὰ εἰκάσω ἀσφαλῶς τὸν ρυθμὸν τῶν σαμιακῶν ἀμφορέων. Κατὰ πᾶσαν ὁμῶς πιθανότητα νομίζω ὅτι ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 1 σφραγίδι παρίσταται εἰκὼν ἀμφορέως σαμιακοῦ ρυθμοῦ, διότι ὁ σάμιος κεραμεὺς δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ παραστήσῃ ἐπὶ τῆς σφραγίδος αὐτοῦ ἀμφορέα κατὰ τὸν συνήθη ἐν τῇ πατρίδι τοῦ ρυθμὸν, ἀφοῦ ἄλλως τε αὐτὸς αὐτὸς ἦτο ὁ τεχνίτης αὐτοῦ.

Ἄρασαι δὲ αἱ ὑπ' ὄψιν μου λαβαὶ 63 ἐν ὄλῳ ἔχουσι τὴν αὐτὴν τεχντροπίαν εἰς πεπλατισμέναι ἀρκοῦντως, κάμπτονται δὲ εὐθὺς σχεδὸν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ἀμφορέως προσκολλησεως αὐτῶν καὶ ὁπωσοῦν κανονικῶς μέχρι τοῦ καθέτου αὐτῶν μέρους ἐν γένει δὲ εἰσιν ἀρκοῦντως λεπταὶ καὶ ἐπιμελῶς καὶ φιλοκάλως ἐπεξεργασμέναι.

Ἡ ἀργιλος αὐτῶν εἶναι λεπτοτάτη καὶ στερεωτάτη, ἐμπεριέχουσα πυκνῶς μόρια χρυσιζόντα τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐν ἀπάσαις δὲν εἶναι τὸ αὐτό, ἐν ἄλλαις μὲν εἶναι ἀρκετὰ φαῖον, ἐν ἄλλαις βαθέως ἐρυθρὸν καὶ δὴ ὑπομελανίζον, ἐν δὲ ταῖς πλείσταις ὑπέρυθρον.

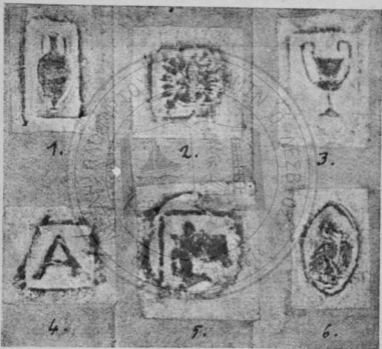
Αἱ σφραγίδες, αἵτινες εὗρισκονται ἐπὶ τοῦ κυρτοῦ μέρους τῶν λαθῶν, ἔχουσι σχήματα ποικίλα ἦτοι ἄλλαι μὲν ὠσειδῆς, ἄλλαι κυκλικόν, ἄλλαι τετραγώνων καὶ ἄλλαι παραλληλόγραμμων.

(1). I. G. jus. mar. Aeg. I, ἀρ. 1427.

(2). Πρβλ. Martin P. Nilsson: Timbres amphoriques de Lindos publiés avec une étude sur les timbres amphoriques rhodiens. Copenhague, 1909, 6. 469, ἀρ. 351.

(3). Πρβλ. Martin P. Nilsson ἐνθα ἀνωτέρω σ. 469, ἀρ. 352, 1—6.

Ἐξ ἀπασῶν δὲ τῶν σφραγίδων μόνον 5 ἢ 6 φέρουσι γράμματα τινα ὡς ἢ ὑπ' ἀριθμὸν 4, αἱ δὲ λοιπαὶ φέρουσι τύπους διαφόρους ἤτοι ἀγγεῖα ποικίλα, πτηνά, ἔντομα, κεφαλὰς ζῴων, κεφαλὰς καὶ προτομὰς ἀνδρῶν, θεῶν καὶ θεαινῶν, τινὲς δὲ καὶ πρῶραν νηὸς μετὰ τῶν στοιχείων ΣΑ=Σα(μία)—ἐννοητέον ν α ὕ ς ἢ τρίτηρ ης. Φέρουσι λοιπὸν ἐν γένει τύπους προδήλως ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ μυθολογίας τῆς Σάμου εἰλημμένους, οἷους ἀπαντᾷ τις καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Σάμου. Εἶνε δὲ ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι οὐδεμία ἐκ τῶν 63 σφραγίδων φέρει ἐπιγραφὴν ὀνόματος ἄρχοντος ἢ ἐμπορίου,

κεραμέως ἢ μινός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς τῶν ἄλλων προελεύσεων ἀμφορικᾶς σφραγίδας.

Εἶναι ἔτι ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μελέτης ὅτι τύποι σφραγίδων τινῶν ἀπαντῶσιν ἀπαραλλάκτως ἐπὶ νομισμάτων, καὶ ὅτι τύποι ἄλλων τινῶν σφραγίδων φαίνονται ἀναμφιδόλως προσερχόμενοι ἐκ θακτυλιολίθων.

Ἡ δὲ τέχνη τῶν τύπων τῶν σφραγίδων ἀπασῶν μὲν ἀνεξαιρέτως εἶναι ἀρίστη, ἰδιαζόντως δὲ τινῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε δὲν διαστάζει τις νὰ παραβάλῃ αὐτὴν πρὸς τὴν τῶν σαμιακῶν νομισμάτων τῆς καλλίστης ἐποχῆς ἢ πρὸς τὴν τῶν ἀρίστων θακτυλιολίθων.

Τοιαῦται οὖσαι αἱ σφραγίδες τῶν σαμιακῶν ἀμφορέων, θὰ καταλάβωσιν ὁμολογουμένως ὅλως ἐξαιρετικὴν θέσιν ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἀμφορικῶν σφραγίδων. Καταχωρίζομεν δ' ἐνταῦθα τὰς κατωτέρω 6 κατὰ προτίμησιν πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀπαικονίσεως αὐτῶν ἐνῶ ἄλλαι τινές θὰ ἀπύτουν διὰ τὴν τέχνην καὶ τοὺς τύπους αὐτῶν γύφωνα ἐκμαγεία, οἷα ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ λάδωμεν.

1.

Σφρ. παραλληλόγραμμος καλῶς διατηρουμένη, ἐν ᾗ ἀμφορεὺς πιθανώτατα σαμιακοῦ ρυθμοῦ, δι' οὗς λόγους εἴπομεν ἀνωτέρω.

2.

Σφρ. τετράγωνος καλῶς διατηρουμένη, ἐν ᾗ κεφαλὴ λέοντος κατ' ἐνώπιον. Ὁ τύπος ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ Σαμιακῶν νομισμάτων ἀπαραλλάκτως.

3.

Σφρ. παραλληλόγραμμος, ἐν ᾗ κᾶνθρος (ἀγγεῖον) καλῶς διατηρούμενος.

4.

Σφρ. τετράγωνος, ἐν ᾗ Α. Τὸ γράμμα τοῦτο πιθανῶς εἶναι τὸ ἀρκτικόν τοῦ ὀνόματος τοῦ κεραμέως, εἰς ὃν ἀνήκεν ἡ σφραγίς.

5.

Σφρ. κυκλικὴ ἐν ᾗ πρόσθιον ταύρου γαυατίζοντος τοὺς πόδας ἐν τετραγώνῳ. Ὁ τύπος ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ σαμιακῶν νομισμάτων.

6.

Σφρ. ὠσειδῆς προερχομένη πάντως ἐκ δακτυλιοθήου, ἐν ᾗ ταῶς ἔχων τὴν μίαν πτέρυγα συνεσταλμένην τὴν δ' ἑτέραν ὀλίγον ἀναπεπταμένην καὶ πατῶν ἐπὶ κλάδου. Διατηρεῖται καλῶς.

Ὡς γνωστὸν τὸ καλλίτερον τοῦτο πτηνὸν ἦν ἱερὸν τῇ Ἥρᾳ καὶ εῦρίσκετο ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐν Σάμῳ κατὰ τὸν Ἀντιφάνην:

«Ἐν Ἠλίῳ μὲν φάσι γενέσθαι πόλει
φοίνικας, ἐν Ἀθήναις δὲ γλαυκάς ἢ Κύπρις
ἔχει πέλειας διαφόρους, ἡ δ' ἐν Σάμῳ
Ἥρα τὸ χρυσοῦν, φασίν, ὄρνιθων γένος,
τοὺς καλλιμόρφους καὶ περιδλέπτους ταῶς. (1)

Ταῦτα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακοινώσεως τῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν σφραγίστοις λαβῶν σαμιακῶν ἀμφορέων.

Λογίζομαι δ' εὐτυχῆς, διότι ἤξιώθην νὰ προσθέσω μίαν οὐχὶ βεβαίως ἀναξίαν λόγου σελίδα εἰς τὴν πλουσίαν καὶ ἐνδοξον ἀρχαιολογίαν τῆς ἀγαπητῆς μοι Σάμου, οἷον εἰ διδασκτρα ἀποδιδούς εὐγνωμόνως, ἀνθ' ὧν ἐν τῷ Πυθαγορείῳ ἐδιδάχθην.

Ἐν Σόμῃ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1910.

ΝΙΚΗΤΑΣ Δ ΧΑΒΙΑΡΑΣ

(1) Ἀντιφάνης παρ' Ἀθηναίῳ ἐν Δειπνοσοφισταῖς ΙΔ', 70.

ΟΙ ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΙ

ὦ Ἐπιτήδειοι!—Τινές θά μ' ἐρωτήσουν ἴσως,
Μέ τίτλον, ὡς τόν ἄνωθι, τί ἄρα ἐίνωθ;
Κακίαν, δολιότητα, ὑποκρισίαν, μίσος,
Ὅλα ἐμοῦ ἂν ἄλλο τι ἀκόμη ἄγνωθ.—

Ἐπάρχει αὐτοδίδακτος Σχολή ἐπιτηδείων
Τό ἕστατον ἐπίχρισμα λαμβάνουσι ἐκεῖ,
Ἄφου ἀποφοιτήσωσι καί Πανεπιστήμιων,
Ἐκ τῶν μελλόντων τόν λαόν μορφῶσαι μερικοί.—

Μελίχιοι, μελίρριτοι, μέ δόλου προσωπεῖα,
Τῆς λείας, ἦν ἐπιζητοῦν, σπουδάζουν τῶ τρωτῶν,
Καί ἀναπτύσσεται εὐθὺς ἐσχάτη κολακεία,
Τό πάντων εὐπεπτότερον ἐν κόσμῳ φαγγτόν.—

Βραχὴ ἐκφράσεων πιστῆς ἀγάπης καί φιλίας,
Εἰλικρινείας καί λοιπῶν σέ λούει παρρηθῆς,
Καί ὅλα μέ ἐπίχρισμα ἐκφράσεων καρδίας
Ἄκούων ταῦτα δύνασαι νά μή συγκινηθῆς;

Οὐδέ μαγνήτου δύναμις τοσοῦτον σέ ἐλκύει!
Μέ εὐγλωττίαν ρήτορος, μέ χαριεντισμοῦς
Σέ κατακτᾷ ἐλόκληρον σέ τέρπει, σέ μεθύει,
Καί ν' ἀναπτύξῃς προσπαθεῖς τοῦς μετ' αὐτοῦ δεσμούς.

Ἴδου οἱ Ἐπιτήδειοι! Ἡθοποιοί ἐν ὄλῳ.
Ἄν δέ τόν Ἐπιτήδειοι! σοί ἦτο δυνατόν
Νά ἀναλύσῃς ψυχικῶς,—τόν Ἄγγελον αὐτόν
Εὐρήσεις ἴσως ὅμοιον τῷ ὄφει ἰσοδόλῳ.—

Ἄν δ' ἐκ στοιχείων σύγκειται τό τάγμα τῶν ποικίλων
Καί ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι ἐνιαχοῦ κενά,
Τά συμπληροῖ, πλὴν ἐν σμικρῷ, τό ἕτερον τῶν φύλων
Μαῦραι ψυχαί μέ πρόσωπα πολλάκις ραδινά.....

Σ μ ὄ ρ η

ΦΩΚΙΩΝ ΒΟΥΤΖΙΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ

Γιατί τᾶχα κι' αὐτός ὄχι!

Γιατί τᾶχα κι' αὐτός ὄχι!

Καί με τὴν ιδέαν αὐτὴν τὴν κοῦφον ἀπαντοῦσε με μονοσυλλάβους λέξεις εἰς τὰς νευρικὰς τῆς ἐρωτήσεις, ἐνῶ τὸ βλέμμα του τὸ ἀπασχολοῦσε εἰς κάτ' ἐπίγραμμα ἀνάξια προσοχῆς μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ μιὰ ἀθῶον τῆς μιὰ φορὰ τρέλλα.

Δίπλα του αὐτὴ καθισμένη ἐβλεπε εἰς τὸ ἀπέναντι ἐκκρεμὲς τὰς ὥρας νὰ φεύγουν ἢ μιὰ κατόπιν τῆς ἄλλης καὶ ἐκαταλάβαινε, ἄκουε τὸ πουπουλένιο φτερούγισμα τῆς νύχτας, ἢ ὁποῖα ἔφευγε, ἔφευγε ὁλοένα καὶ ἕνας τὰ στήθια τῆς ἐννοίωνε νὰ σχίζῃ πόνος.

Ὀλίγες ἀκόμα ὥρες καὶ ἔφευγε ἀπὸ κοντὰ τῆς ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον μιὰ φορὰ ἐπεριφρονοῦσε ἴσως, τὴν ὥρα δὲ ἀγαποῦσε καὶ ἤθελε νὰ τὸν κάμῃ ἰδικόν τῆς.

Τῆς ἦλθε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ ξεκρεμίσῃ τὸ κρεμασμένο εἰς τὸν τοῖχο ὥρολόγι, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸ μονότονον τικ τὰκ τῆς ἠρέθιζε τὰ νεῦρα καὶ ἐσμίχουσε τόσον ἀλύπητα τὰς ὥρας τῆς εὐτυχίας τῆς.

Μετ' ὀλίγας ὥρας θὰ τὸν ἔχανε ἀπὸ κοντὰ τῆς, θὰ ἔφευγε πολὺ μακρὰν, γιὰ πάντα ἴσως καὶ μέσα στὴ σκέψι αὐτῆς τῆς ἐφαίνετο πῶς καὶ ἡ ψυχὴ τῆς φεύγει ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὰ πονεμένα στήθια τῆς.

Τῆς ἐφάνη ἐκεῖνην τὴν ὥρα πῶς ἐλυποθυμοῦσε καὶ εἰς τὴν λυποθυμίαν αὐτὴν μετὰ φωνὴν μισοσβυσμένην ἐπανέλαβε τὴν ἴδιαν ἐρώτησιν ποῦ τοσαύτως τῶ εἶχε ἀποτείνει.

—Καὶ στὴν Ἑλλάδα... στὴν Ἑλλάδα τί θὰ κάμητε;

—Δὲν γνωρίζω ἀκόμα! ἤκούσθη μιὰ φωνὴ γεμάτη ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ ἔστρεψε τὰ μάτια του στοῦ ἐπὶ τοῦ τοίχου κερφωμένον ὥρολόγι, σὰν νὰ ἐφοβεῖτο μὴ παρέλθῃ ἢ ὠρισμένη ὥρα, σὰν νὰ μὴ ἤθελε νὰ ἀπασχολῇ πλέον τὸ βλέμμα του στὴν ἀγγελικὴ μορφή ποῦ ἐκίθητο δίπλα του.

Ἦθελε μὲ ἐπιμονὴ γεροντική, μὲ μ.α. ὑπερφάνεια τιποτένια νὰ ἐκδικηθῆ μιὰ ἀθῶαν τῆς μιὰ φορά τρέλλα.

Ἐφαντάζετο μὲ τὸ κεφάλι γεμάτο ἀπὸ καπνοὺς πῶς χίλιες τὸν περιμένουν μὲ ἀνοιγτὰς ἀγκάλας ὀλίγον παρὰ πέρα, πίσω ἀπὸ τὴ θάλασσα τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ ἐφάνετο ἐκείνην τὴ στιγμή πῶς ἐστέκετο κάπου που ὑψηλότερον, ἐπὶνω σὲ κάποιον βίθροο κῆποιου ἀγαλματος κάποιου ἡμιθέου, τὸν ὁποῖον ἀντικαθίστα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν.

Ἐσκέπτετο ἀλλέως τῶρα ἀδιάφορος πλέον γι' αὐτήν, γιὰ τὰ θαλασσένια μάτια τῆς ποῦ εἶχε καρφωμένα ἐπάνω του σὰν νὰ ἤθελε μὲ ταῖς γεμάταις ἀπὸ ὑγρότητα ἀχτίδες τῆς νὰ τὸν φωτίσῃ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον τῆς εὐτυχίας, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰκολουθήσῃ, ἐνῶ δύο γεροντικά ἀπ' ἀπέναντί τῆς θόλα μάτια προσπαθοῦσαν νὰ τὴν βοηθήσουν εἰς τὸν ἀγῶνά τῆς τὸν ἀγνόν, τὸν γεμάτον ἀπὸ αἰσθήματα ἀγάπης ἀγνῆς.

Ἀκίνητα ἀπ' ἐπάνω του τῆς γρηᾶς τὰ μάτια παρακολουθοῦσαν μὲ ἀδημονία τὰς κινήσεις του, εἰς τὰς ὁποίας προσπαθοῦσαν νὰνακαλύψουν κάτι τι παρηγορητικόν, κάποιαν ἐλπίδα κρυμμένην γιὰ νὰ τὴν μεταδόσσουν ἔπειτα μὲ τὴν τέχνην ἐκείνην τὴν μητρικὴν εἰς τὰ φλογισμένα τῆς ξανθομαλλοῦσας τῆς κόρης στήθεια. Καὶ χωρὶς σχεδὸν νὰ βλέπῃ καλὰ ἀπὸ τὰ δάκρυα, γεμάτη ἀπὸ τρέλλα καὶ αὐτὴ ἐπανελάβε σὰν ἡ ἡχώ ὕστερα ἀπὸ τόση ὥρα τὴν ἐρώτησιν τῆς κόρης τῆς.

—Καὶ στήν Ἑλλάδα.... στήν Ἑλλάδα τί θὰ κάμῃτε;

Ἡ ἴδια τῆς ἐδόθη ἀπάντησις ἀνακατωμένη τῶρα μ' ἓνα ξηρὸ προσποιητὸ γέλοιο καὶ ἐσηκώθηκε νὰ φύγῃ.

Στὸ σήκωμα τὸ κρεμασμένο ὠρολόγι ἐκτύπησε τρεῖς φορές λυπητερὰ σὰν καμπάνα ποῦ σημαίνει γιὰ κάποιον ξόδιο. Ἦτο ἡ τρίτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἐξῆλθε στήναυλὴ καὶ ἀπὸ πίσω του μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα ἡ γρηᾶ καὶ κρεμασμένα ἡ ξανθομαλλοῦσα κόρη.

Τὸ φεγγάρι καθαρὸ ἐκαθρεφτίζετο στὰ γαλανὰ τῆς ὀλίγον κάθωθεν τοῦ σπητιοῦ λίμνης νερὰ ἐνῶ μιὰ λεπτὴ αὔρα ἐφτερούγιζε μέσα εἰς τὰ ἀσημένια φύλλα τῶν ἰτεῶν ποῦ στεφάνωναν τὴ λίμνη καὶ ἐφιλοῦσαν ἀπαλὰ τὰ λυτὰ στοὺς ὤμους τῆς κόρης ριγμένα κατάχρυσα μαλλιά τῆς. Ὁ οὐρανὸς γαλανὸς ἐγελοῦσε κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ δύο τῆς κόρης δακρυσμένα μάτια ἐνῶ δύο μικρὰ κατάλευκα σὰν τὸ σταυρὸ τῆς γαλανῆς σημάξιας συννεφάκια τὸ ἓνα πλησίον τοῦ ἄλλου σὰν ἐρωτευμένα περιστέρια, ἐταξίδευαν ἐπάνω στὸ γαλαζένιο στρῶμα.

Μεταξὺ καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ τοῦ κόσμου ἀπὸ ἐστάθησαν μερικές στιγμές καὶ οἱ τρεῖς βουβοί, ἀμίλητοι, ἐχωρίσθησαν.

—“Ὡρα καλή!

—Εὐχαριστῶ! τὸ ὁποῖον ἐπνίξε ἕνας στεναγμὸς γέρικος ποῦ ἔβγαине λυπητηρὰ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀπὸ τὸ μισάνοιχτο τῆς γρηᾶς γιαγιᾶς παράθυρο.

“Ἐτελείωσε!.....

Γιατὶ τᾶχα κι' αὐτὸς ὄχι!

Καὶ ἔφυγε χωρὶς νὰ φήσῃ στὰ παρθενικὰ μάγουλα ἕνα φιλί, χωρὶς νὰ τῆς εἰπῆ ἕνα λόγιο καὶ νὰ τὴν σφίξῃ στὴν ἀγκυλιά του.

Γιατὶ τᾶχα κι' αὐτὸς ὄχι!

“Ἐφυγε!

“Ἐφυγε μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι τὴν ἐξεοικήθη, γεμάτος ἀπὸ κομπασιόν, ἀπὸ ὑπερηφάνειαν προστύχη, δούλος τῆς ψωροφιλοτιμίας καὶ τῆς ἐπιμονῆς του.

“Ὀλίγα λεπτὰ ὕστερὰ ἀπὸ τὴν ἀναχώρησίν του ἕνας στεναγμὸς, ὁ ὁποῖος ἔβγηκε ἀπὸ τὰ κορκαλλένια τῆς κόρης γελῆ ἀνακατωμένος μὲ λυγμούς, ἐτάραξε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν ὄνειρώδη τῆς νύχτας γαλήνη καὶ τὸ πᾶν ὕστερὰ ἠσύχασε σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε ζωὴ εἰς τὸ λευκὸ ἐκεῖνο σπιτάκι. Μόνον τὸ θλιβερὸ τοῦ ὀρολογιοῦ καμπάνισμα ἤκούετο ἀνά ὀριζήα χρονικὰ διαστήματα σὰν πένθος μοιρολόγι ξεχωριστοῦ.

“Ἐφυγε.....

Μετὰ πέντε ἀκριβῶς μῆνας ἐπέστρεψεν. Ἀπὸ μακρὰν ἀντίκρουσε τὸ λευκὸ σπιτάκι σὰν καὶ πρῶτα, πειὸ λευκότερο τώρα καὶ ἐνθυμήθη τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχώρησέος του, τοὺς κτύπους τοῦ ἐκκρεμοῦς, τὰ θολωμένα τῆς γρηᾶς μάτια, τὰς νευρικές ἐρωτήσεις ἐκείνης ποῦ ἠγάπησε! τὰ γεμάτα ἀπὸ δάκρυα θαλασσένια μάτια της, τὸ θλιβερὸ καμπάνισμα τοῦ ὀρολογιοῦ, τὰ συννεφάκια ποῦ ἐταξείδευαν ζευγαρωμένα ἀπ' ἐπάνω του, τὰ νερὰ τῆς λίμνης, τὸ ψιθύρισμα τῆς αὔρας, ποῦ ἔπαιζε μὲ τ' ἀσημένια τῶν ἰτεῶν φύλλα καὶ ἐφιλοῦσε τὰ ξεπλεγμένα χροστὰ τῆς κόρης μαλλιά καὶ μαζὺ μ' ὅλα αὐτὰ τὸν στεναγμὸ τῆς ὀδοηκοντούτιδος γιαγιᾶς.

“Ὅλα τοῦ βγήκαν ἐμπρὸς του σὰν φαντάσματα καὶ ἐστάθησαν ἐμπρὸς στὰ μάτια του.

“Ἐστάθη μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ μικρὸ κάτασπρο σπιτάκι σὰν νὰ ἤθελε νὰ ἐρευνήσῃ ἀπὸ μακρὰν ἐὰν ἦ εὐτυχία του,

Mac Whister

Παρά τὴν ὄχθην τῆς λίμνης.

τὴν ὁποίαν ἐπεριφρόνησε τὴν ἀποφρίδα ἐκείνην βραδυὴν ἦτο, εὐρίσκετο ἐκεῖ.

Τοῦ ἦλθε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ γυρίσῃ ὀπίσω γιατί ἠσθάιετο κι' αὐτός δὲν εἰςευρε γιατί ὅτι τὸ πᾶν ἐγάθη, τίποτε δὲν ἀπέμεινε ἀπὸ τὸν κόσμον ἐκείνον ποῦ ἀπῆκεν ὀπίσω του ὅταν ἔφυγε.

Τὰ κυματάκια τῆς φουσκωμένης λίμνης τώρα ἤρχοντο μὲ τὴν μικρὰν μανίαν των καὶ ἔσπαζον, διελύοντο ἐπάνω στὴν ἄμμο παρασύροντα στὴν ἐπ.στροφὴν των τὰ ἐδῶ κι' ἐκεῖ σκορπισμένα κίτρινα τῶν ἰτεῶν φύλλα. ἐνῶ ὁ οὐρανὸς σκεπασμένος μὲ σύννεφα μολυβένια ἐφαίνετο σὰν ἓνας μινθῦας σταχτερός ἀέραντος.

Τοῦ ἦλθε νὰ κλαύσῃ σὰν νὰ πρᾶξιθάνετο τὴν καταστροφὴν, τὸ κενὸν ποῦ θὰ συγαντούσε ἀπὸ πῶρα καὶ στὸ ἐξῆς ἐμπρός του.

Ἔστρεψε τὰ μάτια του πρὸς ἐκεῖ ποῦ ἐφυσούσε ὁ ἄνεμος γιὰ νὰ εὔρῃ μέσα εἰς τὸ θλωμένον καὶ μαῦρον κενὸν τὴν **Ἑλλάδα**. Τίποτε δὲν ἤμπορούσε νὰ διακρίνῃ. Ἐνας ὄρζων ἀέραντος. Ἐνεθυμήθη τότε τὴν τρέλλαν του καὶ τὰ χεῖλη του ἄθελα σὰν μηχανὴ ἐψιθύριζον μόνα των χωρὶς κι' αὐτὰ νὰ θέλουν. Γιατί τᾶχα κι' αὐτός ὄχι!!!

Καὶ τὰ κυματάκια περὶ ἀγριαμένα τώρα μέσα στὸ ἀθῶό των μικρὸ μούγκρισμα τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐπανελάμβανον τὰ ἴδια λόγια μὲ περιγέλοις μ' ἓνα χαμόγελο σαρκαστικό.

—Γιατί τᾶχα κι' αὐτός ὄχι!

Καὶ μαζὺ μ' αὐτὰ καὶ τὸ λυπημένον τῶν κιτρινισμένων φύλλων ψιθύρισμα τοῦ ἐφαίνετο σὰν ἀπίρησις τῶν σκέψεών του κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεως.

Γιατί τᾶχα κι' αὐτός ὄχι!

Ἀκουμπισμένος στὸ σανιδένιο κιγκλίδωμα τῆς λίμνης, μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα, μὲ τὸ αὐτὶ ἀφωσιωμένο στὸ λυπητερὸ ξεψύχισμα τῶν κυματαδίων ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ τοῦ σαρκαστικοῦ γι' αὐτὸν ψιθύρισμοῦ τῶν κιτρινισμένων φύλλων, εἶδε νὰ διαβαίη ἀπ' ἐμπρός του σὰν ὄπτασις ἡ ξανθομαλλοῦσα κόρη, ξένη πλέον γι' αὐτόν, ἐνῶ τὰ κυματάκια τῆς λίμνης μὲ δύναμι περὶ μεγάλης τώρα στὸ ξεψύχισμά των ἐπανελάμβανον γιὰ ἐκδίκησι.

Γιατί τᾶχα κι' αὐτός ὄχι!!

Johannesburg. Ἰανουάριος 1910

Γ Π. ΖΩΡΔΟΥΜΗΣ

Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ἐάν τὴν τελευταίαν Παρασκευὴν τοῦ τεσσαρακονθημέρου τῶν Χριστουγέννων ὁ διαβάτης τῶν ἐξαριθμῶν τῆς πόλεως μας περιέργως προσεῖχεν εἰς τὰς κινήσεις τοῦ κλήρου θὰ ἔβλεπεν Ἀρχιμανδρίτας καὶ Οἰκονόμους, Συγγέλους καὶ Ἀναγνώστας καὶ λοιποὺς τῶν ἐπ' Ἐκκλησιῶν Ὀφικκιάλους ἐν ἐκτάκτῳ καὶ πρωτοφανεῖ εὐρισκομένους κινήσει.

Ὁ μὴ κτησάμενος πείραν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων, τῶν ὑπὸ αὐστηρὸν ἐγκόκνιτο, δικαίως θὰ διτρώτα μετ' ἀπορίας περὶ αὐτῶν τελουμένων ἐν τόσῃ ταχύτητι καὶ μυστικισμῷ.

Τί λοιπὸν συνέβαινε;

Ἄπλουστατον ὅσον σύνηθες ἐτήσιον γεγονὸς καθιζρωμένον κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας.

Οἱ Ἀρχιμανδρίται καὶ Οἰκονόμοι καὶ πάντες οἱ ἐξουσιοδοτηθέντες ἐπανωκαλυμματοφορεῖν καὶ ἐπιγωνατιζῶν γνωσθαὶ πρὸς ἄμετρον θλίψιν τῶν μὴ ἀξιοθέντων τιμητικῶν ὀφικκίων τῆς νεκρᾶς ἤδη ἐποχῆς, συναδέλφων τῶν, ἀρχαίῳ πατροπαραδότῳ ἔθει στοιχοῦντες, ταῖς θεοσεδέσιν οἰκοδεσποῖνας καὶ ταῖς ἐλπιδοφόροις δεσποινίσιν ὑπενηθίζον τὴν ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ὑψηλοῦ μὲ μίαν πάντοτε συμφωνίαν

: Ὅσον εἰμποροῦν νὰ τὸ κρατήσωσι μυστικά αἱ εὐλογημένα: μὴ τυχὸν καὶ τὸ μάθουν ὅλοι αἱ-αἱ δὲν συμφέρει- ἐνορίτισσαι καὶ τότε ἐκτός τῆς γενησομένης ὀχλαγωγίας, θὰ χαλάσῃ καὶ ἡ καρδιά τῆς Τριανταφυλλιδῶς ἢ τῆς Παρμαθούλας, ἣτις κάμνει τὰ ἔξοδα διὰ νά.... Καὶ τώρα θὰ μ' ἐρωτήσητε.

Ἡ ἐκπλήρωσις ἐνὸς θρησκευτικοῦ καθήκοντος ἐδόθη εἰς προνομίους τάξεις Χριστιανῶν; Ὁχι. Μὴ βιάζεσθε. Ἐρωτήσατέ με πρῶτον ἀπὸ τίνα συστατικά συγκροτεῖται τὸ καθήκον τοῦτο ἵνα σὰς ἀπαντήσω ὅτι ἡ εὐσέβεια τῶν Οἰκοκυρῶν καὶ δὴ τῶν ἐν χηρείᾳ διατελουσῶν καὶ τῶν Παρθένων ἐκείνων, τῶν ἐχόντων πολλὰς, διαφορὰς καὶ εὐλόγους αἰτίας, συνδυαζομένη μετὰ τοῦ δεινοῦ Οἰκονομολογικοῦ προὑπολογισμοῦ τῶν ὡς ἄνω εἰρηται ὀφικκιάλων εἰς οὗς δὲν συμφέρει νὰ τηρηθῇ μυστικὸς ὁ σκοπὸς τῶν ἐντολίδων ἢ πε-

λατίδων αὐτῶν, βγάξει στή μέση τὰ συστατικά ἐκεῖνα τὰ ἱουντα-
λοῦντα εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκπλήρωσιν.

* * *

Τὸ Ὁρολόγιον τοῦ κεντρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶχε κτυπήσῃ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν πρωΐνῃν, ὅτε ὁ Γιάννης, ὁ μικροσκο-
πικός κανδηλάπτης, ἤρχισε ν' ἀνάπτῃ τὰ κανδήλια τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ
τοῦ Ἁγίου Δημητρίου βοηθούμενος ὑπὸ τῆς μεσήλικος μητρὸς του
κυρὰ Μαριγῶς.

Ἐξω ὁ βορρᾶς ἐμαίνετο ἐκριζῶν δένδρα. Τὸ φύχος εἶχε μεταβά-
λῃ διὰ τῆς δριμύτητός του κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὸ σύμπαν εἰς
μίαν μαύρην καὶ ἀγρίαν Σιθηρίαν, ἣτις ὅμως δὲν ἠμποδίσεν ὁμάδα
τινα παρθένων ἡλικίας ἀπὸ δέκα ἐπὶ ἕως εἰκοσι δύο ἐτῶν διὰ τῶν
ποικιλομόρφων καλυπτῶν αὐτῶν κκαλυμμένων νὰ εἰσελάσσωσι
παρ' ἐλπίδα τοῦ Γιάννη καὶ τῆς μάννας του εἰς τὸν Ναόν, οὕτως
εἶπεῖν ἀκάλεστοι.

«Καλὴ μέρα θεῖα Μαριγία! α! α!»

«Σὲ καλὸ σαρ!» ἀπήντησεν ἐκεῖνη.

«Τώρα θὰ μάθουμε!» Ἐφώνησε δι' ὄφους εἰρωνικοῦ ὁ πρόσωπο-
ούμενος τὸν μισογυνὴν Γιάννη, τύπος ἀκέραιος ἐρωτολύπτου μυ-
στικοῦ.

Καὶ ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία ἐκείνη σιγὴ καὶ ἡσυχία, ἣτις περιβάλλει πάν-
τα Ναόν, ἐξ αὐτοῦ ἀπουσιάζουσιν οἱ ἄνθρωποι, τὰ ὄργανα τῆς ταρα-
χῆς καὶ τρικυμίας, ἐχάθη καὶ μία βοήθῃ διεχύθη ἐν αὐτῇ δονήσασα
τὸς θόλους του.

Τὰ κηρία τοῦ παγκαρίου ἠρπάγησαν, τὰ ἐν τῇ δίσκῃ ἀλληλοδια-
δόχως βυπτόμενα χάλκινα νομίσματα ἤρχισαν τὸν πρῶτον ἦχον καὶ
ἐν ἀκαρεῖ τὴν λάμψιν τῶν ἀκαρπίσαντα ἀγιοκῆρια ἐφώτισαν τὸ
μέγα ἐκεῖνο καὶ ἱερὸν περιβάλλον.

«Τί πάθατη βρέ κόρηζή! ταῖρητατῆ μζζουμένης τέτοια ὦρα!»
εἶπεν ἡ κυρὰ Μαριγῶ.

«Ἐτός τοί Παναγιά Ἐπιγανήμ! Κᾶτ μᾶς ρώτοις τοί σύ! Τί πάθα-
μη, Τί θέλς νὰ πάθουμη, πνὰ μὴ ντοῦ φτάξουμη νὰ πάθουμη!»

Δὲν ἔχι' ἀκρυφὴ λειτουργεῖα ἀπόφῃ ἡ Σουλτανιώ; «Ἐ! ἤρταμη νὰ
μηταλάδουμη.» Ὁλος ἐκεῖνος ὁ Παρθενικός ἐξωφρενικός ἐσμός ἀ-
πήντησεν ἐν ὀργῇ.

«Χαρὰ στυνάκρυφῃ λειτουργεῖα τοῦτην! ἀπόφῃ! Ὁδλι' τνακρυφου-
σύνι' τν' ἔχι'. Ἀκόμα καμπόσης σουρουδέλης νᾶρχητας θὰ νῆτας
πεῖο ἀκρυφῃ!» Ἐπανελάθεν ἡ κυρὰ Μαριγῶ.

Ὁ ἐν τῇ ἀρχῇ του γυναικοκαυγᾶς θὰ ἐλάμβανε ἀνχηφιδόλως μεί-
ζονας διαστάσεις ἐάν ἐκ τῆς βασιᾶς Πύλης τοῦ Ἁγίου Βήματος δὲν
ἐξῆρχετο ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανὸς νὰ ἐρωτήσῃ: ποιά θὰ γράψῃ ὀνό-
ματα ζωντανὰ καὶ ἀποθαρμένα, ὅτε πάλιν αἱ καυγαδιζοῦσαι σύσσω-
μοι ἐστρεξαν παρ' αὐτῇ καὶ δραττόμεναι τῆς νυκτερινῆς εὐκαιρίας
ἔγραψαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνά ἐν ζωντανόν ὄνομα... (ζητήσατε

ΕΓΧΩΡΙΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ

Ἀνατολιτικὴ ὠμορφιά.

πλέον τόν ἄνδρα) τό ὅποῖον προσεῖχον ἵνα μὴ ἀκουσθῆ (ἂν καί ὁ κόσμος τῷχε τούμπανο κι' αὐτὲς κρυφὸ καμάρι).

Ἡ χεὶρ τοῦ Πατρὸς Φιρμιλιανοῦ μετεβλήθη εἰς σωστὴν γραφομηχανήν, ἱερογλυφικοῖς χαράσσουσιν γράμμασιν, ἐνόσφ' ἔβλεπε νὰ πίπῃ ἀπὸ τὰς λεπτοφυεῖς ἐκείνας χεῖρας ὁ φίλος.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐλάμβανον χώραν πρὸ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ναοῦ ἐξειλίσσεται ἑτέρα σκηνή.

Ἡ ὑπὲρ τῆς ἑμελλεῖ νὰ τελεσθῆ κρυφῆ λειτουργία(;) κυρὰ Σουλτανιώ, ἣτις εἶχε παραγγεῖλῃ εἰς τὸν ἐφημέριον νὰ μὴ εἰδοποιήσῃ κανένα, οὔτε φάλτην ἀκόμη, ἰδοῦσα τὴν παρθενικὴν ἐκείνην συρροήν, τὴν δίκην τελετῆς τῆς Ἀναστάσεως φωταφίαν καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ λοιπὰ, ἔχασε τὴν πᾶσαν Χριστιανικὴν ὑπομονὴν τῆς, ὑπετάχθη τῷ Σατανᾷ μεθ' ὅλην τὴν καθαρὰν νηστείαν τῆς καὶ τὰς μελέτας τῶν Γραφῶν καὶ στέλλουσα εἰς κόρακας τοὺς πάντας, ἤκουσθη ἐκτοξεύουσα κατὰ τῶν αἰτίων τῆς συρροῆς φράσεις, ἥκιστα ἄρμοζούσας τῇ τε ἡλικίᾳ τῆς καὶ τῷ σκοπῷ τῆς. Ἄλλ' ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανός, παλαίμαχος Λαυίτης ἄμα δὲ καὶ ἐν εἰρηγικῷ—οὐχὶ τῷ τῆς Κάγης—πνεύματι ἐσαεὶ τὰ δισταῖτα συμφιλῶνών, κατώρθωσε διὰ τῆς ἐκ τοῦ προχείρου εὐφραδεῖς του ἀναπτύξεως πρὸς τὴν κυρὰ Σουλτανιώ περὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν πιστῶν νὰ ἐξευμενίσῃ τὴν πελαγίᾳ του καὶ μεταβάλλῃ αὐτὴν ἀπὸ μαινάδα εἰς ἄκακον ἀμνάδα καὶ ἤρξατο τῆς τελετουργίας, χρέη συλλειτουργοῦ ἐκπληροῦντος τοῦ γνωστοῦ Γ'ιάννη, τοῦ ἐπὶ σειρὰν ἐτών ἐν παρομοίαις περιστάσει τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ διακονίαν καλῶς ἐκπληρῶσαντος καὶ τυχόντος πάντοτε ἀδράς πληρωμῆς παρὰ τῶν εὐσεβῶν, ὀρθοδόξων καὶ θηλέων Χριστιανῶν, ὑπὲρ ὧν ἐγκαρδίως ἐκέκραξε πρὸς Κύριον. Καὶ ἐφάλλε κατανυκτικώτατα, πρὸς θλίψιν τῶν νεωτεριστῶν εἰς ὕψος Βυζαντινόν καὶ εἰς μουσικόν γένος χρωματικόν καὶ ἄχρουν. Θὰ ἐφάλλε ὅ ἔτι καλλίτερον ἂν δὲν διεκόπτετο συγχρότατα ἀπὸ τὴν ἀθλογῆν καὶ τῷ Κουσελί τῆς Μαριγῶς καὶ Δεσποινίδος καὶ τῆς Τασούλας καὶ Λενιώς, αἵτινες ὡς ἄλλαι σφήκες πέριξ αὐτοῦ ἐδόμδουσαν χαρακτηριστικώτατα συναποτελοῦσαι τὴν ἐπιφθόν τοῦ ψαλλομένου μέλους εἰς τὴν διακασθὴν, μοιρᾶζουσαι τὸν Διαμαντῆν καὶ ἀποφασίζουσαι περὶ τῆς Σταυρούλας. Οὕτως ἡ λειτουργία θὰ ἠδύνατο νὰ λέγηται κρυφῆ, μεθ' ὅλην τὴν φανεράν μορφήν, ἣν εἶχε λάβῃ διὰ τῆς καταλλήλου εἰδοποιήσεως, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐὰν ἀπρόοπτον γεγονὸς δὲν ἐλάμβανε χώραν.

* * *

Ἡ μικρὰ εἴσοδος εἶχε τελειώσῃ.

Μερικοὶ πυροβολισμοὶ καὶ βιαία κωδωνοκρουσία ἀνήγγειλαν τὴν ἐναρξιν πυρκαϊᾶς.

Κόσμος καὶ λαὸς καὶ λαὸς καὶ κόσμος εὐρέθησαν ἐπὶ ποδῶς μεταβληθέντες πάντες εἰς πυροσδέστας.

Ὁ κρυφολειτουργούμενος ἐκεῖνος θηλυκὸς ὀρμηθὸς, ἵνα μάθῃ ποῦ καὶ πῶς καὶ τίνας κεφάλι καίεται, ἐγκαταλείψας τὴν πνευματικὴν

του ἑκστασιν διεχύθη εἰς τὰς ἑδούς τῆς ἑνορίας, ὁ δὲ Γιάννης ὑποβαλὼν καὶ οὗτος τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τῶν Κουκουζελειῶν καθηκόντων του εὐρέθη ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου κρούων μεθοδικώτατα τὰς τρεῖς τοῦ Ναοῦ καμπάνας, ἵν' ἀποδείξῃ πρὸς ἐπίμετρον ὅτι καὶ ἑνοργάνου μουσικῆς γνώσεως οὐκ ἀμοιραί. Μόνον ἡ κυρὰ Σουλτανιώ καὶ ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανὸς κυριολεκτικῶς δὲν τὸ κούνησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οὕτως ἡ λειτουργία ἐσυνεχίσθη ἀργῶς καὶ κατασκευτικῶς καὶ ἐν ἀπουσίᾳ Ἱεροψάλτου, προσλαδοῦσα ἐπὶ στιγμὴν τὴν μορτζὴν τῆς κρυφῆς.

Δὲν παρήλθε πολλὴ ὥρα καὶ ὁ Γιάννης ἔφερε κατόπιν ἐξετάσεως τὰ περὶ πυρκαϊᾶς ἀγγέλματα ὡς ἔζηε εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς κυρᾶς Σουλτανιώσ.

* «Ἡ κουπιλούδης ποῦρταν νὰ μιταλάβην εἶχαν προυμιλιτμένου ἄμ' ἀπουλήσ' ἢ γιακλήσά νὰ πᾶν στοῦ σπῆτ' τσαμυρσοῦδας νὰ πιον τὸ καφφέ τούστουρα νὰ φᾶν λουκμάδης τσίεγανίτης. Εἶχαν τοῦ λοιπὸν ἀφμένι' ἔγεται πέρα τῆ μικρῆ τγορ' τσιειά Πιινῶς τσι τγάνιζη' τίλουγια τοῦ λοιπὸν ἔγυρη τοῦ τγάνι' μέσ τφουτιά τσι χύθηση τοῦ λάδ' τσ' ἀρπαξ ἢ πκαρῆς, τσ' ὡς φαίνητη δὲ θάτας παστριμένους τσ' ἀρπαξη φουτιά. Καλά νὰ πάθην ἄς παστρέβγιν τσ' πκαρίθης τουν. Μὰ τοῦ προυκάναν τσι τοῦ σῦσαν τώρα.»

Καὶ ταῦτα τὰ μελίρρυτα εἰπὼν ἐπανήρξατο ψάλλειν.

Αἱ προλαδοῦσαι τὸν Ὁρθρον περὶ τὴν Σουλτανιών προλαδοῦσαι καὶ τὴν πυρκαϊᾶν ἐπέστρεψαν ἐν ἀλαλλαγμῶ ἵνα προλάβωσι νὰ κοινωνήσωσι. Ὁ δὲ σύμπας ἐκεῖνος κόσμος ὁ ἔξ' ἔβηνου ἐγερθεῖς καὶ συνιστάμενος ἀπὸ κοινωνίαν νεολαίαν καὶ γηραλέαν ἰδὼν τὰ θήλεα ἐκεῖνα σπεύδοντα γοργῶ τῷ βήματι πρὸς τὸν Ναόν καὶ μαθὼν ὅτι γίνεται κρυφῆ λειτουργία, εἴτε ἔξ' εὐλαθείας, εἴτε ἐκ περιεργείας, ὅπως θέλετε, ἐθεώρησε καλὸν ἵνα κάκεινος μεταβῆ πρὸς προσκύνησιν ἄφ' οὐ ἄλλως τε καὶ εὐλαίαι μέχρι πρωίας ὥραι ὑπελείποντο.

Καὶ ἡ κρυφῆ;

* Αἱ ἐκεῖνη ἐγένετο πανηγυρικωτάτη, οἷαν δύναται νὰ φαντασθῆ ὁ προσφιλεὶς ἀναγνώστης.

* Ανακατωμένοι οἱ ἐρχόμενοι.

Ὁ Γιάννης στό χαδᾶ του. Ἡ Σουλτανιώ κατασυχισμένη διότι ἄφ' οὐ ἐπλήρωσε δὲν ἔγιναν τὰ πράγματα ὅπως τὰ ἤθελε. Μόνον ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανὸς οὐδὲν ἔβλεπε τῶν ἔξω τοῦ βωμοῦ γενομένων, μᾶλλον δὲ ἠῆχαριστετο διότι ὁ δίκκος του ἤθελεν ἀπροσδοκῆτως

* Λαμπρὰν μελέτην περὶ τῆς διαλέκτου ταύτης ἔχει συγγράφῃ ὁ πρῶν Γυμνασιάρχης Κυθωνίων κ. Γεώργιος Σακκάρης, Κυθωνιῶς, ἤδη ὑποδιευθυντῆς τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνογερμανικοῦ Λυκείου Γιαννίκη.

ὑπερπληρωθῆ. Εὐλογία ἐπὶ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ πάντα τοὺς ἐ-
γρηγοροῦντας ὡς τὰς φρονίμους Παρθένους.»

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ κρυφὴ ^{**} μας (sic) λειτουργία, ἣτις κατὰ
τὴν ἰδίαν ἐσπέραν τῆς παρουσίας ἀφηγήσεως ἔλαβε χώραν τοῦλά-
χιστον εἰς τοὺς πέντε ἐκ τῶν ἑνδεκα ἱερῶν Ναῶν τῆς πόλεώς μας.
Φαντασθῆτε τώρα τί διαφοράν θὰ εἴρητε εἰς τὰς φανεράς μας, εἰς
τὰς ὁποίας παραδοξικῶς εἶνε ζήτημα ἂν τὸ ἦμισυ τοῦ εὐσεβοῦς
πληρώματος πατῆ τὸ πόδι του,

Ἄν δὲ διὰ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἀντιστρατευομένης εἰς τὰ
καλὰ καὶ συμφέροντα τῶν Ὁσίων Πατέρων, προκαλῶ τὴν ἀγανά-
κτησίν των καὶ ὑπόκειμαι εἰς ἐπιτίμια καὶ ἀφορισμόν, ἐπιτραπήτω
μοι νὰ εἶπω, ὅτι καὶ ταῦτα «διὰ λόγων» ἱκανὰ γενέσθαι, λαμβανο-
μένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀληθῆ εἴρηκα παρ' ἰσχυροῦς γνωστοῦ παρὰ
ταῖς Αὐτῶν Ὁσιότησι ταῖς τεταγμέναις ἑρωτομεῖν τὸν λόγον τῆς
ἀληθείας καὶ μὴ καταρῶσθαι ἀλλ' εὐλογεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι τὸν ἐπι-
αυτὸν τοῦ 1911

Ἐν Κυθωνίαις

.. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ.,

Β Α Ρ Κ Α Δ Α

Προσμέν' ἡ βάρκα στοῦ γαλοῦ, Ἀγάπη μου, τὴν ἄκρη·
κατέβα στὴν ἀκρογιαλιά,
μέσ' ἔς τῆς νυχτιάς τὴν σιγαλιά,
ἔλα νὰ φύγωμεν ἐκεῖ ποῦ χάνεται τὸ δάκρυ.

Προσμέν' ἡ βάρκα μὲ κουπιὰ, ὦ ἔλα στ' ἀκρογιαλί,
κάτω στὸ θόλο τὸ γλαυκὸ,
μὲ τὸ φεγγάρι τὸ λευκὸ,
νὰ γέρνης τὸ κεφάλι σου μεσ' ἔς τὴν θερμὴ μ' ἀγκάλη.

Προσμέν' ἡ βάρκα μὲ πανί, μὲ πρόθυμο τιμόνι
στά καταγάλανα νερά,
ἢ αἶρα πνέει θροσερά,
ἔλα νὰ φύγωμεν ἐκεῖ ποῦ ἡ λύπη δὲν σιμώνει.

Προσμέν' ἡ βάρκα, κ' ἂν ἐκεῖ στὸ πέλαγος βουλιᾶξῃ
μέσ' ἔς τῶν κυμάτων τὴν ὀρμή,
κάμε τὸ θόλιο μου κορμί
ζωντανεμένην βάρκα σου, ποῦ στὴν στεριά θ' ἀράξῃ.

Ἐν Λεμεσῷ Κύπρου

Εἴγγελων Γ. Πιτσιλιδῆς

Σ. Μαντζάκου

Ἡ Τρελλή

Ἡ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΤΡΕΛΛΗΣ

Ὡς
λα τάχει ξεχάσει ἡ τρελλή
Τὸν ἄνδρα της, τὴ μάνα, τὰ παιδιά της.
Κανένα δὲν γνωρίζει μεσ' ἔς τὴ γῆ
Σὰν ἔχασε ἡ φτωχὴ τὰ λογικά της.

Κι' ὅμως τὴν βλέπω σὰν θὰ κοιμηθῆ
Μ' εὐλάβεια νὰ κἀνῃ τὸν σταυρό της
Γιατὶ ὄλα κι' ἂν τὰ ἔεχασε ἡ τρελλή
Ποτὲ της δὲν ξεχάναι τὸν θεό της.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΕΒΘΡΩΝΟΥ

Η ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ ΛΥΣΙΣ

Α.

ΔΡΑΜΑΤΙΟΝ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΡΑΣΜΙΑ—Κόρη 22—25 ἐτῶν. ΣΕΒΑΣΤΗ—Θεία της 60 ἐ-
τῶν. ΑΝΔΡΕΑΣ—Νέος 30—32 ἐτῶν. ΓΕΩΡΓΙΟΣ—Νέος
30—32 ἐτῶν.

(Ἡ σκηνὴ παριστᾷ δωμάτιον καλῶς ἐπιπλωμένον μὲ μίαν θύραν εἰς τὸ βάθος καὶ δύο πλαγίας, κανάπεν, καθίσματα κ.λ.π.)

Σ Κ Η Ν Η Α΄.

ΕΡΑΣΜΙΑ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΤΗ

(Ἡ Ἐρασμία εἰσέρχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς θύρας ἐτοίμη πρὸς ἔ-
ξοδον. Κρατεῖ τὸ καπέλλο της καὶ φακέλλον ἀνοικτὸν τὰ ὅποια
θέτει ἐπὶ ἐνὸς καθίσματος. Μετ' αὐτὴν εἰσέρχεται ἡ Σεβαστὴ
ἐκ τῆς θύρας τοῦ βάθους)

Ἐρασμία Λοιπόν;

Σεβαστὴ Ἐτοποθετήθη καὶ ὁ ἄλλος.

Ἐρασμία Εἴσθε βεβαία ὅτι δὲν εἶδεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον;

Σεβαστὴ Βεβαιοτάτη ἀφοῦ ἔβαλα τὸν ἕνα εἰς τὴν σάλα
καὶ τὸν ἄλλον εἰς τὸ γραφεῖον.. (Μετὰ δισταγμοῦ) Ἀλλά....

Ἐρασμία Τί ἀλλά, θεία; Φοβεῖσθε ἔ; Μείνατε ἤσυχη. θὰ
δώσω ἐγὼ τέλος εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀμέσως τώρα.

Σεβαστὴ Πρέπει, παιδάκι μου, γιὰτὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν
θὰ ἔχη καλὸ τέλος αὐτὴ ἡ ἱστορία καὶ ἐννοεῖς τὸ δύσκολον τῆς
θέσεώς μου. Τί θὰ ποῦν οἱ γονεῖς σου ἐὰν συμβῇ τίποτε κακόν.
Θὰ τὰ βάλουν μὲ μένα ποῦ δὲν εἶχα τὸν νοῦ μου καὶ σὲ ἄφησα
νὰ μπλεχθῆς ἔτσι μέσα σὲ δύο μῆνες ποῦ ἔβρισκεσαι ἐδῶ.

Ἐρασμία Ναί, ἦρθα χάριν διασκεδάσεως καὶ ἐδοκίμασα τό-
σας στενοχωρίας ὅσας ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν μου.

Σεβαστή (μειδιώσα) Μά φταίς και σύ λιγάκι, γιατί αν δεν έλεγες εις τόν ένα, τρελλόν εξ έρωτος μαζί σου, ότι σε αγαπῶ και ό άλλος δεν του άναβες τήν ζήλεια εις τέτοιον βαθμόν. Και αν δεν έλεγες και εις τόν δεύτερον τήν αγάπη, του πρώτου δεν θα τόν έφερνες και αυτόν εις τήν ιδίαν θέσιν. "Αναψες παιδί μου δυό φωτιές και σε βλέπω μέσα σ' αυτές κινδυνεύουσαν.

Εραδμία Βεβαιωθήτε πώς όταν εφανέρωνα εις αυτούς τόν έρωτα και των δύο δεν είχα καθόλου σκοπόν να εξάψω τήν ζηλοτυπίαν των. Δεν έκαμα παρά τό καθήκόν μου. Τους είπα τήν αλήθεια. "Άλλως τε δεν μου έδωκαν καιρόν ούτε να σκεφθῶ ούτε να φερθῶ ούτως ώστε να απομακρύνω τόν ένα εκ των δύο. 'Επί ένα μήνα με έκομπλημετρίζαν εξ' έσου και οι δύο και εδεχόμενη τά κομπλημεντά των χωρίς να γνωρίζω τήν βαθυτέραν αίτίαν των. Αίφνης τήν μίαν ήμέραν μου εξομολογείται ό ένας τόν έρωτά του και τήν άλλην ό άλλος. Και τί ερωτά! "Επαθαν και οι δύο καλπαζοντα έρωτα κατά τό καλπαζουσα φθίσις. Είχα γνωρίσει αρκετά καλά και τους ιδίους και τας οικογενείας των ώστε να μη διστάσω να δεχθῶ τόν λόγον των. 'Αλλ' αφού έδέχθην και τας ερωτολογίας των πώς θα έδικαιολογοῦσα τήν άρησίμ μου να δεχθῶ και τας περί γάμου προτάσεις των; τους είπα λοιπόν ότι αγαπῶμαι εξ' έσου και από τους δύο και ότι είνε ανάγκη να υποχωρήση ό ένας εξ' αυτών. "Εκτοτε επί ένα μήνα ύφίσταμαι τό μαρτύριον να τους βλέπω αγωνιζομένους ποίος να μου φανῆ ανώτερος και μάλλον ερωτευμένος, χωρίς να έννοῆ κανείς κατ' ούδένα λόγον να υποχωρήση.

Σεβαστή Τό ζήτημα θα τό έλυε ή ιδιική σου προτίμησις... Ποίον αγαπῶς περισσότερον;

Εραδμία αγαπῶς; "Οχι, αγαπητή μου θεία, προτιμῶς να λέτε, διότι αυτό τό αγαπῶς περισσότερο δεν τό καταλαμβάνω. 'Εάν αγαποῦσα, θα αγαποῦσα ή τόν ένα ή τόν άλλον. Αὐτά τά περισσότερον και ολιγώτερον πιθανόν να έχουσι θέσιν μεταξύ αδελφῶν, συγγενῶν και γνωρίμων, αλλά προκειμένου περι ξένων ανθρώπων εκ των οποίων θα αγαπήσω ένα δια σύζυγον ή αγάπη αυτού θα ήνε μία χωρίς σύγκρισιν. Δεν ήξεύρω,.. αλλά μου φαίνεται άστέιον να αγαπῶ τόν ένα περισσότερον τόν άλλον ολιγώτερον, τόν τρίτον μετριώτερα, τόν τέταρτον τρυφερώτερα και... όλους τους άνδρας του κόσμου κάθε ένα με διαφορετικήν αγάπην. Αὐτό θα σημαίνη ότι δεν θ' αγαπῶ κανένα. Δεν τους αγαπῶ λοιπόν, αλλά τους εκτιμῶ εξ' έσου και αν υποχωρήση ό ένας εξ' αυτών και γίνω σύζυγος του άλλου

λου εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ ἀγαπήσω τότε τὸν ἄνδρα μου βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἐκτιμῆσεως αὐτῆς καὶ βοηθουμένη ἀπὸ τὸν ἔρωτά του.

Σεβαστὴ (ἀμφιβάλλουσα) Ἐὰν ὑποχωρήσῃ!...

Ἐρασμία Καὶ ἐγὼ τὸ ἀμφιβάλλω, δι' αὐτὸ ἔλαβα καὶ τὴν ἀπόφασίν μου καὶ τοὺς ἐκάλεσα καὶ τοὺς δυὸ ἐδῶ. Πρέπει νὰ τελειώσῃ καὶ σήμερα, τώρα μάλιστα ἀμέσως, αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις.

Σεβαστὴ Καὶ νομίζεις ὅτι θὰ τελειώσῃ καλά;

Ἐρασμία Εἶμαι βεβαία. Εἰς τὰς σκέψεις μου ἦλθε πολὺ βοηθητικὸν τὸ σημερινὸν γράμμα τοῦ μπαμπᾶ. Στεϊλτέμου, παρακαλῶ τὸν Ἄνδρέα πρῶτα καὶ ἄμχ φύγη αὐτὸς μοῦ στέλλετε καὶ τὸν Γεῶργο.

Σεβαστὴ (φεύγουσα) Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του.

Σ Κ Η Ν Η Β
ΕΡΑΣΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΑΣ

(Ἡ Ἐρασμία λαμβάνει τὸν ἐπὶ τοῦ καπέλλου φάκελλον, τὸν κλείει καὶ τὸν θέτει ὑπὸ τὸ καπέλλο)

Ἀνδρέας (εἰσεργεταί τεταραγμένος). Δεσποινίς...

Ἐρασμία (διακόπτουσα αὐστηρῶς) Παρακαλῶ καθῆστε.

Ἀνδρέας (κινημένος) Μὴ τρομάζετε, δεσποινίς Ἐρασμία, μὲ τὸ ὕφος σας αὐτὰ τὸ τόσον αὐστηρόν.

Ἐρασμία Ὅσον μὲ τρομάζετε καὶ σεῖς, φίλε μου, μὲ τὸν ἔρωτά σας.

Ἀνδρέας Σᾶς τρομάζει ὁ ἔρωτς!... Ἕνα τρυφερόν αἰσθημα!

Ἐρασμία Ἄ! πολὺ τρυφερόν! Τρυφερόν αἰσθημα, τὸ ὁποῖον ἔχει θύματα τόσα ὅσα οὐδ' οἱ φονικώτεροι πόλεμοι, τὶ θὰ ἐκάματε ἐὰν σᾶς ἔλεγα τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὅτι ἀπορρίπτω τὴν πρότασίν σας καὶ δέχομαι ὠρισμένως νὰ γίνω σύζυγος τοῦ Γεώργου;

Ἀνδρέας (ἐγειρόμενος ὀργίλος) Θὰ τὸν σκοτώσω!...

Ἐρασμία Νὰ ἡ τρυφερότης τοῦ αἰσθηματός σας. Καθῆστε... (ὁ Ἄνδρέας κάθηται) καὶ ἄς ἔλθωμεν εἰς τὸν σκοπὸν γιὰ τὸν ὁποῖον σᾶς ἐκάλεσα ἐδῶ.

Ἀνδρέας (τρυφερῶς) Δεσποινίς Ἐρασμία, ἐὰν εἰξεύρατε....

Ἐρασμία Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω. ὅτι μὲ ἀγαπᾶτε, ὅτι μὲ λατρεύετε. Πῶς θέλετε νὰ μὴν τὸ ξέρω ἀφοῦ ἐπὶ ἓνα μῆνα ἄλλο δὲν κάματε καὶ σεῖς καὶ ὁ Γεῶργος παρὰ διαρκῶς νὰ μοῦ λέτε τὰ ἴδια λόγια, νὰ μοῦ τὰ γράφετε, νὰ μοῦ τὰ ἐνθυμίζετε πολυεῖδῶς καὶ πολυτρόπως. Ὅσῳ βλάξ καὶ ἂν ἤμουν θὰ εἶχα μάθει

ένα τόσο μικρό μαθηματάκι από δύο τόσο μεγάλους καθηγητάς.

*Ανδρέας Έκουρασθήκατε να τ' άκούτε, και όμως αν αγαπούσατε θα διψούσατε να άκούετε πάντοτε τα ίδια λόγια και όσο περισσότερο θα τ' άκούατε τόσο θα άναπτε ή δίψα σας, όπως εις τον άγκυώνα ο όποιος όσο τα λέγει τόσο του πλασιάζεται ή ανάγκη να τα επαναλαμβάνη;

*Εραδμία Έαν αγαπούσα... Εύτυχως δέν αγαπώ. Δέν ήξεύρω αν εκ φύσεως, ή εξ άνατροφής, ή και εκ των δύο μαζί ή καρδιά μου εινε ύποτεταγμένη εις τον νουν. Ένας δρόμος οδηγεί εις αυτήν και αυτός διεργεται δια τής λογικής. Άλλ' όταν φθάση κανέν αισθημα εκει δύσκολα φεύγει, διότι όπως δια των ιδίων αυτών συλλογισμών φθάνει κανείς πάντοτε εις το αυτό συμπέρασμα, έτσι και το αισθημά μου, εαν πάρη τον ίδιο δρόμο, θα επανέλθη εις την θέσιν του. Μονοπάτια, όπως σας είπα, δέν υπάρχουν άλλα δια να φύγη. Δέν αγαπώ κανένα ναί, άλλ' εκτιμώ και τους δυό σας και οιονδήποτε πάρω ή εκτίμησις αυτή θα με φέρη ασφαλώς εις τον έρωτα. Και αυτόν τον έρωτα θεωρώ άληθινόν, μεγάλο, άσύγκριτον με αυτόν που πέρνει φωτια από την πρώτην έντύπωσιν και σβύνει από το πρώτο φύσιμα εναντίου ανέμου.

*Ανδρέας Θέλετε να πήτε.....

*Εραδμία Αυτό που είπα.... Φαντασθήτε τώρα τί ειχε να γίνη αν αγαπούσα και γώ ένα εκ των δυό σας! Θα εκτιμαμε και οι τρεις παράφρονες ιστορίες που θα κινούσαν ή τα γέλοια του κόσμου εις βάρος μας ή τα δάκρυα. Εύτυχως δέν αγαπώ και έχω όλην την ψυχραιμίαν να δώσω τέλος, τώρα άμέσως, εις την ύπόθεσιν αυτήν (σοβαρώς) κύριε Άνδρέα, με αγαπάτε...

*Ανδρέας Παραφώρος.

*Εραδμία Το γνωρίζω και δι' αυτό επικαλούμαι την άγαπην σας, τής οποίας το μέγεθος θα κρίνω από την θυσίαν που θα σας ζητήσω.

*Ανδρέας Είμαι ικανός να ύποστώ πάσαν θυσίαν χάριν ύμών.

*Εραδμία Είσθε ικανός χάριν τής εύτυχίας μου να θυσιάσετε...

*Ανδρέας (διακόπτων) Το πάν....

*Εραδμία (διακόπτουσα) Τον έρωτά σας;

*Ανδρέας (έγειρόμενος έξαλλος) Όχι, όχι, αδύνατον.

*Εραδμία Έαν σας πω ότι του έδωκα τον λόγον μου, τί θα κάμετε;

*Ανδρέας Σας το είπα πρό ολίγου... θα τον σκοτώσω και θ' αυτοκτονήσω. Να προτιμηθή αυτός έμου!!!

*Ερασμία Ήσυχάστε... Ούτε τὸ ἓνα θὰ γίνη, οὔτε τὸ ἄλλο. Δὲν ἔδωκα κανένα λόγον, ἀλλὰ γιὰ πῆτέ μου, παρακαλῶ, ἔαν μετὰ τὴν παράκλησίν μου νὰ παραιτηθῆ ὁ Γεῶργος μοῦ δώσῃ τὴν ἀπάντησίν σας καὶ αὐτός, τί θέλετε νὰ κάμω;

*Ἀνδρέας (ικετευτικῶς) Σᾶς παρακαλῶ μὴ μ' ἐρωτᾶτε.... Εἶμαι ἀνίκανος νὰ σκεφθῶ.

*Ερασμία Περάστε εἰς τὴν σάλα νὰ τὸν καλέσω. Εἶναι ἐδῶ. Ἐὰν μοῦ ἀπάντησῃ καὶ αὐτός ὅπως σεῖς θὰ σκεφθῶ καὶ θὰ ἀποφασίσω. Μετὰ 5 λεπτά. Πηγαίνετε.

*Ἀνδρέας Ἔχετε ὑπ' ὄψει σας, δεσποινίς Ἐρασμία, ὅτι ἐκ τῆς ἀποφάσεώς σας ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ καὶ ἡ εὐτυχία μου. (Ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάνους. Ἡ Ἐρασμία βηματίζει ἀνησυχῶς μέχρις ὅτου εἰσέλθῃ ὁ Γεῶργος.

Σ Κ Η Ν Η Γ

ΕΡΑΣΜΙΑ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ

Γεῶργος (ἐντρομος) Μὲ καλέσατε; Σᾶς συμβαίνει τίποτε; Σᾶς βλέπω ἀνήσυχον, μιλήσατε πρὸς Θεοῦ!...

*Ερασμία (σοβαρῶς) Θὰ μιλήσω καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὲ ἀκούσετε μετὰ προσοχῆς καὶ ἂν μὲ ἀγαπᾶτε λυπηθῆτέ με ἐπὶ τέλους. Δὲν μπορῶ πειᾶ νὰ ὑποφέρω τὴν θέσιν μου μεταξὺ τῶν δύο σας, νὰ ἀκούω, νὰ βλέπω καὶ νὰ διαβάζω ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς τὸ βράδυ στεναγμούς, θλίψεις, δάκρυα, ὡς νὰ διημερεύω εἰς νεκροταφεῖον καὶ νὰ ἀσχολοῦμαι διαρκῶς νὰ καταπολεμῶ μίστη καὶ νὰ προλαμβάνω ἔριδας.

Γεῶργος Ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται, δεσποινίς, νὰ ἐξέλθετε τῆς δυσκόλου ταύτης θέσεως.

Ερασμία Ναί, ἀλλὰ δὲν πρέπει, φίλε μου, νὰ κυττάζω ἐγωϊστικῶς πῶς νὰ ἡσυχάσω ἐγὼ ἀδιαφοροῦσα ἂν ἡ ἡσυχία μου ὀφείλεται εἰς τὰς στενοχωρίας τῶν ἄλλων. Θέλετε νὰ ἡσυχάσω; Παραιτηθῆτε τοῦ ἐρωτός σας.

Γεῶργος Ἐγώ!! Καὶ νομίζετε πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ζῶ διὰ νὰ σᾶς βλέπω ἰδικὴν του! Φαντάζεσθε τὸ μαρτύριόν μου;

*Ερασμία Βλέπετε; Γιὰ σᾶς θὰ ἦνε μαρτύριον νὰ μὲ βλέπετε μ' αὐτόν! Βεβαιωθῆτε λοιπὸν ὅτι καὶ γι' αὐτόν θὰ ἦνε μαρτύριον νὰ μὲ βλέπη μὲ σᾶς. Ὡστε ἡ ἡσυχία μου θὰ δημιουργήσῃ ἓνα μαρτύριον εἰς ἓνα ἐκ τῶν δύο σας καὶ ἡ μέλλουσα εὐτυχία μου θὰ ἔχῃ αὐτὸ τὸ στίγμα, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἦμαι ἀπολύτως εὐτυχής.

Γεώργιος Όχι μαζί μου! Δεν θά ζῶ παρά διὰ νὰ σᾶς καθιστώ εὐτυχῆ.

Ερασμία Δεν θά ἐξαρτᾶται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ σᾶς, φίλε μου. Τὴν εὐτυχίαν τὴν ζητῶ, ὅπως σᾶς εἶπα, ἀπόλυτον καὶ ὄχι σχετικὴν· καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν τριῶν μας βλέπω πολλὰ σημεῖα δυστυχίας καὶ διὰ τοὺς τρεῖς.

Γεώργιος Δηλαδή;

Ερασμία Ἐὰν δεχθῶ τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο σας, ὁ ἄλλος δὲν θά ἦνε εὐτυχῆς βεβαίως, διότι ἀπερρίφθη ὁ ἔρωσ του καὶ ἐπληγώθη ἡ φιλοτιμία του, ἐγὼ καὶ ἂν ἦμαι ἀναίσθητος εἰς τὴν δυστυχίαν του δὲν θά ἦμαι εὐτυχῆς μὲ τὸν ἄνδρα μου, διότι θά κρημνισθῆ ἡ εὐτυχία μου τὴν πρώτην στιγμὴν ποῦ θά περῆσῃ ἀπὸ τὸν νοῦν μου ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ ἦμουν εὐτυχέστερα μὲ τὸν ἄλλον. Καὶ ἡ στιγμὴ αὕτη θά ἔλθῃ, φίλε μου, γιὰτὶ εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον ὀλοκλήρως συζυγικὸς βίος νὰ ὑπάρξῃ ἐντελῶς ἀνέφελος. Καὶ ὅταν ἐγὼ δὲν θά ἦμαι εὐτυχῆς δὲν θά ἦναι καὶ ὁ ἄνδρας μου. Ὡστε βλέπετε ὅτι ὑπάρχουν σημεῖα δυστυχίας καὶ διὰ τοὺς τρεῖς μας.

Γεώργιος Ὡστε!!

Ερασμία Ὡστε!!

Γεώργιος (ἀφοῦ σκεφθῆ ὀλίγον ἐγείρεται ἀποφασιστικῶς) Θά σᾶς ἀπαλλάξω ἐγὼ, δεσποινίς, τῆς δυσκόλου ταύτης θέσεως.

Ερασμία Ποῦ πάτε;

Γεώργιος Πρέπει νὰ μείνῃ ὁ ἕνας ἐκ τῶν δύο καὶ αὐτὸ θά γίνῃ.

Ερασμία Όχι, ἀγαπητέ μου, αὐτὸ δὲν θά γίνῃ εἶναι πράγματι δύσκολος ἡ θέσις μου, ἀλλὰ θά σκεφθῶ καὶ θά ἀποφασίσω ἐπὶ τέλους. Μοῦ δίδετε τὸν λόγον σας ὅτι θά περιμένετε τὴν ἀπόφασίν μου;

Γεώργιος Μάλιστα.

Ερασμία Περάστε παρακαλῶ γιὰ πέντε λεπτὰ εἰς τὸ γραφεῖον. (Ὁ Γεώργιος ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βήθους. Ἡ Ἐρασμία φορεῖ τὸ καπέλλο της ὅτε εἰσέρχεται διὰ τοῦ βήθους ἢ Σεβαστή)

Σ Κ Η Ν Η Δ'.

ΣΕΒΑΣΤΗ ΚΑΙ ΕΡΑΣΜΙΑ

Ἐλάτε ἐδῶ, θεῖα. Πάρτε αὐτὸ τὸ γράμμα καὶ ὅταν ἐγὼ φύγω τοὺς καλεῖτε καὶ τοὺς δύο ἐδῶ καὶ τοὺς τὸ δίδετε. (διευθύνεται δεξιᾷ)

Σεβαστή Πού πᾶς ἀπ' ἐκεῖ:

***Ερασμία** Θὰ φύγω ἀπὶ τὴν σκάλα τῆς ὑπηρεσίας... Πηγαίνετε. (Ἡ Σεβαστή φεύγει διὰ τοῦ βάθους, ἡ Ἐρασμία διευθύνεται κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν θύραν τοῦ βάθους, μετ' ὀλίγον τρέχει καὶ κρύπτεται εἰς τὴν δεξιάν θύραν, ἐκεῖθεν κρυφοβλέπει τὴν θύραν τοῦ βάθους, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχεται πρώτη ἡ Σεβαστή. Ἡ Ἐρασμία τὴν ἐρωτᾷ διὰ νεύματος ἐὰν τὴν ἀκολουθῇ κανεῖς καὶ αὐτὴ νεύει ὅτι κάποιος ἔρχεται ὀπισθὲν τῆς. Ἡ Ἐρασμία χάνεται ἐντελῶς.)

Σ Κ Η Ν Η Ε'.

ΣΕΒΑΣΤΗ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΑΣ

Σεβαστή Εἶπα καὶ τοῦ Γεώργου νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

***Ἀνδρέας** Εἶθε νὰ μὴν ἦρχετο ποτέ.....

Σ Κ Η Ν Η ΣΤ'.

ΣΕΒΑΣΤΗ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ

Γεώργος (ἀκούσας τὴν φράσιν τοῦ Ἀνδρέου) Σὲ ὑπέθετα αὐστηρότερον φύλακα τῶν σκέψεών σου.

***Ἀνδρέας** Ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ ἦναι ἐλευθέρᾳ. (ἀκούεται κωδωνισμὸς τῆς ἐξωθύρας)

Σεβαστή (ἐντρομος) Ἀπάνω στὴν πόρτα... Κάποιος ἔρχεται.. Θὰ τὸν διώξω. (φεύγει)

Σ Κ Η Ν Η Ζ'.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ

(Ἡ σκηνὴ αὐτὴ διαξάγεται καὶ ἀπὸ τοὺς δύο τεταραγμένους)

Γεώργος Ἀνδρέα εἶνε ἀναγκαῖα μία ἐξήγησις μεταξύ μας. Ὑπῆρξαμεν ἀπὸ τὰ παιδικὰ μας χρόνια φίλοι χωρὶς νὰ δυσανεστηθοῦμεν ποτὲ γιὰ τίποτε καὶ ἴσως νὰ μὴ συνέβαινε αὐτὸ εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν, ἐὰν δὲν ἔπεφτε μεταξύ μας ἡ Ἐρασμία. Σὲ ἐγνώρισα ἀρκετὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖον ὥστε νὰ μὴ ἀμφιβάλλω ὅτι σκέπτεσαι καὶ σὺ ὅπως ἐγώ.

***Ἀνδρέας** Δὲν γνωρίζω τί σκέπτεσαι.

Γεώργος Θὰ τὸ μάθης ἀμέσως. Περιμένομεν καὶ οἱ δύο τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐρασμίας.

Ἄνδρέας Ναί.

Γεώργιος Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ ἀπόφασίς τῆς ἢ μεταξύ μᾶς διαφορὰ θὰ μένη πάντοτε ἢ αὐτή.

Ἄνδρέας Βεβαίως.

Γεώργιος Σκέπτομαι λοιπὸν ἂν προτιμηθῆς σύ ἔμυ δὲν θὰ ἀνεχθῶ τὴν προσβολὴν αὐτήν.

Ἄνδρέας Οὐτ' ἐγὼ ἂν προτιμηθῆς σύ.

Γεώργιος Ὡστε βλέπετε οἱ σκεπτόμεθα ὁμοίως.... Ἢ κατὰληξις θὰ ἦνε πάντοτε....

Ἄνδρέας Νὰ κτυπηθοῦμε.

Γεώργιος Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀπόφασίς τῆς Ἐρασμίας δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦνε θὰ μεταβληθῆ ὅταν μείνη μὲ ἓνα ἐξ ἡμῶν.

Ἄνδρέας Λοιπὸν... μέχρι θανάτου.

Γεώργιος Ἄλλως δὲν ἔχει λόγον ἡ μονομαχία μας.

Ἄνδρέας Οἱ μάρτυρές μου θὰ συνκνήσουν τοὺς ἰδικούς σου εἰς τὸ καφεναεῖον τοῦ «Συντάγματος» εἰς τὰς 7 το βράδυ, ἀπόψε.

Γεώργιος Οἱ δικοί μου θὰ εὐρσκανταὶ πρὸς τῶν 7 ἐκεῖ.

Ἄνδρέας (τείνων τὴν χειρὶ τοῦ Σύμφωνοι.

Γεώργιος (λαμβάνων αὐτήν) Σύμφωνοι.

Σ Κ Η Ν Η Η

ΣΕΒΑΣΤΗ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Σεβαστή (βλέπουσα αὐτοὺς χειροκρατούμενους) Δόξα σοι ὁ Θεὸς ποῦ σὰς βλέπω ἀγαπημένους, βρὲ παιδιά. Ἔτσι ντέ... Τώρα μάλιστα.... Δὲν ξέρω ὅμως, ἂν πρέπει τώρα νὰ σὰς δώσω.... (Δεικνύει τὴν ἐπιστολήν, ἣν λαμβάνει ὁ Γεώργιος καὶ ἀναγινώσκει τὴν διεύθυνσιν.)

Γεώργιος Διευθύνεται καὶ πρὸς τοὺς δύο. (τὴν προτείνει εἰς τὸν Ἄνδρέαν)

Ἄνδρέας (ἐπιτρέπων διὰ νεύματος νὰ ἀνοιχθῆ ἡ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν Γεώργιο) Ὅριστε.

Γεώργιος (Ἀνοίγει τὴν ἐπιστολήν καὶ ἀφοῦ τὴν ἀναγνώσκει σιγᾷ μένει ὡς κερκυνόπληχτος. Ὁ Ἄνδρέας, ὅστις καθ' ἣν ὥραν ἀνεγνώσκεν ὁ Γεώργιος εἶχε τὰ μῦτια του καρφωμένα εἰς τὰ τοῦ ἀντεραστοῦ τοῦ ἐξηγῶν τὴν ἐκπληξίν του ὡς νίκην ἰδικὴν του φαίνεται χαίρων. Λαμβάνει τὴν ἐπιστολήν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Γεώργιο, τὴν διαβάζει καὶ κ' αὐτὸς σιγᾷ, συνοφρυοῦται καὶ

μένει ὡς καὶ ὁ Γεώργιος ἐν ἐκπλήξει ἐνώπιον πίπτει ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἡ ἐπιστολῆ. (Μικρὰ σιγή.)

Γεώργιος (φιλικῶς καὶ σιγῶν) Βλέπεις ὅτι ὀλίγον ἔλειψε νὰ κάμωμεν μίαν ἀνοησίαν.

Ἀνδρέας Δυὸ θεὸς νὰ ᾖ γιὰτι εἴμαστε δύο.

Γεώργιος (μειδιῶν) Ὡστε εἰς τὰς ἐπτὰ;

Ἀνδρέας Εἰς τὰς ἐπτὰ ἀντὶ τῶν μαρτύρων μας θὰ συναντηθῶμεν ἑμεῖς. Ἄς γίνῃ καὶ ἓνα γεῦμα πρὸ τῆς μονομαχίας. (Φεύγουν καὶ οἱ δύο χωρὶς νὰ προσέξουν εἰς τὴν Σεβαστήν)

Σεβαστή Μπαῖο εὐγένεια!! (Πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἐξῆλθον οἱ προηγούμενοι.) Ἐσεῖς εἴσθε, παλληκαράκια μου, ποῦ οὐ χάνετε τόσα κομπλημέντα ὡς αὐτὴν τὴν στιγμήν; Ἐτσι σᾶς μετέβησαν πέντε λόγια; Ἄς δοῦμε τὰ θαυματουργὰ αὐτὰ λόγια. (λαμβάνει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγινώσκει)

«Φλοι μου.

Διὰ σημερινῆς ἐπιστολῆς τοῦ ὁ πατὴρ μου μοῦ ζητεῖ τὴν γνώμην μου διὰ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν Τζῶν, περὶ τοῦ ὁποίου ὠμίλησα καὶ εἰς τοὺς δύο σας.

Καθ' ἣν στιγμήν σεῖς ἀναγινώσκετε τὴν παρούσαν ἐγὼ εὐρίσκομαι εἰς τὸ τηλεγραφεῖον καὶ ἀπαντῶ εἰς τὸν πατέρα μου ὅτι δέχομαι νὰ γνῶ... σύζυγος τοῦ Τζῶν.»

(Ἡ Σεβαστή, γελᾷ εὐχριστημένῃ καὶ πίπτει ἐπὶ αὐλαίαν.)

I. ΔΕΛΗΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΤΟ ΠΕΛΑΓΟ ΤΟ ΒΡΑΔΥ

Στὸν ἀκούραστον τῶν γραμμάτων ἐργάτην

Δ. Βαρδουιώτην

Ὡμορφο καὶ ζηλευτὸ
τὸ φωτίζει τὸ φεγγάρι,
σάν ἀσῆμι ἀναλυτὸ
ποῦ ἀπλώνει ὄλο χάρι.

Πλένε μέσα του γλυκὰ
κάποια ὀλόλευκα πουλάκια,
τραγουδάκια ἄρμονικὰ
φέλνουνε τὰ κυματάκια.

Τὰ βραχάκια τὰ μικρὰ
τ' ἀνοιχτομενεξεδένια,
στά νερά του τάργυρὰ
καθρεφτίζονται μὲ ἔννοια.

Καὶ ἐδῶ κ' ἐκεῖ κυλοῦν
ἀπ' τὸν οὐρανὸ ἀστέρια,
διαμαντάκια ποῦ πετοῦν
γελαστῆς νεράϊδας χέρια.

Ἄργος 1910

Σ. Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Meyer

Ἡ πωλήτρια τῶν κουνελιῶν.

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΒΡΑΧΟΥ

Ήτανε χειμώνας. Ὁ Βοριάς ἔξω φουσοῦσε ἀγριεμμένους καὶ σήκωνε πελώρια τὰ κύματα ποῦ ἤρχοντο κ' ἔσπαναν ἀπάνω σ' ἓνα βράχο μαῦρο, ἄγριο, γυαλιστερό ἀπ' τὸ αἰώνιο ἐκεῖνο βρέξιμο τῆς θάλασσας. γεμάτο φύκια καὶ ἄλλα χόρτα.

Σήκωνε τὴν ἀγριεμμένην του μορφή ἀψηλά, σάν τὸν υπερήφανο πολεμιστή, τὸν ἥρωα ποῦ μὲ σπασμένα τ' ἄρματα, καταματωμένος ἀπ' ταῖς πολλές πληγές δέχεται ἀκόμα ἀκλόνητος στὴ θέση του τὰ χτυπήματα τοῦ ἐχθροῦ μὲ ἀψηλὸ τὸ ἄγνό του μέτωπο, μὲ τὰ μάτια περήφανα, ἐκφραστικά σάν νὰ λέει: «Χτύπα! Χτύπα! Μόνο στοχάσου ποῦσαι θυνατός, ποῦσαι μεγάλος κι' ἐγώ 'μαι ἄσπλος. Κι' ὁμως εἶμαι ἐγώ τὸ παλληκάρι ἐγώ ὁ νικητής.»

Αὐτὰ τὰ ἔιπε σάν ν' ἄλεγε ὁ βράχος στὸ ἀγριεμένο κύμα, ποῦ ὄλο μούγγριζε καὶ τὸν χτυποῦσε σάν ν' ἄθελε μ' αὐτὸ νὰ ἐκδικηθῇ ὄλη τὴν χολή ποῦ τὸν πότιζε ἢ περήφανη κόρμωστασιὰ καὶ ἢ παλληκαριά τοῦ βράχου!

Καὶ τὸ κύμα ὄλο κι' ἀγρίεσε, μούγγριζε, χτυποῦσε, φούσκωνε.

Κι' ὁ ἄγριος βράχος στέκονταν ἀκλόνητος στὴ θέση του.

Ὁ βράχος ἦτανε ἀπὸ πέτρα σκληρή, πολὺ σκληρή.

Μιά μεγάλη κουφάλα ἀνοικμένη μέσα του, ἦταν γεμάτη σκουλήκια.

Νόμιζες πῶς τοῦλειπα ἢ καρδιά, ἢ πονετικιά, ἢ σπλαχνικιά, τόσο σκληρός, τόσο σκληρός ἦτανε ὁ βράχος.

Ὁ βοριάς φουσοῦσε. Ἡ θάλασσα μούγγριζε, μούγγριζε. Τῆ στιγμὴ ἐκείνη κάτι μαῦρο φάνηκε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ κύμα, ποῦσπανε ἀπάνω στὸ βράχο, ἦταν ἓνα χελιδόνι!

Φώναζε τὸ καυμένο! Ἀλλὰ πιγοῦταν ἡ φωνή του μέσα σ' ἐκείνη τὴν ἀνεμοταραχή, τὴν ἀνεμοζάλη ποῦ ἄσπονδα οἱ δύο ἐχθροὶ πολεμοῦσαν, ὁ ἓνας θυνατός, ὁ ἄλλος χωρὶς ἄρματα ἀλλὰ πάντα περήφανος, πάντα νικητής.

Τὸ δύστυχο! φτερούγιζε ἀπελπισμένο γύρω στὸ βράχο. Εἶχε ὄθῃ τὴν μαυρίλα του, τὴν κουφάλα του ποῦταν ἀνοικμένη στὸ μέρος τῆς καρδιάς του καὶ δυσπιστοῦσε.

Τὰ φτερά του ἦσαν βρεμένα ἀπ' τὲς σταγόνες ποῦ τὸψῆθαναν στὸ ὕψος ποῦ ἔπετοῦσε.

Τίναξε τώρα μὲ κόπο τὰ φτερά του καὶ μὲ τὸ ἀσθενικὸ του πέταμα ἐμοιάζε σάν τὸ ξερό τοῦ ψθινοπώρου φύλλο ποῦ τὸ σέρνει ἀπὸ ὄθῃ κι' ἀπὸ κει ὁ ἀγέρας.

Ἡ παραπονιηχιά του φωνῆ ἀκούστηκε σέ μιὰ στιγμή ἡσυχίας ὡς κρυφὸ παράπονο, ὡς τὴν ἑσπερή φωνὴ ξεψυχίσματος.

Καὶ ἡ φωνίτσα του αὐτὴ ἀντήχησε μέσα στὴν κουφάλα τοῦ βράχου ποῦ δὲν εἶχε καρδιά, ποῦταν σκληρὸς, πολὺ σκληρὸς.

Καὶ δυὸ σταγόνες μικρὲς ποῦχαν μείνει πάνω στὴν κορφὴ τοῦ ὀστάξαν σιγῆ, σιγὰ καὶ κατακλύδισαν στὸ γυαλιστερό του σῶμα, ὡς νᾶταν δυὸ δάκρυα θερμὰ πῶτρεχαν ἀπ' τὰ μάτια του, δάκρυα πονητικὰ γιὰ τὸ δύστιχο χελιδόνι, δάκρυα σπλαχνικὰ γιὰ τὴν ἄμοιρή του τύχη.

Κ' ἡ θάλασσα ὡς νὰ συγκινήθηκε κι' αὐτὴ γιὰ τὸ ἄμοιρο χελιδόνι, ἤσυχασε γιὰ μιὰ στιγμή κ' ἤγυρε καιρὸ τὸ δύστιχο νὰ πετάξῃ ἄλλο φηλότερα καὶ νὰ φτερουγίσῃ στὴν κορφὴ τοῦ βράχου.

Ἡ θάλασσα ἄρχισε πάλι νὰ μουγγρίζῃ πειὸ ἀγριεμένη ἀπὸ πρῶτα.

Μουγγρίζε, μουγγρίζε φοβερὴ καὶ ἔσπερνε τὰ κοχλάδια τοῦ γιαιλοῦ μ' ἓνα ξηρὸ τρίγμο. τᾶσπερνε μέσα στὸν ἀχόρταγὸ τῆς βυθῆ, στὸ πελώριό της στόμα.

Τώρα τὸ κῆμα σπικῶνταν πειὸ ἀγριο, πειὸ βαρὺ, πειὸ ἀψηλό.

Θαρροῦσε πῶς ἤθελε νὰ σκεπάζῃ τὸ βράχο ποῦ ἐξακολουθοῦσε νὰ μένῃ ἀκίνητος στὴ θέσι του, ἀκλόνητος, περήφανος γιὰ τὴ παλληκαριά του.

Καὶ τὸ κῆμα τώρα χτυπῶντας ἀπάνω στὸ βράχο βότῃζε μέσα στὴν κουφάλα, ποῦχε ὁ βράχος στὸν τόπο τῆς καρδιάς του, ὁ βράχος ποῦταν ἀπὸ τόσο σκληρὴ πέτρα.

Καὶ ἀντηχοῦσε ἡ βοή, ὡς νᾶτανε κανένας στεναγμὸς ποῦ ξέσχιζε τὰ παλληκαρισία τοῦ βράχου στήθια, ὡς νᾶταν στεναγμὸς ποῦ τοῦθγαινε ἀπὸ μέσα ἀπὸ μιὰ καρδιά μεγάλη, ποῦ τὴν φύλαγε βαθειά, πολὺ βαθειά, ἀπὸ μιὰ καρδιά παλληκαρισία ποῦ τὴν εἶχε θάψει μέσα στὸ μεγάλο του στήθος, γιὰτὶ φοβοῦταν μὴ τοῦ τὴν φάγῃ κι' αὐτὴν τὸ ἀσπλαχνὸ κῆμα καὶ μείνῃ χωρὶς καρδιά, χωρὶς τὴν καρδιά ἐκεῖνη ποῦ τοῦθγινε τόσο ζωὴ, τόσο δύναμη... ..

Καὶ τώρα ἡ καρδιά ἀπὸ τὰ ἄμετρα βάρη ὅπου τὴν εἶχε κρύψει ὁ βράχος ταραχθῆκε.

Ἄκουσε τὴν παροπονιάρικη τοῦ χελιδονιοῦ φωνή!

Κι' ἄρχισε ν' ἀγριεύῃ, νὰ βράζῃ, νὰ φουσκώνῃ...

Τὸ χελιδόνι ἄγγιξε τώρα μὲ τὲς φτεροῦγές του τὸ μαῦρο βράχο καὶ τὸ κῆμα πειὸ ἀγριεμένο φούσκωνε γιὰ νὰ τὸ φθάσῃ, νὰ τὸ πάρῃ κι' αὐτὸ στὸν ἀχόρταγὸ του βυθῆ, γιὰ νὰ τὸ θάψῃ ἐκεῖ αἰώνια ἢ φαρμακερῆ!

Τῶδλεπε αὐτὸ ἡ καρδιά καὶ φούσκωνε ἀκόμα πειὸ πολὺ! Καὶ τὸ φούσκωμα αὐτὸ τῆς καρδιάς ἦταν ὅλο δύναμη, ὅλο ζωὴ γιὰ τὸν παλληκαρισίον βράχο, ποῦ πολεμοῦσε ἀφ' ὅτου ἔγεννήθηκε μὲ τὸ ἀγριεμένο τῆς θάλασσας κῆμα!

Τὸ χελιδόνι εἶχε φθάσει τώρα στὴν κορφὴ καὶ φτεροῦγιζε κουρασμένο, ἀποκατωμένο ....

Τῶδε κι' ὁ καρδιά καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ μὲ πειὸ μεγάλη δύναμη.

* Αρχίσε τώρα νά γεμίξῃ μέ τὸ φούσκωμά του τὴν κουφάλα, καί εἶδε τὸ γελιδόνι τὴν καρδιά ποῦ ἐκονιοῦνταν μέσα στήν κουφάλα, πῆρε θάρρος καί κάθησε ἀπάνω στήν κορφή τοῦ βράχου.

Ἡ θάλασσα βγάλλει ἕνα μεγάλο μούγγρισμα, θερσιύει! Κατάλαβε πῶς ὁ βράχος μ' ὄλη του τὴν ἀδυναμιά, τὴν μαυρίλα, τὴν ἀσκή-
μα ἔμεινε νικητὴς γιατί εἶχε μιὰ καρδιά μεγάλη, πολὺ μεγάλη, ποῦ τὴν εἶχε κρομμένη βαθειά, πολὺ βαθειά, μέσα στὰ ἄμτρα του στήθεια, ποῦ τοῦδινε ὄλο ζωνή, δύναμη, παλληκαριά!

Τὴν εἶχε κρύψει ἐκεῖ στὰ βάθεια, κι' ἄφησε στὸν τόπο ὅπου ἦ-
ταν πρὶν ἢ μεγάλη του καρδιά, ἢ πονετικὴ ἢ σπλαχνικιά, μιὰ κουφάλα ποῦ τὴν τρώγαν τὰ σκουλήκια.

Ἦταν ὁ βράχος πέτρα σκληρή, πολὺ σκληρή, μὰ εἶχε μιὰ καρ-
διά μεγάλη, πολὺ μεγάλη, ποῦ τὴν εἶχε θαμμένη μέσα στὰ ἄμτρα του στήθεια.

Μυτιλήνη 1910.

ΒΥΡΩΝ Α. ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Σ. Λασκαρίδου.

Εἰς τὸν Ἐλαιῶνα

ΤΟ ΑΠΑΙΣΙΟΝ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟΝ ΔΩΡΟΝ

(Ζωντανή σελίς ἐκ τοῦ Ρουμουνικοῦ βίου)

Ἐίνε ἀδύνατον, εἶνε ἀδύνατον!.. ἐφώνησε ζωηρῶς ὁ φίλος μου Δημητριάδης, προσέχων εἰς ἀνθυπὶλαρχόν τινα, εἰσερχόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν μετὰ τινος ὀραίας δεσποινίδος εἰς τὸν κήπον τοῦ Zuther.

Ἐκαθήμεθα ἐκεῖ ἀπὸ ὄρας σχεδὸν πίνοντες τὸν ἀφρόντα ζῦθον τοῦ ὀμωνύμου ἐργοστασίου καὶ ἀκούοντες τὰ διάφαρα τεμάχια τῆς ἐκεῖ παιανίζουσας στρατιωτικῆς μουσικῆς.

— Γιαρσον, φέρε ἀκόμη δύο!

— Διάβολε!.. Εἶπε στραφεὶς πρὸς ἐμὲ, πῶς τὰ καταφέρει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; Τριμηγία ἀκόμη θέν παρήλθεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν τὸν ἐελέπομεν εἰς στενάς σχέσεις μετὰ τῆς ξανθομάλλου ἐκείνης Géorgescu. Πῶς τὰ κατῴρθως νὰ σαγγηθεῖσθῃ τὸρα τὴν ἀξίεραστον Ἑλληνίδα μας; Νομίζω διευθύνονται πρὸς τὰ ἐδῶ.

Πράγματι διήλθον πρὸ ἡμῶν χαιρετήσαντες.

Ἦτο ἡ Μαρίκα Μαρκίδου στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ νεαροῦ ἀνθυπὶλάρχου Πετρέσκου, μεθ' οὗ συνεδέσμεθα φιλικῶς ἀπὸ διατίας καὶ πλέον.

Ρωμοῦνος ὁ δεῦτερος, ἡ πρώτη Ἑλληνίς, θυγάτηρ πλουσίου ἐμπόρου ἐγκατεστημένου ἐν Βουκουρεστίῳ ἀπὸ εἰκοσάδος ἐτῶν.

Εἰκοσιπενταετῆς καὶ ὀραῖος ὁ μὲν, γοητευτικὴ καὶ χαρίεσσα ἡ δέ, μετὰ τοὺς δεκαοκτὼ τῆς Μαίους, τοὺς μεγάλους μαύρους ὀφθαλμοὺς τῆς, τὴν ὀραίαν τῆς κόμην, τὴν ἄρμονιαν κατατομὴν τοῦ προσώπου τῆς, μετὰ τὸ γραφικὸν καὶ εὐπλαστον σῶμά τῆς!

Ἐν τῇ ζύμῃ τῆς ἠθικῆς ἐξαχρεώσως, τῆς συνήθους εἰς τοὺς πέραν τοῦ Ἰστρου, ἀνατραφεῖς ὁ ἀνθυπὶλάρχος συνέδεσεν ἐντὸς ἔτους σχέσεις μετὰ πολλῶν Ρουμουνίδων. Τελευταίως ἐσχετίζετο πολὺ μετὰ τινος Géorgescu, κόρης πλουσίας ἐνός ἐργοστασιάρχου, μετὰ τῆς ὀποίας ἐζῆσεν ἐν ἀνομίαις τέσσαρας μῆνας ὀλοκλήρους. Τὴν ἐγκατέλειψεν ἐλκυσθεὶς ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς Ἑλληνίδος Μαρίκας, τὴν ὀποίαν ἠκολούθη πανταχοῦ, κατοικοῦσαν ἐν τῇ Galea Pleuvei, ὅπου καὶ αὐτὸς.

Ἦ ἐκ τῆς εὐάνδρου Ἠπεύρου κόρη ἀντέστη κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ βέλη τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης, σμικρὸν ὀμως καὶ κατ' ὀλίγον ἤρξατο ἡ νεαρά κόρη νὰ ὑποχωρῇ πρὸ τῶν πυρίνων βλεπμάτων καὶ

της συμπαθοῦς μορφῆς τοῦ πάντοτε καταδιώκοντος αὐτὴν σπαθοφόρου, καὶ εἶτα ἤσθάνθη ὅτι τὸν ἀγαπᾷ ἐμμανῶς. Ἦτο ὁ πρῶτος της ἔρωσι!..

Ὁ νεαρός μας ἀνθυπὼλαρχος, ἀφῆκε τὴν ὁμόφυλον ἀγαπητὴν του, οὐχὶ διότι ἡ καρδιά του ἤσθάνετο παλμούς ἀγνῆς ἀγάπης πρὸς τὴν δεκακοκταετίδα Ἑλληνίδα, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἴδιον εἶον μετ' αὐτῆς, τὸν συνήθη αὐτῆ, μέχρις οὗ ἀπαυδήσας ἐγκαταλείψῃ καὶ ταύτην.

Δυστυχῶς διὰ τὸν ἐν κραιπάλῃ καὶ ὀργίῳις ζήσαντα ἀξιωματικόν τοῦ Ρωμουνικοῦ στρατοῦ δὲν εὐρέθη τό ἔδαφος κατάλληλον πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀνηθίκων ὀρμῶν του. Ἡ νέα, πρὸς τὴν ὁποίαν μετὰ πάθος ἐρρίφθη, ἦτο ἄλλων ἀρχῶν. Ἀνετράφη ὑπὸ περιβάλλον ὄλως ἄλλοιον. Ἐσπούδασεν εἰς ἄλλην σχολήν.

Τοιοῦτόν τι δὲν ἀνέμεινεν ὁ δρέψας ἀλλαχοῦ ἐν τῇ ζητήματι τούτῳ δάφνας πολλὰς.

Τὸν ἐστενοχώρει τό πρᾶγμα τοῦτο πολύ.

Ἐσκέφθη νὰ τραπῇ ἀλλαχοῦ, ἐπὶ τινας μάλιστα ἡμέρας ἠθέλησε νὰ ταθῇ ἐπὶ τὰ ἴχνη ἄλλης. Κάτι ὅμως τὸν ἠμπόδιζεν. Κάτι τὸν εἶλκυε δίκην μαγνήτου πρὸς τὴν Μαρίκην, τὴν ὁποίαν εὗρισκεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὠραιότεραν! Ἦρχισε νὰ αἰσθάνηται κάτι ἰδιαιτέρον δι' αὐτήν. Εἰς αὐτὴν διέβλεπε διάφορον τι τῶν ἄλλων, καὶ τό ἄγνοτερον, ἱσρώτερον. Ἔστιν ὅτι ἠρυσθῆναι ἀπέναντί της καὶ κάποτε δὲν ἐτόλμα νὰ ὁμιλήσῃ θραυραλέως...

Δὲν ἐκοιμάτο πλέον πολύ. Ἀνησυχεὶ καθ' ὕπνου. Ὀνειρα διάφορα ἐτάρασσον καὶ αὐτὸν τὸν ὀλίγον του ὕπνον.

Ὁ ζωηρός καὶ εὐθυμος πάντοτε Πατρέσκος κατέστη τότε μελαγχολικός καὶ βεβηλωμένος.

Τί συνέβη;

Ἡ εἰκὼν της ὠραίας Ἑλληνίδος ζωηρᾷ ἀπεικονίζετο πλέον ἐν τῇ καρδίᾳ του μὲ τὰ ὠραιότερα χρώματα. Τὴν ἀγγελικὴν της μορφὴν εἶβλεπε νοερῶς πανταχοῦ καὶ πάντοτε... Ὁ ἀπὸ ἡλικίας δεκαπέντε ἐτῶν ἐν ἀκολασίᾳ καὶ ἀνομίαις βιώσας, ὁ ὑπεράνω τοῦ ἰσχνικοῦ καὶ τοῦ ἰδεώδους τοῦ ἀγνοῦ ἔρωτος ἀνυψῶν μέχρι τοῦδε τὴν ἀποκτηνῶσιν εἰς τὰς συνεχεῖς ἀπολαύσεις, ἤσθάνθη ὅτι ἀγαπᾷ, ἤσθάνθη ὅτι πάλλει ἡ καρδιά του μόνον διὰ τὴν Ἑλληνίδα, ἤσθάνθη ὅτι κτελετήθη ὑπὸ σφοδροῦ ἔρωτος πρὸς αὐτήν. Τὴν ἠγάπησε μὲ τὴν δύναμιν καὶ τό πάθος ἐκεῖνο, οὗτινος ἐμφοροῦνται οἱ πρῶτην φοράν ἀγαπῶντες... Τὴν ἠγάπησε παραφόρως.

Ἐβδομάδες πολλὰ δὲν περῆλθον μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ὅποτε καὶ ἐγένετο ὁ ἀρραδῶν ἐν στενωτάτῳ κύκλῳ.

Τὴν μεσημερίαν της ἐπομένης οἱ μεμνηστευμένοι παρουσιάσθησαν εἰς τὸν κήπον τοῦ Zuther, ἐνθα ἐκπληχτικοὶ τοὺς εἶδομεν μετὰ τοῦ φίλου μου, μὴ λαβόντες γινῶσιν τοῦ ἀρραδῶνος.

Ὁ μὴν της μνηστείας διέρρευσε ταχέως ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ ἐκδηλώσει τῶν ἐρωτικῶν κρίσημάτων. Τοὺς ἐδέλεπομεν συχνά.

Μᾶς ἀνηγγέλθη ἡ στέφισ, ἥτις ἐγένετο μεγαλοπρεπῆς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τοῦ Βουκουρεστίου ἐκκλησίᾳ κατ' ἀπαίτησιν τῆς Μαρίκας τὴν 21ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1900.

Οἱ νεαροὶ σύζυγοι ἀπῆλθον εἰς Ἑλβετίαν διὰ τοὺς μῆνας τοῦ μέλιτος.

Ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, ψυχρὰ καὶ παγετώδης, ὡς συνήθως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ρωμανίας. Ἦτοιμαζόμεν νὰ ἐξέλθω μετὰ τοῦ ἰδίου φίλου μου, μεθ' οὗ καὶ συνήκουν, δόπου λαμβάνομεν πρόσκλησιν παρὰ τοῦ ἐκ τοῦ ταξιδίου ἐπανελθόντος ζεύγους Πετρέσκου, ἵνα λάβωμεν μέρος τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἰς τὴν «ἀΐδασιλόπηταν» καὶ ὑποδεχθῶμεν συγχρόνως τὸ νέον ἔτος 1901, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον γίνεταί πανηγυρικῶτα ἐν Ρωμανίᾳ, ῥιπτομένων κατὰ τὴν δωδεκάτην τοῦ μεσονυκτίου ἑκατὸν καὶ ἑνὸς κανονισμοῦ, εἰς δῆλωσιν τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου ἔτους.

Μετέδωκεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Πετρέσκου περὶ τὴν 9ην Μ. Μ. ὠδηγήθημεν εἰς σαλονάκι πολὺ κομψῶς ηὔτρεπισμένον, ἔνθα εἶρομεν καὶ τινὰς συγγενεῖς τοῦ οἰκοδεσπότη, ἐλθόντας διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Ἡ κυρία Πετρέσκου φιλομηδῆς καὶ μᾶλλον χαρίσσα. Ἐσκόρπιζε μειδιήματα, φιλοφρονήσεις καὶ εὐθυμίαν εἰς πάντας. Ἡ συντροφιά μας καθ' ὅλα εὐχάριστος. Παρετέθη ἡ πατριώτικη πῆ-
τα, ἐδόθη ἑκάστῳ τὸ ἀναλογοῦν μερίδιον ὑπὸ τῆς ἰδίας Μαρίκας, ὑποκλοπούσης ἐν τῇ λήξει ἑκάστης συζητήσεως ὀλίγας στιγμάς διὰ τὰ βλέπη τὸν ἀντικρὺ καθήμενον σύζυγόν τῆς, τὸν ὁποῖον κυριολεκτικῶς ἐλάτρευεν.

Ἦτο ἡ ἐνδεκάτη περίου. Παρεκαλέσαμεν τὴν οἰκοδέσποιναν νὰ καίξῃ κἄτι διὰ τὸ κλειδοκυμβάλου. Τὴν εἶχομεν ἀκούσῃ καὶ ἄλλοτε καὶ τὴν ἐθαυμάσαμεν. Ἐδέχθη μετὰ προθυμίας. Ἐπὶ ἡμίσειαν καὶ πλέον ὦραν ἠκούσαμεν τοὺς ἤχους τοῦ ὄργάνου συνοδευομένους ὑπὸ τῆς ἀρμονικῆς φωνῆς τῆς Μαρίκας. Ἦτο θεῖον, ἔξοχον!!

—Κύριοι, ἀναφωνεῖ αἰφνης ὁ κύριος Πετρέσκου, ἡ ὦρα εἶνε 12 παρὰ δέκα, ἐτοιμασθῆτε διὰ τὸ νέον ἔτος! Κύριε Δημητριάδη, εἶπεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν φίλον μου, πιστεύω τὸ 1901 νὰ σοὶ προσφέρῃ τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας σου.

—Τὸ πιστεύω, κύριε Πετρέσκου, ἔχω μάλιστα πεποιθῆσιν ὅτι θὰ γίνῃ.

—Ἄ! 12 παρὰ τρία, παρὰ δύο, παρὰ ἕν. Ἄ! νά!...

Βροντωδῶς ἠκούσθη ὁ πρῶτος κανονισμοῦ.

Δὲν εἶχομεν συνέλθῃ ἀκόμη ἐκ τοῦ πρώτου κανονισμοῦ καταλήξαντος εἰς τὸν τριγμὸν τῶν παραθύρων, δόπου αἰφνης ἀνοίγε-
ται ἡ θύρα

—Κύριε, εἶπεν ὑπηρέτης εἰσελθὼν καὶ ἀποτεινόμενος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην Πετρέσκου, τὸ δέμα αὐτὸ μᾶς ἐδόθη ταύτην τὴν στιγ-

μὴν καὶ παρακλήθημεν νὰ σᾶς τὸ παρουσιάσωμεν ἀμέσως, διότι εἶνε δῶρον ἑνὸς πολὺ στενοῦ φίλου σας διὰ τὸ 1901.

Πάντες ἠγέρθημεν, περίεργοι μάλιστα νὰ ἴδωμεν τὸ κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν δῶρον τοῦ κ. Πετρέσκου, ὅπερ ἐφανταζόμεθα πλοῦσιον, μεγαλοπρεπές.

Ἡ Μαρίκα πρώτη ὑπερακοντίσασα τοὺς πάντας ἔλαβε τὸ θέμα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὑπηρέτου καὶ ἤρχισε νὰ ξεσχίξῃ τὸ χάρτινον περιτάλυμα, ἵνα ἴδῃ πρώτη τὸ προσφερόμενον καὶ ἱκανοποιήσῃ τὴν γυναικείαν περιέργειάν της. Ὑστερον δύο στρωμμάτων χαρτίνων ἀνεφάνη μέγα κυτίον. Μετὰ πυρεσσοῦσης ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας χειρὸς τὸ ἤνοιξεν ἢ ἀναλαβοῦσα τὸ ἔργον τοῦτο. Εἴμεθα περίεξ αὐτῆς πάντες. Μόλις ἀπεκάλυψε τὸ κυτίον, ἔρριψε πρώτη τὸ βλέμμα εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ.

Αἶφνης τὴν ἠκούσαμεν ἐκβάλλουσαν ἀπαρακτικὴν κραυγὴν, τὴν εἶδομεν ταλαντούμενῃν καὶ εἶτα πύπτουσαν ἀναίσθητον!!!

Οἱ κανονιοβολισμοὶ ἐξηκολούθουν!

Ἐντρομοὶ ἐτρέξαμεν εἰς βοήθειαν τῆς οἰκοδοποίησε! Ἐρρίψαμεν ἐταστικὸν βλέμμα εἰς τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα ἐπενεγκόν δῶρον, καὶ ἀπεστρέψαμεν τὰ πρόσωπα μετὰ φρίκης!

Ἦτο βρέφος, ὀλίγων φαίνεται ἡμερῶν, νεκρόν!!!

Κάτωθεν τοῦ μικροῦ προσώπου τοῦ ἔφερε πινακίδα, ἐφ ἧς ἦσαν γεγραμμέναί αἱ λέξεις Ρουμουνιστ!

«Τῷ κ. Πετρέσκου δῶρον διὰ τὸ ἔτος 1901!

Ἐλεονόρα Γεοργεσκου.»

— Ἄ! εἶνε φρικῶδες! εἶνε φοβερόν! ἐφώνησεν ὁ νεκρὸς μας ἀνθυπὶλαρχος ἐν ἀπογνώσει στηρίζων τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς χειρὸς του!

Θεέ μου! ἢ ἐκδίκησις εἶνε πολὺ σκληρὰ! Ἄχ! Τὸ ἀμαρτωλὸν παρελθὸν εὗρε τὴν κατάλληλον στιγμὴν νὰ μοὶ ἐπιδείξῃ τὰς φοβερὰς του συνεπείας!!!

Ἐρρίφθη ἐπὶ τινος ἀνακλίντρου καὶ ἤρξατο κλαίων!

Αἱ παρευρισκόμεναι κυρίαι προσεπάθουν νὰ ἐπαναφέρουν τὴν λειπόθυμον Μαρίκαν εἰς τὰς αἰσθήσεις της. Ἦρχισεν νὰ συνέρχεται, ἤνοιξεν ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐξέβαλεν ἕνα βαθὺν καὶ παρατεταμένον στεναγμόν, ὁπότε γέλωσ ξηρὸς ἠκούσθη ἀπὸ τῆς θύρας!!

Ἐστράφημεν πάντες. Εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου ἴστατο ὀρθία νέα μὲ κατηρειπωμένα ἐνδύματα, μὲ τὴν κόμην λευμένῃν, μὲ τὸ βλέμμα ἀπλανές, ἐξακολουθοῦσα νὰ γελᾷ τὸν ἀπαίσιον γέλωτα, τὸν τοσοῦτον διαταράττοντα τὸ λυπηρὸν ἐκεῖνο περιβάλλον!!

Ἦτο ἡ Ἐλεονόρα Γεοργεσκου! Ἦτο ἡ ἐρωμένη τοῦ κ. Πετρέσκου τρελλή!!! Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ πλουσίου ἐργαστασιάρχου, τὴν ὅποιαν ἐγκατέλειψεν ὁ ἀνθυπὶλαρχὸς μας, ἀγαπήσας τὴν Μαρίκαν!

Ἡ συνελθοῦσα ὀλίγον Μαρίκα ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς νέας φοβερὰς σκηρῆς ἐπανάπεσε καὶ πάλιν εἰς τὴν νάρκην της! Ἐλειποθύμει τὸ δεύτερον!!

Ὁ οἰκοδεσπότης ἔκρυψε τὸ πρόσωπον, ἀπεσύρθη ἐκ φόβου εἰς μίαν γωνίαν διὰ νὰ μὴ βλέπη τὴν φοβερὰν ὄπτασίαν!!!

Μετὰ δέκα ἡμέρας ἠκολούθησαμεν τὴν κηδεῖαν τῆς Μαρίας Πετρέσκου! Δὲν ἠδυνήθη νὰ ζήσῃ περισσότερον ἢ ὥραία ἠπειρωτικὴ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω!. Μετὰ ἐβδομάδα τὴν ἠκολούθησε καὶ ὁ γέρον πατὴρ τῆς!

Ἡ Ἐλεονώρα ἐνεκλείσθη εἰς φρενοκομεῖον, ἐνθα καὶ ἀπέθανε μετὰ ἔνδεκα μῆνας!

Ὁ κ. Πετρέσκου ἴσως ἐγένετο ἔλαρχος ἤδη μετὰ τὸ τιμητικὸν παρελθόν του! Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀνωτέρω σκηνῶν, ἀμφιβάλλομεν ἂν θὰ ἐναπέμεινεν ἔστω καὶ ὡς μία σμικρὰ λυπηροτάτη ἀνάμνησις, εἰς τὸν ἐν λόγῳ ἀξιωματικόν!

Τοσαύτην εὐαισθησίαν καὶ συναίσθησιν τῶν ἀνηθίκων πράξεων τῶν δὲν ἐγνωρίσαμεν νὰ ἔχωσιν οἱ πέραν τοῦ Ἰστροῦ οἰκοῦντες.

Ἐν Ἐλασσῶνι 1910.

ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὅσοι περισσότερον ζῶ, τόσοι μεγαλειτέραν αἰσθάνομαι βεβαιότητα, ὅτι ἡ μεγάλη διαφορά μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀδυνάτων καὶ ἰσχυρῶν, τῶν μεγάλων καὶ ἀσήμων, εἶνε ἡ ἐνέργεια—ἡ ἀκατανίκητος ἀπόφασις— ὁ σκοπός, ὁ ἀπαξ ὀρισθεὶς καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιτυχία ἢ θάνατος! Τὸ προσόν τοῦτο ἐπιφέρει τὸ πᾶν, ὅπερ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ καὶ οὐδεμία περίστασις, οὐδὲν προτέρημα, οὐδεμία εὐκαιρία δύναται πλειότερον τούτου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν παντός σκοποῦ.

FoWell Buxton.

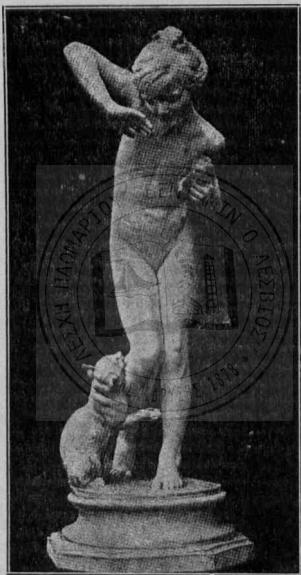
Τῷ ὄντι οὐδὲν εἶνε μᾶλλον εὐκαταφρόνητον δι' ἓνα προικισμένον μὲ λαχικόν, τοῦ νὰ υποβάλλῃ τὰς ἐαυτοῦ δυνάμεις εἰς τὴν ἐπήρειαν τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ νὰ ζῇ ἐξαρτώμενος ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνέμων. Ἡ διάκρισις αὕτη παριστάνεται μόνον ὑπὸ φαντασιῶν, ἐνεργουσῶν ἐξ ἠδυπαθείας. Διὰ τοὺς μετριοπαθεῖς πᾶσα ἡμέρα εἶνε λαμπρὰ καὶ πᾶσα ὥρα πρόσφορος δι' ἐπιμέλειαν. Ἐκεῖνος ὅστις ἠθέλε μετὰ στερρᾶς ἀποφάσεως διεγείρει τὰς ἐαυτοῦ δυνάμεις, θέλει ταχέως θέσει ἐαυτὸν ἀνώτερον τῶν ἐποχῶν, καὶ ἀψηφεῖ οὗτος τὴν ἐμίχλην τῆς πρωίας καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς ἐσπέρας, τὰς ἐξ ἀνατολῶν πνοὰς τῶν ἀνέμων καὶ τὰ νέφη τοῦ νότου.

Βραβεῖα ἀναφαίνεται ἡ ἀξία, ὑπὸ πενίας καταθλιβομένη.

Djr Johnson

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

Μετάφρασις ΑΔΩΝΙΔΟΣ

D. Binchi

Τό γατάκι

ΟΥΡΑΝΙΑΙ ΑΝΑΛΑΜΨΕΙΣ

Ἐφ' ὅτου ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπινα βλέματα θαυμάζοντα τὰ οὐράνια θεάματα, οἱ κομηταὶ βεβαίως εἶνε ἐκ τῶν ἀστέρων ἐκείνων τῶν ὁποίων καὶ μόνῃ ἢ ἐμφάνισις ἐξεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ προκαλεῖ τὴν προσοχὴν. Εἰς ὅλας τὰς γῶρας καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς οἱ κομηταὶ ἀφῆκαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν θνητῶν. Ἡ περιοδικὴ αὐτῶν ἐμφάνισις εἰς τὴν οὐρανὸν, τὸ μυστηριώδες βᾶδισμά των, ἡ ὄγκρα λαμπρῆς τῆς κόμης των, αἱ διαστάσεις, ἐνίοτε φανταστικαί τῆς οὐρᾶς των, ἐν μιᾷ λέξει τὸ ἀλλόχοτον θεάμα των ἐπιφέρει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φαντασίαν τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιρόθου δυνάμεως, ἢ ὅποια ταραττεῖ τὴν παγκόσμιον ἁρμονίαν. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθησαν μυρία δεισιδαιμονίαι καὶ αἱ πλέον μυθώδεις παραδόσεις. Σήμερον ἢ προσέγγισις ἐνὸς ἐκ τῶν κομητῶν τούτων, ἐνθυμίζει τὰς παλαιὰς προλήψεις καθ' ὅτι πρόκειται περὶ ἐνὸς περιζήτου κομητου, λαβόντος τὸ ὄνομα τοῦ διαστήμου ἄγγλου ἀστροῦ ὀμου Halley, ὅστις πρῶτος ἀνεκάλυψε τὸ μυστικὸν τῆς ὑπάρξεώς του, διὰ τῶν ἀμεταβλήτων μαθηματικῶν νόμων τῆς παγκοσμίου ἑλξεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη ἡ νεωτέρα θεωρία τῶν κομητῶν. Ἡ ἱστορία τοῦ ταξειδεύοντος τούτου κομητου χρονολογεῖται ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε αἰῶνων. Λί πλείστα αὐτοῦ ἐμφανίσεις συμπίπτουσι μὲ πολλὰ σπουδαῖα ἐπίγεια ἐπεισόδια. Ἄφωνος μάρτυς τοῦ παρελθόντος εἶδεν ἐμφανίσεις καὶ ἐξαφανίσεις ἐθνῶν, φυλῶν, αὐτοκρατοριῶν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐπιδεικτικοῦ Χαλδαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὅποτε ἡ γόησσα Βαβυλωνία, ὁ ἀδάμας τῆς Ἀνατολῆς, προῆγε τὴν πολυτέλειαν τῆς βασιλείας τῶν πόλεων, ἔλαμπεν ἐν τῷ στερεώματι, ὡς κατὰ τὴν περίοδον τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων.

Ἡ ἀρχαιοτέρα τοῦ ἐμφάνισις, κατὰ τὰ ὑπάρχοντα ἱστορικὰ ἔγγραφα, ἀναφέρεται εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κίνας Tins Huang δῆλαδή εἰς τὸ ἔτος 567 π. Χ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ πολιτισμὸς τῆς Κίνας ἤκ-

μαζεν, ἡ ἀστρονομία κατ' ἐξοχὴν ἐμελετᾶτο καὶ ἐν ᾧ, λέγει ὁ Φλαμαριών, οἱ Γαλλᾶται ἀνήγειρον εἰς τὰς εἰδωλολατρικὰς θεότητος ἀγροτικούς βωμούς, ἐξ αἰνιγματωδῶν λίθων, ἐν ᾧ αἱ δρυΐδαι ἐπανηγύριζον τὰς θυσίας των κατὰ τὰ παλαιὰ δόγματα, ὑπὸ τὰ μεγάλα καὶ πυκνὰ δάση, τὰ ἐκτεινόμενα ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τῶν Ἀλπεων καὶ ἀπὸ τῆς Μάγχης μέχρι τῆς Μεσογείου, οἱ ἀστρονόμοι τοῦ οὐρανοῦ κράτους, ἐμελετοῦν προσεκτικῶς τὸν κομήτην περιπλανώμενον μὲ τὴν σπινθηροβόλον σκιάν του ἐν τῷ κυανῷ στερεώματι.

Μετὰ δύο αἰῶνας, περὶ τὸ 240 μ. Χ. ἐσημειώθη πάλιν ἡ ἐμφάνισις του εἰς τὸν οὐρανόν, κατὰ τὸν Μα—τουαλιν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Tehé—Huang κατὰ τὸ ἑβδόμον ἔτος τοῦ ὁποιοῦ εἰς κομήτης ἀνεφάνη εἰς τὴν ἀνατολὴν ὁδεύων πρὸς βορρᾶν. Κατὰ τὴν πέμπτην σελήνην, ὁδηγῶν κατὰ τὸν Μάιον ἔλαμψεν ἐπὶ 16 ἡμέρας πρὸς δυσμᾶς, ἀκριβῶς ὅπως θὰ συμβῆ καὶ σήμερον διότι ἀπὸ τὰς 6) 19) Μαΐου 1910 ὁ κομήτης θὰ πλανᾶται λαμπρότατος πρὸς δυσμᾶς τοῦ οὐρανοῦ.

Ὅταν ἀνεφάνη ἐκ νέου τὸ ἔτος 84 π. Χ. ἡ πλουσία Βαβυλωνία ἀγωνιώσα ἐπὶ δύο αἰῶνας, ἔπνεε τὰ λείψανα Ἡ Ρώμη, ἡ ἔνδοξος πρωτεύουσα τοῦ κόσμου, ἦτο τὸ θέατρον ἐμφυλίων πολέμων. Ὁ ὕπατος Μάριος, ἠττηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σύλλα καὶ ἀπαλλαγείας τοῦ θανάτου διὰ τῆς ἐξορίας ἐλάμβανεν ἐκ νέου τὴν θέσιν του, τῇ βοήθειᾳ τοῦ Κίνα, καὶ κατέσφαζε τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ ἀντιπάλου του.

Προσεκτικοὶ εἰς τὰ οὐρανια θεάματα οἱ ἀστρονόμοι τῆς Κίνας, ἔγραψαν ἐπὶ τῶν πλακῶν των «Κατὰ τὴν ἐβδόμην σελήνην (Αὐγουστον) τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ Hau Jioneur. Εἰς κομήτης ἔλαμψεν εἰς τὸν οὐρανόν τῆς ἀνατολῆς.» Ὁ αὐτὸς κομήτης ἀνεφάνη τῷ 812 μ. χ. ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Γαλατίας. Ἀλλὰ γεγονὸς μεγαλύτερον ἀκόμη καὶ τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ ἐπιδράσῃ ἐφ' ὅλων τῶν μελλόντων αἰῶνων, εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἐσημείου τὴν ἀκόλουθον ἐμφάνισίν του. Κατὰ τὸ 66 ἔτος μ. Χ. ἦλθε πρὸς θεάν τῆς γῆς. Ἦτο ἡ αὐγὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος, βαίνων πρὸς τὸ μαρτύριον, ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὸν κομήτην ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του. Ὁ ἀναδρασμὸς τῶν λαῶν, ὅστις ἐξηπλοῦτο ἐφ' ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ μέχρι τῆς Ἀσίας, δὲν ἐπροξένησεν οὐδὲ τὸν παραμικρὸν τρόμον εἰς τὸν κομήτην, ὅστις κατὰ τὸ ἐτήσιον ταξιδεῖόν του ἐφθασεν εἰς τὸ περιήλιόν του. Εἰς γύρος 75 ἐτῶν τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν γῆν τῷ 141, εἰς δεύτερον τῷ 218, εἰς τρίτον τῷ 295, εἰς τέταρτος

τῷ 373 καὶ εἰς πέμπτος τῷ 451 μ. Χ. Ὁ κομήτης ἀνεφάνη ἐκ νέου τῷ 530 ἐπὶ Ἰουπτινιανοῦ τοῦ Ἀυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος καθ' ὃ ὁ Βελισσάριος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας. Ἠκολούθησε τὴν πορείαν του καὶ ἰδοῦ, ἐπανέρχεται τῷ 607, 684, καὶ 760. Κατὰ τὸ 837 ἔλαμψεν ἐκ νέου φθάντας τὸ περιήλιον του τῇ 25ῃ Φεβρουαρίου. Ἀνεφάνη τῷ 912. Καὶ ἐν ᾧ ἐπροχώρει πρὸς τὸν Ἥλιον, κατὰ τὸ 1066, ὁ Γουλιέλμος ὁ κατακτητὴς τὸν παρετήρησεν κατὰ τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν μετὰ τῶν Νορμανδῶν στρατιωτῶν του εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν ἔλαβε ὡς ὁδηγόν του. Τὸν ἐπανεῖδον τῷ 1292, 1301, 1378, 1454. Ἡ Εὐρώπη ἦτο ἄνω κάτω πρὸ τριῶν ἐτῶν οἱ τοῦρκοι ἐκυρίευσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ δὲ Μωῦσῆς ὁ Πρὸς τὸν Θεὸν ἐσκέπτετο εἰμὴ πῶς νὰ κἀχθῶντ' αὐτῶν, τὸν Χριστιανισμόν. Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν ὁ κομήτης ἀνεφάνη εἰς τὸν οὐρανὸν μετὰ τὰς φανταστικὰς του διαστάσεις. Εἰς ἓνα τοιοῦτον κίνδυνον ὁ Πάπας Καλλίστος ὁ Πρὸς τὸν Θεὸν ἠνάγκαζε τοὺς πιστοὺς νὰ προσεύχωνται ἰδιαιτέραν τινα προσευχὴν τὴν μεσημβρινὴν τοῦ **Angelus** ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδῶνων.

Ἡ νοσταλγία τῶν λαμπρῶν ἡλιακῶν ἐκτάσεων, ἀνεκάλεσε ἐκ νέου πρὸς τὴν γῆν τὸν κομήτην περὶ τῷ 1531 καὶ κατόπιν τῷ 1607 ἐπὶ Λουδοβίκου τῷ IV. Ὁ Γαλιλαῖος καὶ ὁ Kepler ἤδυνήθησαν νὰ τὸν θεωρῶσιν. Καὶ τίς γνωρίζει ἂν δὲν ἐκέντησε τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ μεγάλου Shekspeer. Ἀπὸ τὴν ἀργαιότητα ἐξαίρεσει μερικῶν Πυθαγορικῶν καὶ τοῦ σφαιροῦ Σενέκκ, ἐξηκολούθουν νὰ ἀφομοιωσὶ τοὺς κομήτας μετὰ τὰ μετέωρα ὡς τὰ ἐνόμιζον ἀτμοὺς πηγάζοντας ἀπὸ τὴν γῆν.

Ὁ Δανὸς ἀστρονόμος Zychon-Brehe κατὰ τὸν XVI αἰῶνα ἀπέρριψεν τὰς προλήψεις τῶν προκατόχων του, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ὄχι μόνον οἱ κομήται δὲν ἀναφλέγονται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, ἀλλ' ἔνεκεν τῆς μικρότητος τῶν παραλλαγῶν τῶν εἶνε περισσότερον μεμαχρυσμένοι ἀφ' ἡμῶν ἢ ἡ Σελήνη. Καὶ ἐδοκίμασε μάλιστα νὰ παρουσιάσῃ μαθηματικῶς τὴν πορείαν των, ἀλλ' ἀπέτυχεν.

Ὁ περίφημος κομήτης τοῦ ὁποῦ διηγούμεθα τὴν ἱστορίαν, δὲν ἔπρεπε νὰ μὲνη περισσότερον ὑπὸ incognito. Ἡ ταυτότης του, τὸ μυστικὸν τῆς περιπλανωμένης ζώνης του, ἔπρεπε νὰ ἀποκαλυφθῶν. Ἐν ἔτει 1682 ὁ Neuton ἀνεκάλυπτε τοὺς νόμους τῆς παγκοσμίου ἑλξέως κατὰ τοὺς ὁποίους ὅλοι οἱ ἀστέρες συνδέονται μεταξύ των. Οὐδὲν ἠνχντιοῦτο πρὸς ἡν ὑπόθεσιν ὅτι οἱ κομήται εἶνε ὅπως τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, συνεχόμενα διὰ τῆς ἑλξέως. Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ὑπόθεσιν

ταύτην, διὰ μιᾶς ἀδιαφιλονεικῆτος ἀποδείξεως. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1682 εἰς λαμπρότατος κομήτης ἀνεφάνη. Ὁ ἄγγλος ἀστρονόμος Halley τὸν ἐμελέτησε ἐξήτασε τὰς παρατηρήσεις τοῦ Flausteeds, Picaid, Lahiri, Hevelues καὶ μετρήσας τὴν τροχίαν του συμφώνως πρὸς τὴν ἀθροισιν τῶν παρατηρήσεών του ἐβεβαίωσε ὅτι, ἡ πορεία του παρουσίαζε μίαν ἐκπληκτικὴν ἀναλογίαν μὲ τὸν κομήτην τὸν παρατηρηθέντα πρὸ ἑβδομηκοντα ἑτῶν τῷ 1607 ὑπὸ τοῦ Kepler. ὑπελόγισε δ' ὅτι δύο τοιαῦται ἐμφανίσεις δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξηγηθῶσι εἰμὴ διὰ τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος ἐρχομένου εἰς προσέγγισιν μετὰ τῆς γῆς κατὰ τακτικὰ διαλείμματα. Ἐὰν εἶγεν οὕτως ἔπρεπε νὰ εὑρωσι ἄλλην τινὰ ἐμπάνειν πρὸ ἑβδομηκονταετίας ἢ ἑβδομηκονταεξαετίας. Ἀκριβῶς τῷ 1531 εἶγεν παρατηρηθῆ κομήτης τις τοῦ ὁποίου τὸ ὄψισμα ὁμοίαζε πολὺ μὲ τὸ βᾶδισμα τῶν κομητῶν τοῦ 1607 καὶ 1682.

Ἡ ταυτότης τῶν τριῶν τούτων ἀστέρων ἐφάνη ἀκριβῆς εἰς τὸν Halley, ὅστις ἔκτοτε δὲν ἐδίσταζε πλέον νὰ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ὁ κομήτης θὰ ἐπανήρχετο τῷ 1758 ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1759. Ἀναγγέλλων τὴν προφητείαν ταύτην ὁ Halley δὲν ἐπέζησε ταύτης καθότι γεννηθεὶς ἐν Λονδίῳ τῷ 1656 ἀπέθανε τῷ 1742. Ἄλλ' οἱ διάδοχοί του παρηκολούθησαν τὰς παρατηρήσεις του. Ὁ Γάλλος μαθηματικὸς Clairaut ἐξηκριβώσεν τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπάνοδου του, περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου τοῦ 1759. Οὐδέποτε τοιαύτη ἐπιστημονικὴ πρόρρησις ἐξήγειρε περισσώτερον τὸ ἐνδιαφέρον βλοκλήρου τῆς Εὐρώπης καὶ ἐγέννησε τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ κομήτης. Καὶ ἐπιστρέψε. Πιστὸς εἰς τὸ rendez-vous του τὸ σημειωθὲν ὑπὸ τῆς ἀστρονομίας, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν γῆν καὶ ἔφθασε τὸ περιήλιόν του τῇ 12 Μαρτίου 1759, δηλαδὴ μερικὰς ἑβδομάδας πρὸ τῆς προσδιορισθείσης χρονολογίας. Διὰ τοῦ θαυμαστοῦ τούτου θριάμβου τῆς μαθηματικῆς ἀστρονομίας, οἱ κομήται ἐτίθεντο μετὰ τῶν ἄλλων ἀστέρων, καὶ ἡ κομητικὴ θεωρία ἐβασίζετο ἐπὶ μιᾶς ἐπιστημονικῆς βάσεως.

Ἐπανῆλθεν ἐκ νέου τῷ 1835, ὑπακούων εἰς τὴν ἀστρονομικὴν ἀρίθμησιν καὶ τότε ἐδήλωσε τὴν ἐπάνοδόν του διὰ τὸ 1910. Ὁ Φλαμαριὸν προανήγγειλε τὴν ἐμφάνησίν του, τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1909, εἰς τὸ ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Heidelberg, τοῦ ὁποίου ὁ σοφὸς διευθυντὴς Max wolf ἤσχολεῖτο κατὰ πᾶσαν νύκτα νὰ λαμβάνῃ φωτογραφίας τῆς οὐρανίου ἐκτάσεως ἐνθα θὰ ἐπανήρχετο. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπῆγε τῆς γῆς 522 ἑκατομμύρια χιλιόμετρα καὶ ἐθεῖτο πολὺ θαμβῶς (τοῦ δεκάτου ἑ-

κτου ἐπὶ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου μεγέθους). Τοιαύτη εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ περιπλανωμένου τούτου ἀστέρος ὁ ὁποῖος χαράττει εἰς τὸν οὐρανὸν μίαν ἑλλειπτικὴν τροχίαν ἐξόχως μηχανομένην. ἀπομακρυνόμενος μέχρι πλέον τῶν ἡμισεκατομμυρίων χιλιομέτρων, ὑποκείμενος ἀκόμη ἐν τῇ ἀπεράντῳ ταύτῃ ἀπομακρύνει του εἰς τὴν ἑλξιν τοῦ Ἡλίου.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλκύει τὴν προσοχὴν μας περισσότερο εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κομήτου τοῦ Halley εἶνε τὸ μακροπρόθεσμον τῆς περιόδου του, ἀφ' οὗ ἀνά 75 ἔτη καὶ πλέον ἐμφανίζεται εἰς τὴν θέαν τῆς γῆς. ἀναλόγως τῆς πορείας του. Ἄλλὰ τί θὰ ἐλέγομεν διὰ τὸν ἐξοχον κομήτην τοῦ 1841 τοῦ ὁποῖου ἡ περίοδος εἶνε ἀνά 3065 ἔτη, καὶ ὁ ὁποῖος ἐφάνη κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Τροίας καὶ κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Ρωσσίας, εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ εἰς τὸν Ναπολέοντα!!!

Πρὸ τῶν οὐρανίων τούτων γεγονότων τὰ ἀνθρώπινα ἐπεισόδια παρέρχονται ὡς δευτερεύοντα εἰς τὸ πλῆξιον τῆς ζωοῦ ἱστορίας.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 28 Ἀπριλίου 1910.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΙΔΗΣ

Ἀρχιτέκτων.

ΣΤΟ ΠΡΙΓΚΗΠΟΠΟΥΛΟ ΜΑΞ ΓΕΩΡΓΟ

Ἡ Κρήτη ἄμετρος φοραῖς κολύμπησε στὸ αἶμα, μύριας φοραῖς πολέμησε γιὰ τὴν ἐλευθερίᾳ της, μὰ σκλάβοι τὴν ἐκράταγε τῆς τύχης της τὸ ρέμμα, καὶ σκορπισμένα ἔδω κ' ἐκεῖ τὰ ἄμοιρα παιδιὰ της.

Μὰ μέσ' ἔς τὸ ματοκύλισμα, εἰς τὴν ἀπελπισίᾳ της στὴν ἄμετρον τὴ σκοτεινιά ποῦ ἦτο βουτηγμένη, φώτισ' ἀχτίν' ἀτίμητη τὴν ἀκροπελαγιά της, ἀχτίν' ἀπὸ τῆ μάνας της τὴ μυριοδοξαμένη!

Κι' ἦταν ἀχτιδα θεϊκὴ ὁ Γεώργος' χρυσὴ ἡμέρα γιὰ τὸ πολύπαθο νησί' μὰ ἡ ξηλιάρα μοῖρα, φαρμάκι τὸν ἐπότισε ἀντίς γλυκὸ ἀγέρα, κι' ἀντὶ ψχαρίστεια τοῦδωκε τοῦ μάρτυρα τῆ λύρα!!

Καίρον

ΜΑΡΙΚΑ ΤΣΑΜΑΔΙΑ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ

Καστελλοριζία

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΞΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

ἸΠΟΙΟΣΪΜΑΣ ΔΙΝΕΙ ΚΑΙ ΤΡΩΜΕ;

I

Ἐν τῷ κακοκαιρία πρωτοφανήσ' τὰ πελάγη ἀφρισμένα ἀνεπήδων ὡσάν νά ἔβραζον εἰς τόν βαθύν κόλπον ῥεύματα ἐξωγκωμένα εἰσήρχοντο μέ σάλον ὃ δὲ ἄνεμος ἀνεστάτωνε τήν πόλιν δυνατός καί ψυχρός, ἐκλόνηζε τὰς στέγας τῶν σπιτιῶν καί ἐρράπιζε τοὺς διαδάτας, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον νά κλεισθοῦν κάπου.

Μερικοὶ μόλις ἐτολμοῦσαν νά ὑπάγουν εἰς τὰ Μάρμαρα, τόν λιθόκτιστον ἀλλόγουρον τῆς μητροπόλεως, ὁπόθεν βλέπει κανεὶς ν' ἀπλώνεται κάτω καί πέρα τὸ ὄραιότερον ἀπὸ τὰ πολὺ ὀλίγα ὠραῖα θεάματα, πού ἔχει νά δεῖξῃ τὸ νησί τῆς Μήλου. Δηλαδή ἡ ἀρχὴ τοῦ γραφικοῦ κόλπου καί τὰ Χάλαρα, ἀπόκρημνον μέρος, γέματό βράχους καί σωρούς πετρῶν, καί κατάφυτον ἀπὸ ἐλαίας.

Ἀπὸ τὰ Μάρμαρα, συνήθως οἱ κάτοικοι βλέπουν τόν καιρόν.

Διότι οἱ νησιῶται διαρκῶς ἀσχολοῦνται μέ τὸ βαρόμετρον τῆς φύσεως. Καί πολὺ συχνά τόν χαιρετισμόν των ἀντικαθιστοῦν μέ μετεωρολογικὰς ἐκφράσεις.

Οἱ ἐπιστρέφοντες ἐκ Μαρμάρων εἰς τὸ καφενεῖον ἐπλησίαζον τόν διαρκῶς καπνίζοντα θεῖον, γέρον ψαρᾶν, μάντιν πολύπειρον τῶν καιρῶν, καί τόν ἠρώτων περὶ τῆς θαλασσοταραχῆς.

— Ἄν γυρίσῃ μαῖστροπουνέντι, ἔλεγεν ἐκεῖνος δογματικῶς, θά βρέξῃ καί θά μαγκάρῃ ὁ ἀγέρας. Ἀλλά ἡ τραμουντάνα βαστάει πάντοτε μέρες, καί δέν εἶνε σάν τὸ σορόκο, πού εἶναι ἀψὸς μονάχα.

Ὅλοι ἐφοβοῦντο τήν διάρκειαν τῆς θαλασσοταραχῆς, διὰ τοῦτο δέν ὑπῆρχε ζωηρότης εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ καλοκαρδίου Στέλιου, ὃ ὅποτος κάθε χρόνο ἐδώριζε ἀπὸ ἓνα γυιόν εἰς τὸ κράτος.

Κάθε ἐργασία εἶχε παύσει ὅτε οἱ μεταλλευταὶ ἔλειπον εἰς τὸ Βάνι, πέραν τοῦ κόλπου ὅπου ἐξήγετο μαγγανέζιον, ὅτε οἱ ψαράδες εἰς τόν Καλαμαρόκαθον, ὃ ὅποτος προμηθεύει ψάρια εἰς γενναίας δόσεις, ὅτε οἱ γεωργοὶ εἰς τὰς ἐξοχάς.

Μόνον οἱ ἱατροὶ δέν ἐστάκοντο καθόλου διότι ἐπιδημία Ἰλαρᾶς ἐθέριζε τὰ παιδιὰ. Ἐνεκα τούτου καί τὰ σχολεῖα εἶχον κλείσει. Καί ἐπειδὴ ὁ βορριάς δέν ἄφινε νά προσεγγίσῃ ἀτμόπλοιοι, ὅτε ταχυδρομεῖον ὅτε νέα..... Μοναδικὴ χρονιά!

Ἐπρεπε κανεὶς νά περιορισθῇ εἰς τὰ ὑπάρχοντα, ν' ἀντλήσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του ἢ ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν φάρμακον κατὰ τῆς ἀνίας. Ἡ κακοκαιρία ὁμως, ἡ ἀσθένεια, ἡ φτώχεια τοὺς ἐκράτει ὃ

λους συλλογισμένους. Είναι όμως αυτά ικανά να συντρέψουν την ψυχή;

— Έξαφνα ή καμπάνα του έσπερινού έσήμανεν. Έξημέρων Κυριακή ή μεγάλη έορτή των Χριστιανών.

Πολλοί έκαμον τό σταυρό τους και άκόμη περισσότεροι έσηκώθησαν διά να περάσουν την ώρα τους εις την έκκλησίαν. Έσηκώθη και έγώ μηχανικώς.

Τότε ήκουσα την φωνήν φίλου μου δικαστού, έρωτώντες παχύν και άφελή νέον.

— Ποιός μάς δίνει και τρώμε Γιάννη; Χωρίς να σκεφθώ διατί άρά γε ήρώτησεν τοιουτοτρόπως ο φίλος μου, και μέ την ιδέαν ότι και εκείνος και έγώ είμεθα υπάλληλοι άπήνησα άντι του νέου.

— Η Κυβέρνησις! ποιός άλλος;

II

Η Κορφιάτισσα έδω εις την Πλάκαν, την πρωτεύουσαν της Μήλου, ή Θαλασσίτρα επάνω εις τό Κάστρο της, ή Πορτιανή πέρα εις την Παλαιάν Χώραν, ή Όδηγήτρα εις τό γειτονικό νησί της Κιμώλου, έλο Παναγίς!

Ο ναυτικός κόσμος αισθάνεται, όπως κανείς άλλος, την βαθεϊαν ανάγκην της μητρός. Μέσα 'ς την τρικυμία τό ναυτόπουλο ποιόν άλλον θά θυμηθή παρά την μητέρα του; Η Θαλασσίτρα και ή Όδηγήτρα δέν είναι κι' αυτή μία μάννα των θαλασσοδαρμένων και των ταλαιπωρημένων;

Συνετάντισε λοιπόν ο ναύτης την ανάγκην αυτήν της ιδιικής του φύσεως μέ τό υπέρ φύσιν θεϊον. Ποιητικός καρπός του συνδέσμου τούτου είναι τά έρημοκλήσια του γαλοῦ ή τόσες Παναγίς, και τά βαπτιστικά όνόματα του τρεχαντηριού, που τό έδγαλαν Έλεοῦσαν, και της βρατσέρας, που την ειπών Ευάγγελιστριαν, και του υπερηφάνου καραβιού που τώνόμασαν Υπερμάχον, και της κομψής φαροπούλας, που την καλοῦν Χαριτωμένην.

Κτυπᾶ λοιπόν μέ της δυο καμπάνες της ή Κορφιάτισσα, ακολουθεῖ και ή Θαλασσίτρα μέ την δική της την καινούρια, και μακρόθεν, από τό χωρίον της Τρυπητής, άκούεται ο "Άγιος Νικόλαος, μία από τάς καλύτερας έκκλησίας, που χει βαρὺ καμπαναριό.

Και ο άγιος αυτός είναι των θαλασσινών ειθῶλον. Ο ναύτης έφαντάσθη ένα πολύπειρον γέροντα, κυβερνήτην άγρυπνον και νηφάλιον, σοφόν από της Άνατολές μακριά, εύρε τον "Άγιον Νικόλαον από τά Πάταρα και τά Μύρα της παλαιάς και πολιτισμένης Λυκίας και του άνέθηκε την κυριαρχίαν της θαλλάσσης.

Επήγγαινα εις τον έσπερινόν της άνωτέρω έκκλησίας, εις Τρυπητήν διά να περιπατήσω και λιγάκι.

Εις τον δρόμο έδλεπα γύρο μου τά χωράφια να πρασινίζουν. Μεσα εις την τόσην δυστυχίαν αυτά μόνον έμειδιων διά τους πτωχούς και υπέσχοντο.

Καί όταν μοῦ ἦλθεν εἰς τόν νοῦν ἡ περίεργος ἐρώτησις τοῦ φίλου μου δικαστοῦ— Ποιὸς μᾶς δίνει καὶ τρώμε.....

—Ἡ γῆ! ἀπήντησα εὐχαριστημένος διότι εὗρηκα τὴν ἀληθινὴν τροφὸν μας.

Ποιὸς ἄλλος;

III

Κοντὰ εἰς τὸ σχολεῖον εἶναι τὸ παντοπωλεῖον τοῦ Μιχαήλου, τὸν ὁποῖον εὕρισκεις πάντοτε νὰ ἔχῃ ὄρεξιν πρὸς συζήτησιν.

—Φυσικὰ τῷ λόγῳ, μοῦ ἔλεγε, σκοτώνων ὡς συνήθως τὰ Ἑλληνικά, πῶς τὰ καλοπερνάτε ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας;

Εἰς τὴν εἰρωνικὴν αὐτὴν ἐρώτησιν ἀπήντησεν ὁ πατὴρ του, σεβαστὸς καὶ ἀγαθὸς ἀρχιμανδρίτης.

—Διατὶ τάχα; μήπως ἐδῶ σὺ νησί μας εἶναι ἄσχημα; Ἐλα αὐριον προσέθηκε, στραφόμενος πρὸς ἐμέ, ποῦ ξημερώνει κυριακὴ καὶ σχόλη μεγάλη νὰ εορτάσωμε ἔς τὸ Κάστρο, ἔς τὴ δική μας ἐκκλησίαν. Θὰ μείνης εὐχαριστημένος. Ἐδῶ εἰς τὰ μέρη μας όταν παρατηρῆ κανεὶς τὸν χαρακτήρα τῆς νησιωτικῆς ζωῆς ὑπὸ τὴν ἐπιβρασιν τοῦ θείου πραγματικῶς εὐχαριστεῖται νὰ ψυχολογῇ.

Κάποια ἡμερότης, κάποια εὐθυμος τοῦ θείου λατρεία ὡς εἶδος πανηγύρεως, κάποια ἐλαφρότης εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅλων τῶν ζητημάτων, ὑπομονὴ εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀγάπη πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὴν χαρὰν φιλοπερίεργια καὶ φιλοπαιγμοσύνη, καὶ κάποια εὐχάριστος φλυαρία εἰς γλώσσαν ἰδιάζουσαν καὶ κάπως μελωδικήν....

Ἰδὲ τὰ τετράγωνα καὶ ἄσπρα σπιτάκια μᾶς πόσον εἶναι ἀπλὰ καὶ φωτεινά. Ἰδὲ μὲ πόσῃ εὐκολίαν ἀπὸ πολὺ μικρὰ τὰ παιδιὰ καὶ τῶν δύο φύλων ἐτοιμάζου τὴν ἀντίληψιν τῶν καὶ τὴν καρδίαν τῶν διὰ τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ γάμου. Ἐδῶ εἰς τὰ νησιά μας εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῶν ἄνθρωπον μακρὰν τῆς χάρας τοῦ γάμου.

Χθὲς ἀκριβῶς, εἰς κάποιο καλὸ σπῆτι, ἐπαίξαμε ἓνα παινίδι εἰς ἀφελῆ φίλον μας, ποῦ ζητεῖ μικρὸς, μικρὸς νὰ ὑπανδρευθῇ.

Τοῦ προσδιώρισαμε νὰ λέγῃ ὀλοένα τὰς λέξεις «Ἀλευρι, ἀλευρι». Ὅταν ἐκουράσθη καὶ ἐσταμάτησεν ἐπιμόνως, ὅλοι μαζὺ γυναῖκες καὶ ἄνδρες τοῦ ἐρριχθήκαμε «νὰ τὸ λέγῃς ἐκουράσθηκες, φαντάσου νὰ τὸ κουβαλῆς κίβλα νὰ τρῶνε τὰ παιδιὰ σου».

Ἐχαιμογέλα ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος ἦτο μοναδικὸς διὰ τὴν φιλοστοργίαν του καὶ τοὺς μόχθους του ὡς πατὴρ καὶ ὡς πάππος.

Τότε ἐσυλλογίσθη τὸς γονεὺς μου, οἱ ὁποῖοι ἐκοπίασαν ἐπὶ μίαν ζωὴν ὀλόκληρον διὰ τὸ φῶμι τῶν παιδιῶν τῶν καὶ ὅταν ἐπέρασαν ἀπὸ τὸν νοῦν μου πάλιν οἱ λόγοι τοῦ φίλου μου δικαστοῦ— Ποιὸς μᾶς δίνει καὶ τρώμε— Οἱ γονεὺς μας! ἀπήντησα μετὰ βεβαιότητος, Ποιὸς ἄλλος;

IV

Ἡ Θαλασσίτρα τοῦ Κάστρου ἔχει τὰς παραδόσεις τῆς καὶ τὰ στολίδια τῆς. Φιλοξενεῖ ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν τῆς θόλον παλαιᾶς ναυτικᾶς

οικογενεῖας καὶ ἔχει τὸν καλύτερον ἐπιτάφιον τῆς νήσου. Τὰ κορίτσια τὸν στολιζοῦν μὲ περισσοτέραν ὑπερηφάνειαν καὶ οἱ νέοι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μὴ ἐπιτρέψουν νὰ τοὺς τὸν πάρῃ ὁ δήμαρχος κάτω εἰς τὴν μητρόπολιν.

Ἐπήγαινα ν' ἀκούσω τὸν φίλον μου ἱερέα, ὁ ὁποῖος ἤρχιζε τὸν ὄρθρον πάντοτε πρὶν ξημερώσῃ.

Ὁ δρόμος τοῦ Καστροῦ χαραγμένος ἐπὶ βράχου δὲν εἶνε καθόλου εὐκολος, μάλιστα κατὰ τὴν νύκτα καὶ μὲ κακοκαιρίαν, ὅπως ἡ σημερινή.

Ὁ ἄνεμος ἠκούετο ὡς ἄτακτον γαύγισμα σκύλλου, ὅπερ μετέπιπταν εἰς κλαυθμόν. Ἡ θάλασσα κάτω ἐμούγκριζεν ὑποκόφως καὶ ἐγέννα τοὺς τρόμους ποῦ προκαλοῦν αἱ ἀβυσσοὶ καὶ τὰ βάραθρα..... Ἀπελπιστικῶς δὲ ἠγωνίζετο τὸ βυσσινόχρουν φανάρι τῆς Ἀρκαδίας, τῆς νηϊδὸς εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου, κατὰ τῶν στοιχειῶν δολῶν, διότι τὰ σύννεφα κυλιόμενα χαμηλὰ ὑπὸ τῆς ἀτάκτου θυέλλης, ἡ ἑποία προσήγγιζε, τοῦ ἐσκέπαζον τὸ φῶς.

Καὶ ἠσθάνθηεν ῥῆγος καὶ συντριβήν, ὅταν ἐσκέφθηεν πόσους δὲν ἔχει καταπίει ἡ μαύρη θάλασσα, ἐν ᾧ εἵτεινον χεῖρας ἱκετευτικὰς, ποῦ; Εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀβυσσον.

Καὶ διὰ νὰ διαλύσω τὴν φρικτὴν αὐτὴν φανταστικὴν εἰκόνα ἐτρέπην μὲ ταχὺ βῆμα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἐνῶ ἐφιθύριζον.

—Τίποτε δὲν μᾶς δίνει ἡ ἀσπλαγχνὸς θάλασσα, ἀπ' οὗ δὲν τρέφει οὔτε ἓνα δένδρον γιὰ νὰ πιάνωνται εἰς τὰ κλαδιά του τὰ ναυάγια τοῦ θυμοῦ τῆς. Καὶ μήπως αὐτὴ δὲν μᾶς πλανᾷ μετὴν εὐμορφίαν τῆς, μὲ τὰ κοράλλια τῆς καὶ τὰ μαργαριτάρια μὲ τὰ λαχταριστὰ τῆς ψάρια;

Μπορεῖ λοιπὸν μὲ τέτοια μάγισσα νὰ μᾶς δίνῃ νὰ τρῶμε μιά ἀληθινὴ τροφή; Κάθε ἄλλος πρὸς αὐτή!

Μέσα εἰς τοὺς λεγεῶνας τῶν κυρίων καὶ τῶν κανδηλιῶν τῆς ἐκκλησίας διακρίνοντο μορφαὶ γαλήνης.

Ὁ σεβαστὸς ἱερεὺς ἐλειτούργει ἡρεμα καὶ προσεκτικὰ, ἔξω δὲ τοῦ ἱεροῦ ὁ καλλίφωνος Ἀγγελοῦ, μικρὸ παιδί τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναλάβει ἀποφασιστικῶς τὸ ἔργον ἐθελοντοῦ φάλτου, ἐφαίνετο ὡς μίαν ὥραϊα τόλμη τῆς ζωῆς.

Ὁ ἀήρ ἐκεῖ δὲν ἴσχυεν τὸ σκότος εἶχεν ἐξοντωθῆ. Ἡ θάλασσα δὲν παρουσιάζετο μὲ κανέν τῆς ῥῆγος. Τὸ πλήρωμα ἦτο πυκνόν, οὐδαίς Καστριανὸς ἐλείπεν, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ βρακοφόροι γέροντες, μὲ τῆς λευκῆς των μπερέττες εἰς τὸ χεῖρι εἶχον καταλάβει ἀπὸ βαθείας νυκτὸς τὸ στασιδί των. Αἱ γυναῖκες μὲ τὰ ἰδιάζοντα νησιωτικὰ ὀνόματα, ἡ Ἐργίνα, ἡ Κατέ, ἡ Ζαμπιώ, ἡ Μαρουσώ, ἡ Φλουρῆ, ἡ Κοκκώνα, ἡ Τρισυῆγενη, ἡ Μαργαρίτη, ἡ Μαριακὴ εἶχον γεμίσει, γραῖα: καὶ νέα ἀναμίξ, καὶ τοὺς δύο γυναικωνίτας.

Παρὰ τὴν συνήθειάν των δὲν ὠμίλου. Ὅλοι ἐκεῖ μὲ γλυκύτητα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡσεὶ νὰ ἔλαμπον ἀπὸ ἐσωτερικόν φῶς, ἤκουον

τονιζόμενα παρά τοῦ ἱερέως τὰ παραγγέλματα τῆς εἰρήνης, τὰς λύσεις τῶν μυστηρίων διὰ τῆς Παρθένου τὰς παραμυθίας τῶν πόνων διὰ τοῦ Χριστοῦ, τὴν δύναμιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, τὴν χαρὰν τῆς ἀγάπης καὶ τὴν πέραν τοῦ τάφου εὐφροσύνην εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Θεοῦ.....

"Ὡστε ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἀρκοῦν νὰ συντρίψουν τὴν ψυχὴν;

"Ὡστε ἡ θάλασσα καὶ ὁ βορριάς δὲν ξεριζώνουν τὴν χαρὰν; Διατί λοιπόν;

Τὴν ψυχικὴν μου αὐτὴν ἔρευναν διέκοψεν ἡ τυχαία ἀνακάλυψις τοῦ φίλου μου δικαστοῦ εἰς τὸ ὀπισθὲν μου στασίδι.

—Βρὲ ἀδελφέ, τοῦ εἶπα, ἐσὺ δὲν ἀφίνεις νὰ σοῦ διαφύγῃ ἐκκλησία. Παρὰ πολὺ φιλακόλουθος..... Ὁρισμένος θὰ μῆξ' στὸν παράδεισο μὲ τὰ παπούτσια.

—Διατί τάχα τὸ λέγεις αὐτό; μοῦ ἀπήντησε χαμηλοφῶως. Μήπως ἐδῶ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν ἀντιπροσωπεύονται ἰδεαί σωτήριοι καὶ δὲν τελοῦνται μυστήρια παρηγορίας, τὰ ὅποια συγκρατοῦν τὴν κοινωνίαν; Κοίταξέ γύρω σου καὶ θὰ ἰδῆς κάποιαν χαρὰν εἰς ὄλους... Εὐτελής τροφή εἶνε ἡ χαρὰ; Ἡ κοινωνία ἴδρυσεν τὴν ἐκκλησίαν, τὴν δὲ κοινωνίαν ὁ Θεός! Καὶ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα τῆς κοινωνίας λειτουργοί;—Ποῖός μᾶς δίνει καὶ τρῶμε λοιπόν;—ὁ Θεός! ἴφιλε μου. Ποῖός ἄλλος;

V I

"Ἐμεινα τελευταῖος, μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας. Οἱ πιστοὶ καὶ ἰδία τὰ παιδιά βιαστικὰ ἔφυγαν διὰ τὰ σπίτια τῶν. Ἦτο ἑορτὴ μεγάλη, καὶ θ' ἀντηλλάσσοντο ἐπισκέψεις καὶ θὰ κατελύοντο γλυκίσματα καὶ καλὰ φαγητά,

Οἱ εἰδήμονες εἶχον προσέπει τὴν κατάπαισιν τῆς τρικυμίας, ἀλλ' ὅταν ἐξήλθα εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας εὐρέθην πρό ἀπιστεύτου θεάματος.....

"Ἐξημέρωνεν ἦδη. Γαλήνη τελεία ἐπεκράτει εἰς ὄλην τὴν φύσιν. Βροχὴ ραγδαία εἶχε κατευνάσει τὴν τρικυμίαν καὶ τὸν βορριά. Οἱ γύρω φαλακροὶ λόφοι καὶ ἡ Ἐρημόμηλος διεκρίνοντο ὡς λουσμένα μὲ καθαρωτάτας καὶ στιλπνὰς γραμμὰς. Τὰ ρεύματα τοῦ κόλπου ἐνόμιζες ὅτι παρίστανον κτενισμένας γαλανὰς κόμας καὶ μία λευκὴ γραμμὴ ἀναμέσον των ἐφαίνετο ὡς ταινία περιβάλλουσα αὐτάς. Καὶ ἀπέναντι τῆς ραδιῆς θαλασσιῆς νύμφης, τῆς νησιδος Ἐρημομήλου, τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Βανιοῦ ἐξετείνετο ὡς μακρὸς καὶ γραφικὸς μῦθος. Αἰθρία πρὸς τὴν ροδιζούσαν ἀνατολήν, καὶ πρὸς τὴν δύσιν νεφύδρια λευκὰ ὡς ἀγγέλων πτερυγίσματα ἐπλανῶντο, καὶ μέσα εἰς αὐτὰ κάποιον ἄστρον, τὸ ὅποιον δὲν ἴσχυσεν νὰ τὸ σήσῃ ἡ αὐγὴ, ὑπέτρμεν θαρρεῖς σάν φιλημα οὐρανιας ἀγάπης. Ἦμην μαγευμένος καὶ εὐχαριστημένος διότι ἡ μοναδικὴ αὐτὴ γαλήνη ἐστάλαζεν ἦδη χαρὰν εἰς τοὺς κακοπαθήσαντας ἐπὶ τόσον χρόνον νησιῶτας.

Πραγματικῶς ἐώρταζεν ὁ ἀνθρώπινος καὶ ὁ φυσικὸς κόσμος. Καὶ ἡ ἐορτὴ αὐτῆ τῶν αἰσθημάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν εἰκόνων τῆς φύσεως παρουσιάζετο εἰς τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου ὡς ἡ Ἐμορφιὰ τῆς Ζωῆς τοῦ Παντός. Καὶ καθὼς γλυκεῖα ἀμβροσία, καὶ ὡσάν εὐγενεστάτη καὶ ὀλυμπία τροφή μας εἶναι ἡ Ἐμορφιὰ τῆς Ζωῆς,

Ποία δύναμις ἀριστοτέχνις μᾶς παρέχει τὴν αἰσθητικὴν αὐτὴν ἡδονὴν εἰς τὴν ψυχὴν μας;

Σὺ εἶσαι, ὦ ὑψηλὴ τροφὸς τῆς γῆτινῆς μας ἀθανασίας, σὺ ὦ Ἄρμονία! Ποιὸς ἄλλος;

Κ. Σ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΔΕΙΛΙΝΑ»

ΣΤΟ ΚΛΗΜΑ

Τῇ προσφιλῆ μοι φίλῃ

Μ. Μ. εἰς Χίον

Κι' ὅταν στὴ γῆ ἀπλόνης κλώνους Εἶσαι τοῦ γεωργοῦ ἢ σκέψη
Καὶ τὰ σταφύλια σου σκεπάζεις, Καὶ τὸ γλυκὸ κρασί σου δίνει,
Καὶ ὅταν λυγερὸ ψηλόνης Ζωὴ καὶ δύναμι τ' ἀρρώστου
Καὶ τὴν αὐλὴ ὀλη ἰσκιάζεις, Καὶ τοῦ φτωχοῦ τίς πίκρες σβύνει.

Κλημα χρυσό, ἀπὸ τοῦ Νῶε Τῇ λησμονιά τοῦ κάθε πόνου
Τὰ χέρια πρωτοφυτευμένο, Καὶ τῇ χαρὰ τῇ ζηλεμένη,
Μεσ' εἰς τὸν ὀλόγλυκο χυμό σου Στό μαγεμένο τὸ χυμό σου
Κάθε καλὸ κρατεῖς κρυμμένο. Σὺ, κλημα, τὴν κρατεῖς κλεισιμένη.

Μὲ μυστικὴ ζήλια καὶ πόθο Καὶ μέσα εἰς τᾶγιο τὸ ποτήρι
Καθένας, κλημα, σὲ κυττάζει, Σὺ τοῦ Χριστοῦ γίνεσαι αἷμα,
Κ' ἡ χρυσοπράσινη θωριά σου Ἴ ποὺ σμίγει πλάσμα μὲ τὸν Πλάστη
Χαρὲς καὶ εὐτυχία τάζει. Καὶ τὴν ἀλήθεια μὲ τὸ φέμμα.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ, ΑΠΟΙΚΙΣΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΗ

Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1486, ἕξ ἔτη πρὶν λάβει τὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς ἄγουσαν ὁ Χριστόφορος Κολόμβος (1492) ἐστέλλετο ὑπὸ τῆς αὐλῆς Ἰωάννου τοῦ Β' τῆς Πορτογαλίας, ὁ εὐγενεὺς καταγωγῆς Βαρθολομαῖος Δίας (Bartholomeo Diaz) πρὸς ἀπωτέρω ἐξερεύνησιν τῆς ὕδρογειοῦ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐλιμενίσθη εἰς τὸ Table Bay, κόλπον παρὰ τὸ τελευταῖον ἄκρον τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, ὀνομάσας αὐτὸ διὰ τὰς μεγάλας ἐκεῖ καταγίδας «Ἄκρον τῶν καταγίδων». Τὸ ἄκρωτήριον τοῦτο μετωνομάσθη ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Β' «Εὐέλπις ἄκρα».

Ἀπὸ τὸ Table Bay, ἔνθα νῦν εἶνε ἐκτισμένη ἡ ὠραιότερα τὴν θεάν πόλις τῆς Ν. Ἀφρικῆς μὲ ὑπὲρ τὰς 80,000 κατοίκων, ἐν οἷς 200 Ἕλληνες, συμπήξαντες κοινότητά καὶ ἀνεγείραντες μεγαλοπρεπῆ ναόν, ἐπρομηθεύθη ὕδωρ καὶ ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν του παρὰ τὴν ἀνατολικὴν τῆς ἡπείρου πλευραν, ἀφιχθεὶς μέχρι Algoa Bay, τὸ νῦν ἀνατολικὸν Λονδίνον, λιμὴν ἐμπορικὸς μὲ ὑπὲρ τὰς 25,000 κατοίκων, ἐν οἷς καὶ ὀλίγοι ἡμέτεροι.

Ἐπανακάμψας εἰς Λισσαβῶνα κατὰ Δεκέμβριον τοῦ ἐπομένου ἔτους παρηγκωνίσθη χάριν τοῦ συντρόφου αὐτοῦ Vasco de Gama, ὅστις τὴν ἀζίαν τῆς ανακαλύψεως τοῦ Δίας διαβλέπων, ἠτοίμασε στολίσκον καὶ ἐπανέπλευσε μετὰ παρέλευσιν ἑνδεκα ἐτῶν, ἀνακαλύψας τὴν διὰ τὰς Ἀν. Ἰνδίας ὁδόν. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1497 ἔκαμε τὸ πρῶτον μέχρις αὐτῶν ταξείδιον.

Ἐκτοτε τὸ ἄκρον τῆς «Καλῆς Ἐλπίδος» κατέστη τὸ κέντρον τοῦ μετὰ τῶν Ἀν. Ἰνδιῶν καὶ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου καὶ μόνον ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Suez τὸ 1869 ἔθετο ἐκ ποδῶν τὴν πολύτιμον τοῦ ἄκρωτηρίου ὁδόν.

Ἦτο ἄλλως αὐτὴ ἤτις καθιστῶσα συντομώτερον τὸν διὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ πλοῦν ἀνέδειξε τὴν Ν. Ἀφρικὴν, ἀφ' ἑαυτῆς

γενομένην, ἕνεκα τῆς παντσειδοῦς πλουσίας παραγωγῆς τῆς, μέγαν παράγοντα ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ.

Τῶν Πορτογάλων εὐκόλως ἐκτοπισθέντων παρά τῶν Ὀλλανδῶν, καθὼς καὶ τούτων μετέπειτα ὑπὸ τῶν ἄγγλων, κατέφυγον εἰς νοσώδη μέρη, ὅπου ἐν μέσῳ τῶν ἐλογενῶν πυρετῶν καὶ ἄλλων δυσχερειῶν συνέπηξαν ἀποικίαν εἰς τὰ Sofala, συναλλασσόμενοι μὲ τοὺς μαύρους. Μετὰ μικράν, ἕνεκα τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἰθαγενῶν διαμονήν, διῆλθον διὰ τῆς νοσώδους κοιλάδος τοῦ Ζαμπέσι καὶ ἀπεκατέστησαν ἐκεῖ ἔνθα καὶ νῦν εἰσέτι κυματίζει ἡ σημαία των, ἐν τῇ Ἀνατολικῇ τῆς Ν. Ἀφρικῆς πλευρᾷ, κτίσαντες τοὺς δύο σημαντικούς ἐμπορικούς λιμένας τὴν Beira καὶ Delagoa Bay.

Τὸ ναυάγιον τῶν σκαφῶν τὸ 1648, ἓνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν, παρά τὸ Table Bay, ὑπῆρξε γεγονός πολὺ σπουδαιότερον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς γῆρας ἢ αἰ προμελετημένα καὶ προπαρασκευασμένα ἐπαναστάσεις. Ἡ πρό αἰῶνος ἀκμάζουσα μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ Ὀλλανδικὴ Ἐταιρεία τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν (Dutch East India Coy), πληροφορηθεῖσα τὸ δυστύχημα ἀπέστειλεν ἐκεῖ τὸ 1653 ἑκατὸν τῶν ὑπαλλήλων τῆς μετανάστες πρὸς ἀποικίαν. Ἀφικθέντες οὗτοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν λαχανικῶν καὶ ἄλλων τροφίμων δι' ὧν ἐπρομήθευον τὰ διερχόμενα ἐκεῖθεν Ὀλλανδικὰ πλοῖα. Εὐάριθμοι ὄντες καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν μετ' ἑαυτῶν καὶ τὰς γυναϊκάς των, συνῆψαν γάμους μετ' ἰθαγενῶν γυναικῶν.

Ἡ ἑταιρεία κατόπιν κατὰ τὸ 1685 εἰσῆγαγε δούλους ἐργάτας μαύρους τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς καὶ εὐθὺς μετέπειτα Ἀσιανούς κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Οὗτοι ἐλθόντες εἰς αἰμομιξίαν μὲ ὀττεντότιδας ἀπετέλεσαν ἄλλην μικτὴν φυλὴν, οὐδεμιᾶς πρὸς τῆς ὀλλανδικῆς κυβερνήσεως γενομένης ἀποπείρας πρὸς καταστολὴν τοῦ κακοῦ. Τὸναντίον δὲ δελεαζομένη ἐκ τοῦ μεγάλου πλοῦτου ὄν προσεπορίζετο ἐκ τῶν Ἀν. Ἰνδιῶν καὶ οὐδόλως φανταζομένη τὴν μέλλουσαν παγκόσμιον αὐτοκρατορίαν, ἐξηκολούθει νὰ πέμπῃ ἀποίκους. Εἰς τοὺς ὀλίγους ἀφικθέντας εἰς τὴν Ν. Ἀφρικὴν, ἐκ τῶν ἐργατικῶν ἄλλως τὰ τάξεων. ἡ μεγάλη ἀπὸ τῆς γενετικῆς ἀπόστασις, ἡ ἔλλειψις μέσων συγκοινωνίας καὶ τὰ ὑπερβολικὰ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἔξοδα ἐπέβαλλον τὴν ἐκεῖ ἀποκατάστασιν, καθ' ὅσον μάλιστα ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ἐξορίστους.

Τὸ 1689 τριακόσιοι Γάλλοι οὐγενότοι ἀπελαθέντες ἐκ Νάντης καὶ εὐρόντες ἄσυλον ἐν Ὀλλανδίᾳ ἐστάλησαν καὶ οὗτοι εἰς τὸ ἀ-

*Η βασιλομήτωρ της Πονδολάνθης και οι ακόλουθοί της.

κρωτήριον. Ἡ Ν. Ἀφρική δι' αὐτοὺς ἦτο ἡ γῆ ἔνθα ἐκόντες ἄκοντες ἔμελλον αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα των νὰ ζήσωσι καὶ νὰ ἀποθάνωσιν. Ἐξ ἐπιφανῶν οὗτοι καταγόμενοι οἰκῶν ἐδίδαξαν εἰς τοὺς Ὀλλανδικῆς καταγωγῆς ἀποίκους τὰ: τέγνας, τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, δώσαντες τὴν πρώτην ὠθησιν πρὸς προαγωγὴν τοῦ τόπου.

Ἀπαγορευομένου παντὸς θρησκευτικοῦ δόγματος παρὰ τῆς ἐταιρείας τῶν Ἀν. Ἰνδιῶν, κυριάρχου τότε οὐσίας μετὰ πάροδον αἰῶνος ἀφωμοιώθησαν καὶ συνεγονεύθησαν πάντες μετὰ τὸ Ὀλλανδικὸν στοιχεῖον, εἰσὶτι δὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν διακρίνοντα: φερόμενα ὑπὸ τῶν μεγχλειτέρων τῶν Boers οἰκογενειῶν τοῦ ἀκρωτηρίου Οὐράγγης καὶ Τρυνσβάλ.

Οὕτω ἡ πρώτη διμιοιουργηθεῖσα ἐν τῇ Νοτίῳ ἄκρᾳ ἀποικία ἀπετελέσθη ἐκ μιᾶς ὁραχῆς Ὀλλανδῶν ὑπηρετιῶν τῆς ἐταιρείας, διπλασίων Γάλλων καὶ κρίμα διαφόρων μαύρων ἰθαγενῶν καὶ Ἀσιζῶν λεῶν οἷον Malays, Kaffirs καὶ Hottentots.

Εἰς τὰ δύο ταῦτα εὐρωπαϊκὰ στοιχεῖα, τῶν μὲν Ὀλλανδῶν ὄντων ἁγεῶν, ζωηρῶν, γεννητῶν, φιλελευθέρων, ἀπείρων καὶ ἀπερίττων, μετὰ πλείστα θρησκευτικὰ ἐλαττώματα, τῶν δὲ Οὐγενότων ἰδυνάτων εἰ καὶ πλεον ἀνεπτυγμένων, ἀναγκασθέντων νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὰ ἐξωφρενικὰ τῶν πρώτων θελήματα, χρεωστέϊ ὁ σημερινὸς Boers μέρος τῶν φυσικῶν προτερημάτων του. ἰδιαιτάτα δὲ εἰς τὰ παρὰ τῶν ὑπὸ τῶν Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' διδραχθέντα εἰς τοὺς προγόνους του μαθήματα.

Οἱ ὀτιεντότοι ἀπάγοναι τοῦ Χῶμ θεωροῦμενοι, κατηραμένοι ἐκ γενετῆς, τοὺς μεταχειρίζοντο μετὰ περιφρόνησιν, πωλοῦντες αὐτοὺς ὡς δούλους. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὁ πληθυσμὸς τῶν λευκῶν τῆς Ν. Ἀφρικῆς συνεποσοῦτο εἰς 10,000 οἷτινες συναίσθανθέντες τὸν ὑπὸ τῆς ἐταιρείας τῶν Ἀν. Ἰνδιῶν ζυγὸν ἐζήτησαν παρὰ τῆς Ὀλλανδικῆς κυβερνήσεως τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Εὐρισκομένη αὕτη εἰς ἐμπόλεμον μετὰ τῆς Ἀγγλίας κατὰστασιν (1780) ἀπεπειράθη ἡ Ἀγγλία καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τὴν ἄλωσιν. Ἡ Γαλλία ἐπρόλαβε τότε καὶ ἐματαιώσε τοὺς σκοποὺς τῆς ἀποστείλασα ἐν τάγμα στρατοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀποίκων. ἐν οἷς συγκατελέγοντο καὶ οἱ πρώην ὑπήκοοι αὐτῆς.

Τὸ 1780 ἐγένετο καὶ ὁ πρῶτος μετὰ τῶν ἰθαγενῶν πόλεμος, εἰς ὃν ἀνεδείχθησαν νικηταὶ οἱ Boers ἐπιβάλλοντες τὸν σεβασμὸν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἰθαγενεῖς.

Τὸ 1793, ὑποκυφάσας τῆς Ὀλλανδίας εἰς τὴν δύναμιν τῶν γαλλικῶν ὄπλων ὑπὸ τὴν δεξιάν τοῦ Μ. Ναπολέοντος διεύθυν-

σιν, εὐνόητος καὶ ἡ ἐπελθούσα μετὰ τῶν δύο εὐρωπαϊκῶν φυλῶν τῆς Ν. Ἀφρικῆς διαμάχη, διαρκῆς ἕκτοτε καταστῆσα. Ταύτης ἐπωφεληθεὶς ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ διαμένων κ. Γουλιέλμος Ὁρραγγὴς δι' ἐπιστολῆς του ἐκάλεσε τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ ὀλλανδοὺς νὰ δεγθῶσιν ἀγγλικὰ στρατεύματα κατὰ τῶν γαλλικῶν τοιοῦτων. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1795 τὰ ἀγγλικὰ στρατεύματα ἔλαβον, τὸ πρῶτον, κατοχὴν ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ, φαινομενικῶς μὲν συμμαχικῆ, κατ' οὐσίαν δὲ κατακτικτικῆ. Τοῦτο διήρκησε μέχρι τοῦ 1803 ὅτε καὶ ἐπισήμως τὸ ἀκρωτήριο ἐκηρύχθη ἀποικία τοῦ στέμματος ὑπὸ Ἀρμοστήν ἢ Διοικητήν, ὑποδεικνυόμενον παρὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως μέχρι τοῦ 1814.

Τῆς Ὀλλανδίας μὴ ἐνοούσης νὰ ἀποχωρήσῃ ὀλοτελῶς τοῦ ἀκρωτηρίου ἠναγκάσθη, ἡ Ἀγγλία νὰ πληρώσῃ 6,000,000 λίρας στερλίνας, καθ' ὅσον ἦτο μείγιστη ἡ σπουδαιότης τὴν ὁποίαν ἐκέκτητο ὡς ἐκ τοῦ διαπλου διὰ τὰς Ἰνδίας, ἔνθα ἰδρύετο ἀγγλικὴ αὐτοκρατορία. Τὸ ἀκρωτήριο οὕτω μὴ κτηθὲν ἐπωλήθη εἰς τοὺς ἀγγλοὺς.

Μετὰ τὴν ἀγγλικὴν κατοχὴν (1828) ἐδόθη δικαίωμα ψήφου εἰς ὄλους τοὺς ὀτεντότους καὶ λοιποὺς ἐλευθέρους μαύρους, τὸ δὲ 1834 ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐπλήρωσε 20,000,000 λιρῶν στερλινῶν πρὸς ἐξαγορὰν τῶν δούλων ἀπὸ τοὺς κυρίους των, εἶνε νημφισβήτητον ὅτι μετὰ τριακονταετῆ ἀγγλικὴν κατοχὴν οἱ ἀπακληθέντες ἀποικοὶ τῆς Ν. Ἀφρικῆς Boers, προσωνομια στήμαίνουσα γεωργόν, ὑπέφερον περισσότερα ἀδικήματα ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας νῦν κυβερνήσεως ἢ πρὶν ἀναγκασθέντων τῶν φιλελευθέρων ν' ἀποχωρίσασιν τὸ 1836 εἰς τὰ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἡπείρου ἄγρια μέρη. Κατατροπώσαντες δὲ διαφόρους ἰθαγενεὶς πληθυσμούς, ἐν οἷς καὶ τοὺς Ζουλοῦ εἰσέβαλον εἰς Οὐράγγην καὶ ἐλείθεν εἰς Τρανσβαλ ἔνθα καὶ ἐνεκατέστησαν. Πλὴν καὶ ἐκεῖ ἐνοχλούμενοι διαρκῶς ὑπὸ τῶν μαύρων, προσεπάθουν παντὶ σθένει νὰ καταστρέψωσιν αὐτοὺς. Τούτων ὅμως ὄντων ἐμπεροπολέμων καὶ δὴ τῶν Ζουλοῦ, ἐφόρευσαν ἅπαντας τοὺς ἀρχηγοὺς ἐκτὸς τοῦ Πραιτωρίου, ὅστις ἐστάλη τὸ 1847 εἰς τὴν διοικητὴν τοῦ ἀκρωτηρίου ὅπως ἐκθέσῃ τὰ δίκαια αὐτῶν παράπονα καὶ λάβῃ ἐπικουρίαν κατὰ τῶν μαύρων. Οὐδὲν ὅμως ἐπιτυχίων, οὐτ' ἀποστάσεως κἄν, ἐπέστρεψεν ἄπρακτος πλήρης ἀλγους.

Ἡ Νατάλη μέχρι τοῦ 1853 ἐθεωρεῖτο ὡς μέρος τῆς ἀποικίας τοῦ ἀκρωτηρίου, τὸ δὲ 1893 ἐκηρύχθη ἀποικία τοῦ στέμματος μὲ ἴδιον διοικητήν.

Τὸ πρὸ τριετίας (1857) πρὸς τῶν γεωργῶν τοῦ Potchefstroom ὀργανωθὲν ἴδιον πολιτεῦμα παρεδέχθησαν καὶ οἱ λοιποί. Κατὰ τὸ 1860, ἰδρυθείσης τῆς πρώτης Νοτιοαφρικανικῆς δημοκρατίας ἐν Τρανσβαάλ πρῶτος πρόεδρος αὐτῆς ἐξελέγει ὁ Πραιτώριος, υἱὸς τοῦ προμνησθέντος ἀρχηγοῦ, διευθύνας τὰς τύχας τῆς δημοκρατίας μέχρι τοῦ 1871 ὅτε ἐπῆλθεν ἡ πτώσις του καὶ ἡ εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνοδος τοῦ Burger

Τὸ 1877 ὁ Sir Theophilus Shepstone, διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος τῆς κυβερνήσεως τῆς Βικτωρίας ἕνεκα τῶν ἐπιδρομῶν τὰς ὁποίας ὑφίστατο ἡ δημοκρατία παρὰ τῶν διαφόρων ἰθαγενῶν φυλῶν, κατώρθωσε νὰ λάβῃ μεθ' ἐαυτοῦ τοὺς ἀρχηγούς καὶ νὰ κηρύξῃ τὸ Τρανσβαάλ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μ. Βρετανίας, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀποικία ἐνωμένη μετὰ τοῦ ἀκρωτηρίου. Ὁ sir Bartle Frere ἀφίχθεις ὡς διοικητὴς τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ ὑψηλὸς Ἀρμιστὴς τῶν ἄλλων ἀποικιῶν ἐν οἷς καὶ τὸ Τρανσβαάλ, προσεπάθησε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν μετὰ τῶν Ζουλοῦ καὶ ἄλλων ἐμπολέμων φυλῶν συμφιλίωσιν. Μὴ δεχθέντων πλὴν αὐτῶν τὰς προτάσεις του τυχῶς ἐξεργάει τὸ 1879 αἱματηρὸς πόλεμος, πολλοὺς ἐκατέρωθεν ἀποδεκάτισας.

Οἱ φιλοπατρίδες Boers βλέποντες τὸν κίνδυνον ἕνεκα τῶν σφοδρῶν ἐπιθέσεων τῶν ἀγγλῶν κατὰ τῶν ἰθαγενῶν ἐπελήφθησαν τῆς περιστάσεως καὶ ἐκήρυξαν τὴν 15 Δεκεμβρίου τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς Kruger, Pretoriosis καὶ Goubert. Ὁ πόλεμος οὗτος ἐστοίχισε πολὺ αἷμα εἰς ἀμφοτέρους, περισσότερον ὅμως εἰς τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν, ἥτις ἀπώλεσεν τοὺς κρατίστους τῶν στρατηγῶν τῆς, καὶ δεινὰς ὑπέστη καταστροφάς.

Πάντα ταῦτα ἠνάγκασαν τοὺς ἀγγλοὺς εἰς ὑποχώρησιν καὶ ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης ἐν Πραιτωρίᾳ, πρωτεύουσῃ τοῦ Τρανσβαάλ, τὸν Μάρτιον τοῦ 1881. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Τρανσβαάλ ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Μ. Βρετανίας.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου ἀναλαβὼν ὁ Κρουῦγερ, ὅστις ἦτο τόσον φιλόθρησκος, διαρκῶς κρατῶν ἀνά χειρας τὴν ἱερὰν βίβλον, ὅσον καὶ δαστήριος, ἀνεδιωργάνωσε τὸ Τρανσβαάλ καὶ ἔδωκε ἕαν ὠθησιν εἰς τὴν ἐγγώριον παραγωγὴν καὶ τὴν ἀνορύξιν τοῦ χρυσοῦ. Ἐπεξέτεινε καὶ ἐτελειοποίησε τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καὶ ἤνωσε τὸ Johannesburg μὲ τοὺς δύο ἐμπορικωτάτους λιμένας Durban καὶ Delagoa Bay. Εὐρὼν τὸ ταμεῖον κενόν, διὰ τοῦ δαιμονίου πνεύματός του ἐξεῦρε τὰ μέσα νὰ τὸ

Όπλίτης τής Ματαμπίλης ἐν πλήρει στολῇ.

ὑπερπληρώσει. Αὐτὸς ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐνεκίνησε νέαν ὄλωσ περιόδον προόδου, πολιτισμοῦ καὶ εὐμαρείας διὰ τὴν δημοκρατίαν του. (1)

Οὕτως εἶγον τὰ πράγματα μέχρι τῆς 9ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1899 ὅτε τῇ εἰσηγγήσει τοῦ γερμανοῦ αὐτοκράτορος ἀνεκοίνωσε τελεσθήσασον τῇ ἀγγλικῇ κυβερνήσει κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξερράγει ὁ αἱματηρὸς τριετὴς πόλεμος εἰς ὃν ἔλαθε μέρος καὶ ἡ ἐλευθέρα τῆς Ὁράγγης πολιτεία ὑπὲρ τοῦ Τρανσβαάλ.

Ἄλλοι ἐπιβάλλεται αὐτοὶ οὗτοι οἱ Boers γενόμενοι ἠνάγκασαν τοὺς γενναίους ἀρχηγοὺς αὐτῶν νὰ υπογράψωσι τὴν ἀτιμωτικὴν δι' αὐτοὺς εἰρήνην ἐν Πραιτωρίᾳ τῇ 31 Ἰανουαρίου 1902, παραδόντες τὰ ὄπλα καὶ ἀναγνωρίσαντες τὴν ἀγγλικὴν καὶ ἐν Τρανσβαάλ κατοχὴν.

Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης μελέτης τρία τινὰ παρατηρεῖ τις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ν. Ἀφρικῆς. Οἱ Πορτογάλοι τὴν ἀνεκάλυψαν, οἱ Ὀλλανδοὶ τὴν ἀποίκησαν οἱ δὲ Ἄγγλοι κατέχουσιν αὐτήν.

Ν. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΤΟ ΓΕΛΟΙΟ ΣΟΥ

Μ' εἶδες καὶ γέλασες!.. μὰ ἡ καταφρόνια
Ποῦ τότε μ' ἔρριξες δὲν μὲ φοβίξαι!
Χιλιάδες κι' ἄμετρα ἂν φύγουν χρόνια
Πάντα ἡ ἀγάπη σου θά μὲ στολιῇ.

Γελάς!... ἔστο γέλοιο σου κάτι μοῦ δίνεις
Μὲ χάρι ἂν βγαίη, ἐλπὶδα ἢ πόνο,
Ἡ περιφρόνηση' μ' αὐτὸ προδίνεις
πολλὴ ἀγάπη καὶ ζούλεια μόνο.

ΕΛ ΣΠΥΡΙΔΗΣ

1909.

(1) Τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τῆς διοικήσεώς του καὶ σήμερον ἔτι εὐλαβῶς ἀναμνησκονται πάντες οἱ εἰς Τρανσβαάλ εὐρεθέντες ἰθαγενεῖς καὶ ξένοι.

ΙΕΡΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Προθιερεύς

Ἐρότυπον ἀρετῆς, πραότητος, ἀγαθότητος καὶ φιλοπονίας, ὁ Προθιερεύς Κωνσταντῖνος Καραχριστοδοῦλου ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἐν μέσῳ τῆς βαθυτέρας καὶ εἰλικρινεστέρας θλίψεως δλοκλήρου τῆς κοινωνίας Βαθέος ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπανταχοῦ γνωστῶν καὶ φίλων του. Γεννηθεὶς ἐν Μυτιληνοῖς, κωμοπόλει τῆς Σάμου, ἐκ χρηστῶν καὶ εὐσεβῶν γονέων, τὰ πρῶτα γράμ-

ματα ἐδιδάχθη παρά τοῦ θεοῦ του ἱερομονάχου Ἰγνατίου Λαχανᾶ, τῆς ἱστορικῆς ἐν Σάμῳ οἰκογενείας, ἐφημερίου καὶ κτήτορος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Κατόπιν ἐγένετο μαθητὴς τῆς ἀστικῆς σχολῆς καὶ ἔσχεν ὡς διδασκάλους τὸν ἀείμνηστον Ν. Παπαδάκην καὶ Μ. Προβαταρίδην. Ἀποφοιτήσας ταύτης ἐνεγράφη εἰς τὸ Γυμνάσιον γυμνασιαρχεῦντος τότε τοῦ μεγάλου τοῦ γένους διδασκάλου Κόντου.

Ἄλλ' ὁ μικρὸς Κωνσταντῖνος ὑπὲρ πάντα ἠγάπησε τὴν μουσικὴν, προικισμένος δὲ ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ λαμπρᾶς φωνῆς καὶ ζηλωτῆς τοῦ ἱεροῦ τοῦ θεοῦ του ἐπαγγέλματος, παρητήθη τῶν περαιτέρω σπουδῶν καὶ ἀφωσιώθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθη τελείως ὑπὸ τῶν τότε διδασκάλων Ι. Δικασίου, Μ. Τσακιρογλίδου καὶ Ι. Πρωτοπαπᾶ. Αἰσθανόμενος ἐν τούτοις τὴν ἀνάγκην ἀνωτέρας μορφώσεως κατέγινεν εἰς μελέτας πλουτίσας τὰς γνώσεις του καὶ ἀναπτύξας τὴν διανοίαν του.

Συνδεθεὶς διὰ τῶν δεσφίων τοῦ γάμου μετα' κόρης σεμνῆς καὶ ἀνταξίας αὐτοῦ, τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ τόπου Α. Κακοράτου κατὰ τὸ 1862, ἐγένετο ἱεροδιάκονος τὸ 1863 καὶ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τὸ 1865 ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἁγίου Σμύρνης Χρυσάνθου. Σπάνιος τύπος ἱερέως, κατέχων εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν ὄλα τὰ ἰδιώδη προσόντα, ἡφ' ὧν ὀφείλει νὰ κοσμηθῆται ὁ τὸ θεῖον ἐν τῇ γῇ ἀντιπροσωπεύων, φύσει καλοκάγαθος, εἰς ἄκρον ἐνάρετος, καλλίφωνος καὶ ἱεροπρεπέστατος, ἦτο τὸ σέμνωμα τῶν ἐν Σάμῳ κληρικῶν καὶ εἴλκυε τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ξένων ὅσοι τὸν εἶδον ἱεροουργοῦντα. Αἱ μεγάλαι του ἀρεταὶ ἐξετιμήθησαν ἐπαξίως καὶ ἀνήλθεν εἰς τὰ ὑψηλότερα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα ἐν Σάμῳ. Οὕτω τῇ προτάσει τοῦ Μητροπολίτου Σάμου κατὰ τὸ 1875 διορίσθη μέλος τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς τῶν μελλόντων ἱεροθεῖναι, τὸ 1878 ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἀρχιερέως προήχθη εἰς πρωτοπρεσβύτερον, τὸ 1885 διορίσθη ἀναπληρωτῆς τοῦ Προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν ἱερῶν Μονῶν ἐπιτροπῆς, ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1900 ὁ Μητροπολίτης Σάμου Γαβριὴλ παρέδωκε τῷ Κυρίῳ τὸ πνεῦμα, διορίσθη τηλεγραφικῶς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκομενικοῦ Πατριάρχου ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος καὶ ὡς τοιοῦτος διατέλεσεν καὶ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἀρχιερατείας τοῦ διαδεχθέντος τὸν Μητροπολίτην Γαβριὴλ, Ἀθανασίου Καποράλη. Ἀποθανόντος καὶ τούτου τὸ 1903 καὶ διορισθέντος Μητροπολίτου τοῦ νῦν τοιοῦτου Κ. Βοντζαλίδου, ἐξηκολούθει κατέχων τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου ἐπὶ 9 ἔτι μῆνας, μεθ' ὃ καταβεβλημένος ἐκ τῶν πολλῶν τοῦ ἐπαγγέλματος του κόπων καὶ τῶν οἰκογενειακῶν του συμφορῶν, παρητήθη τῆς θέσεως ταύτης. Γενομένης δεκτῆς τῆς παραιτήσεώς του ἐξεφράσθησαν αὐτῷ ἐγγράφως εὐχαριστίαι καὶ ἔπαινος διὰ τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν του, εἰς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν του αὐτῶν τῷ παρεσχέθη τὸ προνόμιον νὰ προσταταί καὶ προπορευέ-

ται πάντων τῶν ἱερέων ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις. Ὡς ἱερεὺς ἀλλὰ καὶ ὡς μουσικὸς διέπρεψεν ὁ αἰδῖμος Καραχριστοδοῦλου. Αἱ μουσικαὶ τουοῦ γνήσεις μεγάλας πάντου ἐξετιμῆθησαν καὶ τὸ τάλαντόν του τοῦτο ἦτο πολύτιμον. Τὸ 1888 Ἰβρυθείσης σχολῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐνταῦθα, διωρίσθη καθηγητὴς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Καραθεωδορῆ, ὅστις πολὺ τὸν ἐξετίμα, καὶ διετέλεσε τοιοῦτος ἐπὶ ὀκταετίαν ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε καὶ ἡ σχολή. Συνθέτης διαφόρων μουσικῶν τεμαχίων ἐτιμῆθη διὰ διπλώματος ὑπὸ τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἑλληνικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, μεγάλως ἐκτιμηθέντων τῶν ἔργων του ὑπὸ τῶν ἐκεῖ μουσικῶν.

Ἄτυχῶς ἡ μοῖρα ἐπέκλωσε πολλὰς πικρίας εἰς αὐτὸν καὶ πολ-
λαχῶς ἐδοκιμάσθη ἡ πατρικὴ του καρδιά. Ἐκ τῶν πολλῶν τέκνων του
τέσσαρα μόνον ἐπέζησαν αὐτοῦ τὰ πλεῖστα δὲ ἐκ τῶν ἀποθανόν-
των ἀπεχαιρέτισαν τὴν ζωὴν ἐν τῇ ἀνθοῦσῃ ἡλικίᾳ τῶν 20 καὶ
πλέον ἐτῶν. Αἱ οἰκογενεακαὶ του συμφοραὶ καὶ αἱ ἐκ τοῦ ἐπαγ-
γελματός του συγκινήσεις—διότι ἂν σκεφθῆ τις ὅποιον καθ' ἐκάστην
δοκιμάζει κλονισμόν ἢ καρδιά ἱερέως καὶ δὴ εὐαισθητοῦ, ὡς ἦτο
ὁ μεταστάς, συνοδεύοντος καὶ ἀποδίδοντος εἰς τὴν μητέρα γῆν δ-
λους ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὡς ἴδια του τέκνα παρακολουθεῖ ἀπὸ
τῆς στιγμῆς τῆς γεννήσεώς των—ἐστάλαξαν βραδέως τὸ δηλητή-
ριον τοῦ θανάτου εἰς τὴν πάσχουσαν καὶ σιγῶσαν ἐκείνην καρδίαν.
Ἐπὶ 45 συναπτὰ ἔτη, ὡς ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου,
ὅπου διεδέχθη τὸν θεῖόν του, οὐδέποτε ἀναπαύθη, ὡς ἄγρυπνος ποι-
μὴν ἐπιβλέπων καὶ φρουρῶν τὸ ποιμνιὸν του.

Πατὴρ πολυμελοῦς οἰκογενεῆς δὲν ἦτο δυνατόν μὲ τὰς μικρὰς
προσόδους τῆς ἐκκλησίας του καὶ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του νὰ ἀ-
ναθρέψῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὰ τέκνα του. Φιλότητος καὶ ἀμα γενναῖος,
πτωχὸς ἀλλ' ὑπερήφανος ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐργασίαν. Φιλοπονώτα-
τος δὲ καὶ φιλόκαλος ἐγένετο ὁ καλλιτέχνης βιβλιοδέτης τῆς Σά-
μου κερδίζων ἐντίμως καὶ ὑπερηφάνως τὸν ἄρτον τῆς οἰκογενεῆς του.

Ἡ ἀκατάπαντος ὁμῶς ἐργασία, αἱ λύκαι καὶ αἱ συγκινήσεις κα-
τέβαλον αὐτὸν καὶ μετὰ ὀλιγοήμερον ἀσθένειαν παρέδιδε τὴν ἀγίαν
φυχήν του εἰς τὸν Πλάστην, εἰς ὃν εἶχεν ἀφισιώσει ὅλην του τὴν
ζωὴν, προπεμφθεὶς εἰς τὴν ὑστάτην του κατοικίαν ἐν μέσῳ τῶν
ἀκρατῆτων θαυρῶν τῶν ἐνοριτῶν του, ὅτινες τὸν ἐσέβοντο καὶ ἐ-
λάτρευον ἀληθῶς καὶ τῆς εἰλικρινοῦς λύπης συμπάσης τῆς κοινω-
νίας Βαθέος, ἡ ὁποία μεγάλως ἐξετίμα καὶ ἠγάπα τὸν ἐνάρτετον ἱερέα,
τοῦ ὁποίου ἡ ἀγαθὴ μνήμη ἔσαι θὰ μείνῃ ἀλησμόνητος.

Τὸν βίον του, ὡς ὁ ἴδιος ἐν ταῖς ἑαυτοῦ σημειώσεσι γράφει, διηλ-
θεν ἀνάμικτον χαρᾶς καὶ λύπης, ἀναπολῶν συχνὰ τὰς πικρίας καὶ
τὰς τέρψεις τοῦ ματαίου τούτου κόσμου καὶ ἀναφωνῶν τὸ ρητὸν
τοῦ Χρισοστόμου «Ματαιότης ματαιότητων τὰ πάντα ματαιότης».

Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Χαρισμένο της Ἐλπίδας Δ. Βοντζαλίδου.

Μικρά παιδάκια, κατεθήκαμε νά παίξουμε μέ τή Λάβρα τήν ἀδερφή μου στοῦ σπιτιοῦ μας τόν κήπο.

Χαμογελοῦσε ἐλόγουρά μας τ' ἀνοιξιότικο βράδυ μέ τά δικά του τά μάγια καί τίς ἀσύγκριτες ὀμορφιές του. Ἀνάδιναν χρυσάφι τά βουνά καί τά σπίτια καί τά δένδρα. Φιλοῦσε τήν πλάση ἐρωτικά ὁ ἥλιος πού πήγαινε νά βασιλέψη.

Ἄνάμεσα στ' ἄλλα λουλούδια τοῦ κήπου· κι' εἶτανε τόσα!—στοχάστηκα παράμερο νά ξανοίγῃ, στούς πρασινοκόκκινους ἐπάνω κλώνους τῆς τριανταφυλλιάς, ἕνα πανέμορφο μπουμπούκι, κι' εἶπα μέ τήν ἀχόρταστη λαχτάρα τῆς ἡλικίας μου, στή Λάβρα τήν ἀδερφή μου:

—Γιὰ ἰδές τί ὀμορφο τριαντάφυλλο θά γίνῃ τό μπουμπούκι! Σά ν' ἀνοίγῃ τά βόδιόγελα μάτια του στή ζωή νά τή χαϊρετίσῃ. Τ' ὀλόχρυσο τό δειλινό τοῦ πορφύρωσε τά μισάνοιχτα φύλλα. Στίς ἄλλες τίς γύρω μας ὀμορφιές, δέν ξέρω ἂν τό τριαντάφυλλο πού τώρα ξανοίγει δέν εἶνε τόμορφότερο.

Ἄκουσε τά λόγια μου τό τριαντάφυλλο κι' ἀναγάλλιασε ἀπό τή χαρά του.

—Τί καλά πού εἶνε τά παιδάκια, στοχάστηκε!

Ἡ τριανταφυλλιά, σιγά τ' ἀνάθεσε τά φύλλα ἀπό εὐχαρίστηση κι' εἶπε μέσα της μέ περιφάνεια:

—Ἐγώ τά βγάξω στό φῶς καί τόν ἥλιο τά ὀμορφα τριαντάφυλλα γιά νά τά χαίρουνται τά παιδάκια.

Πλησιάζαμε μέ τή Λάβρα κοντά καί τό χαδέθαμε τό τριαντάφυλλο. Ἐκεῖνο ντροπαλό μάς γλυκοκύτταξε. Ἄξαφνα εἶπε ἡ ἀδερφή μου:

—Νά τό κόψουμε. καλῆ Περικλῆ! Στό ποτῆρι μέ τό καθάριο νερό θ' ἀνοίξῃ μιὰ ὄρα γρηγορώτερα.

Τό μπουμπούκι ἀνατρίχιασε. Σά νάδλεπε τό χάρο ἐμπρός του ζωντανό μέ τό θεριστικό δρεπάνι πού κόβει τή ζωή καί τήν ἀφανίζει. Συμμαζέψε τά φύλλα του γιά νά προφυλαχτῇ καί μέ τόν τρόμο πού εἶχε στοχαζότανε κι' ἔλεγε.

—Τί κακοί πού εἶνε οἱ ἄνθρωποι! Ἄκουστά μου τόχα.

—“Οχι νά μὴν τὸ κόψουμε ἀπόψε, ἀποκρίθηκα τῆς Λάβρας. “Ἄς τ’ ἀφήσουμε μιὰ βραδιά ἀπάνω στὴ τριανταφυλλιά καὶ τὸ κόβουμε τὸ πρωτὶ. “Ἔτσι θὰ τὸ χαροῦμε ὅλη τὴ μέρα.

“Ὀλονυχτίς ἔτρεμε τὸ μπουμπούχι. Τί ἀγωνία ποῦ εἶναι νά καρτερῆ κανεὶς τὸ θάνατό του. Ἡ ἄβρα ποῦ ἐρχότανε τὴ νύχτα καὶ τὸ νανοῦριζε θαρροῦσε πὺς εἶταν κάποιο χέρι ποῦ πῆγαινε νά τοῦ κόψῃ τὴ ζωὴ κι’ ἔλυωνε, ὅλο ἔλυωνε ἀπὸ τὸν κρῦο φόβο. Σὰν ἐπρόβαλε ἡ ῥοδόθωρη ἀβγούλα καὶ συμμαζῶνε ἡ νύχτα τὰ πυκνά μαγνάδια τῆς μὴ τὴν προφτάσῃ ὁ ἥλιος, ἦρθε κι’ ἡ θροσοῦλα νά τὸ στολίσῃ τὸ τριαντάφυλλο μὲ τὰ μαργαριτάρια τῆς κι’ ἐκεῖνο πάγωσε, σὰ νά τὸ σκέπαζε τὸ νακρικό σεντόνι. Σὲ λίγο ἄρχισε καὶ τ’ ἀηθόνι παραπονετικά νά τραγουδῆ ἀπάνω ἀπὸ τὴν τριανταφυλλιά καὶ νά λέγῃ στὸ τριαντάφυλλο:

—Γιατί εἶσαι γλωμὸ καὶ φοβισμένο, ἀγάπη μου; Μὴ σὲ πίκρανε ὁ ἄχαρος λαλὲς ποῦ δίπλα σου κηκαρώνει τίς ἀνοστοπερφάνειες του; Ποιὸς σοῦ κακομίλησε; Σὲ λίγο θὰ φανῆ ὁ ἥλιος πάλι νά σὲ χαδέψῃ. Δὲν τόνε ζουλέσω ἐγὼ τὸν ἥλιο. Ἄκου τὰ τραγούδια μου γιὰ σένα τὰ τονίζω στὴ λύρα ἀπάνω τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ κημηοῦ τίς χορδές.

Τὸ τριαντάφυλλο ἀποκρίθηκε ὁλότρεμο:

—Κοιμήθηκα— τί ὕπνος εἶτανε κι’ ἀφτός.— τὴν ὑστερινή μου νύχτα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας μου ἀπόψε. Τώρα, μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἡλίου θὰ μοῦ κόψουν τὴ ζωὴ. Τὰ τραγούδια σου μοῦ φαίνονται σὰ μυρολόγια. Θὰ πιῆ τὸ αἷμά μου τ’ ἀκάθαρτο νερὸ τοῦ ποτηριοῦ καὶ θὰ σβύσῃ ἡ μυρωδιὰ μου στὰ χνώτα τῆς κάμαρας. Δὲ μ’ ἀφήνουν νά χαρῶ τὸν ἥλιο, τὴ θροσοῦλα, καὶ τὰ τραγούδια σου. Τί κακὴ καρδιά, ὦμῃ κι’ αἰμοβόρα τὴν ἔχουν οἱ ἄνθρωποι!

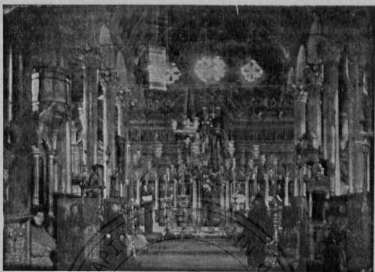
Τὸ πρωτὶ ποῦ κατεδήκαμε πάλι μὲ τὴ Λάβρα τὴν ἀδερφή μου στὸν κήπο, εἶχε μαραθῆ τὸ τριαντάφυλλο. Σβύσανε κι’ οἱ ὀμορφιές κι’ οἱ χάρες του χαθῆκανε. Ἀπὸ τότες δὲν ξανακούστηκε πιά τ’ ἀηθόνι νά γλυκοκελαῖδῆ ἀπάνω στὴν πράσινη τριανταφυλλιά τοῦ κήπου μας. Σὲ λίγες μέρες ξεράθηκε κι’ ἡ τριανταφυλλιά ἀπὸ τὸν κημηὸ τῆς. Μόνο ὁ λαλὲς ἔδειχνε πάντα τίς ἀνοστοπερφάνειες του μὲ καμάρι καὶ μὲ χαρὰ. Μὰ ποιὸς τὸν καταδεχότανε τὸν ἀνευθύνιστο λαλέ!.....

Ἄ θ ἡ ν α. 1910.

Gid.

ΜΙΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Δικαστήριον διακρινόμενον διὰ τὴν ἀκεραιότητά του ἐξέδωκε μονοδικήν εἰς τὰ χρονικά τῶν δικαστηρίων ἀποφασιν. Κατεδίκασε τὸν κατηγορούμενον εἰς ἰσόδια δεσμὰ καὶ δύο ἐτη[ἐπὶ πλέον διότι ὕβρισε τὸ δικαστήριον.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Ἀγιάσσῳ

Ἡ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΑΓΙΑΣΣΟΥ ΕΝ ΛΕΣΒΩ

Ἐλὼν τις νὰ περιγράψῃ ἐν ὀλίγοις τὰ τῆς πανηγύρεως Ἀγιάσσου ἀνάγκη νὰ ἀντρέξῃ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, Ἀγίας Σιών, καθὼς καὶ εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς πόλεως καὶ ν' ἀναφέρῃ σχετικῶς τινὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱεράν τῆς Θεομήτορος εἰκόνα. Τότε μόνον δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἡ ἀξία τῆς κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου τελουμένης μεγάλῃς πανηγύρεως, ὅχι μόνον παρ' ὄλων τῶν κατοικῶν τῆς νήσου Λέσβου ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπέναντι Ἀνατολῆς.

Ἡ πόλις Ἀγιάσσος κεῖται ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ὑψηλοτέρου τῆς νήσου ὄρους τοῦ Ὀλύμπου (ὕψ. 900 μετ.) εἰς ὕψος 400 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἀπέχει τῆς Μυτιλήνης (προστευούσης τῆς νήσου) περὶ τὰς 4 ὥρας. Οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι ἤλθον ἐκ Πενθῆλης, ἀρχαίας πόλεως, νοτιοανα-

τολικῶς τῆς νῦν καταφύτου Ἀγιάσσου, κειμένης ἐπὶ ὄροπεδίου, ἧς τὰ εἰρήπια σώζονται μέχρι τῆς σήμερον, κοινῶς λεγόμενα **Πετζίλια**.

Οἱ πρῶτοι οὗτοι κάτοικοι ἔκτισαν ναῖσκον ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας, ἐξ οὗ καὶ Παναγιούδα ὀνομάζεται καὶ νῦν ὑπὸ τῶν κατοίκων. Ὡς δὲ ἡ παράδοσις διέσωσεν, Ἀρχιερεὺς τις ἐξ Ἱεροσολύμων, συγγεόμενος μὲ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον Ἄσσου, ἐδωρήσατο εἰς τὸν ναῖσκον εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, θαυμασίας τέχνης, μήκους 0,30, πλάτους δὲ 0,30, φέρουσαν τὴν ἐπιγραφὴν « Ἀγία Σιών ». Ἡ εἰκὼν αὕτη θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἐγγωρίων ὡς μία τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ ζωγραφισθῶν ἱστορικῶν εἰκόνων. Πολλὰ θαύματα ἀποδίδονται εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην, πρῶτος δὲ ὁ δωρητὴς αὐτῆς ποιεῖται λόγον περὶ τούτων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην 1500 μ. χ. ἡ ληστεία ἦτο τοιαύτη εἰς τὰ περὶ ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως ὅπως προφυλάξωσι ἀπὸ ἐνδεχομένην ἀσπαγὴν τὴν εἰκόνα καὶ αἶμα ἀποφύγωσι καὶ τοὺς φόβους τότε διωγμούς, μετέφεραν αὐτὴν εἰς τὸ νότιον μέρος αὐτῆς, εἰς θέσιν λεπρῆ, ὡς ἐνοιάζετο, πλησίον φίσκαγγος, ἐνθα νῦν ὑπάρχει τὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐξωκλήσιον τὸ καλούμενον « Ἀγιάσμα ». Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ἡ θαυματουργὸς αὕτη εἰκὼν, μετεφέρετο μόνη κρυπτομένη ἐντὸς βάρου, τὴν ὁποίαν ἀνεύρισκον οἱ κάτοικοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν φλογῶν, αἵτινες θεσπέσιοι ἀνεπέμποντο ἐξ αὐτῆς, μὴ φλεγομένης.

Εἰς ὀλίγην ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἀπόστασιν ἀνηγέρθη μικρὸς ναὸς τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀνάλογος πρὸς τὴν τότε πενιχρὰν τῶν κατοίκων θέσιν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν « Ἀγία Σιών » ἐξ οὗ καὶ ἡ πόλις Ἀγιάσσος. Ἐκεῖ μετώκησαν καὶ ἄλλα πλησίον χωρία, ἀγόμενα ὑπὸ θρησκευτικῆς εὐλαθείας πρὸς τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα. Τοιοιουτρόπως ηὐξήθη καταπληκτικῶς ὁ πληθυσμὸς τῆς κωμοπόλεως.

Ἀναλόγως λοιπὸν τῆς ἐξ ἀπάσης τῆς νήσου, τῶν ἄλλων περὶ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς ἀπέναντι Ἀνατολῆς συρρέοντος πλήθους καὶ τῆς ὑπεράγαν μεγαλοπρεπῶς τελουμένης πανηγύρεως, ἐπάναγκες κατέστη νὰ ἰδρυθῆ καὶ ναὸς ἀντάξιος.

Τῇ προτροπῇ ὄθεν τοῦ τότε ἀρχιερέως Μυτιλήνης Ἱερημίου τοῦ μετέπειτα Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως 1809, κατεδαφίσθη ὁ μικρὸς ναὸς καὶ ἀνοικοδομήθη μεγαλοπρεπῆς τοιοῦτος ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ, ἔχων μήκος 37 καὶ πλάτος 27 τεκτον. πήχεων, πλὴν τοῦ εἰκονοστασίου.

Τέσσαρα ἔτη μετέπειτα, τῷ 1813 πυρκαϊᾷς ἐπραγείσθης ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρὸς τὸ 1)3 τῆς κωμοπόλεως, ὁμοῦ δὲ καὶ ὁ νεωστὶ οἰκοδομηθεὶς ναός. Ἐκ τῆς πυρκαϊᾷς μόλις κατορθώθη νὰ σωθῇ ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεομήτορος καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ καθὼς καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ τοῦ ναοῦ σκευή.

Ἡ δεινὴ αὕτη συμφορὰ οὐδαμῶς ἠλάττωσε τὸν ζῆλον τῶν χριστιανῶν. Ἐκποιήσαντες τὴν τε κινήτην καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ ναοῦ δύο ἔτη μετέπειτα τὸ 1815 ἀνήγειραν τὸν μέχρι σήμερον σωζόμενον τοιοῦτον εὐρυχωρότερον καὶ λαμπρότερον. Ἡ ἀνοικοδόμησις αὕτη ἐγένετο τῇ εὐγενεῖ ἐπιστάσει τοῦ Πατριάρχου Ἱερημίου, ὅστις παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου τῆς Κ)πόλεως διέτριβεν τότε ἐν Μυτιλήνῃ, ἀρχιτέκτονος ὄντος Ἐλευθερίου τινὸς ἐξ Ἄγρας, χωρίου τῆς Λέσβου. Πρὸ τοῦ ναοῦ εὐρεῖα καὶ φιλοκάλλως ηὔρεπισμένη πλατεία, σχιζομένη ὑπὸ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος γηραιᾶς καὶ ὑψικαρήνου πλατένου, εἶνε τὸ ἀγαπητὸν ἐντευκτήριον τῶν κατοικῶν καὶ τῶν πανηγυριστῶν.

Ἐτέρη πυρκαϊᾶ πολὺ τῆς πρώτης φοβερωτέρα τὸ 1877, τῆς ὁποίας: αἱ οὐρανομήκεις φλόγες περιεκύκλωσαν τὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως, χωρὶς ὡς ἐκ θαύματος οὐδὲν νὰ πάθῃ οὗτος, ἀπετέφρωσε τὸν ξενῶνα αὐτοῦ καὶ τὰ 2)3 τῆς πόλεως.

Ἡ φήμη τοῦ θαυματουργοῦ τῆς Παναγῆς τὸσον εἶνε μεγάλη ὅσον καὶ ἀπειρος ἡ τοῦ λαοῦ πίστις, βλέπει δὲ τις τὴν παραμονὴν τῆς πανηγύρεως ἰδίᾳ, σωρείαν εὐσεβῶν προσκυνητῶν μετὰ τὰς χεῖρας ὁπισθὰ γωνία, ὡς λέγουσι, μετὰ λαμπάδων ἰσομήκων τῷ ἀναστήματί των, ἀνυποδήτους καθ' ἅπασαν τὴν πορείαν αὐτῶν, ἄλλους συρομένους διὰ τῶν γονάτων, πεζῶν, λυσικόμων γυναικῶν, μετὰ παντοειδῶν κοσμημάτων, πολυτελῶν καὶ βαρυτιμῶν ἐδυμάτων, φερουσῶν διάφορα ἀναθήματα ὡς κηρὸν ἴσον τὸ βάρει τοῦ σώματός των κτλ. Πάντες οὗτοι εἰς τὰς κρισίμους τοῦ βίου των στιγμὰς ἐπικαλούμενοι τὴν χάριν τῆς Θεομήτορος, φέρουσιν αὐτῇ ἤδη τὰ τὰ ματὰ των, ὡς ἀποκαλοῦσι τὰς προσφορὰς των. Ἀπελθὲς πίστις τοῦ λαοῦ φανταζομένου ὅτι καὶ τὸ Ἅγιον ἐξαγοράζεται.

Καὶ βλέπει τις γωλοῦς, τυφλοῦς, ἀναπήρους, πίσης τάξεως καὶ ἡλικίας ἐκ διαφόρων μερῶν ἄλλους ἐπὶ ἡμιόνων καὶ ἄλλους ἐφ' ἀμαξῶν προσερχομένους μετ' εὐλαθείας.

Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ δὴ γυναῖκες, ἐκ περισσῆς εὐσεθείας κατακλίνονται ἐπὶ ἱκανὰς πρὸ τῆς πανηγύρεως ἡμέρας ἐντὸς τοῦ κυρίως ναοῦ, ἄλλοι δὲ ἐκ διαφόρων μερῶν μεταβαίνοντες « δεκαπεντίζουσιν, ὡς λέγουσιν.

Πρὸς τοὺς πανηγυριστὰς παρέχονται δωμάτια ὕπνου εἰς τὸν ξενῶνα, ἀριθμοῦντα 80 περίπου τοιαῦτα, ἰκανῶς εὐάερα καὶ εὐήλια, ἣ φροντίζουσιν οὗτοι ἐκ τῶν προτέρων νὰ εὐρωσι κατάλυμα εἰς οἰκίαν τινα. Πλὴν δὲ τοῦ ξενῶνος τὰ δύο χροναγωγεία, οἱ γυναικωνῖται τῶν δύο ἐκκλησιῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νάρθηκες μετὰ τῶν περιβόλων ἀκόμη αὐτῶν ὑπερπληροῦνται προσκυνητῶν. Πρὸς ἅπαντας οἱ ἐγγύριοι φέρονται προσηγῶς καὶ φιλοφρόνως, παρέχοντες πᾶσαν δυνατὴν ἀρωγὴν συνευωχοῦνται μετ' αὐτῶν, συνάπτουσιν σχέσεις μετ' ἀγνώστων ἢ ἀνανεοῦσιν παλαιὰς φιλίας: «Καλεῖς τὸν φιλοῦντα ἐπὶ δαῖτα, τὸν δ' ἐθρὸν ἐᾷσαι», λέγει ὁ Ἡσίοδος.

Τὰ καφενεῖα εἰσὶ κατὰ μέσστα κόσμου πανηγυριστῶν διανυκτερευόντων καὶ εὐθυμούντων ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀφθόνως τῷ Βάκχῳ θυόντων. Ἐν τῇ ἀγορᾷ ὡσαύτως ἀληθῆς κοσμοπλήμμυρα.

Ἡ πανήγυρις καθόλου διαρκεῖ ἐπὶ 15 ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα μέχρι τῆς 14 7 βρίου συχνάζουσιν ἐκ διαλειμμάτων προσκυνηταί, οἷς δ' εἰπεῖν καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ὥστε οἱ πατέρες τῆς κοινότητος ταύτης, ὡς λέγει ὁ Ἰσοκράτης, κατώρθωσαν νὰ καταστήσωσι τὴν ἐν λόγῳ πόλιν ἐν μέρει διαρκῆ πανήγυριν. «Λί μὲν ἄλλαι πανηγύρεις διὰ πολλοῦ χρόνου συλλεγεῖσθαι ταχέως διελύθησαν, ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις ἅπαντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἀφικνουμένοις πανήγυρις ἔστι. (πανηγυρικὸς σελ. 46).

Εὐνότητος ὅθεν ἡ ὕλική καὶ ἠθικὴ ὠφέλεια τῶν κατοίκων ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν ξένων συρροῆς καὶ τῆς μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνίας.

Πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως μεταβαίνει ἐκ τῆς πρωτευούσης λόχος ἐκ 50 στρατιωτῶν, τὴν δὲ πανήγυριν λαμπρύνει διὰ τῆς παρουσίας του ἡ Α. Σ. ὁ μητροπολίτης Μιτυλήνης.

Θαυμασία εἶνε ἡ ἐπιβλητικότης καὶ ἐξαισία ἡ αἴγλη τοῦ ἐσπερινοῦ κατὰ τὴν παραμονήν, ὡς καὶ ἡ ἱερὰ λειτουργία, ὅποτε ὁ ἀρχιερεὺς μετ' ἅπαντος τοῦ κλήρου, τῶν ἱεροψαλτῶν καὶ προκρίτων, ἀφοῦ ἐπισήμως περιβληθῆ τὴν ἱερατικὴν του στολὴν ἐν τῷ συνοδικῷ, προηγούμενος τῆς πομπῆς κατέρχεται καὶ περιάγεται περὶ τὸ ἱερὸν ἴδρυμα. Μετὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν περιφέρεται καὶ πάλιν πομποδῶς ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος καὶ κατόπιν ἀναρτᾶται ἄνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ ναοῦ, κάτωθεν τῆς ὁποίας ἀσφυκτικῶς συνωθούμενοι διέρχονται οἱ προσκυνηταί.

Ὁ ἄριθμὸς τῶν προσερχομένων εἰς τὴν πνήγυριν κυμαίνεται ἀπὸ 5—6 χιλιάδας τὸ δὲ ἐτήσιον εἰς αὐτῶν εἰσόδημα τοῦ ναοῦ ἀνέρχεται εἰς 800 λίρας τουρ. Προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν προσόδων ἐκ τῶν ἱκινήτων αὐτοῦ κτημάτων, ἀνέρχεται εἰς τὸ σεβαστὸν ποσὸν τῶν 3000 λ. τ., αἵτινες δαπανῶνται πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων, καὶ τὰς ἐν γένει ἀνάγκαι τῆς κοινότητος. Ἴνα δὲ καλῶς διαχειρίζεται ἡ περιουσία τοῦ ναοῦ ὑπὸ τῆς πρὸς τοῦτο διοικητικῆς ἐπιτροπῆς, συνετάχθη ἀπὸ θετίας κανονισμὸς πλήρης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἐν Τήνῳ Μονῆς τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Εὐχῆς ἐν τούτοις ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἡ ἐκχέστοτε Δ. ἐπιτροπὴ ἐφρόντιζε περισσότερον περὶ τῆς ἄξιωπρεπείας τῶν ὑπαλλήλων ὡς καὶ περὶ τῆς καθαριότητος τοῦ ξενῶνος, καθόσον ἡ ὑπηρεσία αὕτη παρετηρήθη ὑπὸ πολλῶν λίαν παρημελημένη πρὸς ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν τοῦ τόπου βλάβην.

Τελευτῶν τὴν μικρὰν ταύτην περιγραφὴν ἐκφράζω τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας μου εἰς τὸν ἀξιότιμον φίλον κ. Δ. Κύπριον, ὅστις πᾶν εὐγενῶς καὶ προθύμως ἔσπευσε νὰ μοὶ παράσχω τὰς ζητηθείσας πληροφάνειας περὶ τινῶν λεπτομερειῶν τῆς ἀνωτέρω πανηγύρεως Ἀγιάσσου.

Μυτιλήνη

Π. ΠΑΝΤΑΤΖΗΣ

Ὁδοντοῦατρος

ΚΑΝΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Ἐἶνε κανὼν γραμματικῆς— καὶ πρέπει τοῦτον νὰ τηρῆς εἰς κάθε λέξεως ἀρχὴν— νὰ θέτης πνεῦμα εἰς αὐτήν,

Ἄν εἶν' φωνῆεν ὁμοῦς.

Κι' ὄξειαν ὅπου ἀπαιτεῖ—ἀμέσως θέτε την ἐκεῖ

Ἄλλως ἂν περισπᾶται— τοῦτο ἀμέσως πράτε,

Διότι εἶνε νόμος.

Ἄλλ' ἂν εἰς μάγουλον ἀβράς—κόρης ἢ χήρας νασαράς,
ξανθοῦλας ἢ μελαχροινῆς—μήπως δὲν θάσαι ἀγενῆς
φίλημα ἂν δὲν θέσης— ὡς ἀπαιτεῖ ἡ θέσις;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

13Ε ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

ΤΑ ΚΩΜΙΚΟΤΡΑΓΙΚΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

"ΤΟ ΔΟΧΕΙΟΝ ΜΕ ΤΟ ΓΑΛΛ,"

Ἐίς τὴν γυμνὴν ἐπίπλων τραπεζαρίαν τὸ λιτότατον δειπνον τῆς οἰκογενείας Μπουφάκη εἶχε τελειώσει, τὰ τρία δὲ μέλη αὐτῆς ἐπεδόθησαν μετὰ ζήλου εἰς τὴν συνήθη ἐργασίαν των διὰ τὸ ἀπαραίτητον καὶ ἀμετάβλητον ἀπὸ μακρᾶς σειρᾶς ἑτῶν νυχτέρι.

Ὁ κύριος Μπουφάκης, ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, ἦτο «πρωτοβάθμιος» διδάσκαλος. Εἰς τὴν ἐπίζηλον αὐτῆν θέσιν ἀνῆλθε κατόπιν μόχθων πολλῶν καὶ κόπων ἀτρύτων— ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγεν. Εἶχε δηλαδὴ ἐργασθῆι ὁ δυστυχὴς ἐπὶ τριάκοντα καὶ ἕξ συναπτά ἔτη ὡς ἀπλοῦς δημοδιδάσκαλος, διδάξας ἐν περιτροπῆς εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς μεγάλης ἐπαρχίας καὶ ὑφισταμένος στερήσεις ἀνεκδιηγήτους. Τὰ καπρίτσια τῶν κομματαρχῶν ἕξ ἑνὸς καὶ ἡ ἄλλειψις νόμου περὶ μονιμότητος διδασκάλων ἕξ ἑτέρου εἶχον ποτίσει τὴν ψυχὴν του πικρῶν, τὰς ὁποίας μόλις ἐγλύκαιεν ἡ λόγῳ τῆς μακρᾶς του πείρας προαγωγῆ του.

Καὶ δὲν ἦτο δὲ καὶ ἄμοιρος προσόντων, ὁ κύριος Μπουφάκης. Ἄρτιος ὀπισθοὺν μορφώσεως—ἦτο ἰκανὸς νὰ διδάξῃ καὶ Κικέρωνα!— Ἐνθερμος λάτρης τῆς καθαρευούσης— ἐζημοσίευσεν κλοπῆ καὶ ἐν ἄρθρον κατὰ τοῦ Ψυχᾶρη εἰς τὴν «ἑφημερίδα τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων»!— κλασικὸς τὴν μορφήν, τὴν ψυχὴν καὶ τὸ αἶσθημα, ἐνόει τὰ πάντα νὰ γίνωνται ἑλληνοπρεπῆς, ἔλεγε-νολόγει δὲ τὴν σύγχρονον κοινωνίαν διὰ τὸν πιθηκισμόν καὶ τὸν παπαγαλισμόν τῆς.

Κατὰ τὰ μαθητικά του ἔτη διατελῶν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν εἰδυλίων τοῦ Θεοκρίτου, ἀρέθη νὰ τρωθῇ ἀπὸ τὰ βέλη, τὰ ἴποια ὁ υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης τῇ ἔρριπτε μέσα ἀπὸ τοὺς καστανοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Πολυμνίας, ροδοπαρείου καὶ εὐμελοῦς παρθένου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Κίμων διεῖδε τὰς ἀρετὰς τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῆς Ἥρας συγχρόνως. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ πέρας τῶν γυμνασιακῶν του σπουδῶν, ὁ νεαρὸς Μπουφάκης, δὲν ἐλησμόνησεν— ὡς τόσοι ἄλλοι— τὸ Ἰνδαλμα τῶν ὄνειρων του, μόλις δὲ ἔλαβε τὸ ἀπολυτήριόν του μετὰ τὸν βαθμὸν «ἀριστα» παρουσιάσθη εἰς τὸν πατέρα τῆς Πολυμνίας καὶ τοῦ ἐξήτησεν ἐπισήμως τὴν χεῖρα τῆς «χαριτοδρότου θεσποσύνης θυγατρὸς του».

Ἡ αἴτησις ἐγένετο ἀσμένως δεκτή. Πολλοὶ λόγοι συνέτρεξαν πρὸς τοῦτο. Πρῶτον διότι προηγήθη ἡ ἐξομολόγησις τῆς κόρης εἰς τὸν πατέρα, δεύτερον διότι ὁ Κίμων ἦτο φέρελπις νέος, τρίτον διότι ἡ Πολύμνια δὲν εἶχε προικα... αὐτὸς δὲ ἦτο καὶ ὁ σπουδαιότερος.

Ἐμνηστεύθησαν. Ἦ! τῆς ἀληγομένητου μνηστίας!.. ἔλεγε κάποτε στενάζων μετὰ κόθου ὁ κύριος Μπουφάκης. Δύο μόνον διήρκασε μῆνας ἡ ὥραία αὐτῆ περιόδου τοῦ βίου του, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ προσφιλεστέρα ἐνασχόλησίς του ἦτο νὰ διδάσκη εἰς τὴν μέλλουσαν σύζυγόν του τὸν... «Οἰκονομικόν» τοῦ Ξενοφώντος! Εἰς τὸ τέλος τῶν δύο μηνῶν ὁ Κίμων ἐλάμβανε τὸν διορισμὸν του ὡς «τριταθμβίου» διδασκάλου, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ γάμου.

**

— «Αὔξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ γίνεσθε ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης» εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ εὐλογήσας τὸν γάμον των γεραιὸς ἱερεὺς. Δυστυχῶς ὅμως ἢ εὐτυχῶς ἢ εὐχῆ του δὲν εἰσηκούσθη. Διότι μόνος καρπὸς τοῦ γάμου τῆς Πολυμνίας καὶ τοῦ Κίμωνος ὑπήρξεν ἡ κόρη των Σαφῶ.

Πανομοίωτον ἄρα σχεδὸν τοῦ πατρὸς τῆς ἡ «προσευχῆς αὐτῆ θυγατρὸς» ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ἄλλ' ἔφεραν ἤδη ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς τὸ βαρὺ φορτίον τῶν τριάκοντα καὶ πάντε ἐτῶν, οὐδεὶς δὲ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἔσπερξε νὰ μοιρασθῆ μετ' αὐτῆς τοὺς τόσους Μαίους τῆς. Ἡ σιωπηρὰ αὐτῆ ἀποδοκιμασία τῶν ἀνδρῶν εἰς τὰ μονογενῆ τέκνον τῆς κυρίας Πολυμνίας ἐπλήγωνε καιρίως τὴν μητρικὴν τῆς καρδίαν. Πολλάκις δ' ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου καὶ ἐν στιγμαῖς συζυγικῶν διενέξεων ἤτιατο τὸν πατέρα, πρὸς ὃν ἡ θυγατὴρ ὁμοίως καταπληκτικῶς, ἰσχυριζομένη ὅτι ἂν «ἡ Σαφῶ ὠμοίως τὴν μητέρα τῆς» πρὸ πολλοῦ θὰ εἶχε χορεύσῃ τὸν χορὸν τοῦ Ἥσαίου.

Καὶ δὲν ἦτο πράγματι προκλητικῆς ὠραιότητος ὡς ἡ μήτηρ τῆς, ἐν τούτοις δὲν ἦτο καὶ ἄσχημος ἡ Σαφῶ. Παρὰ τὰ τριάκοντα πάντε ἔτη τῆς, ἂν τις ἐπρόσεχε καλά, θὰ τὴν εὐρισκεν ἀρχοῦντως συμπαθῆ. Δυστυχῶς οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ προσέξῃ. Εἶχεν ἄλλως τε καὶ πολλὰς ἀρετάς. Εὐπροσήγορος—καίπερ σιωπηλὴ συνήθως—εὐαίσθητος, μὲ

Κανείς δὲν τὴν ἐπρόσεχε!

χῶς οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ προσέξῃ. Εἶχεν ἄλλως τε καὶ πολλὰς ἀρετάς. Εὐπροσήγορος—καίπερ σιωπηλὴ συνήθως—εὐαίσθητος, μὲ

καρδίαν εὐγενῆ καὶ ψυχὴν γενναυόφρονα, σώφρων καὶ μὲ τρόπου λεπτούς, ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν—τὸ τελευταῖον τοῦτο ὡς ἐκ τῆς πτωχείας, ἐν ᾗ ἀνστράφη. Ἐκ περισσοῦ ἦτο καί... ποιήτρια. Οἱ στίχοι τῆς γραμμένοι εἰς ἀμεμπτον καθαρεύουσαν δὲν εἶχον ἀξιωθῆ ἀκόμη νὰ ἴδουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Ἄδιόφορον ὁμως ἡ Σαπφῶ τοὺς ἔγραψε δι' αὐτήν.

Εἰς ὀλίγας λέξεις ἡ Σαπφῶ εἶχε μόρφωσιν τελείαν—κλασικὴν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πατρὸς τῆς, ὅστις ὑπερηφανεύετο ὡς ἄλλος Πυγμαλίων διὰ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του. Συνείθιζε μάλιστα ἀναγινώσκων τὸ «καθ' ὅλους τοὺς τύπους τῆς γραμματικῆς» γραμμένα ποιήματα τῆς κόρης του ν' ἀναφωνῆ ἐν θαυμασμῶ: «Ἄλλὰ μὲν οὖν γὰρ εὖγε, θύγατερ! Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπέροχον ἔμμεναι ἄλλων».

Ἡ θύρα τοῦ ἡμεναίου ἦτο πάντοτε ἐπιμόνως κεκλεισμένη πρὸ αὐτῆς.

δοσιν καὶ μόνον ἔλειπε τὸ μέσον.

Ὅλα τὰ ποιήματά τῆς ἦσαν γραμμένα εἰς ἄφογον καθαρεύουσαν, οὐδ' ἀπαξ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀπηντᾶτο ἡ λέξις ἔρωϋς, διότι τοῦτο ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς λογοκρισίας τοῦ πατρὸς ἔθεωρήθη ὡς ἀπάθον εἰς τὰ σεμνὰ ἦθη κόρης ἀγνῆς, οἷα ἡ Σαπφῶ.

Ἡ Καὶ εἶχε μὲν τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν ἐμπνευστήριον πηγὴν

Καὶ ἀπεδέχετο μὲν εὐχαρίστως τὸν πατρικὸν θαυμασμόν ἡ Σαπφῶ, ἀλλ' αὐτὸ δὲν τὴν ἠμποδίζε νὰ καταλαμβάνεται ἐνίοτε ὑπὸ μείζονος τοῦ συνήθους μελαγχολίας, ἀναλογιζομένη ὅτι τὰ ἔτη παρήρχοντο ἀνεπιστρεπτεῖ καὶ ὅτι ἡ θύρα τοῦ ἡμεναίου ἔμμενε δι' αὐτὴν ἐπιμελῶς κλειστή.

Ἐν τούτοις ἡ Σαπφῶ εἰργάζετο. Εἰργάζετο περιβαλλομένη ἀπὸ τὸ φέγγος τῶν σπινθήρων μουσικῆς ἐλπίδος ἀπωτέρου μέλλοντος λαμπροῦ, ὅτιω δὲ ἐργαζομένη εἶχε καταρτίσει τομίδιον ποιημάτων ὑπὸ τὸν κτυπητὸν τίτλον «Νιφάδες χιόνοϋ». Τὸ τομίδιον ἦτο ἕτοιμον πρὸς ἐκ-

τῆς Λαοσίας ποιητρίας ἢ κόρη τοῦ Μπουφάκη. Τὴν ἀγνόητα ἄλλως τε τῶν ποιημάτων τῆς ἐφανέρωνε καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ ἀφιέρωσις τοῦ τομιδίου εἰς τὸν πατέρα τῆς.

- Τό δε μου τὸ πόνημα
- Τῷ πατρὶ μου δῶρημα
- Σχολῆς ἔργον ἐν καιρῷ
- Ἐγώγε ἀφιερῶ
- Δεῖγμα υἱκῆς στοργῆς
- Φίλτρου καὶ ὑποταγῆς

Σαπφῶ Κ. Μπουφάκη.

Ἐξ ὄνουχος τὸν λέοντα!

Τοιαύτη ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς ἢ οἰκογένεια Μπουφάκη, τῆς ὁποίας τὴν μακαριαν γαλήνην κατὰ τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας ὥρας ἐτάραξεν αἰφνίδιον κτύπημα εἰς τὴν ἐξώθυραν.

Ὁ πατέρας ἀπηγόρευσε ἀστυρῶς εἰς τὸν ἔρωτα νὰ εἰσέλθῃ....

ἀφῆκε νὰ πέσωσιν ἀπὸ τὰς χεῖράς του οἱ «Παράλληλοι βίοι» τοῦ Πλουτάρχου, τοὺς ὁποίους διὰ πεντηχοστὴν ἡδὴ φοράν διεξήρατο καὶ ἀνέγνωσεν εἰς ἐπήκοον πάντων τὰς ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπητρίου ὀλίγας λέξεις τοῦ κυρίου Κυπαρίσση.

«Φίλε μου—ἔγραψεν ὁ κύριος Κυπαρίσσης—ἂν δὲν σὰς ἐνοχλῶ, ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ σὰς ἐπισκεφθῶ τὴν ἐσπέραν ταύτην. Ἐχω νὰ σὰς ἀμιλῶσω περὶ σπουδαίας τινὸς ὑποθέσεως.»

—Εὐχαρίστως, εὐχαρίστως, ἀνέκραξαν ἐν χορῷ οἱ Μπουφάκηδες.
—Θὰ τὸν περιμένω, προσέθηκεν ὁ κύριος Μπουφάκης, ἀπολύων

—Ποῖος νὰ εἶνε κατὰ τοιαύτην ὥραν; ἠρώτησαν τὰ διασταυρωθέντα βλέμματα πατρός, μητρὸς καὶ κόρης.

Ἦτο ὁ μικρὸς ὑπηρέτης τοῦ κυρίου Κυπαρίσση κομίζων μετ' εὐλαβείας τὸ ἐπισκεπητήριον τοῦ «ἀφεντικοῦ».

Ἐκπληκτος πρό τοῦ ἀπροσδοκῆτου γεγονότος ὁ κύριος Μπουφάκης,

τόν ὑπηρετήν δι' ἐκφραστικῆς χειρονομίας καὶ ρίπτων περίεξ βλέμμα ἐν τῷ ὀπίωφ ἔλαμπεν ἢ εὐχαρίστησις καὶ ἡ χαρά.

Κατὰ τὰ μαθητικά των ἔτη ἦσαν στενοὶ φίλοι ὁ κύριος Κυπαρίσσης καὶ ὁ κύριος Μπουφάκης. Ἐν τούτοις ἀκατανόητοι πῶς οὐδέποτε συνέδεσαν σχέσεις οἰκογενειακάς. Αὐτὸ ὁμοῦς δὲν ἠμπόδιζε τὸν κύριον Μπουφάκην ν' ἀγαπᾷ τὸν κύριον Κυπαρίσσην οὔτε τὸν κύριον Κυπαρίσσην νὰ διακρίεται εὐμενῶς πρὸς τὸν ἀρχαῖον συμμαθητὴν του. Ἄλλως τε οἱ δύο φίλοι εἶχον εὐραθεῖ ἐξ ἀρχῆς εἰς ὄλωσ ἀντίθετα σημεῖα ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς κλίμακος.

Ὁ κύριος Κυπαρίσσης σπουδάζας τὰ νομικὰ ἐπέτυχε πλοῦσιον γάμον καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ καταλάβῃ ἐπιζήλον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Δυστυχῶς ἀπώλεσε τὴν σύζυγόν του, ἀπὸ δεκαετίας δὲ διατέλει ἐν χηρείᾳ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος ἐξεπλήσαστο, ἀφοῦ ἡ μακαρίτισσα τοῦ εἶχεν ἀφίσει τρία ἀγόρια.

Γὰ τρία μέλη τῆς οἰκογενείας Μπουφάκη ἐβουβήθησαν εἰς σκέψεις ἀπὸ τὴν ἀναγγελθεῖσαν πρῶτην αὐτὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κυρίου Κυπαρίσση.

Διδασκαλικώτατος εἰς τὰς ἰδικὰς του σκέψεις ὁ κύριος Μπουφάκης ἀπέδωκεν ἀμέσως τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ παλαιοῦ φίλου εἰς τὴν ἀνάγκην ἣν εἶχεν οὗτος νὰ προσλάβῃ προγυμναστήν. Ὁ μικρότερος υἱὸς του, μαθητῆς τῆς τετάρτης τάξεως, ἦτο ἀδύνατος εἰς τὰ Ἑλληνικά, ὡς καὶ οἱ δύο μεγαλύτεροι, οὔτινες καὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν μαθηταὶ του.

—Θὰ εἶδεν ὅτι τὰ τέκνα του χωλαίνουσι καθ' ὑπερβολὴν, ἐσκέφθη ὁ κύριος Μπουφάκης— τοῦτου δ' ἐνεκεν ἀντιληφθεὶς τὴν ἀνάγκην προγυμναστοῦ προστρέχει εἰς τὰ φῶτά μου. Τῶν φίλων ἐν τῇ ἀνάγκῃ μνημονεύομαι—προσέθηκε καθ' ἑαυτὸν μετὰ τινος πικρίας. Ἄλλ' ἔστω, ἰδοὺ ὅτι παρέχει μοι καὶ αὖθις δείγματα τῆς ἑαυτοῦ εὐνοίας. Ὑπολογίζει ὅτι δύο μόνον λίραι κατὰ μῆνα δὲν θὰ τοῦ φανῇ ἀπαίτησις ὑπερβολικῆ. Ἄλλ' ἂν νομίσῃ ὅτι σκέπτομαι νὰ τὸν ἐκμεταλλευθῶ, ἄς μείνωσι τότε τὰ τέκνα του ἀγράμματα, «ξύλα ἀπελέκητα» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ χυδῆν λαοῦ. Ἐν τούτοις δύο λίραι κατὰ μῆνα θὰ ἠῤῥξανον τὴν πενιχρὰν μισθοδοσίαν μου, κατὰ εἰκοσιτέσσαρας λίρας ἑτησίως, θὰ ἠδυνάμην δὲ οὕτω νά.....

Καὶ ἤρχισε νὰ καταστρώνῃ σχέδια ἐπὶ σχεδίων, τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν εἶχον σχέσιν μὲ τὴν γραμματικὴν οὔτε μὲ τὸ συντακτικόν.

* * *

Πρὸς τὰ ὄνειρα τοῦ κυρίου Μπουφάκη ἀντιτίθεντο ἐκ διαμέτρου αἱ σκέψεις τοῦ τρυφεροῦ ἡμίσεώς του. Φέρουσα ἡ κυρία Πολύμνια ὡς βαρὺν ὀγκόλιθον ἐπὶ τῆς καρδίας τῆς τὴν παρατεταμένην ἀγάμιν τῆς μοναχοκόρης τῆς διέβλεπεν ἐν τῷ προσώπῳ παντὸς ἐπισκέπτου—σπανίου ἄλλως τε—τὸν εὐγενῆ ἱππότην, ὅστις θὰ ὠδήγει τὴν Σαπφῶ ἐν θριάμβῳ ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ τοῦ ἡμεναίου. Συνεπῶς καὶ ἡ προαγγελθεῖσα ἀπροσδόκητος ἐπίσκεψις τοῦ παλαιοῦ φίλου τὴν ἐνέβαλεν εἰς σκέψεις ἀναλόγους πρὸς τοὺς πόθους καὶ

τάς ιδέας της. Τοῦτο δὲ κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον, καθόσον ἀπό τινων ἡμερῶν ὀδηγουμένη ἀπὸ τὴν μητρικὴν τῆς ὀξυδέρχειαν εἶχε παρατηρήσει ὅτι ὁ κύριος Κυπαρίσσης διαρχόμενος πρὸ τῆς οἰκίας των ἔρριπτε παρὰ τὸ σῦνηθες ἐταστικά ἐλέμματα εἰς τὰ παράθυρα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἡ κυρία Μπουφάκη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τί ἐσήμαινε. Τώρα ὁμως τὸ πᾶν ἐξηγεῖτο—κατὰ τὰς ὑποθέσεις

Ἡ Κυρία Πολύμνια ὠνειρεύετο
διαρκῶς γαμβρούς.

της. Χῆρος καὶ πατὴρ τριῶν τέκνων ὁ κύριος Κυπαρίσσης εὐρέθη τέλος εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ σκεφθῇ περὶ δευτέρου γάμου. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἡ Σαπφὼ ἦτο τὸ καταλληλότερον πρόσωπον. Ὁ κύριος Κυπαρίσσης ἦτο πλέον ἀρκετὰ ἡλικιωμένος, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς τὰς νεαρὰς ὑποψηφίους τῆς τάξεώς του. Ἡ Σαπφὼ δὲ ὑστέρει μὲν τῶν ἄλλων κατὰ τὴν προικὰ καὶ τὴν θροσερότητα, λόγῳ ὁμως ἡλικίας, χαρακτήρος καὶ μορφώσεως θὰ καθίστα τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Κυπαρίσσης ἀληθῆ παρὰδεισον.

—Αὐτὸ εἶνε—συνεπέρανε ἐν τέλει ἡ κυρία Μπουφάκη. Θέλει τὴν Σαπφὼ. Ἐνόησα ἐγὼ τὴν σημασίαν τῶν βλεμμάτων του ἀπὸ τόσας ἡμέρας τώρα. Δόξα σοι, Θεέ μου! θὰ ἀποκαταστήσω καὶ ἐγὼ λοιπὸν τὸ παιδί μου καὶ θὰ τὸ ἀποκαταστήσω μιά χαρά. Ὅπως πρέπει καὶ τοῦ ἀξίζει. Τί σοῦ εἶνε καὶ αὐτὰ τὰ ἀνέλπιστα! Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζεται κανεὶς. Καλὰ λέγει καὶ ἡ παροιμία: μεγάλη κόρη μεγάλη μοῖρα.—Ὅλες θὰ τὴν ζηλέψουν. Πῆρε χῆρο—θὰ σοῦ ποῦν μερικοὶ φθονεροὶ—χῆρο μὲ παιδιά. Ἄδιαφορο' ἀφοῦ πῆρε ἄνθρωπο, ποῦ δὲν εἶνε ἀξίεις νὰ τὸν ἰδοῦν στὰ μάτια των ἐκεῖνες, ποῦ ὅταν πανδρεύουν τὰ κορίτσια των μὲ κανένα γραμματικίσκο, μοῦ λέν γιὰ περιγέλοιο τάχα καὶ γιὰ περιφρόνησι καὶ στῆς Σαπφούλας σου μὲ τὸ καλὸ. Τὸ καλὸ νὰ μὴ τὸ ἰδοῦν. Τώρα θάρχωνται νὰ μὲ παρακαλοῦν. Ἐγὼ ὁμως θὰ τοὺς δεῖξω ποιᾶς μάνας κόρη εἶμαι!

Ἐπί τούτοις ἡ ἀγαθὴ οἰκοδόποινα βεβαίᾳ πλέον περὶ τοῦ σκο-

Θὰ ἔρχωνται νὰ μὲ παρακαλοῦν.

ἢ Σακφῶ; Συνεφερόναι νοσερῶς πρὸς τὸν πατέρα, ἢ πρὸς τὴν μητέρα της; Τί ὄνειρα ἐπλάττειν αὐτὴ εἰς τὴν υπερήλικα φαντασίαν της; Κατεχομένη ὑπὸ τοῦ ἐπιράλλου τῆς φιλολογικῆς θάρνης καὶ γνωρίζουσα ὅτι ὁ κύριος Κυπαρίσσης ἐπρόκειτο νὰ ἐκδώσῃ ἐφημερίδα, ἀπέδιδε τὴν ἐπισκέψιν τοῦ ὡς γενομένην χάριν αὐτῆς καὶ μόνης, διὰ νὰ προσκληθῇ ὡς συνεργάτις.

Θὰ ἐγνώριζε, φαίνεται, ὁ κύριος Κυπαρίσσης, τὸ ποιητικὸν ἄλαντόν της καὶ τὴν μεγάλην ἐπίδοσιν της εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ ἤρχετο νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῆς συνεργασίαν. Τοιοῦτοτρόπως ἐπραγματοποιεῖτο ἐπὶ τέλους τὸ ὄνειρόν της, τὸ μέγα ὄνειρόν της νὰ ἴδῃ τὰ ποιήματά της τυπωμένα. Τακτικὴ συνεργάτις εἰς ἐφημερίδα δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα! Ἡ αὐγὴ τοῦ φιλολογικοῦ της σταδίου υπέρβασκε ροδίνη καὶ αἰγλήσσο.

—Θ' ἀρχίσω νὰ δημοσιεύω τὰ ποιήματά μου ἀπὸ τὴν «ἀφιέρωσιν» τῶν ἔργων μου εἰς τὸν πατέρα μου, ἔλεγε. Πόσῃ ἐντύπωσιν θὰ κάμῃ τοῦτο! Ἡ κόρη πρὸς τὸν πατέρα. Τί ἀγνότερον, τί ὠραιότερον, τί ὑψηλότερον τῆς υἱικῆς στοργῆς; Τὰ πάντα δι' ἐκείνον, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐλαδον τὰ πάντα.

Καὶ σκιρτῶσα ἐξ ἀγαλλιάσεως ἡ Σακφῶ, ἀπήγγειλε καθ' ἑαυτὴν τὴν «ἀφιέρωσιν», τὴν περιφημον ἀφιέρωσιν τῶν ποιημάτων της εἰς τὸν πατέρα της.

—Ἄ! θὰ κάμουν κίσθησιν αἱ ποιήσεις μου. Εἶμαι βεβαία, ἐξη-

ποῦ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ δικηγόρου, παρητήρησεν ὅτι τὸ πεπαλαιωμένον σκέπασμα τῆς τραπέζης δὲν ἦτο κατάλληλον διὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην περίστασιν. Μὰ ἀσυνήθη λοιπὸν θωπεῖαν εἰς τὴν φωνὴν συνέστησεν εἰς τὴν Σακφῶ νὰ στρώσῃ τὸ «καινούργιο» ἀπὸ ἐταμίιν καὶ κεντημένων τραπεζομάνθιλον, τὸ ὅποιον ἀπέτελε: σπουδαῖον μέγρος τῆς ἐτο:μαζομένης πάντοτε προικὸς της.

Ἐν τῷ «μεταξὺ τί ἀρὰ γε νὰ ἐσκέπτετο

κολούθησεν ἡ Σαπφώ. Θά γνωρισθῶ, θά ἐκτιμηθῶ, θά θαυμασθῶ. Μετά τρεῖς μῆνας ἐκδίδω τὰ ποιήματά μου εἰς τόμον. Ὁ ὄρατος τίτλος του « Νίφάδες Χιόνος » θά ἐνθουσιάζῃ καί τὸ περιεχόμενον του θά μαγεύσῃ!... Πόσα δὲν θά ἔχουν νὰ γράψουν αἱ ἐφημερίδες δι' ἐμέ! Ἴσως νὰ μοῦ ζητήσουν καί τὴν εἰκόνα μου διὰ νὰ μὲ παραδώσουν εἰς τὴν ἀθανασία. Εἶπε ὁμοῦ σωστὸ μία κόρη νὰ διδῇ τὴν εἰκόνα της εἰς ἐφημερίδας, εἰς περιοδικά, εἰς ἡμερολόγια;... Ὅχι βέβαια.

Παρ' ὄλην ὁμοῦ αὐτὴν τὴν κακῶς ὑποκρυπτομένην σεμνοτυφίαν της ἡ Σαπφώ ὡς μὴ ἀηλλαγμένη ἐντελῶς τοῦ ἐνοστίκτου τῆς φιλαρσεκείας, καθ' ὃ γυνή, ἠθέλησε νὰ διευθετήσῃ ὀλίγον τὴν κόμην της καὶ νὰ ρίψῃ ἐν βλέμμα εἰς τὴν περιβολὴν της. Ἄλλως τε καὶ ἡ στοιχειώδης φρόνησις ἀπῆται τὴν μικρὰν αὐτὴν θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς γυναικείας φιλαρσεκείας, ἀφοῦ ἀνεμένετο ἐπισκέπτῃς ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξηρτῶντο μεγάλα συμφέροντα.

Μετέβη λοιπὸν εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ἀτόμου της. Αἰφνης ἐκρούσθη ἡ ἐξώθυρα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Σαπφώ μὲ τὸ κηρίον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπεθεώρει εἰς τὸν καθρέπτην τὸ κτένισμά της. Ἐν τῇ σπουδῇ της νὰ σπεύσῃ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου, ἐστράφη ἀποτόμως. Ἄλλ' ἡ κίνησις ὑπῆρξεν ὀλεθρῆ. Ἡ κεφαλὴ της ἐπλησίασεν ἢ μᾶλλον προσετρίβη ἐπὶ τοῦ κηρίου καὶ ἐλόκληρος ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ τῆς κόμης της ἀκαριαίως ἀναφλέγη.

Κραυγὴ ἀπελιπίστας ἐξέφυγε τῶν χειλέων τῆς δυστυχοῦς κόρης, ἐν ᾗ συγχρόνως ἐκ τῆς χειρὸς της ἐπιπτε τὸ κάκουργον κηρίον. Τί νὰ κάμῃ τώρα; Νὰ παρουσιασθῇ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐνώπιον τοῦ ξένου ἐκείνου, ἢ νὰ μείνῃ κλεισμένη εἰς τὸ δωμάτιόν της; Ἡ πάλῃ μεταξὺ γυναικείας φιλαρσεκείας καὶ ποιητικῆς φιλοδοξίας ὑπῆρξε βραχεία. Ἐξενίκησεν ἡ ποιητριά. Ἐχουσα ἡ Σαπφώ ἐρριζωμένην τὴν ἰδέαν ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἐξωτερικὰς της ἀλλεΐφεις ἡ ἐντέλεια τοῦ πνεύματός της ἦτο ἀρκετὴ νὰ κατακτήσῃ πάντα ὅστις θά τὴν ἐγνωρίζε, διηυθέτησεν ὅπως—ὅπως τὴν κόμην της καὶ μετέβη πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου.

* * *

Ὁ κύριος Κυπαρίσσης εἰσῆλθε. Νομίζεις ὁμοῦ μαζὺ του εἰσῆλθε καὶ ἡ δυστυχία εἰς τὴν ἡσυχον κατοικίαν τοῦ κυρίου Μπουζάκη. Ὁ διδάσκαλος σπεύδων νὰ ὑποδεχθῇ τὸν ἀρχαῖον συμμαθητὴν του παρασύρει τὸ νεωστὶ στρωθὲν «καλλιτεχνικόν» τραπεζομάνδηλον, ἀνατρέπεται τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης μελανοδοχεῖον καὶ τὸ «θαυμάσιον ἐργόχηρον» τῆς Σαπφούς μεταβάλλεται εἰς..... μαύρην θάλασσαν! Ἡ κυρία Μπουζάκη μόνον ποῦ δὲν ἐλειποθύμησεν εἰς τὴν θέαν τοῦ κατασπιλωθέντος «καλλιτεχνήματος». Ἡ προσδοκία ὁμοῦ ἐπικαιμένης εὐτυχίας τὴν ἔκαμε νὰ σφίξῃ τὴν καρδίαν της καὶ νὰ ὑποδεχθῇ μὲ τὸ γλυκύτερον τῶν μειδιαμάτων της τὸν κύριον Κυπαρίσσην. Ὁ ἐπισκέπτῃς ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ. Ἐξέφρασε τὴν συμπάθειαν, ἦν

ἀνάκαθεν ἔτρεφεν πρὸς τὸν ἀρχαῖον συμμαθητὴν του, τὴν ὑπόληψιν τὴν ὅποιαν εἶχε πρὸς ὄλην τὴν οἰκογενειάν του καὶ τὴν λύπην ἣν ᾗσθάνετο μὴ κατορθῶσαι μέχρι τοῦδε νὰ διέλθῃ τὴν φλιάν τῆς οἰκίας του.

Ὁ πρόλογος προσέειπε σάρκα καὶ ὀστά εἰς τὰς ἰδέας καὶ τὰς σκέψεις ἐκάστου τῶν τριῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας Μπουφάκη. Ὁ κύριος Μπουφάκης ἤρχισε νὰ χαϊδεύῃ τὸν μύστακά του, βέβαιος ὅτι θὰ προσελαμβάνετο ὡς προγυμναστής. Ἡ κυρία Μπουφάκη ἐτσιτώθη εἰς τὴν καρέκλαν τῆς ἀναμένουσα τὴν αἰτησὶν τῆς χειρὸς τῆς κόρης τῆς. Ἡ Σαπφῶ ἔκυψεν ὀλίγον θέλουσα ταχύτερον τῶν γονέων ν' ἀρπάσῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ ἐπισκέπτου τὴν πρόσκλησιν εἰς συνεργασίαν ἐν τῇ νέᾳ ἔφημερίδι.

Ὁ κύριος Κυπαρίσσης ἀφ' οὗ ἐπ' ὀλίγον ἰσοώπησεν, ἐξερόδηξε καὶ ἐπανέλαβε: Μένει τώρα νὰ σὰς ἀνακοινώσω καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς μου. Πρὸ ἔτους, κυρία Μπουφάκη, εἶχετε τὴν ἀ-

Κεραυνὸς ἂν ἐπιπτε

τυχίαν νὰ χάσετε τὸν πατέρα σας. Κληρονόμοι ἐξ ἀδιαίρετου τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ἀνθρώπου εἴσθε ὑμεῖς καὶ οἱ δύο ἀδελφοί σας. Ἀλλ' ὁ μακαρίτης ἀποθανὼν ἀφῆκε χρέος τι ἀρκούντος σημαντικὸν εἰς ἕνα ἐκ τῶν ἀνταποκριτῶν του, ὁ ὅποιος μεθῶριτε δικηγόρον του. Τὸ χρέος μετὰ τῶν τόκων ἀνέρχεται εἰς 150 λίρας περίπου. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κληρονόμοι δὲν παρητήθησαν τῆς κληρονομίας ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζομένου χρονικοῦ διαστήματος, ὑμεῖς, κυρία Μπουφάκη, καὶ οἱ δύο ἀδελφοί σας εἴσθε ὑπεύθυνοι διὰ τὸ χρέος καὶ ὡς... τίλος ἔρχομαι νὰ τὰς ζητήσω νὰ τὸ ἐξουλήσετε δια νὰ μὴ γίνουιν ἀδικα

* * * Ζικαστικὰ ἔξοδα.

Κεραυνὸς ἂν ἐπιπτεν ἐνώπιον τῶν Μπουφάκηδων ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἴσως ἢ κατὰ πλεῖς τῶν δένθ' ἦτο μεγαλειτέρα. Λάμπρις ὀφθαλμῶν, μειδιάματα χειλέων, χαρὰ μορφῆς ἐξηφανίσθησαν διὰ μιᾶς. Ἐπὶ ὄλων τῶν προσώπων διεχύθη ἡ στιγμιότερα ἀπογοήτευσις καὶ ἀπελπισία. Τὸ «δοχεῖον μὲ τὸ γάλα» ἔπεσεν ἀπὸ τὰς κεφαλὰς ὄλων. Τὰ ὄνειρά των διελύθησαν. Ἡ κυρία Πολύμνια διηύθυνε περίλυπον βλέμμα πρὸς τὸ μελανωθὲν τραπεζομάνδηλον, ἡ Σαπφῶ ἀνύψωσε μηχανικῶς τὴν χεῖρά της μέχρι τῆς κόμης τῆς καὶ μόνος ὁ κύριος Μπουφάκης κατώρθωσεν ὅπως οὖν νὰ κρατήσῃ τὴν ἀταραξίαν του καὶ νὰ ξεπροδοθῇ τὸν δυσοίωνα ἐπισκέπτην.

Ὅταν ἐπανήλθεν εὗρεν τὴν κόρην τουὰ περιποιῆται τὴν λειποθυμήσανσαν μητέρα της.

—Ὅχι ἦν ἄλλως γενέσθαι, ἐψιθύρισεν: κακῆς ἀπαρχῆς γίνεται τέλος κακόν.

Καί μὲ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτὴν σκέψιν ἐπανάλαβε τὸν Πλούταρχόν του καὶ ἐβουβίσθη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βίου τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ἀπὸ τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε διακόψει.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΣΧΗΜΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

(Λαϊκὴ παράδοσις)

Ἐκ ἄποτε ἕνας κύριος συνήνητρε στὸν δρόμον του κάποιον χωρὶ-
 τὸν. «Κουμπάρε ἀπὸ τοῦ εἰσαι τοῦ εἶπες;— Ἀπὸ μακρυνὸ μέρος,
 κύριέ μου, — πῶς ὀνομάζεται τὸ χωριὸ σου;— Εἶνε ἕνα χωριὸ
 κοντὰ στὸ Ρουσιῶδ. — Εἶνε μεγάλο;— Δὲν τὸ ἐμέτρησα. — Τί ἕκα-
 μνες ἔκει;— Τὸν περσομένο χρόνον ἠγόρασα ἕνα σκυλί μὲ μπιζέ-
 λικ. — Καλὴ δουλειά! — Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! — Διατί;— Ἐ-
 μέθουσα καὶ ἐσκόρπισα τὸ πρᾶμμα. — Ἄσχημη δουλειά! — ἄσχημη
 ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! — Διατί;— Ἐσκόρπισα ἕνα σκυλί μὰ ἐμάξουσα ἕ-
 να καὶ κᾶτι. — Καλὴ δουλειά! — Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! — Διατί;—
 Ἐσπείρα τὰ μπιζέλια ἀλλὰ ἦ χρονιά ἦταν κακὴ! — Ἄσχημη δου-
 λειά! — Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! — Διατί;— Μπιζέλια πῆρα ὀλίγα
 ἀλλὰ φλούδια πολλά. — Καλὴ δουλειά! — Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο. —
 Διατί;— Ὁ χοῖρος τοῦ παπᾶ μας ἦλθεν στ' ἄλωνι καὶ τὰ ἐσκόρπι-
 σε. — Ἄσχημη δουλειά! — Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο. — Διατί;—
 Ἐσκότωσα τὸν χοῖρον καὶ πῆρα ἀρκιτὸ κρέας. — Καλὴ δουλειά! —
 Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! — Διατί;— Τὰ σκυλιὰ τοῦ παπᾶ μου ἄρπα-
 ξαν τὸ κρέας. — Ἄσχημη δουλειά! — Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! —
 Διατί;— Ἐσκότωσα τὰ σκυλιὰ καὶ ἀπὸ τὸ δέρμα τους ἕκαμα ἕνα ὄ-
 ραζον ἐπανωφόρι διὰ τὴν γυναῖκά μου. — Καλὴ δουλειά! — Καλὴ ἀλ-
 λά ὄχι καὶ τόσο! — Διατί;— Ἡ γυναῖκά μου περνοῦσε ἀπὸ τὸν πα-
 πᾶ καὶ ὁ παπᾶς ἐγνώρισε τὸ δέρμα καὶ ἐπῆρε τὸ ἐπανωφόρι. — Ἄ-
 σχημη δουλειά! — Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! — Διατί;— Ἐκαμα ἀ-
 γωγὴν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὁ παπᾶς κατεδικάσθη νὰ μοῦ δώσῃ
 ὀπίσω τὸ ἐπανωφόρι. — Καλὴ δουλειά! — Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο! —
 Διατί;— Διὰ νὰ κερδίσω τὴν ὑπόθεσι ἐξώδουσα εἰς τὰ δικαστήρια ὀ-
 λην τὴν περιουσίαν μου. —

Σ. Φ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΚΑΙΡΗΣ

Τοῖς σεβαστοῖς μοι γονεῦσιν
εἰς πολλοῦ σεβασμοῦ
καὶ εὐγνωμοσύνης ἔνδειξιν

Γιὰ τῶν ὀλίγων, τὰ ὅποια κατωτέρω γράφομεν, δὲν σκοποῦμεν νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσεις ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Θεοφίλου Καίρη, διότι τοιαῦτα ζητήματα εἶναι λίαν ἐπιζήμιον ν' ἀνακαινῶνται, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ἱστορήσωμεν τὸν βίον τοῦ αἰρεσιάρχου, ὅστις, ἂν δὲν ἦτο τοιοῦτος, βεβαίως ἐνάσθη, ἂν μὴ ὑπερτέρα μοῖρα πρὸς τὸν Κοραῖν θὰ κατατάσσεται.

Ὁ Θεοφίλος Καίρης ἐγεννήθη ἐν Ἀνδρῶ τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1784. Τὸ ἀρχικόν αὐτοῦ ὄνομα ἦτο Θωμᾶς. Ὁ πατήρ του ὠνομάζετο Νικόλαος, ἡ δὲ μήτηρ του Ἀσημίνα, ἀμφότεροι ἐκ τῶν τᾶ

πρώτα φερουσῶν οἰκογενειῶν καταγόμενοι. Ὁ Θεόφιλος εἶχε τρεῖς ἀδελφούς καὶ ἰσαριθμούς ἀδελφάς, ἐξ ὧν ἡ μία ἦ περιώνυμος καταστάσα Εὐανθία.

Τὰ πρῶτα γράμματα ὁ Θεόφιλος Καίρης ἔμαθεν ἐν Ἄνδρῳ, κατόπιν δὲ μετέβη εἰς Κυθωνίας κατὰ πρόσκλησιν θεοῦ του τινος Σωφρονίου ὀνόματι. Ἐν Κυθωνίαις διαμένων ἐφοίτα εἰς τὴν ἐκεῖ περίφημον σχολήν, ἣτις εἶχεν ἰδρυθῆ κατὰ τὸ ἔτος 1780, ὅπου συνεδέθη δι' ἀρρήκτου φιλίας πρὸς τὸν Γρηγόριον Σαράφην, ἕταρον μέγαν τοῦ Γένους διδάσκαλον.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐκεῖ σπουδῶν του μετέβη εἰς Πάτρμον καὶ Χίον μετὰ τοῦ φίλου του Σαράφην, ἵνα ἐξακολουθήσῃ ταύτας εἰς τὰς ἐκεῖ ἀκμαζούσας σχολάς.

Ἄλλ' ἡ φιλομάθειά του δὲν ἱκανοποιεῖτο καὶ ἔστρεψε τὰ βλέμματα του εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν ἐστίαν τῶν ἐπιστημῶν.

Τὴν ἐπιθυμίαν του ταύτην ὑπέβαλεν εἰς τοὺς γονεῖς του, οἵτινες μὴ εὐποροῦντες ἠρνήθησαν διαρρήδην. Ἴνα ἀποτρέψωσι δ' αὐτὸν ἔτι περισσότερον τοῦ σκοποῦ του τῷ προέτειναν νὰ νυμφεῖται. Ἄλλ' αὐτὸς προφασισθεὶς, ὅτι ἔμελλε νὰ γίνῃ μοναχός, ἀπέρριψε τὴν πρότασιν τῶν γονέων του περὶ γάμου· πράγματι δὲ τῷ 1802 δηλαδὴ δεκαοκταετῆς ἔχειροτονήθη διάκονος μετονομασθεὶς Θεόφιλος.

Τὸ εἰς Εὐρώπην ταξίδιον κατώρθωσε βραδύτερον καταβάλλοντος τὰ ἐξοδα τοῦ θεοῦ του Σωφρονίου.

Καὶ πρῶτον μὲν μετέβη εἰς Πίσαν τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐπεδόθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν, φυσικὴν καὶ ἰδίως εἰς τὴν θεολογίαν κατόπιν δὲ μετέβη εἰς Παρισίους, ὅπου ἐξηκολούθησε μετὰ μεγαλειτέρου ἔτι ζήλου τὰς σπουδὰς του. Ἐν Παρισίοις εὐρισκόμενος ἐγνώρισε τὸν ἀοιδιμον Κοραῆν, μὲθ' οὗ δι' ἀδελφικῆς συνεδέθη φιλίας.

Τὴν 22 Ἰουνίου 1808 οἱ Κυθωνεῖς προσέκαλεσαν τὸν Θεόφιλον ἐκ τῆς Εὐρώπης, ὅπου εἰσέτι ἐσπούδαζεν, ἵνα ἀντικαθίστήσῃ τὸν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν πάσχοντα Βενιαμὴν τὸν Λέσβιον (1). Ὁ Καίρης ὅμως ἐπιθυμῶν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτι τὰς σπουδὰς του ἀπεποιήθη τὴν προσφερομένην αὐτῷ θέσιν. Τῇ 11 Ἰουλίου 1810 ἐκ νέου καλοῦσιν αὐτὸν οἱ Κυθωνεῖς (2). Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην πρόσκλησιν ἐνέδωκεν ὁ Θεόφιλος ἐλθὼν ἐπὶ τούτῳ εἰς Κυθωνίας.

Τῇ 11 Φεβρουαρίου 1811 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἐν Σμύρνῃ σχολῆς ἀντὶ ἐτησίου μισθοῦ 4000 γροσίων καὶ δωρεὰν οἰκῆσεως καὶ τροφῆς τοῦ τε Θεοφίλου καὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν καὶ τῆς παραχωρήσεως εἰς τὸν θεῖόν του Σωφρόνιον ἑνὸς μεριδίου τῆς ἐν Σμύρνῃ ἑφημερίας (3).

1.- Σενοφάνης τόμ. Β. τεύχ. Β. σελ. 79 καὶ 85.

2.- Σενοφάνης ἐνθ' ἀνωτέρω

3.- Σενοφάνης τόμ. Β. τεύχος Γ'. σελ. 118 καὶ 85.

Ἐν τούτοις ἐρίδας μεταξὺ τῶν ἐφόρων τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς ἠνάγκασαν τὸν Θεόφιλον νὰ παραιτηθῆ τῆς σχολαρχίας κατὰ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ νὰ μεταβῆ καὶ πάλιν εἰς Κυθωνίας.

Ἐκ τῶν Κυθωνιῶν προσεκλήθη ὑπὸ τῶν προυχόντων τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀναλάβῃ τὴν διευθύνσιν τῶν ἐκεῖ σχολείων. Καὶ ἀνεχώρησε μὲν κατ' Ἀθῆνας τὸν 1812 εἰς Ἄνδρον, οὐχὶ ὅμως δι' ἓν σκοπὸν ἐκλήθη, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν γονέων του, θανισθεὶς μάλιστα παρὰ τοῦ Γεωργίου Σαράφη γρῶσια 960 διὰ τὰ ἐξοδα τοῦ ταξιδίου του.

Ἐξ Ἄνδρου ἐπιστρέψας, κατόπιν ἐπανειλημμένων προσκλήσεων, εἰς Κυθωνίας ἀναλαμβάνει κατὰ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας. Ἐδίδασκε δ' ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ταύτῃ τὴν Φυσικὴν καὶ τὰ Μαθηματικά, τοῦ μέχρι τοῦδε διευθύνοντος τὴν σχολὴν Βενιαμίν τοῦ Λεοσίου περιορισθέντος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων. Ἄλλ' ὁ Βενιαμίν οὗτος φύσει φιλόνηκος ὢν δὲν ἐδράδυνε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐρίδας πρὸς τὸν Καίτην, τοῦ ἐποίου τὴν ὑπεροχὴν δὲν ἔδραπε μὲ καλὸν ὄμμα. Ἡ κοινότης ὅμως τῶν Κυθωνιῶν, μὴ ἀνεχθεῖσα τὴν τοιαύτην τοῦ Βενιαμίν διαγωγὴν, τὸν ἀπέλυσε.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Βενιαμίν ὁ Καίτης μετὰ μεγαλειότηρου ἐτι ζήλου ἐπεδόθη εἰς τὴν διαπαιδαγωγίαν τῆς σπουδαζούσης νεότητος. Τότε ἤρχισε νὰ ἀποδεικνύῃ τὴν ἀριότητα τῆς μορφώσεως, ἣν ἐκτήσατο κατὰ τὸ ὀκταετὲς τῆς ἐν Εὐρώπῃ διαμονῆς του διάστημα. Ἡ φήμη του, ὡς μεγάλου διδασκάλου ἤρξατο διαδιδόμενη καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα πανταχόθεν ἤρχισαν νὰ προσέρχονται εἰς Κυθωνίας νέοι, ἐπιθυμοῦντες νὰ φωτισθῶσι καὶ αὐτοὶ ἀκούοντας τῆς διδασκαλίας τοῦ Καίτη.

Ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἐδίδασκεν οὕτω καρποφόρος ἐν Κυθωνίαις. Κατώρθωσε δὲ διὰ τῶν ἀτρήτων του ἐνεργειῶν νὰ θεραπευθῶσι πάσαι αἱ ἑλλείψεις τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας, τῶν Κυθωνιῶν προθυμοποιουμένων νὰ καταβάλλωσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας δαπάνας. Οὕτω κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ ἐν τῇ σχολῇ βιβλιοθήκην λίαν ἀξιόλογον καὶ πλουσίαν καὶ νὰ φέρῃ ἐξ Εὐρώπης διάφορα ὄργανα φυσικῆς καὶ χημείας, δι' ὧν ἐναργεστέραν καθίστα τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων τούτων, διὰ τῶν διαφόρων πειραμάτων, τὰ ἑποῖα ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του καὶ πολλοῦ τῶν Κυθωνιῶν πλήθους ἐξετέλει.

Ἡ κατὰ τὴν 3ην ὁμοῦ Ἰουλίου 1821 ἐπισυμβῶσα καταστροφὴ τῶν Κυθωνιῶν (4) ἠνάγκασαν τὸν Καίτην νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὰς καὶ νὰ μεταβῆ εἰς τὴν ἀγωνιζομένην τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα Ἑλλάδα.

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1820 ἔλαβε μέρος εἰς τὴν εἰς Ὀλυμπον

4. - Σ. Τρικούπη, ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως (ἐκδόσις τρίτη) τόμ. Β'. σελ. 189. — Γ. Φιλιππουπόπουλος, ἱστορικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως τόμ. Γ'. σελ. 258 καὶ ἐξ.

ὕπὸ τὸν Γρηγόριον Σάλλαν ἐκστρατεῖαν. Ἄλλ' ἀποτυχοῦσης ταύτης ὁ Θεόφιλος μετὰ τινων ἄλλων μόλις διεσώθη εἰς Κόρινθον κατὰ τὸν Μάιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀφ' οὗ καθ' ὁδὸν ὑπέστη τὰ πάνθαινα (5).

Κατόπιν ἀπεστάλη πληρεξούσιος τῆς Ἄνδρου εἰς τὴν Β' ἐν Ἄστραι Ἐθνικὴν συνέλευσιν (6) Μεθ' ἧς διατέλεσε Βουλευτῆς. Ἡ Γ' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνικὴ συνέλευσις ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν Λυκοῦργον Κριστινίτην τὴν ἐπιστasiaν τῆς ἐκτυπώσεως τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐν τῇ Ἐθνικῇ τυπογραφίῳ τοῦ Ναυπλίου (7), ἀπευθύνασα τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπίσημον αὐτῆς ἔγγραφο (8) εἰς ὃ ἀπήντησαν ἀμφότεροι ἐκ Ναυπλίου διὰ τοῦ ἀπὸ 11 Ἀπριλίου 1826 κοινοῦ αὐτῶν ἐγγράφου (9).

Ὅτε δὲ τῇ 12 Ἰανουαρίου 1828 ἀφίκετο εἰς τὴν Αἴγινα ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας, ὁ Καίρης προσεφώνησεν αὐτὸν ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ναφ̄ διὰ λόγου μεστοῦ φιλοπατρίας. Ὁ Καίρης ἐν τῇ λόγῳ τούτῳ δίδει συμβουλὰς εἰς τὸν Καποδίστριαν, αἵτινες πρέπει νὰ ὀδηγῶσι καὶ νῦν ἐτι τοῦς κυβερνήτας, εἰάν θέλωσι νὰ βαδίσῃ τὸ κράτος ἐπὶ τὰ πρόσφ. (10)

Ἡ ἐπανάστασις διὰ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Καποδιστρίου ἐληξε καὶ τὰ πράγματα τῆς πολιτείας εἰσῆλθον εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῶν τροχίαν. Ἄλλ' ὁ Καίρης ἦτο ἐκτὸς θέσεως καὶ αὐτὸ πολὺ τὸν ἐλύπει, διότι φύσει ἀσεκλῆτος ὦν δὲν ἤδύνατο νὰ μὲνῃ ἄεργος. Μετὰ πολ-

5.- Σ. Τρικούπη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως (ἐκδόσις τρίτη) τόμ. Β', σελ. 136 καὶ ἐξ. — Τὰ κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν ταύτην περιγράψει λεπτομερῶς αὐτὸς ὁ Καίρης ἐν ἡμερολογίῳ διασωθέντι ἀκεραίῳ καὶ εὗρισκομένῳ μετ' ἄλλων ἐγγράφων εἰς χεῖρας τῆς ἀνεψιᾶς του κ. Εὐανθίας Καίρη. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο περιέχεται ἐν τῇ ἐσχάτῳ ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ ἐν Ἄνδρῳ σχολάρχου κ. Γ. Κ. Βογιαζίδου πονήματι, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Νεοελληνικὰ ἀνεκδότα (1812—1831)» σελ. 7 καὶ ἐξ.

6.- Μάμωκα, Τὰ μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος τόμ. Β' καὶ Γ'. 2α Ἐθνικὴ Συνέλευσις. Τὰς πράξεις τῆς συνελεύσεως ὁ Καίρης ὑπέγραψε ποῦ μὲν: Θεόφιλος ἐξ Ἄνδρου, ποῦ δέ: Θεόφιλος Καίρης ἐξ Ἄνδρου.

7.- Μάμωκα, τόμ. Δ σελ. 42.

8.- Μάμωκα τομ. Δ. σελ. 121

9.- Μάμωκα τομ. Ε. σελ. 31

10.- Σ. Τρικούπη, Ἱστορία Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τόμ. Δ. σελ. 183 (ἐκδόσις τρίτη). Ἰδὲ καὶ «Γενικὴν Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος», 14 Ἰανουαρίου 1828 (ἔτος Γ' ἀριθ. 4), ἣτις ὡς ἐξῆς ἀφηγγεῖται τὴν προσφώνησίν του: «Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἀναστάς ὁ Κ. Θεόφιλος Καίρης ἐξεφώνησε λόγον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀφ' οὗ ἔλαττο τὸς συμπατριῶτας εἰς τὴν ἐλευσιν τοῦ Κυβερνήτου, ἐξέθεσε τὴν δεινὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔφερον τὴν πατρίδα αἱ διχόνοιαί καὶ

λάς δὲ σκέψεις ἀπεφάσισε νὰ ἰδρῦσῃ ἐν Ἄνδρῳ ἰδίαν Σχολήν, ἐν ἣ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν καρποφόρον αὐτοῦ διδασκαλίαν. Ἄλλ' ἐστέρειτο χρημάτων, ἄνευ δ' αὐτῶν ἦτο ἀδύνατον νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιόν του. Ἐν τούτοις δὲν ἀπεθαρρήθη, ἀλλὰ μετέβη καὶ πάλιν εἰς Εὐρώπην, ἐνθα ἤρχισε παρορμῶν τοὺς ὁμογενεῖς εἰς εἰσφοράς καὶ μελετῶν τοὺς ὀργανισμοὺς τῶν τοιοῦτου εἴδους εὐρωπαϊκῶν σχολείων, ἵνα λάβῃ ἰδέαν περὶ τοῦ σχεδίου καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ οὗ ἔμελε νὰ θέσῃ ἐν Ἄνδρῳ τὰ θεμέλια σχολείου.

Ἀφοῦ δὲ συνέλεξε τ' ἀρκούντα διὰ τὴν ἱδρυαὶν σχολῆς χρήματα, ἐπανήλθεν εἰς Ἄνδρον τὸ 1835, ὅπου ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς τῆς σχολῆς του, ἣν ὠνόμασεν Ὀρφανοτροφεῖον. Τὸν δὲ Ἰανουάριον 1836 ὅτε εἶχε συντελεσθεῖ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Ὀρφανοτροφείου, ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἐπισιημότητος.

Ἡ εἰδησις τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ὀρφανοτροφείου ὡς ἀστραπὴ διαδόθη ἀνά πάσαν τὴν Ἑλλάδα, ἐλευθέραν τε καὶ δούλην, πανταχόθεν δ' ἐξ αὐτῆς ἤρχισαν νὰ συρρέωσι νέοι ἵνα ἐγγραφῶσι μαθηταὶ τοῦ Καίτη.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀνῆλθον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος εἰς 600, ὧν οἱ μὲν εὐποροὶ ἐπλήρωναν ἑδρά διδασκτρα, οἱ δὲ ἄποροι ἐγένοντο δεκτοὶ δωρεάν.

Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον ἐπλούτισεν ἀρκούντως διὰ λαμπρὰς βιβλιοθήκης, ἧς ἱκανὰ λείψανα μέχρι τῆς σήμερον σώζονται, καὶ διὰ πλουσίας συλλογῆς ὀργάνων φυσικῆς καὶ χημείας.

Τοῦ Καίτη ἡ φήμη ἐστερεώθη ἐπὶ μᾶλλον ἐν Ἑλλάδι κατ' ἔτος δὲ καὶ περισσότεροι προσήρχοντο μαθηταί.

Παραδόξως ὁμοῦ σὺν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν διαφόρων μαθημάτων ἤρξατο διδάσκων ἐν καιρῷ νυκτός τοὺς μαθητὰς του νέαν θρησκείαν, ἣν Θεοσεβείαν ἐκάλει. Διὰ τῆς θρησκείας ταύτης ἀνεγνώριζε μὲν τὸν πατέρα, τὸν Θεὸν Ἰησοῦν, οὐχὶ ὁμοῦς καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἐνταῦθα παραθέτομεν περικοπὴν ἐκ λόγου τοῦ Καίτη ἐκφωνηθέντος τὴν 22 Μαρτίου 1839 ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ του, εἰς ἣν νομίζομεν, ὅτι δύναται νὰ συγκεφαλαιωθῇ ἡ ὅλη του διδασκαλία. Ἀφ' οὗ ἐξιστόρησε τὴν διεξαχθεῖσαν ὅλην τελευτῶν ἀποτείνεται πρὸς τοὺς μαθητὰς του λέγων.

σκυωρία, ἐπήνεσε τὰς μεγάλας καὶ λαμπρὰς πολιτικὰς ἀρετὰς τῆς ἐξοχότητός του καὶ τὴν θυσίαν, τὴν ὅποιαν ἔκαμε διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος καὶ παραστήσας τὰ ἐκ τῆς σοφῆς Κυβερνήσεώς του προσδοκώμενα ἀγαθὰ, ἐνεθάρρυνε τοὺς Ἕλληνας ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλουν βασιλεύει πλέον οἱ νόμοι καὶ οὐχὶ πάθος. Ἐτελείωσε δὲ ἐπικαλεσθεὶς τὸν τοῦ παντός Κυβερνήτην νὰ συνετίξῃ τὸν νοῦν τοῦ ἐκλεκτοῦ ἡμῶν ἀρχηγοῦ, διὰ νὰ ὀδηγῇ τὸ ἔθνος κατὰ τοὺς σκοποὺς τῆς θείας προνοίας καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν καὶ εὐτυχίαν.....»

«Ἀλλὰ ποτὲ μὴ λησμονήσετε, ὅσοι καὶ ἂν εἴσθε, ὅτι ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς θεωρίας παντός ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, παντός λογικοῦ κτίσματος εἶνε ὁ Θεός καὶ τὰ θεῖά του δημιουργήματα, τὸ ἀντικείμενον ὅμως τῆς λατρείας του, ἢ τροφῆ του, ἢ τρυφῆ του, ἢ ζωῆ του, ἢ ἀληθινῆ εὐδαιμονία του πρέπει νὰ εἶναι εἷς καὶ μόνος ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς Θεός.....(11)

Ἡ κυβέρνησις μαθοῦσα τὰ τῆς νέας θρησκείας τοῦ Κατρη διέταξεν αὐτὸν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1839 διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ν' ἀποστείλῃ ἔγγραφον ὁμολογίας πίστεως. Ὁ Κατρη εὐακούων εἰς τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεώς του ἀπέστειλε πράγματι ἀπάντησιν, ἐν ἣ δὲν ἔλεγε μὲν τι περὶ τῆς νέας θρησκείας, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρεδέχετο.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀπήτησεν ἐκ δευτέρου τὴν ὁμολογίαν πίστεως ἀλλὰ τὴν δευτέραν ταύτην φοράν ὁ Κατρη ἠρνήθη νὰ τὴν στείλῃ. Τότε ἡ κυβέρνησις ἀπέστειλε πολεμικὸν πλοῖον εἰς Ἄνδρον, τὸ ὁποῖον ὠδήγησε τὸν Κατρη εἰς Ἀθήνας. Ἐλθὼν πρὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν Ἀθήναις ἠρνήθη, καὶ πάλιν νὰ δώσῃ προφορικὴν πλέον ὁμολογίαν πίστεως, ἰσχυρισθεὶς ὅτι ἐν ἐλευθέρῳ Κράτει, οἷον τὸ ἐλληνικόν, δύναται τις νὰ πιστεύῃ ὅτι ἂν θέλῃ.

Μετὰ τὴν τοιαύτην ἀρνήσιν τοῦ Κατρη, ἡ Ἱερά Σύνοδος καθήρεσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ πρεσβυτέρου εἰς ὃ εἶχε προχειρισθῆ.

Ὀλίγον πρὸ τῆς δευτέρας εἰς Εὐρώπην μεταβάσεώς του, καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς Σχιάθον. Ἀλλ' ἐκεῖθεν ἀπεπέμφθη κακῶς ὁ Κατρη καὶ κατέφυγεν κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως εἰς Θήραν, ὅπου εὐγενῶς ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῶν κατοίκων.

Ἡ Κυβέρνησις ἐζήτησε νὰ μεταπέσῃ αὐτὸν ἀποστείλασα εἰς Θήραν ἐπὶ τοῦτο τὸν Φαρμακίδην, ἀλλὰ ματαίως, διότι ὁ Κατρη οὐδένα ἤθελε ν' ἀκούσῃ, ἐζήτησε μόνον νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Ἑλλάδος. Ἡ παράκλησις του αὕτη εἰσηκούσθη καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τρίτου εἰς Εὐρώπην, ὅπου διέμεινεν μέχρι τοῦ 1844.

Τὸν περισσότερον χρόνον διέμεινεν ἐν Λονδίνῳ, ὅπου εἶχε πολλοὺς φίλους, τῇ συνδρομῇ τῶν ὁποίων ἐδημοσίευσεν δύο βιβλία, περιέχοντα τὴν ὅλην του περὶ τῆς νέας θρησκείας διδασκαλίαν. Τὰ βιβλία ταῦτα τῶν ὁποίων ἡ κυκλοφορία ἀπηγορεύθη κατόπιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εἶνε τὰ ἑξῆς: Ἐπιτομὴ τῆς Θεοσεβικῆς Διδασκαλίας καὶ Ἠθικῆς καὶ Θεοσεβῶν προσευχαῖ καὶ Ἱερά ἔσματα.

Ἐκτὸς τῶν δύο τούτων συγγραμμάτων, ἄτινα εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, εἶνε γεγραμμένα ἐν δωρικῇ διαλέκτῳ, ἕτερα ἔργα αὐτοῦ εἶνε ἡ

11.— Ἡ ὁμιλία του αὕτη ἔχει ἐκδοθῆ ὑπὸ τῶν μαθητῶν του ὑπὸ τὸν τίτλον: «Μέρος τῆς ἐκφωνηθείσης ὁμιλίας ὑπὸ Θεοφίλου Κατρη εἰς τὸ ἐν Ἄνδρῳ Ὀρφανοτροφεῖον κατὰ τὸ τέλος τῆς σειρᾶς τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκουμένων μαθημάτων».—Ἐν Ἑρμούπολει ἐκ τῆς τυπογραφίας Γ. Μελισταγοῦς, 1839.

Γνωστική και τὰ Στοιχεῖα Φιλοσοφίας, ἅτινα ἐξεδόθησαν τῇ ἐπιστάσει τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σ. Γλαυκωπίδου ἐν Ἀθήναις. Περιέχουσι περὶληψιν τῶν παραδόσεων αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μαθημάτων τούτων. Καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα ἔργα τοῦ Καίτη φέρουσι ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου ἐντὸς ἀκτινωτῆς ἐλλείψεως τὰς λέξεις Θεὸν Σέβου, ἃς εἶχεν ἀνακηρύξει, ὡς δόγμα του.

Τῷ 1844 ψηφισθέντος τοῦ Συντάγματος, τὸ ὅποτον ἐπέτρεπε τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, ἐπέστρεφεν ὁ Καίτης εἰς τὴν Ἀνδρον. Μόλις ἐπανελθόντα εἰς Ἑλλάδα ἡ Κυβέρνησις ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτήρος, ἀμειβούσα οὕτω τὰς πρὸς τὸ ἔθνος ὑπηρεσίας του. Ἄλλ' ὁ Καίτης δὲν ἀπεδέχθη τὸ προσφερθὲν παράσημον, ἰσχυρισθεὶς, ὅτι δι' αὐτὸν μεγάλη ἀμοιβὴ εἶναι ὅτι ἐκπληροῖ τὸ πρὸς τὴν ἐκτουτοῦ πατρίδα καθήκον. Δὲν ἐδέχθη ἐπίσης καὶ τὴν προσφερθεῖσαν καθηγητικὴν ἔδραν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἀνδρῳ ἐπανελθὼν ἀνέλαβε τὸ πρότερον αὐτοῦ ἔργον. Ἄλλ' οἱ μαθηταὶ του ἦσαν ὀλίγοι. Τὸ ὄρφανοτροφεῖον του συντηρεῖτο πλέον διὰ τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁμογενῶν. Ἐν τούτοις ἐξηκολούθησε τὴν διδασκαλίαν του μετὰ τοῦ αὐτοῦ ὡς καὶ πρότερον ζήλου. Ἐπὶ ὀκτώ εἰτη ἐδίδασκεν οὕτω μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ὁποίων κατηγορήθη καὶ πάλιν ὡς ἰβρυτῆς νέας θρησκείας.

Ἦχθη εἰς Σῆρον, ἐδικάσθη εἰς τὸ ἐκεῖ πλημμελειοδικεῖον καὶ καταδικάσθη εἰς δύο ἔτων καὶ ἐνὸς μηνὸς φυλάκισιν καὶ ἐπτὰ ἑτῶν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν. Ἐφυλακίσθη δὲ εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς πόλεως λοιμοκαθαρτήριον, τὸ ὅποτον ἐχρησίμευε καὶ χρησιμεύει ὡς φυλακῆ.

Ἄλλ' αἱ θλίψεις ἐπὶ τοῖς θεινοπαθήμασι τούτοις κατέβαλον τὸν Θεόφιλον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὴν 12ην Ἰανουαρίου 1853 νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸ μοιραῖον τέλος. Ἐτάφη δ' ὀλίως ἀσήμεως καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς ἐπισθεν τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου, εἰς τόπον ἔνθα καὶ σήμερον ἐτι δείκνυται ὁ τάφος του. Τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του ἠθωοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅπου οἱ συγγενεῖς του ἔκαμαν ἀναίρεσιν, συνηγορούντων τῶν διαπρεπεστέρων τότε νομομαθῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Σαριπόλου καὶ Καλιγᾶ.

Ἡ σχολὴ τοῦ Καίτη μετὰ τοῦ περὶ αὐτῆς ἀρκετὰ μεγάλου χάρου ἐκλήρυνθησαν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ δημοσία κτήματα. Ἐν αὐτῇ δ' ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέστησε τὸ δημοτικὸν καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς πρωτευούσης. Οἱ ἀναψίλοι τοῦ Θεοφίλου ἐν τούτοις μετὰ μακροχρονίους δικαστικούς ἀγῶνας κατώρθωσαν νὰ λάβωσι μεγάλην ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ Δημοσίου διὰ τὰ κτήματα ταῦτα τοῦ θεοῦ των.

Μιᾶς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰσέτι πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα, ἡ ὅποια ἐμφαίνει, ὅτι οὐχὶ μετὰ τῆς θεούσης μελέτης ἐξεδόθη. Ἀπηγορεύθη δηλαδὴ εἰς πάντα ἔχοντα τὸ ἐπίθετον

Καίρη—καί τοιοῦτοι ὑπάρχουσι πάμπολλοι ἐν Ἐνδρῳ, ἐξ ὧν ἐλάχιστοι συγγενεῖς τοῦ Θεοφίλου τυγχάνουσι—νά περιδληθῆ οὐ μόνον τὸ ἱερατικόν ἀλλὰ καί αὐτὸ τὸ μοναχικόν σχῆμα.

Πρὶν ἢ παρατίσωμεν τὰ περὶ τοῦ Καίρη ἀνάγκη νά εἰπῶμεν καί τινα περὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐανθίας, ἧς ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω. Ἡ Εὐανθία, ἡ μικροτέρα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Θεοφίλου ἐγεννήθη ἐν Ἐνδρῳ τῷ 1804, ἠκολούθησε δὲ μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας τὸν ἀδελφόν της εἰς Κυθωνίας.

Ἐν Κυθωνίαις διαμένουσα ἐμαθήτευσε παρά τῃ ἀδελφῇ αὐτῆς, τοσοῦτον δὲ ἠδουκίμησεν ὥστε ἤρξατο ἀπὸ ἡλικίας 16 ἐτῶν μεταφράζουσα διάφορα γαλλικὰ συγγράμματα, βραδύτερον δὲ καί συγγράζουσα ἴδια τοιαῦτα.

Τὰ ἔργα τῆς Εὐανθίας εἶνε τὰ ἑξῆς:

Συμβουλαί πρὸς τὴν θυγατέρα μου. Σύγγραμμα I. N. Βουίλου, μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ E. N. τῆς ἐξ Ἐνδρου, ἐν Κυθωνίαις 1820, ἐν τῷ Τυπογραφείῳ τῆς τῶν Κυθωνιῶν Σχολῆς, παρὰ Κωνσταντίνου Τέμπρα, Κυθωνιέως. Ἡ μετάφρασις αὐτῆ εἶνε ἀφιερωμένη «ταῖς φιλομούσαις τῶν Ἑλλήνων νεάνισιν».

Νικήρατος, δράμα εἰς τρεῖς πράξεις ὑπὸ Ἑλληνίδος τινος τυπωθὲν ἐν Ναυπλίῳ, ἐν τῷ Τυπογραφείῳ τῆς Διοικήσεως 1826.

Μάρκου Αὐρηλίου ἐγκώμιον συγγραφέν μὲν γαλλιστί ὑπὸ Θωμᾶ τοῦ ρήτορος καὶ μέλους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, μεταφρασθὲν δὲ ὑπὸ... Ἐν Ἐρμουπόλει ἐν τοῖς τυπογραφείοις Κ. Δημίδου καὶ Γ. Α. Μελισσαροῦς, 1835. Τὴν μετάφρασιν αὐτὴν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν κόνην τοῦ αἰθιῶμου Κοραῆ, εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν.

Ἐπίσης μετάφρασε τὸ Περὶ ἀνατροφῆς τῶν κορασιῶν ἔργον τοῦ Φινελῶνος.

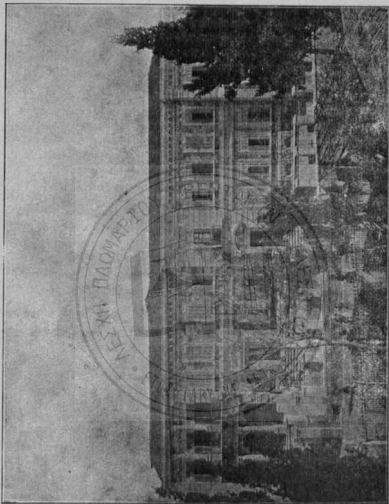
Αἱ φιλογολογικαὶ αὐταὶ ἐργασίαι ἐθαυμάσθησαν ὑφ' ὅλων τῶν συγχρόνων λογίων καὶ ἰδίως τοῦ αἰθιῶμου Κοραῆ, πρὸς ὃν διετήρει τακτικὴν ἀλληλογραφίαν ἢ Εὐανθία.

Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Καίρη ἐκ Κυθωνιῶν μέχρι τῆς ὀριστικῆς αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως ἐν Ἐνδρῳ δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῦ ἢ Εὐανθία διέμεινε, ἀλλ' ἡ πιθανωτέρα γνώμη εἶναι, ὅτι διέμεινε ἐν Ἐνδρῳ.

Ὁ Θεόφιλος διδάσκων ἐν Ἐνδρῳ εἶχε βοηθόν του τὴν ἀδελφὴν του Εὐανθίαν, ἧτις ἠσπάζετο κατὰ γράμμα τοῦ ἑαυτῆς ἀδελφοῦ τὰς δοξασίας. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Καίρη αὕτη περιήλθεν εἰς τοιαύτην πενίαν, ὥστε ν' ἀποζῆ ἐκ διαφόρων εἰσφορῶν τῶν συμπατριωτῶν της.

Ἄλλ' αἱ θλίψεις διὰ τὰ δεινοπαθήματα τοῦ ἀδελφοῦ της ἀφ' ἑνός καὶ ἡ πενία ἀφ' ἑτέρου δὲν ἐβράδυναν νά θέσῃσι τέρμα καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς δυστυχοῦς ταύτης ἀποθανούσης τὴν 19 Ὀκτωβρίου 1866.

Καὶ αὐτῆς δέ, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ της ταφὴ ἐγένετο ἀνευ τινός θρησκευτικῆς πομπῆς.

Ἱερατικὴ Σχολὴ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου.
Νῦν Γυμνάσιον

ΤΙ ΝΑ ΓΡΑΨΩ!

Γλπίζω ότι θα με τιμήσετε διά της πολυτίμου συνεργασίας σας.....» Φαντάσθητε νά σας ζητήσω τήν πολυτίμον! συνεργασίαν σας και σεις νά μή δύνασθε νά χαράξετε ουτε δύο λέξεις. Νά νομίζουν ότι άρκει νά κουνήσετε όλίγον τό κεφάλι σας και νά κατεβούν αί ιδέαι ως πιτυρίδα και σεις όσο και άν τό κτυπήσετε εις τόν τοίχον, νά μή δύναται νά κατεβάσθ, ουτε μίαν άνοησίαν! Νά θέλουν σώνει και καλά νά σας παρουσιάσουν πρό τοῦ κοινοῦ, νά σας διαβάσουν μάτια γαλανά, μάτια μαύρα, μάτια ξάστερα σάν κρούσταλλο, μάτια τομπλιάρικα και σεις νά καμαρώνετε. Και όμως ιδού τόση ώρα κρατῶ τήν πέννα στό χέρι, τήν βάρω και τήν ξαναβάφω στή μελάνη, ἔφθασα πλέον εις τό πέμπτο τοιγάρο και τίποτε, άπολύτως τίποτε δέν καταβαίνει. Δέν άφίνου, δέν άφίνου άδελφέ και αὐται αί άναμνήσεις. *Ανοίγει τις ένα βιβλίον νά διαβάσθ και άμέσως άπρόσκλητοι άδιάντροποι άρχίζουν σάν δαιμονισμένα νά χορεύουν μεταξῦ τῶν οφθαλμῶν και τοῦ βιβλίου. Κατακλίνεται τις νά κοιμηθῆ και άμέσως ως πτερωταί *Αρπυιαί άρπάζουν τά σεντόνια, χύνουν κρύο νερό εις τό πρόσωπο, σέ γυρίζουν στό κρεβάτι σάν άρνι σουδλισμένο και τότε μόνον φεύγουν όταν σέ άφίσουν πλέον πτώμα..... από τόν ύπνον.

*Ενθυμοῦμαι ἤτο άπόγευμα *Ιανουαρίου, ἡ άτμοσφαίρα ἤτο τόσον καθαρά ὥστε ἐνόμιζέ τις ότι χρυσή βροχή ἔπιπτεν από τόν ἥλιο, τά πουλιά..... δέν ἐκαλαθοῦσαν διότι ἤτο χειμῶνας, ἡ γῆ ἤτο σκεπασμένη..... μέ λάσπη, διότι τήν προηγούμενη ἡμέρα εἶχε βρέξῃ, τά δένδρα..... κ.τ.λ. *Όλους τούς εἶδον εις τόν δρόμο πλὴν αὐτῆς. *Ασφαλῶς θά εἶναι στό σπῆτι μόνῃ. *Έβαλα τό χέρι μου στήν καρδιά και ἔτρεξα ἐκεῖ. *Ανοίξα σάν κλέφτης τήν πόρτα και ἔστάθηκα στήν εἴσοδο λιγάκι νά ἀναπνεύσω και νά ἔπαναλάβω τό μάθημα, ποῦ θά τῆς ἔλεγα. Μπαίνω στήν τραπεζαρία, κανείς, ἡσυχία, μυῖγα νά ἔπαιθε, θά ἤκούετο. *Σέ μιά καρέκλα ἀπάνω βλέπω τήν ποδιά της, μιά μικροῦλα μαύρη ποδίτσα ποῦ δολόκληρη θά ἔχωροῦσε νά τήν σφίξῃ κανείς στό ένα του χέρι. Τήν άρπάζω, τήν φιλω, τήν φιλω.... Τί νά κάμω! ἀφοῦ δέν μποροῦσα νά φιλήσω τήν ἴδια, φιλοῦσα τήν ποδιά της. Δέν ἤτον στό σπῆτι. Τήν ἄλλη μέρα τῆς ἔστειλα ένα ποιήμα μου.

Ἄν τὰ φιλιὰ ποῦ κόλλησα, χρυσό μου, στή ποδιά σου
γινόσανε τριαντάφυλλα, ὦ! μὰ τὴν εὐμορφιά σου
δὲν θὰ μπορούσε οὐδ' αὐτός ὁ Μάης νὰ τὰ φέρῃ.
Τόσα πολλὰ θὰ ἦσανε. ἀγάπητό μου ταῖρι.

Ἄλλὰ τί κάθημαι καὶ σκέπτομαι; Ποῦ ἐξεθάρτη ἔπειτα ἀπὸ τόσον
καιρὸ οὐτὴ ἢ ἀνάμνησις, διὰ νὰ μὴ με ἀφίσῃ νὰ γράψω; Ἐκείνη
τώρα εἶναι τόσον μακρὰν! Καὶ ἔπειτα κινδυνεύω νὰ θεωρηθῶ ὅτι εἶ-
μαι ἡ ἡμῆν ἐρωτευμένος! Χά, χά, χά. Μόνον αὐτὴν τὴν ἀνοησίαν
δὲν ἔκαμα ἔως τώρα...

Μὰ ἐπὶ τέλους κάτι πρέπει νὰ γράψω. Εἶναι ἐντροπή νὰ προσ-
κληθῶ τις εἰς μίαν τόσον εὐάρεστον συναναστροφὴν, ὡς εἶναι ἔν
Ἡμερολόγιον καὶ νὰ ἀποδειχθῶ στείρος.

Θαρρῶ πῶς τὴν βλέπω ἐμπρὸς μου μὲ τὸ ἄσπρο τῆς φορεματά-
κι νὰ με κυττάξῃ γλυκὰ, γλυκὰ. Πόσας ἐλπίδας ἐσθίριξα εἰς ἔν
βλέμμα τῆς! Τί εὐπιστόν ὅμως ἔθαρος! Ἦρκει νὰ ρίψῃ τὸ βλέμ-
μα τῆς εἰς ἄλλον καὶ τὰ πάντα νὰ κρημισθῶσιν. Ὅπως καὶ ἔγινεν.

Αὐτὸ δὲν εἶνε ποτὲ δυνατόν νὰ γείνη ἡ οὐρά τοῦ κομήτου, ὡς
λέγει ὁ Φλαμμαριῶν, δὲν εἶναι τι ὑποστατόν, εἶναι τρόπον τινὰ ἡ
φωτινὴ σκιά τοῦ κομήτου. Ὅταν οὗτος πλησιάσῃ πρὸς τὸν ἥλιον,
αὕτη τὸν ἀκολουθεῖ. Ὅταν ὅμως κάμψῃ τὸ περιήλιον καὶ ἀπομα-
κρύνηται πάλιν πρὸς τὸ ἄπειρον, αὕτη προπορεύεται, διότι πάντο-
τε σχηματίζεται ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἥλιον. Ὅστε οὐδένα κινδυνον
διατρέχει ἡ γῆ, ὅταν θὰ διέλθῃ διὰ τῆς οὐρᾶς. Εἶναι ἀνόητον
πράγμα νὰ φοβοῦμαι...

Τέλος πάντων ὄλα ἀκριβαίνουν. Πενήντα καπίκια μιά κότα.
Ποῦ ἀκούστηκε τέτοιο πρᾶγμα; Ἄς ἀφίσουμε πλέον τὸ βούτυρο,
τὰ μακαρόνια, τὴν μύρα, τὰ μῆλα. Καὶ νὰ μένῃ τις καὶ νηστικός.
Τί νὰ κάμῃ μιά κότα εἰς ἓνα ἄνθρωπον!

Τί περίεργος μηχανὴ εἶναι αὕτη ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου! Ἀπὸ
τὸν κομήτη ἔπessa εἰς τὸ μαγειρεῖον! Ἐὰν προσέξῃ τις τί γράφεται
εἰς αὐτὴν τὴν ταινίαν, ἡ ὁποία καλεῖται σκέψις τοῦ ἀνθρώπου, εἶ-
ναι νὰ ἀπορήσῃ, νὰ γελάσῃ. Σοβαρὰ καὶ γελοῖα, σοφὰ καὶ ἀνόη-
τα, θλιθερὰ καὶ εὐθυμα ὄλα συμφύρονται ὁμοῦ, διαδέχεται τὸ ἓν τὸ
ἄλλο, ἀναδιπλοῦνται, εὐρίσκουν νέους συντρόφους, ξαναέρχονται
καὶ τὸ σπουδαιότερον δὲν ἀφίνουν κανένα νὰ γράψῃ κάτι τί διὰ τὸ
Ἡμερολόγιον. Μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι ἀρκετὰ ἔγραφα.

Νοβορωσσίσκ ἐσπέρα τῆς 20 Φεβρουαρίου 1910

Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΛΙΠΟΥΣΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΡΧΑΡΙΔΗΣ

Συμπάθης και σοβαρά φυσιογνομία, χαρακτήρ δραστήριος, επιβλητικός, φιλόπενος, ακατάβλητος. Έγεννήθη εκ γονέων πτωχών και ευσεβών εν τῇ ἐνορία Ἐξωτείγων τῆς Τραπεζοῦντος και συνεδέετο μετά τῆς Κρωμνις, ἦν ὡς δευτέραν ἢ μᾶλλον ὡς πρώτην του πατρὸς αὐτοῦ ἐθεώρει, καθόσον ἡ εὐσεβὴς αὐτοῦ μήτηρ κατήγετο ἐκεῖθιν. Ἐπταετῆς ἀπορφανισθεὶς τοῦ πατρὸς του διήρχετο τὰ πολυτιμώτερα τῆς ζωῆς του ἔτη ἐν τελείᾳ ἐγκαταλείπει, ὅτε ἡ ὀξυδέρκεια του τότε ἀοιδίμου διδασκάλου Γεωργίου Κυριακίδου δὲν ἐβράδυνε νὰ διακρίνη τὰς ἀρετὰς τοῦ παιδός, ἀνέλαβε δὲ αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν και

κηδεμονίαν του. Ὑπὸ τὴν χειροκωγίαν τοιοῦτου διδασκάλου μορφώθεις διήλθε τὰς σπουδὰς του ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ πάντοτε ἀριστεύων. Ὑψηλότερας ὁμως ὀρεγόμενος παιδείσεως συστάσει τοῦ τότε προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Μπέτσιου προσλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου Γερμανοῦ Δέφνερ, ὅστις εὕρισκετο ἐν Τραπεζοῦντι διὰ φιλολογικῆς μελέτας ἐρευνῶν τὴν ποντικὴν διάλεκτον, τῆς ὁποίας ὁ Πιρχαρίδης ἦτο κάτοχος. Ἀναχωρήσας ἐκ Πόντου ὁ Δέφνερ παρέλαβε τὸν νέον Πιρχαρίδην εἰς Ἀθήνας ὅπου τῇ βοήθειᾳ του ἠκροάσθη Πανεπιστημιακῶν μαθημάτων ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἐπὶ τριετίαν. Ἐπιστρέψας ἐκεῖθεν εἰς Τραπεζοῦντα διηύθυνεν ἐπὶ πενταετίαν τὴν ἀστικὴν Σχολὴν μεθ' ἧς μετέβη καὶ πάλιν εἰς Ἀθήνας πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του, διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου γενόμενος μετέβη ὡς καθηγητῆς εἰς Ρόδον, εἰς Σέρρας καὶ εἰς Κύπρον, ὁπόθεν ἐπιστρέψας ἐχρημάτισεν ἐπὶ πενταετίαν μὲν ὡς διευθυντῆς τοῦ Φροντιστηρίου, ὅτε καὶ ἀνεγνωρίσθη τοῦτο εἰς τέλειον Γυμνάσιον ἐπὶ 16 δὲ ὁλόκληρα ἔτη ὡς καθηγητῆς, ἀπολαύων τῆς γενικῆς ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης πάντων τῶν συμπολιτῶν, τῶν μαθητῶν, καὶ συναδελφῶν του, ὧν προσηθέστατος καὶ εὐπροσηγοριότατος πρὸς πάντας, εὐφυλόγος δὲ καὶ εὐχάριστος εἰς τὰς συναστροφὰς παρὰ τὸ σοβαρὸν τοῦ χαρακτῆρός του.

Ἄλλ' ὡς τε καθηγητῆς καὶ διδάσκαλος δὲν περιωρίζετο μόνον νὰ διαχῆ τὴν πλουσίαν διδασκαλίαν του εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν μαθητῶν του, θέλων ἐπιωφελέστερος νὰ φανῆ ἠύρυνε τὸν κύκλον τῆς διδασκαλίας του ἐμμέσως, ἐργασθεὶς μετὰ τοῦ κ. Θεοδ. Ἐλ. Γραμματικοπούλου, καθηγητοῦ, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ περιοδικοῦ «Ἀστὴρ τοῦ Πόντου» γράφων παιδαγωγικὰ ἄρθρα, συγγράφα: ἀναγνωστικὰ, ἅτινα ἀπὸ 20ετίας καὶ πλέον εἶνε εἰσηγμένα ἐν τοῖς σχολείοις Τραπεζοῦντος καὶ τοῖς πέριξ, συντάττων διδασκτικὰς ὁδηγίας διὰ τοὺς διδασκάλους τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας καὶ γραμματικὴν τῆς ποντικῆς διαλέκτου, βραβευθεῖσαν μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Βασιλευσούτῃ Ἑλλήν. Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου, μὴ ἐκδόθεισιν δὲ καὶ τῆς ὁποίας ἀντίγραφον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ του δὲν ὑπάρχει.

Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων κύκλων ἐπεξέτεινε τὴν εὐεργετικὴν αὐτοῦ δρασίαν ὁ ἀειδίμος ἀνὴρ. Χρηματίσας ἐπὶ σειράν ἐτῶν γραμματεὺς τοῦ Φ.λεκ. Συλλόγου «Ξενοφῶν», μέλος διαφόρων σωματεῶν, ὧν τοὺς κανονισμοὺς αὐτὸς κυρίως συνέταττε, καὶ πρόεδρος πολλῶν τῆς Ἀδελφότητος τῶν Κομματιῶν, τῆς ὁ-

ποίας μάλιστα ἐτύγχανεν εἰς τῶν κυριωτάτων μοχλῶν καὶ ἰδρυ-
τῶν. Παραθερίζων κατ' ἔτος εἰς Κρῶμνην. ἦν ὡς πατρίδα του
ἐθεώρει καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἠγάπησε, συνεχᾶλει τοὺς ἐκεῖ δια-
μένοντας καὶ παραθερίζοντας πατριότητας του εἰς συνεδριάσεις,
ἐξήταξε τὴν κατάστασιν τῶν σχολείων, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰς
ἄλλας ἀνάγκας αὐτῆς καὶ περὶ τῆς βελτιώσεως αὐτῶν συνεσκέ-
πτετο καὶ ἐφρόντιζε. Συλλέγων συνδρομὰς παρὰ τῶν ἐκ Τρα-
πεζοῦντος ἢ ἀλλαχόθεν παραθερίζόντων ἐκεῖ, ἀνελάμβανε τὴν
ἐπιδιόρθωσιν τῶν ὁδῶν, τῶν πηγῶν, τὴν κατασκευὴν νέων δρό-
μων μισθῶν ἐπὶ τούτῳ ὁ ἴδιος ἐργάτας καὶ αὐτὸς ἐργαζόμενος
καὶ ἐπιστατῶν, μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὰς κατηγορίας τῶν κα-
λοβηλητῶν, πολλὰ εἰς βῆρος του ἐξεμούντων, διότι ὁ ἀείμνηστος
Παρχαρίδης ἐπέσθευεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐργάζεται
πάντοτε μὲν, μάλιστα δὲ ὅταν πρόκειται περὶ τῆς πατρίδος. Διὸ
καὶ ἡ Ἀδελφότης Κρῶμναίων κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἐπισυμβάν-
τα τῇ 17 Ἰανουαρίου 1940, εἰς τὸν μέγαν ἀληθῶς ἄνδρα τοῦ-
τον καὶ διδάσκαλον τοῦ γένους ἀπένειμεν τὰς μεγίστας τιμὰς,
κηδεύσασα αὐτὸν δι' ἰδίων τῆς ἐξόδων καὶ μέγαν αὐτῆς εὐεο-
γέτην ἀνακηρύξασα, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐ-
τῆς ἀνήρτησεν. Ἡ δὲ κοινότης Τραπεζοῦντος σύμπασα τὴν
θλίψιν αὐτῆς καὶ εὐγνωμοσύνην ἀμκ ἐκδηλοῦσα ἐπὶ τῇ στερή-
σει τοιοῦτου τέκνου καὶ συμπολίτου δι' ὅλων τῶν Σωματείων
αὐτῆς ἀντιπροσωπευομένη κατὰ τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ ὡς μέγαν
εὐεργέτην ἐτίμησεν.

ΝΕΚΡΑ ΛΟΓΙΑ

Ἡ κυπαρίσσια πῶς λυγοῦν καὶ τρίζουν ἐκεῖ κάτω
Θαρρεῖς τὰ σάπια κόκκαλα στὸ χῶμά τους σαλεύουν
Θαρρεῖς πῶς βαρεθῆκανε τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου
Καὶ τώρα κάτασπραις σκιαῖς, πετοῦναι καὶ χορεύουν.
Ἄχ! πόσα λούλουδα εἶν' ἐκεῖ κομμένα πρὶν ἀνθίσουν
Πόσαις παρθέναις δύστυχες ἀκόμη πρὶν στολίσουν
Τ' ὀλόξανθο κεφάλι τους μὲ λεμονιάς κλωνάρι
Ἔχουν ἐκεῖ προσκέφαλο τοῦ τάφου τὸ λιθάρι;
Πόσοι καὶ πόσες ἔχουνε τὰ χέρια σταυρωμένα
Καὶ πόσα μάτια πλάστηκαν γιὰ νὰναὶ σφαλισμένα;

(Κατὰ μετάφρασιν.)

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΔΕΙΔΙΝΟΥ

Όπως αγάπησα την γυναίκα αυτήν δεν αγάπησα καμμιά άλλην γυναίκα.

"Όλον τὸ νεανικόν μου ὄνειρον καὶ κάθε ὑψηλή μου σκέψις ἀφωσιώθηκε στὴν ἀγάπῃ τῆς γυναίκας αὐτῆς, μιᾶς μαυρομαμάτας δηλαδὴ μὲ ὀλόμαυρα μαλλιά, πλυσμένης γιὰ ν' ἀγαπηθῇ, νὰ κεραυνώσῃ καθέναν μὲ τὴν ματιὰ τῆς, καὶ νὰ σαγηνεύσῃ καθ' ἕνα σχετικόν μὲ τὴν οὐιλίαν τῆς.

"Ἦθελα νὰ τὴν ὀνομάσω «κχλλονή». Τὸ γούστό μου, παράδοξον ἀληθινὰ γούστον, ἔκαμε τὴν διαφορὰν αὐτὴν ἀπὸ τὴν «ὤμορφη» ποῦ μπορεῖ νὰ συγκινήσῃ κάθε ἄνδρα ὄχι ὅμως καὶ κάθε ἄτομον ποῦ ἐξιδανικεύεται μὲ τὸ ἄοριστον ἐκεῖνα καὶ γαρογαλιστικὰ σκίτσα.

Καὶ εἶχα καὶ τὴν ἄλλην μακρίαν, νὰ ἔδωκα τὴν γυναίκα αὐτὴν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀνοιξιάτικου δεϊδινοῦ. Μοῦ ἦταν ἀπόλαυσις, τρέλλα σωστή, νὰ διαβῶ νῆ ἡ γυναίκα αὐτὴ ἀπ' ἐμπρός μου, πεταχτὴ, ὀλίγον κόκκινη ἀπὸ τὴν κούρασιν τοῦ περιπάτου, μὲ τὴν μεθυστικὴ εὐωδία τῆς φορεσιᾶς τῆς καὶ μὲ τὸ βλέμμα τῆς ποῦ ἔβγαλε, θαρρεῖς σπίθες, λαύρα καὶ ἐκεραύνωνε τὸν κάθε διαβάτη.

Σὰς ἐπαναλαμβάνω τὴν ἀλήθεια. Τὴν αγάπησα ὅπως δὲν αγάπησα καμμιάν ἄλλην γυναίκα.

Δὲν μ' ἐνδιέφερε διόλου ἡ ἱστορία τῆς. Καὶ ἂν κάποτε ἡ συνειθισμένη ἀνδρική ὑποψία ἐβασάνιζε τὰς σκέψεις μου ἤθελα νὰ ἰκανοποιηθῶ μὲ τὸν συλλογισμό «ἀφοῦ ὁ κόσμος τὴ παίρνει γιὰ ὤμορφη...» Μῆτε μ' ἐπείραζαν τ' ἀδιάκριτα ἐκεῖνα ἀνδρικὰ βλέμματα ποῦ τὴν καταμετροῦσαν καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ διάβη τῆς ψιθύριζαν τόσα καὶ τόσα. Τὸ εἶχα μάλιστα γιὰ θρίαμβο τῆς πανώρης ἐκείνης γυναίκας ποῦ κοντὰ σὲ τόσες περνοῦσε ὀλωσδιόλου ἀδιάφορη, κάποτε μάλιστα καὶ σκυθρωπὴ σὰν νὰ τὴν ἐβάρυναν ἡ καχοστομιές ἢ συνειθισμένες.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίποτα πῶς τὴν ἔτυχα ἐνὰ ἀνοιξιάτικο δεϊδινό στὴν ἐξοχὴ.

Ἐγυρνοῦσα τὴν καμπὴ κάποιου δάσους ἀπὸ ἰτιῆς καὶ προχωροῦσα ἀδιάφορος στὴν πόλι ὅταν ἔξαφνα πρόβαλλε ἡ γυναῖκα αὐτὴ μπροστά μου μονάχη, ἀδιάφορη κι' αὐτὴ καὶ με κάποιον ἀδιάκριτο μειδίαμα 'στὰ χεῖλη. Ἀνοιξιάτικη φορεσιὰ μὲ ρόδινον χρῶμα, ὑμπρέλλα μὲ ἴδιο χρῶμα, καὶ πρόσωπο μὲ ρόδινον κι' αὐτὸ χρῶμα. Ἐξύπνησα θαρρεῖς ἀπὸ κάποιον ὄνειρον καὶ μοῦ φάνηκε μέσθ' στὸς χρωματισμούς ἐκείνους τῆς ἐξοχῆς ὡς τὸ μόνο συμπληρωτικὸν λουλουδί αὐτῆ.

Καὶ με μίαν ἀπόφασιν τῆς στιγμῆς ἐκείνης ποῦ μέσα μου εἶχα ὀλόκληρον πόλιν αἰσθημάτων ἔβγαλα—τί νὰ σᾶς τὸ κρύψω!— με χέρια ποῦ ἔτρεμαν τὸ καπέλλο καὶ ἐχαίρετιστα τὴν γυναῖκα αὐτὴ με ὑπόκλισιν ὀλίγον ἐπιτυχημένην.

Προχώρησα σιγὰ με τὴν ἐλπίδα πῶς θ' ἄκουα τὸνομά μου. Ἡ γυναῖκα εἶναι ποῦ καταλαβαίνει καλλίτερα ἀπὸ τοὺς ἄνδρας. Τὴν ἀνησυχεῖ κάποτε ἡ ἀπολογία τοῦ ἔρωτός σου. Τὸ βλέμμα σου σὲ προδίδει καὶ ἡ γυναῖκα ποῦ ψυχολογεῖ μόνο ἀπὸ τὸ βλέμμα νοιώθει πάντοτε τὴν φωτιὰ ποῦ σὲ καίει.

Ἔτσι καὶ ἡ γυναῖκα αὐτὴ θὰ ἐνόηθε βέβαια ἀπὸ καιρὸ πῶς μέσα σὲ τόσες ἀδιακρίτες μκτιῆς καὶ τὰ τόσα κρυφολόγια τὸ δικό μου τὸ μάτι τὴν ἔβλεπε βαθύτερα, τὴν ἄγγιζε στὴν καρδιά. Καὶ ἂν ἦταν ἡ γυναῖκα ποῦ ἐθαύμαζα, ἡ γυναῖκα δηλ. ποῦ πρέπει νὰ ζητήσῃ ἀγάπην καὶ ποῦ θὰ τρέξῃ στὸ πρῶτον γλυκογάραγμα τέτοιου καῦμου, ἔπρεπε ἐκεῖ στὸ μοναχικὸ δάσος, στὴν ἡρεμὴ σκιάδα τῶν ἰτιῶν νὰ μοῦ σφίξῃ δυνατὰ τὸ χέρι καὶ νὰ μ' ἀφίσῃ νὰ χύσω τὴν πλήμυρα τῶν καῦμῶν ποῦ εἶχα μέσα μου.

Τίποτε ὅμως. Χάθηκε 'στὰ μονοπάτια τῶν χωραφιῶν καὶ ὕστερα ἀπὸ ὥρες μ' ἔφεραν κ' ἐμένα πικρὲς σκέψεις στὸ δωμάτιό μου.

Κοιμήθηκα ἀρχὰ τὴν νύχτα. Ἡ φλόγα αὐτῆ, ὁ ἔρωσ ὁ παράλογος, ἔπρεπε νὰ πάψῃ. Ἐπρεπε νὰ σιγαθῶ τὴν Κυρία αὐτὴ ποῦ καὶ σὲ μένα— παραξένο μὰ τὴν ἀλήθεια!— περνοῦσε ἀδιάφορη.

Τὸ πρῶτ' ἄρχισε καὶ ἡ δική μου κακογλωσσιὰ. Ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ἐκδικηθῶ τὴν γυναῖκα αὐτὴν, νὰ τὴν διασύρω, νὰ πῶ μυθιστορηματικὰς μ' αὐτὴν συνεντεύξεις καὶ ὄρκους καὶ φιλιὰ. Οἱ φίλοι μου ἐθαύμαζαν. Καὶ τοὺς κατήντησε πάθος νὰ διούνη ἀπὸ κοντὰ τὴν γυναῖκα αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν ποῦ «παραδώθηκε τόσον εὐκολὰ σὲ μένα».

Κατώρθωσα με τέτοιον τρόπον νὰ μὴν τὴν τύχω τρεῖς ἡμέρες.

Ἄλλὰ σὰν τὴν εἶδα ἕνα Κυριακάτικο δειλινὸ—ἦταν τῆς τύχης νὰ τὴν βλέπω πάντοτε τὰ δειλινὰ—σὰν εἶδα τὴν γυναῖκα ποῦ ἀγαποῦσα τόσο, ἕνα ἄλλο συνκίσθημα ἐγεννᾶτο μέσα μου. Ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑβρίσω αὐτὴν ποῦ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ μοῦ ἐπιβληθῆ καὶ νὰ πλάσω χρυσᾶ ὄνειρα, νὰ διασύρω τὸ ὄνομα αὐτῆς ποῦ ἤθελα νὰ κινῶ συντρόφισσα ἀνεκτίμητη ὅλων τῶν στοχασιῶν μου.

Κάθε ἀπόφασίς μου λητμονήθηκε τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Καὶ ὅταν ἔκλινε σιγὰ τὸ κεφάλι τῆς νὰ μὲ χαιρετίσῃ δὲν ξέρω γιὰ τί μοῦ διέφυγε ἕνα «ἔ!» ποῦ πιστεύω ν' ἀκούσθηκε καὶ ἀπὸ ἐκείνη.

Τὴν ἀγαποῦσα ἔτελείωτε! Καὶ ἤμουν βέβαιος πῶς ἡ γυναικα αὐτὴ ἐσκέπτετο καὶ γιὰ μένα.

Ἐνα μικρὸ σαλονάκι μὲ κατεβασμένους μπερτέδες καὶ ὀλίγον φῶς ποῦ ἔστειλεν ὁ ἥλιος ἀπὸ χρυσᾶ συννεφάκια μέσα μᾶς ἐφίλευαν ἕνα δειλινὸ βλέπετε πάλιν τὴν τύχην τῶν δειλινῶν—καθισμένους σ' ἕνα μεταξωτὸ καναπέ.

Ἔβω, σὲ μικρὰ μπαλκονάκια λουλουδιᾶ πολύτιμα μέσα σὲ Ἰαπωνικὰς ἀνθοδόχους, μᾶς ἔστελναν μεθυστικὰς εὐωδιὰς.

Τὸ μάτι μου ὀλοκάρφωτο 'στὴν ματιὰ τῆς.

Τὰ πόδια μας ἀγγίζανε σχεδόν.

Καὶ μὲ ἔλεγεν ἐκείνη:

—Τώρα δὰ εἶσαι εὐχαριστημένος. Ἡ φιλία μου θὰ σοῦ εἶναι χρήσιμος καὶ ἡ δική σου γιὰ μένα μὲ εὐχαριστεῖ πολὺ.

—Ἄν πρόκειται περὶ φιλίας Κυρία... Δὲν εἶναι τὸ αἶσθημα αὐτὸ ποῦ κρυφομιλεῖ τὴν ὥρα τοῦ δειλινοῦ. Θαρρῶ διόλου...

—Πρόκειται λοιπὸν δι' ἄλλο; Δὲν ὑποθέτω τίποτε. Καὶ ὕστερα, πίστεψε πῶς δὲν μοῦ ἀρέσουν ἡ διπλογλωσσιὰς διόλου. Συμφωνεῖς φίλε μου:

—Νὰ συμφωνήσω! Ἄλλὰ τί μπορεῖ λοιπὸν νὰ συγκρατήσῃ τὸ μυστήριον ποῦ κρύβετε. Κυρία, κοντὰ στὸ δικό μου μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἴσως νὰ θέλετε ν' ἀποφύγετε; Τί μοῦ λέτε παρακαλῶ διὰ φιλίαν ποῦ ἐκφράζεται σὲ σκοτεινὰ σαλονάκια ὕστερα ἀπὸ μίαν συνέντευξιν μόνον ματιῶν εἰς τὸν δημαρχιακὸν κῆπον; Ἄ, σὰς βεβαιῶ πῶς θέλετε νὰ τυραννῆτε ἕνα, τοῦ ὁποῖου ἔπρεπε νὰ ζητῆτε ὄχι τὴν φιλίαν ἀλλὰ τὴν ἀγάπην.

—Μπα! Μὲ ἀγαπᾶτε λοιπὸν;

—Τὸ γνωρίζετε, τὸ γνωρίζετε πολὺ καλᾶ.

—Μὲ ἀγαπᾶτε σεῖς; Ὅχι δά!

—Γιατί τάχα; Σᾶς ἀγαπῶ πολύ, πολύ. Καὶ ἤμουν ἔτοιμος νὰ πέσω ἐμπρὸς σας, νὰ ἐξομολογηθῶ ὅ,τι σεῖς ἀποκαλεῖτε φιλιάν, νὰ σᾶς πῶ ὅτι εἶμαι ὁ ἄνδρας ποῦ χωρὶς καμμίαν ἄλλην βλέψιν θέλει νὰ εἶναι δικός σας, νὰ σᾶς ἀγαπήσῃ, καθὼς τὴν ζωὴν του . . . Τί περισσότερο θέλετε; Μία ἀγάπη ἐξιδανικευμένη διὰ μίαν ὅπως σεῖς θὰ ἦτο τὸ τέρμα τοῦ ἀγῶνος εἴτε τοῦ λογικοῦ εἴτε τοῦ αἰσθήματος.

— Ἄλλιά, Κύριε, μήπως . . . χωρατεύετε;

—Νὰ χωρατεύσω; Διατί τάχα! Καὶ ἐπὶ τέλους πιστέψατε ἢ . . . μὴ πιστεύετε, ἂν θέλετε, σᾶς ἀγαπῶ.

— Ἀπάτη σας, πολὺ μεγάλη ἀπάτη. Καὶ τὸ κάτω—κάτω τί θέλομεν τὰ πολλὰ λόγια; Προσέξατε εἰς ὅ,τι θὰ σᾶς ἐμπιστευθῶ. Σᾶς ἀπομένει νὰ πράξετε ὅ,τι σᾶς φαίνεται λογικόν. Εἶμαι ἡ γυναῖκα τοῦ ἀνεξαρτήτου πνεύματος ἢ γυναῖκα δηλ. τοῦ γούστου ἢ τῆς περὶ ὑψηλῆς καλαισθησίας. Ἐγὼ τὴν καρδίαν μὲ ὅλους τοὺς παλμούς. Καὶ δι' αὐτὸ μὴ νομίζετε ὅτι δὲν σᾶς ἀγαπῶ. Σᾶς ἀγαπῶ ὅσον καμμία ἄλλη ἀλλὰ διὰ τὴν ὥραν τοῦ δειλινοῦ. Μὴ παραξενεύεσθε, παρακαλῶ! Ἐγὼ τὸν ἐραστὴν τῆς αὐγῆς. Μὲ ἐκείνον μὲ τὸν ὁποῖον μᾶς συναντᾷ ὁ ἀγρότης ἐπάνω εἰς τὰ χωράφια, μὲ τὸν ἄνδρα ποῦ μοῦ εἶναι ἀπόλαυσις νὰ ἀκούσω τὰ πρωῖνά κελαδύματα ὅλων τῶν πουλιῶν καὶ νὰ ἐπιστρέψω ἀπὸ τὸν περίπατον τῆς αὐγῆς ἐνῶ τὰ πόδια καὶ τῶν δύο βρέχει ἡ καλοκαιρινὴ τοῦ ἀγροῦ πάχνη. Ὁ Ἔρως μου τελειώνει μ' αὐτὸν κατὰ τὸ μεσημέρι. Ἀρχίζει τότε δι' ἐμὲ ἄλλη γλύκα. Μοῦ ἀρέσει νὰ μεθύσω μὲ τὸν νέον Ἐραστὴν μου σὲ φιλιὰ, σὲ δοκούς, σὲ ὄνειρα, ν' ἀφοσιωθῶ σ' ἐκείνον καὶ νὰ προσπαθῆσω νὰ ἐννοήσω τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς ἀγάπης. Πόσο μὲ μαγεύει μιά τέτοια ὥρα! Ὁ Ἔρως τοῦ μεσημεριοῦ πιστεύω πῶς μὲ ἀλλάζει ὁλόκληρη καὶ θαρρῶ πῶς μὲ πᾶγει καλλίτερα.

Ἐπρόσεχα σὰν ἀφρημένος ἴσῃν τὴν γυναῖκα αὐτῆ. Ἐνθυμούμαι καλὰ ὅτι τὸν ἔρωτά μου ἀρχίζε νὰ ὑπονομεύῃ ἓνα ἄλλο αἰσθημα παραδόξου θαυμασμοῦ, κάποιος μάλιστα ἀφοσιώσεως σ' ἓνα ἔρωτα ἀλλόκοτον, πρωτοφανῆ ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ ἐπιβλητικόν.

Ἐκεῖνη ἐξηκολούθησε.

—Μοῦ μένει τώρα ὁ ἐραστὴς τοῦ δειλινοῦ. Διότι δὲν θέλω νὰ ἔγω καὶ ἐραστὴν τῆς νύκτας. Καὶ ἂν συμφωνῆς νὰ μ' ἀγαπήσης (ἐτόνισε τὰς λέξεις αὐτὰς) πιστέψε πῶς δὲν θαύρης ποτὲ καμμίαν ἄλλην γυναῖκα, νὰ σ' ἀγαπήσῃ σὰν κ' ἐμέ. Τὸ ἐννοῶ καλὰ.

Είσαι ο άνθρωπος του έρωτος· ο άνθρωπος της ύψηλης αλλά και αληθινής σκέψης· έτσι κι' εγώ είμαι που θά σε δώσω το πρώτον δείγμα άφροσύνης πολύ μεγάλης, έρωτος όχι ψεύτικου, τιποτένιου, συνειθισμένου στα μεγάλα σαλόνια, στα αλόγιαστα μειδιάματα. "Α! σέ βεβαιώ, ή άγαπή μας 'στην ώραν του δειλινού θά είναι εκείνο που έλεγες τώρα· ή εξιδανίκευσίς μας.

'Εσιώπησε και κι' έριξε μιá ματιά πολύ περίεργη. Και σαν να έσυμβουλευθήκε κάποιους στοχασμούς μου έσηκώθηκε από τόν μεταξωτό καναπέ και μ' έρώτησε.

Συμφωνείς λοιπόν;

— Σέ άγάπην δειλινού; αλλά γωρατεύετε . . . . .

"Ε, τελειώνει τότε. Θα ξεγάσης εύκολα την συνέντευξί μας καθώς; θα ξεγάσης και την παράδοξον δια σε γυναίκα του παραδόξου Έρωτος.

Κατέβηκα τραγῶτος τές σκάλες. "Όταν έφθασα εις τόν αλόγυρον έριξα ένά θαμπωμένο μάτι στο μέγαρά της. "Αραγε ήταν άγάπη εκεί μέσα κρυμμένη, άγάπη ξεμυαλισμένη, περίεργη, μυθική ή εκρύβετο κάποιο νέο αίσθημα, όχι πλέον έρωτος σημερινού και αύριανού άλλ' αιώνιου έρωτος σε κάθε άτομον τής « αίσθηματικῆς » γυναίκας;

Είνε χρόνια τώρα που είδα την ιστορία αυτή. "Αλλ' αν έσθυσε ο έρωτάς μου εις την γυναίκα του δειλινού, μου έμειναν όμως ένας δολόχλης γοϊφος άγαπής αληθινής, σās βεβαιώ, που δεν μπόρεσε να λύτη καμμιά άλλη άγάπη είτε δική μου είτε όσων ηθέλησαν ν' άγαπήσουν κάπως εφήμερα και όχι κατά την ώραν του δειλινού.

Τραπέζοϋς, 1910

ΣΙΣΥΦΟΣ

ΠΟΤΑΜΙ-ΖΩΗ

Ο ποταμός γοργοκυλά τ' ασπρόβολα νερά του
 "Αφίνοντας 'ς τό διάβα του καλάμια 'ς τά πλευρά του
 "Ετσι κι' ο χρόνος μάς κυλά γοργά, γοργά τά χρόνια
 "Αφίνοντας όπισω του ανάμνησες και χιόνια.

Ε ΤΣΕΛΕΜΠΟΔΗΜΟΣ

Aspia

ΤΟ ΟΡΟΣ ΓΑΛΛΗΣΙΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ

Α'.

Ἡ ὁ Γαλλήσιον ὄρος μία τῶν σπουδαιωτέρων ὄροσειρῶν τῆς Ἐρυθραίας Χερσονήσου καὶ τῆς Ἰωνίας ὑψοῦται ὑπερῆφανως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Ἐφεσίων, ἐκτείνεται δ' ὡς ἑξῆς:

Πρὸς Ἀν. μέχρι Τζελάτ, Κοσμπούνάρ, Ἀχμετλή, Κουγιουμτζή, Τζεσασίρ πρὸς Δ. ἀπὸ Νουχούτ Γιόλ Τσακάλ Τεπέ μέχρι Κάστρο — Γιασέμκοϊ (Νότιον) πρὸς Β. μέχρι Τρέτσα, Τσίλαμι, Δειρμέν Δερές, Σαντζακλή, πρὸς Ν. Μπαρουτζή, Τσακάλ Μπογάζ, Κεμπεκλίσια, Ἀλαμάν Κατρατζίκ Γιόλ, Κισλί Πανανοῦ μέχρι Κάστρο Κιασύρκοϊ. Αἱ νότιαι παραφυάδες του λούονται εἰς τὰ ὕδατα τῶν μνημονευθεισῶν λιμνῶν καὶ ὑπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἐφεσιακοῦ κόλπου.

Β'.

Ἀφίνοντας τὰ ἱστορικά γεγονότα ἅτινα συνέβησαν περὶ αὐτὸ πρὸ Χριστοῦ, περιοριζόμεθα εἰς τὰ ἐπ' αὐτοῦ συμβάντα μετὰ τὴν ἐβραϊωσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Τὸ ὄρος τοῦτο ὡς γεινιάζον πολὺ τῇ Ἐφέσῃ κείμενον πρὸς Β. αὐτῆς ἐχρησίμευσεν ἕνεκα τῶν βωμάντικῶν καὶ ἀπομονοτικῶν τοποθεσιῶν του, τὸ ἐντευκτῆριον τῶν Χριστιανῶν ἀσκητῶν κατὰ τοὺς πρώτους εἰρηνικοὺς χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ. Συμφώνως πρὸς μαρτυρίαν ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως κατὰ τὸ 412 ἐπισκέφθησαν τὴν Ἐφεσον οἱ Ἀθηναῖοι πατέρες Βαρνάβας καὶ Σωφρόνιος, προσκυνήσαντες δὲ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Ἰω. τοῦ Θεολόγου ἐστάλησαν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου τῆς πόλεως Ἡρακλεῖδου πρὸς τοὺς ἐν Γαλλησίῳ μοναχοὺς ἕνθα ἔμειναν τρεῖς ἡμέρας φιλοξενηθέντες ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Μαρίνης κάκειθεν ἀνεχώρησαν διὰ Σμύρνην.

Διέρχονται αἰῶνες δλόκληροι χωρὶς νὰ εὐρωμεν ἀξιοσημειωτόν τι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ὅτε τῇ 1030 ἀπαντῶμεν τὸν Ὅσιον Λάζαρον τὸν καὶ Γαλλησιώτην, ἐπονομασθέντα, ὡς ἀσκητήσαντα καὶ διαπρέψαντα ἐν τῇ ὄρει τούτῳ. Ὁ ὄσιος ἐγεννήθη ἐν τῇ χωρίῳ τοῦ παρὰ τὴν Μαγνησίαν Μαιάνδρου περὶ τὰ 978. Ἐνηλικιωθεὶς καὶ περιβλήθεις τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιήρχετο πολλὰς μο-

νάς ἦλθε δὲ καὶ ἐν Ἐφέσῳ πρὸς προσκύνῃσιν τοῦ τάφου τοῦ Ἁγ. Ἰω. τοῦ Θεολόγου. Ἐκεῖ σχετίζεται μὲ τὸν ἀρχιερέα Θεόδωρον Β'. 47ον μητροπολίτην ἀπὸ Τιμοθέου (κατὰ τὸν Le Quicu) εἰς ὃν ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐσκόπει νὰ μεταβῇ πεζὸς μέχρι Ρώμης πρὸς προσκύνῃσιν τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων. Μεταπεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου παραστήσαντος αὐτῷ τὸ ἐπίπονον τοῦ τοιοῦτου ταξειδίου παρητήθη αὐτοῦ ἀλλ' ἀπεποιήθη καὶ τὴν προσφερομένην φιλοξενίαν του ὅπως μείνῃ διὰ παντός ἐν Ἐφέσῳ. Ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ὁρόδων ἔνθα πάντοτε ἐδίδασκε τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς προσερχομένους προσκυνητὰς ὁμιλῶν μετὰ πολλῆς ἰλαρότητος. Ἐπειδὴ ὁμως διεδόθη ἡ φήμη του καὶ τὸ προσερχόμενον πλῆθος ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν του ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν καὶ μεταβῇ εἰς τόπον ἡσυχον. Ἀκούων διὰ τὸ ἀσκητήριον τοῦ Γαλλησίου ὄρους καὶ εὗρισκων αὐτὸ κατάλληλον μετέβη ἐκεῖ καὶ συνηριθμήσθη μὲ τοὺς δύο ἀδελφούς του οὓς εὔρεν ἐν τῇ Μονῇ. Ἀκούσας ὁ Ἐφέσου ὅτι ἐκεῖ εὗρίσκετο ὁ ἀγαπητός του Λάζαρος μετέβη ἐπὶ τόπου πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ τὸν διώρισεν ἀρχηγόν τῆς Μονῆς. Ἐν τῇ ὄρει τοῦτῳ περιέμενε τὸν ὄσιον ὁ θεολογικὸς του ἀσπὴρ διὰ τῆς λάμπειος τοῦ ὁποίου ἐφώτιζε διδάσκων τοὺς περίεξ. Μετ' ὀλίγον χρόνον ἔκτισε ναὸν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ πρὸ τοῦ σπηλαίου ἔνθα ἐτελείωσε τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀσκήσεως ὁ μέγας τὴν ἀρετὴν Παφνούτιος. Πολλὰ θαύματα ἐποίει τοῖς ἀδελφοῖς του ὁ ὄσιος Λάζαρος, ὅσον δὲ ἡ φήμη περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν λοιπῶν θεῶν του προτερημάτων διεδόθη τόσον προσήρχοντο νέοι ἀσκηταί. Ἐκ τῆς πολλῆς δὲ συρροῆς αὐτῶν ἠναγκάσθη καὶ φκοδόμησε ναὸν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Θεοτόκου καὶ περίεξ ἀρκετὰ κελία παρὰ τὴν κορυφὴν τοῦ Γαλλησίου. Δὲν παρήλθεν ὁμως πολὺς καιρὸς καὶ οἱ προσερχόμενοι μοναχοὶ ἦσαν τόσσοι πολλοὶ ὥστε δὲν τοὺς ἐχώρει ἡ Μονή. Ὁ ὄσιος τότε ἐσκέπτετο περὶ τοῦ πρακτέου καὶ ποῦ ἔπρεπε νὰ εὔρῃ τόπον εὐρύχωρον πρὸς τὸν σκοπὸν του. Νύκτᾳ τινα προσευχόμενος ἤκουσε φωνὴν προστάζουσαν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κελίου του καὶ ἐξελθὼν βλέπει πύρινον οὐρανομήκη στυλὸν ἀκούει δὲ καὶ τὴν φῶδην «ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ κτλ.» Ἐκ τούτων ἠγνόησεν ὅτι ἴητο θέλημα τοῦ Ὑψίστου νὰ κτίσῃ τὴν νέαν μονὴν, ἀπητοῦντο ὁμως χρήματα τῶν ὁποίων ἐστέρειτο ἄλλὰ καὶ ταῦτα φκονομήθησαν διὰ τῆς θείας προνοίας ὡς ἐξῆς:

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Βυζαντινῶν Ρωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος ὁπωπτεύετο τὸν Κωνσταντῖνον τὸν καὶ Μονομάχον ὀνομαζόμενον (πρῶτον τότε τῶν ἀρχόντων τῆς πρωτεύουσας) διὰ τὴν βασιλείαν, διὸ καὶ ἐξώρισεν εἰς τὴν νῆσον Μυτιλήνην τοῦτο ἀκούσας τότε ὁ ὄσιος ἔστειλε τοὺς ἀνθρώπους του νὰ τὸν παρηγορήσῃ διὰ τὴν δυστυχίαν του καὶ νὰ τῷ προείπῃ ὅτι κατὰ Θεῖόν του δράμα αὐτὸς θὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Θρόνου! Ἡ προφητεία του ἐπηλήθευσε. Διαδεχθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος τῷ 1042 τὴν Θεοδώραν καὶ εὐχαριστῶν τὸν

δοιον τῷ ἀπέστειλε πλῆθος χρημάτων καὶ σκευῶν ὡς καὶ πολὺτιμα ἀφιερῶματα ὥστε νὰ ἐκτελέσῃ τελείαν καὶ πληρεστάτην τὴν οἰκοδομήν τῆς Μονῆς. Διὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς ταύτης προσφορᾶς ὑποδομήθη αὕτη καὶ ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως ἐν αὐτῇ. Ὁ ὄσιος Λάζαρος ἀπεδίωξε τῇ 7 Νοεμβρίου 1050 ἐν ἡλικίᾳ 72 ἐτῶν ἀφήσας τὴν ἡγουμενίαν εἰς τὸν ἀδελφόν του.

Παρήλθον 200 περίπου ἔτη χωρὶς οὐδαμοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ νὰ ἀναφέρεται τι περὶ τοῦ Γαλλησίου, ὅτε τὸ 1220 ἀπαντῶμεν τὸν ὄσιον Μελέτιον τὸν Γαλλησιώτην ἐπονομασθέντα, μέγαν διδάσκαλον τῆς Χρ. Θεσκείας ἐπισκεφθέντα τὴν Μονὴν τοῦ ὁσίου Λαζάρου. Ὁ Μελέτιος προήρχετο ἐκ τῆς Δαμασκοῦ ἐπισκέψθη πρῶτον τὰς ἐν τῷ ὄρει Λάτιμος (μπές—μπαρμάκ) Μονὰς κάκειθεν ἔρχεται εἰς Ἐφῆσον ἀνέρχεται ἐπὶ τοῦ Γαλλησίου καὶ συναριθμεῖται μετὰ τοὺς ἀδελφούς τῆς Μονῆς ἐπὶ ἡγουμενίας Μάρκου Ἀμισέλλη. Ὁ Μελέτιος διήγε τὸν βίον ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Νυκτὰ τινα βλέπει θεῖαν ὀπτασίαν ἐξ ἧς διατάσσεται νὰ μεταβῇ εἰς Κων)πολιν ἵνα βοηθήσῃ τὴν ἀλήθειαν πολεμουμένην. Ὁ Μελέτιος φέρων τὰς εὐλογίας τοῦ πνευματικοῦ του πατρὸς ἀνεχώρησεν ἔχων συνοδοιπόρον τὸν ὄσιον Γαλακτῆωνα συνασκητὴν τοῦ Γαλλησίου. Φθάσας εἰς τὴν Βασιλεῦσαν προσεπάθησε παντοιοτρόπως νὰ μὴ φανερωθῇ τοῖς ἀνθρώποις ὁποῖος ἦτο ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ καθ' ἑκάστην προσήρχοντο εἰς αὐτὸν ὄπισθ' ἀκούσασαι τῶν λόγων του ὁπῶς δὲ ἐγένετο γνωστός εἰς τοὺς βασιλεῖς, ἄρχοντας, συγκλητικούς καὶ λοιπούς. Ἐπιθυμῶν νὰ ἡσυχάσῃ ἀνεχώρησε κρύφα εἰς τὸ ὄρος τοῦ Αὐξεντίου λεγόμενον, ἐνθα ἠθέλησε νὰ τελειώσῃ τὸν βίον του ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ ἐντὸς σπηλαίου. Ὅστω παρήρχετο ὁ καιρὸς ὅτε ἡμέραν τινα μοναχὸς περιερχόμενος τὸ ὄρος ἀνεκάλυψε τὸ ἐνδικαίτημά του ὅπερ καὶ ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς ἐν Κων)πόλει, πλῆθος δὲ καὶ πάλιν εὐλαβῶν προσέδραμε νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν του.

Τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Η' ὁ Παλαιολόγος ὁ καὶ ἀζυμίτης (1258) προσεπάθη ἕνεκα λόγων ἀτομικοῦ του συμφέροντος νὰ ἐνώσῃ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς. Ἐξεδίωξε τὸν Πατριάρχην Ἰωσήφ (1268—1275) ὡς ἀντιπράκτοντα εἰς τοὺς σκοπούς του καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Χρισστούμου τὸν Ἰωάννην Βέκκον (1275—1282) ὅστις ἐδίδασκε τὰ δόγματα τῶν Λατίνων καὶ διάταξεν ἐν τῇ λειτουργίᾳ νὰ ἐκφωνοῦν «Δόξαν ἀναπέμφωμεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ ἄμφοιν ἐκπορευομένῳ Ἀγίῳ Πνεύματι», τοιαύτην δὲ προσθήκην ἔκαμε καὶ εἰς τὸ σύμβολον τῆς Πίστεως. Δὲν ἔλειψαν ὅμως πνευματικοὶ στρατιῶται Ὁρθόδοξοι ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Ἐκ τῶν πρώτων ἦσαν ὁ ἐκπτωτος Ἰωσήφ καὶ ὁ ὄσιος Μελέτιος, ὅστις χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀφῆκε κατὰ μέρος τὸν ἀσκητικὸν βίον, διήλθε πεζὸς ὄλην τὴν Βιθυνίαν στερεῶν τοὺς Χριστιανούς εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, διδάσκων νὰ

φυλάττουν τὴν Ἐθιόθειαν καὶ νὰ ἀπέχουν τοῦ νέου στρεβλοῦ θόγματος τοῦ Λατινισμοῦ.

Ἐπειδὴ ὁμοῦ εἶδεν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ πολὺ ἐτυράννει τοὺς Ὀρθοδόξους ἔρχεται εἰς Κων/πολιν καὶ παρουσιάζεται μετὰ τοῦ θείου Γαλακτιάνου πρὸς αὐτὸν καὶ τῆ λέγει: Διατί Βασιλεῦ παριδῶν τοὺς ἀποστολικούς κανόνας καὶ τὰς πράξεις ὄλων τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, παραβούς ἑαυτὸν εἰς τὴν πλάνην ταύτην ἐπεθύμεις καὶ ἡμεῖς νὰ ἀκολουθήσωμεν ταύτην; ἀδύνατον εἶναι νὰ γείνουν ταῦτα καὶ μὴ ἐπιθυμοῦμεν νὰ κινήσῃ τὰ ἀκίνητα διότι προτιμοῦμεν νὰ ἀπολέσωμεν μᾶλλον τὰς φρένας μας ἢ τὴν Ὀρθοδοξίαν μας! ὁ Μιχαὴλ ἐκλαθὼν τοὺς λόγους τούτους ὡς ἀτομικὴν του ὑβριν ὠργίσθη καὶ διετάξε νὰ σταλῶσιν οἱ δύο μοναχοὶ ἐξορίστοι εἰς τὴν νῆσον Σκύρον, ὑποκειμένην τότε εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν καὶ νὰ φυλακισθῶσιν εἰς τὰς ἐκεῖ φυλακάς. Παρήλθον ἑπτὰ ἔτη φυλακισμένοι ζῶντες ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει καὶ λησμονηθέντες ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, νομίζοντος ὅτι ἐνίκησε τοὺς ὀρθοδόξους καὶ ἐστερέωσε τὸν Λατινισμόν. Ἡμέραν τινα συνομιλῶν εἶπεν εἰς τοὺς ἄρχοντας γελῶν ὅτι πρέπει νὰ τῆ χρεωστῆ μεγάλας χάριτας ὁ Πατριάρχης ἐπειδὴ ἔχει ἦδη εἰρήνην ἢ ἐκκλησίαν καὶ οὐδεὶς εὗρίσκετο ταραττον τὸν κόσμον, πολλοὶ τῶν ἀρχόντων ἐξέφρασαν τὴν γνώμην των συμφωνήσαντες μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, εἰς ὁμοῦ εἶπεν: ἄλλ' οἱ ἐν Σκύρῳ ἐξορίστοι φιλονεικοῦν ὅτι εἶνε οἱ φρονιμώτεροι τῶν ἄλλων καὶ ἀντιτάσσονται εἰς τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου, οὗτοι εἶνε οἱ Μελέτιος καὶ Γαλακτιῶν οἱ Γαλλησιῶται. Ὁ λόγος οὗτος ἐπλήγωσε τὴν καρδίαν τοῦ Μονάρχου καιρίως διότι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες ἦσαν ἐκ τῶν σπανίων ὀνομαστῶν κατόχων τῆς ἀρετῆς.

Τῆ διαταγῆ τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐτοκρατορικὸν κάτεργον (Βασιλ. πλοῖον) μεταφέρει τοὺς δύο δεσμώτας εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Παρουσιάζονται οὗτοι εἰς τὸν Μιχαὴλ καὶ μετὰ μεγάλου σθένους ὑπερασπίζονται τὴν Ὀρθοδοξίαν. Πρὸς τιμωρίαν των τὸν μὲν Γαλακτιάνον ἐτύφλωσε τοῦ δὲ Μελετίου ἔκοψε τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὰς φυλακάς μέχρις ὅτου ὁ Θεοσέβαστος Ἀνδρόνικος (1282) ἀναλθῶν ἐπὶ τοῦ Βυζ. Θρόνου ἐστερέωσε τὴν Ὀρθοδοξίαν, διώξας δὲ τὸν ἐπιδότην καὶ μοιχὸν Βέκκον τὸν φθορέα τῶν προδῶτων ἀναβίβασε εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τὸν ἀληθῆ ποιμένα Ἰωσήφ (1283) καὶ ἀνακάλεσεν ἐν μεγάλῃ τιμῇ τοὺς ἐξορίστους πατέρας.

Μετὰ τρία ἔτη ἀπεδίωσεν ὁ ὁσιος Μελέτιος ταφεῖς ἐν τῆ ναφ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου ὃν ὁ ἴδιος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ θρους Αὐξεντίου.

Ὅτε τῆ 24 Ὀκτωβρίου 1304 ἐκυρισύθη καὶ ἐπυρπολήθη ὑπὸ τοῦ Περσάρχου (βλέπε Νέον Ἑλληνομνήμονα Σανάν, γαμβροῦ τοῦ Μανταχίου (Σπ Π. Λαμπροῦ Τομ Α. σελ. 209) — 212 Γεωρ. Παχυμέρη. Ἀνθρ. Παλ. VII 13. σελ. 589) ὡς μᾶς μαρτυρεῖ ὁ ἱερεὺς Μιχαὴλ Λουλλούδης ὁ Ἐφέσιος συγγραφεὺς ἐν τῆ νήσῳ Κρήτῃ ἐνθα μετῆ-

κησαν ἕνεκα τῆς καταστροφῆς τῆς πατρίδος του ἀγνοοῦμεν τὴν τύχην τῶν ἐν Γαλλίῳ μοναχῶν ὡς καὶ τὰ συμβάντα εἰς τὰ πέριξ. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἀγκύρας (2 Ἰουλίου 1402) ὁ Ταμερλάνος καταλαβὼν ὅλην τὴν Δυτικὴν Μικρασίαν καὶ ἐλθὼν εἰς Ἐφεσον προσκαλέσατο τοὺς ἡγεμόνας τοῦ Ἀἰθίου Μέντεσε, Τεκκέ Κερμιάν καὶ Καραμανίας, ἐπὶ 4 δὲ ἐβδομάδας ἐπεδόθη εἰς Λαηλασίαν τὴν σφαγὴν καὶ ἀτίμωσιν τῆς περιωνύμου ταύτης πόλεως καὶ τῶν πέριξ. (Δούκας. Βον σελ. 81)

Τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σουλτάν Βαγιαζήτ (8 Μαρτίου 1403) διηρέθη εἰς τρία μέρη μεταξὺ τῶν υἱῶν ἦτοι τοῦ Σουλεϊμάν ἀρχοντος τῆς Ἀδριανούπολεως, Ἰσᾶ τῆς Προύσης καὶ Μωάμεθ τῆς Ἀπαισίας Ὁ Μωάμεθ ὁμοῦς ἔμετ' οὐκ ὀλίγον ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Ἰσᾶ ὃν ἐνίκησεν ἐν Λοπαδίῳ παρὰ τὴν Ἀπολλωνιάτιδα λίμνην ἐκεῖθεν ὁ Ἰσᾶς ἐπορεύθη εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ λαβὼν ἐπικουρίαν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ὠχυρωθεὶς ἐν Καρασῆ, φιλίαν πρὸς τὸν Μωάμεθ προσποιούμενος καὶ εἰς Καραμανίαν ἐπιδραμῶν, αἰφνης ἐφάνη πρὸ τῆς Προύσης ἡγούμενος 10000 ἀνδρῶν, ἀποτυχῶν δὲ ἐκεῖ ὡς καὶ πρὸ τῆς Ἀγκύρας ἐν τοῖς κατὰ τοῦ Μωάμεθ πολέμοις διημῦνθη πρὸς τὴν Σμύρνην καὶ συνεμάχησε μὲ τοὺς ἡγεμόνας Ἀἰθίν, Σαρουχάν, Τεκκέ καὶ Μεντεσέ, ὁ Μωάμεθ ὁμοῦς ἐνίκησε καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς συμμαχοῦς του ὁ δὲ Ἰσᾶς ἐφυγεν εἰς Καραμανίαν. Ὁ τοῦ Καρασούμπασι υἱὸς γενόμενος ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήτ ἀρχὼν τοῦ Ἀἰθίν ἐκήρυξε πόλεμον πρὸς τὸν ἐν Ἐφέσῳ ἐδραμόντα ἡγεμόνα τοῦ Ἀἰθίν, ὃν ὁ Ταμερλάνος ἀπεκατέστησεν ἐν τῇ ἀρχῇ. Καταλαβὼν δὲ τὴν πόλιν ἐπεκαλέσατο τὸν Σουλεϊμάν, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν χώραν κατακτώμενος. Ὁ τοῦ Ἀἰθίν υἱὸς Ὁμούρ λαβὼν ἐπικουρίαν 6 χιλ. ἀνδρῶν παρὰ τοῦ θεοῦ του κυριάρχου τοῦ Μαύτισε τὴν μὲν Ἐφεσον κατέλαβε, τὸν δὲ κατέχοντα αὐτὴν πατέρα τοῦ Τζουνετδ, κυβερνήτου τῆς Σμύρνης, ἠχμαλώτισεν, κυριεύσας τὸ Βυζαντινὸν Φρούριον τῆς Ἐφέσου ἐξ ἐφόδου, ἔνθα ἦτο ἐγκλεισμένος. Σπεύσας ἐκ Σμύρνης ὁ Τζουνετδ καὶ ἀπελευθερώσας τὸν πατέρα του προήλασεν εἰς Ἐφεσον γενόμενος μετ' ὀλίγον ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Ὁμούρ κυριάρχου τοῦ Ἀἰθίν.

Ταῦτα καὶ τὰς νίκας τοῦ Μωάμεθ μὴ ὑπομένων ὁ Σουλεϊμάν προέβη εἰς τὴν Προῦσαν, παραδοθεῖσαν αὐτῷ ἐκουσίως ὁ δὲ Τζουνετδ ἔδραμεν εἰς Ἰκόνιον καὶ Κοτυαλον καὶ συνεμάχησε μὲ τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν. Ὁ Σουλεϊμάν προέβη εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Μεναιμένης καὶ κατεσκήνωσεν ἐξάωρον τῆς Ἐφέσου. ὁ Τζουνετδ μαθὼν ὅτι οἱ σύμμαχοί του ἐσκέπτοντο νὰ τὸν παραδώσωσιν εἰς τὸν Σουλεϊμάν, νύκτα φυγῶν ἐξ Ἐφέσου προσῆλθεν αὐτῷ βρόγγον εἰς τὸν τράχηλον ἔχων καὶ τοῦ ἐζήτηι χάριν. Οἱ σύμμαχοί του τὴν ἐπομένην μαθόντες τὰ συμβάντα ὤρμησαν πρὸς κατάλειψιν τῶν στενῶν τοῦ Μαιάνδρου, ὁ δὲ Σουλεϊμάν διέταξε τὸν μὲν στρατὸν νὰ προέλσῃ πρὸς τὸ Γαλλήσιον ὄρος, αὐτὸς δὲ εἰσῆλθε νικητῆς εἰς Ἐφεσον ἔνθα παρεδόθη εἰς τρυφᾶς μετὰ τοῦ Τζουνετδ.

Υπάρχει παράδοσις ὅτι ὁ Σουλεϊμάν πρὸς κατάληψιν τοῦ φουσι-
κού καὶ τεχνιτοῦ φρουρίου τοῦ Γαλλησιῦ Κατοί—Καλέ, (παρὰ τὸν
σιδηρόδρομ. σταθμὸν Κόσβουναρ) ἐμηχανεύθη τὸ ἔξῃς στρατήγημα.
Ἐπειδὴ ὁ στρατὸς του ἦτο ὀλιγώτερος τοῦ τῶν ἀντιπάλων του, συν-
ενοήθη μὲ τοὺς πέριξ οἰκοῦντας Τουρκομάνους ὅπως τῷ παρα-
χωρήσωσι διὰ μίαν νύκτα ὄλας τὰς αἰγας τῶν. Τὴν ἐπομένην λοι-
πὸν νύκτα ἐτοίμασεν ἑφοδὸν κατὰ τοῦ φρουρίου θέσας τὰς αἰγας
πρὸ τοῦ στρατοῦ καὶ προσκωλλήσας ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν ἀναμέ-
νας λαμπάδας. Διὰ τοῦ τεχνάσματος τούτου ἐφαίνετο ὅτι ἔκαμεν
ἑφοδὸν ἔχων πολλαπλάσιον στρατὸν ἢ ὅσον διέθεσε τὴν ἡμέραν ἐν
τῇ μάχῃ. Οἱ πολιορκούμενοι ἰδόντες τὸν κίνδυνον καὶ φοβηθέντες
παρεδόθησαν, ἔκτοτε δὲ τὸ φρούριον τοῦτο ἐπωνομάσθη Κατοί—
Καλεσί ἤτοι φρούριον τῶν αἰγῶν.

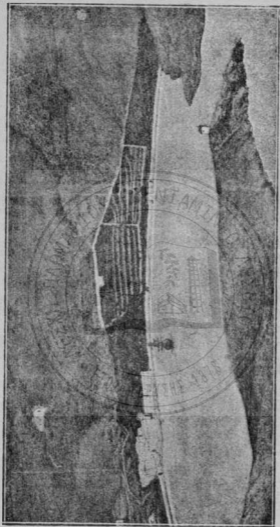
F.

Ἐκτοτε ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας τὰ πάντα κατεστράφησαν ἐν
Ἐφέσῳ ὡς γράφουν οἱ ἐπισκεφθέντες αὐτὴν περιηγηταί. Τὰ μέρη τοῦ
Γαλλησιῦ ἐνθα τὸ πρῶτον κατοικοῦντο ὑπὸ τῶν πνευματικῶν
φωστήρων καὶ ἀπολογητῶν τῆς Ὁρθοδόξου Θρησκείας μας εἰσὶ
νῦν ἔρημα, μόνον δὲ ἀπὸ τὸ φθινόπωρον μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαΐου
κατασκηνοῦσι Τουρκομάνοι (Γιουγούκοι) τῆς Προύσης, Ἀλασεῖν, Κο-
τυαίου κτλ. ἀντὶ δὲ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ Δαζάρου βλέπο-
μεν τούτους τῆδε κακίαν ἐπὶ τῶν ὑπορείων τοῦ ἔρους κατασκη-
νωμένους, ἡ δὲ ἡσυχία διακόπτεται οὐχὶ διὰ τῶν προσευχῶν καὶ
διδασκῶν τῶν τότε πατέρων ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἤχων τῶν κωδόνων τῶν
ποιμνίων καὶ καμήλων τῶν νῦν κατοικούντων!!!

Πολλάκις ἐπεσκέψθην τὰ ἀπόκεντρα μέρη τῆς κορυφῆς τοῦ Γαλ-
λησιῦ ἵνα ἀνακαλύψω τὰ ἴχνη καὶ ἐρείπια τῶν μνημονευθεισῶν
Μονῶν, πλὴν οἱ κόποι μου ἀπέβησαν μάταιοι. Τελευταίως πέρυσιν
εὐτυχῆσας νὰ ἀνακαλύψω τὰ ἐρείπια τῶν, τῇ 3 Αὐγούστου 1909
δι' ἐπιστολῆς μου πρὸς τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Χριστιαν. Ἀρχαι-
ολογικῆς Ἑταιρείας (ἣς τυγχάνω ἀντεπιστέλλον μέλος) Κ)ον Γε-
ώργ. Λαμπάκη ἀνεκοίνουν τὴν ἀνακάλυψίν μου. Καὶ ἡ μὲν ἀνακάλυ-
ψις τῶν ἐρειπίων ἀνήκεν ἐμοί, εἰς δὲ τὸν προρηθέντα σοφὸν ἄν-
δρα, ὄτρηρόν τῆς Χριστ. ἀρχαιολογίας ἐργάτην καὶ φωστῆρα τῆς
ἐπιστήμης ταύτης διὰ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, θὰ ἀνήκη ἡ μελέτη
καὶ ἡ δημοσίευσις τῶν Βυζαντινῶν τούτων ἐρειπίων, ἅτινα ἐπὶ τό-
σους αἰῶνας ἐφεῖσθη ἡμῖν ὁ χρόνος.

Νέα Ἐφεσος τῇ 5 Ἀπριλίου 1910

N BIZHAOS

Ἡ ἐν Σύμῃ Μονὴ τοῦ Πανορμήτου.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΡΗΝΟΥΣ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Ωρα τήν ώρα τίς μετρώ, ημέρα μέ τή 'μέρα
Πότε θέ νάρθω πλάι σου ἀξέχαστη μητέρα,
Κι' ὅπως μικρό μ' ἐκοίμιζες παιδί 'ς τήν ἀγκαλιά σου.
Νά πέσει ν' ἀποκοιμηθῶ ἀξύπνητα σιμά σου.
"Ωρα τήν ώρα τίς μετρώ κ' ἡ κάθε μιά διαβαίνει
Μέ συντροφιά τή σκέψι σου τήν παραπονεμένη,
Κι' ὅταν ὁ φευτοθάνατος ὁ ὕπνος μέ κοιμίζει
Τό πνεῦμά μου τό ἀγρυπνο σέ σένα φτερουγίζει
Καί 'ς τόνειρό μου ἔρχεσαι καί ξαγρυπνᾷς μαζί μου
'Εσύ ποῦ δέν ἐχώρισες μιά ὥρ' ἀπ' τή ψυχή μου.
'Εσένα ἔχω προσευχή τό βράδυ σάν πλαγιάζω,
Ευπνῶ μέ πόνου στεναγμό καί τό ὄνομά σου κράζω.
Καί ὄλο καρτερῶ νάρθῃς, καί ὄλο περιμένω
Στό λυπημένο σπίτι μας, 'ς τό σπίτι τό κλεισμένο,
Στό σπίτι ὅπου ὄργανιά δέν ἐννοίωσες πατέρα,
Μά διπλορφάναψέ ἐσύ σάν πέθανες, μητέρα.

"Ωρα τήν ώρα τίς μετρώ κ' ἡ κάθε μιά περνάει
Κι' ἄλλου φαρμάκια καί καθμούς, κι' ἄλλου χαρές σκορπᾷ.
Περνοῦν καί δέν τελειώνουν' πολλές, μανούλα, ποῦνε
Καί πῶς γιά 'κείνους ποῦ πονοῦν ἀργά, ἀργά κυλοῦνε!
Γιά ὄσους κουραστήκανε ἀπ' τῆς ζωῆς τό δρόμο,
Ποῦ τόν περνοῦνε μέ σταυρό ἀσήκωτο στόν ὄμο,
Γιά ὄσους κάποιον σάν ἐμέ τοῦ κάκου καρτεροῦνε,
Γιά ὄσους ν' ἀποκοιμηθοῦν ἀξύπνητα ποθοῦνε.

"Ωρα τήν ώρα τίς μετρώ, ημέρα μέ τή 'μέρα'
Καρτέρει με σ' ἀκολουθῶ, ἀξέχαστη μητέρα!...

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
*Εορτολόγιον, Μηνολόγιον.	1—10
Εἰς φιλέλλην, Φ. Δ. Σιμωνε Μπροϋδερ ὑπὸ Ε. Σ. Σ.	12
*Ἀρχαῖον διήγημα, ὑπὸ Φ. Δε Σιμωνε Μπροϋδερ.	14
Τὸ Μελέτι, ποίημα, ὑπὸ *Ελένης Σ. Σβορώνου.	17
Τὰ κεράσια, ὑπὸ Μπάμπη Ἀννίνου.	18
*Ὁ νέος Διάκος ἢ ἡ Χριστιανικὴ Ἑλλάς, ποίημα, ὑπὸ Ι. Φραγκιά.	23
*Ἐπιστολὴ γραμματοδιδασκάλου.	27
*Ἰατρικὸν θαῦμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὑπὸ Ι. Ν. Σβορώνου.	28
*Ἡ καλογρηά, ποίημα, ὑπὸ Χρ. Βασιλακάκη.	37
*Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς Πασσᾶς, βιογραφικὸν σημεῖωμα.	38
*Ἡ ἀμαξοστοιχία τῆς εὐτυχίας, ὑπὸ Κλ. Βασσαρδάκη.	41
Κέα. Νοσταλγία, ὑπὸ Στεφάνου Ἐλευθερίου.	43
*Ἡ γάπη τοῦ κισσοῦ, ποίημα, ὑπὸ Συλδίου.	50
*Ἀλόγων Ζῳῶν πολιτεία, ὑπὸ Κ. Κουρτίδου.	52
Στὴ σημαία μας, ποίημα, ὑπὸ Π. Μπακανάκη.	60
Πρόσωπα καὶ πράγματα. Μία σελὶς Μικεδονικῆς Γραμματο- λογίας, ὑπὸ *Ελένης Σ. Σβορώνου.	61
Τὸ πεταχτάρι, ποίημα, ὑπὸ Γ. Γρασίνη.	70
Δὲν ἔχω καιρὸν. Σκαλάθουρα, ὑπὸ Ι. Μπήτου.	72
Στὴν πατρίδα μου, ποίημα, ὑπὸ Δημ. Φλέγγα.	78
Εἰκὼν μιᾶς Ἑλληνίδος. Ἐλισ. Καστριοῦ, ὑπὸ Σ. Ἀλιμπέρτη.	79
*Ἡ Σκλάβα. Χιακὴ παράδοσις, ποίημα ὑπὸ Μ. Τσακύρογλου.	84
Τὸ φίλημα, ὑπὸ Δ. Ι. Καλογεροπούλου.	86
*Ἀπὸ τὰ περασμένα, Σονέττο ὑπὸ Συλδίου.	89
Ἀεὺκωμα Ἑλληνίζων Καλλιτεχνίδων.	90
*Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰώπου (Ἀέων, Ταῦρος καὶ Σάαρος) (Καλαμιές καὶ Κυπαρίσσα) ὑπὸ *Ελένης Σ. Σβορώνου.	96
Μία Ἐκατονταετηρίς. Ἀν. Λασκαράτος, ὑπὸ Σ. Δε Βιάζη.	97
Εἰς τὸν Φώσκολον, ποίημα, ὑπὸ Ἀνδρέα Λασκαράτου.	106
*Ἰερὰ Μνημόσυνα. Ἑλένη Κ. Μακρυγιάννη.	111
*Ἡ ἀπαρηγόρητος χήρα, ὑπὸ Γ. Ἀποστολίδου.	113
Τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔμβλημα τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπὸ Ν. Δη- μητρακοπούλου.	117

Οἱ Πιερρότοι. Κωμικὸν μελωδραμάτιον, ὑπὸ Ρεθέκκας. . .	122
Περὶ συνδιαλέξεως, ὑπὸ Ἰουλίᾶς Καράλη.	132
Σὲ χρόνια περασμένα, ποίημα, ὑπὸ Βιργινίας.	134
Ἐνα ταξίδι στὸ χωριό, ὑπὸ Σταμ. Σταματίου.	135
Τὸ ἄδειο σπῆτι, ποίημα, ὑπὸ Ἑλένης Σ. Σβορώνου. . .	143
Ἐντυπώσεις καὶ συναισθήματα. Ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν, ὑπὸ Μ. Μ. . .	144
Στὸν τάφον μου, ποίημα, ὑπὸ Μαρίας Καρακάση. . .	147
Ἡ ἄγγονή τοῦ Διονύσου ὑπὸ Εὐριδικῆς Ἀλεξανδρίδου. . .	149
Τετράστιχα. Ποίημα, ὑπὸ Γρ. Μαηθώνη.	160
Ἡρωίδες τοῦ Σαΐκοπῆρ. Ἑλένη, ὑπὸ Ἀρ. Κουρτίδου. . .	161
Ἐντυπώσεις ἐξ Ἱεροσολύμων, ὑπὸ Γεωρ. Βραχυπέδη. . .	169
Ἐπιτύμβιον στὴν πεθερά μου, ὑπὸ Ε. Τσελεμποδήμου. . .	176
Σονάτα—Ὀλεθρος, ὑπὸ Ἀγ. Παναγιωτάτου.	177
Ὅτι πονέντες οὔτε λεβάντες, ὑπὸ Π. Παναγοπούλου. . .	182
Ὁ παπὰ Παρθένης, ὑπὸ Στεφ. Ἀλλῆς.	187
Ὁ εὐγενὴς καθηγητής, ἀνέκδοτον μετὰ γελιογραφίας. . .	192
Πινακοθήκη Μικρασιατικῶν Ἰωακίμ Σγουρός, Στέφανος Γεωργόπουλος, Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκη, Κλεάνθης Γαρμυτζής, Νικ. Λιθοξόος, Ναπολέων Βαλλιάν.	193
Ἄπλωσε Νύχτα, Ποίημα, ὑπὸ Γρ. Μαηθώνη.	199
Στὴν Πατρίδα μου, ποίημα, ὑπὸ Μαρίας Καρακάση. . .	200
Ψυχολογία μιᾶς μῦτης. Σκαλάθωρα ὑπὸ Κ. Φ. Σκόκου. . .	201
Θαμμένα ὄνειρα. Νεκρολογία. Γεώργιος Συνάνιδης.	205
Εἰς τὸν θάνατον τοῦ φίλου μου Γεωργίου Συνάνιδου, ποίημα ὑπὸ Ἐ. Σ. Σβορώνου.	207
Αἱ δύο βασίλισσαι, ὑπὸ Ν. Βασιλειάδου.	209
Ἀνθρώπινοι χαρακτῆρες. Ὁ Γρίνιαρης ὑπὸ Α. Λασκαράτου . . .	212
Ναρμένο κρασί, ποίημα, ὑπὸ Ἰ. Πολέμη.	213
Τὸ ἄλμπρτινον ἐν Ἀρέσθῃ, ὑπὸ Κ. Λαχανά.	214
Καλὸ κονάκι, ποίημα, ὑπὸ Κ. Τριάνταφύλλου.	221
Ἠθικὸς ἐκφυλισμὸς, ὑπὸ Π. Ἀξιιώτη.	223
Εἰς φθονερὸν, ἐπίγραμμα, ὑπὸ Ε. Σ. Σ.	234
Ἀπὸ τὰ μαγεμμένα τραγούδια. Τοῦ χωρισμοῦ μας, Στά προικιά σου, ποιήσεις, ὑπὸ Στ. Σπεράντσα	235
Ἐνα πρωτότυπο ταξίδι, ὑπὸ Σ. Ι. Φώκου.	236
Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰσώπου (Ἀλώπηξ καὶ Ἐχίνος) ὑπὸ Ε. Σ. Σ. . .	244
Εὐλαβῆ μνημόσυνα. Γρηγόριος Ἱερομνήμων.	245
Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ρώμην. Τὸ Κολοσσαῖον ὑπὸ Κ. Καίροφύλα.	248
Ματαιότης ματαιότητων. Τὸ τραγούδι τῆς γῆς. Ποιήσεις, ὑπὸ Δημ. Στάη.	254
Ἡ νόμφη τοῦ ἀγγέλου, ὑπὸ Χρ. Χρηστοθασίλη.	256
Ἡ ἐν Τήλφῃ Ἰερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὑπὸ Δημ. Χαδισαρά.	262
Τὸ μνημὲν τοῦ ποιητοῦ, ποίημα, ὑπὸ Φιλ. Κτενίδου. . .	269

Ἡ Κωνσταντινίδειος, ὑπὸ Κ. Κουρτίδου	270
Ὁ γάμος τῆς ὄρφανῆς, ὑπὸ Ἀθηνᾶς Βαβάση	273
Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰσώπου (Λέων καὶ Ταῦροι) ὑπὸ Ἐλ. Σδορώνου	278
Ἡ Ἀλήθεια καὶ οἱ κυριώτεροι ὄροι αὐτῆς, ὑπὸ Ἀ. Σιμώνωφ	279
Σκέψεις ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ οἴκου τοῦ Λογοθέτου, ὑπὸ Γ. Λαμπάκη	286
Πικρὴ ἀλήθεια ποίημα, ὑπὸ Βιργινίας	288
Ἡ δικαιοσύνη, (κατὰ δημώδη μῦθον) ὑπὸ Δ. Βαρδουσιώτου	289
Ἐνοφράγιστοι λαβαὶ Σαμιακῶν ἀμφορέων ὑπὸ Ν. Χαβιαρᾶ	293
Οἱ ἐπιτήδαιοι, ποίημα, ὑπὸ Φωκ. Βουτζινᾶ	297
Ἀπὸ τὴν ζῶν τῆς Ξενητειαῆς. Γιατί τάχα ἔχει αὐτός; ὑπὸ Γ. Ζωρδούμη	298
Ἡ μυστικὴ λειτουργία, ὑπὸ Αὐγερινῶ	303
Βαρβάδα, ποίημα, ὑπὸ Εὐέλθ. Πέτσιλλίδου	308
Ἡ προσευχὴ τῆς τρελλῆς, ποίημα, ὑπὸ Ἐλένης Σδορώνου	309
Ἡ καλλιτέρα λύσις. Δραμάτιον μονόπρακτον, ὑπὸ Ι. Δεληκατερίνη	310
Τὸ πέλαγο τὸ βράθυ ποίημα, ὑπὸ Σ. Παναγιωτοπούλου	318
Ἡ καρδιά τοῦ βράχου, ὑπὸ Βυρ. Καραπαναγιώτη	320
Τὸ ἀπαίσιον πρωτοχρονιάτικόν ἑῶρον, ὑπὸ Ὀλυμπίου	323
Σκέψεις, ὑπὸ Ἀθωνίδου	327
Οὐράνιοι ἀναλάμψεις ὑπὸ Χρ. Σπυριδωνίδου	329
Στὸ πριγκηπόπουλό μας Γιώργο, ποίημα ὑπὸ Μαρίας Τσαμαδιᾶ	333
Νισιωτικὴς νοσταλγία. Ποιὸς μᾶς δίνει καὶ τρῶμα; ὑπὸ Κ. Γούναρη	335
Στὸ κλῆμα, ποίημα, ὑπὸ Ἐλένης Σ. Σδορώνου	340
Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ, ὑπὸ Ν. Γιάβνᾶκη	341
Τὸ γέλοιόν σου, ποίημα, ὑπὸ Ἐλ. Σπυριδίου	348
Ἱερὰ μνημόσυνα. Κωνστ. Κραχριστοπούλου	349
Ἡ ζῶν ἑνὸς τριανταφύλλου. ὑπὸ Οἶδ	352
Ἡ πανήγυρις Ἀγιάσου ἐν Λέσβῳ, ὑπὸ Π. Παντατζῆ	354
Κανὼν Γραμματικῆς (ποίημα) ὑπὸ Ἀθ. Γεωργίου	358
Τὸ δοχεῖον μὲ τὸ γάλα, σκαθάθουμα ὑπὸ Ἐλ. Σ. Σδορώνου	359
Ἀσχημὴ δουλειὰ καὶ καλὴ δουλειὰ, λαϊκὴ παράδοσις, ὑπὸ Σ.Φ.	368
Ἱστορικαὶ σελίδες, Θεόφιλος Κατρῆς ὑπὸ Ι. Π. Ζωγράφου	369
Τὶ νὰ γράψω! ὑπὸ Π. Παναγοπούλου	378
Ἐκλειποῦσαι φυσιογνωμίαι. Ἰωάννης Παρχαρίδης	380
Νεκρὰ λόγια, ποίημα, ὑπὸ Κ. Κολάση	382
Ἀγάπη τοῦ Δαλινοῦ, ὑπὸ Σισόφου	383
Ποτάμι—Ζωή, ποίημα ὑπὸ Ἐ. Τσελεμποδήμου	387
Τὰ ὄρος Γαλλήσιον, ὑπὸ Ν. Βιζήλου	389
Νοσταλγία θανάτου, ποίημα, ὑπὸ Ἐλένης Σ. Σδορώνου	396
Πίναξ τῶν περιεχομένων	397

ΤΟ «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΝ» ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Τιμᾶται ἐν Σάμῳ γρ. 12, ἐν Τουρκίᾳ γρ. ἀρ 15, ἐν Ἑλλάδι δρ. 4, ἐν Εὐρώπῃ, Αἰγύπτῳ, Κύπρῳ φρ. 4, ἐν Ρωσσίᾳ ρουβ. 1 1)2, ἐν Ἀμερικῇ δολ. 1 ἐν Ἀγγλικαῖς κτήσσει σελ. 4

Ἐδρίσκειται ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ καλλίτερα βιβλιοπωλεῖα, ἐν Κόπλει εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν κ. κ. Γεράρδου καὶ Σεϊτανίδου καὶ εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ «Νέου Πνεύματος» ἐν Θεο(ν)ική εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς «Νέας Ἀληθείας», ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Κ. Καραθαγγλίδου 45 Madison St. ἐν Σάμῳ παρὰ τῇ ἐκδότιδι.

Εἰς τὸν ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον στέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελεῶν.

Ἐξαντλεῖται πρό τοῦ νέου ἔτους.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΤΖ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Ἴατρος τοῦ Ἰπάτου Ἀμοστοῦ τῆς Κρήτης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Θ. ΖΑΓΜΗ

Ἀθῆναι

Ὁδὸς Μακεδονίας 11 Β.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟῦ

Ὁλον ἐν πλουτιζόμενον καὶ τελειοποιούμενον τὸ τυπογραφεῖον τοῦ «Μικρασιατικοῦ» καθίσταται ἐφάμιλλον τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Σμύρνῃ τοιούτων.

Ἐν τῇ τυπογραφίῳ τοῦ «Μικρασιατικοῦ» ἐκτελεῖται πάσα τυπογραφικὴ ἐργασία μετὰ ταχύτητος, καλαισθησίας, ἐπιμελείας καὶ

Εἰς τιμας συμφερότατας

Βιβλία, ἐφημερίδες, Περιοδικὰ μετ' εἰκόνων καὶ ἐπὶ χάρτου πολυτελεστάτου, φάκελλοι ἐπιστολοκεφαλίδες, ἐπισκεπτήρια, διπλότυπα, τιμολόγια καὶ ἐν γένει πάσα τυπογραφικὴ ἐργασία.

Ἐκτελεῖται ἐν τῇ τυπογραφίῳ τοῦ «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟῦ» τῆς Διοκ. Ἑλένης Σ. Σβορώνου.

Σάμος—Βαθύ.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Υπό την Υψηλήν προστασίαν
ΤΗΣ Α. Υ. ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

Ίδρυθέν δυνάμει Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος
Ἑπ' ἀριθμὸν 275 καὶ ἡμερομηνίαν 1]14 Ἰουλίου 1910
Γνώμη καὶ τῆς Ἐντίμου Βουλῆς.

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΠΡΩΤΗ			ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ		
Παρασκευὴ—Σάββατον 12, 13 Νοεμβρίου			Σάββατον 18 Δεκεμβρίου 1910		
Μεγίστη εἰσὸς τύχης			Μεγίστη εἰσὸς τύχης		
Γρόσια 30000			Γρόσια 35000		
Δῶρον		10000	Δῶρον	Γρ.	15000
Βραβεῖον	1	20000	Βραβεῖον	1	20000
	1	4000		1	4000
	1	1800		1	2000
	2 ἀνά 1000	2000		2 ἀνά 1000	2000
	5 » 500	2500		5 » 500	2500
	5 » 400	2000		5 » 400	2000
	35 » 300	10500		15 » 300	4500
	50 » 200	10000		270 » 120	<u>32400</u>
	100 » 150	15000			
	1800 » 80	<u>144000</u>		300 Βραβ Γρ.	84400
	2000 Βρ. Γρ.	221800			

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΡΙΤΗ Σάββατον 15 Ιανουαρίου 1911			ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ Τετάρτη 16 Φεβρουαρίου 1911		
Μεγίστη εθνοια τύχης Γρόσια 35000			Μεγίστη εθνοια τύχης Γρόσια 40000		
Δῶρον	Γρ.	15000	Δῶρον	Γρ.	15000
Βραβεῖον	1	20000	Βραβεῖον	1	25000
	1	4000		1	4000
	1	2000		1	2000
	2 ἀνά 1000	2000		2 ἀνά 1000	2000
	5 » 600	3000		5 » 700	3500
	5 » 500	2500		5 » 600	3000
	15 » 400	6000		15 » 400	6000
	270 » 660	48200		270 » 180	48600
300	Βρ. Γρ.	97700	300	Βρ. Γρ.	109100

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΠΕΜΤΗ Ἐκκλήθευσις 1η Δευτέρα 21 Μαρτίου 1911			ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΠΕΜΤΗ Ἐκκλήθευσις 2α Δευτέρα 4 Ἀπριλίου 1911		
Μεγίστη εθνοια τύχης Γρόσια 60000			Μεγίστη εθνοια τύχης Γρόσια 70000		
Κατ' εὐτυχὴ σύμπτωσιν γρ. 40000			Κατ' εὐτυχὴ σύμπτωσιν γρ. 40000		
Βραβεῖον	1	20000	Βραβεῖον	1	30000
	1	5000		1	8000
	1	4000		1	4000
	2 ἀνά 3000	6000		2 ἀνά 300	6000
	3 » 2000	6000		3 » 2000	6000
	5 » 800	4000		5 » 800	4000
	10 » 500	5000		10 » 500	5000
	77 » 300	23100		77 » 300	23100
	700 » 190	133000		700 » 190	133000
800	Βρ. Γρ.	206100	800	Βρ. Γρ.	219100

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Εκκυβουσις 3η
Τετάρτη έως Παρασκευή
27, 28, 29 Ἀπριλίου 1911

Μέγιστα	300000
Βραβεῖα	260000
κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν	250000

ΓΡ

Δώρον	Fr.	1.50000
"	"	100000

Βραβεῖον 1

1	10000
---	-------

2	4000	8000
---	------	------

7	3000	18000
---	------	-------

9	2000	18000
---	------	-------

15	800	12000
----	-----	-------

20	500	10000
----	-----	-------

246	300	73800
-----	-----	-------

3 0	Bz. Fr.	449800
-----	---------	--------

220	" 19 "	41800
-----	--------	-------

2 00	Bz. Fr.	877800
------	---------	--------

ΠΙΝΑΞ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

Κλ.	Ἐκκυβ.	Βραβεῖα	Γρῶσ.
1		2000	221 800
2		300	84 400
3		300	97 700
4		300	109 100
5	1	800	206 100
	2	800	219 100
	3	2500 4100	867 800

Bz. 7000 γ. 1.806,000

Γρῶσια Ματζήτιον πρὸς 20.

Πρόγραμμα τοῦ πρώτου ὑπὸ τῆς
Ἡγεμονίας Σάμου ὑπὲρ τῆς ἐν
Διμένι Βαθέος ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ διαργανωθέντος Λαχείου.
14000 Ἀριθ. ἐκ τῶν ὁποίων αἱ
7000 θὰ κερδίσωσι μετὰ 6 δώρων
Τιμῆ, ἐκάστου ἡμίσεως γραμ-
ματίου καὶ διὰ τὰς 7 ἐκκυβεύσεις
εἶναι ματζήτια 5 μόνον!

Δικαιωμένων τῶν ἀγοραστῶν νὰ
μετάσχουν καὶ εἰς τὰς δύο τε-
λευταίας ἐκκυβεύσεις ἀνευ οὐδεμι-

ἄς ἐτέρας πληρωμῆς.

Τὰς πληρωμὰς τῶν βραβεῖων ἐγγυᾶται ὁ Τραπεζικὸς Οἶκος
ΜΑΡΔΟΧΑΙΟΥ ΔΕΒΗ Ὁδὸς Νιχαδιῆ (Μοσχάφ) ἀριθ. 10 ΣΜΙΡΝΗ.

Αἱ κληρώσεις διενεργοῦνται ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπίβλεψιν καὶ ἐφέ-
λεξιν τῆς ΣΑΜΙΑΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕἶΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΕΠΑΜΕΙΝΟΝΔΟΥ Α ΑΝΔΡΕΙΩΤΟΥ

Διμ. Βαθέος Σάμου

Κομψότης, Στερεότης, Καλισθησία, Τιμαὶ εὐπρόσιτοι εἰς
πάντας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

Α ΔΙΑΚΑΚΗ

Τὰ ἀτμόπλοια τῆς Ἑταιρείας Α. ΔΙΑΚΑΚΗ με καθαριότητα ἀμεμπτον, με ἀσφάλειαν εἰς τὰς ἀποσκευὰς τῶν ἐπιβατῶν, με ὑψηροῖαν προθυμοτάτην καὶ ναύλους ὑπεράγαν συγκαταβατικῶς ἐκτελοῦσι τοὺς πλόας τῶν ἀνελλιπῶς κατὰ τὸ ἀκόλουθον

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

Ἐναχωροῦσιν ἐκ Πειραιῶς

ΔΕΥΤΕΡΑΝ ὥραν μεσημέριαν ἀκριβῶς ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ δι' ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ.

ΔΕΥΤΕΡΑΝ ὥραν 7 μ. μ. διὰ Λαύριον, Ἀλιβερίου, Χαλκίδα, Λίμνην, Αἰδηψόν (τὸ θέρος), Στυλίδα, Ὀρεοῦς καὶ Βόλον.

ΤΕΤΑΡΤΗΝ ὥραν 7 μ. μ. διὰ Χαλκίδα, Αἰδηψόν (τὸ θέρος) Βόλον καὶ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ.

ΤΕΤΑΡΤΗΝ ὥραν 8 μ. μ. διὰ Μονεμβασιάαν, Ἁγίαν Πελαγίαν, Νεάπολιν, Γόθειον, Πορτοκάγιον, Γερολιμένα, Λιμένιον, Σελινίτσαν, Καρδαμύλην. Καλάμας καὶ Νησίον.

ΠΕΜΠΤΗΝ ὥραν 8 μ. μ. διὰ Σύρον, Πάρον, Νάξον Ἴον, Οἶαν καὶ Θήραν.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥραν 7 μ. μ. διὰ Λαύριον, Ἀλιβερίου, Χαλκίδα, Λίμνην, Αἰδηψόν (τὸ θέρος) Στυλίδα, Ὀρεοῦς καὶ Βόλον.

ΚΥΡΙΑΚΗΝ ὥραν 7 μ. μ. διὰ Σύρον, Ἰκαρίαν, Καρλόδοσι, Βαθῶ, Νέκυν Ἐρφεσον, Λέρον, Κάλυμνον, Κῶ, Σύμην, Ρόδον, Χάλκην, Κάρπαθον καὶ Κόσον.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ

Ἐν Ἀθήναις ἐδὸς Σταδίου 66. Τηλέφωνον 252.

Ἐν Πειραιῇ Πλατεία Καραϊσκάκη. Τηλέφωνον 94.

Πράκτορες ἐν Σάμῃ τῶν ἀτμοπλοίων ΔΙΑΚΑΚΗ τυχάνουσιν οἱ ρέκται Ἀδελφοὶ Σταμάτη. Πρόθυμοι, εὐγενεῖς, ὑποχρεωτικοὶ πρὸς πάντας καὶ ἀόκνως ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ διαγωγῆς τοῦ ἐν Σάμῃ πρακτορείου ἐργαζόμενοι.

ΝΕΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μηνιαίον περιοδικόν φιλολογικόν εικονογραφημένον

Ἐκδιδόμενον ἐν Κωνσταντινουπόλει

Ἰδιοκτῆτης: Ν. Τ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ

Ν. Τ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 2 ΑΘ. Π. ΓΑΓΓΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει γρ. 47 1)2 Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις
γρ. 60 Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 15 Γραφεῖα: Γαλατᾶς,
Γατίφ Χανάρ. 7 Εἰς Κωνσταντινούπολιν

ΝΕΑ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚΗ

Ὅργανον σθεναρὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.
Σχῆμα μέγα ἐξάστηλον

Ἰδρυτῆς καὶ ἰδιοκτῆτης ΑΘ. ΚΟΥΣΚΟΥΡΑΣ
Διευθυντῆς καὶ διαχειριστῆς Ι. ΚΟΥΣΚΟΥΡΑΣ
Ἄρχισυντάκτῆς Ι. ΜΠΗΤΟΣ
Περιθεύοντες
Κ. Βελλίδης Δ. Παναγόπουλος

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Ἐν Θεσσαλονίκῃ Μαρτ. 4 Ἐν τῷ Κράτει Μαρτ. 6 Ἐν
τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 35

Ἡ «ΝΕΑ ΑΛΗΘΕΙΑ» συνεχίζουσα τὴν ἀπὸ Σαυτίας
ὅπῳ τὸν τίτλον «Ἀλήθεια» πορεῖαν τῆς ἀποτελεῖ συνέ-
χειαν ἐκείνης διατηροῦσα καὶ ἀναπτύσσουσα τὸ ἐθνικὸν πρό-
γραμμα τῆς ὅπερ ἀπὸ Σαυτίας ἔταξεν ὡς μόνον σκοπὸν
τοῦ δημοσιογραφικοῦ σταδίου τοῦ ὀδισυνηθῆς αὐτῆς κ. Ι.
Κούσκουρας καὶ ἅπαν τὸ προσωπικὸν τῆς, τὸ ὅποιον παρέ-
μεινεν τὸ αὐτό.

Εἶνε ἡ μόνη ἐφημερίς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἣ ἔχουσα τὴν με-
γαλειτέραν κυκλοφορίαν καὶ τὸ μέγιστον ἠθικὸν κύρος.

Τὸ καταλληλότερον μέσον διὰ νὰ καταστήσῃ γνωστὰ
τὰ εἶδη των οἰβιομήχανοι καὶ οἱ ἔμποροι, εἶναι νὰ τὰ διαφη-
μίζῃ διὰ τῆς «ΝΕΑΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ»

ΦΙΛΙΑ

Δεκαπενθήμερον φιλολογικόν περιοδικόν έκδοόμενον.]

ΕΝ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΩ

Διευθυντής ΠΕΤΡΟΣ Μ. ΠΕΡΡΙΑΣ

Συνδρομή ετησία

Έν Καστελλορίζω φρ. χρ. 5 Έν τῷ ἔξωταρικῷ φρ. χρ. 6

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Μηνιαίον καλλιτεχνικόν καὶ φιλολογικόν περιοδικόν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διευθυντής ΔΗΜ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Συνδρομή ετησία Ἐξωταρικοῦ δρ. 12 Ἐξωταρικοῦ φρ. 12

ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Χαριλάου ΤΡΙΚΟΠΗ 22α

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ

“Constantinople Palace”

ΕΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙ

Έν τῇ κεντρικωτέρῃ καὶ ὠραιωτέρῃ πλατείᾳ τῆς Τραπεζουντος, παρὰ τοὺς δημαρχιακοὺς τῆς πόλεως κήπους ὑψώνεται τὸ καλλίμορφον νεόδμητον Ξενοδοχεῖον «Constantinople Palace» γνωστόν πρό τινος ὑπὸ τὸ ὄνομα «Λοκδίνου».

Ἡ πολυτελής καὶ καλαισθητικὴ τοῦ ἐπίπλωσις, ὁ πλούσιος διάκοσμος, ἡ αἴθουσα τοῦ κλειδοκουβάλου γενικῶς δὲ αἱ ἐμποιοῦσιν εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο ἀρίστην καὶ εὐχάριστον ἐντύπωσιν.

Αἰθουσαι εὐαεροὶ καὶ καθαραί.

Ἄναγνωστήριον πλούσιον. Περιποίησις ἔκτακτος καὶ ἰδιαίτερα ὑπερσία δι' οἰκογενείας.

Μαγειρικὴ Εὐρωπαϊκὴ καὶ Τουρκικὴ.

Προσωπικὸν εὐπρεπὲς καὶ πρόθυμον.

Διευθυντής

ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΤΕΝΙΔΗΣ

2935

1877

58

11

69